www.dhammaransi.com

www.dhammaransi.com

၂၁၀၆၄၄.

၂၉၄. ၃၆၄

အဂ္ဂမဟာပဏ္ဍိတ-ပညာပါရဂူ D.Lit. (London) ဘွဲ့ရ

ကျေးဇူးရှင်

လယ်တီဆရာတော်ဘုရားကြီး

ပြုစုတော်မူသော

ဘာဝနာဒီပနီ

မြန်မာနိုင်ငံ ဗုဒ္ဓသာသနာအဖွဲ့ ပုံနှိပ်တိုက်၌
ရိုက်နှိပ်သည်။

သာသနာ ၂၅၁၆ ကောဇာ ၁၃၃၄ ဇွန်လ ၁၉၇၂

www.dhammaransi.com

ရန်ကုန်မြို့၊ ကမ္ဘာအေး စာတိုက်၊ ပြည်ထောင်စု မြန်မာနိုင်ငံ ဗုဒ္ဓသာသနာအဖွဲ့
ပုံနှိပ်တိုက်၌ အတွင်းရေးမှူး (အုပ်ချုပ်ရေးအရာရှိချုပ်)
ဦးလှမောင် **M.A., M.S., B.L.**
(မှတ်ပုံတင်အမှတ် ၀၇၇၉/၀၅၂၂) က ပုံနှိပ် ထုတ်ဝေသည်။

www.dhammaransi.com

ဘာဝနာဒီပနီ နိဒါန်း

ဗုဒ္ဓသာသနာ တိုးတက်ကြီးပွါးရေး

ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်တို့တာဝန်။ ။ဗုဒ္ဓသာသနာတော်ကြီး တိုးတက်ကြီးပွါးအောင် ဆောင်ရွက်ရန်မှာ ဗုဒ္ဓဘာသာဝင် သူတော်စင်တိုင်း၏ တာဝန်ဖြစ်သည်။

ဗုဒ္ဓသာသနာ ဟူသည်မှာ မြတ်ဗုဒ္ဓ ရှင်တော်ဘုရား၏ သီလ သမာဓိ ပညာဆိုင်ရာ သွန်သင်ဆုံးမချက်တရားတော်များပင် ဖြစ်ပေသည်။

ယင်းဗုဒ္ဓသာသနာတော်ကို မိမိကိုယ်တိုင် တတ်သိနားလည်အောင် လေ့လာ၍ လိုက်နာကျင့်သုံးခြင်း၊ အခြားသူများ တတ်သိနားလည်၍ လိုက်နာကျင့်သုံးစေခြင်းများကို ဗုဒ္ဓဘာသာဝင် သူတော်စင်တိုင်း ပြုလုပ်ဆောင်ရွက်မည်ဆိုပါလျှင် ဗုဒ္ဓသာသနာတော်ကြီး တိုးတက်ကြီးပွါးမည်မှာ အမှန်ပင်ဖြစ်သည်။

သာသနာမပျက်စီးနိုင်သည့်နည်း။ ။ယခုအခါ၌ အချို့သော ဗုဒ္ဓဘာသာဝင် သူတော်စင်တို့သည် ခေတ်ကာလ အခြေအနေအရပ်ရပ်ကို သုံးသပ်လေ့လာပြီးလျှင် ဗုဒ္ဓသာသနာတော်ကြီး ပျက်စီးပျောက်ကွယ် သွားမည်လော-ဟု တွေးတောပူပင် နေကြသည်၊ မပျက်စီးမပျောက်စေရန် တားဆီး ကာကွယ်ရမည့် နည်းလမ်းများကိုလည်း ရှာဖွေနေကြသည်။ ဤ၌ "တိုက်စစ်ဆင်ခြင်းသည် အကောင်းဆုံးသော ခံစစ်ဖြစ်သည်"ဟူသော ဆောင်ပုဒ်ကို သတိပြုသင့်လှပေသည်။

ယင်း ဆောင်ပုဒ်အရ ဆိုလျှင်.... ဗုဒ္ဓသာသနာတော်ကြီး မပျက်စီးမပျောက်ကွယ်စေရန်အတွက် ကာကွယ်တားဆီးနိုင်သည့် အကောင်းဆုံးသောနည်းလမ်းမှာ ဗုဒ္ဓသာသနာတော် တိုးတက်ကြီးပွါးအောင် ဆောင်ရွက်ခြင်းပင်ဖြစ်ကြောင်း ထင်ရှားတော့သည်။

www.dhammaransi.com

ထို့ကြောင့် ဗုဒ္ဓသာသနာတော်ကြီး မပျက်စီး မပျောက်ကွယ်စေလိုပါလျှင် ဗုဒ္ဓသာသနာတော်ကြီး တိုးတက်ကြီးပွါးစေရန် ဗုဒ္ဓရှင်တော်မြတ်၏ အဆုံးအမတရားတော်များကို မိမိကိုယ်တိုင် တတ်သိနားလည်အောင် လေ့လာ၍ လိုက်နာကျင့်သုံး-အခြားသူများ တတ်သိနားလည်၍ လိုက်နာကျင့်သုံးစေရန်လည်း စွမ်းအားရှိသမျှ ဆောင်ရွက်ပါ-ဟု တိုက်တွန်းလိုက်ရပေသည်။

မစိုးရိမ်ဆရာတော်၏ ဩဝါဒ။ ။၁၃၂၇-ခုနှစ် တန်းခူးလဆုတ် ၁-ရက် (၆-၄-၆၆)နေ့က ဗုဒ္ဓသာသနာအဖွဲ့မှ ဦးသာတင်(အငြိမ်းစား ဓမ္မရောင်ခြည်စာစောင် စာတည်းမှူး-ဦးမာဃ)နှင့် ဦးထွန်းလှိုင် (ယခု စာပြင်မှူးချုပ်) တို့သည် သာသနာရေး ကိစ္စတခုဖြင့် မန္တလေးမြို့သို့ ရောက်ရှိပြီး အဘိဓဇမဟာရဋ္ဌဂုရု မစိုးရိမ်ဆရာတော်ဘုရားအား ဖူးမြော်ကြသည်။

ကျေးဇူးရှင် မစိုးရိမ်ဆရာတော်ကြီးသည် အာလာပ သလ္လာပစကားများကို ပြောဆိုမေးမြန်းပြီးလျှင် အောက်ပါ ဩဝါဒစကားကို မိန့်ကြားတော်မူသည်။

> ဒကာ ကိုမာဃနဲ့ မောင်ထွန်းလှိုင်တို့ ရန်ကုန်ဗုဒ္ဓသာသနာအဖွဲ့ ပြန်ရောက်လျှင် အုပ်ချုပ်ရေး အရာရှိချုပ် ဦးလှမောင်ကို ပြောလိုက်ကြပါ။ သာသနာတော် တိုးတက်ကြီးပွါးစေချင်ရင် လယ်တီဆရာတော်ရဲ့ ဒီပနီကျမ်းတွေကို များများ ရိုက်နှိပ် ထုတ်ဝေပါလို့ ဆရာတော်က မှာလိုက်တယ်လို့ ဆက်ဆက် ပြန်ပြောလိုက်ကြပါ။

ကျေးဇူးရှင် မစိုးရိမ်ဆရာတော်ကြီး မိန့်ကြားတော်မူသည့် ဤဩဝါဒစကားတော်သည် အလွန်တိုတောင်းလှပါသည်၊ သို့သော် အလွန်ရှည်လျားသည့်အနာဂတ်ကာလကို မြော်မြင်သုံးသပ်၍ မိန့်ကြားသည့် ဩဝါဒ ဖြစ်ချေသည်။

ကျေးဇူးရှင် မစိုးရိမ်ဆရာတော်ကြီး မိန့်ဆိုတော်မူသည့် ဤဩဝါဒ မိန့်ခွန်းတော်သည် အလွန်နည်းပါးလှပါပေသည်၊ သို့သော် အလွန်များ

www.dhammaransi.com

ပြားစွာ သာသနာတိုးတက်ကြီးပွါးရေးကို ဆောင်နိုင်မည့် ဩဝါဒမိန့်ခွန်း ဖြစ်ပါပေသည်။

လောကဥ္စ ရေမည်မျှ နက်နဲသည်ကို ထိုရေကို ထောက်မိနိုင်သည့် တိုင်းတာစရာ ပေတံဖြင့် တိုင်းတာနိုင်ပေရာသည်။

ပညာရှိတဦး မည်မျှပညာရှိသည်ကို ထိုပညာရှိနှင့် တန်းတူ ပညာရှိကသာ သိရှိနိုင်ပေသည်။

ဤအရာ၌ လယ်တီဆရာတော်ကြီး ပညာစွမ်းပြ၍ ပြုစုထားတော်မူသည့် ဒီပနီကျမ်းများ၏ သာသနာပြုစွမ်းအင်သတ္တိကို မစိုးရိမ်ဆရာတော်ကြီးသည် အမှန်တိတိ သိရှိသောကြောင့်သာ ဤသို့သော ဩဝါဒစကားကို မိန့်တော်မူသည် ဖြစ်ပေရာ၏။ ထို့ကြောင့် လယ်တီဆရာတော်ဘုရားပြုစုတော်မူသည့် ဒီပနီကျမ်းတို့၏ သာသနာပြုနိုင်သည့် သတ္တိစွမ်းအင်ကို ဉာဏ်မီသမျှ လေ့လာတင်ပြပါအံ့။

ဒီပနီကျမ်းများ၏ သာသနာပြု စွမ်းရည်။ ။ကျေးဇူးရှင် လယ်တီ ဆရာတော် ဘုရားကြီးသည်ကာလ ခေတ်၏ လိုအပ်ချက်ကို ဖြည့်စွက်ရန် ပေါ်ထွန်းလာခဲ့သည့် သမိုင်းဝင် ပုဂ္ဂိုလ်ထူးကြီးတဆူ ဖြစ်တော်မူပေသည်။

ဗုဒ္ဓရှင်တော်မြတ်၏ ပါဠိ မြန်မာ စာသုံး ပေသုံးဖြင့် တည်ရှိနေသည့် တရားတော်များကို ဤခေတ် လူသားတို့ သဘောပေါက် နားလည်နိုင်အောင် ရွာသုံး အရပ်သုံး ဝေါဟာရ စကားလုံး အသုံးအနှုန်း ထုံး ဥပမာ ပုံစံများဖြင့် ဟောကြားခဲ့သည်၊ ရေးသားခဲ့သည်။ မေးမြန်းသမျှ ခက်ရာခဲဆစ် ပုစ္ဆာများကို ဖြေဆိုတော်မူခဲ့သည်။

ဆရာတော်ကြီး ဟောပြောသမျှ တရားတော်၊ ရေးသားသမျှ စာပေ၊ ဖြေဆိုသမျှ အဖြေတို့သည် ကြားနာဖတ်ရှုရသူတို့အား အနက်အဓိပ္ပါယ်ကို ထင်းကနဲ ရှင်းကနဲ သဘောပေါက် နားလည်သွားစေနိုင်သည့် သတ္တိစွမ်းအင်ထူးများကို အပြည့်အဝ ဆောင်နေပေသည်။

www.dhammaransi.com

ထို့ကြောင့်ပင် လယ်တီဆရာတော်၏ တရားစာပေများသည် •တနှစ်ထက် တနှစ်၊ တခေတ်ထက် တခေတ် ဆန်းသစ်ကျော်ကြား လူကြိုက်များလျက် ရှိနေပေသည်။

ယင်းသို့ ထင်ရှားကျော်ကြား လူကြိုက်များလာပုံကို ပေါ်လွင်စေရန် သာဓကပုံစံ ထုတ်ဆောင်ပြပါအံ့—

ကင်းဝန်မင်းကြီး ငိုခြင်း။ ။လယ်တီဆရာတော် ဘုရားသည် အဟောအပြောလည်း ကောင်းတော်မူ၍ အရေးအသားလည်း ကောင်းတော်မူလှသည့် စွယ်စုံပုဂ္ဂိုလ်ကြီး ဖြစ်သည်။ မြန်မာပြည် အနယ်နယ် အရပ်ရပ်သို့ လှည့်လည်ကြွသွားတော်မူကာ ဗုဒ္ဓရှင်တော်မြတ်၏ လေးနက်သိမ်မွေ့သော တရားတော်တို့ကို လူတိုင်းနားလည် သဘောပေါက်အောင် ရွာသုံး အရပ်သုံး ဝေါဟာရများဖြင့် ဟောကြားတော်မူသည်။

၁၂၆၆-ခုနှစ် တပေါင်းလတွင် လယ်တီဆရာတော် ဘုရားကြီးသည် မန္တလေးမြို့ နန်းမြို့အတွင်း ကင်းဝန်မင်းကြီး အိမ်ဦး၌ ကြွရောက်သီတင်းသုံးတော်မူကာ ကင်းဝန်မင်းကြီး-ဦးကောင်း ကျောက်မြောင်းအတွင်းဝန်အစရှိသော မင်းပရိသတ်တို့အား တရားဟောကြားတော်မူသည်၊ ဆရာတော်၏ တရားကို နာပြီးလျှင် ကင်းဝန်မင်းကြီးမှာ မျက်ရည်မဆည်နိုင် တဖြိုင်ဖြိုင် စီးဆင်းလျက်—

> နတ်ရွာစံ မင်းတရားကြီး သာသနာပြု မင်းကောင်းဖြစ်ပါရက်နဲ့ အခုလို နက်နဲလှတဲ့ တရားအချက်တို့ကို ကြားနာသွားတော်မမူရရှာလေခြင်း၊ ကြားနာစေချင်လိုက်ပါဘိဘုရား၊ သမထ ဝိပဿနာနှစ်ပါးစုံ ခေါင်းမြီးခြုံ တရားမျိုးကိုမှ မကြားနာခဲ့ရဘူးပါလေ—

စသည်ဖြင့် မြည်တမ်းပြောဆိုခဲ့ဘူးလေသည်။

ဗုဒ္ဓရှင်တော်မြတ်ဘုရား ဓမ္မစကြာ တရားဟောစဉ်က နာကြားရသည့် သာတာဂိရိ နတ်မင်းသည် ချစ်ခင်လှစွာသော မိမိမိတ်ဆွေ ဟေမဝတ-နတ်မင်းအား လေးနက်ဆန်းကြယ်သော တရားတော်ကို ကြားနာစေချင်

www.dhammaransi.com

သည့် နည်းတူ ကင်းဝန်မင်းကြီးသည်လည်း မိမိချစ်ခင် လေးစားသည့် မင်းတုန်းမင်းကြီးအား လယ်တီဆရာတော်၏ တရားကို ကြားနာရန် သတိရ လွှမ်းဆွတ်သည်ဟု ယူဆရပေမည်။

ဤသို့ လယ်တီဆရာတော်သည် အဟောအပြော ကောင်းသကဲ့သို့ပင် အရေးအသားလည်း ကောင်းလှပါပေသည်။ အရေးကောင်းပုံကို သိသာရန် ပရမတ္ထဒီပနီကျမ်းကို ပုံစံထုတ်ပြပါအံ့။

ပရမတ္ထ ဒီပနီ ဋီကာ။ ။သက္ကရာဇ် ၁၂၅၈ - ခုနှစ် အတွင်းက လယ်တီ-ဆရာတော်ကြီးသည် သင်္ဂြိုဟ်ကျမ်းအဖွင့် ပရမတ္ထဒီပနီ ဋီကာကို ရေးသားစီရင်တော်မူခဲ့သည်။ ယင်း ပရမတ္ထဒီပနီကျမ်း၌ ပါဠိတော်လာ အနက် အဓိပ္ပါယ်များကို ဦးစားပေး ကိုယ်ထည်ပြုလုပ်၍ အဋ္ဌကထာကြီးများလာ ကောင်းမြတ်သော အနက် အဓိပ္ပါယ်များဖြင့် ခြယ်လှယ်မွမ်းမံကာ ဖွင့်ဆိုရေးသားချက်များ ပါဝင်သည်။ အထူးသဖြင့် သင်္ဂြိုဟ်ကျမ်းအဖွင့် ဋီကာများစွာတွင် အစဉ်အလာ အသုံးများ တွင်ကျယ်နေသည့် အဘိဓမ္မတ္ထ ဝိဘာဝိနီခေါ် ဋီကာကျော်ကျမ်းလာ အမှားပေါင်း (၂၄၅) ခုကို ဖော်ထုတ်သုတ်သင်၍ ဖွင့်ဆိုရေးသားချက်များ ပါဝင်နေသည်။

ပရမတ္ထဒီပနီကျမ်း ထွက်လာသည်ဆိုလျှင်ပင် ဋီကာကျော်ဘက်မှ မခံမရပ်နိုင်သူ ရှင် လူ အပေါင်းတို့သည် ပါးစပ်ပြောဖြင့်တမျိုး စာပေဖြင့် တဖုံ အမျိုးမျိုး အဖုံဖုံ ပရမတ္ထဒီပနီကို တိုက်ခိုက်ပြစ်တင် ဝေဘန်ခဲ့ကြသည်။

နှစ်ပေါင်း ၇၀-ခန့် ကြာညောင်းလာသည့် ယခုအချိန်၌မူ ပရမတ္ထ-ဒီပနီ ကို မြတ်နိုးသမှု အလေးပြု၍ ကြည့်ရှုလေ့လာသူ များလာပေပြီ။

ပါဠိ အရေးအသားမှာ ပါဠိတော်ကြီးများ အသွားဖြစ်၍ ထည်ဝါခံ့ညားသည်၊ ရှင်းလင်းပြတ်သားသည်ဟုရင်း၊ အဓိပ္ပါယ် အဆုံးအဖြတ်များမှာ သဘာဝယုတ္တိ အာဂမယုတ္တိ ရှိလှပေသည်ဟုရင်း ချီးကျူးခြင်း ခံရပေပြီ။

www.dhammaransi.com

ပရမတ္ထဒီပနီ၏ မွေးဖွားရာဇာတိမြေ မြန်မာပြည်၌သာမက "ဋီကာ-ကျော်၏ ဇာတိရပ်မြေ သီဟိုဠ်နိုင်ငံ၌ပင် ပရမတ္ထဒီပနီကို လေ့လာဖတ်ရှု အသုံးပြုနေကြောင်း သိရှိရပေသည်။ အထူးသဖြင့် သီဟိုဠ်နိုင်ငံ ဝိဇ္ဇော-ဒယ တက္ကသိုလ်နှင့် ဝိဇ္ဇာလယ တက္ကသိုလ်တို့၌ နည်းပြ ဆရာကြီးများသည် ဗုဒ္ဓအဘိဓမ္မာကို သင်ပြရာတွင် လယ်တီဆရာတော်၏ ပရမတ္ထဒီပနီကို အားကိုးတခု လက်ကိုင်ပြု၍ ပို့ချ သင်ကြားပေးနေကြပေပြီ။

ဖွားမြင်ခါစ သူငယ်ဘဝတွင် လူမှုန်းများခဲ့သော ပရမတ္ထဒီပနီသည် ချိန်တန်ရွယ်ရောက် လူလားမြောက်လာသည့် အခါတွင်မူ ယုယပိုက်ထွေး အရေးပေးခံရသည့် ရှင်လူ အပေါင်းတို့၏ အချစ်တော် ဖြစ်ခဲ့ရလေပြီ။

ယင်းသို့ ဖြစ်ရသည်မှာ လယ်တီဆရာတော်ကြီးက ပရမတ္ထဒီပနီကျမ်းကို—"ဥုံဖွ လူကြိုက်များစေသတည်း"ဟု မန်းမှုတ်လိုက်၍ မဟုတ်ချေ၊ သင်္ဂြိုဟ်ကျမ်းလာ မြတ်စွာဘုရား ဟောကြားတော်မူသည့် အဘိဓမ္မာ သဘောတရားများကို သဒ္ဒါအနက် အဓိပ္ပါယ် ပေါ်လွင်ထင်ရှားအောင် ဖွင့်ဆိုရေးသားနိုင်သောကြောင့်သာ ဖြစ်ချေသည်။

ဤ ပရမတ္ထဒီပနီကျမ်း နည်းတူပင် အခြားအခြားသော လယ်တီ ဆရာတော်ရေး ဒီပနီကျမ်း တို့မှာလည်း မြတ်ဗုဒ္ဓ ရှင်တော်ဘုရား၏ တရားတော်များကို ယခုခေတ် လူသားတို့ နားလည်သဘောပေါက်စေနိုင် သည့် စကားအသုံး ဝါကျဖွဲ့ထုံး ဥပမာပုံစံတို့ဖြင့် ရေးသားပြုစုထားပေရာ ဖတ်ရှုရသူတိုင်း သဘောပေါက် နားလည်သောကြောင့် တနှစ်ထက်တနှစ် တခေတ်ထက်တခေတ် ထင်ပေါ်ကျော်ကြား လူကြိုက်များလျက် ရှိနေပေသည်။ ပုံနှိပ်စက်များ၌ အကြိမ်ကြိမ် အထပ်ထပ် ပြန်လည်ရိုက်နှိပ်နေရပေသည်။

သာသနာပြု ဒီပနီကျမ်းများကို ပါဠိဘာသာ မြန်မာဘာသာတို့ဖြင့် သာမက အခြားသော ဘာသာတို့ဖြင့်လည်း ပြန်ဆိုရေးသားလျက် ရှိနေပေပြီ။ သိရှိရသလောက်ဆိုလျှင်—

www.dhammaransi.com

အင်္ဂလိပ်ဘာသာပြန် ဒီပနီကျမ်းများ

၁။ ဝိပဿနာ ဒီပနီ

၂။ ပဋ္ဌာနုဒ္ဒေသ ဒီပနီ

၃။ သမ္မာဒိဋ္ဌိ ဒီပနီ

၄။ နိယာမ ဒီပနီ

၅။ စတုသစ္စ ဒီပနီ

၆။ ဗောဓိပက္ခိယ ဒီပနီ

၇။ မဂ္ဂင် ဒီပနီ

တို့ကို အင်္ဂလိပ်ဘာသာဖြင့် ပြန်ဆိုပြီး ဖြစ်သည်။

သီဟိုဠ်ဘာသာပြန် ဒီပနီကျမ်းများ

၁။ နိယာမ ဒီပနီ

၂။ သံဝါသ ဒီပနီ

၃။ ဘာဝနာ ဒီပနီ

၄။ သမ္မာဒိဋ္ဌိ ဒီပနီ

၅။ ပဋ္ဌာနုဒ္ဒေသ ဒီပနီ

၆။ အာနာပါန ဒီပနီ

၇။ စိတ္တနိဂ္ဂဟကျမ်း

တို့ကို သီဟိုဠ်ဘာသာ ပြန်ဆိုပြီး ဖြစ်သည်။

ဤသည်မှာ အခြားဘာသာဖြင့် ပြန်ထားသည့် ဒီပနီကျမ်းများ ဖြစ်သည်၊ မသိရသေးသည့် ကျမ်းများလည်း ရှိပေဦးမည်။ နောင်အခါ၌လည်း များစွာပင် ပြန်ဆိုဦးမည်၊ များစွာရိုက်နှိပ်ရဦးမည်မှာ အမှန်ပင်ဖြစ်သည်၊ အကြောင်းမှာ—

www.dhammaransi.com

ဘာဝနာဒီပနီ

ဒီပနီကျမ်းများသည် မြတ်ဗုဒ္ဓရှင်တော်ဘုရား၏ တရားသဘောကို ယခုခေတ်လူသားတို့ သဘောပေါက်နားလည်အောင် ဖွင့်ဆိုနိုင်သောကြောင့် ဖြစ်ပေသည်။

ဤသို့သော ဒီပနီကျမ်းများ၏ သာသနာပြုနိုင်သည့် စွမ်းအင်သတ္တိကို တိတိကျကျ သိရှိတော်မူသောကြောင့် ကျေးဇူးရှင် မစိုးရိမ် ဆရာတော်ကြီးက—

> သာသနာတော် တိုးတက်ကြီးပွါးစေချင်ရင် လယ်တီ ဆရာတော်ရဲ့ ဒီပနီကျမ်းတွေကို များများရိုက်နှိပ် ထုတ်ဝေပါ-ဟု ဩဝါဒစကား မိန့်ကြားတော်မူခြင်း ဖြစ်မည်ဟု ယုံကြည်ရပေသည်။

ဒီပနီ ပေါင်းချုပ် ပထမတွဲ။ ။အထက်တွင် ဖော်ပြခဲ့သည့်အတိုင်း သာသနာ ပြု စွမ်း ရည် ထက်မြက် လှသောကြောင့် ဗုဒ္ဓသာသနာအဖွဲ့မှ မြတ်ဗုဒ္ဓဘုရားရှင်၏ သာသနာတော်ကြီး တိုးတက်ကြီးပွါးစေရန်ရည်ရွယ်၍ ဒီပနီကျမ်းများကို ရိုက်နှိပ်ထုတ်ဝေခဲ့ရာ **ဒီပနီပေါင်းချုပ်**-ဟူသော အမည်ဖြင့် ပထမတွဲ ထွက်ပေါ်ခဲ့ပေပြီ။ ယင်း ဒီပနီပေါင်းချုပ် ပထမတွဲ၌ ကျမ်းပေါင်း ၈-ကျမ်း ပါဝင်သည်။

ယင်းတို့မှာ—

၁။ ဝိပဿနာဒီပနီ

၂။ သမ္မာဒိဋ္ဌိဒီပနီ

၃။ မဂ္ဂင်ဒီပနီ

၄။ စတုသစ္စဒီပနီ

၅။ ဗောဓိပက္ခိယဒီပနီ

၆။ အလင်းကျမ်း

၇။ နိယာမဒီပနီ

၈။ ပဋ္ဌာနုဒ္ဒေသဒီပနီ

တို့ ဖြစ်ပေသည်။

www.dhammaransi.com

ဒီပနီပေါင်းချုပ် ပထမတွဲ၌ အထက်ပါအတိုင်း ဒီပနီကျမ်းများကို စုပေါင်းဖွဲ့စည်းသည်မှာ ဗုဒ္ဓသာသနာအဖွဲ့မှ ထုတ်ဝေခဲ့သည့် ဒီပနီကျမ်း များကို အင်္ဂလိပ်ဘာသာပြန်ထားသော Manuals of Buddhism ကျမ်း၌ ပါသည့် ဒီပနီကျမ်းများအတိုင်းပင် ဖြစ်သည်။

ဒီပနီပေါင်းချုပ် ဒုတိယတွဲ။ ။ဒီပနီပေါင်းချုပ် ပထမတွဲ ထုတ်ဝေပြီးသော အခါ များစွာသော ဗုဒ္ဓတရားတော်ကို လေ့လာကျင့်သုံးသူ ရှင်လူအပေါင်းတို့က ဒီပနီပေါင်းချုပ် ဒုတိယတွဲ ဘယ်တော့ ထွက်မည်နည်း၊ ဒုတိယတွဲ ထုတ်ဝေပါတော့-ဟု မေးမြန်းကြ တိုက်တွန်းကြပေသည်။

(က) ယင်းသို့ ရှင်လူအပေါင်းတို့၏ ဒီပနီပေါင်းချုပ် ဒုတိယတွဲ ထွက်ပေါ်ရန် တောင်းဆိုကြသည့် ဆန္ဒ။

(ခ) မစိုးရိမ်ဆရာတော်ကြီး၏ သာသနာတော်တိုးတက်ကြီးပွါးစေချင်လျှင် လယ်တီဆရာတော်၏ ဒီပနီကျမ်းများကို များများရိုက်နှိပ်ပါ-ဟူသော ဩဝါဒ။

(ဂ) ပြည်ထောင်စု မြန်မာနိုင်ငံအစိုးရ ဗုဒ္ဓသာသနာအဖွဲ့၏ ဗုဒ္ဓသာသနာတော် တိုးတက်ကြီးပွါးရေး ဟူသော အခြေခံဝါဒတို့ကြောင့် ဗုဒ္ဓသာသနာအဖွဲ့ အရာရှိချုပ် ဦးလှမောင်နှင့် ပါဠိမြန်မာစာပေပညာရှင်များသည် ဒီပနီပေါင်းချုပ် ဒုတိယတွဲ ဆက်လက်ထုတ်ဝေရန် စည်းဝေတိုင်ပင်ကာ အောက်ပါအတိုင်း သဘောတူ ဆုံးဖြတ်ခဲ့ကြသည်။

(က) ဒီပနီပေါင်းချုပ် ဒုတိယတွဲ ထုတ်ဝေရန်။

(ခ) ဒီပနီပေါင်းချုပ် ဒုတိယတွဲ၌ ကမ္မဋ္ဌာန်းဘာဝနာဆိုင်ရာ ပဋိပတ္တိကျင့်စဉ်များကို ရေးသားသည့် ဒီပနီကျမ်းများ စုပေါင်းဖွဲ့စည်းရန်။

www.dhammaransi.com

ဘာဝနာဒီပနီ

(ဂ) ဒီပနီပေါင်းချုပ် ဒုတိယတွဲအတွက် ဒီပနီကျမ်းတစောင် ရိုက်နှိပ်တိုင်း ယင်းကျမ်းကို သီးသန့်လုံးချင်း ၁-အုပ်ခွဲ၍ ထုတ်ဝေရန်

ဟူသော အချက် ၃-ချက် ဖြစ်သည်။

ပဋိပတ္တိကျင့်စဉ် ဒီပနီများ။ ။ဆုံးဖြတ်ချက် (၁) အရ ဒီပနီပေါင်းချုပ် ဒုတိယတွဲတွင် ထည့်သွင်းရန် ပဋိပတ္တိကျင့်စဉ် ဒီပနီတရား ပွါးများကျင့်သုံးနည်းများကို ပြဆိုသည့် ကျမ်းများကို စိစစ်ရွေးချယ်သောအခါ—

၁။ ဘာဝနာ ဒီပနီ

၂။ ဝိဇ္ဇာမဂ္ဂ ဒီပနီ

၃။ အာနာပါန ဒီပနီ

၄။ ခတ်ကမ္မဋ္ဌာန်းကျမ်း

၅။ အနတ္တ ဒီပနီ

၆။ ကမ္မဋ္ဌာန ဒီပနီ

ကျမ်းများကို ထည့်သွင်းရန် သဘောတူကြသည်။

ဒီပနီပေါင်းချုပ် ဒုတိယတွဲ ထုတ်ဝေရန် စီစဉ်လိုက်သောအခါ ယခုစာရှုသူ၏ လက်ဝယ်ရောက်ရှိနေသော ဘာဝနာ ဒီပနီကို ဦးစားပေး၍ ရွေးချယ်ခဲ့သည်၊ ပဌမအဦးဆုံးထွက်ပေါ်လာခဲ့သည်။ ဤကျမ်းကား မည်သို့သောကျမ်း ဖြစ်သနည်းဟု စာရှုသူတို့ ကြိုတင်သိထားစေရန် ဤကျမ်း၏ အကြောင်းအရာကို အကျဉ်းချုံးပြီး အဆီညှစ်၍ အနှစ်ကို ထုတ်ပြပါအံ့။

ထို့ကြောင့် ဤ ဘာဝနာ ဒီပနီကျမ်းနှင့် သက်ဆိုင်သည့်—

၁။ ကျမ်းအမည် အကြောင်းအရာ

၂။ ကျမ်းဖွဲ့စည်းထားပုံ အခြင်းအရာ

www.dhammaransi.com

၃။ ကျမ်း၏ ကောင်းမြတ်ပုံ အကြောင်းအရာ

၄။ ဘာဝနာ ဒီပနီကျမ်း လေ့လာရခြင်းအကျိုး

တို့ကို သိသာထင်ရှားအောင် ဆက်လက်ဖော်ပြပါအံ့။

ဘာဝနာ ဒီပနီအမည် ရှင်းချက်

အရေးကြီးသောအလုပ်။ ။လောကလူသားတို့၌ အရေးကြီးသောအလုပ်များ တခါတရံ ပေါ် ပေါက်လာတတ်ပေသည်။ ယင်း အရေးကြီးသော အလုပ်များကို စစ်ဆေးကြည့်မည်ဆိုလျှင် အမှန်တကယ် အရေးကြီးသည့်အလုပ် ဟုတ်ချင်မှ ဟုတ်ပေမည်။ မိမိစိတ်က လှည့်စား၍ အရေးကြီးသော အလုပ်ဟု ထင်မိခြင်း ဖြစ်နိုင်ပေသည်။ အရေးကြီးသော အလုပ်ဟူသည်—

၁။ မလုပ်လျှင် မဖြစ်ခြင်း

၂။ ကိုယ်တိုင်လုပ်မှ ဖြစ်ခြင်း

၃။ အချိန်မီ လုပ်ရခြင်း

၄။ အကျိုးများများ ရနိုင်ခြင်း

ဟူသော အချက် ၄-မျိုး ရှိမှသာ အရေးကြီးသော အလုပ်ဟု ခေါ်သင့်ပေသည်။ ယင်း အချက် ၄-မျိုး မရှိဘဲ—

၁။ မလုပ်သော်လည်း ဖြစ်နိုင်သည့် အလုပ်မျိုး

၂။ အခြားသူများလုပ်၍ ပြီးနိုင်သော အလုပ်မျိုး

၃။ ဘယ်တော့မှလုပ်လုပ် ဖြစ်နိုင်သည့် အလုပ်မျိုး

၄။ ဘာမျှ အကျိုးမရှိ အကျိုးနည်းပါးသော အလုပ်မျိုး

တို့ကို အရေးကြီးသော အလုပ်ဟု ယူဆထင်မြင်ပြီး လုပ်ကိုင်နေမည် ဆိုပါလျှင် ပညာရှင်တို့၏ ကဲ့ရဲ့ပြစ်တင်ခြင်းကို ခံရပေမည်။ အပြန်အလှန်အားဖြင့် **အရေးကြီးသော အလုပ်**ကို အရေးမကြီးဟု ထင်မြင်လုပ်ကိုင်နေပါလျှင်လည်း ပညာရှိတို့ ကဲ့ရဲ့ခံရခြင်းမှ လွတ်နိုင်မည် မဟုတ်ပါချေ။

www.dhammaransi.com

ဘာဝနာဒီပနီ

မြတ်ဗုဒ္ဓ သာသနာတော်ကြီးနှင့် တွေ့ကြုံနေရသည့် ဤအချိန်မျိုး၌ ဗုဒ္ဓဘာသာဝင် သူတော်စင်တို့သည် မိမိတို့အတွက် အရေးကြီးသော အလုပ် ဘယ်ဟာဖြစ်သည်ကို စဉ်းစားဆင်ခြင်ရန် သင့်ပေပြီ။

လောကီစီးပွါးရေး ပညာရေး သားရေး သမီးရေးများကို အရေး ကြီးသော အလုပ်ဟု ထင်မြင်ကောင်း ထင်မြင်မိကြပေမည်။

အကျယ်မလိုက် မသွယ်ဝိုက်ဘဲ ဗုဒ္ဓအလိုတော်ကျအတိုင်း တိုက်ရိုက် အရေးကြီးသောအလုပ်ကို စိစစ်ပြရမည် ဆိုသော်.... အိုဘေး နာဘေး သေဘေး အပါယ်ဘေးတို့မှ မလွတ်နိုင်သည့် အလုပ်ဟူသမျှသည် အရေး ကြီးသောအလုပ်မဟုတ်ချေ။ အိုဘေး နာဘေး သေဘေး အပါယ်ဘေး တို့မှ ကင်းဝေး၍ ထာဝစဉ်ငြိမ်းအေးစေနိုင်သည့် အလုပ်မျိုးသည်သာလျှင် အရေးကြီးသောအလုပ်ဖြစ်ချေသည်။

ယင်းသို့သော အရေးကြီးသည့်အလုပ်မှာ—

၁။ အနိစ္စ-ဟု ရှုမှတ်ခြင်း

၂။ ဒုက္ခ-ဟု ရှုမှတ်ခြင်း

၃။ အနတ္တ-ဟု ရှုမှတ်ခြင်း

ဟူသော လက္ခဏာယဉ် ၃-ပါးသာရှိပေသည်။ ယင်း ၃-ပါးကို ရှုမှတ် ပွါးများမှုကား—

၁။ မလုပ်၍ မဖြစ်နိုင်

၂။ ကိုယ်တိုင်လုပ်မှ ဖြစ်သည်။

၃။ အချိန်မီလုပ်မှ ဖြစ်နိုင်သည်

၄။ အကျိုးတရား အများကြီး ရနိုင်သည်။

ထို့ကြောင့် လက္ခဏာယာဉ် ၃-ပါး ရှုမှတ်ပွါးများမှုကို အရေးကြီးသော အလုပ်ဟု ပြဆိုလိုက်ခြင်း ဖြစ်ပေသည်။

အရေးကြီးသော အလုပ်ဖြစ်သည့် လက္ခဏာယာဉ် ၃-ပါး ရှုမှတ် ပွါးများမှုကို မိမိတို့ စိတ်သန္တာန်၌ အကြိမ်များစွာ ဖြစ်ပေါ်အောင် လုပ်သင့် လုပ်ထိုက် သောကြောင့် ဘာဝနာ – ဟု ခေါ်ဆိုရသည်။

www.dhammaransi.com

ဘာဝနာပုဒ် အနက်။ ။ရှင်းပါဦးမည်၊ ဘာဝနာ-ဟူသော ပါဠိစကား လုံးကို ပုဒ်ခွဲကြည့်လျှင် **ဘူဓာတ်၊ ဏေ-ကာရိတ်** ပစ္စည်း၊ **အန** (=ယု)ကိတ်ပစ္စည်းတို့ ပေါင်းစပ်ပါဝင်နေသည်။ ဘူ=ဖြစ်+ ဏေ=စေ+အန=အပ်သော (ဟု အနက် အသီးသီး ထွက်ရာ)= ဖြစ်စေ အပ်သော တရား-ဟု သဒ္ဒါနည်းအနက် ပြန်ရပေမည်။

သို့သော်—ဖြစ်စေအပ်သော-ဟူသည် တခုမှတခု တကြိမ်ပြီး တကြိမ် ဆက်ကာ ဆက်ကာ ဖြစ်စေခြင်းဖြင့် ပွါးလာ များလာအောင် ပြုလုပ်ခြင်း ပင်ဖြစ်သောကြောင့် ရှေးမြန်မာပညာရှင်ကြီးများက ဘာဝနာကို ပွါး များစေအပ်သော တရား-ဟု အဓိပ္ပါယ်နက်ပြန်ဆိုခဲ့ကြပေသည်။ ဘာဝေ တဗ္ဗာတိ ဘာဝနာ=ဘာဝေတဗ္ဗာ၊ ပွါးများစေအပ်၏။ ဣတိ၊ ထို့ကြောင့်။ ဘာဝနာ၊ ဘာဝနာ မည်၏–ဟု ဝိဂ္ဂိုဟ်ပြုကြသည်။

တနည်းအားဖြင့်—— ဘာဝနာ ပွါးများစေအပ်သော တရားဟူသည် ပရမတ္ထ သဘောအားဖြင့် ပွါးများသော အခြင်းအရာ ဖြစ်ပေါ်လာသည့် စိတ္တုပ္ပါဒ်များပင်ဖြစ်ရာ ဘာဝီယတေ ဘာဝနာ=ဘာဝီယတေ၊ ပွါးများ စေခြင်း။ဘာဝနာ၊ ပွါးများစေခြင်း-ဟု ဘာဝသာဓန ဝိဂ္ဂိုဟ်ပြု၍ ပွါးများ စေခြင်း ဟူ၍လည်း ပြန်ဆိုခဲ့ကြပေသေးသည်။

ထို့ကြောင့် ဘာဝနာ ဟူသည်.... မိမိအတွက် အရေးကြီးသော အလုပ် ဖြစ်သောကြောင့် ပွါးများစေအပ်သော တရား– ပွါးများ စေခြင်း ဟု အနက် အဓိပ္ပါယ် ရရှိပေသည်။

ဒီပနီ (=ဒီပ=အလင်း+နီဆောင်တတ်သော) အလင်းပြ· ဟူသော စကားလုံးနှင့်တွဲ၍ ဘာဝနာဒီပနီ-ဟု ဖြစ်လာသောအခါ=ပွါးများစေအပ် သော တရားများကို အလင်းဆောင်ပြတတ်သော ကျမ်းဟု အဓိပ္ပါယ်ရရှိ သည်။ မှန်လှ၏၊ ဤကျမ်း၌ လူသားတို့အတွက် အိုဘေး နာဘေး သေ ဘေး အပါယ်ဘေးတို့မှ ကင်းဝေးငြိမ်းအေးစေနိုင်သည့် အရေးကြီးသော အလုပ်ဖြစ်သောကြောင့် ပွါးများသင့် ပွါးများထိုက်သည့် အနိစ္စ ဒုက္ခ အနတ္တ ဘာဝနာ သုံးပါးတို့၏ အကြောင်းအရာကို ထင်ရှား ပေါ်လွင် အောင် အလင်းဆောင်၍ ရေးသားဖော်ပြထားပေသည်။

www.dhammaransi.com

ဤသို့သော အကြောင်းကိုစွဲ၍ ဤကျမ်းကို ဘာဝနာဒီပနီဟု အမည်မှည့်သည်ဟု မှတ်ယူသင့်ပေသတည်း။

ဘာဝနာဒီပနီ ဖွဲ့စည်းထားပုံ

အပိုင်းကြီး ၂-ပိုင်း။ ။ဘာဝနာဒီပနီကျမ်းကို အရင်းခံအားဖြင့် အပိုင်းကြီး ၂-ပိုင်း ခွဲခြားထားသည်။ ယင်းတို့မှာ—

(က) အကျဉ်းချုပ် ပြဆိုခန်း

(ခ) အကျယ် ပြဆိုခန်း—

တို့ ဖြစ်သည်။

(က) အကျဉ်း ပြဆိုခန်း။ ။အကျဉ်းချုပ် ပြဆိုခန်းကို လေ့လာသူတို့ နှုတ်တက်အရကျက်နိုင်လောက်ရုံ မှန်း၍ အကျဉ်းမျှ ပြဆိုထားသည်။ ယင်းအခန်း၌—

၁။ ဘာဝနာ-၄၀ အကျဉ်းဆောင်ပုဒ်

၂။ ဒုက္ခမျိုးစုံ အပါယ် ၄-ဘုံ အကျဉ်းပြခန်း

၃။ အတ္တ ဒိဋ္ဌိကြောင့် **အပါယ်၌** ဖြစ်ရပုံပြခန်း—

ဟူ၍ အခန်းငယ် ၃-ခန်း ပါဝင်သည်။

ခန္ဓာငါးပါး၏ အပြစ်ကို ဘာဝန ၄၀-ဖြင့် ပြသည်။ ထို့နောက် ဘဝ-သံသရာ၏ အပြစ်ကို အပါယ် ၄-ဘုံရှိ ဆင်းရဲဒုက္ခဖြင့် ပြသည်။ ထို့နောက် ယင်း ခန္ဓာအပြစ် ဘဝသံသရာအပြစ်များ ဖြစ်ရခြင်း၏ အကြောင်းရင်း အတ္တဒိဋ္ဌိကို ပြသည်။

(ခ) အကျယ် ပြဆိုခန်း။ ။အကျယ် ပြဆိုရာ အပိုင်းကြီး၌လည်း—

၁။ အနိစ္စာ နုပဿနာဉာဏ် ပြခန်း

၂။ လက္ခဏာယာဉ် ၃-ပါး ပြခန်း

၃။ ဘာဝနာ-၄၀ အကျယ် ပြခန်း

www.dhammaransi.com

၄။ အပါယ် ၄-ဘုံ အကျယ် ပြခန်း

၅။ နိဂုံးချုပ် တိုက်တွန်းချက် ဥယျောဇဉ်အခန်း—

ဟူ၍ အခန်းကြီး ၅-ခု ပါဝင်ဖွဲ့စည်းထားသည်။

အနိစ္စာ နုပဿနာဉာဏ် ဖွင့်ခန်း။ ။ထိုတွင် အနိစ္စာ နုပဿနာဉာဏ် ပြဆိုခန်းကား – ဒုက္ခ-အနတ္တာ ထင်မြင်ရန် အရင်းခံ ဖြစ်သောကြောင့် စာမျက်နှာ ၂၄-မှ ၁၅၅-ထိ၊ ၁၃၂-မျက်နှာမျှ ကျယ်ဝန်းစွာ ရေးသားထားပေသည်။

ယင်း အနိစ္စာ နုပဿနာဉာဏ်ခန်း၌လည်း

၁။ ရုပ်တရား၌ အနိစ္စဉာဏ် ပြခန်း

၂။ နာမ်တရား၌ အနိစ္စဉာဏ် ပြခန်း—

ဟူ၍ ၂-မျိုး ခွဲပြန်သည်။

ရုပ်၌ အနိစ္စာနုပဿနာဉာဏ်။ ။ထိုတွင် ရုပ်တရားသည် မျက်မြင်ထင်ရှားသောကြောင့် ဘာဝနာဉာဏ် လျင်မြန်စွာ ပေါက်စေနိုင်ရကား စာမျက်နှာ ၂၄-မှ ၉၀-အထိ၊ စာမျက်နှာပေါင်း ၆၇-မျက်နှာခန့်မျှ ဖွင့်ဆိုရေးသားသားသည်။

ယင်းသို့ ရုပ်တရား၏ အနိစ္စာ နုပဿနာဉာဏ် ဖွင့်ရာတွင်—

၁။ ခေတ်ကြီး ၄-ပါးဖြင့် ဖွင့်ခန်း

၂။ ၃၂-ကောဋ္ဌာသဖြင့် ဖွင့်ခန်း

၃။ ဣရိယာပုထ် ၄-ပါးဖြင့် ဖွင့်ခန်း

(က) သွားခြင်း၌ ဖွင့်ခန်း

(ခ) ရပ်ခြင်း၌ ဖွင့်ခန်း

(ဂ) ထိုင်ခြင်း၌ ဖွင့်ခန်း

(ဃ) လျောင်းအိပ်ခြင်း၌ ဖွင့်ခန်း—

ဟူ၍ အခန်းများ ဖွဲ့စည်းကာ ဖွင့်ဆိုရေးသားသားသည်။

www.dhammaransi.com

ဘာဝနာဒီပနီ

နာမ်၌ အနိစ္စာ နုပဿနာဉာဏ်။ ။နာမ်တရားများ၌ အနိစ္စ လက္ခဏာ ဖွင့်ဆိုခန်း၌မူ နာမ်တရားကို ၄-မျိုး ခွဲ၍—

၁။ ဝေဒနာက္ခန္ဓာ၌ ခွဲခန်း

၂။ သညာက္ခန္ဓာ၌ ခွဲခန်း

၃။ သင်္ခါရက္ခန္ဓာ၌ ခွဲခန်း

၄။ ဝိညာဏက္ခန္ဓာ၌ ခွဲခန်း—

ဟူ၍ ၄-ခန်း ရေးသားပြဆိုသည်။ ထိုတွင် အချုပ်ပဓာနလည်းကျ၍ အမျိုးအစား များစွာရှိသည့် ဝိညာဏက္ခန္ဓာ ဖွင့်ခန်း၌—

၁။ ကာယဝိညာဏ် ဖွင့်ခန်း

၂။ ဇိဝှါဝိညာဏ် ဖွင့်ခန်း

၃။ ဃာနဝိညာဏ် ဖွင့်ခန်း

၄။ သောတဝိညာဏ် ဖွင့်ခန်း

၅။ စက္ခုဝိညာဏ် ဖွင့်ခန်း—

၆ မနောဝိညာဏ်ဖွင့်ခန်း

ဟူ၍ ၆-မျိုးခွဲခြားဖွင့်ဆိုသည်။

လက္ခဏာယာဉ် ၃-ပါး။ ။ယင်းသို့ အနိစ္စလက္ခဏာကို အကျယ်တဝင့် ဖွင့်ဆိုပြီးမှ—

၁။ အနိစ္စ

၂။ ဒုက္ခ

၃။ အနတ္တ

ဟူသော လက္ခဏာယာဉ် ၃-ပါးကို သိသာရုံ မကျဉ်းမကျယ်ဖွင့်ဆိုသည်။ ဖွင့်ရာ၌—

www.dhammaransi.com

၁။ နိစ္စနိမိတ်

၂။ အနိစ္စလက္ခဏာ

၃။ အနိစ္စဝိပဿနာ

၄။ သုခနိမိတ်

၅။ ဒုက္ခလက္ခဏာ

၆။ ဒုက္ခဝိပဿနာ

၇။ အတ္တနိမိတ်

၈။ အနတ္တလက္ခဏာ

၉။ အနတ္တဝိပဿနာ–

ဟူ၍ခွဲခြားကာ လက္ခဏာယာဉ် ၃-ပါး၏သဘောကို သိသာအောင် ဖွင့်ဆို ရေးသားထားပေသည်။

ဘာဝနာ ၄၀-အကျယ်။ ။အထက်ပါ အစီအစဉ်အတိုင်း လက္ခဏာယာဉ် ၃-ပါး၏သဘောကို ပြဆိုပြီးမှ ဘာဝနာ ၄၀ ကို အကျယ်အားဖြင့်–

၁။ အနိစ္စလက္ခဏာ ၁၀-ပါး

၂။ ဒုက္ခလက္ခဏာ ၂၅-ပါး

၃။ အနတ္တလက္ခဏာ ၅-ပါး

အသီးသီး ခွဲခြား၍ တခုစီ တခုစီကို ဖွင့်ဆိုရေးသားထားသည်။

ဒုက္ခအမျိုးမျိုး။ ။ခန္ဓာ ၅-ပါး၏အပြစ် ဘာဝနာ ၄၀-ကို အကျယ် ရေးပြီးလျှင် ဘဝသံသရာ၏အပြစ်ကို–

၁။ ငရဲကြီး ၈-ထပ်

၂။ ဥဿဒငရဲငယ် ၂၀-ထပ်

၃။ ပြိတ္တာဘုံ

၄။ အသုရကာယ်ဘုံ

www.dhammaransi.com

၅။ လူ့ဘုံမှ ၃၂-ပါးသော ကံကြမ္မာ—တို့ဖြင့်အသီးသီး ဆင်းရဲဒုက္ခ ဖြစ်ပုံ သက်တမ်းကြာပုံတို့နှင့်တကွ ကြောက်ရွံ့တုန်လှုပ်ဖွယ် သံဝေဂရဖွယ် ရေးသားဖော်ပြသည်။

နိဂုံး တိုက်တွန်းခန်း။ ။ယင်းသို့ ရေးသားဖော်ပြပြီးမှ ထိုထိုဒုက္ခဆင်းရဲခြင်းဟူသမျှသည် အရင်းခံအားဖြင့် အတ္တဒိဋ္ဌိကြီးမှ ပေါက်ပွါးလာပုံကို ဖော်ညွှန်း၍ အတ္တဒိဋ္ဌိပြုတ်အောင် လက္ခဏာယာဉ် ၃-ပါး ပွါးများရန် တိုက်တွန်းထားပြီးလျှင်—

အတ္တဒိဋ္ဌိပြုတ်ပြီးသောအခါ ခံစားရရှိမည့် နိဗ္ဗာန်အထိ ချမ်းသာသုခအကျိုးကိုပြဆိုကာ နိဂုံးချုပ်၍ ကျမ်းကိုအပြီးသတ်ထားပေသည်။

ဘာဝနာဒီပနီ ကောင်းမြတ်ပုံ

ကောင်းပုံအကျဉ်းချုပ်။ ။ဘာဝနာဒီပနီကျမ်း ကောင်းမြတ်ပုံကို အကျဉ်းချုပ်မျှ ဖော်ပြရမည်ဆိုလျှင်—

ဤ ဘာဝနာဒီပနီကျမ်းသည် ဘာဝနာ၏ အနက်အဓိပ္ပါယ်ကို ပေါ်လွင်အောင် ဖော်ပြပြီးလျှင် ဖတ်ရှုရသူတို့အား ဘာဝနာ ပွါးများလိုစိတ်, ကမ္မဋ္ဌာန်းတရား အားထုတ်လိုစိတ် ပေါ်ပေါက်လာအောင် လှုံ့ဆော်အားပေးသည့်ကျမ်း ဖြစ်သောကြောင့် ကောင်းသည်—

ဟုပင် ပြောရမည် ဖြစ်ပါသည်။

ဘာဝနာ-၄၀။ ။မှန်လှပါပေသည်၊ ဤ ဘာဝနာဒီပနီကျမ်း၌ အနိစ္စလက္ခဏာ ၁၀-ပါး၊ ဒုက္ခလက္ခဏာ ၂၅-ပါး၊ အနတ္တလက္ခဏာ ၅-ပါးဟူသော ဘာဝနာ ၄၀-တို့၏ သဘောအဓိပ္ပါယ်ကို အကျယ်တဝင့် ဖော်ပြရေးသားထားသည်ကို ရှေးဦးစွာ ဖတ်ရှုတွေ့နိုင်ပေသည်။

အပါယ်ဆင်းရဲ။ ။ထို့နောက် ငရဲကြီးရှစ်ထပ်၊ ငရဲငယ် ၂၀-ထပ်၊ တိရစ္ဆာန်၊ ပြိတ္တာ၊ အသုရကာယ် ဘုံသားတို့၏ ဆင်းရဲဒုက္ခ ခံစားရပုံနှင့် မျက်မြင်လူသားတို့ ခံနေရသည့် ဒုက္ခအမျိုးမျိုး ဖော်ပြထားသည်ကို ဖတ်ရှုတွေ့ရမည် ဖြစ်ပေသည်။

www.dhammaransi.com

ယင်းသို့ ဘာဝနာ ၄၀-နှင့် ငရဲစသော ဆင်းရဲဒုက္ခများကို ဖတ်ရှုနားလည်ပါလျှင်....ဘာဝနာကို ပွါးလိုစိတ်များ ပေါ်ပေါက်လာမည်မှာ အမှန်ပင် ဖြစ်ပေသည်။

ကောင်းရခြင်းအကြောင်း။ ။ဘာဝနာ ၄၀-၏ သဘောအဓိပ္ပါယ်ကို ဖတ်ရှုသူတို့အား ရှင်းလင်းပြတ်သားစွာ နားလည်နိုင်၍ ဘာဝနာပွါးများလိုစိတ် ပေါ်ပေါက်လာအောင် ရေးရာ၌-

၁။ စာဖတ်သူတိုင်း နားလည်နိုင်သည့်စကားဖြင့် ရေးသားခြင်း

၂။ ရှင်းလင်းစွာ ဝါကျဖွဲ့ခြင်း

၃။ စကားဝါကျ အဆက်အစပ်မိခြင်း

၄။ သဘောအဓိပ္ပါယ်ကို ပေါ်လွင်စေခြင်း

၅။ ဥပမာ ပုံစံအမျိုးမျိုးတို့ဖြင့် ရှင်းလင်းရေးသားခြင်း

၆။ ဆန်းကြယ်လေးနက်သော အဓိပ္ပါယ်များဖြင့် ဖွင့်ဆိုခြင်း

စသော ကဝိဂုဏ်ပြောင်မြောက်သည့် အချက်တို့ဖြင့် တန်းဆာဆင်ကာ ရေးသားထားပေသည်။

ဥပမာပုံစံအမျိုးမျိုးဖြင့် ရှင်းလင်းရေးသားခြင်း

ဥပမာ အများဆုံးကျမ်း။ ။ဤတွင် ၁-၂-၃-၄-အချက်တို့မှာ လယ်တီဆရာတော် ပြုစုသည့်ကျမ်းတိုင်း၌ ပါဝင်သည့် အကြောင်းအရာများဖြစ်၍ အကျယ်မရေးလိုသော်လည်း ၅-နံပါတ်ဖြစ်သည့် ဥပမာပုံစံသာဓကအမျိုးမျိုးဖြင့် ခြယ်လှယ်ထားပုံနှင့် ၆-နံပါတ် ထူးခြားဆန်းကြယ်သည့် အဓိပ္ပါယ်များမှာမူ ဤဘာဝနာဒီပနီကျမ်းမှာမှ ထူးထူးကဲကဲဖြစ်သောကြောင့် အနည်းငယ် ချဲ့ပြလိုပေသည်။

ဥပမာပုံစံများဖြင့် ရှင်းလင်း ရေးသားခြင်းမှာ အခြား ဒီပနီကျမ်းများ၌ အသင့်အတင့် ပါဝင်သည်ဖြစ်သော်လည်း ဤ ဘာဝနာဒီပနီကျမ်း၌မူ ထူးထူးကဲကဲ များပြားစွာ အသုံးပြုထားသည်ကို တွေ့ရပေသည်။

www.dhammaransi.com

ဥပမာ များစွာပြရခြင်း။ ။ဥပမာ ပုံစံ သာဓကများ မပါလျှင် မဖြစ်နိုင်သည့် အကြောင်းကလည်း ရှိပေသည်။ ဤကျမ်း၌ ပြဆိုရမည့် အနိစ္စ ဒုက္ခ အနတ္တ-တို့၏ သဘော အဓိပ္ပါယ်များကား အလွန်နက်နဲသိမ်မွေ့လှသည်၊ လူတိုင်း ပုဂ္ဂိုလ်တိုင်း သတ္တဝါတိုင်းပင် နိစ္စ သုခ အတ္တ-ဟု စွဲလမ်းနေကြသည်၊ နိစ္စ သုခ အတ္တ-ဖြစ်ချင်နေကြသည်။ ထိုသို့ စွဲလမ်းခြင်းသည် ဤနေ့ ဤရက် ဤလ ဤနှစ် ဤဘဝမျှသာ မက အစရှာမရအောင် ရှည်လျားလှသည့် သံသရာတလျှောက်လုံးက စွဲလမ်းခဲ့ကြခြင်း ဖြစ်သည်။

သို့စင်မျှ အချိန်ကြာညောင်း အရှိန်ကောင်းနေသည့် နိစ္စ သုခ အတ္တ အစွဲကိုပြုတ်ကိုအောင် ဖြုတ်နိုင်ရန်မှာ အနိစ္စ ဒုက္ခ အနတ္တ သဘော အဓိပ္ပါယ်ကို ဥပမာ ပုံစံပေါင်း မြောက်မြားစွာဖြင့် ရှင်းလင်းရေးသား ဖော်ပြရမည် ဖြစ်ပေသည်။

ထို့ကြောင့် လယ်တီ ဆရာတော်သည် ဤဘာဝနာဒီပနီကျမ်း၌ ဥပမာ ပုံစံပေါင်း များစွာဖြင့် အနိစ္စ ဒုက္ခ အနတ္တ တို့၏ အဓိပ္ပါယ်သဘောကို ရှင်းပြထားခြင်း ဖြစ်သည်ဟု ယူဆရပေမည်။

ဘုရားဟော ပါဠိတော်ကြီးများတွင် "ဤလောက၌ ဥပမာဖြင့် ပညာရှိတို့သည် အနက်သဘောကို သိနိုင်ကြကုန်၏=ဥပမာယ မိဓေကစ္စေ အတ္ထံ ဇာနန္တိ ပဏ္ဍိတာ"ဟု ဟောပြထားသည်ကို တွေ့ရပေသည်။

ဥပမာ ၃-မျိုး။ ။ဤ ဘာဝနာဒီပနီကျမ်းလာ ဥပမာများမှာ အမျိုးအစားအားဖြင့်——

၁။ ပါဠိတော် အဋ္ဌကထာလာ ဥပမာများ

၂။ လောက၌ ဖြစ်ပျက်နေသည့် ဥပမာများ

၃။ ဆရာတော်ကြီး ကြံဆထားသည့် ဥပမာများ——

ဟူ၍ ၃-မျိုး သုံးစား ရှိပေသည်။

www.dhammaransi.com

ဤကျမ်းလာ တွေ့ရှိရသမျှဥပမာများကို လေ့လာသူတို့ သတိပြု၍ လွယ်ကူစွာကြည့်ရှုနိုင်ရန် စာမျက်နှာနှင့်တကွ ဖော်ပြပါအံ့။

ဥပမာများ			စာမျက်နှာ
၁။ လက်သည်းဖျားမှ မြေမှုန့်ဥပမာ	....	....	၉၊၁၂၊၁၇၈
၂။ လိပ်ကန်းဥပမာ	....	....	၁၀၊၁၇၈
၃။ သစ်ပင်ရိပ်ဥပမာ	....	....	၂၀
၄။ မျက်လှည့်ဥပမာ	....	....	၂၄
၅။ ချိပ်ခဲဥပမာ	....	....	၃၀
၆။ ကြိမ်လုံးဥပမာ	....	....	၃၃
၇။ အလင်းရောင်နှင့် အမှောင်ဥပမာ	....	....	၄၆
၈။ မျက်စိ ၂-လုံး တိမ်ဖုံးသူဥပမာ	....	....	၄၇
၉။ သည်းခြေရှူးဥပမာ	....	....	၄၈
၁၀။ မီးတောက်ဥပမာ	....	....	၄၉
၁၁။ မန္ဒာတ်မင်းဥပမာ	....	....	၅၄
၁၂။ မှန်ရိပ်ဥမာ	....	....	၅၆
၁၃။ အရိပ်သူရောင်ဥပမာ	....	....	၆၃
၁၄။ ဖယောင်းရုပ်ဥပမာ	....	....	၆၃
၁၅။ မြစ်ထဲ၌ သဲပြိုကျပုံ ဥပမာ	....	....	၆၅
၁၆။ ရေမြှုပ်ခဲကို ယမ်းသွတ်၍ခွဲသည့် ဥပမာ		....	၆၅
၁၇။ ယမ်းမီးတောက် ဥပမာ	....	....	၇၁
၁၈။ ဆီမီးတောက် ဥပမာ	....	....	၈၁
၁၉။ သံတွေခဲနှင့် ဖရောင်းရုပ်ဥပမာ	....	....	၈၉
၂၀။ ပိန်းကြာဖက် ဥပမာ	....	....	၁၀၃
၂၁။ လောင်မီးဥပမာ	....	....	၁၀၇
၂၂။ ရေနှင့် ရေ၌ထင်သည့် မီးရောင်ဥပမာ		....	၁၀၉

www.dhammaransi.com

ဥပမာများ — စာမျက်နှာ

၂၃။ ခွေး, ကျီး, ဋ္ဌင်းတ ဥပမာ ၁၂၁
၂၄။ နူနာရှိသူ ဥပမာ ၁၂၁
၂၅။ ရှားမီးကျီးခဲ ဥပမာ ၁၂၂
၂၆။ မြစ်ရေဥပမာ ၁၂၈
၂၇။ မီးရထား ဥပမာ ၁၃၄
၂၈။ ရေနံကြွမ်းမီးတောက်ဥပမာ ၁၃၅
၂၉။ နဂါးကြီးများ ဥပမာ ၁၃၆
၃၀။ နေလအရောင်ဥပမာ ၁၃၇
၃၁။ မီးခါတ်ရုပ်ဥပမာ ၁၄၉
၃၂။ ခွေးနာ လောက်ကိုက် ဥပမာ ၁၆၆
၃၃။ အရှူးနှင့် မီးခဲ ဥပမာ ၁၇၀
၃၄။ ရေ ဥပမာ ၁၇၁
၃၅။ သူငယ်ဥပမာ ၁၇၄
၃၆။ အနှစ်အသားဥပမာ ၁၈၇
၃၇။ လူနာနှင့် ခါတ်စာဥပမာ ၁၉၅
၃၈။ မိကျောင်းဥပမာ ၂၀၅
၃၉။ မင်းကိစ္စ လုပ်ကိုင်သူဥပမာ ၂၀၇
၄၀။ ရန်သူ ဥပမာ ၂၀၉
၄၁။ ငါးလိပ်ဥပမာ ၂၁၀
၄၂။ ပယောဂကပ်မှီသူ ဥပမာ ၂၁၂
၄၃။ တောင်ကျရေနှင့်အမှိုက်ဥပမာ ၂၁၃
၄၄။ တပေါင်း တန်းခူး လေရူး ဥပမာ ၂၁၄
၄၅။ ပင်လယ်ရေ ဥပမာ ၂၁၄
၄၆။ တောင်ကြီး ဥပမာနှင့် ဒိဋ္ဌိ ၂၁၅
၄၇။ သဲကမ်းပြိုပုံဥပမာ ၂၂၀
၄၈။ ရေ၌ထင်သည့် အရိပ်ဥပမာ ၂၂၁
၄၉။ လှည်းသွား ၂-ယောက် ငှက်ပျောတုံး လှည်းဝင်ရိုး လုပ်ပုံဥပမာ ၂၂၉

www.dhammaransi.com

ဥပမာများ		စာမျက်နှာ
၅၀။	ငှက်ပျောတုံးဖောင်ဥပမာ	၂၃၀
၅၁။	ခွေးရူးပြန်သူ ဥပမာ	၂၄၅
၅၂။	ယင်မမဲရိုင်းဥပမာ	၂၄၅
၅၃။	ကျောက်တုံးများတင်သည့် ငှက်ပျောဖောင် ဥပမာ....	၂၅၀
၅၄။	မြစ်ကြီး ၅-သွယ်နှင့် အနော‌တတ်အိုင် ဥပမာ	၂၅၅
၅၅။	ဘေးရန် ဥပမာ	၂၅၈
၅၆။	အန္တရာယ် ဥပမာ	၂၅၉
၅၇။	ရောဂါ ဥပမာ	၂၆၁
၅၈။	အနာ ဥပမာ	၂၆၃
၅၉။	နူနာမျိုး ဥပမာ	၂၆၃
၆၀။	မြားငြောင့် ဥပမာ	၂၆၄
၆၁။	ထွတ်မြင်းနာ ဥပမာ	၂၆၄
၆၂။	လဲ၀ါနှင့် ကတ္တီပါကော်ဇော ဥပမာ	၂၆၇
၆၃။	သစ်ဝါးနှင့် ကျောင်းအိမ် ဥပမာ	၂၆၇
၆၄။	လေတံခွန်နှင့် မီးအိမ်ပျံ ဥပမာ	၂၆၇
၆၅။	လူသတ်သမား ဥပမာ	၂၇၅
၆၆။	ယမ်းထုပ်ကြီး ဥပမာ	၂၈၆
၆၇။	ကျူတော မီးလောင်ပုံ ဥပမာ	၂၈၆
၆၈။	အမှိုက်ကစ မီးလောင်ပုံ ဥပမာ	၂၈၂
၆၉။	သစ်သီးရိုက်ချွေသည့် ဥပမာ	၂၈၃
၇၀။	မီးနှင့် မီးလောင်စာ ဥပမာ	၂၈၄
၇၁။	အဆိပ်ဆေး ဥပမာ	၂၉၈
၇၂။	အဆိပ်သီးနှင့် ငှက် ဥပမာ	၂၉၉
၇၃။	သံနှင့် ကြေး ဥပမာ	၃၀၀
၇၄။	မလ္လိကာ မိဖုရား ဥပမာ	၃၂၇
၇၅။	အထက်မြှောက်သည့် ကျောက်ခဲ ဥပမာ	၃၄၇

www.dhammaransi.com

ဤသို့လျှင် အနိစ္စ ဒုက္ခ အနတ္တ ဘာဝနာ တရားတို့၏ အဓိပ္ပါယ်ကို ဥပမာပုံစံ များစွာသုံးစွဲ၍ ရေးသားပြုစုထားပေရာ လေ့လာဖတ်ရှုသူတို့အား ဘာဝနာသဘော အဓိပ္ပါယ်ကို ရှင်းလင်းစွာ နားလည်နိုင်ပြီး ဘာဝနာတရား ပွါးများလိုစိတ် ပေါ်ပေါက်လာစေနိုင်သောကြောင့် ဤကျမ်းသည် ကောင်းမြတ်သော ကျမ်းတဆူဖြစ်ကြောင်း သိသာပေပြီ။

ဆန်းကြယ်လေးနက်သည့် အဓိပ္ပါယ်အဖွင့်များ

ဘာဝနာ ၄ဝ-၏ အနက်အဓိပ္ပါယ်ကို ဖွင့်ဆိုရေးသားရာ၌ ဆန်းကြယ်လေးနက်သည့် အဓိပ္ပါယ်အဖွင့် များစွာပါဝင်သည်။ ယင်း ဆန်းကြယ်လေးနက်သည့် အဓိပ္ပါယ် အဖွင့်များကို နားလည်သဘောပေါက်မည် ဆိုပါလျှင် မဂ်ပေါက် ဖိုလ်ဝင် အထိ အကျိုးရနိုင်ပေမည်။

ဤကျမ်းလာ ဆန်းကြယ်လေးနက်သည့် အဓိပ္ပါယ်အဖွင့် အချို့ကို စာရှုသူတို့ စာမြည်းအဖြစ် ဖတ်ရှုကြည့်ရန် အကျဉ်းမျှ တင်ပြပါအံ့။

အရိပ် ၂-မျိုး။ ။ယခုအခါ တွေ့မြင်နေကြရသည့် ပကတိ သစ်ပင်၌ အဋ္ဌကလာပ ရုပ်တို့၏ အရိပ်နှင့် အလင်းရောင်ကြောင့် ဖြစ်ပေါ်သည့် အရိပ်ဟူ၍ အရိပ် ၂-မျိုး ရှိသည်။

ဤနည်း အတူပင် သတ္တဝါတို့၏ ရုပ်နာမ်တရားများ၌လည်း အရိပ် ၂-မျိုးရှိကြောင်းကို ဤကျမ်း စာမျက်နှာ ၂ဝ-မှ စ၍ ဆန်းကြယ်လေးနက်စွာ ဖွင့်ဆိုထားပေသည်။

အသေးဆုံး ရုပ်ဝတ္ထု။ ။ယခုခေတ် လောကဓာတ် ပညာရှင်ကြီးများသည် စက်ကိရိယာများကို အသုံးပြုလျက် ရုပ်တရားများကို အသေးဆုံး အဆင့်ရောက်အောင် ခွဲစိတ်လျက် ရှိကြသည်။ အနုမြူတခုမှ အီလက်ထရွန် ပရိုတွန် နျူတွန်-ခေါ် မြူမှုန်ကလေးများအထိ ခွဲစိတ်နိုင်ကြပေပြီ။ ယင်း မြူမှုန်ကလေးများသည် အလွန် သေးငယ်သောကြောင့် ရိုးရိုးမျက်စိဖြင့် မမြင်ရချေ၊ အင်အားကြီးမားသည့် မှန်ဘီလူးကြီးများဖြင့်သာ မြင်ကြရသည်။

www.dhammaransi.com

မြူမှုန်ကလေးများ သေးငယ်ပုံကို သမ္ဘရာသီးတလုံးနှင့် မြူမှုန်တလုံးကို အဆတူကြီးမားအောင် ချဲ့မည်ဆိုလျှင် မြူမှုန်ကလေးက သမ္ဘရာသီးခန့် ကြီးလာသောအခါ သမ္ဘရာသီးသည် ဤကမ္ဘာကြီးလောက် ကြီးလာလိမ့်မည်ဟု နှိုင်းခိုင်းပြကြသည်။

ဤကျမ်း၌ကား—ရုပ်တရားတို့သည် အနုမြူထက် သေးငယ်သည့် ပရမာနုမြူခန့်မျှပင် အထည်ဝတ္ထု အသွင်သဏ္ဍာန်အဖြစ် မရှိနိုင်ကြချေ။ မတွေ့မြင်နိုင်ကြချေ။ အကယ်၍ ရှိပါသည်၊ တွေ့ပါသည်ဆိုလျှင် ယင်းသည် အမှန်အစစ် မဟုတ်နိုင်၊ သဏ္ဍာနနိမိတ် အဖြစ်ဖြင့် စိတ်ဝိညာဏ်၏ လှည့်စားချက် အထင်မှားချက်သာ ဖြစ်သည်။ အမှန်စင်စစ်မှာ သဘော တရားမျှသာ ရှိသည်ဟူ၍ စာမျက်နှာ ၂၅-မှစ၍ ဝေဖန်ပြဆိုထား ပေသည်။

မြင်လျက်မသိ သိလျက်မမြင်။ ။သက်ရှိ သက်မဲ့ ရုပ်တရားဟူသမျှ၌ ဓာတ်ကြီး ၄-ပါး ရှိသည်၊ ဓမ္မကြီး ၃-ပါး ရှိသည်။

ဓာတ်ကြီး ၄-ပါး ဟူသည်မှာ ရေ မြေ လေ မီး-ဟူသော ဓာတ်ကြီး ၄-ပါး ဖြစ်သည်။

ဓမ္မကြီး ၃-ပါး ဟူသည်မှာ—

(၁) ဖြစ်ခြင်းသဘော=ဇာတိဓမ္မ။

(၂) ပျက်ခြင်းသဘော=မရဏဓမ္မ။

(၃) ဓာတ် ၄-ပါး အချင်းချင်း၊ ဓမ္မ ၂-ပါး အချင်းချင်း မရော မယှက်ရန် ပိုင်းခြားခြင်းသဘော=ပရိစ္ဆေဒဓမ္မ—

ဟူသော ဓမ္မ ၃-ပါး ဖြစ်သည်။

ယင်းသို့ ရုပ်တရားတိုင်း၌ ဓာတ်ကြီး ၄-ပါး၊ ဓမ္မကြီး ၃-ပါး အမြဲ မပြတ် အထင်အရှား ရှိသည်ကို ပုထုဇဉ် သတ္တဝါတို့သည် ကြောင်ကြောင် မြင်နေရပါလျက် မသိကြချေ။

www.dhammaransi.com

ဘုရား အစရှိသော အရိယာ သူတော်စင်တို့က ဟောပြောအဖြင့် ရုပ်တရားတိုင်း၌ ဓာတ်ကြီး ၄-ပါး၊ ဓမ္မကြီး ၃-ပါး ရှိသည်ဟု ကြောင် ကြောင်သိနေပါလျက် ကိုယ်တွေ့ပိုင်ပိုင် မမြင်နိုင်ကြချေ။

ယင်းသို့ မသိမမြင် ဖြစ်ရသည်မှာ မောဟ အမိုက်မှောင်က ကွယ်ကာ ဆီးတား ထားပြီး စိတ်ဝိညာဉ် မျက်လှည့်ဆရာကြီးက—

၁။ အသင်္ဂသဏ္ဍာန်နိမိတ်

၂။ အစဉ်သန္တာန်နိမိတ်—

ဟူသော နိမိတ် ၂-ပါးဖြင့် လှည့်စားထားသောကြောင့် ဖြစ်သည်ဟူ၍ ဤကျမ်း နှာ ၃၇-မှ စ၍ အကျယ်တဝင့် ဖွင့်ဆိုထားပေသည်။

ထို့ကြောင့် ပညာရှိသူတော်ကောင်းကြီးများက ငါတို့တတွေသည်—

(၁) ရှိတာကိုလည်း မသိ

(၂) မရှိတာကိုလည်း သတိမထားမိ – ဟု သတိပေး ဆုံးမထား ခဲ့လေသည်။

သံတုံးပျက်နှင့် ရေမြှုပ်ပျက်။ ။ရုပ်တရားတိုင်း တည်မြဲမှုမရှိ၊ အစဉ် မပြတ် ဖောက်ပြန် ပျက်စီးနေကြရာ၌ ခိုင်မာကျစ်လစ်သည့် သံတုံး ကျောက်တုံးများက အပျက်နှေး၍ ဖွရှ ပျော့နှုသည့် ရေမြှုပ် ရေပွက်တို့က အပျက်မြန်သည်ဟု ဆိုဖွယ်မရှိချေ၊ ရုပ် ဟူသမျှ မျက်တောင်တခတ်မျှ တည်မြဲခြင်းမရှိ၊ အစဉ်မပြတ် ပျက်စီး နေသည်ချည်း အတူတူသာ ဖြစ်သည်-ဟု ဤကျမ်း နှာ ၆၇-၌ ပြဆို ထားသည်။

ရှုမှတ်သင့်သည့် ပျက်မှု။ ။ရုပ်တရားတို့၏ ပျက်မှုသည် (၁) ခဏိက ပျက်မှု၊ (၂) **သန္တတိပျက်မှု၊** (၃) **သမ္မုတိ** ပျက်မှု-ဟု ၃-မျိုး ရှိသည်။

၁။ ခဏိက ပျက်မှု-ဟူသည်မှာ ဥပါဒ် ဋီ ဘင် ခဏတိုင်း ခဏတိုင်း ပျက်မှု ဖြစ်သည်။ ရုပ်တိုင်း မျက်တောင်တခတ်အတွင်း များစွာ ပျက်နေ သည်-ကို ဆိုလိုသည်။

www.dhammaransi.com

၂။ သန္တတိ ပျက်မှုဟူသည် ရှေ့အစဉ်နှင့် နောက်အစဉ်မတူ ပျက်မှုဖြစ်သည်။ ဥပမာ နေပူ၌နေစဉ်က ပူ၍ နေရိပ်ထဲသို့ရောက်လာသောအခါ အေးသည်၊ ထိုသို့ အေးရာ၌ အပူပျက်သည်ကို သန္တတိပျက်ဟု ဆိုသည်။

၃။ သမ္မုတိပျက်ဟူသည်မှာ လောကထုံးစံအားဖြင့် သတ်မှတ်ထားသည့် ပျက်မှုဖြစ်သည်။ ဥပမာ လူသည် မွေးဖွားစဉ်က ဖြစ်လာ၍ သေသောအခါ ပျက်သည်ဟု ဆိုသကဲ့သို့တည်း။

ယင်း ပျက်မှု ၃-မျိုးရှိရာ အဘယ်ပျက်မှုကို ဝိပဿနာ ရှုရမည်ကို ဤ ကျမ်းနှာ ၆၇-၌ ညွှန်ကြားထားပေသည်။

တည်နေရုံမျှဖြင့် နိစ္စမဟုတ်။ ။လူတယောက်သည် အသက်တနှစ် ရှည်ကြာစွာ နေရလျှင် တနှစ်တည်မြဲနေသည်၊ တနှစ် နိစ္စဖြစ်သည် မဟုတ်ပါလော-ဟု မေးမြန်းသော် နိစ္စမဟုတ်၊ အနိစ္စသာ ဖြစ်သည်။ ယင်းသို့ တနှစ်တည်နိုင်ရန်အတွက် အစာ စားရ၊ ရေသောက်ရ၊ ဆေးဝါးမှီဝဲရ-စသည်ဖြင့် များစွာ ပြုပြင်ရသည်။ အကယ်၍သာ တနှစ်တည်မြဲနိုင်သော နိစ္စသတ္တိ ရှိပါလျှင် ပြုပြင်ဖွယ်မလို၊ တည်မြဲနေနိုင်ရမည်။ မိုးကြိုးအကြိမ်တရာဆိုင်၍ ပစ်သော်လည်း မပျက်မစီး တည်နေနိုင်ရမည်-စသည်ဖြင့် နှာ ၅၂-၌ ဆန်းကြယ် လေးနက်စွာ စိစစ်ဝေဘန်ပြဆိုထားပေသည်။

လိုတိုင်းဖြစ်ရုံမျှဖြင့် အတ္တမဟုတ်။ ။သတ္တဝါ လူသားတို့၌ ထိုင်လိုက ထိုင်လို့ ရ၏။ သွားလိုက သွားလို့ရ၏။ ဤသို့ လိုတိုင်း ရခြင်းသည် အတ္တ မိမိကိုယ် ဟုတ်သောကြောင့် ဖြစ်သည်၊ မိမိကိုယ်ကို အစိုးရသောကြောင့် ဖြစ်သည်-ဟု ထင်မှတ်မှားဘွယ်ရှိရာ ယင်းသို့ မထင်သင့်ကြောင်း၊ မိမိက ကျွေးမွေးပြုစုမှုတို့ဖြင့် ကျွန်ခံထားရသောကြောင့်သာ ဤသို့ အနည်းငယ်မျှ လိုတိုင်းရသည်ဟု ထင်ရကြောင်း၊ စင်စစ်အားဖြင့် အနတ္တသာ ဖြစ်ကြောင်းကို နှာ ၅၂-မှ စ၍ ရှင်းလင်း ပြဆိုထားသည်။ ဤ သဘောကိုပင် နှာ ၁၉၂-မှစ၍လည်း ထပ်မံရှင်းပြထားပေသည်။

www.dhammaransi.com

ချုပ်ပျက်တိုင်း ဒုက္ခမဟုတ်။ ။လူသားတို့သည် မိမိတို့၏ ပစ္စည်းဥစ္စာ ပျက်ခြင်းကိုရင်း၊ ခန္ဓာကိုယ် သေဆုံးပျက်စီးခြင်းကိုရင်း ဆင်းရဲဒုက္ခဟု ယူဆကြသော်လည်း မိမိတို့ခန္ဓာကိုယ်မှ ဒုက္ခဝေဒနာနှင့် အနာရောဂါတို့ ချုပ်ပျက်သည်ကိုကား ချမ်းသာသုခဟု ထင်တတ်ကြောင်း၊ အမှန်စင်စစ် ချုပ်ပျက်မှု ဟူသမျှသည် ဒုက္ခသာ ဖြစ်ကြောင်း နှာ ၁၀၆-မှစ၍ ဆန်းကြယ် လေးနက်စွာ ကြံဆပြဆိုထားပေသည်။

ရှုမှတ်ရမည့် အနတ္တအနက်။ ။အနတ္တ-ဟူသော လက္ခဏာယာဉ်၏ အနက်ကို များစွာသော စာပေကျမ်းဂန်တို့၌—

၁။ အဝသဝတ္တနတ္ထ=အလိုမလိုက်-ဟူသော အနက်၊

၂။ အသာရကတ္ထ=အနှစ်အသား မရှိဟူသော အနက်—

ဟူ၍ အနက် ၂-မျိုး ဖွင့်ပြကြသည်။ ယင်း ၂-မျိုးတို့တွင် အဘယ်အနက်ကို သိမြင်လျှင် အနတ္တဘာဝနာပွါးခြင်းကိစ္စ ပြီးစီးနိုင်ကြောင်းကို ဤကျမ်း နှာ ၂၁၆-၌ ရေးသားညွှန်းပြထားပေသည်။

ဆင်းရဲထက် ချမ်းသာက ဆိုးဝါးခြင်း။ ။သတ္တဝါတို့မှာ ဆင်းရဲဒုက္ခနှင့်လည်း တွေ့ကြုံကြရသည်။ ချမ်းသာသုခနှင့်လည်း တွေ့ကြုံကြရသည်။ ယင်း ၂-မျိုးလုံးသည်ပင် သတ္တဝါတို့အား အထင်အမြင် မှောက်မှားစေတတ်သည်ချည်း ဖြစ်၏။ အကျိုးမဲ့ကို ဖြစ်စေတတ်သည်ချည်း ဖြစ်၏။

သို့သော်လည်း ဆင်းရဲထက် ချမ်းသာက ပို၍ ဆိုးဝါးသည်။ ချမ်းသာ ကောင်းမြတ်လေလေ ပို၍ပို၍ ဆိုးဝါးလေလေ ဖြစ်သည်။

ဥပမာအားဖြင့် ခြသေ့ သစ်ကျား ကိုက်၍ သေသူထက် သရက် ပိန္နဲ ငါး အမဲ စား၍ သေသူက များသည်-စသည်ဖြင့် ဆင်းရဲထက် ချမ်းသာက ဆိုးဝါးပုံကို ဤကျမ်း စာမျက်နှာ ၁၇၂-မှစ၍ အကျယ် ရေးသားပြဆိုထားသည်။

www.dhammaransi.com

သေခြင်းတရား။ ။သတ္တဝါတိုင်းသည် ခဏတိုင်း ခဏတိုင်း ခဏိက မရဏဖြင့် သေနေကြသည်၊ မိမိတို့၏ ရုပ်ခန္ဓာ နာမ်ခန္ဓာတွေ ချုပ်ပျက်နေကြသည်ကို မသိကြ၊ သန္တတိ မရဏ သမ္မုတိမရဏတို့ဖြင့် သေနေသည်ကိုကား အလွန်ထင်ရှားသောကြောင့် သိကြရသည်။

ယင်းသို့ သေရသည်မှာ မိမိတို့ ခန္ဓာငါးပါး၌ အမြဲ အသေခံတတ်ကြီး ပါရှိနေသောကြောင့် ဖြစ်သည်။ အပြင်အပမှ အပူ အအေး အဆိပ် ဒါး လှံ-စသည်ဖြင့် သေသည်ဟု ဆိုရာ၌ အပြင်အပမှ အပူ အအေး အဆိပ် ဒါး လှံ စသည်တို့သည် မူလရှိရင်းစွဲ အသေခံတတ် မရဏခံတတ်ကြီးကို လှုံ့ဆော်ရုံမျှသာ ဖြစ်သည်၊ အမှန်စင်စစ်မှာ မိမိတို့ကိုယ်၌ မူလရှိရင်းစွဲ အသေခံတတ် မရဏခံတတ်ကြောင့်သာ သေရခြင်း ဖြစ်သည်။

အကယ်၍သာ မူလအရင်းခံ အသေခံတတ်ကြီး မရှိပါလျှင် ဘာအကြောင်းကြောင့်မျှ သေနိုင်ကြမည် မဟုတ်ချေ။

အဆုပ်နာ ဖြစ်၍ သေရာ၌ အဆုပ်ရှိသောကြောင့်သာ အဆုပ်နာ ဖြစ်၍ သေရသည်။ ထို့အတူ ပထဝီဓာတ် ရှိသောကြောင့်သာ ပထဝီဓာတ် ပျက်နာ ပထဝီဓာတ်လွန်နာ စသည်ဖြစ်၍ သေကြသည် စသည်ဖြင့် သတ္တဝါတို့ သေကြရခြင်း အကြောင်းကို စာမျက်နှာ ၂၇၅-မှစ၍ ဆန်းကြယ် လေးနက်စွာ ဖော်ပြထားပေသည်။

ဤသို့လျှင် ဘာဝနာ ၄၀-၏ အဓိပ္ပါယ် သဘောကို ဥပမာ ဥပမေယျ အမျိုးမျိုးတို့ဖြင့်၎င်း၊ ဆန်းကြယ် လေးနက်သည့် အဓိပ္ပါယ် အဖွင့်တို့ဖြင့်၎င်း ထူးကဲစွာ ဤဘာဝနာဒီပနီကျမ်းကို ရေးသားစီရင်ထားပေရာ ဖတ်ရှုရသူတိုင်း ဘာဝနာ ၄၀-၏ သဘောအဓိပ္ပါယ်ကို လွယ်ကူစွာ သဘောပေါက် နားလည်ကြလိမ့်မည်ဟု ယုံကြည်ရပေသတည်း။

ဘာဝနာဒီပနီကျမ်း လေ့လာရခြင်းအကျိုး

အကျိုး ၂-မျိုး။ ။အနိစ္စ–ဒုက္ခ–အနတ္တ–စသော ဘာဝနာ ၄၀-တို့၏ သဘောအဓိပ္ပါယ်ကို ပေါ်လွင်ထင်ရှားအောင် ရေး

www.dhammaransi.com

ဘာဝနာဒီပနီ

သား စီရင်ထားသည့် ဤ ဘာဝနာဒီပနီကျမ်းကို လေ့လာ၍ လိုက်နာပွါး များ ကျင့်သုံးပါလျှင်——

(က) ယခု မျက်မှောက်ကာလ၌လည်း ကောင်းမြတ်သော အကျိုး တရားများကို ရနိုင်သည်။

(ခ) နောင် အနာဂတ်ကာလ၌လည်း ကောင်းမြတ်သော အကျိုး တရားများကို ရနိုင်ပေသည်။

မျက်မှောက်အကျိုး။ ။ယခု ပစ္စက္ခ မျက်မှောက်ကာလမှာ တပ်မက် လိုချင်မှုလောဘ၊ ကြမ်းတမ်းစွာ ပြစ်မှား လွန် ကျူးမှုဒေါသ၊ မသိတွေဝေ မိုက်မဲမှုမောဟစသော ကိလေသာတရားများ နည်းပါး၍ ငါ-ငါ-ငါ-ဟု စွဲလမ်းမှု=သက္ကာယဒိဋ္ဌိ မပြင်းထန်တော့ဘဲ မတော်မတရားလိုချင်မှု၊ နိုင်ထက်စီးနင်းပြုလုပ်မှု စသော မကောင်းသော အကျင့်များ ကင်းပျောက်သည်တိုင်အောင် တဖြည်းဖြည်း ခေါင်းပါးစေ နိုင်ပေသည်။

"ငါ"အစွဲအလမ်း မှေးမှိန်သည်နှင့်အမျှ အများသူငါနှင့် မျှမျှတတ တရားနည်းလမ်းကျကျ ပေါင်းသင်းဆက်ဆံမှုများ၊ ညီညွတ် သင့်မြတ်စွာ နေထိုင်ကျင့်ကြံမှုများကို ပြုလုပ်နိုင်ကာ အဆင့်ဆင့် ကျန်းမာ ချမ်းသာ၍ ကောင်းကျိုးမင်္ဂလာများ ဖြစ်ပွါးနိုင်ပေသည်။

နောင် အနာဂတ်အကျိုး။ ။နောင် အနာဂတ်ကာသ၌လည်း ဤကျမ်း စာမျက်နှာ ၃၅၂-၃၅၃-၌ ပြဆိုထားသည့် အတိုင်း အနိစ္စ-ဒုက္ခ-အနတ္တ ထင်မြင်ကာ ငါစွဲ ကင်းကွာလျက် အရိယာ ဘုံသား ဖြစ်ကြရပေမည်။ ပဌမနိဗ္ဗာန်ဘုံသို့ ရောက်နိုင်မည်၊ အပါယ် ၄-ဘုံသို့ မကျမရောက်မူ၍ ဘုံစဉ်စံကာ ချမ်းသာသုခကို ရနိုင်ကြပေမည်။ **သာသနာကွယ်သည်ဟူ၍မရှိနိုင်တော့ချေ။**

ထိုသူတို့မှာ သာသနာသည် တဆင့်ထက် တဆင့် မြင့်ကာ တိုးတက် ကြီးပွါး၍ နောက်ဆုံး၌ အနုပါဒိသေသ ပဋ္ဌမနိဗ္ဗာန်ကို ရရှိနိုင်ကြမည် ဖြစ်သတည်း။

www.dhammaransi.com

တိုက်တွန်းချက် ဥယျောဇဉ်။ ။ယင်းသို့ အနိစ္စစသော လက္ခဏာယာဉ် ဘာဝနာ ၃-ပါးကို ပွါးများခြင်းဖြင့် ဘယ်အခါမှ သာသနာ ပျက်စီးပျောက်ကွယ်ခြင်း မရှိဘဲ နိဗ္ဗာန်ရသည်အထိ ကြီးမားမြင့်မြတ်သော အကျိုးတရားများကို ရရှိနိုင်သည် ဖြစ်ပေရာ စာရှုသူ သူတော်သီတို့သည် ဘာဝနာ ၃-ပါး၏ သဘော အဓိပ္ပါယ်ကို ရှင်းလင်းစွာ ရေးသားပြဆိုသည့် ဤ ဘာဝနာဒီပနီကျမ်းကို လေ့လာ ဖတ်ရှု လိုက်နာကျင့်သုံးနိုင်ကြပါစေသတည်း။ မိမိတို့သန္တာန်၌ မည်သည့် အခါမှ သာသနာ ပျက်စီးပျောက်ကွယ်ခြင်း မရှိဘဲ တဆင့်ထက် တဆင့် မြင့်တက်၍ အနုပါဒိသေသ နိဗ္ဗာန်ကို ရရှိနိုင်ကြသည့် သာသနာပြု ပုဂ္ဂိုလ်ကြီးများ ဖြစ်ကြပါစေသတည်း။

www.dhammaransi.com

ဘာဝနာဒီပနီ

မာတိကာ

အကြောင်းအရာ | စာမျက်နှာ

အဘိဓာယာစကနှင့် ပဋိညာဉ် …. ….	၁
ဘာဝနာ ၄၀-အစိပ္ပါယ်အကျဉ်း	
ဘာဝနာ ၄၀-ဆောင်ပုဒ် …. ….	၂
ခန္ဓာ ၅-ပါး …. ….	၂
အနိစ္စလက္ခဏာ ၁၀-ပါး …. ….	၂
ဒုက္ခလက္ခဏာ ၂၅-ပါး …. ….	၃
အနတ္တလက္ခဏာ ၅-ပါး …. ….	၄
ဒုက္ခမျိုးစုံ အပါယ် ၄-ဘုံ …. ….	၅
ငရဲဘုံ …. ….	၅
ငရဲကြီး ၈-ထပ် …. ….	၅
ငရဲကြီး ၈-ထပ် အကွာအဝေး …. ….	၆
ဥဿဒငရဲကြီး ၄-ထပ် …. ….	၆
ပြိတ္တာအမျိုးမျိုး …. ….	၇
အသုရကာယ်အမျိုးမျိုး …. ….	၈
တိရစ္ဆာန်အမျိုးမျိုး …. ….	၈
နခသိခသုတ် မြန်မာပြန် …. ….	၉
ကာဏကစ္ဆပေါပမသုတ် မြန်မာပြန် …. ….	၁၀
အဋ္ဌကထာဖွင့်ပြင့်ချက် …. ….	၁၁
ပါဠိ အဋ္ဌကထာတို့၏ အစိပ္ပါယ် …. ….	၁၂
နခသိခသုတ် …. ….	၁၂

www.dhammaransi.com

အကြောင်းအရာ			စာမျက်နှာ
ကာဏကစ္ဆပေါပမသုတ်	....	....	၁၃
အဋ္ဌကထာကြီးအခိပ္ပါယ်	....	....	၁၃
အတ္တဒိဋ္ဌိကြောင့် အပါယ်ဘုံ၌ ဖြစ်ရပုံ	....	....	၁၄
ဒုစရိုက်သစ်အနန္တ	....	....	၁၅
အတ္တဒိဋ္ဌိမရှိလျှင် အပါယ်ဘုံ၌ မဖြစ်ပုံ	....	....	၁၆
အဝိဇ္ဇာမှ အတ္တဒိဋ္ဌိ ဖြစ်ပေါ်လာခြင်း	....	....	၁၇
အတ္တဒိဋ္ဌိ ပယ်ခွါနည်း ဘာဝနာ-၄၀	....	....	၁၈
အနုပဿနာဉာဏ်ဖြင့် ပယ်အပ်သော တရားများ		....	၁၈
စွဲလမ်းတတ်သော တရား ၃-ပါး	....	....	၁၉
စွဲလမ်းသော အခြင်းအရာ ၃-ပါး	....	....	၁၉
စွဲလမ်းရာဝတ္ထု ၃-ပါး	....	....	၂၀
ရုပ်နာမ်တို့၌ နိမိတ္တဟု စွဲလမ်းပုံ	....	....	၂၀
သစ်ပင်ရိပ်ဥပမာနှင့် ရုပ်ခန္ဓာအရိပ်	....	....	၂၀
ရုပ်မှ အရိပ် ၂-မျိုးပေါ်ခြင်း	....	....	၂၁
ပဌမအရိပ်	....	....	၂၂
ဒုတိယအရိပ်	....	....	၂၂
နာမ်ခန္ဓာအရိပ်	....	....	၂၃
ခန္ဓာ ၅-ပါးမှ အရိပ်	....	....	၂၃

အနိစ္စာနုပဿနာဉာဏ်

အနိစ္စာနုပဿနာဉာဏ်အကျဉ်း	....	....	၂၄
ရုပ်နာမ်၌ အနိစ္စရှုပုံ	....	....	၂၄
မျက်လှည့်ပမာ ပုဂ္ဂိုလ် သတ္တဝါ သူ ငါ မရှိ		....	၂၄
အနိမိတ္တာနုပဿနာဉာဏ်	....	....	၂၅

အကြောင်းအရာ — စာမျက်နှာ

ရုပ်၌ အနိစ္စာနုပဿနာဉာဏ်အဖွင့် ၁၀-မျိုး ၂၅

ဘုတ် ၄-ဖြာတို့၏ သိမ်မွေ့ပုံနှင့် လျင်မြန်ပုံ.... .... ၂၅
တေဇောဓာတ်၏ အခွင့်ကိစ္စများ ၂၇
ဥဏှတေဇောမီးဓာတ်၏ ကိစ္စ ၂-ပါး ၂၇
သီတတေဇောဓာတ်၏ ကိစ္စ ၂-ပါး ၂၈
ကုန်ဆုံးမှု မြင်အောင် ကြည့်ပုံ ၂၈
ဖြစ်ပွါးမှု မြင်အောင် ကြည့်ပုံ ၂၉
မဟာဘုတ် ၄-ပါးနှင့် အာကာသ ၂၉
အာကာသဓာတ် ၂-ပါး ၂၉
အာကာသခြားပုံ ၃၀

ဓာတ်ကြီး ၄-ပါးနှင့် ချိပ်ခဲဥပမာ ၃၀

ပထဝီ အာကာသ ၃၀
ပထဝီဓာတ် ဖြစ်ပျက်ကြည့်ပုံ ၃၁
အာပေါ အာကာသ ၃၂
တေဇော အာကာသ ၃၃
ဝါယော အာကာသ ၃၃

ဓာတ်ကြီး ၄-ပါးနှင့် ကြိမ်လုံးဥပမာ ၃၃

ဥပါဒ်, ဘင်, အာကာသ-ဟူသော ဓမ္မကြီးကို မြင်အောင်
ကြည့်ပုံ ၃၅
မရဏဓာတ် ၃၆
ဇာတိဓာတ် ၃၆
အာကာသဓာတ် ၃၆

အနိစ္စလက္ခဏာကို မထင်မမြင်နိုင်ပုံ ၃၇

ဓာတ်ကြီး ၄-ပါး, ဓမ္မကြီး ၃-ပါးတို့ကို မသိမမြင်နိုင်ပုံ ၃၈
ဓမ္မကြီး ၃-ပါး ၃၈

www.dhammaransi.com

ဘာဝနာဒီပနီ

အကြောင်းအရာ	စာမျက်နှာ
၃၂-ကောဋ္ဌာသ၌ ဓာတ်ခွဲပုံ	၃၉
လူတကိုယ်၌ ကာယ ၃၂-ပါး ရှိခြင်း	၃၉
ဆံပင် စသည်ကို ရှုပုံ	၄၀
ဆံပင်၌ ကာယကြီး ၄-ပါး ခွဲပုံ	**၄၀**
ပထဝီကာယ	၄၁
အာပေါကာယ	၄၁
တေဇောကာယ	၄၁
ဝါယောကာယ	၄၁
ဆံပင်၌ ဓာတ် ၃-ပါး, နိမိတ် ၂-ပါးခွဲပုံ	၄၁
ဆံပင်၌ သဏ္ဌာနနိမိတ် ဖုံးလွှမ်းပုံ	၄၂
ဆံပင်၌ သန္တတိနိမိတ် ဖုံးလွှမ်းပုံ	၄၂
ပုမှု အေးမှုတို၏ ကိစ္စ....	၄၃
မီးပွါးမှုကို မြင်အောင်ရှု	၄၃
ဆံပင်၌ ဥပါဒါရုပ် ၄-ပါးခွဲပုံ	၄၅
မွေးညှင်းစသော ကောဋ္ဌာသ၌ ဓာတ်ခွဲပုံ	**၄၆**
ပထဝီကောဋ္ဌာသ၌ နိမိတ်ကြီး ၂-ပါး အဓိပ္ပါယ်	၄၆
သဏ္ဌာနနိမိတ်	၄၆
သန္တတိနိမိတ်	၄၆
အလင်းရောင်ရောက် အမိုက်မှောင်ပျောက်	၄၆
နိမိတ္တမှောင်ကို ဉာဏ်ရောင်ဖြင့်ပယ်	၄၇
မျက်စိ ၂-လုံး တိမ်သလာဖုံးသူပမာ	၄၇
စိတ္တဝိပလ္လာသ အနန္တ	၄၈
သည်းခြေရှုးအလား ပုထုဇဉ်စိတ်များ	၄၈
နိစ္စကိစ္စ, အတ္တကိစ္စမည်ပုံ	၄၉
မီးတောက်ပမာ ရုပ်နာမ်ခန္ဓာ	၄၉
ရုပ်နာမ်တို့ တည်ပုံ ပျက်ပုံ	၅၀

www.dhammaransi.com

အကြောင်းအရာ စာမျက်နှာ

သဠါရဒုက္ခကိစ္စ ၅၀
သညာနိမိတ်, သန္တတိနိမိတ်တို့၌ နိစ္စဂုဏ်သတ္တိ,
အတ္တဂုဏ်သတ္တိ မရှိပုံ ၅၁
အတ္တမဟုတ်, အလိုသို့ မလိုက်ပုံ ၅၂
ဓာတ်ကြီး ၄-ပါး မြင်လျှင် ပညတ်ပျောက်ခြင်း ၅၃
ပြုပြင်မှုကြောင့် ခန္ဓာကိုယ်တည်နေခြင်း ၅၄
ပြုပြင်မှုနှင့် သိမှုတို့ကို ဓာတ်ခွဲပြခြင်း ၅၄
ဣရိယာပုထ် ၄-ပါးနှင့် ရူပက္ခန္ဓာ၌ အနိစ္စလက္ခဏာ ၅၆
မှန်ရိပ်ဥပမာနှင့် ကာယကြီး ၄-ပါး, အာကာသပရိစ္ဆေဒ ၅၆
အရိပ်သူယောင် ပထဝီကာယသူယောင် ၅၇
သွားမှု၌ အနိစ္စလက္ခဏာ ၅၉
ရပ်ခြင်းစသော အမူအရာသစ်ဖြစ်တိုင်း အဟောင်းပျက်ခြင်း ၆၀

သွားမှု၌ ကာယကြီး ၄-ပါး၏ အပိုင်းအခြားကို ရှုပုံ ၆၁

စိတ္တဇကာယသူယောင် ၆၂
ဇာတိမမှုကြီး ၆၂
မရဏမမှုကြီး ၆၂
ဥတုဇကာယသူယောင် ၆၂
သူယောင်ကြီး အဓိပ္ပါယ် ၆၃
သူယောင်တို့၏ ဖြစ်မှု ပျက်မှုနှင့် ဖယောင်းရုပ် ဥပမာ ၆၃
ပျက်ပုံ ဥပမာ ၆၅
ပဌမ ခြေလှမ်း၌ ဖြစ်ပျက် မြင်အောင်ရှု ၆၅
အရေ၌ ဖြစ်ပျက်ရှုပုံ ၆၅
အသားစိုင် စသည်၌ ဖြစ်ပျက်ရှုရပုံ ၆၆
ဦးခေါင်းရိုး၌ ကာယကြီး ၄-ပါး ဖြစ်ပျက်ပုံ ၆၇
သန္တတိ ပဋ္ဋပွန် ၆၇
ဦးနှောက်ခဲ၌ ကာယကြီး ၄-ပါး ဖြစ်ပျက်ရှုပုံ ၇၀
အဆုတ်ခဲ စသည်၌ ဖြစ်ပျက်ရှုပုံ ၇၀

www.dhammaransi.com

အကြောင်းအရာ စာမျက်နှာ

(ကောဋ္ဌာသတိုင်း၌) ဖြစ်ပျက်ရှုပုံ ၇၀
ယမ်းမီးတောက်ပမာ ကိုယ်ခန္ဓာ ဖြစ်ပျက်ပုံ ၇၁
အာကာသ အဓိပ္ပါယ် ၇၂
ဓာတ်ကြီး ၃-ပါး ၇၂
ယမ်းမီးတောက်ကြီးကို ၂-မျိုး မြင်ပုံ ၇၃
အန္ဓဗာလ အမြင် ၇၃
ပဏ္ဍိတ အမြင် ၇၄
မီးတောက်ဖြစ်ပေါ် ကြောင်းနှင့် ဉာဏ်အမြင် ၇၄
မီးတောက်အမာခံနှင့် ဉာဏ်အမြင် ၇၅
အမြင် ၂-ပါး မတူပုံ ၇၆
ဥပမာ ဥပမေယျ စပ်ဟပ်ပြပုံ ၇၇
ဝိညာဏ်၏ လိမ်မှုကြီး စိတ္တဝိပလ္လာသကို ပယ်ရှားပုံ ၇၇
ရပ်ခြင်း၌ ကာယကြီး ၄-ပါး ဖြစ်ပျက်နေပုံ ၇၉
ကိုယ်အင်္ဂါ လှုပ်ရှားမှု ၇၉
ရုပ်ဟောင်းချုပ်,ရုပ်သစ်ပေါ် ၈၀
မျက်တောင်ခတ်မှု၌ မဟာဘုတ် ကာယကြီး ၄ ပါး ဖြစ်ပျက်နေပုံ ၈၀
အသက်ရှုမှု၌ ဆီမီးတောက် ဥပမာ ၈၁
အသက်ရှုမှု၌ မဟာဘုတ် ကာယကြီး ၄-ပါး ဖြစ်ပျက်နေပုံ ၈၃
အဆုတ်ခဲ၌ ဖြစ်ပျက်ရှုပုံ ၈၃
ပျက်မှု လျင်မြန်ခြင်း ၈၄
ရပ်ခြင်း၌ ကိုယ်အင်္ဂါ လှုပ်ရှားမှု ၈၅
ရပ်ခြင်း၌ ပကတိလှုပ်ရှားပြောင်းလဲမှု ၈၅
ရုပ်ပြောင်းလဲမှုဖြစ်ပုံ ၈၆
ဥဿာတေဇောနှင့် သန္တာပတေဇော ၈၇
ထိုင်ခြင်း၌ ကာယကြီး ၄-ပါး ဖြစ်ပျက်နေပုံ.... .... ၈၈
ဖယောင်းရုပ်နှင့် ကိုယ်ခန္ဓာပျက်ပုံ အထူး.... .... ၈၉
သံတွေခဲနှင့် ကိုယ်ခန္ဓာပျက်ပုံ အထူး ၈၉

www.dhammaransi.com

မာတိကာ

အကြောင်းအရာ	စာမျက်နှာ
လျှောင်းခြင်း၌ ကာယကြီး ၄-ပါး ဖြစ်ပျက်နေပုံ	၈၉
နာမက္ခန္ဓာ ၄-ပါးတို့၌ အနိစ္စလက္ခဏာ	၉၀
ဝိညာဏက္ခန္ဓာကို နောက်ဆုံးထား၍ ဟောခြင်းအကြောင်း	၉၀
ဝိညာဏက္ခန္ဓာ၌ အဓိပ္ပါယ်အကျဉ်း	၉၀
(ခန္ဓာဝိညာဏ်)ဆောင်ပုဒ်	၉၀
သိမှု ၆-ပါး	၉၁
(ဝိညာဏ် ၆-ပါး)ဆောင်ပုဒ်	၉၁
သိမှုကြီး ၆-ပါး	၉၂
မြင်,သိ ၂-ချက်ဖြစ်ပုံ	၉၂
ကြား,သိ ၂-ချက်စသည် ဖြစ်ပုံ	၉၃
အလွတ်သိ	၉၃
ဝေဒနာက္ခန္ဓာ၌ အဓိပ္ပါယ်အကျဉ်း	၉၃
ခံစားမှု ၃-မျိုး	၉၃
ခံသာမှု အဓိပ္ပါယ်	၉၃
မခံသာမှု အဓိပ္ပါယ်	၉၄
လျစ်လျူရှုမှု အဓိပ္ပါယ်	၉၅
ဝေဒနာ ၆-ပါး	၉၆
သညာက္ခန္ဓာ၌ အဓိပ္ပါယ်အကျဉ်း	၉၆
အလိမ္မာ ၂-မျိုး	၉၆
မှတ်သိလိမ္မာ	၉၆
တတ်သိလိမ္မာ	၉၆
သညာ ၆-ပါး	၉၇
(အာရုံကို)သိမှု ၆-ပါး	၉၇
ဝိညာဏ်နှင့် သညာသိမှု အထူး	၉၈
ဝိညာဏ်သိ	၉၈
သညာသိ	၉၈

www.dhammaransi.com

ဘာဝနာဒီပနီ

အကြောင်းအရာ			စာမျက်နှာ
သင်္ခါရက္ခန္ဓာ၌ အဓိပ္ပါယ်အကျဉ်း	....	....	၉၆
သင်္ခါရက္ခန္ဓာ အရကောက်	....	....	၉၆
စေ့ဆော်မှု	....	....	၉၇
စေတနာ၏ အမှုကိစ္စ	....	....	၉၇
စေတနာကို ကံဟု ဆိုခြင်း	....	....	၉၇
စေတနာ ၆-ပါး	....	....	၉၇
ဝိညာဏက္ခန္ဓာ၌ အနိစ္စလက္ခဏာ	....	....	၉၈
ဝိညာဏ် ၆-ပါး၌ အနိစ္စလက္ခဏာ	....	....	၉၈
ဝိညာဏက္ခန္ဓာ၏ ရှေ့သွားခေါင်းဆောင်ဖြစ်ပုံ		....	၉၈
ကာယဝိညာဏ် နာမက္ခန္ဓာ ၄-ပါး၏ ဖြစ်ရာဌာန		....	၉၈
ကာယဝိညာဏ်အဓိပ္ပါယ်	....	....	၉၉
သိမှု ၂-မျိုး	....	....	**၁၀၀**
ကောဋ္ဌာသ၏သိမှု	....	....	၁၀၀
ပုဂ္ဂိုလ်၏သိမှု	....	....	၁၀၀
ပုဂ္ဂိုလ်၏သိမှု၌ ရှင်းချက်	....	....	၁၀၀
ကောဋ္ဌာသသိမှု၌ ရှင်းချက်	....	....	၁၀၀
သိမှုဟူသည် ဝိညာဏ် ၆-ပါး၏အမှု	....	....	၁၀၁
နာမက္ခန္ဓာ ၄-ပါး၏အမှု ထင်ရှားပုံ	....	....	၁၀၁
အတွေ့အထိ ၂-ပါး အထူး	....	....	**၁၀၂**
ဒုက္ခသဟဂုတ် ကာယဝိညာဏ် နာမက္ခန္ဓာ ၄-ပါးဖြစ်ပုံ....			၁၀၂
သမ္မာဒိဋ္ဌိနှင့် မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ	....	....	၁၀၃
ရုပ်နာမ်ခွဲပုံ	....	....	၁၀၃
မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိသိ	....	....	၁၀၄
သမ္မာဒိဋ္ဌိဉာဏ်သိ	....	....	၁၀၄
နိစ္စသိနှင့် အနိစ္စသိ	....	....	၁၀၄
နိစ္စသိ စသည်၌ ရှင်းချက်	....	....	၁၀၄

www.dhammaransi.com

ကြောင်းအရာ ... စာမျက်နှာ

နိစ္စသိ ၁၀၄
သုခသိ ၁၀၅
အတ္တသိ ၁၀၅
အနိစ္စစသည်၌ ရှင်းချက် ၁၀၅
ဒုက္ခအသိ ၁၀၅
အနတ္တအသိ ၁၀၅
မရဏ ၂-ပါး ၁၀၅
ခဏိကမရဏ ၁၀၅
သန္တတိမရဏ ၁၀၆
ဇာတိနှင့် မရဏ ၁၀၆
ဒုက္ခချုပ်မှုသည် သုခဟုတ် မဟုတ် ရှင်းချက် ၁၀၆
ချုပ်ပျောက်စေသော မရဏသဘော ၁၀၆
လောင်မီးအလား မရဏတရား ၁၀၇
ရုပ်၌ နာမ်ဖြစ်ပုံအထူး ၁၀၈
ဝေဒနာဖြစ်ပေါ်မှု ၁၀၈
ရေနှင့် မီးရောင် မရောယှက်သည့်အလား ရုပ်နာမ်တရား ၁၀၉
ဖဿဖြစ်ပေါ်မှု ၁၀၉
ကာယာယတန ၁၁၀
ဖောဋ္ဌဗ္ဗာယတန ၁၁၀
ရုပ်နာမ် မရောယှက်ခြင်းကို ဥပမာဖြင့် ပြခြင်း ၁၁၀
ကာယဝိညာဏ် ၁၁၂
ကာယဝိညာဏ်သိနှင့် မနောဝိညာဏ်သိ.... .... ၁၁၂
ပုဂ္ဂိုလ်သိ ၁၁၃
သိမှုသည် ဝိညာဏက္ခန္ဓာမျိုး ၁၁၃
စိတ်၏ လှည့်စားပုံ ၁၁၄
ခြေကျင်းဝတ် စသည်၌ နာမက္ခန္ဓာ ၄-ပါး ဖြစ်ပျက်မှု ၁၁၄
သုခသဟဂုတ် ကာယဝိညာဏ် နာမက္ခန္ဓာ ၄-ပါး ၁၁၅

www.dhammaransi.com

အကြောင်းအရာ			စာမျက်နှာ
ဒိဋ္ဌိသိ (ရုပ်နာမ်၌)	....	....	၁၁၆
ဉာဏ်သိ (ရုပ်နာမ်၌)	....	....	၁၁၆
ပညာရှိတို့၏ သိမှု ၂-မျိုး	....	....	၁၁၆
သုတမယဉာဏ်သိ	....	....	၁၁၆
စိန္တာမယဉာဏ်သိ	....	....	၁၁၆
ဒိဋ္ဌိအမြင်	....	....	၁၁၇
သမ္မာဒိဋ္ဌိအမြင်	....	....	၁၁၇
နိစ္စသိ စသည်၌ ရှင်းချက်	....	....	၁၁၈
အနိစ္စသိ စသည်၌ ရှင်းချက်	....	....	၁၁၈
ခဏိကမရဏစသည် ၁၃-ပါး	....	....	၁၁၉
ခြေအင်္ဂါစသည်၌ နာမက္ခန္ဓာ ၄-ပါး ဖြစ်ပျက်ပုံ		....	၁၂၀
ကာမတဏှာကြောင့် အပုပ်ကောင်ကို ခင်မင်ပုံ		....	၁၂၁
နူနာပမာ ကာမတဏှာ	....	....	၁၂၁
ကာမတဏှာ၏ အားထားရာ ကာမဝတ္ထု		....	၁၂၂
ကာမတဏှာကို ဖြစ်ပွါးစေသော ကာမဝတ္ထု		....	၁၂၂
ဇဝနဝိညာဏ် နာမက္ခန္ဓာ ၄-ပါး ဖြစ်ပျက်ပုံ		....	၁၂၃
ဇဝနဝိညာဏ် နာမက္ခန္ဓာ ၄-ပါး၏ ဖြစ်ရာဌာန		....	၁၂၃
ဇဝနဝိညာဏ်		....	၁၂၃
လျှာ၏ သိမှု ၂-မျိုး	....	....	၁၂၄
အရသာမျိုး သိမှု	....	....	၁၂၄
ဖောဋ္ဌဗ္ဗသိမှု	....	....	၁၂၄
အရသာသိမှု ဖြစ်ပျက်ပုံ	....	....	၁၂၄
ဒိဋ္ဌိအမြင်	....	....	၁၂၅
ဉာဏ်အမြင်	....	....	၁၂၅
လျှာအရသာ ၂-မျိုး	....	....	၁၂၆
ဃာနဝိညာဏ် နာမက္ခန္ဓာ ၄-ပါး ဖြစ်ပျက်ပုံ		....	၁၂၆
ဃာနဝိညာဏ် နာမက္ခန္ဓာ၏ ဖြစ်ရာဌာန		....	၁၂၆

www.dhammaransi.com

အကြောင်းအရာ			စာမျက်နှာ
နာမက္ခန္ဓာ ၄-ပါး ၂-စုံဖြစ်ပုံ	....	....	၁၂၆
နှာခေါင်း၏ သိမှု ၂-မျိုး	....	....	၁၂၆
သောတဝိညာဏ် နာမက္ခန္ဓာ ၄-ပါး ဖြစ်ပျက်ပုံ		....	၁၂၇
သောတဝိညာဏ် နာမက္ခန္ဓာ ၄-ပါး၏ ဖြစ်ရာဌာန		....	၁၂၇
ရုပ်နာမ် ဖြစ်ပျက်ပုံ	....	....	၁၂၇
အသံ ဖြစ်ပျက်ပုံ	....	....	၁၂၈
ပုဂ္ဂိုလ်, သတ္တဝါဟူ၍ စွဲလမ်းပုံ	....	....	၁၂၈
လောက အသုံးအနှုန်းအလို ပုဂ္ဂိုလ်ဖြစ်ခြင်း		....	၁၂၉
ဒိဋ္ဌိသိ(ခန္ဓာ ၅-ပါး၌)	....	....	၁၂၉
ဉာဏ်သိ(ခန္ဓာ ၅-ပါး၌)	....	....	၁၂၉
နားအရသာ ၂-မျိုး	....	....	၁၃၀
စက္ခုဝိညာဏ် နာမက္ခန္ဓာ ၄-ပါး၌ (ဖြစ်ပျက်ရှုပုံ)		....	၁၃၀
စက္ခုဝိညာဏ် နာမက္ခန္ဓာ ၄-ပါး၏ ဖြစ်ရာဌာနစသည်		....	၁၃၀
ရုပ်နာမ် ဖြစ်ပျက်ပုံ	....	....	၁၃၁
စိတ်လျှင်မြန်ပုံ	....	....	၁၃၁
အသိ ၃-မျိုး	..	....	၁၃၁
မျက်စိသိ, မနောနှလုံးသိနှင့် ပုဂ္ဂိုလ်သိ		....	၁၃၁
မျက်စိ၌ အရသာ ၂-မျိုး	..	....	၁၃၂
အရသာ၌ ရှင်းချက်	....	....	၁၃၂
မနောဝိညာဏ် နာမက္ခန္ဓာ ၄-ပါး ဖြစ်ပျက်ပုံ		....	၁၃၄
မနောဝိညာဏ် ဖြစ်ရာဌာန	.	....	၁၃၄
မနောဝိညာဏ် အမျိုးမျိုး	..	....	၁၃၄
ဇောစိတ်	....	....	၁၃၄
မီးရထားပမာ ကိုယ်ခန္ဓာ	....	....	၁၃၄
ရေနံကြမ်း မီးတောက်အသွင် စိတ်ဘဝင်		....	၁၃၅
ဇောစိတ်၏ အရှိန်အဟုန် ပြင်းထန်ပုံ	....	....	၁၃၆

www.dhammaransi.com

အကြောင်းအရာ စာမျက်နှာ

အာရုံပြုမှု လျှင်မြန်ပုံ	၁၃၇
မနောနှလုံးကိစ္စ	၁၃၈
လောကအလို ပုဂ္ဂိုလ်သတ္တဝါကိစ္စဖြစ်ပုံ	၁၃၈
မနောနှလုံးသည် ပုဂ္ဂိုလ် သတ္တဝါမဟုတ်	၁၃၈
ပရမတ်အလို ခန္ဓာ ၅-ပါး	၁၄၀
နာမ်ခန္ဓာများ ဖြစ်ပျက်ပြောင်းရွှေ့မှု လျှင်မြန်ပုံ	၁၄၀
မြင်မှု သိမှု စသည်ကို တပြိုင်တည်း မှတ်ထင်ကြခြင်း	၁၄၁
ဣရိယာပုထ် ၄-ပါး၌ ဗျာပါရ မတူကြခြင်း	၁၄၂
မနောနှလုံး၌ ဖြစ်ပေါ်မှု ၃-မျိုး	၁၄၂
နာမက္ခန္ဓာအလိုက် နှလုံးသွေးဖြစ်ပုံ	၁၄၃
မနောဝိညာဏ် နာမက္ခန္ဓာ၌ ဒိဋ္ဌိသိနှင့် ဉာဏ်သိခွဲပုံ ..	၁၄၄
ဒိဋ္ဌိသိ	၁၄၅
မနောဝိညာဏ် နာမက္ခန္ဓာကို နိစ္စစသည်ဟူ၍ စွဲလမ်းပုံ....	၁၄၅
မနောဝိညာဏ် နာမက္ခန္ဓာကို အနိစ္စစသည်ဟူ၍ သိမြင်ပုံ	၁၄၆
အနိစ္စနှင့် မရဏဘေး	၁၄၇
ဒုက္ခမျိုး	၁၄၇
အနတ္တမျိုး	၁၄၇
စိတ်အရသာ ကြီးကျယ်ပုံ	၁၄၇
နိဒ္ဒါရာမတာ တဏှာ	၁၄၈
ဓမ္မန္တရာယ်ကြီး	၁၄၈
ဇောစိတ်အရသာ၌ သာယာသော တဏှာအမျိုးမျိုး	၁၄၈
ကမ္မာရာမတာ တဏှာ	၁၄၈
ဘဿာရာမတာ တဏှာ	၁၄၉
သင်္ဂဏိကာရာမတာ တဏှာ	၁၄၉
ဝိညာဏ် ၆-ဖြာ နာမက္ခန္ဓာ ၄-ပါးတို့ ကိုယ်ခန္ဓာ၌ ဖြစ်နေပုံ	၁၄၉
မီးခတ်ရုပ်ကြီး ဥပမာ	၁၄၉

www.dhammaransi.com

အကြောင်းအရာ စာမျက်နှာ

ကိုယ်ခန္ဓာ၌ ၂၄-ပစ္စည်း တပ်ပြပုံ ၁၅၁

ဝိပ္ပယုတ္တပစ္စည်း ၁၅၂
အာရမ္မဏပစ္စည်း ၁၅၂
အဓိပတိပစ္စည်း ၁၅၂
ဟေတုပစ္စည်း ၁၅၂
သဟဇာတ, အညမညပစ္စည်း ၁၅၂
နိဿယပစ္စည်း ၁၅၂
ဥပနိဿယပစ္စည်း ၁၅၃
ပုရေဇာတပစ္စည်း ၁၅၃
ပစ္ဆာဇာတပစ္စည်း ၁၅၃
အာသေဝနပစ္စည်း ၁၅၄
ကမ္မပစ္စည်း ၁၅၄
ဝိပါကပစ္စည်း ၁၅၄
အာဟာရပစ္စည်း ၁၅၄
ဣန္ဒြိယပစ္စည်း ၁၅၄
ဈာနပစ္စည်း ၁၅၅
မဂ္ဂပစ္စည်း ၁၅၅
သမ္ပယုတ္တပစ္စည်း ၁၅၅
အတ္ထိ အဝိဂတပစ္စည်း ၁၅၅

လက္ခဏာရေး ၃-ပါး

နိစ္စနိမိတ်ကို ပြဆိုချက် ၁၅၆

နိစ္စနိမိတ် ၁၅၆
နိမိတ် ၂-ပါး ၁၅၆
သဏ္ဌာနနိမိတ် ၁၅၇
သန္တတိနိမိတ် ၂-မျိုး ၁၅၇

www.dhammaransi.com

အကြောင်းအရာ			စာမျက်နှာ
ကာလသန္တတိနိမိတ်	....	....	၁၅၇
ဌာနသန္တတိနိမိတ်	....	....	၁၅၇
သဏ္ဌာနနိမိတ်မှ နိစ္စနိမိတ် အမျိုးမျိုးဖြစ်ပုံ		....	၁၅၇
သန္တတိနိမိတ်မှ ဖြစ်ပွါးသော နိစ္စမိနိတ်		....	၁၅၇
နိစ္စနိမိတ်မှ ပွါးပုံ	....	....	၁၅၈
သန္တတိနိမိတ်မှ ပွါးပုံ	....	....	၁၅၈
အနိစ္စလက္ခဏာကို ပြဆိုချက်	....	....	**၁၅၉**
အနိစ္စမည်ပုံ	....	....	၁၅၉
အနိစ္စလက္ခဏာ	....	....	၁၅၉
သဏ္ဌာနနိမိတ် ကွယ်ပျောက်ပုံ	....	....	၁၅၉
ရုပ်ခန္ဓာ၌ သဏ္ဌာနနိမိတ် ကွယ်ပျောက်အောင်ရှုပုံ		....	၁၆၀
နိစ္စနိမိတ်ကွယ်ပျောက်ပုံ	....	....	၁၆၁
သန္တတိနိမိတ် ကွယ်ပျောက်ပုံ	....	....	၁၆၁
မျက်တောင်ခတ်မှု	....	....	၁၆၂
နိမိတ်ကွယ်ပျောက်မှု	....	....	၁၆၂
အနိစ္စဝိပဿနာကို ပြဆိုချက်	....	....	**၁၆၃**
အနိစ္စဝိပဿနာ	....	....	၁၆၃
ဒုက္ခဝိပဿနာ သုခနိမိတ်ကို ပြဆိုချက်	....	....	၁၆၃
သုခနိမိတ်	....	....	၁၆၃
သာယာဖွယ် ချမ်းသာသုခများ	....	....	၁၆၃
ဒုက္ခလက္ခဏာပဌမခန်းကို ပြဆိုချက်	....	....	**၁၆၄**
ဖြစ်ပျက်မှုတို့နှိပ်စက်၍ ဆင်းရဲပုံ	....	....	၁၆၄
ဆင်းရဲမှု ဒုက္ခလက္ခဏာ	....	....	၁၆၄
ရုပ်နာမ်ခန္ဓာသည် ဒုက္ခမျိုး	....	....	၁၆၅
တခဏမျှ သန္တိသုခ မရပုံ	....	....	၁၆၅

www.dhammaransi.com

အကြောင်းအရာ — စာမျက်နှာ

လောက်ကိုက်သော ခွေးနာပမာ ရုပ်နာမ်ခန္ဓာ ၁၆၆
ခန္ဓာ ၅-ပါး ဒုက္ခမျိုးတရား ၁၆၇
ပထဝီ၌ ဒုက္ခလက္ခဏာ ၁၆၇
အဖို့ ၂-ပါး ၁၆၇
သုခအဖို့ ၁၆၈
ဒုက္ခအဖို့ ၁၆၈

အနာ ၃-မျိုး ၁၆၈

ရောဂါ အနာ ၁၆၈
ဂဏ္ဍ အနာ ၁၆၉
အာဗာဓ အနာ ၁၆၉
အနာအမျိုးမျိုး ၁၆၉
ဒုက္ခလက္ခဏာထင်လျှင် သုခနိမိတ်ပျောက်ခြင်း ၁၇၀

ဒုက္ခလက္ခဏာ ဒုတိယခန်း ၁၇၁

ပျက်မှုသာ ရုပ်နာမ်တို့၏ ပကတိသဘော ၁၇၁
ရေဥပမာနှင့် ရုပ်နာမ်ပျက်မှု ၁၇၁
ဒုက္ခသာ ရုပ်နာမ်တို့၏ ပကတိသဘော.... .... ၁၇၃
ခန္ဓာ ၅-ဖြာသည် ဒုက္ခစင်စစ် ဖြစ်ပုံ ၁၇၃
ပြုပြင်မှုကြောင့် သာယာဖွယ်ဖြစ်ခြင်း ၁၇၃
ခန္ဓာ ၅-ပါးတို့ သင်္ခါရဒုက္ခနှင့် ဝိပရိဏာမဒုက္ခ ဖြစ်ပုံ ၁၇၄
သုခဒုက္ခကို စိစစ်ကြည့်ရှုပုံ ၁၇၄
ပြုပြင်မှုမရှိသော သူငယ်ပမာ ငါးခန္ဓာ.... .... ၁၇၄
သင်္ခါရဒုက္ခ ၁၇၅
ဝိပရိဏာမဒုက္ခ ၁၇၅

ဒုက္ခလက္ခဏာ တတိယခန်း ၁၇၆

ဝိပရိဏာမဒုက္ခ အမျိုးမျိုး ၁၇၆

www.dhammaransi.com

အကြောင်းအရာ	စာမျက်နှာ
ကိလေသာအနန္တရှိခြင်း	၁၇၆
ကိလေသာမီးကြောင့် အောက်အောက်ဘုံ၌ ဖြစ်ရခြင်း	၁၇၇
ဒုက္ခလက္ခဏာ စတုတ္ထခန်း	**၁၇၇**
ကံအဟုန်ကုန်လျှင် အပါယ်ဘုံမှာသာ စုရခြင်း	၁၇၇
ဒုက္ခလက္ခဏာ ပဥ္စမခန်း	**၁၇၈**
အပါယ်ဒုက္ခကြီးကျယ်ပုံ	၁၇၈
လိပ်ကန်းဥပမာ သုဂတိခန္ဓာ	၁၇၈
လက်သည်းပေါ် မြေမှုန့်ဥပမာ	၁၇၉
ဒုက္ခလက္ခဏာတို့၏ အရင်းအမြစ်	၁၇၉
နာမ်တရားကို မပွားပြင်လျှင် အဝိစိက မတက်ရ	၁၈၀
နာမ်တရား၌ ပွားပြင်မှု	၁၈၀
ဒုက္ခဝိပဿနာပြဆိုချက်	**၁၈၁**
ဒုက္ခဝိပဿနာ	၁၈၁
ဒုက္ခဝိပဿနာဉာဏ်ဖြင့် နိစ္စနိမိတ်စသည် ပျောက်ပုံ	၁၈၂
ရုပ်နာမ်တို့၏ ထင်ရှားသော ဒုက္ခဘေးနှင့် သိမ်မွေ့သော ဒုက္ခဘေး	၁၈၂
ထင်ရှားသော ဒုက္ခဘေး	၁၈၂
နက်နဲသော ဒုက္ခဘေး	၁၈၃
ဓာတ်ကြီး ၄-ပါး ဖောက်ပြန်မှုကြောင့် သေရသူများခြင်း	၁၈၄
ဒုက္ခကြောင့် အပါယ်လားသူ	၁၈၄
ချမ်းသာ သုခကြောင့် အပါယ်လားပုံ	၁၈၄
တဏှာကြောင့် သံသရာဒုက္ခမှ မလွတ်နိုင်ပုံ	၁၈၅
အနတ္တလက္ခဏာ	**၁၈၆**
အတ္တနိမိတ်	၁၈၆
အတ္တနိမိတ် အခြင်းအရာ	၁၈၇

www.dhammaransi.com

အကြောင်းအရာ			စာမျက်နှာ
ပုဂ္ဂိုလ်၏ အနှစ်အသား ဥပမာ	....	....	၁၀၇
ပုဂ္ဂိုလ်နှင့် ခန္ဓာ ၅-ပါး	....	....	၁၀၇
အလိုသို့ လိုက်သယောင်	....	....	၁၀၈
မာန၏ စွဲလမ်းချက်	....	....	၁၀၉
အတ္တအခြင်းအရာ	....	....	၁၀၉
နိစ္စ၏ အခြင်းအရာ	....	....	၁၀၉
ဒိဋ္ဌိ၏ စွဲလမ်းချက်	....	....	၁၀၉
အနိစ္စလက္ခဏာမြင်လျှင် နိစ္စ, အတ္တနိမိတ် ကွယ်ပျောက်ခြင်း			၁၉၀
အလိုသို့ မလိုက်သော ခန္ဓာ ၅-ပါး	....	....	၁၉၀
စောဒနာ(ခန္ဓာ ၅-ပါးသည် အလိုလိုက်မှုမရှိဟုဆိုရာ၌)....			၁၉၀
အဖြေ(ခန္ဓာ ၅-ပါးသည် အလိုလိုက်မှု မရှိဟု ဆိုရာ၌)....			၁၉၁
သန္တတိအမှုမျှသာ	....	....	၁၉၁
အစိုးမရသော ခန္ဓာ ၅-ပါး	....	....	၁၉၂
(အစိုးမရသော ခန္ဓာ ၅-ပါး၌)စောဒနာ		....	၁၉၂
(အစိုးမရသော ခန္ဓာ ၅-ပါး၌)ပရိဟာရ		....	၁၉၂
ပြုပြင်မှုသည် သင်္ခါရဒုက္ခ	....	....	၁၉၃
သင်္ခါရဒုက္ခ နက်နဲပုံ	....	....	၁၉၃
အလို ၂-မျိုး	....	....	၁၉၄
ပုဂ္ဂိုလ်အလို	....	....	၁၉၄
ဓမ္မအလို	....	....	၁၉၄
လူနာရောဂါနှင့် ဓာတ်ကြိုက်,ဓာတ်စာ ဥပမာ		....	၁၉၅
အကြိုက် ၃-မျိုး	....	....	**၁၉၅**
ပုဂ္ဂိုလ်၏အကြိုက်	....	....	၁၉၆
ဓာတ်၏အကြိုက်	....	....	၁၉၆
ပုဂ္ဂိုလ်အကြိုက် အဓိပ္ပါယ်	....	....	၁၉၇
အကြိုက် ၂-လမ်း	....	....	၁၉၇

www.dhammaransi.com

အကြောင်းအရာ ... စာမျက်နှာ

စိတ်ဓမ္မအလိုကို ပြဆိုချက် ၁၉၇

ဓမ္မအလို ၆-ပါးကို ပြဆိုချက် ၁၉၈

စက္ခုအကြိုက် ၁၉၉
သောတအကြိုက် ၁၉၉
ဃာနအကြိုက် ၁၉၉
ဇိဝှါအကြိုက် ၁၉၉
ကာယအကြိုက် ၁၉၉
မနောအကြိုက် ၁၉၉
စက္ခုအလိုစသည် ၂၀၀
စက္ခုဓမ္မအလို ၂၀၀
သောတဓမ္မအလို ၂၀၀
ဃာနဓမ္မအလို ၂၀၀
ဇိဝှါဓမ္မအလို ၂၀၀
ကာယဓမ္မအလို ၂၀၀
ပုဂ္ဂိုလ်အလိုနှင့် ဓမ္မအလို ဆန့်ကျင်ပုံ ၂၀၁
ပုဂ္ဂိုလ်အလို ၂၀၁-၂
သမ္ပတ္တိ ၂၀၁
ဝိပတ္တိ ၂၀၁
ဓမ္မအလို ၂၀၂
စက္ခုအလို ၂၀၂

လူ့ဘဝ၏တန်ဘိုး ၂၀၄

စက္ခုစသော ဓမ္မအလိုကြောင့် ထိုထိုဘဝသို့ ရောက်ရခြင်း ၂၀၄
ခန္ဓာငါးဝ အနတ္တ ၂၀၅
သံသရာဓမ္မ ၂၀၅
စက္ခုစသည့်ဓမ္မကို ပိုင်ပိုင်နိုင်နိုင်မြင်လျှင် သံသရာမှ ကျွတ်လွတ်နိုင်ခြင်း ၂၀၆

www.dhammaransi.com

အကြောင်းအရာ စာမျက်နှာ

ဆွေမျိုးမတော်ဘူးသူ မရှိ ၂၀၆
အနတ္တကို အတ္တထင်ရာ၌ ရှင်းချက် ၂၀၇
ဒိဋ္ဌိအမှားကြီး တည်ထောင် ၂၀၇
မင်းကိစ္စဆောင်ရွက်သော သူဆင်းရဲအလား ဒိဋ္ဌိတရား ၂၀၇
အဝိဇ္ဇာမှောင်ပျောက်မှ သမ္မတ္တိလမ်းရောက်မည် ၂၀၈
ရန်သူ၏ အစီးအပွါး ၂၀၉
သမာဓိအန္တရာယ် တည်ထောင်မှု ၂၁၀
ငါး, လိပ် ဥပမာ ရုပ်နာမ်ခန္ဓာ ၂၁၀
ဒိဋ္ဌိအမြင် ၂၁၁
မာန ၂၁၁
တဏှာ ၂၁၁
ဒိဋ္ဌိ ၂၁၁
ပယောဂစွဲကပ်သူအသွင် ဒိဋ္ဌိအမြင် ၂၁၂
လူ့အလို ၂၁၂
ပယောဂအလို ၂၁၂
ဉာဏ်အမြင် ဖောက်ဖြန်တတ်ပုံ ၂၁၃

ကိလေသာ သောင်းကျန်းပုံ.... .... ၂၁၃

လောဘ သောင်းကျန်းပုံ ၂၁၄
ဒေါသ သောင်းကျန်းပုံ ၂၁၄
မာန သောင်းကျန်းပုံ ၂၁၄
ဒိဋ္ဌိ သောင်းကျန်းပုံ ၂၁၄
မောဟ သောင်းကျန်းပုံ ၂၁၄
အနိစ္စဉာဏ်, အနတ္တဉာဏ် ရခွင့်ကာလ ၂၁၅
အနတ္တအနက် နက်နဲပုံ ၂၁၅
ဓာတ်ကြီး ၆-ပါး ၂၁၆
အနတ္တ အနက် ၂-မျိုး ၂၁၆

www.dhammaransi.com

အကြောင်းအရာ စာမျက်နှာ

ဘာဝနာ-၄၀ အဓိပ္ပါယ်အကျယ်

အနိစ္စလက္ခဏာ ၁၀-ပါး ၂၁၇

ဦးခေါင်း၌ ဖြစ်သော ရူပက္ခန္ဓာ၏ ဖြစ်ပျက်ရှုပုံ ၂၁၇
ဦးခေါင်း၌ဖြစ်သော နာမက္ခန္ဓာ ၄-ပါး ၂၁၈
နာမက္ခန္ဓာဖြစ်သည်ကို သိနည်း ၂၁၉
ရုပ်တွေ သဲကမ်းပြိုမျှ ပျက်ပုံ ၂၂၀
ရိတ္တ တုစ္ဆ သုည ၂၂၀
အနိစ္စဝိပဿနာ ၂၂၁
မိုးရာရုပ်ပျက်တိုင်း နာမ်ပျက်ခြင်းကို ဥပမာဖြင့် ပြခြင်း.... ၂၂၁

အနိစ္စဘာဝနာ ၁၀-ပါး ၂၂၂

စလသဘော ၂၂၃
ဝိဘဝသဘော ၂၂၃
ခန္ဓာအစဉ်၌ အနိစ္စလက္ခဏာ ၁၀-ပါး အမြဲရှိခြင်း ၂၂၃
အနိစ္စာနုပဿနာဉာဏ် ၂၂၄
သွားဆဲအခါ၌ အနိစ္စလက္ခဏာ ၁၀-ပါး ပွါးပုံ ၂၂၄
ရပ်စဉ်စသည်၌ ခန္ဓာ ၅-ပါး ဖြစ်ပျက်ရှုပုံ ၂၂၆
အနိစ္စဝိပဿနာ ၂၂၆
အနိစ္စဝိပဿနာမှု ၂၂၆
သက်မဲ့ဝတ္ထု၌ အနိစ္စလက္ခဏာ ၁၀-ပါး.... .... ၂၂၇
အနတ္တ(ဖြစ်ပုံ) ၂၂၇
လူမိုက်လှည်းသမားနှင့် ပညာရှိလှည်းသမားတို့ မေးဖြေပုံ ၂၂၈
ဥပမာ ဥပမေယျ စပ်ဟပ်ပြပုံ(ရုပ်နာမ်နှင့် ငှက်ပျောတုံး) ၂၃၁
ဥပမာဖြင့် ပြအပ်သော အဓိပ္ပါယ် ၂၃၀
ခန္ဓာ ၅-ပါးကို အတ္တဟု စွဲလမ်းပုံ ၂၃၁
ငှက်ပျောတုံးဖောင်နှင့် တူသော အတ္တဘော ၂၃၁
ဥပမာ ဥပမေယျစပ်ဟပ်ပြပုံ(သံသရာစသည်နှင့် သမုဒ္ဒရာစသည်) ၂၃၂

www.dhammaransi.com

အကြောင်းအရာ — စာမျက်နှာ

အသင်္ခတနိစ္စဓာတ်ကြီး	....	....	၂၃၃
ငှက်ပျောဖောင် ဥပမာ	....	....	၂၃၃
နိဗ္ဗာန်သင်္ဘောစီးသူ ဖြစ်ခြင်း	....	....	၂၃၄
အသင်္ခတနိဗ္ဗာန်ဓာတ်ကြီး	....	....	၂၃၅
သဥပါဒိသေသ အဓိပ္ပါယ်	....	....	၂၃၆
ငှက်ပျောဖောင်ရှင်	....	....	၂၃၆
ရတနာဖောင်ရှင်	....	....	၂၃၆
အတ္တဒိဋ္ဌိရှိသူ	....	....	၂၃၆
အတ္တဒိဋ္ဌိကင်းသူ	....	....	၂၃၇
အတ္တဒိဋ္ဌိရှင်	....	....	၂၃၇
နိဗ္ဗာန်ရှင်	....	....	၂၃၇
အနိစ္စမှ ဒုက္ခ အနတ္တဖြစ်ခြင်း	....	....	၂၃၇
အနတ္တလက္ခဏာ ၅-ပါး	....	....	၂၃၈
အနတ္တပုဒ်၏ အဓိပ္ပါယ်	....	....	၂၃၈
ပရေပုဒ်၏ အဓိပ္ပါယ်	....	....	၂၃၈
အကျွမ်းဝင်မှု	....	....	၂၃၈
ရိတ္တ တုစ္ဆ သုညတို့၏ အဓိပ္ပါယ်	....	....	၂၃၉
ပြုပြင်မှုသင်္ခါရ	....	....	၂၃၉
တုစ္ဆစီးပွါးမျိုး	....	....	၂၄၀
စီးပွါးအစစ်မှာ ဗောဓိပက္ခိယလမ်းသာ	....	....	၂၄၀
လောကီစီးပွါးမှန်သမျှ အချည်းနှီး	....	....	၂၄၁
ဒုက္ခလက္ခဏာ ၂၅-ပါး	....	....	၂၄၂
သုခ ဒုက္ခ ခွဲခြားပုံ	....	....	၂၄၂
သုခ ၂-ပါး	....	....	၂၄၂
ဝေဒယိတသုခ	....	....	၂၄၂
သန္တိသုခ	....	....	၂၄၂

www.dhammaransi.com

ဘာဝနာဒီပနီ

အကြောင်းအရာ   စာမျက်နှာ

စက္ခုအာရုံ စသည်၌ သုခ ဒုက္ခခွဲပုံ ၂၄၂

လောဘငြိမ်းသူ၏ သုခနှင့် လောဘရှိသူတို့၏ သုခ ၂၄၃

သုခ ဒုက္ခဖြစ်ပုံ ၂၄၃

လမ်း ၂-သွယ် ၂၄၄

အလိုဆိုးကောင်း ၂-မျိုး ၂၄၄

ဝေဒယိတသုခလမ်း ၂၄၄

သန္တိသုခလမ်း ၂၄၄

ပုထုဇဉ်တို့သွားရာလမ်း ၂၄၅

အရိယာတို့သွားရာလမ်း ၂၄၅

ခွေးရူးပြန်သူ ယင်မမဲရိုင်း ပကတိလူ ပျားပိတုန်း ဥပမာများ ၂၄၅

ပညာမျက်စိရှိသူနှင့် မရှိသူအမြင် ၂၄၆

ပညာမျက်စိမရှိသူတို့အတွို အပါယ်ဘုံ ၂၄၇

နိဗ္ဗာန်ဘုံကြီး ၅-ဆင့် ၂၄၇

ဘုရားတဆူတဆူသာသနာ၌ သောတာပန် အများဆုံး.... ၂၄၈

သုခ ၂-မျိုး ၂၄၈

ဝေဒယိတသုခ ၂၄၈

သန္တိသုခတမျိုး ၂၅၀

ဝေဒယိတသုခသည် ဒုက္ခမျိုး ၂၅၀

သန္တိသုခသာ သုခအစစ် ၂၅၀

ဥပမာ ဥပမေယျ နှီးနှောပြချက် (ဒုစရိုက်စသည်နှင့်
ကျောက်လုံးဝန်စသည်) ၂၅၁

ဒုက္ခအရကောက်နှင့် အဓိပ္ပါယ် ၂၅၃

ဘယဋ္ဌဒုက္ခ ၂၅၃

ဝေဒနာတိက်၌ပါသော ဒုက္ခဝေဒနာ ၂၅၄

www.dhammaransi.com

အကြောင်းအရာ	စာမျက်နှာ
လောကီချမ်းသာ ဟူသမျှ ဒုက္ခဖြစ်ပုံ	၂၅၄
ဒုက္ခအချက်	၂၅၄
ဒုက္ခအဓိပ္ပါယ်	၂၅၄
ငါဟူသော အတ္တအစွဲ	၂၅၅
ဒုက္ခလက္ခဏာ ၂၅-ပါး	၂၅၆
၁-ဒုက္ခ အပြစ်	၂၅၆
အနိစ္စလက္ခဏာရှုပုံ	၂၅၆
ဒုက္ခလက္ခဏာရှုပုံ	၂၅၇
၂-ဘယ အပြစ်	၂၅၈
ခန္ဓာ ၅-ပါးသည် ဘေးဖြစ်ပုံ	၂၅၈
၃-ဤတိ အပြစ်	၂၅၉
ခန္ဓာ ၅-ဖြာသည် အန္တရာယ်မျိုး	၂၅၉
၄-ဥပဒ္ဒဝ အပြစ်	၂၆၁
နှိပ်စက်တတ်သော ခန္ဓာ ၅-ပါး	၂၆၁
ခန္ဓာ ၅-ပါး၏ နှိပ်စက်မှုကို ရှုပုံ	၂၆၁
ဥပဒ္ဒဝ အဓိပ္ပါယ်	၂၆၂
၅-ဥပသဂ္ဂ အပြစ်	၂၆၃
ဥပသဂ္ဂ(မည်ပုံ)	၂၆၃
ခန္ဓာ ၅-ဖြာသည် နူနာမျိုး	၂၆၃
၆-၉။ သလ္လ, ရောဂ, အာဗာဓ, ဂဏ္ဍ အပြစ်	၂၆၄
ခန္ဓာ ၅-ပါးသည် မြားငြောင့်"သလ္လ"	၂၆၄
၁၀-အဃ အပြစ်	၂၆၆
ခန္ဓာ ၅-ပါးသည် အကျိုးမဲ့ခြင်း	၂၆၆
အဃ အဓိပ္ပါယ်	၂၆၆

www.dhammaransi.com

ဘာဝနာဒီပနီ

အကြောင်းအရာ			စာမျက်နှာ
အလယ်ဿားဟူသော ဝေါဟာရ	....	....	၂၆၆
ပြုပြင်မှု၏ မမြဲပုံ	....	....	၂၆၆
၁၁-အတာဏ အပြစ်	....	....	၂၆၇
တာဏ(မည်ပုံ)	....	....	၂၆၇
မစောင့်ရှောက်တတ်သော ခန္ဓာ ၅-ပါး	....	....	၂၆၉
အတွင်းမီး	....	....	၂၆၉
စောင့်ရှောက်တတ်သောနိဗ္ဗာန်	....	....	၂၇၀
ဘုံစဉ်စံအရိယာတို့၏ တာဏ	....	....	၂၇၁
၁၂-အလေဏ အပြစ်	....	....	၂၇၂
လေဏ(မည်ပုံ)	....	....	၂၇၂
မလုံခြုံသော ခန္ဓာ ၅-ပါး	....	....	၂၇၂
၁၃-အသရဏ အပြစ်	....	....	၂၇၃
သရဏ(မည်ပုံ)	....	....	၂၇၃
ကိုးကွယ်ရာမဟုတ်သော ခန္ဓာ ၅-ပါး	....	....	၂၇၃
၁၄-အာဒီနဝ အပြစ်	....	....	၂၇၃
အာဒီနဝ (မည်ပုံ)	....	....	၂၇၃
ခန္ဓာ ၅-ပါးသည် အပြစ်ဖြစ်ခြင်း	....	....	၂၇၃
မီး ၁၁-ပါး	....	....	၂၇၄
ရာဂမီး၏ အပြစ် အနန္တ စသည်	....	....	၂၇၄
၁၅-အဃမူလ အပြစ်	....	....	၂၇၅
ဆင်းရဲခြင်း၏ မူလဖြစ်သော ခန္ဓာ ၅-ပါး		....	၂၇၅
၁၆-ဝဓက အပြစ်	....	....	၂၇၅
သူသတ်သမား ခန္ဓာ ၅-ပါး	....	....	၂၇၅
ခဏိကမရဏ	....	....	၂၇၅
သန္တတိမရဏ	....	....	၂၇၆
သာမညလောကသားတို့ သိသော သမ္မုတိမရဏ		....	၂၇၆
မရဏ အမြဲ ရှိနေခြင်း	....	....	၂၇၇

အကြောင်းအရာ စာမျက်နှာ

မိမိတို့ ခန္ဓာကိုယ်၌ရှိသော မရဏာဓာတ်ဖြင့်သာ သေကြရခြင်း ၂၇၇
သူသတ်ကောင်အမျိုးမျိုး ၂၇၈
၁၇-သာသဝ အပြစ် ၂၈၁
သာသဝတို့၏ အစီးအပွါး ခန္ဓာ ၅-ပါး ၂၈၁
အာသဝမီး ၂၈၁
ဥပမာ ဥပမေယျ နှီးနှော့ပြချက် (အာသဝ စသည်နှင့် မီး စသည်) ၂၈၂
၁၈-မာရမိသ အပြစ် ၂၈၃
မာရ် ၄-ပါး ၂၈၃
ဒေဝပုတ္တမာရ် ၂၈၃
အဘိသင်္ခါရမာရ် ၂၈၃
မစ္စုမာရ် ၂၈၃
မာရ် ၄-ပါး သတ်မှု ၂၈၃
ကိလေသမာရ်၏ စားဖတ် ၂၈၄
ခန္ဓမာရ်၏ အစာ ၂၈၅
အဘိသင်္ခါရမာရ်၏ အစာ ၂၈၅
၁၉-ဇာတိဓမ္မအပြစ် ၂၈၆
ဇာတိဓမ္မ ၂၈၆
ဥပမာ ဥပမေယျ နှီးနှော့ပြချက် (လောက စသည်နှင့် တောအရပ်စသည်) ၂၈၆
သူတော်ကောင်းတရား ကြားနာခွင့်ရရန် ခဲယဉ်းပုံ ၂၈၇
ကိလေသာဇာတ် ၂၈၇
ဒုစရိုက်မျိုး ၂၈၈
ပဋိသန္ဓေဝိပါက်ခန္ဓာ ၂၈၈
၂၀-ဇရာဓမ္မ အပြစ် ၂၉၀
ဇရာ ၃-မျိုး ၂၉၀
ခဏိကဇရာနှင့် ခဏိကမရဏ ၂၉၀

www.dhammaransi.com

အကြောင်းအရာ စာမျက်နှာ

သန္တတိဇရာနှင့် သန္တတိမရဏ ၂၉၀
သမ္မုတိဇရာ ၂၉၀
ဇရာအဓိပ္ပါယ် ၂၉၀
ဇရာနှင့် မရဏ ၂၉၀
ဇရာ၏အမှု ၂၉၁
သုသာန် ၂-မျိုး ၂၉၁
ဇရာအမှုကြီး ၂၉၁
ခဏိကဇရာနှင့် ခဏိကမရဏ ၂၉၂
သန္တတိဇရာနှင့် သန္တတိမရဏ ၂၉၂
သမ္မုတိဇရာနှင့် သမ္မုတိမရဏ ၂၉၂
၂၁-ဗျာဓိဓမ္မ အပြစ် ၂၉၃
ဗျာဓိ (မည်ပုံ) ၂၉၃
နာခြင်းသဘောရှိသော ခန္ဓာ ၅-ပါး ၂၉၃
နတ်ပြဟ္မာ မဖြစ်ဘူးသူ မရှိ ၂၉၄
၂၂-သောကဓမ္မ အပြစ် ၂၉၅
၂၃-၂၄-ပရိဒေဝဓမ္မနှင့် ဥပါယာသဓမ္မ အပြစ် ၂၉၅
၂၅-သံကိလေသိက အပြစ် ၂၉၆
တေဘူမက ဓမ္မတို့၏ အပြစ်ဒေါသ ၂၉၆
တေဘူမက တရား၏ အမည်များ ၂၉၆
ဘုံ ၃-ပါး၏ ဥပမာများ ၂၉၇
အဆိပ်ဆေးနှင့် တူသော အကုသိုလ် ၂၉၇
အဆိပ်သီးစား ငှက်ဥပမာ ၂၉၉
စိတ်ဟူသော ပဓာနတရား ၂၉၉

စိတ်၏အလား ၂-မျိုး **၂၉၉**

စိတ်၏ ပကတိအလား ၃၀၀
စိတ်၏ အာဂန္တုအလား ၃၀၀
သုစရိုက်ဖြစ်ကြောင်း ၃၀၁

www.dhammaransi.com

အကြောင်းအရာ			စာမျက်နှာ
မဟာကုသိုလ်ထက် အပ္ပနာကုသိုလ်ဖြစ်ရန် ခဲယဉ်းပုံ		....	၃၀၁
ခန္ဓာငါးပါး အနိစ္စ, ဒုက္ခ, အနတ္တ ဖြစ်ပုံ		....	၃၀၂
ခန္ဓာငါးပါးသည် အကုသိုလ်၏ အစီးအပွါး		....	၃၀၂
ကုသိုလ်စိတ်ဖြစ်ရန် ခက်ခဲပုံ	....	....	၃၀၃
စိတ်သည် အနိစ္စမျိုး	....	....	၃၀၃
စိတ်သည် ဒုက္ခမျိုး	....	....	၃၀၃
စိတ်သည် အနတ္တ ဖြစ်ပုံ	....	....	၃၀၄
စေတသိက်၌ အနိစ္စ, ဒုက္ခ, အနတ္တ ဖြစ်ပုံ		....	၃၀၄
ရုပ်၌ အနိစ္စ, ဒုက္ခ, အနတ္တ ဖြစ်ပုံ	....	....	၃၀၄
သုစရိုက်ဖြစ်ရန် ခဲယဉ်းပုံ	....	....	၃၀၅
ငရဲကြီးရှစ်ထပ် အစိပ္ပါယ် အကျယ်	....	....	၃၀၇
ပဋိသန္ဓေ အကြိမ်များဆုံးဖြစ်ရာ ကာမဘုံ		....	၃၀၇
သံသရာ၌ အပါယ်ဘုံသား များခြင်း		....	၃၀၇
ငရဲကြီးရှစ်ထပ်	....	....	၃၀၇
၁-သဉ္ဇိုဝ်းငရဲ	....	....	၃၀၈
သဉ္ဇိုဝ်းငရဲ မည်ပုံ	....	....	၃၀၈
သဉ္ဇိုဝ်းငရဲ အကျယ်အဝန်းနှင့် ခံရပုံ		....	၃၀၈
၂-ကာဠသုတ်ငရဲ	....	....	၃၁၀
ကာဠသုတ်ငရဲမည်ပုံ	....	....	၃၁၀
ကာဠသုတ်ငရဲ ပမာဏနှင့် ခံစားရပုံ		....	၃၁၀
၃-သံဃာတငရဲ	....	....	၃၁၁
သံဃာတငရဲမည်ပုံ	....	....	၃၁၁
သံဃာတငရဲ ပမာဏနှင့် ခံစားရပုံ		....	၃၁၁
၄-ရောရုဝငရဲ	....	....	၃၁၃
ရောရုဝငရဲမည်ပုံ	....	....	၃၁၃
ရောရုဝငရဲ ၂-မျိုး	....	....	၃၁၃

www.dhammaransi.com

ဘာဝနာဒီပနီ

အကြောင်းအရာ			စာမျက်နှာ
၆-မရောရုဝငရဲ	....	....	၁၁၃
၅-မဟာရောရုဝငရဲ	....	....	၁၁၄
ဇာလရောရုဝငရဲ	....	....	၁၁၄
၆-တာပနငရဲ	....	....	၁၁၄
တာပန(ငရဲ)မည်ပုံ	....	....	၁၁၄
၇-မဟာတာပနငရဲ	....	....	၁၁၅
မဟာတာပန(ငရဲ)မည်ပုံ	....	....	၁၁၅
မိန်းမတို့၌ မီး ၇-ပါး	....	....	**၁၁၇**
အတွင်းမီး ၃-ပါး	....	....	၁၁၇
အပမီး ၄-ပါး	....	....	၁၁၇
လင်ကို ရိုသေခြင်း အကျိုး	....	....	**၁၁၈**
၈-မဟာအဝီစိငရဲ	....	....	၁၁၉
အဝီစိမည်ပုံ	....	....	၁၁၉
အဝီစိတည်နေပုံ	....	....	၁၁၉
ငရဲ၌ မီးလျှံအဆက်မပြတ် ဖြစ်ပုံ	....	....	၁၁၉
ငရဲ၌ သတ္တဝါချင်း ဆက်နေပုံ	....	....	၁၂၀
ငရဲ၌ ဒုက္ခဝေဒနာ အဆက်မပြတ် ဖြစ်နေပုံ		....	၁၂၀
ဥဿဒငရဲကြီး ငါးထပ်	....	....	**၁၂၀**
၁-ဘင်ပုပ်ငရဲ	....	....	၁၂၀
၂-ပြာပူငရဲ	....	....	၁၂၁
၃-လက်ပံတောငရဲ	....	....	၁၂၁
၄-သန်လျက်ရွက် ငရဲ	....	....	၁၂၁
၅-ကြိမ်ပိုက်ချောင်း ငရဲ	....	....	၁၂၂
ငရဲသူသတ္တဝါတို့ ဒုက္ခခံရပုံ	....	....	၁၂၃
ဘင်ပုပ်ငရဲ၌ ခံရပုံ	....	....	၁၂၃
ပြာပူငရဲ၌ ခံရပုံ	....	....	၁၂၃

www.dhammaransi.com

အကြောင်းအရာ စာမျက်နှာ

လက်ပံတောငရဲ၌ ခံရပုံ ၃၂၄
သန်လျက်တောငရဲ၌ ခံရပုံ ၃၂၄
ကြိမ်ပိုက်ချောင်းငရဲ၌ ခံရပုံ ၃၂၅
ကာမေသု မိစ္ဆာစာရကံကြောင့် အဝီစိငရဲ၌ ဖြစ်ရပုံ ၃၂၆
မလ္လိကာမိဖုရား ဥပမာ ၃၂၇
ကံကုန်ခြင်း၏ အဓိပ္ပါယ် ၃၂၈
ဉာဿဒငရဲ ၁၆-ထပ်, ၂၀-ထပ် ၃၂၈
ငရဲအမျိုးမျိုး ၃၂၈
ယမမင်း ကယ်ဆယ်ပုံ ၃၂၉

ဒေဝဒူတစစ်တမ်းကြီး ၅-ချက် ၃၂၉

၃၂-ပါးသော ကမ္မကရဏ(ကံကြမ္မာ ၃၂-ပါး) ၃၃၁

ဗိလင်္ဂထာလိက ကံကြမ္မာ ၃၃၃
သင်္ခမုဏ္ဍိက ကံကြမ္မာ ၃၃၄
ရာဟုမုခ ကံကြမ္မာ ၃၃၄
ဇောတိမာလိက ကံကြမ္မာ ၃၃၄
ဟတ္ထပဇ္ဇောတိက ကံကြမ္မာ ၃၃၄
ဧရကပတ္တိက ကံကြမ္မာ ၃၃၄
စီရကဝါသိက ကံကြမ္မာ ၃၃၅
ဧဏေယျက ကံကြမ္မာ ၃၃၅
ဗလိကမံသိက ကံကြမ္မာ ၃၃၅
ကဟာပဏိက ကံကြမ္မာ ၃၃၅
ခါရပဋိစ္ဆက ကံကြမ္မာ ၃၃၅
ပလိဃ ပရိပတ္တိက ကံကြမ္မာ ၃၃၅
ပလာလ ပီဌက ကံကြမ္မာ ၃၃၆
ကံကြမ္မာ ၃၂-ပါး ဆောင်ပုဒ် ၃၃၆
ဆောင်ပုဒ်၌ ရှင်းချက် ၃၃၆

ဘာဝနာဒီပနီ

အကြောင်းအရာ			စာမျက်နှာ
ငရဲခန်း အမျိုးမျိုး	....	....	၃၃၇
ဒေဝဒူတသုတ်လာ ငရဲခန်း အမျိုးမျိုး....		....	၃၃၇
ငရဲကြီးရှစ်ထပ်တို့၏ အသက်တမ်း	....	....	**၃၃၉**
ငရဲပြည်သက်တမ်း စိစစ်ချက်	....	....	၃၃၉
ဆယ်ပြည်ထောင် ငရဲသက်တမ်း	....	....	၃၄၁
အဗ္ဗုဒငရဲသက်တမ်းစသည်	....	....	၃၄၁
နှမ်းတတင်း၌ရှိသော နှမ်းစေ့အရေအတွက်....		....	**၃၄၁**
ပြိတ္တာ အသုရကာယ်တို့ သက်တမ်း	....	....	၃၄၂
ရှစ်သောင်းလေးထောင်သော ပြိတ္တာ	....	....	၃၄၂
စပါးကြီးမြွေ ပြိတ္တာ	....	....	၃၄၂
ကျီးပြိတ္တာ	....	....	၃၄၃
သင်္ဃကူဋပြိတ္တာ	....	....	၃၄၃
အသုရကာယ်အမျိုးမျိုး	–	....	၃၄၃
ဝိနိပါတိက အသုရကာယ်မျိုး	....	....	၃၄၄
ကာလကဉ္စိက အသုရကာယ်မျိုး	....	....	၃၄၄
လောကန္တရိက် အသုရကာယ်မျိုး	....	....	၃၄၄
အပါယ်ဘုံတို့သည် ပုထုဇဉ်သတ္တဝါတို့၏စိတ်မှ ဖြစ်ပုံ		....	၃၄၅
ပြုခဲ့သည့် ဒုစ္စရိုက်အနန္တ	....	....	၃၄၆
အချိန်မရွေး သေနိုင်ခြင်း	....	....	**၃၄၆**
ပစ်မြှောက်လိုက်သော အုတ်ကျောက် ဥပမာ		....	၃၄၇
ဥပမာ ဥပမေယျ နှိုင်းနှောပြချက်(ဘုံစသည်နှင့် ကောင်းကင် စသည်)	....	....	၃၄၇
ဥပမာ ဥပမေယျတို့ကို စိစစ်ချက်	....	....	၃၄၇
သင်္ခါရ ၂-မျိုး	....	....	၃၄၈
စိတ်၏အရည်အရောင် ၃-ပါး	....	....	၃၄၈
စိတ်၏အညစ်အကြေး ၃-ပါး	....	....	၃၄၈

www.dhammaransi.com

အကြောင်းအရာ			စာမျက်နှာ
ဘုံ ၃-ဆင့်	....	....	၃၄၉
အနုသယဘုံ	....	....	၃၄၉
ပရိယုဋ္ဌာနဘုံ	....	....	၃၄၉
ဝီတိက္ကမဘုံ	....	....	၃၄၉
စိတ်ကိုပြုပြင်မှု	....	....	၃၅၀
သီလအရောင် တည်ထောင်မှု	....	....	၃၅၀
သမာဓိအရောင် တည်ထောင်မှု	....	....	၃၅၀
ပညာအရောင် တည်ထောင်မှု	....	....	၃၅၀
အဝိဇ္ဇာ မပယ်က အန္ဓဗာလ ဖြစ်ရပြန်ခြင်း	....	....	၃၅၁
ဘုရားရှင်တို့ ဉာဏ်တော်အရာသာ	....	....	၃၅၁
ဘုရားရှင်တို့၏ သာသနာ	....	....	၃၅၁
အာဇီဝဋ္ဌမကသီလ ၂-မျိုး	....	....	၃၅၂
လက္ခဏာရေး ၃-ပါးကို အားထုတ်ရခြင်း		....	၃၅၂
သာသနာကွယ်သောဘဝ မရှိသူ	....	....	၃၅၂
သဉပါဒိသေသ နိဗ္ဗာန်ရောက်ပုံ	....	....	၃၅၃
အနုပါဒိသေသ နိဗ္ဗာန်ရောက်ပုံ	....	....	၃၅၄
နိဂုံး ၃ ဂါထာ	....	....	၃၅၅
ကျမ်းပြုရာဌာန	....	....	၃၅၅
ကျမ်းပြုပုဂ္ဂိုလ်	....	....	၃၅၅
ကျမ်းပြီးကာလ	....	....	၃၅၅

ဘာဝနာဒီပနီ

နမော တဿ ဘဂဝတော အရဟတော သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓဿ။

အဘိယာစကနှင့် ပဋိညာဉ်။ ။မြန်မာသက္ကရာဇ် ၁၂၆၆-ခု၊ ကဆုန်လအတွင်း ပျဉ်းမနားမြို့အုပ် မောင်ဘိုးမြ ပင့်လျှောက်ချက်နှင့် အညာ မုံရွာမြို့မှ လာရောက်၍ ပျဉ်းမနားမြို့ စမ်းကျောင်းတွင် ထိုနှစ်အတွင်း သီတင်း ဝါကပ်ဆိုနေထိုင်ရာ ရန်ကုန်မြို့ ပုဇွန်တောင် တောင်လုံးပြန်ရပ်နေ **ဓာတ်ဆရာကြီး** ဆရာမြို့သည် လာရောက်၍ ဝါတွင်းသုံးလပတ်လုံး ဥပုသ်သီတင်း စောင့်ထိန်း၍နေစဉ်အခါ ဘာဝနာလေးဆယ်နှင့် စပ်လျဉ်း၍ ကြားနာရသော ဓမ္မကထာ ဒေသနာ စကားများကို မိမိနှင့် အလားတူ ရှင်လူ အပေါင်းတို့အား ကြားနာ သိမြင် ဆင်ခြင် ပွါးများ နှလုံးထားကြပါစေခြင်းငှါ စာအုပ် ရေးတင် စီရင် ချီးမြှောက်ပါမည့် အကြောင်းနှင့် တောင်းပန်လျှောက်ထားအပ်ပါသည်ဖြစ်၍ မုံရွာမြို့ လယ်တီတောကျောင်းဆရာ ငါသည် ဘာဝနာ[၁] **လေးဆယ်တို့၏ အနက်** အဓိပ္ပါယ်ကို မကျယ်မကျဉ်း နှလုံးသွင်းနိုင်ကြရန် အတန်ငယ် ထုတ်ဖော် ဖွင့်ပြပေအံ့။

၁။ ဘာဝနာ=ပွါးများခြင်း။ (ဘာဝ=ဖြစ်စေ + နာ=ခြင်း၊ ဖြစ်စေခြင်း အနက်သီးခြားမရှိ၊) ခဏခဏ အဖြစ်များအောင် ပြုခြင်း။ မိမိသန္တာန်၌ အမြဲမပြတ် ပွါးနေအောင် ကျင့်ကြံအားထုတ်ခြင်း။

www.dhammaransi.com

ဘာဝနာ ၄၀ အဓိပ္ပါယ် အကျဉ်း

ဘာဝနာ ၄၀-ဆောင်ပုဒ်

ခန္ဓာ ၅-ပါး။ ။ခန္ဓာ၊ ခန္ဓာတို့သည်—

၁။ ရူပက္ခန္ဓော၊ ရုပ်အစုဟူသော ရူပက္ခန္ဓာရင်း။

၂။ ဝေဒနာက္ခန္ဓော၊ ခံစားမှုအစုဟူသော ဝေဒနာက္ခန္ဓာရင်း။

၃။ သညာက္ခန္ဓော၊အမှတ်ပြု၍ သိမှုအစုဟူသော သညာက္ခန္ဓာရင်း။

၄။ သင်္ခါရက္ခန္ဓော၊ စိတ်၏ စေ့ဆော်မှု, ပြုပြင်မှု အစု ဟူသော သင်္ခါရက္ခန္ဓာရင်း။

၅။ ဝိညာဏက္ခန္ဓော၊ အာရုံကို ထွေထွေထူးထူး သိမှုအစု ဟူသော ဝိညာဏက္ခန္ဓာရင်း။

ဣမေ၊ ဤသည်တို့ကား။ ပဥ္စက္ခန္ဓာ၊ ငါးပါးသော ခန္ဓာတို့တည်း။

အနိစ္စလက္ခဏာ ၁၀-ပါး [၁]။ ။ဣမေ ပဥ္စက္ခန္ဓာ၊ ဤငါးပါးသော ခန္ဓာတို့သည်—

၁။ အနိစ္စာ၊ မမြဲခြင်းသဘော မရှိကုန်။

၂။ အဓုဝါ၊ ခိုင်မာခြင်းသဘော မရှိကုန်။

၃။ အသာရာ၊ အနှစ်သာရ မရှိကုန်။

၄။ စလာ၊ ရွေ့ရှားတတ်ကုန်၏။

၅။ ပလောက ဓမ္မာ၊ ပျက်စီးခြင်းသဘော ရှိကုန်၏။

၆။ ဝိပရိဏာမ ဓမ္မာ၊ ဖောက်ပြန်ခြင်းသဘော ရှိကုန်၏။

၁။ ပဋိသမ္ဘိဒါမဂ် ပါဠိတော် စာမျက်နှာ-၄၁၁။

www.dhammaransi.com

၇။ မရဏ ဓမ္မာ၊ သေဆုံးခြင်းသဘော ရှိကုန်၏။

၈။ ဝိဘဝ ဓမ္မာ၊ ဆုံးရှုံးခြင်းသဘော ရှိကုန်၏။

၉။ သင်္ခတာ၊ အဖန်ဖန် ပြုပြင်အပ်ကုန်၏။

၁ဝ။ ပဘင်္ဂုနော၊ ဖရိုဖရဲ ပြိုကွဲခြင်းသဘော ရှိကုန်၏။

အနိစ္စံ၊ အနိစ္စလက္ခဏာ ဆယ်ပါးတည်း။

ဒုက္ခလက္ခဏာ ၂၅-ပါး။ ။ဣမေ ပဉ္စက္ခန္ဓာ၊ ဤငါးပါးသော ခန္ဓာတို့သည်—

၁။ ဒုက္ခာ၊ ယုတ်မာ ညစ်ဆိုး ဒုက္ခမျိုးတို့သာတည်း။

၂။ ဘယာ၊ ကြောက်ဖွယ် ညစ်ဆိုး ဘေးရန်မျိုးတို့သာတည်း။

၃။ ဤတီ၊ ထိတ်လန့်စဖွယ် အန္တရာယ်မျိုးတို့သာတည်း။

၄။ ဥပဒ္ဒဝါ၊ လွန်စွာကပ်ရပ် နှိပ်စက်တတ်သော ဥပဒ်မျိုးတို့သာ တည်း။

၅။ ဥပသဂ္ဂါ၊ တွယ်တာစွဲကပ် နှိပ်စက်တတ်သော ဥပဒ်မျိုးတို့သာ တည်း။

၆။ ရောဂါ၊ ကျင်နာညစ်ဆိုး ရောဂါမျိုးတို့သာတည်း။

၇။ အာဗာဓာ၊ နှိပ်စက်ညစ်ဆိုး အနာမျိုးတို့သာတည်း။

၈။ ဂဏ္ဍာ၊ မဖွယ်ရုပ်ဆင်း ထွတ်မြင်းအနာမျိုးတို့သာတည်း။

၉။ သလ္လာ၊ စူးဝင်ညစ်ဆိုး မြားငြောင့်မျိုးတို့သာတည်း။

၁ဝ။ အဃာ၊ အကျိုးယုတ်၊ အကျိုးမဲ့မျိုးတို့သာတည်း။

ဣမေ ပဉ္စက္ခန္ဓာ၊ ဤ ငါးပါးသော ခန္ဓာတို့သည်—

၁၁။ အတာဏာ၊ စောင့်ရှောက်မဲ့လျှင်း ဘေး၏ အသင်းတို့သာ တည်း။

၁၂။ အလေဏာ၊ ကွယ်ကာမဲ့လျှင်း ဘေး၏အသင်းတို့သာတည်း။

၁၃။ အသရဏာ၊ ကိုးရာမဲ့လျှင်း ဘေး၏အသင်းတို့သာတည်း။

www.dhammaransi.com

၁၄။ အာဒီနဝါ၊ ဆိုးဝါးညစ်ကျူ အပြစ်စုတို့သာတည်း။

၁၅။ အဃမူလာ၊ ကျိုးမွဲ့ခပင်း ဆင်းရဲခြင်း၏ အရင်းအမြစ်တို့သာ တည်း။

၁၆။ ဝဓကာ၊လူ,နတ်,ပြဟ္မာ,သတ္တဝါကို နာရီမလပ်အတွင်သတ်သည့် သူသတ် မျိုးရိုးတို့သာတည်း။

၁၇။ သာသဝါ၊ အာသဝေါတရား လေးပါးတို့၏ အစီးအပွါးတို့သာ တည်း။

၁၈။ မာရာမိသာ၊ ကိလေသမာရ်, မစ္စုမာရ်တို့၏ စားဖတ်, ဝါးဖတ် သုံးသပ် နှင်းနှယ်ရာတို့သာတည်း။

၁၉။ ဇာတိ ဓမ္မာ၊ သတ္တဝါကို မညာမငဲ့ အရွဲ့အစောင်း မကောင်း ဆိုးညစ် ဖြစ်ချင်တိုင်း ဖြစ်တတ်သော သဘောရှိကုန်၏။

၂၀။ ဇရာ ဓမ္မာ၊ ဆုတ်ယုတ် လျော့ပါးခြင်းသဘော ရှိကုန်၏။

၂၁။ ဗျာဓိ ဓမ္မာ၊ နာခြင်းသဘော ရှိကုန်၏။

၂၂။ သောက ဓမ္မာ၊ စိုးရိမ်ပူပန်ရခြင်းသဘော ရှိကုန်၏။

၂၃။ ပရိဒေဝ ဓမ္မာ၊ ငိုကြွေးမြည်တမ်းရခြင်းသဘော ရှိကုန်၏။

၂၄။ ဥပါယာသ ဓမ္မာ၊ သက်ကြီးရှိုက်ငင် ပင်ပန်းရခြင်း သဘော ရှိကုန်၏။

၂၅။ သံကိလေသိကဓမ္မာ၊ တဏှာ,ဒိဋ္ဌိ,ဒုစ္စရိတ-တည်းဟူသော ညစ် နွမ်းခြင်း သုံးပါးကို ပွါးစီးစေတတ်သောသဘော ရှိကုန်၏။

ဒုက္ခံ၊ ဒုက္ခလက္ခဏာ နှစ်ဆဲ့ငါးပါးတည်း။

အနတ္တ လက္ခဏာ ၅-ပါး။ ။ဣမေ ပဉ္စက္ခန္ဓာ၊ ဤ ငါးပါးသော ခန္ဓာ တို့သည်—

၁။ အနတ္တာ၊ ကိုယ်မဟုတ်ကုန်၊ အစိုးမရကုန်၊ အလိုသို့မလိုက်ကုန်။

၂။ ပရေ၊ အကျွမ်းဝင်ခြင်း အမြဲကင်းသော သူစိမ်းပြင်ပတို့သာ တည်း။

www.dhammaransi.com

၃။ ရိတ္တာ၊ အနှစ်သာရ ဟူသမျှနှင့် မြူစ မယှဉ် အစဉ်ဆိတ်ကင်းသော တရားတို့သာတည်း။

၄။ တုစ္ဆာ၊ ကောင်းမြတ်ချမ်းသာ မင်္ဂလာသုခ ဟူသမျှနှင့် မြူစမနီး အချည်းနှီးသော တရားတို့သာတည်း။

၅။ သုညာ၊ ထောက်ရာတည်ရာ ကိုးကွယ်ရာမျိုး တစိုးတစိ မရှိ လုံးလုံး အသုံးမကျသော တရားတို့သာတည်း။

အနတ္တာ၊ အနတ္တ လက္ခဏာ ငါးပါးတည်း။

အနိစ္စလက္ခဏာ ၁၀-ပါး, ဒုက္ခလက္ခဏာ ၂၅-ပါး, အနတ္တလက္ခဏာ ၅-ပါး၊ ဘာဝနာ ၄၀-ဖြစ်၏။

ဘာဝနာ ၄၀-ဆောင်ပုဒ် ပြီး၏။

ဒုက္ခမျိုးစုံ အပါယ် ၄-ဘုံ

ဤ ဆိုလတ္တံ့သည်ကား အထက်ဆောင်ပုဒ်တို့ကိုကျက်၍ နှုတ်တက်ရှုရှု ကျေကျေကြီးရသောအခါ၌ ထို ဆောင်ပုဒ်တို့နှင့် တိုက်ဆိုင်၍ သိမြင် ထင်လင်းရာသော သရုပ်အဓိပ္ပါယ် အကျယ်ပြဆိုခဏ်းတည်း။

ငရဲဘုံ

ငရဲကြီး ၈-ထပ်[၁]

သဉ္ဇိုဝ်း, ကာလ၊ သင်္ဃာတ၊ ဒွယ-ရောရုဝါ။
တာပန-ဒွိ၊ အဝီစိ၊ တည်ရှိ ငရဲ၌ာ။

ငါတို့စီရင်သည့် "ပရမတ္ထသံခိပ်" ဘုံပိုင်းတွင်လာသော လင်္ကာသံပေါက်။

၁။ သဉ္ဇိုင်းငရဲကြီး၊

၂။ ကာလသုတ် ငရဲကြီး၊

၁။ ဇာတက၊ ဒုတိယတွဲ၊ စာမျက်နှာ-၆၀။ ဇာတ်အဋ္ဌကထာ၊ ပဥ္စမတွဲ၊ စာမျက်နှာ-၂၇၇-၉။

www.dhammaransi.com

၃။ သင်္ဃာတ ငရဲကြီး၊

၄။ ရောရုဝ ငရဲကြီး၊

၅။ မဟာရောရုဝ ငရဲကြီး၊

၆။ တာပန ငရဲကြီး၊

၇။ မဟာတာပန ငရဲကြီး၊

၈။ အဝီစိ ငရဲကြီး၊

ဤကား ဇမ္ဗူဒီပါကျွန်း၏ အောက်၌တည်ရှိသော ငရဲကြီးရှစ်ဘုံတည်း။

ငရဲကြီး ၈-ထပ် အကွာအဝေး

သောင်းငါးထောင်စီ၊ သချ်ာညီ၊ ရှစ်လီ-ခြားအကွာ။

ရင်းသံပေါက်။

လူ့ပြည်မှ အောက် ယူဇနာ တသောင်းငါးထောင်အကွာတွင် သဉ္ဇိုဝ်း ငရဲကြီး တည်ရှိ၏။

ရင်းအောက် ယူဇနာ တသောင်းငါးထောင်စီ ကွာခြား၍ ကြွင်းသော ငရဲကြီးခုနစ်ဘုံတို့သည်လည်း အဆင့်ဆင့် တည်ကြကုန်၏။

အောက်ဆုံးဖြစ်သော အဝီစိငရဲကြီးသည် သိလာပထဝီမြေပေါ်၌ တည်၏။

အလျားအနံ ယူဇနာ တရာစီ နှင်နှင် ရှိကြ၏။

ဥဿဒငရဲကြီး ၄-ထပ်[၁]

ဘင်,ပြာ,လက်,သန်၊ အစဉ်ရံ၊လေးတန်-ဥဿဒါ။

ရင်းသံပေါက်။

၁။ ဘင်ပုပ်ငရဲ၊

၂။ ပြာပူငရဲ၊

၁။ ဥပရိပဏ္ဏာသ ပါဠိတော်၊ စာမျက်နှာ-၂၂၃။

www.dhammaransi.com

၃။ လက်ပံတောငရဲ၊

၄။ သန်လျက်အရွက်ရှိသော သစ်ပင်တောငရဲ၊

ဥဿဒငရဲကြီးလေးထပ်တည်း။

အနံ့ယူဇနာတရာစီ ရှိကြ၏၊ ငရဲကြီးရှစ်ထပ်တို့၏ ပြင်ဖက်၌ အတွင်းမှ စ၍ အစဉ်အတိုင်း အဆင့်ဆင့် ဝိုက်၍ဝိုက်၍တည်ရှိကြသော ဥဿဒငရဲကြီးလေးထပ်တည်း။

ထိုဥဿဒငရဲကြီးတို့၏ ပြင်ဖက်တခွင်၌ ကြိမ်ပိုက်ချောင်းငရဲ့လောဟ ကုမ္ဘီငရဲအစရှိကုန်သော များစွာသော ငရဲမျိုးတို့သည် ဝန်းရံ၍ တည်ရှိကြကုန်၏၊ တခုသော တခုသော ငရဲဘုံကြီးသည် ဇမ္ဗူဒီပါကျွန်းနှင့် အမျှ ယူဇနာတသောင်းစီ ရှိကြ၏၊ အောက်ဆုံးဖြစ်သော အဝီစိငရဲကြီး၌ ခံနေကြကုန်သော သတ္တဝါတို့သည် ဝါးကျည်တောက်၌ ထည့်၍ ထားအပ်ကုန်သော မုန်ညင်းစေ့တို့ကဲ့သို့ ထိစပ်ပြည့်နှက်၍ နေကြကုန်၏ဟု အဋ္ဌကထာကြီး[၁]တို့၌ မိန့်ဆိုကြကုန်၏။

အထက်ငရဲကြီးခုနစ်ဘုံတို့မှာလည်း ထိုနည်းအတူ ပြည့်ကြကုန်သည် ဟု သိရာ၏။

ပြိတ္တာအမျိုးမျိုး[၂]

ကိုယ်တွင်းမှာ အမြဲမီးတောက်၍ နေသဖြင့် နှစ်ပေါင်းအသိန်းမက ရပ်တည်၍မရ ပြေး၍နေရသော ပြိတ္တာမျိုး၊

ကိုယ်ခန္ဓာမှ လုံ့တွေများစွာ အမြဲထိုး၍နေသဖြင့် နှစ်ပေါင်း အသိန်းမက ရပ်တည်၍မရ ပြေး၍နေရသော ပြိတ္တာမျိုး၊

၁။ ဥပရိပဏ္ဏာသအဋ္ဌကထာ၊စာမျက်နှာ-၁၆၇။ ဇာတ်အဋ္ဌကထာ ပဉ္စမတွဲ၊ စာမျက်နှာ-၂၀၀။ မဟာနိဒ္ဒေသအဋ္ဌကထာ၊ စာမျက်နှာ-၃၇၅။

၂။ ပါရာဇိကဏ်ပါဠိတော်၊နှာ-၁၄၄-၀။ နိဒါနဝဂ္ဂသံယုတ်၊ လက္ခဏသံယုတ်၊ နှာ-၄၄၆-၄၅၂။ ပေတဝတ္ထု(ပါဠိတော်)

www.dhammaransi.com

နှစ်ပေါင်းအသင်္ချေ[1]များစွာရှည်၍ ထမင်းတလုတ် ရေတပေါက်မျှ မတွေ့ရသော ပြိတ္တာမျိုး၊

အစရှိသည်ဖြင့် မမြင်ဝံ့ မရှုဝံ့ ကြောက်ရွံ့ဖွယ်ရာသော ဒုက္ခကြီးတွေနှင့် နေကြရသော ပြိတ္တာမျိုး အနန္တ[2]ရှိ၏။

အသုရကာယ်အမျိုးမျိုး[3]

အလွန်ကြီးသောကိုယ်ရှိ၍ အပ်နဖားမျှသော လည်ချောင်းပေါက် ရှိသဖြင့် စားခွင့် သောက်ခွင့်မရ အမြဲဆာလောင်၍ နေရသော ကာလ ကဥ္စက အသုရကာယ်မျိုးအစရှိသော မကြားဝံ့ မနာဝံ့ ကြောက်ရွံ့ဖွယ်ရာ သော ဒုက္ခကြီးတွေနှင့် နှစ်ပေါင်းအသင်္ချေ နေကြရသော အသုရကာယ် မျိုး အနန္တရှိ၏။

တိရစ္ဆာန်အမျိုးမျိုး

ကုန်းတိရစ္ဆာန်မျိုး အနန္တ, ထို့ထက် အဆ အသင်္ချေ တွက်ရေသချာ များလှစွာသော ရေတိရစ္ဆာန်မျိုး အနန္တရှိ၏။

အပါယ်ဘုံသား များပြားပုံ။ ။လူ့ဘုံ, နတ်ဘုံ, ဗြဟ္မာ့ဘုံဟူသော သုဂတိ[4]နှစ်ဆဲ့ခုနစ်ဘုံတို့မှ သတ္တဝါတယောက်လျှင် အပါယ်[5]လေးဘုံတို့မှ သတ္တဝါအသင်္ချေကျ ထား၍ နှိုင်းယှဉ်သည်

၁။ အသင်္ချေ=မရေမတွက်နိုင်သော နှစ်ကာလ။

၂။ အနန္တ=အရေအတွက် အဆုံးအပိုင်းအခြားမရှိ။

၃။ ပါထေယျပါဠိတော်၊ နှာ-၆။ ဥဒါနပါဠိတော်၊ နှာ-၂၇၁။ သုတ်မဟာဝါ အဋ္ဌကထာ၊ နှာ-၁၀၀။ သုတ်ပါထေယျ အဋ္ဌကထာ၊ နှာ-၅။ သံယုတ် အဋ္ဌကထာ၊ ပဌမတွဲ၊ နှာ-၂၈၂-၃၊ ၃၀၉။ သမ္မောဟဝိနောဒနီ အဋ္ဌကထာ၊ နှာ-၂၉၂။ ပဋ္ဌမ ကြိုဏ်း အဋ္ဌကထာ၊ နှာ-၂၀၄-၂၀၅။ ဝိသုဒ္ဓိမဂ်အဋ္ဌကထာ၊ဒုတိယတွဲ နှာ-၁၃၂။

၄။ သုဂတိ=ကောင်းမှုရှိသောသူတို့၏ ရောက်ရာဘုံ။ (လူ့ဘုံ၊ နတ် ၆-ဘုံ၊ ဗြဟ္မာ ဘုံ-၂၀)။

၅။ အပါယ် = အပါယ၊ ချမ်းသာကင်းသောဘုံ။ (အပ = ကင်းမဲ့။ အာယ= ချမ်းသာ။)

www.dhammaransi.com

ရှိသော် သုဂတိနှစ်ဆဲ့ခုနစ်ဘုံ၌ သတ္တဝါ ကုန်လေရာ၏၊ အပါယ်လေးဘုံရှိ သတ္တဝါကား မကုန်လေရာ၊ ဤမျှလောက် အပါယ်လေးဘုံသည် အသိုက်အအုံ ကြီးကျယ်လှ၏။

အဘယ့်ကြောင့် ဤမျှလောက် အပါယ်လေးဘုံသည် အသိုက်အအုံ ကြီးကျယ်လှသနည်း ဟူမူကား—နခ သိခသုတ်, ကာဏကစ္ဆပေါပမသုတ် ဒေသနာတို့ဖြင့် ဖြေဆိုရာ၏။

နခသိခ[၁]သုတ် မြန်မာပြန်

နခ သိခသုတ်—ဆိုသည်ကား မြတ်စွာဘုရားသည် လက်သည်းတော် ပေါ်၌ မြေမှုန့်တို့ကို တင်ထားတော်မူ၍ ရဟန်းတို့ကို ဤသို့ မိန့်တော်မူ၏။

ချစ်သား ရဟန်းတို့—မဟာပထဝီမြေကြီးရှိ မြေမှုန့်နှင့် ငါ၏ လက်သည်းတော်ပေါ်တွင် တင်ရှိသော မြေမှုန့်သည် အဘယ်က များသနည်း ဟု မေးတော်မူ၏၊ လက်သည်းတော်ပေါ်ရှိ မြေမှုန့်ကား အလွန် နည်းလှပါ၏၊ မဟာပထဝီမြေမှုန့်ကား အလွန် များလှပါ၏ဟု ရဟန်းတို့က လျှောက်ကြကုန်၏။

ချစ်သား ရဟန်းတို့—ထို့အတူလျှင် တနေ့တနေ့မှာ သေဆုံးကြကုန်သော သတ္တဝါအပေါင်းတို့တွင် သုဂတိဘုံသို့ ရောက်ကြကုန်သော သတ္တဝါတို့ကား ငါ၏လက်သည်းပေါ်ရှိ မြေမှုန့်ကဲ့သို့ အလွန် နည်းလှကုန်၏၊ အပါယ်ဘုံသို့ ရောက်ကြကုန်သော သတ္တဝါတို့ကား မဟာပထဝီမြေကြီးရှိ မြေမှုန့်တို့ကဲ့သို့ အလွန်များလှကုန်၏ ဟူ၍ ဟောတော်မူသော ဒေသနာကို "နခသိခသုတ်" ဆိုသည်။

၁။ နခသိခ=(နခ=လက်သည်း၊ သိခ=ထိပ်, အပေါ်)=လက်သည်းပေါ်။ နိဒါနဝဂ္ဂသံယုတ်ပါဠိတော်၊ စာမျက်နှာ-၄၅၄ ၌ရှိသော သုတ်ဖြစ်သည်၊ ခန္ဓဝဂ္ဂသံယုတ်၊ စာမျက်နှာ ၁၂၀-နှင့် မဟာဝဂ္ဂသံယုတ်၊ စာမျက်နှာ-၄၀၀ ၌လည်း နခသိခသုတ် တခုစီရှိသည်၊ ဤ၌ မလို။

www.dhammaransi.com

ကာဏကစ္ဆပေါပမသုတ် မြန်မာပြန်

ကာဏကစ္ဆပေါပမသုတ်[၁] ဆိုသည်ကား ရဟန်းတို့ကို ခေါ်တော်မူ၍ ဤသို့ ဟောတော်မူ၏။

ချစ်သား ရဟန်းတို့---မဟာသမုဒ္ဒရာ၌ မျက်စိနှစ်ဖက် အစုံပျက်သော လိပ်ငယ်တကောင်သည် ရှိရာ၏၊ မဟာသမုဒ္ဒရာရေအတွင်း၌သာ ရောက်မိရောက်ရာ သွား၍နေ၏၊ အနှစ်တရာမှ တခါ,တထောင်မှ တခါ ရေပေါ်သို့ ပေါ်လာ၏၊ မဟာသမုဒ္ဒရာ၌ပင်လျှင် အပေါက်တခုသာရှိသော ထမ်းပိုးငယ်တခုသည် ရှိရာ၏၊ လေဆောင်ရာ, လှိုင်းဆောင်ရာ လေးမျက်နှာ, ရှစ်မျက်နှာ မျောပါးလွင့်ပါ၍ နေ၏၊ အနှစ်တရာ, အနှစ်တထောင်မှ တခါသာပေါ်သော လိပ်ငယ်၏ဦးခေါင်းကို ထိုထမ်းပိုးငယ်ပေါက်၌ စွပ်နိုင်ရာသော အခွင့်သည် ရှိ၏လောဟု မေးတော်မူ၏။

စွပ်မိနိုင်ရာသော အခွင့်မရှိပါ၊ သို့သော်လည်း ကပ်ကမ္ဘာမည်သည် အလွန်တရာ ရှည်ကြာလှသည်ဖြစ်၍ လိပ်ငယ်လည်း မသေမပျောက်ပါမူကား, ထမ်းပိုးငယ်လည်း မပုပ်မဆွေးပါမူကား တရံတခါ စွပ်မိနိုင်ရာသော အခွင့်ရှိရာပါ၏ဟု လျှောက်ကြကုန်၏။

ချစ်သား ရဟန်းတို့---လိပ်ကန်း ထမ်းပိုးစွပ်မိရာသော အခွင့်သည် အလွန်လွယ်လှသေး၏၊ ဤသုဂတိဘုံမှ အပါယ်ဘုံသို့ တကြိမ်ကျရောက်လေသောသူ၏ ဤသုဂတိဘုံသို့ တဖန်ပြန်လာရန် အခွင့်သည် ထိုထက် အဆအရာမက, အဆအထောင်မက ခဲယဉ်းလှ၏။

အဘယ့်ကြောင့်နည်းဆိုသော်---တရားကိုကျင့်ခြင်း, ကုသိုလ်ကောင်းမှုကို ပြုခြင်း ဟူသော သုစရိုက်မှုမျိုးဟူ၍ အပါယ်ဘုံ၌ မရှိ၊ နိုင်ရာနိုင်ရာ

၁။ ဥပရိပဏ္ဏာသပါဠိတော်၊ စာမျက်နှာ-၂၀၇၊ဗာလပဏ္ဍိတသုတ်အတွင်း၌ ဟောထားသော သုတ်ငယ်ဖြစ်သည်၊ မဟာဝဂ္ဂသံယုတ်ပါဠိတော်၊ စာမျက်နှာ-၃၉၇ ၌လည်း ဆိဂ္ဂဠယုဂသုတ်အမည်ဖြင့်ရှိ၏၊ "ကာဏကစ္ဆပေါပမ"ဟူသည် အဋ္ဌကထာပေးသော အမည်ဖြစ်သည်၊ ပါဠိတော်၌ ဤ အမည်ဖြင့် မရှိ၊ ဖော်ပြပါ အမည်ဖြင့် ရှိသည်။

www.dhammaransi.com

သတ်ဖြတ်ညှဉ်းဆဲ၍ စားသောက်ခြင်း အစရှိသော ဒုစရိုက်[၁]မှုတို့သည် အပါယ်ဘုံ၌ ရှိကုန်၏၊ ကုသိုလ်မှန်း, အကုသိုလ်မှန်းပင် မသိကြ၊ အသက်ရှည်သမျှကာလပတ်လုံး ဒုစ္စရိုက်မှု, ဒုက္ခမှုတို့နှင့်သာ နေကြကုန်၏။

ထို့ကြောင့် တဘဝထက် တဘဝ မြုပ်၍ မြုပ်၍သာ သွားကြကုန်၏၊ နစ်၍ နစ်၍သာလျှင် သွားကြကုန်၏။

ထို့ကြောင့် ထိုလိပ်ကန်းထမ်းပိုး စွပ်မိမှုထက် ဤသုဂတိဘုံမှ အပါယ်ဘုံသို့ တကြိမ်ကျရောက်လေသောသူ၏ ဤသုဂတိဘုံသို့ ပြန်လာရန်အခွင့်သည် အဆအရာမက, အဆအထောင်မက ခဲယဉ်းလှ၏ဟု ဟောတော်မူသော ဒေသနာသည် "ကာဏကစ္ဆပေါပမသုတ်"မည်၏။

ဤသုတ်၌ကား—အပါယ်ဘုံမှာ တဘဝထက်တဘဝ ဝန်လေး၍ ဝန်လေး၍သွားသော အကုသိုလ် အသစ် အသစ်တို့အတွက်နှင့် တဘဝထက် တဘဝ မြုပ်၍ မြုပ်၍သာ သွားကြသဖြင့် သုဂတိဘုံသို့ တဖန်ပြန်လာခွင့် ခဲယဉ်းမှုကို ဟောတော်မူသည်။

အဋ္ဌကထာ ဖွင့်ပြချက်။ ။အဋ္ဌကထာကြီးတို့၌ကား—အနမတဂ္ဂ သံသရာ၌ ကျင်လည်၍ နေကြရကုန်သော သတ္တဝါအပေါင်းတို့အား သူတော်ကောင်းတရားနှင့် ပြည့်စုံစွာ ဖြစ်ရသော ဘဝသည် အလွန် နည်းပါးလှ၏၊ ဘဝတသောင်း, ဘဝတသိန်းမှာ တခါတခါ မကြုံကြိုက်ရ၊ တဘဝလုံး တဘဝလုံး ဒိဋ္ဌိ[၂] ဒုစ္စရိုက်[၃] အမိုက်အမှားတို့နှင့် ကုန်ခဲ့ရသော ဘဝတွေသာ များလှကုန်၏၊ တဘဝ တဘဝတွင်ပင် ဒိဋ္ဌိ ဒုစ္စရိုက် အမိုက်ကံပေါင်း အနန္တ အနန္တ ဖြစ်ပွါးကြ၏။

သေသည်၏အခြားမဲ့၌ကား—တကံ တကံသည်သာ အကျိုးပေးခွင့်ရ၏၊ ဘဝတိုင်း ဘဝတိုင်းတို့က ကျန်ရှိသော ဒိဋ္ဌိဒုစ္စရိုက် ကံဟောင်းတို့

၁။ ဒုစ္စရိတဟူသောပါဠိသို့လိုက်၍ ဒုစ္စရိုက်ဟုရင်း, မြန်မာဝေါဟာရ အသုံးအစွဲသို့လိုက်၍ ဒုစရိုက်ဟုရင်း ၂-မျိုးရှိနိုင်သည်။

၂။ ဒိဋ္ဌိ၊ မှားသော အယူဝါဒ။

၃။ ဒုစ္စရိုက်=(ဒု=မကောင်းသော+စရိတ=အကျင့် စရိုက်) မကောင်းသော အကျင့်ဆိုးများ။

www.dhammaransi.com

သည် မိမိတို့ အကျိုးပေးခွင့် မရသေးသမျှကာလပတ်လုံး အနမတဂ္ဂ[၁] သံသရာ၌ သတ္တဝါတို့သန္တာန်မှာ ဖြစ်လေရာရာ အစဉ် လိုက်ပါ၍ နေကြကုန်၏။

အပါယ်ဘုံမည်သည် အကုသိုလ်ကံတို့၏ ဌာနပေတည်း၊ အပါယ်ဘုံသို့ တကြိမ် ကျရောက်လေသည်ရှိသော် ထို ကံဟောင်းတို့သည် ကောင်းကောင်းကြီး အခွင့် ရကြကုန်၏၊ တကံလျှင် တဘဝ, တကံလျှင် တဘဝ ဆက်ကာ ဆက်ကာ ပေးခွင့် ရရှိကြကုန်၏၊ ထိုကံဟောင်းတို့အတွက်နှင့် တဘဝထက် တဘဝ မြုပ်၍ မြုပ်၍သွားသဖြင့် မဟာအဝီစိသို့ ဆိုက်လေ၏၊ မဟာအဝီစိမှအောက်၌ ငရဲဘုံဟူ၍ မရှိသောကြောင့် မဟာအဝီစိမှာ စုမိကြ၏။

ဤကဲ့သို့ တခုသော ကံငယ်နှင့် အပါယ်သို့ ကျလေရာ ရှေးကံဟောင်းတွေ ဆက်လက်မှုကြောင့် မဟာ အဝီစိတိုင်အောင် မြုပ်လေ၍ မဟာအဝီစိမှာ ထပ်ကာထပ်ကာ ဖြစ်၍နေရသဖြင့် ကမ္ဘာပျက်မှပင် အဝီစိငရဲမှ ကျွတ်လွတ်နိုင်ကြမည့် သတ္တဝါအပေါင်းတို့သည် ယခုအခါ မဟာအဝီစိ ငရဲဘုံမှာ အသင်္ချေယျ အနန္တ ရှိကြကုန်၏ ဟူ၍ ဖွင့်ဆိုကြကုန်၏။

ဤအဋ္ဌကထာကြီးတို့၌ကား သုဂတိဘုံမှ အပါယ်ဘုံသို့ တကြိမ် ကျရောက်လေသောသူ၏ ရှေးရှေးသော အကုသိုလ် ကံဟောင်းတွေ အတွက်နှင့် တဘဝထက် တဘဝ မြုပ်၍ မြုပ်၍သာ သွားကြသဖြင့် သုဂတိဘုံသို့ တဖန် ပြန်ရခွင့် ခဲယဉ်းမှုကို ဖွင့်ဆိုကြပေကုန်၏။

ပါဠိ, အဋ္ဌကထာတို့၏ အဓိပ္ပါယ်

နခသိခသုတ်။ ။ပဉ္စမသုတ္တန်၌—တနေ့ တနေ့လျှင် အပါယ်ဘုံ၌ ပဋိသန္ဓေ တည်နေကြသူ အသင်္ချေယျ အနန္တ များပြားလှသည်ကို ပြတော်မူ၏။

၁။ အနမတဂ္ဂ(န=မ+မတ=သိအပ်သော+အဂ္ဂ=အစ) မသိအပ်သော အစရှိသော သံသရာ။

www.dhammaransi.com

ကာဏကစ္ဆပေါပမသုတ်။　　။ဒုတိယသုတ္တန်၌—သုဂတိဘုံမှ အပါယ်ဘုံသို့ တကြိမ်ကျရောက်ခဲ့လျှင် အပါယ်ဘုံမှာ အဆင့်ဆင့် ဖြစ်ပွါး၍သွားသော အကုသိုလ်ကံသစ်တို့အတွက် သုဂတိဘုံသို့ တဖန်ပြန်ရခွင့် ခဲယဉ်းမှုကို ပြတော်မူ၏။

အဋ္ဌကထာကြီးအဓိပ္ပါယ်။　　။အဋ္ဌကထာကြီးတို့၌ကား—ရှေးရှေးသော ဘဝအဆက်ဆက်, ကမ္ဘာအဆက်ဆက်တို့က အစဉ် ပါရှိ၍နေကြသော ကံဟောင်းတို့အတွက် သုဂတိဘုံသို့ တဖန် ပြန်ရခွင့် ခဲယဉ်းမှုကို ပြတော်မူကြကုန်၏။

အလုံးစုံသော ပါဠိ, အဋ္ဌကထာ, ဋီကာ ၃-ရပ်တို့ကို စပ်ဟပ် နှီးနှော၍ ပြောဆိုလိုသော် အပါယ်ဘုံမည်သည် ဝင်ပေါက်သာ ရှိ၏၊ ထွက်ပေါက် မရှိ၊ ကျပေါက်သာ ရှိ၏၊ တက်ပေါက် မရှိ၊ မြုပ်ပေါက်သာ ရှိ၏၊ ပေါ်ပေါက် မရှိ၊ စုန်ပေါက်သာ ရှိ၏၊ ဆန်ပေါက် မရှိဟု ဆိုထိုက်၏၊ ဤနည်းကို အတိတ်, အနာဂတ်, အနမတဂ္ဂသံသရာ တခွင်လုံး, စကြဝဠာ[၁] အနန္တလုံး မြော်မြင်လေ။

ဤကား အပါယ်လေးဘုံ အသိုက်အအုံ ကြီးကျယ်ပုံကို အမြွက်မျှ ပြဆိုခဏ်းတည်း။

၁။ စကြဝဠာ=စက္ကဝါဠ(စက္က=ဝိုင်းသော+အာဝါဠ=တွင်း)လှည်းဘီး စက်ဝန်းကဲ့သို့ ဝန်းဝိုင်း၍ တွင်းကြီးနှင့်တူသည့် စကြဝဠာ။ လေးကျွန်းတမြင်းမိုရ်။

www.dhammaransi.com

အတ္တဒိဋ္ဌိကြောင့် အပါယ်ဘုံ၌ ဖြစ်ရပုံ

အနမတဂ္ဂ သံသရာ၌ ဤမျှလောက် ကြီးကျယ်၍နေသော အပါယ်လေးဘုံ အသိုက်အအုံကြီးသည် ဘယ်တရားတို့မှ ဖြစ်သနည်း။

ဘယ်တရားတို့၏ အစီးအပွါး နည်းဟူမူကား—

တယောက်,တယောက်သော သတ္တဝါ၏ ကိုယ်ခန္ဓာမှ ဖြစ်လေရာရာ အစဉ်ပါ၍နေသော ပြုဆိုခဲ့ပြီးသော ဒုစ္စရိုက်ကံဟောင်း အနန္တ, ဒုစ္စရိုက်ကံသစ်အနန္တတို့မှ ဖြစ်၏။

ဒုစရိုက်ကံဟောင်း အနန္တ, ဒုစရိုက်ကံသစ် အနန္တတို့၏ အစီးအပွါး သာတည်း။

ထို ဒုစရိုက်ကံဟောင်း အနန္တ တို့သည်ကား အဘယ်တရား၌ တွယ်တာ၍ အစဉ်ပါရှိကာ နေကြကုန်သနည်း။

ထို ဒုစရိုက်ကံသစ် အနန္တတို့သည်ကား အဘယ်တရားမှ ပေါက်ဖွား၍ နေကြကုန်သနည်း ဟူမူကား—

အကုသိုလ် ဒုစရိုက်ကံဟောင်း အနန္တတို့သည် အတ္တဒိဋ္ဌိ [၁] ၌ တွယ်တာ၍ အစဉ်ပါရှိကာ နေကြကုန်၏၊ အတ္တဒိဋ္ဌိချုပ်ဆုံးခဲ့လျှင် ဒုစရိုက်ကံဟောင်း အနန္တတို့သည် တပြိုင်နက် တချက်တည်း ချုပ်ဆုံးကွယ်ပျောက်ကြကုန်၏။

အကုသိုလ် ဒုစရိုက်သစ် အနန္တတို့သည် အတ္တဒိဋ္ဌိမှ ပေါက်ဖွား၍ နေကြကုန်၏၊ အတ္တဒိဋ္ဌိ ချုပ်ဆုံးခဲ့လျှင် အကုသိုလ် ဒုစရိုက်သစ် အနန္တတို့သည် နောင် အနမတဂ္ဂသံသရာ၌ တဖန် ဖြစ်ပေါ်ကြခြင်းမရှိ၊ အကုန်လုံး ချုပ်ငြိမ်းကြကုန်၏။

၁။ အတ္တဒိဋ္ဌိ=အတ္တ မဟုတ်သော ခန္ဓာ ၅-ပါးကို အတ္တ ဟူ၍ မှားသော အားဖြင့် ထင်မှတ်စွဲလမ်းမှု။ (ငါမဟုတ်သော ခန္ဓာ ၅-ပါးကို ငါဟူ၍ စွဲမှားမှု) (မိမိဖြစ်ချင်သလို မဖြစ်သော ခန္ဓာ ငါးပါးကို ငါ့ခန္ဓာ ငါအစိုးရသည်ဟု မှားယွင်းသော စွဲလမ်းယူဆမှု)

www.dhammaransi.com

အတ္တဒိဋ္ဌိ ရှိနေကြကုန်သော သတ္တဝါတို့သည်ကား—

လူ့ပြည်မှာ သူဌေးသူကြွယ်,ပဒေသရာဇ်,ကေရာဇ်,စကြာမန္ဒာတ်မင်း ဖြစ်၍ နေကြကုန်သော်လည်း ဒုစရိုက်မီးဟောင်း အနန္တ, ဒုစရိုက်မီးသစ် အနန္တ ဝိုင်းလျက်နေကြကုန်၏၊ အပါယ်မီးတွေ အနန္တဝိုင်းလျက် နေကြ ကုန်၏။

နတ်ပြည်ခြောက်ထပ်၌ နတ်မင်း,သိကြားမင်းဖြစ်၍ နေကြကုန်သော် လည်း ထို ဒုစရိုက်မီး,အပါယ်မီးတွေ ဝိုင်းလျက် နေကြကုန်၏။

ဗြဟ္မာ့ပြည်၌ ဗြဟ္မာမင်းဖြစ်၍ နေကြကုန်သော်လည်း ထို ဒုစရိုက်မီး, အပါယ်မီးတွေ ဝိုင်းလျက် နေကြကုန်၏။

ဘဝဂ်ဘုံမှာ ဗြဟ္မာမင်းကြီးဖြစ်၍ နေကြကုန်သော်လည်း ဒုစရိုက်မှု တွေ တန်းလန်း, အပါယ်သို့ ကျရောက်ရန် အပါယ်မှုတွေ တန်းလန်းနှင့် နေကြကုန်၏။

အတ္တဒိဋ္ဌိ ရှိနေကြသမျှ ကာလပတ်လုံး ထိုဒုစရိုက်မီး, အပါယ်မီးတို့၏ ငြိမ်းမှုဟူသော သန္တိသုခကို အဏုမြူမျှ မရကြကုန်။

ဒုစရိုက်သစ် အနန္တ။ ။ဒုစရိုက်သစ်အနန္တ ဆိုသည်ကား–အတ္တဒိဋ္ဌိ ရှိနေ သမျှကာလပတ်လုံး ရှေ့သို့တွင်တွင် မိုက်မှား၍ သွားကြဦးမည့် အမှုသစ်တွေကို ဆိုသတည်း။ တရားစောင့်ထိန်းသော လူသူတော်ကောင်း, နတ်သူတော်ကောင်း, ဗြဟ္မာသူတော်ကောင်းဖြစ်၍ နေကြကုန်သော်လည်း ရှေ့သို့ ထို ဒုစရိုက် အမိုက်အမှား အနန္တမီးထဲသို့ ဝင်ကြရ,ရောက်ကြရဦးမည်ကား မချွတ်တည်း။

ထို အတ္တဒိဋ္ဌိသည် အလွန်မှောက်မှားသော မိစ္ဆာဓမ္မကြီးဖြစ်၍ ထိုဒိဋ္ဌိ အုပ်စိုးလျက် ရှိကြကုန်သော သူတို့သန္တာန်၌ လောဘမီး[၁]၊ ဒေါသမီး[၂]၊ မောဟမီး[၃]တို့သည် အလွန်ထက်သန်ကြကုန်၏၊ တထောင့်ငါးရာ ကိလေ-

---

၁။ လောဘမီး=လိုချင်တပ်မက်မှုဟူသော ပူလောင်မှု။

၂။ ဒေါသမီး=ကြမ်းတမ်းခက်ထန်ခြင်း အမျက်ဟူသော ပူလောင်မှု။

၃။ မောဟမီး=မသိတွေဝေခြင်းဟူသော ပူလောင်မှု။

www.dhammaransi.com

သာ မီးတို့သည် အလွန်ကြမ်းတမ်းကုန်၏၊ သဒ္ဓါ[၁] အစရှိသော ကောင်း မြတ်သော တရားတို့သည် အလွန်နုနှံ့ရွှေး သေးသိမ်ကုန်၏။

လူ့ချမ်းသာ လူ့စည်းစိမ်, နတ်ချမ်းသာ နတ်စည်းစိမ်, ဗြဟ္မာ့ ချမ်းသာ ဗြဟ္မာ့စည်းစိမ်တို့သည်ကား ထိုကိလေသာမီးတို့ကို လွန်စွာ တောက်စေနိုင်, ပွါးစေနိုင်ကုန်၏။

၁။ လူ့ချမ်းသာ လူ့စည်းစိမ်တို့သည် လူ၌ဖြစ်သော ကိလေသာမီး[၂] တို့ကို နေ့စဉ် တိုးပွါးစေကုန်၍ လူ့ဘုံသား အတ္တဒိဋ္ဌိသမားတို့ကို သေ သည်၏ အခြားမဲ့၌ အပါယ်လေးဘုံသို့ချည်း အကုန်တွန်းလှဲ၍ ချကုန်၏။

၂။ နတ်ပြည်ခြောက်ထပ်၌ နတ်ချမ်းသာ နတ်စည်းစိမ်တို့သည် နတ် ၌ဖြစ်သော ကိလေသာမီးတို့ကို နေ့စဉ် တိုးပွါးစေကုန်၍ နတ်ပြည် ခြောက်ထပ် နတ်ဘုံသူ, နတ်ဘုံသားတို့ကို သေသည်၏ အခြားမဲ့၌ အပါယ်လေးဘုံသို့ချည်း အကုန်တွန်းလှဲ၍ ချကုန်၏။

၃။ ဗြဟ္မာ့ချမ်းသာ ဗြဟ္မာ့စည်းစိမ်တို့သည် ဗြဟ္မာ၌ဖြစ်သော ကိ- လေသာမီးတို့ကို နေ့စဉ်တိုးပွါးစေကုန်၍ ဗြဟ္မာ့ဘုံသူ, ဗြဟ္မာ့ဘုံသားတို့ ကို အပါယ်လေးဘုံသို့ချည်း အကုန်တွန်းလှဲ၍ ချကုန်၏။

ထို့ကြောင့်—

လူ့ချမ်းသာ,နတ်ချမ်းသာ,ဗြဟ္မာ့ချမ်းသာတို့သည် အတ္တဒိဋ္ဌိရှိနေကြ ကုန်သော လူ, နတ်, ဗြဟ္မာ သတ္တဝါတို့မှာ အလွန်ကြီးကျယ်စွာသော အန္တရာယ်ကြီးအစစ် ဖြစ်ကုန်၏၊ ဒုက္ခကြီးအစစ် ဖြစ်ကုန်၏။

အတ္တဒိဋ္ဌိမရှိလျှင် အပါယ်ဘုံ၌ မဖြစ်ပုံ။ ။**အတ္တဒိဋ္ဌိ** ချုပ်ငြိမ်းသဖြင့် အလုံးစုံသော ဒုစရိုက်မီး, အပါယ်မီးတို့မှ လွတ်ငြိမ်းကုန်ပြီးသော လူ, နတ်, ဗြဟ္မာ အရိယာတို့၏

၁။ သဒ္ဓါ=ဘုရားစသော ကောင်းသောအာရုံ၌ကြည်ညိုယုံကြည်ခြင်း၊သမ္ပယုတ် တရားတို့ကို ကြည်လင်စေတတ်သော သဘောတရား၊ သဒ္ဓါစေတသိက်။

၂။ ကိလေသာမီး= ပူပန်စေတတ် နှိပ်စက်တတ်သော လောဘအစရှိသော ကိလေသာ တရား ၁၀-ပါး။

www.dhammaransi.com

သန္တာန်၌မူကား သဒ္ဓါအစရှိသော ကောင်းမြတ်သော တရားတို့သည် ဝင်းဝင်းတောက် ထက်သန်ကြကုန်၏။

လောဘ,ဒေါသ,မောဟအစရှိသော ကိလေသာတို့သည် အလွန် နုန့်နေ့ သေးသိမ်ကြကုန်၏။

လူ့ချမ်းသာ, နတ်ချမ်းသာ, ဗြဟ္မာ့ချမ်းသာတို့သည် ထိုလူ, နတ်, ဗြဟ္မာ အရိယာတို့မှာ ပျော်မွေ့ဖို့သာ ဖြစ်ကုန်၏၊ ယုတ်နိမ့်သော ဘဝသို့ တွန်းချနိုင်သော အန္တရာယ်ကြီးတွေ မဟုတ်ကြကုန်ပြီ။

ထိုအတ္တဒိဋ္ဌိသည် အဘယ်တရားမှ ဖြစ်သနည်း။

အဝိဇ္ဇာမှ အတ္တဒိဋ္ဌိဖြစ်ပေါ်လာခြင်း။　　။လူ့ခန္ဓာ, နတ်ခန္ဓာ,ဗြဟ္မာ့ခန္ဓာ တို့၌ အနတ္တ အချက်ကြီးကို ဖုံးလွှမ်း၍ နေသော အဝိဇ္ဇာကြီးမှ ဖြစ်၏။

အနတ္တအချက်ကြီးကို ဖုံးလွှမ်း၍နေသော အဝိဇ္ဇာကြီးသည် အဘယ် တရားမှ ဖြစ်သနည်း။

လူ့ခန္ဓာ, နတ်ခန္ဓာ, ဗြဟ္မာ့ခန္ဓာတို့၌ ဒုက္ခအချက်ကြီးကို ဖုံးလွှမ်း၍ နေသော အဝိဇ္ဇာကြီးမှ ဖြစ်၏။

ဒုက္ခအချက်ကြီးကို ဖုံးလွှမ်း၍နေသော အဝိဇ္ဇာကြီးသည် အဘယ် တရားမှ ဖြစ်သနည်း။

လူ့ခန္ဓာ,နတ်ခန္ဓာ,ဗြဟ္မာ့ခန္ဓာတို့၌ အနိစ္စအချက်ကြီးကို ဖုံးလွှမ်း၍ နေသော အဝိဇ္ဇာကြီးမှ ဖြစ်၏။

လူ့ ခန္ဓာ, နတ်ခန္ဓာ, ဗြဟ္မာ့ခန္ဓာတို့၌ အနိစ္စအချက်ကြီးကို ဖုံးလွှမ်း၍ နေသော အဝိဇ္ဇာကြီး ချုပ်ငြိမ်းခဲ့လျှင် ဒုက္ခအချက်ကြီးကို ဖုံးလွှမ်းသော အဝိဇ္ဇာကြီးသည်လည်း ချုပ်ငြိမ်းလေ၏၊အနတ္တအချက်ကို ဖုံးလွှမ်းသော အဝိဇ္ဇာကြီးသည်လည်း ချုပ်ငြိမ်းလေ၏။

အနတ္တအချက်ကြီးကို ဖုံးလွှမ်းသော အဝိဇ္ဇာကြီး ချုပ်ငြိမ်းခဲ့လျှင် အတ္တဒိဋ္ဌိကြီးသည် အပြီးချုပ်ဆုံး၏။ အတ္တဒိဋ္ဌိကြီး ချုပ်ဆုံးခဲ့လျှင် ဒုစရိုက်ဟောင်း,ဒုစရိုက်သစ်တို့သည် အကုန်ချုပ်ငြိမ်းကုန်၏။

www.dhammaransi.com

ဒုစရိုက်ဟောင်း ဒုစရိုက်သစ်တို့ အကုန်ချုပ်ငြိမ်းခဲ့လျှင် ထိုသူတို့မှာ ရှေ့သို့ကျရောက်ရန် အပါယ်ဘဝတွေ အကုန်ချုပ်ငြိမ်းကုန်၏၊ ရရှိဆဲ ရရှိလတ္တံ့ကုန်သော လူ့ချမ်းသာ လူ့စည်းစိမ်, နတ်ချမ်းသာ နတ်စည်းစိမ်, ဗြဟ္မာ့ချမ်းသာ ဗြဟ္မာ့စည်းစိမ်တို့သည် အန္တရာယ်ကြီးတွေ မဟုတ်ကြကုန်ပြီ၊ မွေ့လျော်ဖွယ်တွေသာ ဖြစ်ကုန်၏။

အတ္တဒိဋ္ဌိပယ်ခွါနည်း ဘာဝနာ ၄၀။ ။ထို့ကြောင့် ယခုအခါ၌ "**အတ္တဒိဋ္ဌိ**"၏ ချုပ်ငြိမ်းခြင်းကို အလိုရှိကြကုန်သော သူအပေါင်းတို့သည် ခန္ဓာငါးပါးတို့၌ အနိစ္စအချက်ကြီးကို ဖုံးလွှမ်း၍နေသော အဝိဇ္ဇာကြီးကို ချုပ်ငြိမ်းစေခြင်းငှါ ဆယ်ပါးသော အခြင်းအရာတို့ဖြင့် အနိစ္စဘာဝနာကို ရှေးဦးစွာ အားထုတ်ကြကုန်ရာ၏၊ ထို့နောင် နှစ်ဆဲ့ငါးပါးသော အခြင်းအရာတို့ဖြင့် ဒုက္ခဘာဝနာကို အားထုတ်ကြကုန်ရာ၏၊ ထို့နောင် ငါးပါးသော အခြင်းအရာတို့ဖြင့် အနတ္တဘာဝနာကို အားထုတ်ကြကုန်ရာ၏။

အတ္တဒိဋ္ဌိကြောင့် အပါယ်ဘုံ၌ ဖြစ်ရပုံ ပြီး၏။

အနုပဿနာဉာဏ်ဖြင့် ပယ်အပ်သောတရားများ

ဤအရာ၌—

၁။ စွဲလမ်းတတ်သော တရား ၃-ပါး၊

၂။ စွဲလမ်းသော အခြင်းအရာ ၃-ပါး၊

၃။ စွဲလမ်းရာ ဝတ္ထု ၃-ပါး၊

၄။ အစွဲလမ်းကို ဖျောက်ပယ်တတ်သော အနုပဿနာဉာဏ် ၃-ပါး၊

ဤတရားတို့ကို ရှေးဦးစွာ သိရာ၏။

၁။ မာန, တဏှာ၊ ဒိဋ္ဌိသာ၊ မှတ်ပါ စွဲလမ်းတတ်။

၂။ သောဟ မသ္မိ၊ ဧတံ မမ၊ သော မေ အတ္တာ၊ ဤ ၃-ဖြာ၊ ခြင်းရာ ၃-ပါးမှတ်။

www.dhammaransi.com

၃။ နိမိတ္တ, ပဏိဟိတ၊ အတ္တဇီဝါ၊ ဤ ၃-ဖြာ၊ စွဲရာဝတ္ထုမှတ်။

၄။ အနိမိတ္တ၊ အပဏိဟိတာ၊ သုညတာ၊ မှတ်ပါဖျောက်ပယ်တတ်။

အစဉ်အတိုင်းသံပေါက်။

စွဲလမ်းတတ်သော တရား ၃-ပါး

မာန, တဏှာ၊ ဒိဋ္ဌိသာ၊ မှတ်ပါစွဲလမ်းတတ်-ဟူသော ကဗျာ၌—

၁။ "မညနံ မာနေ၁"။

မညနံ၊ အထင်မှားခြင်း။ မာနော၊ အထင်မှားခြင်း။

၂။ "တသနံ တဏှာ"။

တသနံ၊ တွယ်တာခြင်း။ တဏှာ၊ တွယ်တာခြင်း။

၃။ "ဒဿနံ ဒိဋ္ဌိ"။

ဒဿနံ၊ အမြင်မှားခြင်း။ ဒိဋ္ဌိ၊ အမြင်မှားခြင်း။

စွဲလမ်းတတ်သော တရား ၃-ပါးမှတ်။

စွဲလမ်းသော အခြင်းအရာ ၃-ပါး

"သောဟ မသ္မိ၊ တော် မမ၊ သော မေ အတ္တာ" ဤ သုံးပါးကား စွဲလမ်းပုံ အခြင်းအရာ ၃-ပါးတည်း။

၁။ သော၊ ဤသည်ကား။ အဟံ၊ ငါသည်။ အသ္မိ၊ ဖြစ်၏။ မာန စွဲလမ်းပုံ။

၂။ တော်၊ ဤသည်ကား။ မမ၊ ငါ့ဟာတည်း။ တဏှာစွဲလမ်းပုံ။

၃။ သော၊ ဤသည်ကား။ မေ၊ ငါ၏။ အတ္တာ၊ အတ္တတည်း။ ဝါ၊ အထည်ခံ အမာခံ အနှစ်အသားတည်း။ ဒိဋ္ဌိစွဲလမ်းပုံ။

www.dhammaransi.com

စွဲလမ်းရာ ဝတ္ထု ၃-ပါး

နိမိတ္တ,ပဏိဟိတ,အတ္တ ဇိဝ-ဟူသော စွဲလမ်းရာ ဝတ္ထု ၃-ပါး၌—

၁။ ပုဂ္ဂိုလ် သတ္တဝါ၊ငါ သူတပါး၊ ယောကျ်ား မိန်းမ၊ ဦးခေါင်းစသား၊ ဒြဗ်များ၊ မှတ်သား နိမိတ္တ။

၂။ လှပတင့်တယ်၊ ဆန်းတကြယ်နှင့်၊ ဖွယ်ရာလျော်ကပ်၊ ကောင်း မြတ်ချမ်းသာ၊ မင်္ဂလာကျက်သရေ၊ မက်ဖွယ်တွေ၊ မှတ်လေ ပဏိဟိတ။

၃။ ပြုတတ်ကြံတတ်၊ ပြောဆိုတတ်နှင့်၊ သိမှတ်ခံစား၊ ပြောင်းသွား ကျင်လည်၊ အတ္တမည်၏၊ အရှည် နှစ်-လ၊ တည်သမျှဇီဝမှတ် သညာ။

ရုပ်နာမ်တို့၌ နိမိတ္တဟု စွဲလမ်းပုံ

သစ်ပင်ရိပ်ဥပမာနှင့် ရုပ်ခန္ဓာအရိပ်။ ။ဤကဗျာ ၃-ပုဒ်နှင့် အဓိပ္ပါယ် ကား — သစ်ပင် ရှိသည် ရှိသော် သစ်ပင်ကိုစွဲ၍ သစ်ပင်ရိပ် ပေါ်မြဲဖြစ်၏၊အကိုင်းရိပ်,အခက်ရိပ်,အညွန့်ရိပ်, အရွက်ရိပ်, အပွင့်ရိပ်, အသီးရိပ် အစုံပေါ်မြဲဖြစ်၏၊ ထိုသို့ပေါ်ရာ၌ သစ် ပင်သည် အရိပ်မဟုတ်၊ အရိပ်သည် သစ်ပင်မဟုတ်၊ သစ်ပင်ကိုစွဲ၍ အရိပ် ဖြစ်၏။

သစ်ပင်, သစ်ကိုင်း, သစ်ခက်, သစ်ညွန့်, သစ်ပွင့်,သစ်သီးတို့သည်လည်း အဋ္ဌကလာပ်ရုပ်[၁] အစုတို့ကိုစွဲ၍ ပေါ်ကြသော အရိပ်ကြီးငယ်တို့သာတည်း၊ အဋ္ဌကလာပ်ရုပ်အစုတို့သည် သစ်ပင်, သစ်ကိုင်း စသည် မဟုတ်ကြကုန်၊ သစ်ပင်, သစ်ကိုင်း စသည်တို့သည် အဋ္ဌကလာပ်ရုပ်အစု မဟုတ်ကြကုန်။

အဋ္ဌကလာပ်ရုပ်အစုကိုစွဲ၍ သစ်ပင်, သစ်ကိုင်းစသော အရိပ်သဏ္ဌာန် ကြီးငယ်တို့သည် ပေါ်ကုန်၏၊ သစ်ပင်, သစ်ကိုင်းစသော အရိပ်သဏ္ဌာန်

၁။ အဋ္ဌကလာပ်ရုပ်= (အဋ္ဌ=ရှစ်ခု+ကလာပ=ကလာပ်=အပေါင်း+ရူပ= ရုပ်) ပထဝီ, အာပေါ, တေဇော, ဝါယော, ဝဏ္ဏ, ဂန္ဓ, ရသ, ဩဇာ- ဟူသော ရုပ်ရှစ်ပါး အဖွဲ့အစည်း။

www.dhammaransi.com

ကြီးငယ်တို့ကို စွဲ၍ သစ်ပင်ရိပ်, သစ်ကိုင်းရိပ်စသော အရိပ်ကြီးငယ်တို့သည် ပေါ်ကုန်၏။

ရုပ်မှ အရိပ် ၂-မျိုး ပေါ်ခြင်း။ ။ဤသို့လျှင် သစ်ပင်၌ရှိသော အဋ္ဌကလာပ် ရုပ်အစုတို့မှ အရိပ်နှစ်မျိုး ပေါ်၏။

သစ်ပင်သဏ္ဌာန်, သစ်ကိုင်းသဏ္ဌာန်စသော ပဌမအရိပ်တို့ကား အဋ္ဌကလာပ်ရုပ်အစုတို့ကိုမှီ၍ ပေါ်ကုန်၏။

သစ်ပင်ရိပ်, သစ်ကိုင်းရိပ်စသော ဒုတိယအပင်အရိပ်တို့ကား မြေအပြင်၌ ပေါ်ကုန်၏။

ပကတိ လူတို့သည် ဤဒုတိယအရိပ်ကိုသာ အရိပ်ဟူ၍ သိကြကုန်၏၊ ပဌမအရိပ်ကိုကား အရိပ်ဟူ၍ မသိကြကုန်။

ထို့အတူ—

သတ္တဝါတို့၌လည်း—ရုပ်ခန္ဓာတို့မှ အရိပ်နှစ်မျိုး ထွက်၏၊ ပုဂ္ဂိုလ်အသွင်, သတ္တဝါအသွင်ဟူသောအရိပ်၊ ဦးခေါင်းသဏ္ဌာန်, ကိုယ်သဏ္ဌာန်, ခြေသဏ္ဌာန်, လက်သဏ္ဌာန်, လည်ပင်းသဏ္ဌာန်ဟူသော အရိပ်။

ဦးခေါင်း၌လည်း—ဦးထိပ်သဏ္ဌာန်, နဖူးသဏ္ဌာန်, မျက်နှာသဏ္ဌာန်စသည်၊ မျက်လုံးသဏ္ဌာန်, နှာခေါင်းသဏ္ဌာန်, ခံတွင်းပေါက်သဏ္ဌာန်, မေးသဏ္ဌာန်, နားရွက်သဏ္ဌာန်စသည် အရိပ်ကြီးငယ် အလွန် များ၏။

ကိုယ်၌လည်း—ရင်သဏ္ဌာန်, ဝမ်းသဏ္ဌာန်, ဆီးသဏ္ဌာန်, ကျောက်ကုန်းသဏ္ဌာန်, ခါးသဏ္ဌာန်, နံဘေးသဏ္ဌာန်စသည် အရိပ်ကြီးငယ်အလွန်များ၏။

ထို့အတူ—

ဆံပင်သဏ္ဌာန်ပေါင်း ၂-ကုဋေ ၄-သန်း။

မွေးညှင်းသဏ္ဌာန်ပေါင်း ၉-သောင်း ၉-ထောင်။

www.dhammaransi.com

ခြေသည်းသဏ္ဌာန်ပေါင်း ၁၀။

လက်သည်းသဏ္ဌာန်ပေါင်း ၁၀။

သွားသဏ္ဌာန်ပေါင်း ၃၂။

အရေထူ, အရေပါး သဏ္ဌာန်ကြီး ၂။

အသားစိုင်, အသားခဲသဏ္ဌာန်ပေါင်း ၉-ရာ။

အကြောကြီး, အကြောငယ် သဏ္ဌာန်ပေါင်း ၉-ရာ။

အရိုးကြီး, အရိုးငယ် သဏ္ဌာန်ပေါင်း ၃-ရာ။

ဦးခေါင်းခွံသဏ္ဌာန်, ထိုထို အရိုးတွင်းရှိ ရိုးတွင်းခြင်ဆီ သဏ္ဌာန်, အညှိသဏ္ဌာန်, နှလုံးသဏ္ဌာန်, အသည်းသဏ္ဌာန်, အဆုတ်သဏ္ဌာန်, အမြေးသဏ္ဌာန်, အူမသဏ္ဌာန်, အူသိမ်သဏ္ဌာန်စသည်ဖြင့် အရိပ်ကြီး အရိပ်ငယ်ပေါင်း အလွန် များပြား၏။

ပဌမအရိပ်။ ။အဏုမြူ[၁] ပရမာဏုမြူ[၂]မျှ အထည် ဝတ္ထု ဒြပ် သဏ္ဌာန် ထင်မြင်ခဲ့လျှင် အရိပ် အသွင်ဟူ၍သာ မှတ်၊ ဤကား ပဌမ အရိပ်မျိုးတည်း။

ဒုတိယအရိပ်။ ။နေရောင် မီးရောင်ကို စွဲ၍ ပေါ်သော လူရိပ်၊ မှန် အပြင် ရေအပြင်တို့၌ပေါ်သော လူရိပ်တို့ကား ဒုတိယ အရိပ်အသွင်မျိုးတည်း။

၁။ အဏုမြူ=ရထားသွား၍ ပုံ့လွင့်တက်ကြွလာသော မြူ (ထိုထိုအရပ်ရပ်၌ ကပ်ငြိသောမြူ) သည် ရထရေဏုမြူမည်၏၊ ထိုမြူ၏ ၃၆-စိတ် တစိတ်သည် တဇ္ဇာရီမြူ မည်၏၊ နွားသွားလမ်း,လူသွားလမ်း,လှည်းလမ်းတို့၌ အထက်သို့ လွင့်တက်နေသောမြူမျိုး ဖြစ်သည်။ ထိုမြူ၏ ၃၆-စိတ် တစိတ်သည် အဏုမြူ မည်၏။ နံရံပေါက်စသည်၌ဝင်သောနေရောင်၌ မြင်ရသောမြူမျိုးဖြစ်သည်။

၂။ ပရမာဏုမြူ=အဏုမြူ၏ ၃၆-စိတ် တစိတ်သာရှိသော အသေးငယ်ဆုံးသော မြူသည် ပရမာဏုမြူ မည်၏။ လူတို့မျက်စိဖြင့် မမြင်ကောင်း၊ နတ်မျက်စိ ဖြင့်သာ မြင်ကောင်းသည်။ (သမ္မောအဋ္ဌကထာ၊နှာ-၃၂၇။)

www.dhammaransi.com

နာမ်ခန္ဓာအရိပ်။　။နာမ်ခန္ဓာတို့မှထွက်သော အရိပ်တို့ကား–

မြင်သောအသွင်, ကြားသောအသွင်, ကြံသောအသွင်, သိသော အသွင်, နှလုံးသာယာသောအသွင်, နှလုံး မသာယာသောအသွင်, အလို ရှိသောအသွင်, အလိုမရှိသောအသွင်, အမျက်ထွက်သောအသွင်, ကြည်ဖြူ သောအသွင်, မကြည်ဖြူသောအသွင် စသည်တို့သည် နာမ် ခန္ဓာတို့မှ ရုပ် ခန္ဓာတို့၌ ထင်သော အရိပ်တို့တည်း။

ခန္ဓာငါးပါးမှ အရိပ်။　။ခန္ဓာငါးပါးအပေါင်းတို့မှ ထွက်သော အရိပ်တို့ ကား–

ထိုထို ကိုယ်အင်္ဂါကြီးငယ်တို့ လှုပ်သောအသွင်, ထိုင်သောအသွင်, ထသောအသွင်, ရပ်သောအသွင်, သွားသောအသွင်, ကွေးသောအသွင်, ဆန့်သောအသွင်, ထိုထိုအမှုကို ပြုလုပ်သော အသွင်, ပြောဆိုသော အသွင် စသည်ဖြင့် အမှုကိစ္စတမျိုးမျိုး ထင်မြင်ကြသမျှ အလုံးစုံတို့သည် ခန္ဓာငါးပါး အပေါင်းတို့မှ ထွက်သောအရိပ်တို့တည်း၊ ဤသို့လျှင် ကိုယ် ခန္ဓာငါးပါးတို့နှင့် ရောနှောဖက်စပ်၍ ထင်မြင်ကြရသော အလုံးစုံသော အရိပ်အသွင်တို့ကို "နိမိတ္တ"ဟူ၍ ဆိုသတည်း။

ဤကား——

ပုဂ္ဂိုလ် သတ္တဝါ၊ ငါ သူတပါး၊ ယောကျ်ား မိန်းမ၊ ဦးခေါင်းစသား၊ ဒြဗ်များ၊ မှတ်သား နိမိတ္တ——ဟူသော ကဗျာ၏ သရုပ်တည်း။

အနုပဿနာဉာဏ်ဖြင့် ပယ်အပ်သောတရားများ ပြီး၏။

www.dhammaransi.com

အနိစ္စာနုပဿနာဉာဏ်

အနိစ္စာနုပဿနာဉာဏ်အကျဉ်း

ရုပ်နာမ်၌ အနိစ္စရှုပုံ။ ။သစ်ပင်၌ ကေန်ရှိရင်း အမှန်ရှိရင်း အဟုတ်ရှိရင်း ဖြစ်ကြကုန်သော အဋ္ဌကလာပ်ရုပ်တို့ ၎င်း, ထိုရုပ်တို့၌ရှိသော အနိစ္စအချက်ကြီးကိုရင်း ဉာဏ်အမြင် ပေါက်ခဲ့သည်ရှိသော် သစ်ပင်, သစ်ကိုင်း, သစ်ခက်, သစ်ညွန့်, သစ်ရွက်, သစ်ပွင့်, သစ်သီး အစရှိကုန်သော ပဋ္ဌမ အရိပ်အသွင်တို့သည် ဉာဏ်၌ အကုန်ကွယ်ပျောက်ကုန်၏၊ အမှန်ရှိရင်းမျိုး, အဟုတ်ရှိရင်းမျိုး မဟုတ်ကုန်၊ စိတ်အာရုံထဲမှာသာ မျက်လှည့်အသွင်ကဲ့သို့ ထင်ရမြင်ရသော အရိပ်မျိုး,နိမိတ်မျိုး, အသွင်သဏ္ဌာန်မျိုးတို့သာတည်းဟု ဉာဏ်၌ ရှင်းလင်းစွာ ထင်မြင်၏။

မျက်လှည့်ပမာ ပုဂ္ဂိုလ်သတ္တဝါ သူ,ငါ မရှိ။ ။ထို့အတူ သတ္တဝါတို့ သန္တာန်၌လည်း ကေန် ရှိရင်း အမှန်ရှိရင်း အဟုတ်ရှိရင်း ဖြစ်ကုန်သော အသီးအသီးသော ရုပ်ခတ်တို့ကိုရင်း, နာမ်ခတ်တို့ကိုရင်း, ရုပ်ခတ် နာမ်ခတ်တို့၏ အနိစ္စအချက်ကြီးကိုရင်း ဉာဏ်အမြင် ပေါက်ခဲ့သည်ရှိသော် ပုဂ္ဂိုလ်, သတ္တဝါ, အင်္ဂါကြီးငယ် အစရှိကုန်သော အလုံးစုံသော ရုပ်နိမိတ်, နာမ်နိမိတ်, ရုပ်နာမ်နိမိတ်တို့သည် ဉာဏ်၌ အကုန်ကွယ်ပျောက်ကုန်၏၊ ကေန် အမှန် အဟုတ်ရှိရင်းမျိုး မဟုတ်ကုန်၊ သတ္တဝါတို့၏ စိတ်အာရုံထဲမှာသာ မျက်လှည့်အသွင်ကဲ့သို့ ထင်ကြရ, မြင်ကြရသော အရိပ်မျိုး, နိမိတ်မျိုး, အသွင်သဏ္ဌာန်မျိုးတို့သာတည်းဟု ဉာဏ်၌ ထင်ရှားစွာ ထင်မြင်၏။

ထိုဒြပ်သဏ္ဌာန်တို့ ကွယ်ပျောက်ကုန်လျှင်လည်း ပုဂ္ဂိုလ်ကြည့်သည်, ပုဂ္ဂိုလ်မြင်သည်, ပုဂ္ဂိုလ်နာသည်, ပုဂ္ဂိုလ်ကြားသည်, ပုဂ္ဂိုလ်ထိုင်သည်, ပုဂ္ဂိုလ်ထသည်, ပုဂ္ဂိုလ်ရပ်သည်, ပုဂ္ဂိုလ်သွားသည်, ပုဂ္ဂိုလ်ရယ်သည်, ပုဂ္ဂိုလ်ပြုံးသည် အစရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်သတ္တဝါနှင့်စပ်သော ကြိယာဒြပ်အများတို့လည်း ဉာဏ်၌ ကွယ်ပျောက်ကုန်လတ္တံ့။

www.dhammaransi.com

ပုဂ္ဂိုလ်ဒြပ်, ပုဂ္ဂိုလ်အမူအရာ, သတ္တဝါဒြပ်, သတ္တဝါအမူအရာ အလုံးစုံ ကွယ်ပျောက်ကုန်သည်ရှိသော် ငါ, သူတပါး, ယောကျ်ား,မိန်းမ ဟူသော အရိပ်ကြီးတို့လည်း အကုန်ကွယ်ပျောက်ကုန်လတ္တံ့။

အနိမိတ္တာနုပဿနာဉာဏ်။ ။ဤသို့လျှင် ရုပ်နာမ်တို့မှ ဖြစ်ကြကုန်၍ ရုပ်နာမ်တို့ကို လုံခြုံလှစွာ ဖုံးလွှမ်းကွယ်ကာ၍ အပဌ် ပေါ်လွင်ထင်ရှားကာ ရှိနေကြကုန်သော ခပ်သိမ်းသော ရုပ်နိမိတ်, နာမ်နိမိတ်, ရုပ်နာမ် နိမိတ်တို့ကို အကုန်ကွယ်ပျောက်စေ တတ်သောကြောင့် အနိစ္စာနုပဿနာဉာဏ်ကို အနိမိတ္တာ နုပဿနာဉာဏ် ဆိုသတည်း။

ရုပ်၌ အနိစ္စာနုပဿနာဉာဏ်အဖွင့် ၁၀-မျိုး

ဘုတ်လေးဖြာတို့၏ သိမ်မွေ့ပုံနှင့် လျှင်မြန်ပုံ။ ။ယခုအခါ ရူပက္ခန္ဓာ၌ အနိစ္စာ နုပဿနာဉာဏ် ဆယ်ပါး ဖွင့်နည်း, ရှုနည်း, ပွါးနည်းကို သိသာရုံမျှ ပြဆိုအံ့။

၁။ နူးညံ့ခက်မာ၊ ကိရိယာ၊ နှစ်ဖြာ-မြေဓာတ်စစ်။

၂။ ဖွဲ့စေးစီးယို၊ နှစ်ပါးကို၊ ခေါ်ဆို ရေဓာတ်စစ်။

၃။ ပူမှုအေးမှု၊ ဤနှစ်ခု၊ ခေါ်မှု မီးဓာတ်စစ်။

၄။ ထောက်ကန်လှုပ်ရှား၊ ဤနှစ်ပါး၊ ခေါ်ငြား လေဓာတ်စစ်။

၅။ ထွေထွေကိရိယာ၊ ပိုင်းခြားရာ၊ အာကာဓာတ် အစစ်။

ပရမာဏုမြူ အဏုမြူမျှ အထည်ဝတ္ထု ဒြပ်သဏ္ဌာန် နိမိတ်အသွင် ထင်မြင် ခဲ့သည်ရှိသော် ကေန်ရှိ အမှန်ရှိအဟုတ်ရှိမျိုး မဟုတ်ပြီ၊ မျက်လှည့်ဆရာ ပြသော ရုပ်တုရုပ်သွင်မျိုး စင်စစ်မှတ်။

အဘယ့်ကြောင့်နည်းဆိုသော်—

အဏုမြူတခုဟုခေါ်သော ဝတ္ထုကို ကြိတ်နယ်ခဲ့လျှင် အစိတ်အဖြာကွဲမှု ကေန်ရှိ၏၊ အတွင်း၌ ကလာပ်ဖွဲ့ အများရှိ၏၊ အာကာသအခြား အများ ရှိ၏ဟု သိအပ်၏၊ အစိတ်အဖြာ ကွဲမှုဟူသမျှသည် ကလာပ်အခြားမှ

www.dhammaransi.com

ကွဲမြဲတည်း၊ အဏုမြူအမည် ကွယ်ပျောက်လေ၏၊ ပရမာဏုမြူတွေ ဖြစ်၍ ကုန်၏။

ထိုပရမာဏုမြူတို့ အသီးအသီး အစိတ်အဖြာ ကွဲကြကုန်လျှင် ပရမာဏုမြူအမည် ကွယ်ပျောက်ကြကုန်၏၊ တခုတခုသော ရုပ်ကလာပ် အစိတ်တွေ ဖြစ်ကြကုန်ရာ၏၊ ထိုအခါ အစိတ်အဖြာ ကွဲမှုမရှိပြီ၊ ချုပ်ဆုံး၍သာ သွားကြကုန်လတ္တံ့။

ဤသို့လျှင် အဏုမြူဓာတ်, အဏုမြူကလာပ်ဟူ၍ စင်စစ်အားဖြင့် မရှိ၊ နိမိတ္တမျိုးသာ ဖြစ်၏၊ ပရမာဏုမြူဓာတ်, ပရမာဏုမြူကလာပ်ဟူ၍ စင်စစ်အားဖြင့် မရှိ၊ နိမိတ္တမျိုးသာ ဖြစ်၏။

ဤပရမာဏုမြူကား ပကတိမျက်စိဖြင့် မမြင်အပ်၊ ဒိဗ္ဗစက္ခု အဘိညာဉ်ဖြင့်သာ မြင်အပ်သည် ဟူ၏၊ ထိုပရမာဏုမြူမှာပင် ရုပ်ကလာပ်ပေါင်းများစွာ, ပထဝီပေါင်းများစွာ, အာပေါပေါင်းများစွာ, တေဇောပေါင်းများစွာ, ဝါယောပေါင်းများစွာ, ကလာပ်ခြား အာကာသပေါင်းများစွာ ရှိသေး၏၊ ထို့ထက်ကြီးသော ဝတ္ထုဒြပ်တို့၌ ဆိုဖွယ်မရှိ။

ပရမတ်ဓာတ်စစ်ကြီးတို့ သိမ်မွေ့ပုံကို ဆ၍ သိကြရန် အချက်ကြီးတည်း။

ထိုအတူ—

နေရောင်,လရောင်,ကြယ်ရောင်,မီးရောင်,စိန်ရောင်,မြရောင်, ပတ္တမြားရောင်,လျှပ်ရောင်တို့၌ရှင်း၊

မြေ၌ထင်သော သစ်ပင်ရိပ်, လူရိပ်, မှန်အကြည် ရေအကြည်တို့၌ ထင်သော နေရိပ်, လရိပ်, တိမ်ရိပ်, လူရိပ်, သစ်ပင်ရိပ်တို့၌ရှင်း၊

ညဥ့်မှောင်တို့၌ရှင်း၊

ကြည်လှစွာသော ရေတို့၌ရှင်း၊

၁။ ဒိဗ္ဗစက္ခုအဘိညာဉ်=(ဒိဗ္ဗ=နတ်တို့၏+စက္ခု=မျက်စိကဲ့သို့+အဘိညာဉ်=အဘိညာ=အထူးမြင်သိသောဉာဏ်) နတ်မျက်စိကဲ့သို့ ရူပါရုံတို့ကို အပိတ်အပင်မရှိ မြင်စွမ်းနိုင်သော ပဥ္စမဈာန်ဉာဏ် အထူးတည်း။

www.dhammaransi.com

အသံအမျိုးမျိုးတို့၌ငှင်း၊

တောင်လေ, မြောက်လေ အစရှိသော လေအမျိုးမျိုး၊ ထိုလေဆောင်ရာ ပါရှိကုန်သော အနံ့အမျိုးမျိုးတို့၌ငှင်း၊

မြေဓာတ်, ရေဓာတ်,မီးဓာတ်,လေဓာတ် ဟူသော မဟာဘုတ်ရုပ်ကြီးတို့သည် ပါရှိကုန်၏၊ မဟာဘုတ်ကြီးတို့နှင့်ကင်း၍ တခုတခုသော ရုပ်မျှဖြစ်ခြင်းမည်သည် မရှိ၊ မဟာဘုတ်ကြီးတို့သည် အရိပ်အရောင်အစရှိသော ခပ်သိမ်းသော ရုပ်တို့၏ အထည်ခံ အမာခံ ဖြစ်ကြပေကုန်၏။

ထိုအရိပ်အရောင် အစရှိသည်တို့၌ ပါရှိသော မဟာဘုတ်ရုပ်ကြီးတို့နှင့် သတ္တဝါတို့သန္တာန်၌ အထည်ခံ အမာခံ ဖြစ်ကုန်သော မဟာဘုတ်ကြီးတို့သည်ငှင်း၊ ကျောက်တိုင်, ကျောက်ဘုံး, သံတိုင်, သံတုံး, သစ်ပင်, သစ်တုံး စသည်တို့၌ အထည်ခံ, အမာခံ ဖြစ်ကုန်သော မဟာဘုတ်ရုပ်ကြီးတို့သည်ငှင်း၊ အဏုမြူ, ပရမာဏုမြူမျှ ဒြပ်သဏ္ဌာန် မရှိကြ၊ ကြိယာ အမူအရာမျှသာ ရှိကြမူတို့သည် တူကြကုန်၏။ ရုပ်ကလာပ်ချင်း အစုအခဲ,အပေါင်းအဖွဲ့, စိပ်မှု, ကျဲမှု, ကြပ်မှု, ချောင်မှု အမျိုးမျိုးသို့ လိုက်၍သာ အထူးရှိနေကြကုန်၏။

ဤသည်လည်း မဟာဘုတ်ရုပ်ကြီးတို့၏ သိမ်မွေ့ သေးဖွဲ့လှပုံကို သိမြင်ရန် အချက်စုတည်း။

တေဇောဓာတ်၏ အခွင့်ကိစ္စများ

ဥဏှတေဇောမီးဓာတ်၏ ကိစ္စ ၂-ပါး။　　။ထိုမဟာဘုတ် လေးပါးတို့တွင် တေဇော မဟာဘုတ် ဆိုသည်ကား မီးဓာတ်ကြီးပေတည်း၊ ထိုမီးဓာတ်ကြီး၏ အခွင့်ကိစ္စကား—

၁။ အတူတကွ ဖြစ်သော မဟာဘုတ်ကြီးတို့ကို အတွင် လောင်မှု, ကျွမ်းစေမှု, ကုန်ဆုံးစေမှု အခွင့်ကိစ္စကြီးတပါး၊

၂။ ရုပ်ကလာပ်သစ်တို့ကို အတွင် ပေါက်ဖွားစေမှု, တိုးပွါးစေမှု အခွင့်ကိစ္စကြီးတပါး၊

www.dhammaransi.com

ဤအခွင့်ကိစ္စကြီး ၂-ပါးကို မျက်တောင်တခတ်မျှ မလပ်မစဲ အမြဲနိစ္စ အားဖြင့် တွင်ကျယ်စွာ ရွက်ဆောင်၏။

ထိုကိစ္စကြီး ၂-ပါးတွင်——

၁။ ရုပ်ကလာပ်သစ် ပေါက်ဖွားမှုက သဟဲကောင်းလှသောအခါ သူလောင်၍ ကလာပ်ဟောင်းတခုကုန်ရာ၌ ကလာပ်များစွာကို ဖြစ်ပေါ်စေ၏။ သစ်ပင်များ တနေ့တခြား ကြီးပွါးမှုကို မြော်လေ။

၂။ ပေါက်ဖွားမှုက သဟဲနည်းလှသောအခါ လောင်၍ ကုန်ဆုံးမှုက အားကြီး၏၊ တိုးပွါးမှုက နည်း၏။ သစ်ပင်များ အို၍ ကျသွားသည်ကို မြော်လေ။

လောင်မှု၊ ပွါးစေမှု သဟဲမျှတ၍နေသောအခါ အတိုးအဆုတ် မျှတ၍နေ၏၊ ထင်းမီးစာ သဟဲကောင်းလျှင် မီးတောက် တိုးပွါး၏၊ ထင်းမီးစာ သဟဲနည်း၍သွားလျှင် မီးတောက် ဆုတ်ယုတ်၍သွား၏၊ ထင်းမီးစာကုန်လျှင် မီးတောက် ကုန်ပျောက်၏၊ လောက၌ ပကတိမီး၏ အချက်အစုကို စေ့စုံစွာကြည့်၍ ပရမတ် တေဇောဓာတ်ကြီး၏ အခွင့်ကိစ္စကြီး ၂-ပါးကို အတပ် သိနိုင်၏။

သီတတေဇောဓာတ်၏ ကိစ္စ ၂-ပါး။ ။သီတ-မီးသည်လည်း လောင်မှု၊ ပွါးမှုအခွင့်ကိစ္စကြီး နှစ်ပါးရှိ၏၊ မြစ်ရေ၊ သမုဒ္ဒရာရေ၊ ကမ္ဘာပျက်ရေတို့ကို မြော်လေ၊ ထိုရေတို့၌ တိုးမှု၊ ပွါးမှု၊ တည်နေမှု၊ ဆုတ်ယုတ်မှုတို့သည် သီတဓာတ်မီး၏ အခွင့်ကိစ္စကြီး ပေတည်း။

ဤကား တေဇောဟူသော မီးဓာတ်ကြီး၏ အခွင့်ကိစ္စကြီး နှစ်ပါးကို ပြဆိုချက်တည်း။

ကုန်ဆုံးမှုမြင်အောင် ကြည့်ပုံ။ ။အထက်ကပြဆိုခဲ့သော ပရမတ် ဓာတ်ကြီးတို့၏ သိမ်မွေ့ သေးဖွဲ့မှုနှင့် ဤ တေဇောဓာတ်ကြီး၏ အခွင့်ကိစ္စကြီး နှစ်ပါးကို နှီးနှော၍ကြည့်ခဲ့သည် ရှိသော် ဤကိုယ်ခန္ဓာတို့၌ မျက်တောင်တခတ် လျှပ်တပြက်မျှ မပြတ်မစဲ

www.dhammaransi.com

အမြဲ ကုန်ဆုံးမှုကြီးတခု ရှိနေသည်ကိုဎင်း, မျက်တောင် တခတ် လျှပ်တပြက်မျှ မပြတ်မစဲ အမြဲ ဖြစ်ပွါးမှုကြီးတခု ရှိနေသည်ကိုဎင်း မုချ ဆတ်ဆတ် သိမြင်အပ်၏။

ကုန်ဆုံးမှုကြီးကို ထင်မြင်အောင် ကြည့်ရှုသောအခါ၌ မီးလောင်၍နေသော ဂွမ်းပုံကြီး, ဂွမ်းလုံးကြီး, စက္ကူပုံကြီး, စက္ကူထုပ်ကြီးတို့၏ ကုန်မှုကဲ့သို့ ရှုမြင်ရာ၏။

ဖြစ်ပွါးမှု မြင်အောင် ကြည့်ပုံ။ ။ဖြစ်မှု, ပွါးမှုကို ကြည့်ရှုသောအခါ၌ ကိုယ်ခန္ဓာအတွင်းမှာ ကောင်းကင်၌ တိမ်တိုက် တိမ်ခဲတွေ ခဏခြင်းပြည့်သကဲ့သို့ဎင်း, ဒီချောင်း၌ ဒီရေ တိုးတက် သကဲ့သို့ဎင်း ထင်မြင်အောင် ကြည့်လေ။

ဖြစ်ပွါးမှု, ပျက်ဆုံးမှုကြီး ၂-ပါးကို ဉာဏ်နှင့် သန့်ခြား၍ အချက်ကျအောင် ကြည့်တတ်မှ မြင်သာ ထင်သာ ရှိမည်၊ အချက် ကျအောင် ကြံဖန်၍ မကြည့်တတ်လျှင် ထွေးယှက်၍ နေလိမ့်မည်။

ဤကား မြေ, ရေ, မီး, လေ-ဟူသော မဟာဘုတ်ကြီး လေးပါးတို့၏ ပရမတ်ဓာတ် အစစ်အားဖြင့် အလွန် သိမ်မွေ့ သေးဖွဲ့ကြပုံ, အဖြစ်အပျက် အလွန် လျင်မြန်ကြပုံကို ရိပ်မိလောက်ရုံ ပြဆိုချက်တည်း။

မဟာဘုတ်လေးပါးနှင့် အာကာသ

အာကာသဓာတ် ၂-ပါး။ ။အာကာသဓာတ်သည်–

၁။ အပြိုင်ဖြစ်ကုန်သော ကလာပ်ဖွဲ့တို့၏ အချင်းချင်း ခြားမှု၊

၂။ ရှေ့ နောက် အစဉ် ဖြစ်ကုန်သော ရုပ်ဟောင်း, ရုပ်သစ်တို့၏ ဘင်စွန်း[၁], ဥပါဒ်စွန်း[၂] ခြားမှုဟူ၍ ၂-ပါး ရှိ၏။

၁။ ဘင်စွန်း=(ဘင်္ဂ=ဘင်=ပျက်ခြင်း) ရုပ်တို့၏ ပျက်နေဆဲခဏ။

၂။ ဥပါဒ်စွန်း=(ဥပ္ပါဒ=ဥပါဒ်=ဖြစ်ခြင်း) ရုပ်တို့၏ ဖြစ်နေဆဲခဏ။

www.dhammaransi.com

ထိုနှစ်ပါးတို့တွင်—

အပြိုင်ဖြစ်သော ကလာပ်ဖွဲ့တို့၏ အချင်းချင်းခြားမှုကို ရှေး၌အကျုံး, ပရမာကျုံးတို့ကို ခွဲ၍ ပြဆိုခဲ့ပြီ။

ရှေ့နောက် အစဉ် ဖြစ်ကုန်သော ရုပ်ဟောင်း, ရုပ်သစ်တို့၏ ဘင်စွန်း ဥပါဒ်စွန်းခြားမှု၌ ခပ်သိမ်းသော ရုပ်တရား, နာမ်တရားတို့မည်သည် ကြိယာမျှသာ ဖြစ်ကြကုန်၏၊ အမူအရာမျှသာ ဖြစ်ကြကုန်၏။ ထို့ကြောင့် အမူအရာ တမျိုး တမျိုးသည် ရုပ် တမျိုးတမျိုး, နာမ် တမျိုးတမျိုး ပေတည်း။

ထိုတွင် ရုပ်အမူအရာတမျိုးနှင့် ရုပ်အမူအရာတမျိုး၏ အကြား၌ အာကာသပရိစ္ဆေဒ ခြားမြဲတည်း။

အာကာသ ခြားပုံ။ ။ဥပမာကား—လူတို့၌ အရေပါးနှင့် အရေထူ၏ အကြား၌ အာကာသ ခြား၏၊ အပေါ်ရှိ အရေပါးကို အသီးအခြား ခွါယူလျှင် ရ၏၊ အရေထူနှင့် အသားမြေး၏အကြား၌ အာကာသ ခြား၏၊ အရေထူကို အသီးအခြား ခွါယူလျှင် ရ၏၊ အရိုးတို့နှင့် အသားတို့၏အကြား၌ အာကာသ ခြား၏၊ အသားကို အသီးသီး ခွါယူသော် ရ၏။

ဤအာကာသမျိုးကား ဟင်းလင်းမြင်ရသော အာကာသမျိုးမဟုတ်၊ အစွန်းနှစ်ခု အစနှစ်ခု ထိစပ်လျက် ရှိ၏၊ ထိစပ်လျက် ရှိသော်လည်း အကြား အလပ် အပြတ် အပေါက်လည်း ကောန် ရှိ၏။

ခေတ်ကြီး လေးပါးနှင့် ချိပ်ခဲဥပမာ

ပထဝီအာကာသ။ ။ဤအတူ ချုပ်ကွယ်လေသော ကြိယာဟောင်း၏ ဘင်စွန်းနှင့် ဖြစ်ပေါ်လာသော ကြိယာသစ်၏ ဥပါဒ်စွန်း၏ အကြား၌ အာကာသ ခြား၏။

www.dhammaransi.com

အလွန် ခက်မာ၍နေသော ချိပ်ခဲကို ပြင်းစွာပူသော မီးကျီးစု၌ ချ၍ အရည်ကြည်ဖြစ်စေရာ၌ အလွန် ခက်မာမှုကား အမူအရာကြီးယာတမျိုး, ပထဝီဓာတ်တမျိုး၊ သီတ[1]မီးဓာတ်၏ သားသမီးစုပေတည်း။

ပြင်းစွာပူသော မီးကျီးစု၌ ကျရောက်သည်နှင့် တပြိုင်နက် ဥဏှ[2] မီးရှိန်သည် အောက်အဖို့မှစ၍ အစဉ်အတိုင်းလောင်၍ သွားလေရာ သီတ မီးဓာတ်သည် အစဉ်အတိုင်း ချုပ်ကွယ်လေ၏၊ သီတမီးဓာတ်နှင့် သဟဇာတ် ဖြစ်ကောင်းသော ခက်မာမှုကြီးယာလည်း သီတမီးဓာတ်နှင့်အတူ အစဉ်အတိုင်း ချုပ်ကွယ်လေ၏။

ဥဏှမီးဓာတ်နှင့် သဟဇာတ် ဖြစ်ကောင်းသော နူးညံ့မှု ကြီယာ အဆင့်ဆင့် ပြောင်းလဲဖြစ်ပေါ်၍ သွားသဖြင့် ချိပ်ရည်ကြည် ဖြစ်လေ၏၊ စေ့စေ့ကြည့်ရှု၍ နေလျှင် ခက်မာမှုကြီယာ ကျေပျောက်၍ ကျေပျောက်၍ သွားမှု, ပျော့ပျောင်း၍ ပျော့ပျောင်း၍လာမှု, အစိုင်အခဲ ကျေ၍ ကျေ၍ သွားမှု, အရည်တွေတွေ ဖြစ်ပေါ်လာမှုတို့ကို ဒိဋ္ဌ မြင်ရ၏။

စကားတမျိုး တမျိုးနှင့် ပြောဆိုရန် အမူအရာတမျိုးတမျိုး ပြောင်းလဲ ဖြစ်ပေါ်၍လာမှု ထင်ရှား၏၊ ခက်မာမှု အဆင့်ဆင့် ချုပ်ကွယ်၍ သွား၏၊ နူးညံ့မှု အဆင့်ဆင့် ပြောင်းလဲဖြစ်ပေါ်လာ၏၊ ရေလောင်း၍ ဥဏှမီးဓာတ် ချုပ်ငြိမ်း၍ သီတမီးဓာတ် မင်းမူ၍ လာပြန်လျှင် နူးညံ့မှု အဆင့်ဆင့် ချုပ်ဆုံး၍ သွား၏၊ ခက်မာမှု အဆင့်ဆင့် ပြောင်းလဲဖြစ်ပေါ်၍ လာ၏၊ အလွန်ခက်မာမြဲ ခက်မာပြန်၏။

ဤ၌ ချိပ်ဟူသော, ချိပ်ခဲဟူသော, ချိပ်ပျော့ဟူသော, ချိပ်ရည် ဟူသော နိမိတ္တဓမ္မကြီးကို နှလုံးမသွင်းမူ၍ ခက်မာမှုကြီယာ, နူးညံ့မှုကြီယာ ဟူသော ပထဝီဓာတ်စစ်ကိုသာ ဉာဏ်နှင့်စိုက်၍ကြည့်။

ပထဝီဓာတ် ဖြစ်ပျက်ကြည့်ပုံ။　။ကြည့်ပုံကား — ပဌမ ခက်မာမှုသည် အရည်ကြည် ဖြစ်သည် တိုင်အောင် ပကတိအတိုင်း တည်နေနိုင်၏လောဟုကြည့်၊ ထိုသို့ ကြည့်ခဲ့လျှင် ထိုပဌမ

၁။ သီတ=အအေးဓာတ် သဘော။　　၂။ ဥဏှ=အပူဓာတ်သဘော။

www.dhammaransi.com

ခက်မာမှုသည် အရည်ကြည် ဖြစ်သည်တိုင်အောင် ပကတိအတိုင်း မတည်နိုင်မှု၍ အစမှစ၍ ခက်မာသော ပထဝီ အဆင့်ဆင့် ပြိုပျက် ကုန်ဆုံး၍ သွားမှု နူးညံ့သောပထဝီစု လှိုင်းပွက်အလိပ်အလိပ် ထသကဲ့သို့ အဆင့်ဆင့် ဖြစ်ပေါ်၍လာမှုသည် ဉာဏ်၌ထင်ရှားစွာ ထင်မြင်ရ၏။

ရှေးရှေးပထဝီမျိုး ကွယ်ပျောက်မှု အဆုံး အဆုံးတို့နှင့် နောက်နောက် ပထဝီမျိုး အလိပ်လိပ် ဖြစ်ပေါ်မှု အစအစတို့၏ အကြားအကြား၌ အာကာသ ပရိစ္ဆေဒ[၁] အခြားအခြား အသီးအသီး ရှိကြသည်ကို ဉာဏ်၌ ခြားနားစွာ ထင်မြင်စေရာ၏။

ဤ၌ အာကာသ ပရိစ္ဆေဒကား အလွန်စိပ်၏၊ မျက်တောင်တခတ်မျှ ပင် အရာအထောင်မက စိပ်၏၊ ဉာဏ်၌ ပထဝီကြိယာ တမျိုးတမျိုးအနေနှင့် ထင်ရှားလှရာကိုသာ အပိုင်းအခြားပြု၍ ကြည့်လေ၊ခက်မာမှုစုတပိုင်း, ပျော့ပျောင်းမှုစုတပိုင်း, အရည်စုတပိုင်း၊ဤသို့ ၃-ပိုင်း ပိုင်း၍သော်လည်း ကြည့်လေ။

ပျက်မှုကို ကြည့်သောအခါ တပိုင်းတပိုင်း သန့်ခြား၍ အလုံးစုံကုန်သည်တိုင်အောင် စိုက်၍ကြည့်လေ၊ အရည်နူးညံ့လှစွာသော ပထဝီသည် ခက်မာမှု ဖြစ်သည်တိုင်အောင် ပကတိအတိုင်း တည်နေနိုင်၏လော-ဟူသော အပြန်၌လည်း ထိုနည်းတူ သိလေ။ ပထဝီအာကာသတစုံ ပြီး၏။

အာပေါ်အာကာသ။ ။အာပေါ်အာကာသ၌လည်း ပကတိ ခက်မာသည် မှစ၍ အရည်ကြည်ဖြစ်သည်တိုင်အောင် ဖွဲ့စေးမှုဟူသော အာပေါ်ဓာတ် အဆင့်ဆင့် ပြယ်ပျောက်၍ သွားပုံ, ယိုစီးမှုဟူသော အာပေါ်ဓာတ် အဆင့်ဆင့် စမ်းရေပွက်ကဲ့သို့ ဖြစ်ပေါ်၍သွားပုံ, တဖန် အရည်ကြည်မှာရှိသော ယိုစီးမှုမှစ၍ ပကတိ ခက်မာမှု ဖြစ်သည် တိုင်အောင် ယိုစီးမှု အဆင့်ဆင့် ချုပ်ပျောက်ပုံ, ဖွဲ့စေးမှု အဆင့်ဆင့်

၁။ အာကာသပရိစ္ဆေဒ=ရုပ်ကလာပ်မှုန့်တို့၏အကြားအရပ်ကို အာကာသဓာတ်ဟူ၍၎င်း,ပရိစ္ဆေဒဟူ၍၎င်း ခေါ်သည်။ (အာကာသ=မရေးမခြစ် မထိခိုက်နိုင်သော ဟင်းလင်းပြင်။ပရိစ္ဆေဒ=ဖြတ်တောက်ပိုင်းခြားခြင်း။)

www.dhammaransi.com

ဖြစ်ပေါ်ပုံကို အာကာသ ပရိစ္ဆေဒနှင့် ပိုင်းခြား၍ ကြည့်လေ။ အာပေါ အာကာသ ပြီး၏။

တေဇောအာကာသ။ ။တေဇောအာကာသ၌လည်း အေးမှုအဆင့်ဆင့်, ပူမှုအဆင့်ဆင့် တို့ကို ပိုင်းခြား၍ ကြည့်လေ။ တေဇောအာကာသ ပြီး၏။

ဝါယောအာကာသ။ ။ဝါယောအာကာသ၌လည်း ထောက်ကန်တောင့်တင်းမှု အဆင့်ဆင့်, လှုပ်ရှားမှု အဆင့်ဆင့်တို့ကို ပိုင်းခြား၍ ကြည့်လေ။ ဝါယောအာကာသ ပြီး၏။

ဤချုပ်ခဲ့တခု၌ ဓာတ်ကြီးလေးပါးတို့၏ ဖြစ်မှု,ပျက်မှုကို အာကာသ ပရိစ္ဆေဒနှင့်တကွ အချက်ကျ ခြားနားထင်ရှားစွာ ထင်မြင်နိုင်ကြပါလျှင် သတ္တဝါခန္ဓာကို မဆိုထားဘိ မြင်းမိုရ်တောင်, မဟာပထဝီမြေကြီးတို့၌ပင် မြင်နိုင်ကြကုန်လတ္တံ့။

တပုံ ပြဆိုရာ၏။

ဓာတ်ကြီးလေးပါးနှင့် ကြိမ်လုံး ဥပမာ

တထွာခန့် ဖြောင့်တန်းစွာ တည်ရှိသော ကြိမ်လုံးကို ကိုင်းညွတ်စေ၍[၁] အရင်းအဖျားထိ ကျအောင်ခွေရာ၌ ကြိမ်ဟူသောအကြီး,အငယ်,အရှည်, အတို-ဟူသော နိမိတ္တဓမ္မကြီးကို နှလုံးမသွင်းလင့်၊ ခက်မာမှုဟူသော ပထဝီဓာတ်စစ်၌ စိုက်၍ကြည့်။

ကြည့်ပုံကား—ဖြောင့်မတ်စွာ တည်ရှိသောအခါ၌ရှိသော ပကတိပထဝီသည် ကွေးမိသည်တိုင်အောင် ပကတိအတိုင်း တည်နေနိုင်၏လောဟု ဆင်ခြင်သည်ရှိသော် တဆံချည်မျှ ညွတ်သည်မှစ၍ အစဉ်အတိုင်း ဖြစ်ဖြစ်ဖြစ်ဖြစ် ပေါက်ပြတ်၍ မြွေမြွေမြွေမြွေ ကျေပျောက်ကွယ်ဆုံး၍ သွားသည်ကိုရင်း, အသစ်အသစ်သော ခက်မာမှုတို့ အလိပ်အလိပ် အလှိုင်းအလှိုင်း အဆင့်ဆင့် ဖြစ်ပေါ်၍လာသည်ကိုရင်း ဉာဏ်၌ ထင်မြင်နိုင်၏။

၁။ ကဝိမျက်မှန်မူ၌ ကိုင်းညွတ်စေ၍ဟု ရှိသည်။

www.dhammaransi.com

ဤ၌ကား အာကာသပရိစ္ဆေဒ အလွန်စိပ်လှစွာကိုပင် မြင်နိုင်၏၊ အပြတ်ချင်းစပ်အောင်၊ အပိုင်းအခြားချင်းစပ်အောင် မြင်နိုင်၏၊ ထိုကြိမ်လုံးကို တဖန်ပြန်၍ ဖြောင့်စေရာ၌လည်း ထို့အတူ ကြည့်လေ။ ပထဝီအာကာသပြီး၏။

ပထဝီအာကာသကို ခြားနားစွာ ထင်မြင်နိုင်ပါလျှင် ထိုထိုခက်မာမှုနှင့် သဟဇာတ်ဖြစ်ကုန်သော အာပေါအာကာသ, တေဇောအာကာသ, ဝါယောအာကာသတို့ကိုလည်း မြင်နိုင်တော့သည်။

ဤကြိမ်လုံးငယ်တခု၌ ဓာတ်ကြီးလေးပါးတို့၏ ဖြစ်မှု,ပျက်မှုကို နေရာတကျ ခြားနားလှစွာ ထင်မြင်နိုင်ကြပါမူကား ဣရိယာပုထ်[၁] တို့ဖြင့် လှုပ်ရှားသော လူတို့ခန္ဓာကိုရင်း, လေတို့ဖြင့် လှုပ်ရှားသော သစ်ပင်ကြီးငယ်တို့ကိုရင်း မဆိုထားဘိဦး၊ လျှင်ကြီးဖြင့် လှုပ်ရှားသော မဟာပထဝီမြင်းမိုရ်တောင်တို့၌ ဓာတ်ကြီးလေးပါးတို့၏ ဖြစ်မှု,ပျက်မှုကိုပင် မြင်နိုင်ကြကုန်လတ္တံ့။

ဤစကား၌ တခုတခုသော အမှုအရာကြိယာကို ပရမတ်ဓာတ် တခုတခု ဆိုသတည်း၊ လှုပ်ရှားမှုမည်သည် ကြိယာအမျိုးမျိုး ပြောင်းလဲမှုပေတည်း၊ ထို့ကြောင့် တခုတခုသော ပရမတ်ဓာတ် အစစ်မည်သည် တဆံဖျားမျှ လှုပ်ရှားရိုးမရှိ၊ ပကတိအတိုင်းနှင့်သာ ဆုတ်ယုတ်ပျက်ဆုံးမြဲ[၂] ဖြစ်၏၊ ရွေ့ရှားခြင်းဟူ၍ မရှိ၊ ကူးခြင်းဟူ၍ မရှိ၊ ရွှေခြင်းဟူ၍ မရှိ။

ပကတိလူတို့ သိမြင်နိုင်ကောင်းသော လှုပ်ရှားမှု, ရွေ့ရှားမှု, ကူးရွှေ့မှု, ကျမှု, တက်မှု, ဆုတ်မှု, တိုးမှု အလုံးစုံတို့သည် ပရမတ်ဓာတ် အသစ်, အဟောင်း ပြောင်းလဲမှုတို့သာတည်း၊ အဆင့်ဆင့် အာကာသပရိစ္ဆေဒ အခြားအခြားနှင့် ဖြစ်ကြသော အမှုတို့သာတည်းဟု သန္နိဋ္ဌာန်ကျမှတ်။

၁။ ဣရိယာပုထ် = ဣရိယာပထ= [ဣရိယ= ကျန်းမာမှု ခန္ဓာကိုယ်မျှတမှု။ ပထ=လမ်းစဉ်=နည်းလမ်း] =ကျန်းမာမှုနည်းလမ်း။ လျှောင်းခြင်း,ထိုင်ခြင်း,ရပ်ခြင်း,သွားခြင်း။

၂။ ကဝိမျက်မှန်မူ၌ ဆုတ်ယုတ်လျက် ဆုံးမြဲဟုရှိသည်။

www.dhammaransi.com

ဥပါဒ်,ဘင်,အာကာသဟူသော မဟာဘူတ်ကြီးကို မြင်အောင်ကြည့်ပုံ ပြဆိုခဲ့ပြီးသောချိပ်ခဲ၌ မီးရှိန်ပြင်းစွာ ထိပါးမှုကို အာရုံပြုလိုက်သည်နှင့် တပြိုင်နက် ချိပ်ခဲအမှုအရာ တမျိုး ပြောင်းလဲမှုကို မျက်စိနှင့် မြင်သကဲ့သို့ မြင်၏၊ အမှုအရာဟောင်း ပျက်သည်ကိုလည်း မြင်၏၊ အမှုအရာသစ် ပေါ်သည်ကိုလည်း မြင်၏၊ မီး၌ တကယ်ချလျှင်လည်း မျက်စိနှင့်ပင် ကြောင်ကြောင်မြင်၏။

မျက်စိအမြင်ဆိုသည်ကား ဌီခဏ[၁]သို့ ရောက်ဆဲကိုသာ မြင်၏၊ ပျက်မှုအစွန်း,ဖြစ်မှုအစွန်းတို့ကို မြင်ရိုးမဟုတ်၊ အစွန်းနှစ်ခုတို့၏အကြား အာကာသပရိစ္ဆေဒကိုလည်း မြင်ရိုးမဟုတ်၊ အဟောင်း,အသစ် ဌီချင်းချင်း ဖြင့်သာ စပ်ဆက်၍ မြင်၏။

ထိုသို့မြင်ရာတွင် ဌီရုပ်ချင်းချင်း အမှုအရာ မတူကြသည်ကို မြင်၍ မနောဒွါရဖြင့် ရုပ်ပြောင်းမှုကို လောက၌ အလိုလို သိကြ၏၊ အမှုအရာဟောင်း ပျက်သည်ဟု သိကြ၏၊ အမှုအရာသစ် တမျိုးဖြစ်ပေါ်သည်ဟု သိကြ၏၊ အမှုအရာခြားသည်ဟု သိကြ၏။

ထိုတွင် —

၁။ အမှုအရာဟောင်း ပျက်သည်ဟု သိမှုကား ရုပ်ဟောင်း၏ဘင်ကို သိမှုပင်တည်း။

၂။ အမှုအရာသစ် တမျိုးဖြစ်ပေါ်သည်ဟု သိမှုကား ရုပ်သစ်၏ ဥပါဒ်ကို သိမှုပင်တည်း။

၃။ အမှုအရာခြားသည်ဟု သိမှုကား အာကာသပရိစ္ဆေဒကို သိမှုပင်တည်း။

ထိုသို့သိသော်လည်း ချိပ်ခဲဟူသော သဏ္ဌာန်ဒြပ် ပညတ်နိမိတ်ကြီးကို စိတ်၌စွဲလျက် ရှိနေသောကြောင့် စိတ်၌ ထို သဏ္ဌာန်ကြီးသည်သာ ပြခန်း၍နေ၏။

၁။ ဌီခဏ= (ဌိတိခဏ=ဌိတိ=တည်ဆဲ+ခဏ=အခါကာလ) ရုပ်၏ တည်ဆဲ အခိုက်အတန့်ကာလ။

www.dhammaransi.com

မရဏခေတ်။ ။အမှုအရာဟောင်း ပျက်မှု, ပျောက်ကွယ်မှု, ချုပ်ဆုံးမှု ကား မရဏခေတ်ကြီးတခုတည်းဟု ပျက်မှုကို အသီး အခြား ခေတ်ကြီးတပါး, ဓမ္မကြီးတပါးအနေနှင့် မသိကြ၊ စိတ်၌စွဲမြင် ထင်ပေါ်၍ နေသော ချိပ်ခဲ၏ အပေါ်ရိက အမှုအရာမျှ အနေနှင့်သာ ထင်ကြ၏။

ဇာတိခေတ်။ ။ထိုအတူ အမှုအရာသစ်တမျိုး ဖြစ်ပေါ်မှု, ပေါက်ဖွားမှု ကိုလည်း အသီးအခြား ဇာတိခေတ်ကြီးတပါး, ဇာတိ ဓမ္မကြီးတပါးဟု မသိကြ။

အာကာသခေတ်။ ။ထိုအတူ အမှုအရာ ခြားမှုကိုလည်း အာကာသ ပရိစ္ဆေဒခေတ်ကြီးတပါး,ဓမ္မကြီးတပါးဟုမသိကြ။

ချိပ်ခဲဟူသော အဟုတ်ရှိ ကေန်ရှိမဟုတ်သော နိမိတ္တကြီးကို ဉာဏ်နှင့် ဖယ်ရှား၍ ခက်မာမှု,ဖွဲစေးမှု, အေးမှု, ပူမှု,ကြွရွမှု-ဟူသော ပရမတ်ခေတ် စစ်ကို ဉာဏ်စိုက်၍ ကြည့်တတ်မှသာလျှင် ထိုမရဏခေတ်ကြီး, ဇာတိ ခေတ်ကြီး,အာကာသခေတ်ကြီးတို့သည် အမှုအသီးအခြား,ကြိယာအသီး အခြား, ဓမ္မကြီးတပါးတပါးစီအဖြစ်နှင့် ထင်မြင်နိုင်သည်။

ဤဓမ္မကြီးသုံးပါးကို ကြီးကြီးမားမား သီးသီးခြားခြား ဉာဏ်အမြင်၌ ထင်ရှားစွာ ပေါ်၍လာအောင် အားထုတ်ရသည်၊ သတိအထူးရကြစေ၊ ကြိမ်လုံး၌လည်း ဤနည်းတူ စစ်လေ။

ဤမျှသော စကားရပ်တို့ဖြင့် အနိစ္စဆိုသော တရားသည် ငါတို့နဂို ပကတိစိတ် အသိထဲမှာပင် ပါဝင်ပြီးသာတည်း၊ မမှီနိုင်သော တရားမဟုတ်၊ ဉာဏ်၌ နိမိတ္တဓမ္မကြီးကို ပယ်ရှားမှု, ခေတ်ကြီးလေးပါးကို ထုတ်ဖော်မှု, ဓမ္မကြီးသုံးပါးကို ထင်ရှားစေမှု-လို၍ နေကြသည့် အတွက်ကြောင့်သာ အနိစ္စကို မြင်လျက်နှင့် အနိစ္စမှန်း မသိရှိနေကြရကုန်သည်ဟု အားတက် ကြရန် အချက်ကို ပြဆိုသတည်း။

မဟာဘုတ် ၄-ပါးနှင့် အာကာသ ပြီး၏။

www.dhammaransi.com

အနိစ္စလက္ခဏာကို မထင်မမြင်နိုင်ပုံ

အဋ္ဌကထာကြီးတို့၌လည်း—

> ကိဿ အမနသိကာရာ ကေန ပဋိစ္ဆန္နတ္တာ အနိစ္စ လက္ခဏံ န ဥပဋ္ဌာတိ၊ ဥဒယဗ္ဗယာနံ အမနသိကာရာ သန္တတိယာ ပဋိစ္ဆန္နတ္တာ အနိစ္စလက္ခဏံ န ဥပဋ္ဌာတိ၊ ဥဒယဗ္ဗယမ္ပန ပရိဂ္ဂဟေတွာ သန္တတိယာ ဝိကောပိတာယ အနိစ္စလက္ခဏံ ယာထာဝ သရသတော ဥပဋ္ဌာတိ[၁]။

ဟူ၍ မိန့်ဆိုကုန်၏။

အဘယ်ကို နှလုံးမသွင်းခြင်းကြောင့်, အဘယ်သည် ဖုံးလွှမ်းခြင်းကြောင့် အနိစ္စလက္ခဏာသည် သတ္တဝါတို့၏ဉာဏ်၌ မထင်လေသနည်း ဟူမူကား—

ဖြစ်မှု, ပျက်မှုကို ခေတ်အသီးအခြား, ခဏအသီးအခြားဟု ထင်ရှားအောင် နှလုံးမသွင်းခြင်းကြောင့်, သန္တတိ[၂]ပညတ်တည်းဟူသော နိမိတ္တခမ္မကြီးသည် ဖုံးလွှမ်း၍နေခြင်းကြောင့် အနိစ္စလက္ခဏာသည် သတ္တဝါတို့၏ဉာဏ်၌ မထင်လေသည်။

ဖြစ်မှု, ပျက်မှုကို ခေတ်အသီးအခြား, ခဏအသီးအခြားဟု ထင်ရှားအောင် ဉာဏ်နှင့်သိမ်းဆည်း၍ သန္တတိပညတ်တည်းဟူသော နိမိတ္တခမ္မကြီးကို ဉာဏ်နှင့်ခွါဖျက် ပယ်ရှားမှုတ်လွှင့်၍ ပစ်သည်ရှိသော် အနိစ္စလက္ခဏာသည် ဟုတ်မှန်တိုင်းသော မိမိကိစ္စနှင့်တကွ သတ္တဝါတို့၏ဉာဏ်၌ ထင်လာ၏။ ပါဠိလျှောက်အဓိပ္ပါယ်တည်း။

၁။ သမ္မောဟဝိနောဒနီအဋ္ဌကထာ၊ စာမျက်နှာ-၄၇။ ဝိသုဒ္ဓိမဂ်အဋ္ဌကထာ၊ ဒုတိယတွဲ၊ စာမျက်နှာ-၂၇၆။

၂။ သန္တတိ=အစဉ်=ရုပ်ခေတ်, နာမ်ခေတ်တို့၏ မပြတ်ဖြစ်ပေါ်နေမှု အစဉ်။

www.dhammaransi.com

ခတ်ကြီး ၄-ပါး,ဓမ္မကြီး ၃-ပါးတို့ကို မသိမမြင်နိုင်ပုံ

ခတ်ကြီး ၄-ပါး,ဓမ္မကြီး ၃-ပါး[၁] တို့သည် ဉာဏ်အလိမ္မာတို့၏ ကြီးပွါးစည်ကားရာ ဖြစ်ကုန်၏။

နိမိတ္တဓမ္မတို့သည် ကိလေသာတို့၏ ကြီးပွါးစည်ကားရာ ဖြစ်ကုန်၏။

အတ္တဒိဋ္ဌိ၏ အမိသဖွယ်ဖြစ်သော သံမောဟ[၂]တရားကြီးသည် ခတ်ကြီးလေးပါး, ဓမ္မကြီးသုံးပါးတို့ကို လုံခြုံစွာ ဖုံးလွှမ်းကွယ်ကာ၏။

စိတ်ဝိညာဏ် ဟူသော မျက်လှည့်သည်ကြီးသည် အဟုတ်မရှိသော နိမိတ္တဓမ္မကြီးကို အမြဲ ဖန်ဆင်း တည်ထောင်၍ ပြထား၏။

ထို့ကြောင့် သတ္တဝါတို့သည် ခတ်ကြီး, ဓမ္မကြီးတို့ကို ကြောင်ကြောင်မြင်လျက် မသိကြကုန်၊ ကြောင်ကြောင်သိလျက် မမြင်ကြကုန်။

အဘယ်သို့ ကြောင်ကြောင် မြင်လျက် မသိကြကုန်သနည်းဟူမူကား—

လောက၌ ဒိဋ္ဌ ကိုယ်တွေ့ချည်း ဖြစ်ကြသည်ကို ကြောင်ကြောင်မြင် ဆိုသည်။

မည်သည့်ခတ်ဟူ၍ မည်သည့်ဓမ္မဟူ၍ အသီးအသီး ခြားနား၍ မသိကြသည်ကို မသိ ဆိုသည်။

ကြောင်ကြောင် သိလျက် မမြင်ကြဆိုသည်ကား သာသနာဓမ္မ၌ ကြားဘူး နားဝ ရှိကြသူတို့မှာ ဤကိုယ်ခန္ဓာသည် ခတ်ကြီးလေးပါးအစုသာတည်းဟု သိကြလျက် ကိုယ်ခန္ဓာတခုလုံးကို လေးစိတ် ကွဲအောင် ခွဲခြမ်း၍ မမြင်ကြ ဆိုလိုသည်။

ထိုစကားနှစ်ရပ်ကို ထင်ရှားစေဦးအံ့—

ခက်မာမှု, ကြမ်းတမ်းမှု, ပျော့ပျောင်းမှု, နူးညံ့မှုတို့သည် ဒိဋ္ဌ ကိုယ်တွေ့တို့ချည်းသာတည်း။

၁။ ဓမ္မကြီး ၃-ပါး=ဇာတိဓမ္မ၊ မရဏဓမ္မ၊ အာကာသပရိစ္ဆေဒဓမ္မ။

၂။ သံမောဟ=(သံ=ပြင်းစွာ+မောဟ=တွေဝေခြင်း) နာမ်, ရုပ်တရားတို့၏ သဘောအမှန်ကို မသိအောင် ဖုံးလွှမ်းတတ်သော မောဟတရား။

www.dhammaransi.com

ထိုအတူ ဖွဲ့တွယ်မှု, စေးခဲ့မှု, ယိုစီးမှုတို့သည်ငှင်း၊ ပူမှု, လောင်မှု, နွေးမှု, အေးမှု, ချမ်းမှုတို့သည်ငှင်း၊ ဆောက်ကန်မှု, တောင့်တင်းမှု, ကြွရှမှု, လှုပ်ရှားမှု, ရွေ့သွားမှုတို့သည်ငှင်း ဒိဋ္ဌ ကိုယ်တွေ့တို့ချည်းသာတည်း။

ထိုအတူ ထိုအမှုအရာတို့၏ အခြေအနေပျက်မှု, အမှုအရာပြောင်းလဲမှု, တမျိုးတမျိုး ပေါ်လာမှု, အမှုအရာခြားမှု, ရှေ့အမှု နောက်အမှု မတူမှုတို့သည် ဒိဋ္ဌ ကိုယ်တွေ့တို့ချည်းသာတည်း။

အမှုအရာ တခု တခုကိုမူကား ခါတ် တပါး တပါးဟူ၍ ဉာဏ်နှင့် ခြားနား၍ကား မမြင်ကြကုန်၊ အလုံးစုံသော အမှုအရာစုကို နိမိတ်ကြီးနှင့် တခုတည်းပြု၍သာ မြင်ကြကုန်၏၊ ကိုယ်ကို စမ်းလျှင် ပူမှန်း သိ၏၊ နွေးမှန်း သိ၏၊ အေးမှန်း သိ၏၊ တေဇောခါတ်ကြီးပေဟူ၍ မသိကြ။

နိမိတ်နှင့် တခုတည်းပြု၍ ကိုယ်ပူသည်, ကျောပူသည်, ဝမ်းပူသည်— အစရှိသည်ဖြင့် သိကြ၏၊ အပူပျောက်ပြီ, အနွေးပျောက်ပြီ, အအေးပျောက်ပြီဟု သိကြ၏။

ထိုပျောက်မှုကို တေဇော၏ သေမှု, ချုပ်မှုဟူသော မရဏခါတ်ကြီးပေ-ဟူ၍ မသိကြ၊ ပူလာပြီ, ပူမှု ဖြစ်ပေါ်၍လာပြီ, အေးလာပြီ, အေးမှု ဖြစ်ပေါ်၍လာပြီဟု သိကြ၏၊ ထိုဖြစ်ပေါ်မှုကို ဇာတိဓမ္မကြီး တမျိုးပေ-ဟူ၍ မသိကြ။

၃၂-ကောဋ္ဌာသ၌ ခါတ်ခွဲပုံ

လူတကိုယ်၌ ကာယ ၃၂-ပါး ရှိခြင်း။　　။ထိုအလုံးစုံကို ထင်ရှားစေခြင်းငှါ ဒွတ္တိံသာကာရ[၁]နှင့် စပ်၍ ပြဆိုအံ့။

၁။ ဒွတ္တိံသာကာရ (ဒွတ္တိံသ=၃၂-ပါးသော+အာကာရ=အခြင်းအရာ)။ ၃၂-ပါးသော အခြင်းအရာ။

www.dhammaransi.com

ပဋိသမ္ဘိဒါမဂ်ပါဠိတော်[၁]၌—

"ကေသကာယံ၊ လောမကာယံ၊ နခကာယံ၊ ဒန္တကာယံ"

အစရှိသည်ဖြင့် ဟောတော်မူသောကြောင့် တယောက်သောသူ၏ ကိုယ်သန္တာန်၌ ကေသကာယ, လောမကာယ-အစရှိသည်ဖြင့် ကာယ ပေါင်း ၃၂-ပါး ရှိ၏။ ကိုယ်ခန္ဓာပေါင်း ၃၂-ပါး ရှိ၏ ဟူလို။

ဆံပင် စသည်ကို ရှုပုံ

ဆံပင်ပေါင်း ၂-ကုဋေ ၄-သန်း ရှိသည်ဆိုသောကြောင့် ကေသကာယ ပေါင်း ၂-ကုဋေ ၄-သန်း ရှိ၏။ ဆံပင် ခေါ်သော ကိုယ်ခန္ဓာပေါင်း ၂-ကုဋေ ၄-သန်းရှိ၏ ဟူလို။

ထို့အတူ မွေးညှင်းခေါ်သော ကိုယ်ခန္ဓာပေါင်း ၉-သောင်း ၉-ထောင် ရှိ၏။

ခြေသည်း, လက်သည်းခေါ်သော ကိုယ်ခန္ဓာပေါင်း ၂၀-ရှိ၏။

သွားခေါ်သော ကိုယ်ခန္ဓာပေါင်း ၃၂-ပါး ရှိ၏။

အရေခေါ်သော ကိုယ်ခန္ဓာပေါင်း ၂-ပါး ရှိ၏။

အသားခေါ်သော ကိုယ်ခန္ဓာပေါင်း ၉-ရာ ရှိ၏။

အကြောခေါ်သော ကိုယ်ခန္ဓာပေါင်း ၉-ရာ ရှိ၏။

အရိုးခေါ်သော ကိုယ်ခန္ဓာပေါင်း ၃-ရာ ရှိ၏။ ဤသို့ စသည်ဖြင့် ခွဲလေဦး။

ဆံပင်၌ ကာယကြီး ၄-ပါး ခွဲပုံ။ ။ဆံပင်တချောင်း၌လည်း—

(၁) ပထဝီကာယ

(၂) အာပေါကာယ

(၃) တေဇောကာယ

(၄) ဝါယောကာယ ဟူ၍ ကာယကြီး ၄-ပါး ရှိ၏။

၁။ ပဋိသမ္ဘိဒါမဂ် ပါဠိတော်၊ စာမျက်နှာ-၄၀၆။

www.dhammaransi.com

ပထဝီကာယ။ ။ဆံပင်တခုလုံး၌ အမာခံဖြစ်သော ခက်မာမှု ကြိယာ အပေါင်းသည် ပထဝီကာယ မည်၏။

အာပေါကာယ။ ။ဖွဲ့စေးမှု ကြိယာအပေါင်းသည် အာပေါကာယ မည်၏။

တေဇောကာယ။ ။ပူသောအခါ၌ ပူမှုအပေါင်း, အေးသောအခါ၌ အေးမှုအပေါင်းသည် တေဇောကာယ မည်၏။

ဝါယောကာယ။ ။တေဇောကာယ၏ အရှိန်ဖြစ်သော ထောက်ကန်မှု, လှုပ်ရှားမှု အပေါင်းသည် ဝါယောကာယ မည်၏။

ဤသို့လျှင် ဆံပင်တခုလုံး၌ ကာယကြီးလေးပါး ရှိ၏၊ ကိုယ်ခန္ဓာကြီး လေးပါး ရှိ၏-ဟူလိုသည်။

ဆံပင်၌ ခေတ် ၃-ပါး,နိမိတ် ၂-ပါး ခွဲပုံ။ ။ထိုကာယကြီး လေးပါးတို့၏ မစဲဖြစ်ပေါ်မှု, မစဲပျက်ဆုံးမှု ဟူသော လက္ခဏာ ခေတ်ကြီးနှစ်ပါးလည်း ရှိ၏။

ကလာပ်ဖွဲ့, ကလာပ်ခဲတို့၏ ထက်ဝန်းကျင် အခြား,ရှေ့နောက် အခါဟူ **သော အာကာသ ပရိစ္ဆေဒ ခေတ်ကြီးလည်း** ရှိ၏။

စိတ်ဝိညာဏ် ဖန်ဆင်း၍ ပြသဖြင့် ထင်မြင်၍ နေကြသော **သဏ္ဌာန် နိမိတ်ကြီးလည်း** ရှိ၏။

ထို သဏ္ဌာန်အတိုင်း နှစ်,လ အရှည်တည်နေသည်ဟု ထင်မြင်၍ နေကြ **သော သန္တတိ နိမိတ်ကြီးလည်း** ရှိ၏။

ဤ နိမိတ်ကြီး နှစ်ပါးတို့သည်ကား စိတ်ထဲတွင် ထင်မြင်ကြရသော ပညတ်မျှတို့သာတည်း၊ ထိုဆံပင်တသက် ထိုနိမိတ်ကြီးတို့သည် မြဲကုန်၏၊ လူသေ၍မှ မပျက်ကြကုန်သေး၊ သုသာန်မြေမှာ တထွေးလုံးလုံး တည်ရှိကြကုန်သေး၏၊ ထို နိမိတ်ကြီးနှစ်ပါးတို့မှာ ဖြစ်မှုဟူ၍လည်း မရှိ၊ ပျက်မှု ဟူ၍လည်း မရှိ၊ အနိစ္စလည်း မရှိ၊ ဒုက္ခလည်း မရှိ၊ နိစ္စဓမ္မမျိုးတို့ သာတည်း။

www.dhammaransi.com

ထိုနိမိတ်ကြီး နှစ်ပါးတို့၏ မှီရာဖြစ်သော ကာယကြီး လေးပါးတို့၏ ထိုဘဝ၌ အစစွာသော ဖြစ်ပေါ်မှုကို ထိုနိမိတ်တို့၏ ဖြစ်ပေါ်မှုဟု ထင်မြင်ကြရကုန်၏၊ သုသာန်မြေမှာ ကာယကြီးလေးပါးတို့၏ အဆုံးစွန်သော ပျက်မှုကို ထိုနိမိတ်တို့၏ ပျက်မှုဟု ထင်မြင်ကြရကုန်၏။

ထို့ကြောင့် ထိုနိမိတ်တို့ကိုသာ သိမြင်ထင်မှတ်၍ နေကြကုန်သော သတ္တဝါတို့သည် ထိုဆံပင်မှာ တခါဖြစ်, တခါပျက်သာ ရှိသည်ဟု သိမြင်ထင်မှတ်၍ နေကြကုန်၏၊ မသေမီ အကြား၌ ထိုသူ အသက်ရှည်သမျှ ကာလပတ်လုံး အန္တရာယ် မရှိလျှင် သုသာန်မြေသို့ ရောက်သည်တိုင်အောင် ထိုဆံပင် အခါခါဖြစ်သည်, အခါခါပျက်သည် ဟူ၍ မရှိပြီဟု သိမြင်ထင်မှတ်၍ နေကြကုန်၏၊ သတ္တဝါတို့၏ ကိုယ်ခန္ဓာတခုလုံးသည် နိမိတ္တတုံးကြီး, နိစ္စတုံးကြီး ထင်မြင်စွဲမှတ်၍ နေကြကုန်၏။

ဆံပင်၌ သဏ္ဌာနနိမိတ် ဖုံးလွှမ်းပုံ။ ။ထိုနိမိတ်ကြီး ၂-ပါးတို့တွင်—

သဏ္ဌာန်နိမိတ်ကြီးသည် ဆံပင်၌ရှိသော ကာယကြီး လေးပါးတို့ကို ဆံပင်ဟု တခုတည်းပြု၍ ဖုံးလွှမ်း၏။

ဆံပင်၌ရှိသော ခက်မာမှုကို ပထဝီဓာတ်ဟု ခွဲခြမ်း၍ မသိကြကုန်၊ ဆံပင်ခက်မာသည် ဟူ၍သာ သိကြကုန်၏။

ဖွဲ့စေးမှုကို အာပေါဓာတ်ဟု ခွဲခြမ်း၍ မသိကြကုန်၊ ဆံပင်ဖွဲ့စေးသည် ဟူ၍သာ သိကြကုန်၏။

ပူမှု, အေးမှုကို တေဇောဓာတ်ဟု ခွဲခြမ်း၍ မသိကြကုန်၊ ဆံပင်ပူသည်, ဆံပင်အေးသည် ဟူ၍သာ သိကြကုန်၏။

ထောက်ကန် တောင့်တင်းမှုကို ဝါယောဓာတ်ဟု ခွဲခြမ်း၍မသိကြကုန်၊ ဆံပင် တောင့်တင်းသည်ဟူ၍သာ သိကြကုန်၏။

ဆံပင်၌ သန္တတိနိမိတ် ဖုံးလွှမ်းပုံ။ ။သန္တတိ နိမိတ်ကြီးသည် ထိုဓာတ်ကြီး လေးပါးတို့၏ တနာရီ အတွင်းမှာ အခါတရာ, အခါတထောင်မက တသုတ်တသုတ် ချုပ်ပျက်သေဆုံးမှု, တသုတ်တသုတ် အသစ်အသစ် ဖြစ်ပေါ်မှုတို့ကို လုံခြုံလျှစွာ ဖုံးကွယ်၍

www.dhammaransi.com

ရှေ့နောက် အစဉ်ဖြစ်ကုန်သော ထိုတသုတ်တသုတ်တို့ကို ဆံပင်တခုတည်း ပြု၍ တသက်လုံး၌ သည်ဆံပင်ဟု ထင်မှတ်မှောက်မှားစေ၏။

ခတ်ကြီး ၄-ပါးတို့ကား အနိစ္စမျိုးတို့တည်း၊ နိမိတ်ကြီး ၂-ပါးတို့ကား နိစ္စမျိုးတို့တည်း၊ အဟုတ်ရှိသော တရားမျိုး မဟုတ်သောကြောင့် ပျက်စရာမရှိသည့်အတွက် နိစ္စမျိုးဖြစ်လေသတည်း။

ပူမှု အေးမှုတို့၏ ကိစ္စ။ ။ထိုဆံပင်၌ ကာယကြီး ၄-ပါးတို့တွင်—

တေဇောကာယဆိုသည်ကား—မီးစုမီးခဲတည်း၊ ပူမှု, နွေးမှု, အေးမှု, ချမ်းမှု အစုအခဲတည်း၊ ပူမှု,အေးမှုတို့၏ ကိစ္စကြီးကား ၂-ပါးသာ ရှိ၏။

၁။ အတူတကွ အနီးအစပ်ဖြစ်သော ပထဝီကာယ, အာပေါကာယ, ဝါယောကာယတို့ကို ခဏမစဲ ကုန်ဆုံးအောင် အမြဲလောင်မှု ကိစ္စကြီးတပါး၊

၂။ ထိုကာယကြီး ၃-ပါးတို့ကို လောင်မိ,စွဲမိ, ခဲမိသည်နှင့်တပြိုင်နက် အမြဲမီးပွါးမှု ကိစ္စကြီးတပါး၊

ဤသို့ ပူမှု၌ ကိစ္စကြီး ၂-ပါး, အေးမှု၌ ကိစ္စကြီး ၂-ပါး အသီးအသီး ရှိကြ၏။

ဤစကား၌ မီးပွါးမှုဆိုသည်ကား—

၁။ အပူအဆင့်ဆင့် ပွါးမှု၊

၂။ အအေးအဆင့်ဆင့် ပွါးမှုကို ဆိုသတည်း။

ပူမှု,အေးမှု အသစ်အသစ် မီးပွါးတိုင်း မီးပွါးတိုင်း ကြွင်းသောကာယကြီး ၃-ပါးတို့သည် အမြဲပါရှိကြကုန်၏။

မီးပွါးမှုကို မြင်အောင်ရှု။ ။မီးပွါးပုံအခြင်းအရာကိုကား—လောက၌ ရှားမီးခဲ ရဲရဲကြီးကို စေ့စေ့ကြည့်ရှု၍၎င်း၊ မီးတောက်မီးလျှံကို စေ့စေ့ကြည့်ရှု၍၎င်း ဥဏှမီးပွါးမှုကို သိမြင်ရာ၏။

www.dhammaransi.com

မြစ်ရေအယဉ်,စမ်းရေအယဉ်များကို ကြည့်ရှု၍ သိတမီးပွါးမှုကို သိမြင်ရာ၏၊ လှုပ်လှုပ်ရွရွ တဖွားဖွားပေါ်မှု,တက်မှု,တတွေတွေ စီးထွက်မှုတို့ကို ဆိုလိုသည်။

အကြင်မျှလောက်သော နေ့,ရက်,လ,နှစ်တို့ကာလပတ်လုံး ထိုဆံပင်၌ တေဇောကာယကြီး မီးပွါးမှု အခွင့်ရရှိ၏၊ ထိုမျှလောက်သော ကာလပတ်လုံး ဆံပင်ဟူသော သဏ္ဌာနနိမိတ်, သန္တတိနိမိတ်တို့သည် ထင်မြင်ရကုန်၏၊ မီးပွါးမှုကုန်ဆုံးလျှင် အမှီမရှိ၍ ထင်စရာ မြင်စရာမရှိ၊ ကွယ်ပျောက်ကြကုန်၏။

ဤမီးပွါးမှုကို ဉာဏ်စူးစိုက်မိခဲ့လျှင် ဆံပင်တခုလုံး အမြဲနိစ္စ တရွရွနေသည်ကို ထင်မြင်နိုင်ကြကုန်လတ္တံ့။

ဆံပင်တခု၌ ကောင်းကောင်းမြင်ခဲ့ပေလျှင် သတ္တဝါတို့၏ ကိုယ်ခန္ဓာရှိရုပ်စုရုပ်ခဲတို့ကို မဆိုထားဘိ၊ မဟာပထဝီမြေကြီး, မြင်းမိုရ်တောင်ကြီးတို့နှင့်တကွ တော, တောင်, သစ်ပင်အစရှိသော ရုပ်စု ရုပ်ခဲတို့သည် ဉာဏ်၌ တရွရွတွေ ဖြစ်၍ကုန်လတ္တံ့။

တရွရွ ထင်မြင်ခဲ့လျှင် ထိုတရွရွဆိုရသော အမှုမျိုး၌ အကျ,အတက်, အပျက်,အဖြစ်တွေကို ဖက်စပ်၍ ဆိုရသော အမှုမျိုးပေတည်း။

ထို့ကြောင့်—

၁။ ရှေးရှေးအသုတ်မှ ကာယကြီး ၄-ပါး ပျက်ဆုံးမှုအစွန်း၊

၂။ နောက်နောက်အသုတ်မှ ကာယကြီး ၄-ပါး အသစ်အသစ် ဖြစ်ပေါ်မှုအစွန်း၊

၃။ ထိုအစွန်း ၂-ပါး, ၂-ပါးတို့၏အကြား၌ အပြတ်ကြီး အပြတ်ကြီး အနေနှင့် အမြဲပါရှိသော အာကာသပရိစ္ဆေဒမှု၊

ဤအစွန်း ၂-ပါး, အခြားတခုကိုလည်း အတပ်သိမြင်နိုင်ကြကုန်ရာသတည်း။

www.dhammaransi.com

ဤကား အစဉ်အမြဲအားဖြင့် သတ္တဝါတို့၏ ကိုယ်ခန္ဓာနှင့် တကွ တလောကလုံး၌ နေ, လ, နက္ခတ်တို့ကို အရင်းပြု၍ တနေ့ တနေ့၌ပင်လျှင် ပဟိုရ်အပိုင်းအခြား,ယာမ်အပိုင်းအခြားအားဖြင့် တက်တုံ့ ဆုတ်တုံ့ဖြစ်၍ နေကြသော ဥတုဓာတ်မီး, သီတဓာတ်မီးတို့ကို အစွဲပြု၍ ပကတိသော ဆံပင်၌ ကာယကြီး ၄-ပါး,အစွန်းကြီး ၂-ပါး, အခြားကြီး ၁-ပါးတို့ကို ဖော်ပြချက်တည်း၊ ချိပ်ခဲဥပမာနှင့် ယှဉ်၍ကြည့်ကြလေ။

လှုပ်ရှားသော ဆံပင်၌ကား ကြိမ်လုံးဥပမာနှင့် ယှဉ်၍ကြည့်ကြလေ၊ အလွန်ထင်ရှား၏၊ ထင်ရှားလှသော လှုပ်ရှားမှုမျိုးကစ၍ အသိဉာဏ်, အမြင်ဉာဏ်ကို ရှင်းလင်းအောင် တည်ထောင်ကြလေ။

ဆံပင်၌ ဥပါဒါရုပ် ၄-ပါး ခွဲပုံ။ ။ဤဆံပင်၌–ဝဏ္ဏ, ဂန္ဓ, ရသ, ဩဇာဟူသော ဥပါဒါရုပ် ၄-ခု ကျန်ရှိသေး၏၊ ကာယကြီး ၄-ပါးတို့၏ ဖြစ်မှု,ပျက်မှုကို ထင်မြင်နိုင်ပါလျှင် ဥပါဒါရုပ်တို့၏ ဖြစ်မှု,ပျက်မှုတို့ကိုလည်း ထင်မြင်နိုင်တော့သည်။

သို့ရာတွင်– အဆင်းဟူသော ဝဏ္ဏဓာတ်သည် သဏ္ဌာန်နိမိတ်ကြီးနှင့် အလွန်နီးစပ်လှ၏၊ဤအဆင်းဟူသော ဝဏ္ဏဓာတ်ကို မှုန့်မှုန့်ညက်ညက် ကျေအောင် ဉာဏ်နှင့် အထူးချေဖျက်ရလိမ့်မည်၊ ပထဝီကာယကြီး ပျက်မှုကို ရှုခဲ့လျှင် ဝဏ္ဏဓာတ်ပျက်မှုကိုလည်း တပေါင်းတည်း ပါအောင်ရှု။

ထို့အတူ အာပေါကာယကြီး အဖွဲ့အတွယ်ပြုတ်ပျက်မှု, တေဇောကာယကြီး အပူအအေးကုန်ဆုံးမှု, ဝါယောကာယကြီး အရှိန်သေပျောက်မှုတို့ကို ရှုခဲ့လျှင် ဝဏ္ဏဓာတ်ပျက်မှုလည်း တပေါင်းတည်း ပါလေအောင် အထူးအားထုတ်ရမည်ဟု ဆိုလိုသည်။

ဆံပင်၌ မည်းသော အဆင်းကို ကြောင်ကြောင်မြင်ကြလျက် ဓာတ်အသီးအခြားဟု မသိကြ၊ ဓာတ်အသီးအခြားဟု သိကြလျက် ခြားနား၍ မမြင်ကြ။

အနံ့, အရသာ, ဩဇာတို့၌လည်း ဤနည်းတူဆိုလေ။

www.dhammaransi.com

မွေးညှင်းစသော ကောဋ္ဌာသ၌ ခတ်ခွဲပုံ။ ။ဤဆံပင်၌ကဲ့သို့ မွေးညှင်း, ခြေသည်း, လက်သည်း, သွား, အရေ အစရှိသော ကြွင်းသော **ကောဋ္ဌာသ**တို့၌လည်း ကာယကြီး ၄-ပါး, အစွန်း ၂-ပါး, အာကာသပရိစ္ဆေဒ ၁-ပါး, နိမိတ်ကြီး ၂-ပါးတို့ကို အသီးအသီး အထင်အမြင်ပေါက်အောင် အားထုတ်ကြလေ။

ပထဝီကောဋ္ဌာသ၌ နိမိတ်ကြီး ၂-ပါး အခိပ္ပါယ်။ ။ထိုကြွင်းသော ကောဋ္ဌာသ[1]တို့တွင်—

မွေးညှင်းမှ တပါးသော ၁၈-ပါးသော ပထဝီကောဋ္ဌာသတို့၌ နိမိတ်ကြီး ၂-ပါး ကြီးကျယ်လှ၏။

သဏ္ဌာနနိမိတ်။ ။သဏ္ဌာနနိမိတ်မည်သည် အဏုမြူမျှ အထည်ဝတ္ထုဖြင့် သဏ္ဌာန် ထင်မြင်လာလျှင် သဏ္ဌာန နိမိတ်ကြီး ပင်တည်း။

သန္တတိနိမိတ်။ ။သန္တတိနိမိတ် မည်သည်ကား ဤဝတ္ထုသည် တမိနစ် တည်နေ၏၊ တနာရီတည်နေ၏ဟု ထင်မြင်လာလျှင် **သန္တတိ**နိမိတ်ကြီးပင်တည်း။

မှုန်ညင်းစေ့ငယ်တွေကို တောင်ကြီးဖုံးဖိ၍ ထားဘိသကဲ့သို့ အဟုတ်အမှန်ရှိဖြစ်သော ပရမတ်ခတ်ကြီးတွေကို စိတ်ဝိညာဏ် လုပ်ကြံလှည့်စား၍ ပြမှုနှင့် ထင်မြင်၍ နေရသော အဟုတ်အမှန်ရှိ မဟုတ်သော ထိုနိမိတ်ကြီး ၂ ပါးတို့သည် ဖုံးအုပ်ကွယ်ကာ၍ ထားအပ်ကုန်၏၊ ပရမတ်ခတ်ကြီး တွေကို ရှင်းရှင်းလင်းလင်း ဖော်ထုတ်၍ နိမိတ်ကြီးတွေကို ဉာဏ်နှင့် သန်သန်မှတ်လှင့်၍ ပစ်ကြလေ။

အလင်းရောင်ရောက် အမိုက်မှောင်ပျောက်။ ။အမိုက်မှောင်မည်သည်ကို အရောင်အလင်း ပယ်သာ ယ်နိုင်ဖြစ်၏၊ ညဥ့်အခါ တိုက်ခန်း၌ ပြည့်၍နေသော မှောင်လုံး, မှောင်

၁။ ကောဋ္ဌာသ=အစုအပုံ။ အဘို့အစု။

ခဲကြီးကို အရောင်တခုသည်သာ နိုင်၏၊ အရောင်မှတပါး ထိုမှောင်ကို နိုင်သော အရာမရှိ၊ ဗုံးကြီး၊ အမြောက်ကြီးနှင့် ပစ်ခွင်း၍ ဖျက်ဆီးသော်လည်း ပျောက်ပျက်အောင် မတတ်နိုင်၊ မီးရောင်လာခဲ့လျှင် အဏုမြူ မကျန် ခဏခြင်း အလိုလို ကွယ်ပျောက်၏။

နိမိတ္တမှောင်ကို ဉာဏ်ရောင်ဖြင့် ပယ်။ ။ထိုအတူ နိမိတ္တမှောင်ကြီးကိုလည်း ဓာတ်သဘာဝကို မြင်သော ဉာဏ်ရောင်သည် ပယ်နိုင်ဖြစ်၏၊ ဉာဏ်ရောင်ပေါ်လျှင် အလိုလို ကွယ်ပျောက်၏၊ နိမိတ္တမှောင်ကြီး ဖုံးလွှမ်းမှုဆိုသည်နှင့် အဝိဇ္ဇာမောဟ မှောင်ကြီး ဖုံးလွှမ်းမှုသည်ကား အတူတူပင်။

စိတ်သန္တာန်၌ သမ္မောဟတရားကြီး ရှိနေသောကြောင့် စိတ်ဝိညာဏ်သည် ထိုနိမိတ္တမှောင်ကြီးတွေကို ဖန်ဆင်းနိုင်လေသည်၊ စိတ်သန္တာန်၌ ဓာတ်အမြင် ပေါက်သောဉာဏ် တစတစ ပေါ်၍လာလျှင် သမ္မောဟ တရားကြီး တစတစ ပြယ်ပျောက်၏၊ စိတ်ဝိညာဏ် လှည့်စားမှုလည်း တစတစ ကွယ်ပျောက်၏။

ထို သမ္မောဟတရားကြီးကြောင့် စိတ်ဝိညာဏ်အမှုဖြစ်သော နိမိတ္တမှောင်ကြီး ၂-ပါး အမြဲထင်မြင်၍ နေသဖြင့် နိစ္စဒိဋ္ဌိကြီး၊ အတ္တဒိဋ္ဌိကြီး ၂-ပါးတို့ မင်းမူ၍နေကုန်၏၊ ထို ဒိဋ္ဌိကြီးတို့မှ ဒုစရိုက်ဆယ်ပါးတို့သည် ထွက်ကုန်၏၊ ဒုစရိုက်ဆယ်ပါးတို့မှ အပါယ်ဘဝ အပါယ်ခန္ဓာတို့သည် ဖြစ်ကုန်၏။

ဒိဋ္ဌိဘေးကြီး၊ ဒုစရိုက်ဘေးကြီး၊ အပါယ်ဘေးကြီးတို့ကို ကြောက်လန့်ကြကုန်မူကား ဓာတ်အမြင်ပေါက်သော ဉာဏ်ရောင်အလင်းကို အားတိုက် ထူထောင်ကြလေကုန်။

မျက်စိ ၂-လုံး တိမ်သလာဖုံးသူပမာ။ ။မျက်စိ ၂-ဖက်၌ ပသာဒရုပ် ကြည်ကို တိမ်သလာကြီး ထူထပ်စွာ ဖုံးလွှမ်းလျက်ရှိသော သူသည် နေ့ကြောင်ကြောင်မှာပင် မှောင်ကြီးဝိုင်း၍နေ၏၊ မှောင်ကြီးကိုသာ မြင်၍နေ၏၊ ထိုသူထင်မြင်၍နေသော မှောင်ကြီးကား နေ့ကြောင်ကြောင်ဖြစ်၍ အဟုတ်ရှိသော မှောင်မဟုတ်၊

www.dhammaransi.com

ထိုသူ့စိတ်ဝိညာဏ် ထင်မိထင်ရာ မြင်မိမြင်ရာမဟုတ်၊ ဘူတရုပ်ကြီး သက်သက်သာတည်း။

မျက်စဉ်းဆေးဝါးကို အားထုတ်မှီဝဲ၍ တိမ်သလာ ကွာပျောက်သဖြင့် အတွင်း၌ ပသာဒရုပ်ကြည် ပေါ်၍လာလျှင် ထိုဝိုင်း၍နေသော မှောင်ထုကြီး အလိုလို ပပျောက်လေ၏။

မျက်စိမမြင်သူနှင့် သတ္တဝါတို့သည် တူကုန်၏။

မျက်စိနှင့် စိတ်သန္တာန်သည် တူ၏။

ပသာဒရုပ်ကြည်နှင့် ပကတိဉာဏ်သည် တူ၏။

တိမ်သလာနှင့် အဝိဇ္ဇာ သမ္မောဟတရားကြီးသည် တူ၏။

စိတ်ဈေးရူးရာ အရပ်ဆယ်မျက်နှာ ဝိုင်း၍နေသော မှောင်ကြီးနှင့် နိမိတ်ကြီးတို့သည် တူကုန်၏။

စိတ္တဝိပလ္လာသအနန္တ။ ။သတ္တဝါတို့၏ ပကတိသော စိတ်ဝိညာဏ် မည်သည် အဟုတ် အမှန်ကို ဟုတ်မှန်သည့်အတိုင်း ထင်မြင်၍နေမှု အလွန် နည်းပါး၏၊ မဟုတ် မမှန်ထင်မြင်၍ နေမှုကား တယောက်တယောက်မှာပင် အနန္တ များပြား၏။

သည်းခြေရူးအလား ပုထုဇဉ်စိတ်များ။ ။သည်းခြေပျက်၍ အလွန်ကြီး ဖောက်ပြန်၍နေသော အရူး၏ စိတ်သည် မီးကို ရွှေ ထင်၏၊ ရေပြင်ကို မြေပြင်ထင်၏၊ ကောင်းကင်ကို ရေပြင် ထင်၏၊ သစ်ပင် တောချုံတွေကို ရွှေဘုံ ရွှေနန်းတွေ ထင်၏၊ ထို ထင်မြင်မှုသည် စိတ်ဝိညာဏ် လှည့်စားမှုသက်သက်သာတည်း။

ဓာတ်အမြင် မပေါက်သော ပုထုဇဉ် သတ္တဝါတို့၏စိတ်သည် ထိုအရူးစိတ်နှင့် ထပ်တူပင်တည်း၊ အရူး၏စိတ်မှာ ဘာမှ မဟုတ်, ဘာမှ မရှိသော ကောင်းကင်ကို ရေပြင်ကြီး, ပင်လယ်ပြင်ကြီး အဟုတ်အမှန် ထင်မြင်၍ နေမှုနှင့် ပုထုဇဉ် သတ္တဝါတို့၏စိတ်မှာ နိမိတ်ကြီး ၂-ပါး ထင်မြင်၍ နေမှု တူလှ၏။

www.dhammaransi.com

ရုပ်ဓာတ်, နာမ်ဓာတ်တို့သည်သာ အဟုတ်ရှိ အမှန်ရှိ ဖြစ်ကုန်၏၊ ထို အဟုတ်ရှိ အမှန်ရှိတို့ကား မျက်တောင်တခတ် လျှပ်တပြက်မျှ ခိုင်မြဲသော နိစ္စမျိုး မဟုတ်ကုန်၊ အလိုသို့လိုက်တတ်သော အတ္တမျိုး မဟုတ်ကုန်၊ အနိစ္စမျိုး, အနတ္တမျိုးတို့သာ ဖြစ်ကုန်၏။

နိမိတ်ကြီး ၂-ပါးတို့ကား အဟုတ်ရှိ အမှန်ရှိ မဟုတ်၊ စိတ်ဝိညာဏ် ထင်ချင်တတ်တိုင်း ထင်မြင်၍နေသော အထည် ဒြပ်ကြီးဖြစ်၍ နိစ္စအနေ, အတ္တအနေ ထင်မြင်၍ နေကြကုန်၏။

နိမိတ်ကြီး ၂-ပါးဆိုသည်လည်း အထည်ဒြပ် မဟုတ်သော ရုပ်ဓာတ်, နာမ်ဓာတ်ကိုပင် အထည်ဒြပ် ပြုလုပ်၍ ထင်မြင်သော အမှုတည်း။

အရှုးသည် ကောင်းကင်ကြီးကို ရေဟူ၍ အတပ် ထင်မြင်၏၊ အရှူး ထင်သည့်အတိုင်း ရေမဟုတ်သည့်အတွက်ကြောင့် ရေကိစ္စ၌ အသုံး သက်သက် မကျ၊ ရေဟု ထင်မြင်ချက်နှင့် အမက်ကြီး အစွဲကြီးတခု ဖြစ် နေရုံမျှသာ ရှိ၏။

ထို့အတူ သတ္တဝါတို့သည် ရုပ်ဓာတ်, နာမ်ဓာတ်တို့ကို နိမိတ်ကြီး ၂-ပါး ပြုလုပ်၍ နိစ္စ, အတ္တ ထင်မြင်၍ နေကြကုန်၏၊ သတ္တဝါတို့ ထင်မြင်သည့် အတိုင်း မဟုတ်သည့်အတွက်ကြောင့် ထို ရုပ်ဓာတ်, နာမ်ဓာတ်တို့သည် နိစ္စကိစ္စ, အတ္တကိစ္စနှင့် သက်သက် အသုံးမကျကုန်။

နိစ္စကိစ္စ, အတ္တကိစ္စ မည်ပုံ။ ။နိစ္စကိစ္စ, အတ္တကိစ္စဆိုသည်ကား–စောင့်ရှောက်မှု, ထောက်ပံ့မှု, မွေးမြူ ပြုပြင်မှုတို့နှင့် အချင်းခပ်သိမ်း လွတ်ကင်း၍ အနှစ်တရာ, အနှစ်တထောင် စသည်ဖြင့် သတ္တဝါတို့ အလိုရှိသမျှ ကာလပတ်လုံး မိုးကြိုးပင် ပစ်သော်လည်း ဖောက်ပြန်ခြင်းမရှိဘဲ ပကတိအတိုင်း တည်နေမှုသည် နိစ္စကိစ္စ, အတ္တကိစ္စ မည်၏။

မီးတောက်ပမာ ရုပ် နာမ် ခန္ဓာ။ ။ရုပ်ခန္ဓာ, နာမ်ခန္ဓာတို့၌ ထို ကိစ္စနှစ်ချက် သက်သက် မရှိ၊ မီးစာ, ဆီ, ရေနံဆီတို့ကို အစွဲပြု၍ ဖြစ်ရ တည်နေရသော မီးတောက်သည် မီးစာ, ဆီ, ရေနံဆီတို့ လျော့ပါးကုန်လျှင် လျော့ပါးရတော့သည်၊ မီးစာ, ဆီ,

www.dhammaransi.com

ရေနံဆီတို့ ကုန်ဆုံးလျှင် သေဆုံးရတော့သည်၊ မီးစာ, ဆီ, ရေနံဆီတို့နှင့် ကင်း၍ ပကတိအနေနှင့် မျက်တောင်တခတ်စာမျှ တည်တံ့စွာ မနေနိုင်၊ သေရလေ၏။ မီးစာ, ဆီ, ရေနံဆီတို့ပင် အပြည့်အစုံရှိကြကုန်သော်လည်း လေ, ရေ အစရှိသော အန္တရာယ် ဖျက်ဆီးပြန်လျှင် ခဏခြင်း သေဆုံးပြန်သည်။

ရုပ်နာမ်တို့ တည်ပုံ ပျက်ပုံ။ ။ထိုနှင့်ထပ်တူ သတ္တဝါတို့ ရုပ်ခန္ဓာ, နာမ်ခန္ဓာတို့သည် အမိဝမ်း၌ အမိကိုယ်မှ ဖြစ်ကုန်သော ဥတု, အာဟာရတို့ကို အစွဲပြု၍ ဖြစ်ရ တည်ရကုန်၏၊ ထို ဥတု, အာဟာရတို့နှင့် ကင်း၍ မျက်တောင်တခတ်စာမျှ တည်တံ့စွာ မနေနိုင်ကုန်၊ ပျက်ဆုံးရကုန်၏။

ဖွားမြင်သည်မှ နောက်၌လည်း ထမင်း အစာ ရေစာတို့မှ ဖြစ်ကုန်သော ဥတု, အာဟာရတို့ကို အစွဲပြု၍ ဖြစ်ရ, တည်ရကုန်၏၊ ထို ဥတု, အာဟာရတို့နှင့် ကင်း၍ မျက်တောင်တခတ်စာမျှ အဇ္ဈတ္တခန္ဓာ[၁] တို့သည် တည်တံ့စွာ မနေနိုင်ကုန်၊ ပျက်ဆုံးရကုန်၏။

ထို ဥတု, အာဟာရတို့ လောက်ပံ့မှုရှိနေကုန်သော်လည်း ကိုယ်တွင်း အန္တရာယ်, ကိုယ်ပအန္တရာယ်တို့ အပြင်းအထန် ထိပါးခဲ့ပြန်လျှင် ခဏခြင်း ပျက်ဆုံးရပြန်ကုန်၏။

ကိုယ်တွင်း၌ ထမင်းရေစာတို့မှ ဖြစ်ပွါးသော ဥတုဟူသော ဓာတ်မီး, အာဟာရဟူသော ဓာတ်ဆီတို့နှင့်ကင်းလျက်ရင်း၊ အတွင်း အပအန္တရာယ် ပြင်းထန်စွာထိပါးလျက်ရင်း ဖောက်ပြန်ခြင်းမရှိဘဲ မိမိတို့၏ နိစ္စဂုဏ်သတ္တိ အစွမ်းနှင့်သော်ရင်း၊ သတ္တဝါတို့၏ အလိုသို့လိုက်မှုဟူသော အတ္တဂုဏ်သတ္တိအစွမ်းနှင့်သော်ရင်း ပကတိ အနေအားဖြင့် မျက်တောင် တခတ်စာမျှ တည်နိုင်မှု မရှိကြလေကုန်။

သခါရဒုက္ခကိစ္စ။ ။ဤ လောကတွင် ရေသတ္တဝါ, ကုန်းသတ္တဝါတို့၌ အသက်မွေးမှုကိစ္စ, အစာအာဟာရ ရှာမှီးစား

၁။ အဇ္ဈတ္တခန္ဓာ=သတ္တဝါတို့၏ မိမိကိုယ်ကို စွဲ၍ဖြစ်သည့် အတွင်းခန္ဓာငါးပါး။

www.dhammaransi.com

သောက်မှုကိစ္စ,ကိုယ်တွင်း ကိုယ်ပ ဘေးအန္တရာယ်တို့ကိုအမြဲသတိပြုမှုကိစ္စ၊ ဤ သင်္ခါရဒုက္ခကိစ္စကြီးတို့နှင့် နေ့ရက်ရှိသမျှ ကြပ်တည်းစွာ ကြောင့်ကြ စိုက်ထုတ်၍ နေကြရသည်ကား ဒိဋ္ဌမျက်မြင်ပေတည်း။

သဏ္ဌာနနိမိတ်, သန္တတိနိမိတ်တို့၌ နိစ္စဂုဏ်သတ္တိ, အတ္တဂုဏ်သတ္တိ မရှိပုံ

ထိုသင်္ခါရဒုက္ခ ကိစ္စကြီးတို့ကို လွှတ်ထား၍ မိမိခန္ဓာတို့၏ နိစ္စဂုဏ်သတ္တိ, အတ္တဂုဏ်သတ္တိသက်သက်နှင့် တသက်လုံး တည်နေနိုင်သောသူ ဟူ၍ လောက၌ တစုံတယောက်မျှ မရှိ၊ တနေ့ တရက်မျှ မနေနိုင်ကြ၊ တကြိမ် မျှဝဲသော အစာအာဟာရ ဓာတ်ဆီ၏ တကိုယ်လုံး ပျံ့နှံ့ထောက်ပံ့မှုသည် လူတို့၌ ၇-ရက် ဟူ၏၊ နတ်တို့၌ တလ, နှစ်လ ဟူ၏၊ ထို ဓာတ်ဆီအယဉ် ပြတ်သည်နောက် မျက်တောင်တခတ်မျှ အဇ္ဈတ္တခန္ဓာတို့ မတည်နိုင်ကုန်၊ ဥတုဇ ရုပ်ကြမ်းတို့သည်သာ သူသေကောင် အဖြစ်နှင့် ကျန်ရှိရစ်ကုန် တော့သည်။

နိမိတ်ကြီး နှစ်ပါးတို့သည် ထိုခန္ဓာတို့၏ ထိုကဲ့သို့သော ပျက်ဆီးမှုကို အကျုံးမျှ တားမြစ်ခုခံနိုင်ကြသည် မဟုတ်ကုန်၊ ဤ သတ္တဝါအပေါင်းတို့ သည်မူကား သင်္ခါရဒုက္ခမှုကြီးတွေနှင့် အကြပ်အတည်း ကြောင့်ကြစိုက် နိုင်လှ၍ ခန္ဓာအစဉ်မပြတ်ဘဲ နှစ်,လ ရှည်ကြာ အသက်ရှည်၍ နေကြရပါ သည်ကို နိမိတ်ကြီးတို့၏ နိစ္စအစွမ်း,အတ္တအစွမ်း,ဇီဝအစွမ်း ဟု ထင်မှတ် မှောက်မှား၍ နေကြကုန်၏။

ခန္ဓာတို့သည်ငင်း, နိမိတ်တို့သည်ငင်း အကယ်၍ အလိုလိုက်မှုဟူသော အတ္တအစွမ်း ရှိကြကုန်သည်ဖြစ်အံ့၊ ထိုခန္ဓာ,နိမိတ်တို့သည် ပြုပြင်မှုနှင့် ကင်း၍ပင် သတ္တဝါတို့နေလိုသမျှ နှစ်,လ များစွာ တရာ,တထောင်စသည် တည်နေကြကုန်ရာ၏၊ သတ္တဝါတို့၏ အလိုသက်သက်နှင့် တရက်, တနာရီ တည်နေနိုင်ကြသည် မဟုတ်ကုန်၊ ထို့ကြောင့် အတ္တအစွမ်းဟူ၍ အကျုံးမျှ မရှိကြသည်ကို မုချ သိမြင်နိုင်၏။

www.dhammaransi.com

အကယ်၍ တနေ့တရက် ရှည်နိုင်သော အသက်ဇီဝ ရှိကြကုန်သည် ဖြစ်အံ့၊ တနေ့တရက်အတွင်းမှာ မိုးကြိုးတရာဆိုင်၍ ပစ်သော်လည်း ထို ခန္ဓာတို့ မပျက်ကုန်ရာ။

အကယ်၍ တရက်၊ နှစ်ရက် ရှည်နိုင်သော အသက်၊ သုံးရက် ရှည်နိုင် သော အသက်၊ တလ ရှည်နိုင်သော အသက် စသည်ဆိုလေ။

အကယ်၍ အနှစ်တရာ ရှည်နိုင်သော အသက်ဇီဝ ရှိကုန်သည်ဖြစ်အံ့၊ ထိုခန္ဓာ၊ ထိုနိမိတ်တို့သည် ပြုပြင်မွေးမြူမှုနှင့် ကင်း၍ပင် အနှစ်တရာ ရှည် နိုင်ကုန်ရာ၏၊ အနှစ်တရာ၏အတွင်းမှာ မိုးကြိုးတရာပင် ဆိုင်၍ပစ်သော် လည်း မပျက်နိုင်ကြကုန်ရာ၊ ထိုသို့ မပျက်နိုင်ကုန်သည်ကား မဟုတ်၊ အာဟာရ အယဉ်ပြတ်ခဲ့လျှင် ဘယ်အခါမဆို ပျက်ဆုံးကြ ကုန်၏၊ အန္တရာယ်ပြင်းထန်စွာ ထိခိုက်လျှင်လည်း ဘယ်အခါမဆို ပျက်ဆုံးကြ ကုန်၏။

ထို့ကြောင့် တနာရီ ရှည်နိုင်သော အသက်ဇီဝဟူ၍ အကျူမြူမျှမရှိ၊ တရက်စသည် ရှည်နိုင်သော အသက်ဇီဝမှာ ဝေးလေစွ၊ စောင့်ရှောက်မှု၊ မွေးမြူမှု၊ ပြုပြင်မှု အစွမ်းသက်သက်နှင့်သာ နေ့၊ ရက်၊ လ၊ နှစ် အရှည်တည်ရှိ နိုင်ကြကုန်သည်ဟု မုချ သိရာ၏။

အတ္တမဟုတ်၊ အလိုသို့ မလိုက်ပုံ။ ။ခန္ဓာတို့သည် အတ္တ ဟုတ်ပါကုန်၏၊ အတ္တ မှန်ပါကုန်၏၊ ကောင်းကောင်း ပြုပြင်၍ ပေးခဲ့ပါလျှင် အန္တရာယ်လည်း ကင်းခဲ့ပါလျှင် အသက်တမ်း ရှိသမျှ ပြည့်မီရုံ အလိုသို့ လိုက်ပါကုန်၏။

ခန္ဓာတို့သည် ပုဂ္ဂိုလ် ဟုတ်ပါကုန်၏၊ သတ္တဝါ ဟုတ်ပါကုန်၏၊ ငါ ဟုတ် ပါကုန်၏၊ ငါဟုတ်သောကြောင့်ပင်လျှင် ငါ့အလိုသို့ လိုက်ပါကုန်၏။

ခန္ဓာတို့ကို ငါ အစိုးရပါ၏၊ ငါ့ကိုယ် ဟုတ်ပါ၏၊ ငါနှင့်ခန္ဓာ တခုတည်း ပင် ဖြစ်၏။

ငါ့အလိုသို့ လိုက်ကြပုံကား—

www.dhammaransi.com

တသက်လုံး ငါ၏ခန္ဓာတို့နှင့်ပင် ငါအလိုရှိရာ ပြုလုပ်၍ လာခဲ့သည်၊ ရှေ့အဖို့လည်း အသက်ရှိသမျှ ကာလပတ်လုံး ငါ့ခန္ဓာတို့နှင့်ပင် ငါအလိုရှိရာ ပြုလုပ်၍ သွားရပါလိမ့်ဦးမည်ဟု ဆိုကြကုန်ငြားအံ့။

ထိုစကား၌—

"ကောင်းကောင်းပြုပြင်၍ ပေးခဲ့ပါလျှင် အန္တရာယ်လည်း ကင်းခဲ့ပါလျှင် အသက်တမ်းရှိသမျှ ပြည့်မီရုံ အလိုသို့ လိုက်ပါကုန်၏" ဟူသော အဆိုမှာ—

ပြုပြင်၍ ပေးမှပင် အလိုသို့ လိုက်နိုင်ကြကုန်သည်၊ ပြုပြင်၍ မပေးခဲ့လျှင် အလိုသို့ မလိုက်နိုင်ကြကုန်ဟု ဆိုရာကျ၏၊ အလို၏ အစွမ်းနှင့် အလိုရှိတိုင်း မပြီးစီးနိုင်သောကြောင့် ပြုပြင်မှုကို ပဓာနထားရ၏၊ အလိုသို့ လိုက်သော အခြင်းအရာ ထင်မြင်ရသည်မှာ ပြုပြင်မှု၏ အစွမ်းသက်သက်သာ၊ အလို၏ အစွမ်းမဟုတ်၊ အလိုသို့ လိုက်မှုဆိုသည်မှာ စိတ်ထင်သက်သက်သာဟု ထိုစကားနှင့်ပင် ထင်ရှားပြီးဖြစ်သတည်း၊ သိမ်မွေ့စွာ၏။

ဓာတ်ကြီးလေးပါးမြင်လျှင် ပညတ်ပျောက်ခြင်း။ ။"ခန္ဓာတို့သည် ပုဂ္ဂိုလ် ဟုတ်ပါကုန်၏၊ သတ္တဝါ ဟုတ်ပါကုန်၏၊ ငါ ဟုတ်ပါကုန်၏"ဟူသောစကား၌—

နိမိတ်ကြီးနှစ်ပါးတို့သည် ခန္ဓာဟုတ်ကြကုန်လျှင်, ဓာတ်ကြီးလေးပါး ဟုတ်ကြကုန်လျှင် ခန္ဓာတို့သည် ပုဂ္ဂိုလ်,သတ္တဝါ,ငါဟုတ်ကြပေကုန်ရာ၏။

နိမိတ်ကြီးတို့သည် ခန္ဓာမဟုတ်၊ ဓာတ်ကြီးလေးပါးမဟုတ်၊ ဘာမျှမဟုတ်၊ ကောင်းကင်ကို ရေပြင်ဟု အရူး၏ စိတ်ဖောက်ပြန်မှုနှင့် ထပ်တူမိမိတို့ စိတ်ဝိညာဏ် လှည့်စားမှုသက်သက်ဖြစ်ကြောင်းကို ရှေး၌ ထင်ရှားစွာ ပြဆိုခဲ့ပြီ၊ အနိစ္စမျိုးဖြစ်သော ခန္ဓာတို့ ဓာတ်တို့ကို နိစ္စမျိုးဖြစ်သော နိမိတ်ကြီးနှစ်ပါးတို့ လွှမ်းခြုံ၍ နေကုန်၏။

နိမိတ်ကြီးနှစ်ပါးတို့၏ အပေါ်မှာ ပုဂ္ဂိုလ်, သတ္တဝါ, ငါ, သူတပါး, ယောကျ်ား,မိန်းမဟူသော သတ္တပညတ်ကြီး ထပ်ဆင့်၍ နေ၏၊သိမ်မွေ့စွ။

www.dhammaransi.com

မှောင်နှင့်မီးရောင် ဥပမာကဲ့သို့ ခေတ်ကြီးလေးပါးတို့ကို ဥပါဒ်စွန်း, ဘင်စွန်းတို့နှင့်တကွ ထင်ရှားစွာ မြင်နိုင်ကြမှ ထိုနိမိတ္တပညာတ်, သတ္တပညာတ်တို့ အလိုလို ကွယ်ပျောက်ကုန်သတည်း။

"ခန္ဓာတို့ ငါဟုတ်သောကြောင့်ပင်လျှင် ငါ့အလိုသို့ လိုက်ပါကုန်၏၊ ငါတသက်လုံး ငါ့ခန္ဓာတို့နှင့်ပင်လျှင် ငါအလိုရှိရာ ပြုလုပ်၍လာခဲ့သည်" ဟူသောစကား၌—

ပြုပြင်မှုကြောင့် ခန္ဓာကိုယ်တည်နေခြင်း။ ။နောက်နောက်နေ့ရက်တို့၌ အလိုရှိရာ ကြံမှု,ဖန်မှု,ပြောမှု, ဆိုမှု, ကိုယ်အင်္ဂါကြီးငယ် လှုပ်ရှားသွားလာ ပြုလုပ်မှု အလုံးစုံတို့သည် ရှေးရှေး နေ့ရက်တို့က အစာ ရေစာ စသည်တို့နှင့် မွေးမြူ ပြုပြင်မှုတို့၏ အစွမ်းကြောင့်သာ နောက်နောက်နေ့ရက်တို့မှာ ဖြစ်ပေါ်နိုင်ကုန်၏၊ အလို၏ အစွမ်းသတ္တိကြောင့် အလိုသို့ လိုက်နိုင်ကြသော အစွမ်းရှိကြကုန်၍ နောက်နောက် နေ့ရက်တို့၌ ဖြစ်ပေါ်နိုင်ကုန်သည် မဟုတ်။

ရှေးရှေးနေ့ရက်တို့၌ မွေးမြူပြုပြင်မှု မရှိပါမူကား အဇ္ဈတ္တခန္ဓာငါးပါးတို့သည် ရှေးရှေးနေ့ရက်တို့၌ အမိဝမ်းက ဖွားမြင်စမှာပင် ချုပ်ပျက်ကုန်ဆုံးကြကုန်ရာ၏၊ နောက်နောက် နေ့ရက်သို့ မရောက်လာကြကုန်ရာပြီ၊ မျက်မြင်ကဲ့သို့ပင် ထင်ရှားလှ၏။

ပြုပြင်မှုနှင့် သိမှုတို့ကို ခေတ်ခွဲပြခြင်း။ ။ဆိုဖွယ်အထူးကား—သခါရတရားမျိုးမည်သည် ဘယ်လိုပြုပြင်လျှင် ဘယ်လိုဖြစ်၏ဟု သိ၍ အလိုရှိရာဖြစ်လာရန် ပြုပြင်၍ပေးလျှင် အလိုရှိရာ ဖြစ်လာ၏၊ ပြုပြင်မှုနှင့်ကင်း၍ အလိုသက်သက်နှင့် ဖြစ်လာသည် မရှိ၊ "မန္ဓာတ်မင်းကြီးသည် လက်ပမ်းပေါက်ခတ်လိုက်လျှင် ကောင်းကင်မှ ရတနာမိုးသည်း ရွာလာရသည်" ဟူရာ၌ ထိုသို့ဖြစ်နိုင်ရန် ရှေးဘဝတို့၌ ကံအထူးကို ပြုမှု,လက်ပမ်းပေါက်ခတ်မှုဟူသော ပြုပြင်မှုရှိမှသာ ရတနာမိုးသည်းရွာမှု ဖြစ်လာသည်၊ အလိုသက်သက်နှင့် ဖြစ်လာနိုင်သည် မဟုတ်။

www.dhammaransi.com

၁။ ဘယ်အမှုကိုပြုလျှင် ဘယ်ဟာဖြစ်လာ၏ဟု သိမှုတို့ကား သညာ[၁], ဝိညာဏ်[၂], ပညာ[၃] တို့ပေတည်း။

၂။ ပြုပြင်မှုတို့ကား စေတနာ[၄], ဝီရိယ[၅] တို့ပေတည်း။

ထိုတရားတို့သည် နိမိတ္တပညတ်မျိုးလည်း မဟုတ်ကုန်၊ ပုဂ္ဂလ, သတ္တ, အတ္တ, ဇီဝ-ပညတ်မျိုးလည်း မဟုတ်ကုန်၊ တထိုင်တွင်း, တနာရီတွင်းမှာ အခါတရာမက ချုပ်ပျောက်ပျက်ဆုံးမှု အမြဲရှိနေကြကုန်သော ပရမတ်ခေတ်မျိုး, အနိစ္စခေတ်မျိုးတို့သာတည်း။

ထို့ကြောင့် ထိုခေတ်တို့လည်း တစုံတခုကိုမျှ သိတတ်, ပြုပြင်တတ်သော ပုဂ္ဂိုလ်, သတ္တဝါ မဟုတ်ကြကုန်၊ ထိုခေတ်တို့မှတပါးလည်း တစုံတခုကိုမျှ သိတတ်, ပြုပြင်တတ်သော ပုဂ္ဂိုလ်, သတ္တဝါဟူ၍ အသီးအခြား မရှိပြီ၊ သိမ်မွေ့လှ၏။

သညာ, ဝိညာဏ်, ပညာ, စေတနာ, ဝီရိယတို့ကို ခေတ်အသီးအခြား အနေနှင့် ဉာဏ်အမြင်ပေါက်ခဲ့လျှင် ဤအချက်ကြီး ချောမောလတ္တံ့၊ ဝိညာဏ်အခဏ်းသို့ရောက်မှ ပြဆိုအံ့။

ဤတွင်ရှေ့ကား ဆံပင်မှကြွင်းသော ပထဝီကောဋ္ဌာသတို့တွင် အရေ, အသား, အရိုး အစရှိသော ကောဋ္ဌာသကြီးတို့၌ နိမိတ်ကြီးနှစ်ပါး ကြီးကျယ်လှသည်ဖြစ်၍ နိစ္စ, ဓုဝ, ပုဂ္ဂလ, သတ္တ, အတ္တ, ဇီဝ အထင်အမြင်တို့ကို ပယ်ဖျောက်ရန် အလွန်ခဲယဉ်းလှသောကြောင့် ခက်ဆစ် ခက်ပိုင်းတို့နှင့်တကွ နိမိတ်ကြီးနှစ်ပါး ပယ်ရှားနည်းကို ပြဆိုခဏ်းတည်း။

အရေ, အသား, အရိုး, ဦးနှောက်, အဆုတ်, အသည်း, နှလုံး, အူမ, အူသိမ် ဤကိုးပါးသည် လိုရင်းတည်း။

၁။ သညာ=(သံ=အမှတ်ပြု၍+ဉာ=သိခြင်း။) အမှတ်ပြု၍ သိခြင်း။

၂။ ဝိညာဏ်=(ဝိ=အထူး+ဉာ=သိခြင်း။) အာရုံပြုသောအားဖြင့် အထူးသိခြင်း။

၃။ ပညာ=(ပ=ပိုင်းခြား၍+ဉာ=သိခြင်း။) ဝေဖန်ပိုင်းခြား၍ သိခြင်း။

၄။ စေတနာ=စေ့ဆော်မှု။

၅။ ဝီရိယ=လုံ့လစိုက်မှု။ထောက်ပံ့မှု။

www.dhammaransi.com

အကျယ်ကို အလိုရှိသော သူတို့၏အကျိုးငှါ ဆံပင် စသော ၃၂-ပါးသော ကောဋ္ဌာသတို့၌ ခေတ်ကြီးလေးပါး, အာကာသခေတ်တပါးဟူသော ရူပက္ခန္ဓာ ခွဲခြမ်းခဏ်း ပြီး၏။

အနိစ္စလက္ခဏာကို မထင်မမြင်နိုင်ပုံ ပြီး၏။

ဣရိယာပုထ် ၄-ပါးနှင့် ရူပက္ခန္ဓာ၌ အနိစ္စလက္ခဏာ

ယခုအခါ၌ အကျဉ်းကို အလိုရှိသော သူတို့၏ အကျိုးငှါ တကိုယ်လုံး ခြုံ၍သွားခြင်း,ရပ်ခြင်း,ထိုင်ခြင်း,လျောင်းခြင်းဟူသော ဣရိယာပုထ်ကြီး ၄-ပါး, တခုတခုသော ဣရိယာပုထ်ကြီးအတွင်း၌ ကိုယ်အင်္ဂါကြီးငယ် တို့၏ လှုပ်ရှားခြင်း အမျိုးမျိုးတို့ကို အစဉ်မှီး၍ ဖြစ်မှု, ပျက်မှုတို့နှင့်တကွ ပထဝီကာယ အစရှိသော ကာယလေးပါး, အာကာသပရိစ္ဆေဒကြီးတပါး ဟူသော ရူပက္ခန္ဓာခွဲခြမ်းနည်းကို ပြဆိုဦးအံ့။

မှန်ရိပ်ဥပမာနှင့်ကာယကြီး ၄-ပါး, အာကာသပရိစ္ဆေဒ အလျား ၄-တောင် အနံ ၂-တောင် ရှိသော အလွန် ကြည်လှစွာသော မှန်ကြီးကို ထောင်၍ ထားရာ နေ့ အခါ ထိုမှန်၏ ရှေ့တူရူ နှစ်တောင်ခန့်အရပ်၌ ရပ်၍နေသောသူ၏ လူကောင်ရိပ်ကြီးသည် အကြောင်းလေးပါးကိုစွဲ၍ ထိုအမှန်အပြင်၌ ထင်ရှားစွာ ပေါ်၍နေရာ၏။

အကြောင်း ၄-ပါး ဆိုသည်ကား—

(၁) မှန်အကြည်တပါး

(၂) အနီး၌တည်ရှိသော လူ၏ကိုယ်ခန္ဓာကြီးတပါး

(၃) အရောင်အလင်းတပါး

(၄) မှန်နှင့်လူ၏အကြား၌ ဝတ္ထု ဒြပ် အခြားမရှိခြင်းတပါး

ဤ ၄-ပါးတည်း။

www.dhammaransi.com

ထို ၄-ပါးတို့တွင် တပါးပါးပျက်ခဲ့လျှင် ထိုအရိပ်ကြီးသည် ခဏခြင်း ပျက်၏၊ ဝတ္ထုဒြပ်ကွယ်ခြားခဲ့လျှင် ခဏခြင်း ပျက်၏။

ပျက်ပုံကား–မှန်နှင့် လူတို့၏ အကြား၌ သံပြားကြီးကို အထက်မှ အောက်သို့ ချလိုက်ငြားအံ့၊ သံပြားရိပ်ကြီးသည် လူရိပ်ကြီးကို ဦးခေါင်းမှ စ၍ ခြေဖဝါးသို့ကျအောင် တခါတည်း တွန်းဖြို၍သွားသဖြင့် လူရိပ်ကြီး သည် ခဏခြင်း အကုန်ကွယ်ပျောက်လေရာ၏။

သံပြားကြီးကို အထက်သို့ မြှောက်တင်ပြန်လျှင် လူရိပ်ကြီးသည် သံပြားရိပ်ကြီးကို အောက်အစွန်းမှစ၍ အထက်အစွန်းသို့ ကျအောင် တခါတည်း တွန်းလှန်၍သွားသဖြင့် သံပြားရိပ်ကြီးသည် ခဏခြင်း အကုန် ကွယ်ပျောက်လေရာ၏။

တယောက်သောသူသည် လကျာ်, လက်ဝဲ နံပါး၌နေ၍ ထိုထိုဝတ္ထုကို ဘယ်နေရာမှာမဆို အကြား၌ ထိုးပြန် သွင်းပြန်လျှင်လည်း ထိုထိုဝတ္ထု၏ အရိပ်သည် လူရိပ်ကို တွန်းဖယ်၍ ပေါ်လေရာ လူရိပ်ကြီးမှာ တပိုင်း ပြတ်တွေ ဖြစ်လေရာ၏၊ တခြမ်းပဲ့တွေ ဖြစ်လေရာ၏။

သံကြမ်း, သံမှုန့်တို့ကို အထက်မှ ဖြူးခဲ့သော်၎င်း, နံပါးမှ ပက်ခဲ့သော် ၎င်း သံမှုန့်ရိပ်တို့ ပေါ်လေရာ လူရိပ်ကြီးမှာ အာကာသပေါက်, ဇာပေါက် တို့ကဲ့သို့ အပေါက် အပေါက်တွေ ဖြစ်၍ ကုန်ရာ၏။ ဤ ဥပမာကို ထင်လင်းစွာ ကြည့်၍ထား။

ဤကိုယ်ကောင်ကြီးမှာ ခက်မာမှုကြီးယာသည် အမာခံ အထည်ခံကြီး ဖြစ်၍ ကိုယ်သဏ္ဌာန်နှင့်အမျှ တင်းကျမ်းအပြည့် ရှိနေ၏၊ ပထဝီကာယကြီး မည်၏၊ မြေရုပ် ကိုယ်ကောင်ကြီးတပါး မည်၏၊ မှန်မှာ ထင်မြင်သော လူရိပ်ကြီးနှင့် ချွတ်၍ စွပ်သကဲ့သို့ သဏ္ဌာန်အားဖြင့်လည်း တူလှ၏၊ အနှစ် သာရ မရှိပုံအားဖြင့်လည်း တူလှ၏၊ ဖြစ်ပေါ်မှု, ပျက်ကွယ်မှု လျင်မြန်ပုံ အားဖြင့်လည်း တူလှ၏။

အရိပ်သူယောင် ပထဝီကာယသူယောင်။ ။လူရိပ်ကြီးသည် မှန်အပြင် အပေါ်ရေမှာ မှီရသည်ဖြစ်၍ ခဏခြင်း နောက်ဆက်မရှိ ကွယ်ပျောက်နိုင်၏။

www.dhammaransi.com

ပထဝီကာယဟု ဆိုအပ်သော သူယောင်ကြီးသည်မူကား ကိုယ်ခန္ဓာ တခဲနက်ကြီးကို မှီရသည်ဖြစ်၍ ခဏခြင်း အကုန်ကွယ်ပျောက်သော်လည်း ခဏခြင်း မီးခိုးလျှောက် နောက်ထပ် နောက်ဆက် သူယောင်ကြီး အမြဲ အစားစိုက်၍ လိုက်၏။

ရှေးရှေး ပထဝီ သူယောင်ကြီး ခဏမစဲ ချုပ်ပျက် ကွယ်ပျောက်၍ နေသည်ကိုပင် မသိရ မမြင်ရအောင် နောက်ဆက် သူယောင်ကြီး အမြဲ တည်ယောင်၍ လိုက်၏၊ အဟောင်း, အသစ်တို့၏ အကြား အကြား၌ အာကာသ ပရိစ္ဆေဒကြီး ပါရှိမြဲ ဖြစ်၏။

ဤကား မှန်အပြင်မှာရှိသော အရိပ် သူယောင်ကြီးနှင့် ဤခန္ဓာကိုယ် မှာရှိသော ပထဝီ ကာယ သူယောင်ကြီး ၂-ပါးတို့၏ အထူးတည်း။

ဤကား ပထဝီကာယ သူယောင် အခြင်းအရာတည်း။

ထိုအတူ-

ရုပ်ကလာပ် အချင်းချင်း ဖွဲ့တွယ်ပူးကပ် ဂဟေစပ်သော အာပေါ-ကာယ သူယောင်ကြီး၊

ထိုသူယောင်ကြီး ၂-ပါးတို့ကို မပုပ်မရိ မချဉ် မသိုးရအောင် အမြဲ ပေါင်းနွှေး၍နေသော တေဇောကာယ သူယောင်ကြီး၊

ထိုကာယကြီး ၃-ပါးတို့ကို မိမိတို့ ကိစ္စ၌ အားခွန်ဗလ မလျှော့ကျရ အောင် ထောက်ကန် တောင့်တင်းမှု ဟူသော ဝါယောကာယ သူ ယောင်ကြီး။

ဤကာယကြီး သုံးပါးကိုလည်း ပထဝီကာယကြီးအတိုင်း အထူး မရှိ သိလေ။

အာကာသ ပရိစ္ဆေဒကြီး ၂-ပါးသည်လည်း-

တကိုယ်လုံး တကောင်လုံးမှာ ဆံဖျားလောက်မှ မလပ်ရအောင် အတွင်း အပ အကုန် နှံ့ပြားလျက် တည်ရှိ၏။

www.dhammaransi.com

သွားမှု၌ အနိစ္စ လက္ခဏာ။　။ဤကိုယ်ခန္ဓာကြီး ရပ်၍ ထိုနေရာမှ သွားတော့မည် ရှိရာ၌ ရပ်၍ နေဆဲအခါတွင် ရှိနေသော ခက်မာမှုမျိုးဟူသော ပထဝီကာယကြီးကို ခြေဖဝါးမှ ငယ်ထိပ်ကျအောင် အရိပ်သူယောင်ကြီးနှင့် တူစွာ မတ်တတ်ရပ် စိုက်၍နေပုံကို အကုန် မြင်အောင် ကြည့်၍ထား။

သွားတော့မည်ဟု ကိုယ်အင်္ဂါတို့ကို ကြွချီမှု, ရှေ့သို့ သည်ပိုးမှုကို ပြုသောအခါ၌ တကိုယ်လုံးမှာ သိမ့်သိမ့်လှုပ်သော ဝိသဘာဂ[၁] နောက်ဖြစ် ကာယကြီးတွေ ပြိုင်းခနဲ ပြိုင်းခနဲ ဖြစ်မှု ပေါ်လာကုန်၏၊ မတ်တတ်ရပ် စိုက်၍နေသော ခက်မာမှုမျိုးကြီးတွေကို တချက်တည်းပြီး ခါတွက်၍ ပစ်လိုက်သကဲ့သို့ ဖြစ်၏။

မတ်တတ်ရပ် စိုက်၍ရှိနေသော ပထဝီကာယ သူယောင်ကြီးသည် တခဏအတွင်း မီးတောက်ကြီး ငုတ်တုတ် ကွယ်ပျောက်သကဲ့သို့ မြွေမြွေကြေ၍ ပျက်ကြေ ကွယ်ပျောက်လေ၏၊ ဦးခေါင်း အင်္ဂါကြီးလည်း ကွယ်ပျောက်လေ၏၊ ကိုယ်အင်္ဂါကြီးလည်း ကွယ်ပျောက်လေ၏။

ခြေအင်္ဂါ, လက်အင်္ဂါတို့လည်း အကုန် ကွယ်ပျောက်လေကုန်၏ဟူ၍သော်လည်း အစိတ် အစိတ် ပိုင်း၍ ဆိုလေ၊ ဉာဏ်မျက်ရိပ်, ဉာဏ်မျက်စောင်းအစွမ်း ကောင်း လိုလှ၏။

ထိုသို့ ကွယ်ပျောက်သည်ကို အဘယ်သို့ သိမြင် ယုံကြည် နိုင်ရပါအံ့နည်းဟူမူကား–

ရပ်၍နေရာမှ သွားမည်ဟု အချီအကြွတွင် ဘယ်လိုအမူအရာသစ်တွေ, ကြိယာတမျိုးတွေ, ဝိသဘာဂရုပ်တွေ ဖြစ်ပေါ်၍လာသည်ဟု အတွင်းအပ တကိုယ်လုံး နှံ့ပြားအောင် ကြည့်မြော်ကြပါလျှင် အမူအရာသစ်တွေကို မြင်ကြကုန်လတ္တံ့၊ သွားမှု၏ ဆိုင်ရာ ဝိသဘာဂရုပ်သစ်တို့ပေတည်း။

ထိုသွားမှု၏ ဆိုင်ရာ ကာယအသစ်တို့၏ ဖြစ်ပေါ်မှုသည် အဘယ်မျှလောက် မြန်ထက်သည်ဟု မြော်ကြကုန်ရာ ယမ်းပုံကြီးကို မီးပွါးကျ၍

၁။ ဝိသဘာဂ=သဘောချင်းမတူ ဆန့်ကျင်သော။

www.dhammaransi.com

တောက်ထသော မီးတောက်ကြီး၏ ဖြစ်ပေါ်မှု မြန်ထက်ပုံနှင့် အလားတူ ထင်မြင်ကြကုန်လတ္တံ့၊ ရိပ်မိရုံ ရှိစေဦး။

ရပ်ခြင်းစသော အမူအရာသစ် ဖြစ်တိုင်း အဟောင်းပျက်ခြင်း

သွားမှု၏ဆိုင်ရာ ဝိသဘာဂရုပ်ကာယတို့၏ ထိုမျှလောက် ဖြစ်ပေါ်မှု မြန်ထက်သည်ကို သိမြင်ကြကုန်လျှင် ရပ်မှု၏ဆိုင်ရာ ထိုပထဝီကာယကြီး ချုပ်ဆုံးကွယ်ပျောက်မှု၏လည်း ထိုမျှလောက်ပင် လျင်မြန်သည်ကို သိမြင်နိုင်ကြကုန်ရာ၏။

သိမြင်ပုံကား—ရပ်မှု၏ဆိုင်ရာ အမူအရာ ကြိယာမျိုးကား တမျိုးတည်း၊ သွားမှု၏ဆိုင်ရာ အမူအရာ ကြိယာမျိုးကား တမျိုးတည်း၊ ရပ်မှု၏ဆိုင်ရာ ကြိယာမျိုးသည် အကြင်မျှလောက်သော ကာလပတ်လုံး ရှိနေ၏၊ ထိုမျှလောက်အတွင်း၌ ထိုသန္တာန်မှာ သွားမှု၏ဆိုင်ရာကြိယာမျိုး ဖြစ်ပေါ်ခွင့်မရ၊ ရပ်မှုအခြေအနေ မပျက်သမျှကာလပတ်လုံး သွားမှုအမူအရာသစ် မဖြစ်နိုင် ဟူလို။

ရပ်မှုအခြေအနေဆိုသည်ကား ရပ်မှု၏ဆိုင်ရာ ပထဝီကာယကြီးပေတည်း၊ သွားမှုအမူအရာသစ်ဆိုသည်ကား လှုပ်ကြွသော အခြင်းအရာဟုဆိုအပ်သော ဝါယောကာယကြီးပေတည်း။

ထို့အတူ—

သွားမှုအခြေအနေ မပျက်ရာ၌ ရပ်မှုအမူအရာသစ် မဖြစ်ပေါ်နိုင်။

ရပ်မှုအခြေအနေ မပျက်ရာ၌ ထိုင်မှုအမူအရာသစ် မဖြစ်ပေါ်နိုင်။

ထိုင်မှုအခြေအနေမပျက်ရာ၌ လျောင်းမှုအမူအရာသစ် မဖြစ်ပေါ်နိုင်။

လျောင်းမှုအခြေအနေ မပျက်ရာ၌ ထိုင်မှုအမူအရာသစ် မဖြစ်ပေါ်နိုင်။

သွားမှုအမူအရာသစ် ဖြစ်ပေါ်သည်ကို မြင်လျှင် ထိုနေရာ၌ ရပ်မှုအခြေအနေ အကုန်ပျက်မြဲ။

ထိုင်မှုအမူအရာသစ် ဖြစ်ပေါ်သည်ကို မြင်လျှင် ထိုနေရာ၌ ရပ်မှုအခြေအနေ ပျက်မြဲ။

www.dhammaransi.com

လျှောင်းမှုအမူအရာသစ် ဖြစ်ပေါ်သည်ကို မြင်လျှင် ထိုနေရာ၌ ထိုင်မှု အခြေအနေ ပျက်မြဲ။

ထိုင်မှုအမူအရာသစ် ဖြစ်ပေါ်သည်ကို မြင်လျှင် ထိုနေရာ၌ လျှောင်းမှု အခြေအနေ ပျက်မြဲ။

ကွေးမှု, ဆန့်မှု, လှုပ်မှု, မလှုပ်မှု, ရွေ့မှု, မရွေ့မှုစသည်တို့၌လည်း ထိုနည်း တူ သိလေ၊ ကိုယ်တွေ့မျက်မြင် ထင်ရှားလှသော အချက်ကြီးပေတည်း၊ သဏ္ဍာနနိမိတ်[၁] သန္တတိနိမိတ်[၂]တို့ကို ဉာဏ်နှင့် ပယ်ရှား၍ ခက်မာမှုဟူသော ပထဝီကာယကြီးကို ဉာဏ်စိုက်မိအောင် စိုက်လေ၊ မျက်စိနှင့် မြင်သကဲ့သို့ ထင်ရှားလိမ့်မည်။

အခြေအနေပျက်မှု၏ အဆုံးအဆုံးနှင့် အမူအရာသစ် ဖြစ်ပေါ်မှု၏ အစအစ၌ ပရိစ္ဆေဒ အာကာသဟု ဆိုအပ်သော အပြတ်အခြားကြီးကို လည်း အသီးအသီး သိမြင်လေ။

ကာယကြီးလေးပါးသည် ဖြစ်အတူ, ပျက်အတူချင်း ဖြစ်ကြ၍ ပထဝီ ကာယကိုဆိုလျှင် ထိုနှင့် သဟဇာတ်ဖြစ်သော အာပေါကာယ, တေဇော ကာယ, ဝါယောကာယသုံးပါးလည်း ဖြစ်အတူ, ပျက်အတူ ပါရှိသည်ကို သိမြင်လေ။

သွားမှု၌ ကာယကြီး ၄-ပါး၏ အပိုင်းအခြားကို ရှုပုံ

သွားမှုကို ဆက်၍ဆိုအံ့—ခြေတလှမ်း တလှမ်းလျှင် စိတ္တဇကာယ[၃] သူယောင်ကြီး တခုတခုစီဖြစ်၏၊ အကြားအကြား၌ ဥတုဇကာယ[၄] သူယောင်ကြီး တခုတခုစီ ခြား၏၊ ရှေ့ကာယ, နောက်ကာယတို့၏ အကြားအကြား၌ အာကာသပရိစ္ဆေဒကြီး တခုတခုစီ ခြား၏။

၁။ သဏ္ဍာနနိမိတ်=အသွင်သဏ္ဍာန် ပုံပန်းဟူသော အရိပ်အယောင်။

၂။ သန္တတိနိမိတ်= အစဉ်မပြတ် ဖြစ်ပေါ်မှု အစဉ်အတန်းဟူသော အရိပ် အယောင်။

၃။ စိတ္တဇကာယ=စိတ်ကြောင့် ဖြစ်ပေါ်သော ရုပ်အစုအပေါင်း။

၄။ ဥတုဇကာယ=ဥတုကြောင့် ဖြစ်ပေါ်သော ရုပ်အစုအပေါင်း။

www.dhammaransi.com

ထိုစကား၌—

စိတ္တဇကာယသူယောင်။ ။စိတ္တဇကာယကြီးဆိုသည်ကား— ခြေကို ချီကြွသည်မှစ၍ ထိုခြေကို မြေသို့ ချသည်တိုင်အောင် အတွင်း၌ ဖြစ်ပေါ်သော ကာယကြီးကို စိတ်အလိုနှင့် ပြုပြင်၍ ဖြစ်ရသောကြောင့် စိတ္တဇကာယကြီး မည်၏၊ ထိုအခါ၌ ရှိကြသော ကမ္မဇ[၁], ဥတုဇ, အာဟာရဇ[၂]တို့ကား စိတ္တဇကာယသို့ အစဉ်လိုက်ကြရကုန်၏၊ ထိုစိတ္တဇကာယကြီး၏ ရှေ့အစွန်းကို ခြေချီမှုဖြင့် ပိုင်းခြားအပ်၏၊ နောက်အစွန်းကို မြေသို့ ခြေချမှုဖြင့် ပိုင်းခြားအပ်၏။

ဇာတိဓမ္မကြီး။ ။ရှေ့အစွန်းကား ထိုစိတ္တဇကာယကြီး၏ အစစွာ ဖြစ်ပေါ်မှုဟူသော ဥပါဒ်စွန်းတည်း၊ ဥဒယစွန်းလည်းဟူ၏၊ ဇာတိဓမ္မကြီး တပါးပေတည်း။

မရဏဓမ္မကြီး။ ။နောက်အစွန်းကား ထိုစိတ္တဇကာယကြီး၏ အဆုံးစွန် ချုပ်ကွယ်မှုဟူသော ဘင်စွန်းတည်း၊ ဝယစွန်းလည်းဟူ၏၊ မရဏဓမ္မကြီး တပါးပေတည်း။

ဥတုဇကာယသူယောင်။ ။ဥတုဇကာယကြီးဆိုသည်ကား မြေသို့ခြေကျရာ၌ မြေနှင့်ခြေ ခိုက်ကြရာတွင် ခဏခြင်း ဦးခေါင်းငယ်ထိပ်သို့ ပေါက်အောင် ထိပ်ခနဲ ထိပ်ခနဲ တောက်ထသော ဥတုဇမီးတောက်ကြီး, ဥတုဇကာယကြီးကို ဆိုသတည်း။

ထိုကာယကြီးသည်ကား စိတ်အလိုနှင့် ပြုပြင်၍ ဖြစ်သည်မဟုတ်၊ မြေနှင့်ခြေ ထိခိုက်မှုဒဏ်ချက် ဥတုကြောင့်ဖြစ်၏၊ တိမ်တိုက်ခြင်း, လေဟုန်ချင်း တိုက်ခိုက်ရာမှဖြစ်သော လျှပ်ရောင်ကဲ့သို့တည်း၊ ခဏခြင်းဖြစ်၍ ခဏခြင်းပျက်ဆုံး၏။

ထိုအခါ၌ ရှိကြသော ကမ္မဇ, စိတ္တဇ, အာဟာရဇတို့ကား ဥတုဇကာယသို့ အစဉ်လိုက်ကြရကုန်၏၊ ထိုဥတုဇကာယကြီး၏ ရှေ့အစွန်း,

---

၁။ ကမ္မဇ=ရှေးဘဝက ကုသိုလ်ကံ,အကုသိုလ်ကံကြောင့်ဖြစ်သော(ရုပ်အစု)။

၂။ အာဟာရဇ=အာဟာရကြောင့်ဖြစ်သော(ရုပ်အစု)။

www.dhammaransi.com

နောက်အစွန်းကား အလွန်နီးစပ်၏၊ အစွန်နှစ်ခုတို့၏ အကြား၌ ဌီ-ဟူ၍ပင် မထင်ရှားပြီ။

ထို ဥတုဇကာယကြီး၏ ရှေ့အဖို့ နောက်အဖို့၌ အာကာသ ပရိစ္ဆေဒကြီး နှစ်ဖက်ခြားလျက်ရှိ၏၊ ထိုမှနောက်၌ ဒုတိယခြေလှမ်း၏ ဆိုင်ရာ စိတ္တဇ ကာယကြီး ရှေ့အစွန်းပေါ်လာ၏။

ဤနည်းအတိုင်း သွားခြင်း ဣရိယာပုထ်၌ ကာယကြီးတို့၏ အပိုင်း အခြားကို သိလေ မြင်လေ၊ ခြေလှမ်းတရာသွားလျှင် စိတ္တဇကာယကြီး တရာ, ဥတုဇကာယကြီးတရာဖြစ်၏၊ ခြေလှမ်းတထောင်သွားလျှင် စိတ္တဇ ကာယကြီးတထောင်, ဥတုဇကာယကြီးတထောင် စသည်ဖြင့် ဆိုလေ။

သူယောင်ကြီးအစီပွါယ်။ ။သူယောင်ကြီးဆိုသည်မှာ ထိုကာယကြီးတို့ သည် လူ့သဏ္ဍာန်မှာဖြစ်ခဲ့လျှင် လူ့သဏ္ဍာန် အတိုင်း ဖြစ်ကြကုန်၏၊ ထိုထိုတိရစ္ဆာန်တို့ သဏ္ဍာန်မှာ ဖြစ်ခဲ့လျှင် ထိုထို တိရစ္ဆာန်အတိုင်း ဖြစ်ကြကုန်၏၊ ထို့ကြောင့် သူယောင်ကြီး ဟူ၍ ဆိုသတည်း။

ဦးခေါင်းတွင်ကွက်၍ ဆိုလိုလျှင် ဦးခေါင်းယောင်, မျက်နှာယောင်, မျက်လုံးယောင်, နှာခေါင်းယောင်, ခံတွင်းယောင် စသည်ဖြင့် ဆိုရ၏၊ ကိုယ်တွင် ကွက်၍ ဆိုလိုလျှင် ရင်ဘတ်ယောင်, ကျောက်ကုန်းယောင် စသည်ဖြင့် ဆိုရ၏။

ကြွင်းသော အင်္ဂါတို့၌လည်း ထိုနည်းတူသိလေ၊ သူယောင်ကြီးဟု ဆိုလျှင် မှန်အပြင်မှာထင်သော လူရိပ်ကြီးကို မြင်သကဲ့သို့ တကောင်လုံး ပေါ်အောင်မြင်လေ။

သူယောင်တို့၏ဖြစ်မှု ပျက်မှုနှင့် ဖယောင်းရုပ် ဥပမာ ယခုအခါ ထိုသူယောင်တို့၏ အဖြစ်, အပျက်ကို ဆိုပေအံ့။

ရပ်၍နေရာမှ သွားအံ့ဟူသော ဥဿာဟ[၁]နှင့်တကွသော ဇောစိတ် သည် နှလုံးအတွင်းမှာ ဖြစ်ပေါ်လှုံ့ဆော်၍ လာသည်ရှိသော် ရေငြိမ်၍

၁။ ဥဿာဟ=ကြိုးစားအားထုတ်မှု။

www.dhammaransi.com

နေသော အိုင်ငယ်တခု၏အလယ်၌ အားသန်လှသော ငါးတကောင်သည် အိုင်လယ်မှထ၍ ပွက်လိုက်သည်နှင့် အိုင်ငယ်တခုလုံး လှိုင်းဂယက် ဖောက် ဖက်ဆန် လှုပ်ရှားသကဲ့သို့ တကိုယ်လုံးမှာ သွားမှု၏ဆိုင်ရာ ဖြစ်ကုန်သော အမူအရာသစ်တို့သည် တပြိုင်နက် ဖြစ်ပေါ်ကုန်၏။

ဤအမူအရာသစ်တို့ ဖြစ်ပေါ်မှုကို ကိုယ်ခန္ဓာအတွင်း၌ ဉာဏ်စိုက်၍ အစေ့အစပ် မြင်အောင်ကြည့်လေ၊ အရိုးသုံးရာ, အကြောကိုးရာ, အသား စိုင်ကိုးရာ, အသည်းခဲ, အဆုတ်ခဲ, နှလုံးခဲ, ဦးနှောက်ခဲတခွင်လုံး အနှံ့ အပြား မြင်အောင်မြော်လေ။

လူ့ရုပ်ကြီး ပြီးပြင်စွာ လုပ်၍ထားသော ဖယောင်းရုပ်ကြီး, ချိပ်ဆေး ရုပ်ကြီးကို ရှားမီးကျီးပုံကြီး၏ အတွင်း၌ စိုက်ထူ၍ထားလေရာ တောင့် တင်းခက်မာသော ကိုယ်အင်္ဂါတို့သည် ငါးကျပ်ခဲ, တဆယ်ခဲ, တပိဿာခဲ, နှစ်ပိဿာခဲ ခဏခြင်း ခဏခြင်း အခြေပျက်ကာ အနေပျက်ကာ ထိုထို နေရာမှ ပျော့ပျောင်းတုံလစ် အရည်ဖြစ်ကာ ပျော်၍ပျော်၍ ကျသည် တို့ကို မြင်လိမ့်မည်။

ထိုဖယောင်းရုပ်ကြီး, ချိပ်ဆေးရုပ်ကြီးတို့၌ ထိုထို အင်္ဂါ အခြေအနေ ပျက်မှု, ပျောက်ကွယ်မှုကား ခယ, ဝယ, ဘေဒ, ဘင်္ဂ, မရဏ[၁] ဟု ဆိုအပ် သော အနိစ္စဓမ္မကြီး အသီးအခြားပေတည်း။ ဘင်စွန်းကြီးပေတည်း၊ အရည် ပျော်ကာပျော်ကာ ဖြစ်ပေါ်လာမှုကား ဥဒယစွန်းကြီးပေတည်း၊ အစွန်းကြီး ၂-ပါးတို့၏ စပ်ကြား၌ အာကာသပရိစ္ဆေဒကြီး ရှိ၏။

ထို့ကြောင့် အရည် ပျော်ကာ ပျော်ကာ ဖြစ်ပေါ်လာသော ဖယောင်း သား ချိပ်သားတွေကို ပကတိမျက်စိဖြင့်ရှင်း, ပကတိစိတ်အကြံဖြင့်ရှင်း ကြောင်ကြောင်မြင်ကြလျှင် သဘာဝဓမ္မဉာဏ်ဖြင့် ခက်မာသော ပကတိ ပထဝီကာယ၏ ဘင်စွန်းကိုရှင်း, ပျော့ပျောင်းသော နောက်ပေါ် နောက်

၁။ ခယ=ကုန်ခြင်း၊ ဝယ=ပျက်စီးခြင်း၊ ဘေဒ=ကွဲအက်ခြင်း၊ ဘင်္ဂ=ကွဲခြင်း၊ မရဏ=သေခြင်း။

www.dhammaransi.com

ဖြစ် ပထဝီသစ်တို့၏ ဥပါဒ်စွန်းကိုငင်း, အစွန်း ၂-ပါးတို့၏ အခြား (စပ်ကြား) ပရိစ္ဆေဒအာကာသကိုငင်း သိနိုင် မြင်နိုင်ရာ၏။

ပျက်ပုံ ဥပမာ။ ။ထို့အတူ ဤကိုယ်ခန္ဓာ၌လည်း ထိုထို ကိုယ်အင်္ဂါတို့မှာ သွားခြင်း၏ဆိုင်ရာ လှုပ်ရှားသော အမှုအရာသစ်, ရုပ်သစ်တို့၏ ယခုအသစ် ပြိုင်းခနဲ ပြိုင်းခနဲ ဖြစ်ပေါ်မှုတို့ကို မြင်ကြကုန်လျှင် မြစ်ရေတိုက်၍ သဲကမ်းတွေ ပြိုသကဲ့သို့ မတတ်တတ်ရပ် စိုက်၍ ရှိနေသော ပကတိ ပထဝီကာယကြီး ပျက်ပြို ကွယ်ဆုံးမှုဟူသော ဘင်စွန်းကိုငင်း, နောက်ပေါ် နောက်ဖြစ် ကာယသစ်တို့၏ ဥပါဒ်စွန်းကိုငင်း, အစွန်း ၂-ပါးတို့၏ စပ်ကြားဟု ဆိုအပ်သော ပရိစ္ဆေဒ အာကာသကြီးကိုငင်း ဉာဏ်၌ ထင်မြင်ကြကုန်လတ္တံ့။

ရပ်မှု၏ ဆိုင်ရာ တည်ငြိမ်၍နေသော ပထဝီကာယကြီးနှင့် သွားမှု၏ ဆိုင်ရာ ထွေထွေလာလာ ထကြွ လှုပ်ရှား၍ဖြစ်ပေါ်လာကုန်သော ကာယသစ်, ရုပ်သစ်တို့၏ အချက်၌ ရှင်းလင်းစွာ ဉာဏ်အမြင် ပေါက်ကြကုန်ပါလျှင် ထိုထိုနေရာတို့၌ ပေါက်နိုင်ကြကုန်သည်၊ အချက် အချက်၌ ဉာဏ်အမြင်ပေါက်အောင် နေ့ရှည် ရက်များ စွဲမြဲကြလေကုန်။ ရပ်မှု သွားမှု အကူး ပြီး၏။

ပဌမ ခြေလှမ်း၌ ဖြစ်ပျက်မြင်အောင်ရှု။ ။ပဌမ ခြေလှမ်း၌ တကိုယ်လုံး ရှိသော ခက်မာမှု ဟူသော ပထဝီကာယကြီးကို မှန်ရိပ်သဏ္ဌာန်ကြီးနှင့်တူစွာ စေ့စေ့ ကြည့်ရှု၍ထား၊ ထို ခြေလှမ်း၏အဆုံး၌ ဥတုဇကာယကြီးအပေါ်တွင် ထို ပဌမခြေလှမ်းတွင် ရှိနေသော ထို ကာယကြီးကို ခြေဖဝါးမှစ၍ ဆံဖျား တိုင်အောင် အဏုမြူမျှမကျန် တွန်းလှန်ခါတွက်၍ ပစ်လေ၊ အထက်၌ ပြဆိုခဲ့ပြီးသော မှန်ရိပ်ကြီး ဥပမာ၌ တဟုန်တည်းထသော သံပြားရိပ်ကြီးသည် လူရိပ်ကြီးကို တွန်းလှန် ဖျောက်ဖျက်၍ ပစ်သကဲ့သို့တည်း။

အရေ၌ ဖြစ် ပျက် ရှုပုံ။ ။မြေ၌ ခြေခိုက်မှုဒဏ်ဟုန်ကြောင့် ပြင်းထန်စွာ ဖြစ်ပေါ်၍ တဟုန်တည်း လှုပ်ကြွ၍ ထလေရာ တကိုယ်လုံးတွင် အရေ၌ဖြစ်ပေါ်သော ဥတုဇကာယကြီးသည် အရေ၌

www.dhammaransi.com

ရှိသော ရုပ်ဟောင်း, ကာယဟောင်းတို့ကို အကျန်မျှမကျန် အကုန်ခါတွက်၍ ပစ်၏၊ ပဌမခြေလှမ်းတွင်း၌ရှိနေသော အရေရုပ်စုသည် အကုန်ချုပ်ပျက်လေ၏။

အဘယ့်ကြောင့် အကုန် ချုပ်ပျက်မှုကို သိအပ်ပါသနည်းဟူမူကား—

ထို ဥတုဇကာယကြီး၏ ဆိုင်ရာဖြစ်သော လှုပ်ရှားသော ရုပ် ကလာပ်မျိုး၏ အကုန် အနှံ့ အပြားဖြစ်ပေါ်၍ သွားမှုကို မြင်သောကြောင့် အကုန်ချုပ်မှုကို သိအပ်ပါသတည်း။

ထို စကား မှန်၏၊ ခြေ၌ ခြေခိုက်ခြင်း ဒဏ်ဟုန်ကြောင့် ဖြစ်သော လှုပ်ရှားမှုသည် တကိုယ်လုံး ဘယ်နေရာ၌ လပ်သေး၏ဟု ဆံဖျားလောက်မျှ ပြစရာ မရှိ၊ အကုန်လုံး အနှံ့ ဖြစ်ပေါ်၏၊ ထိုသို့ အနှံ့ ဖြစ်ပေါ်သည်ကို မြင်သဖြင့် အရေ၌ ရုပ်ဟောင်းဟူ၍ မြူမျှ အကျန် မရှိ၊ ချုပ်ပျက်လေသည်ကို သိအပ်ပါသတည်း။

အကယ်၍ ရုပ်ဟောင်း မပျက်ဘဲ ပကတိအတိုင်း နေခဲ့သည် ဖြစ်ငြားအံ့၊ ထို ပကတိအတိုင်းနေသော အရေအဖို့၌ မိုးကြိုးပင်ကျသော်လည်း အမှုအရာသစ် မပေါ်နိုင်၊ အမှုအရာသစ် ဖြစ်ပေါ်မှုရှိခဲ့လျှင် ထို နေရာ၌ အခြေအနေပျက်မှု ကေန္တ ရှိတော့သည်၊ အခြေအနေပျက်မှုဆိုသည် ရုပ်ဟောင်းပျက်မှုပေတည်း၊ ပထဝီကာယဟောင်း ပျက်မှု, အာပေါကာယဟောင်း ပျက်မှု, တေဇောကာယဟောင်း ပျက်မှု, ဝါယောကာယဟောင်း ပျက်မှုကို အခြေအနေပျက် ဆိုသည်။

အရေဟူသော သဏ္ဌာနပညတ်နိမိတ်ကို ပယ်ရှား၍ ခက်မာမှု ကြီးယာအပေါင်းဟူသော ပထဝီကာယ အခြေအနေကြီးကို ဉာဏ်စိုက်၍ ကြည့်တတ်မှ ထင်မြင်နိုင်တည့်မည်။

အသွားစိုင်ဝသည်၌ ဖြစ်ပျက်ရှုရပုံ။ ။တကိုယ်လုံး၌ရှိသော ကိုးရာသော အသွားစိုင်,အသွားခဲတို့၌ ဖြစ်ပေါ်သော ဥတုဇကာယကြီးသည် ကိုးရာသော အသွားစိုင်, အသွားခဲတို့၌ ရှိနေသော ရုပ်ဟောင်း,ကာယဟောင်းတို့ကို အကျန်မျှ မကျန်ရအောင်

www.dhammaransi.com

အကုန်တွန့်လှန်းခါတွက်၍ ပစ်၏၊ ထိုအခါတွင် ခြေဖမိုး,ခြေဖဝါး,အသား စိုင်၌ ဖြစ်ပေါ်သော လှုပ်ရှားမှုသည် ခြေဖမိုး,ခြေဖဝါး ခြေသားလုံး ဖြစ်နေသော ရုပ်ဟောင်းစုကို အကုန်ကွယ်ပျောက်စေ၏၊ ကိုယ်လှုပ်ရှားမှုဟူသော ရုပ်သစ် အမူအရာသစ်ပေါ်မှုကိုရင်း, အခြေအနေပျက်မှုဟူသော ရုပ်ဟောင်း ချုပ်ပျက်မှုကိုရင်း ခြေတခုလုံး၌ အကုန်နှံ့သည်ကို မြင်အောင်ကြည့်။

ထိုအခါတွင် ခြေသားလုံး အသားစိုင် အသားစု၌ ဖြစ်ပေါ်သော လှုပ်ရှားမှုသည် ခြေသားလုံး အသားစိုင် အသားစုဖြစ်နေသော ရုပ်ဟောင်းစုကို အကုန်ကွယ်ပျောက်စေ၏၊ သားလုံးသားဟူသော နိမိတ်ကြီးကို ဉာဏ်၌ပယ်ရှား၍ ခက်မာမှုကြီယာ ပထဝီကာယကြီးကို ဉာဏ်စိုက်၍ ကြည့်။

ရေမြှုပ်စိုင် ရေမြှုပ်ခဲကို ယမ်းသွတ်၍ ခွဲလိုက်သကဲ့သို့ တချက်တည်း အခြေအနေ ကွယ်ပျက်၍ သွားသည်ကို မြင်လိမ့်မည်၊ မမြင်လျှင် မရှေး နှင့်ဦး၊ မြင်မှရှေ့။

ပေါင်သားတခုလုံးကိုလည်း ရေမြှုပ်ခဲကို ယမ်းသွတ်၍ ခွဲသကဲ့သို့ မြင်အောင်ကြည့်၊ တင်သားတခုလုံး, ခါးအဖို့တခုလုံး, ဝမ်းအဖို့တခုလုံး, ရင်အဖို့ ကျောက်ကုန်းအဖို့ တခုလုံးကိုလည်း ရေမြှုပ်စိုင်ကို ယမ်းသွတ်၍ ခွဲသည်နှင့်အတူ ထင်မြင်အောင်ကြည့်၊ လှုပ်ရှားမှု အမူအရာသစ်တွေ ဖြစ် ပေါ်မှုကို အကုန်အနှံ့ အပြား မြင်အောင်ကြည့်၊ အခြေအနေပျက်မှုကို အကုန်အနှံ့ အပြား မြင်အောင်ကြည့်။

ထို့အတူ လက်ရုံးသား,လက်မောင်းသား,လက်သား, လည်ပင်းသား တို့ကိုလည်း မြင်အောင်ကြည့်၊ မျက်နှာသားတို့ကိုလည်း မြင်အောင် ကြည့်၊ ဤအသားကောဋ္ဌာသကြီးသည် မိစ္ဆာဓမ္မနိမိတ္တ[၁]ကြီး အလွန်ကြီး ကျယ်ရာ ဌာနဖြစ်၏၊ အထူးအားထုတ်၍ ကြည့်ကြလေ။

၁။ မိစ္ဆာဓမ္မနိမိတ္တ=မှားသောသဘောတရား အရိပ်အရောင်။

www.dhammaransi.com

ထို့နောက် မျက်လုံးသား ဦးနှောက်ခဲကြီး လျှာသား အဆုတ်ခဲကြီး အသည်း နှလုံးခဲ ကျောက်ကပ်ခဲ အူမ အူသိမ်တို့ကိုလည်း ရေမြှုပ်စိုင်ကို ယမ်းသွတ်၍ ခွဲသည်နှင့်အတူ အသီးအသီး မြင်အောင်ကြည့်လေ။

ဦးခေါင်းရိုး၌ ကာယကြီးလေးပါး ဖြစ်ပျက်ပုံ။ ။သုံးရာမျှသော အရိုးတွင် ဦးခေါင်းရိုးကြီး၌ ဖြစ်ပေါ်သော လှုပ်ရှားမှုသည် ဦးခေါင်းရိုးတခုလုံး၌ရှိသော ရုပ်ဟောင်းစုကို ခဏခြင်း ကွယ်ပျောက်စေ၏။

ဤစကား၌ သဏ္ဌာနနိမိတ်, သန္တတိနိမိတ်ဟု ဆိုအပ်သော အထင်ဖြစ်ပျက်မှုတို့၌သာလျှင် တခဲနက် ခက်မာသော ဝတ္ထုမျိုးသည် ပျက်ခဲ၏၊ ပွရွသော ဝတ္ထုမျိုးသည် ပျက်လွယ်၏။

ပရမတ်ခေတ်အစစ်ဖြစ်သော ပထဝီကာယ စသည်တို့၌မူကား အထူးမရှိ၊ ကျောက်တုံး,သံတုံးတို့၌ရှိသော ပရမတ်ခေတ်တို့၏ ပျက်မှုက ကြာမြင့်မှ ပျက်နိုင်သည်၊ ရေမြှုပ်စိုင် ရေမြှုပ်ခဲ၌ရှိသော ပရမတ်တို့၏ ပျက်မှုက လျင်မြန်စွာ ပျက်နိုင်သည်ဟု အထူးမရှိ။

သို့သော်လည်း ဤစာအုပ်တွင် ပြဆိုအပ်သော ဖြစ်မှုပျက်မှုအစီအရင်သည်မူကား ခဏိကပစ္စုပ္ပန်[၁]ကို အမှီလိုက်၍ ပြဆိုသော အစီရင်မဟုတ်၊ သန္တတိပစ္စုပ္ပန်[၂]ကို ပဓာနပြု၍ အခြေပျက် အနေပျက် ဝိသဘာဂအမူအရာသစ် ဖြစ်ပေါ်မှုတို့ကို ပြဆိုသော အစီရင်ဖြစ်၍ လှုပ်ရှားမှု အမူအရာ ပြောင်းလဲမှု ပကတိအခြေအနေ ပျက်မှုကိုသာ နာနာကြည့်၍ ဖြစ်မှု, ပျက်မှု အမြန်အနှေးကို သိလေ။

သန္တတိပစ္စုပ္ပန်။ ။သန္တတိပစ္စုပ္ပန်မည်သည်— အပျက်မြန်သည်လည်း ရှိ၏၊ အပျက်နှေးသည်လည်း ရှိ၏၊ ဝိပဿနာယောဂီပုဂ္ဂိုလ်တို့မှာ အလွန်လျင်မြန်သော သန္တတိပျက်ကို မြင်နိုင်လျှင် ကိစ္စပြီးစီး

၁။ ခဏိကပစ္စုပ္ပန်=ဥပါဒ်,ဋ္ဌီ,ဘင် ခဏငယ် ၃-ချက်မျှသော ပစ္စုပ္ပန်။

၂။ သန္တတိပစ္စုပ္ပန်=ထိုထိုရုပ်တရားတို့၏ တဝိထိ ခဏငယ် ၅၁-ချက်ခန့်မျှသော ပစ္စုပ္ပန်။

www.dhammaransi.com

နိုင်၏၊ ခဏိကပျက်ကို မြင်နိုင်သည်, မမြင်နိုင်သည်ကား ပဓာနမဟုတ်၊ မြေ၌ ခြေခိုက်မှုဒဏ်ဟုန်ကြောင့် လှုပ်ရှားမှုသည် ဦးခေါင်းရိုးကြီးမှာ လည်း ခဏခြင်း မြင်နိုင်သည်ကား ဒိဋ္ဌကိုယ်တွေ့ ဖြစ်ကြ၏။

အလွန်ခက်မာသော အရိုး၏ အခြေအနေပျက်မှု, ပွရှသောအသား၏ အခြေအနေပျက်မှုသည် တူနိုင်မည်လော,မတူနိုင်မည်လောဟု တွေးတော ၍ နေဖွယ်မရှိ၊ လှုပ်ရှားမှုကိုသာ ပဓာနပြု၍ ကြည့်။

ဆိုဖွယ်အထူးမှုကား—

အလွန်ခက်မာသော ဝတ္ထုမျိုးမည်သည် အခြေအနေ ပျက်ခဲ၏၊ အမှု အရာ ပျက်ခဲ၏၊ ပျက်မိသောအခါ၌မူကား "တောင်လည်း မြက်ပြတ်" ဆိုသကဲ့သို့ ဆတ်ဆတ်ကြေမျိုး, ဆတ်ဆတ်ကျိုးမျိုးဖြစ်၏။

ထို့ကြောင့် ဤဦးခေါင်းရိုးကြီး၌ တည်ရှိသော ခက်မာမှုဟူသော ပထဝီကာယကြီး၏ ပျက်မှုသည် ဆတ်ဆတ်ကြေမျိုး, ဆတ်ဆတ်ကျိုးမျိုး ဖြစ်၍ အသား အရေတို့၌ ပျက်မှုထက်ပင် အမြင်ရှင်းလင်းသကဲ့သို့ ရှိ၏၊ ပထဝီကာယကြီး ပျက်မှုကိုမြင်လျှင် ထိုပထဝီကာယကို ဖွဲ့ထိန်း၍နေသော အာပေါကာယပျက်မှု, ထိုပထဝီကာယကို ပေါင်းနွေး အုပ်ချုပ်၍နေသော ပူမှု နွေးမှု ဟူသော တေဇောကာယကြီးပျက်မှု, ထိုတေဇောအရှိန်ဖြစ် သော ဝါယောကာယပျက်မှုတို့လည်း ထင်သာမြင်သာ ရှိကုန်တော့သည်။

ဤဦးခေါင်းကြီးကို အမြင်ပေါက်အောင် အထူးအားထုတ်၍ ကြည့် ကြလေ။ ။လှုပ်ရှားမှုဖြစ်ပေါ်လျှင် အခြေပျက်မှု, အနေပျက်မှု ကေန် ရှိတော့သည်၊ အခြေအနေပျက်မှုဆိုသည်ကား ရုပ်ဟောင်း,ဓာတ်ဟောင်း တို့၏ ချုပ်ဆုံးမှု စင်စစ်တည်း။

ထို့ကြောင့် လှုပ်ရှားမှုကို ထင်မြင်ခဲ့လျှင် ထိုလှုပ်ရှားမှု ဖြစ်ပေါ်လာရာ ဌာနတခွင်လုံး၌ ပျက်ဆုံးမှုကို မြင်တတ်ကြစေ။

လည်ပင်းရိုး, ရင်ရိုး, ကျောက်ကုန်းရိုး, နံရိုး, ခါးရိုး, ပေါင်ရိုး, ပုဆစ် ရိုး, မြင်းခေါင်းရိုး, ခြေရိုး, လက်ရိုးတို့၌လည်း ထိုနည်းအတူ ထင်မြင် အောင် ရှုလေ။

www.dhammaransi.com

ဦးနှောက်ခဲ၌ ကာယကြီး ၄-ပါး ဖြစ်ပျက်ရှုပုံ။ ။ဦးနှောက်ခဲ၌ တဟုန်တည်း ဖြစ်ပေါ်၍ ထသော ဥတုဇကာယကြီးသည် ဦးနှောက်ခဲတခုလုံး၌ရှိသော ကာယဟောင်းကြီးတို့ကို ရေမြှုပ်ခဲကို ယမ်းသွတ်၍ ခွဲသကဲ့သို့ တဟုန်တည်း ချုပ်ပျက်ကွယ်ပျောက်စေ၏၊ ဦးနှောက်ခဲတခုလုံး၌ တပြိုင်နက် ဖြစ်ပေါ်သော ဝါယောကာယဟုဆိုအပ်သော လှုပ်ရှားမှုအမူအရာသစ်တွေကို အကုန်လုံး မြင်အောင်ကြည့်၊ ဦးနှောက်ခဲတခုလုံး တပြိုင်နက် အခြေအနေ ပျက်ဆုံးမှုကို မြင်လိမ့်မည်။

ဦးနှောက်ခဲအခြေအနေ ပျက်ဆုံးမှုဆိုသည်ကား ကာယဟောင်းကြီးလေးပါး တပြိုင်နက် ချုပ်ပျက် ကွယ်ဆုံးမှုပင်တည်း၊ ကာယဟောင်းကြီး ၄-ပါး ကွယ်ဆုံးခဲ့လျှင် ထိုဦးနှောက်ခဲဘာခုလုံး ကွယ်ဆုံးလေတော့သည်။

အကယ်၍ ကာယဟောင်းကြီး လေးပါးသည် မချုပ်မပျက်ခဲ့သည် ဖြစ်အံ့၊ မိုးကြိုးတရာဆိုင်၍ ပစ်သော်လည်း ထိုဦးနှောက်ခဲသည် လှုပ်ရှားခြင်းမရှိ၊ ပကတိအတိုင်းသာ နေရာ၏၊ ဘယ်နေရာမှာမှ တဆံခြမ်းမျှ မထင်လေရာ၊ အမူအရာသစ်ပေါ်မှု မထင်လေရာ၊ လှုပ်ရှားမှု မပေါ်လေရာ။

အဆုတ်ခဲစသည်၌ ဖြစ်ပျက်ရှုပုံ။ ။ရင်နှင့်အပြည့်ရှိနေသော အဆုတ်ခဲကြီး၌ တဟုန်တည်း ဖြစ်ပေါ်၍ ထသော ဝါယောကာယကြီးသည် အဆုတ်ခဲကြီးတခုလုံး၌ရှိသော ကာယဟောင်းကြီးတို့ကို ယမ်းသွတ်၍ ခွဲဘိသကဲ့သို့ တဟုန်တည်း ချုပ်ပျက်ကွယ်ပျောက်စေ၏၊ ဦးနှောက်ခဲ၌ကဲ့သို့ အပြည့်အစုံ သိလေ။

နှလုံးခဲ, အသည်းခဲ, ကျောက်ကပ်ခေါ် အညှိခဲ, အူမ, အူသိမ်တို့၌လည်း ထိုနည်းတူ သိလေ။

ဖြစ်ပျက်ရှု။ ။ကာယဟောင်းကြီးတို့၏ ချုပ်ပျက်ကုန်ဆုံးမှု ဟူသော ဝယစွန်း, အမူအရာသစ် ကာယသစ်တို့၏ စ၍ဖြစ်ပေါ်မှု အစ-ဟူသော ဥဒယစွန်း, ထိုအစွန်းနှစ်ပါးတို့၏ စပ်ကြားဟူသော ပရိစ္ဆေဒ

www.dhammaransi.com

အာကာသကြီးတို့နှင့်တကွ ကာယကြီးလေးပါးတို့ကို ကောဋ္ဌာသတိုင်းတို့၌ ထင်လင်းစွာမြင်အောင် အားစိုက်ကြလေ။

ဤကား တကိုယ်လုံး ဉာဏ်အမြင်ပေါက်စေခြင်းငှါ အပိုင်း အပိုင်း သန့်ခြား၍ ရှေးဦးစွာ ကြည့်ရှုအားထုတ်ရန် အစီအရင်တည်း။

နေ့ရက်ရှည်လျား အားထုတ်စွဲမြဲသဖြင့် တကိုယ်လုံး ဉာဏ်အမြင် ပေါက်သောအခါ၌ ဤခန္ဓာကိုယ်ကြီးသည် ရေမြှုပ်ခဲကြီးနှင့်တူသည်ဟူ၍ ဟောတော်မူသော ဒေသနာသည် ဟုတ်လှပေ၏, မှန်လှပေ၏ဟု ဘုရား၌ ကြည်ညိုခြင်း တိုးတက်၍ လာလိမ့်မည်၊ ထိုသို့ တကိုယ်လုံး မွ၍ ရှု၍ ကုန်အောင် ဉာဏ်အမြင်ပေါက်သောအခါမှစ၍ တကိုယ်လုံးကို ခြုံငုံ၍ သော်၎င်း, လိုရာ လိုရာကို ကွက်ခြား၍သော်၎င်း အပေါင်းအားဖြင့်သာ ကြည့်ရှု စွဲမြဲရာ၏။

ခြေလှမ်း တခု တခုအတွင်း၌ ဖြစ်ကြကုန်သော ကာယသူယောင်ကြီး နှစ်ခု နှစ်ခုတို့၏ အကြား အကြား၌ မီးတောက်ကြီး တဟုန်တည်း ထသကဲ့သို့ တဟုန်တည်း ဖြစ်ပေါ် ထသော အကြားကာယကြီး အစီအရင် ပြီး၏။

ဤဥတုဇကာယကြီး၌ ရှုမြင်ပုံအချက်စုကို ပြဆိုလိုက်သဖြင့် ခြေလှမ်းမှု ဆိုင်ရာ စိတ္တဇကာယကြီး၌ ရှုမြင်ပုံ အလုံးစုံကိုလည်း ပြဆိုခြင်းကိစ္စ ပြီးတော့သည်။

ယမ်းမီးတောက်ပမာ ကိုယ်ခန္ဓာ ဖြစ်ပျက်ပုံ။　　။ဥပမာကား—လမ်းခရီး ကြီး တခု၌ ဆေးဝါ, ဆေးနီ အတန့် အတန့်ဆိုးသော ယမ်းစနက်ကြိုးတန်းကြီးကို သွယ်တန်း မြှုပ်ထားရာ၏၊ ဆေးဝါဆိုးသော အတန့်ကား တောင်ဆုပ်ခန့် ရှည်ရာ၏၊ ဆေးနီဆိုးသော အတန့်ကား လက်လေးသစ်ခန့် ရှည်ရာ၏၊ ညဉ့် မှောင် မိုက်လှသဲအခါ၌ အစမှ မီးစွဲညှိလိုက်သည်ရှိသော် လုံးပတ်အရပ် လူ့ သဏ္ဌာန်ခန့်ရှိသော မီးတောက်ကြီးသည် တဟုန်တည်း ထ၍ လမ်းစဉ် လျှောက်ပြေးလေရာ၏၊ လမ်းအနီးမှ ကြည့်မျှော်၍နေကြကုန်သော သူတို့ သည် ဝါတဲ့ချည်, နီတဲ့ချည်နှင့် လမ်းစဉ်လျှောက်၍ မီးတောက်ကြီးတခု

www.dhammaransi.com

သွားလေသည်ကို မြင်ကြကုန်ရာ၏၊ ထိုလမ်းစဉ် လျှောက်သွားသော မီးတောက်ကြီး၌ မီးတောက်ဝါ၏ အစစွန်း အဆုံးစွန်း, မီးတောက်နီ၏ အစစွန်း အဆုံးစွန်းတို့သည် ရှိကြကုန်၏၊ အဆုံးစွန်းနှင့် အစစွန်း ချုပ်စပ်၌ အာကာသ ပရိစ္ဆေဒကြီး တခုတခုစီ ခြားလျက် ရှိ၏။

အာကာသအစိပ္ပါယ်။ ။အာကာသဆိုသော်လည်း အပေါက်ဟင်းလင်း ပေါ်သော အဇဋ္ဌာကာသမျိုးမဟုတ်၊ အစွန်းနှစ်ခုကိုမြင်၍ ဉာဏ်ဖြင့် သိအပ်သော အပြတ်စပ်ကြောင်းကြီးကို ဆိုသတည်း။

သွား၍နေသော ဤရုပ်ကာယကြီးတို့ကို ဤဥပမာအတိုင်း မြင်ရာ၏၊ ပဌမခြေလှမ်း၌ ဖြစ်ပေါ်သော စိတ္တဇ ရုပ်ခန္ဓာကြီးသည် ပဌမခြေလှမ်း အဆုံးတွင် အကုန် ပျက်ဆုံးလေ၏၊ ဥတုဇကာယကြီးဖက်သို့ အကူးမျှ ကူး၍ မလိုက်။

ခေတ်ကြီး ၃-ပါး ၁။ မိမိ၏ အဆုံးစွန်ကုန်မှုဟူသော မရဏ ခေတ်ကြီး တပါး,

၂။ အကြား အလပ် အပြတ် စပ်ကြောင်းဟူသော ပရိစ္ဆေဒ-အာကာသခေတ်ကြီး တပါး,

၃။ ဥတုဇကာယ၏ အစစွာ ဖြစ်ပေါ်မှု အစွန်းဟူသော ဇာတိခေတ်ကြီး တပါး,

ကာယကြီး နှစ်ခုတို့၏ အကြား၌ ဤခေတ်ကြီး သုံးပါး ခြားပြဲ ခြားလျက် ရှိနေ၏။

ဤ ခေတ်ကြီးသုံးပါးကို ခုန်ကျော်၍ စိတ္တဇကာယကြီးသည် ဥတုဇ-ကာယကြီးသို့ အကူးမျှ ကူး၍ မလိုက်၊ ထို့အတူ ဥတုဇကာယကြီးသည်လည်း တဟုန်တည်း ထ၍ တခဏခြင်း ချုပ်ကွယ်၏၊ ခေတ်ကြီး သုံးပါးကို ခုန်ကျော်၍ ဒုတိယအလှမ်း၏ ဆိုင်ရာသို့ အကူးမျှ ကူး၍ မလိုက်။

ဤနည်းအတိုင်း ခရီးတို့, ခရီးရှည်သွားမှု၌ ကာယတို့၏ အပိုင်းအပိုင်း ပြတ်ပုံကို ဉာဏ်၌ ရှင်းလင်းစွာ ထင်မြင်စေရမည်။

www.dhammaransi.com

ယမ်းမီးတောက်ကြီးကို ၂-မျိုး မြင်ပုံ

မီးတောက်ကြီးကို မြင်ကြသူအပေါင်းတို့တွင်—

၁။ ပသာဒမျက်စိ[၁]သာ ရှိကြ၍ ပညာမျက်စိ မရှိကြကုန်သော အန္ဓဗာလဖြစ်သူ ပကတိ လူတို့သည်ကား မီးတောက်ကြီးတခု သွားလေ၏ဟု ဆိုကြကုန်လတ္တံ့။

၂။ ပသာဒမျက်စိ, ပညာမျက်စိ နှစ်ပါးရှိကြကုန်သော ပဏ္ဍိတဖြစ်သူ လူတို့သည်ကား မီးတောက်ကြီးတခု မဟုတ်၊ မီးတောက်ကြီးတို့သည် တခုနှင့်တခု အကြား၌ ပရိစ္ဆေဒအာကာသကြီး ခြားလျက် အရာမက, အထောင်မက များပြားကုန်၏။

ထိုအလုံးစုံသော မီးတောက်ကြီးတို့သည်လည်း ဘယ်ကိုမှ သွားနိုင်ကြကုန်သည် မဟုတ်၊ မိမိဖြစ်ပေါ်ရာဌာနမှ တဆံခြမ်းမျှ ရွေ့နိုင်ကြကုန်သည် မဟုတ်၊ မိမိတို့ဖြစ်ပေါ်ရာ ဌာနမှာပင် ငုတ်တုတ်သေ ငုတ်တုတ်ပျောက်, မတ်တတ်သေ မတ်ဘတ်ပျောက်တို့သာတည်းဟု ဆိုကြကုန်လတ္တံ့။

အဘယ်ကြောင့်နည်းမူ—

အန္ဓဗာလ အမြင်။ ။ပညာမျက်စိ မရှိကြကုန်သော ထိုအန္ဓပုထုဇဉ်တို့သည် ထိုမီးတောက်ကြီး၌ ခေတ်အထွေအပြားကို မြင်နိုင်သော ပညာမျက်စိ မရှိကြကုန်၊ အစဉ် မပြတ်သော သန္တတိနိမိတ်ကြီးကိုသာ မြင်နိုင်သော ပကတိမျက်စိသာ ရှိကြကုန်၏။

သူတို့ မြင်ကြသော သန္တတိနိမိတ်ကြီးမှာမူကား မီးစွဲရာဌာန အစဉ်ဖြစ်ပေါ်မှု တကြိမ်သာရှိ၏၊ ငါးရာတွင်း[၂] တတိုင် စသည်ရောက်၍ အဆုံးစွန် အကုန်သေဆုံးရာ၌ ပျက်ကွယ်မှု တကြိမ်သာ ရှိ၏၊ အလယ်၌ အစဉ်

၁။ ပသာဒမျက်စိ=မျက်နက်ဝန်း အတွင်း၌ သန်းဦးခေါင်း ပမာဏမျှရှိသော မျက်စိ ရုပ်အကြည်။

၂။ ငါးရာတွင်း=တာငါးရာ=တမိုင်ခရီး။

www.dhammaransi.com

အမြင် ၂-ပါး မတူပုံ။ ။ဤသို့ပညာမျက်စိအမြင်ကို ပေါ်အောင် ဖော်၍ ကြည့်မြင်ကြကုန်သောကြောင့် ပကတိမျက်စိ အမြင်က မီးတောက်ကြီးတခုဟု ဆိုးဖြတ်ကြသည်ကို ပညာမျက်စိအမြင် က မီးတောက်ကြီး တခု မဟုတ်ဟု ပယ်ဖျက်၍ မီးတောက်ကြီးတို့ကား အသီးအသီး ပရိစ္ဆေဒခြားနားကြကုန်လျက် အရာမက, အထောင်မက များပြားကုန်၏ဟု ဆုံးဖြတ်၏။

ထို့အတူ ပကတိမျက်စိအမြင်က မီးတောက်ကြီး သွားလေ၏ဟု ဆုံး ဖြတ်သည်ကို ဉာဏ်မျက်စိအမြင်က မီးတောက်ကြီး ဘယ်ကိုမှ မရွေ့မ သွားဟု ပယ်ဖျက်၍ မီးတောက်ကြီးတို့ကား မိမိတို့ဖြစ်ရာဌာနမှာ အသီး အသီး ကုန်ဆုံးကြကုန်၏ဟု ဆုံးဖြတ်၏။

ဤသို့ သဏ္ဌာနနိမိတ်, သန္တတိနိမိတ်တို့ကိုသာ မြင်နိုင်သော ပကတိ မျက်စိ၏ အမှုသွားနှင့် ခဏသဘာဝတို့ကို မြင်နိုင်သော ဉာဏ်မျက်စိ၏ အမှုသွား အပြန်အလှန် နေကြပုံကို သိလေ။

ဤသို့ ပညာရှိတို့သည် ပကတိမျက်စိအမြင်ကို ပယ်ရှား၍ ပညာ မျက်စိကို လိုက်စားကြကုန်၏။ အန္ဓဗာလပုထုဇဉ်တို့၏ အမြင်နှင့် ကလျာဏ ပဏ္ဍိတတို့၏ အမြင်နှစ်ပါး ခွဲခြားကြပုံတည်း။

ဤကား အမြင် အသင်ကို တည်ထောင်စ ကာလ၌ ကာယကြီးတို့၏ ဖြစ်မှု, ပျက်မှုကို ဉာဏ်အမြင်ပေါက်အောင် တည်ထောင်ရန် ဥပမာ ကြီးတည်း။

ဤ ဥပမာကြီးအတိုင်း ဉာဏ်အမြင် ရှင်းလင်းသော ကာလ၌မူကား တခုတခုသော မီးတောက်ကြီးကိုကြည့်၍ နေခဲ့လျှင် တလှုပ်လှုပ် တရွရွ တကြွကြွ တလူလူတွေ့ကိုမြင်ရသဖြင့် ထိုမီးတောက်ကြီးမကွယ်မီ အတွင်း ၌ပင်လျှင် မီးတောက်ကြီးတခုလုံး၌ အခြေပျက်, အနေပျက်, အမူအရာ ပျက်, ကြိယာပျက်တွေ့ကို ဒိဋ္ဌသ်မြင်၍ ခြေလှမ်းတခုအတွင်းမှာပင် ထိုမီး တောက်ကြီး၌ ကာယကြီးလေးပါးတို့ ရပ်တည်မရ ပျက်ပြုန်းကွယ်ဆုံး၍ အမြဲနေသည်ကိုလည်း ထင်မြင်နိုင်လတ္တံ့။ ဤကား ဥပမာတည်း။

www.dhammaransi.com

ဥပမာန ဥပမေယျ စပ်ဟပ်ပြပုံ။ ။တခုတခုသော ခြေလှမ်းကို လှမ်းတော့မည်ရှိရာ နှလုံးသွေးအတွင်း၌ အဟုန်နှင့်တကွသော ဇောစိတ်အစဉ်သည် တသုတ်တသုတ်ဖြစ်ပေါ်၏၊ ကိုယ်အင်္ဂါကြီးတို့ကို လှုပ်ရှားချိကြွသော စိတ္တဇကာယကြီးသည် ထိုဇောစိတ်အစဉ်မှ တဟုန်တည်းဖြစ်၍ ထ၏၊ ထိုခြေလှမ်းအဆုံးတွင် ထိုဇောစိတ်အစဉ် ချုပ်ဆုံး၏၊ ထိုစိတ္တဇကာယကြီးလည်း ချုပ်ဆုံး၍ ဇော တသုတ်တသုတ်သည် ယမ်းဝါတတန့် တတန့်နှင့် တူ၏၊ စိတ္တဇကာယကြီး တခုတခုသည် မီးတောက်ဝါကြီး တခု တခုနှင့်တူ၏။

မြေ၌ ခြေကျ၍ ထိတ်ခနဲ ထိတ်ခနဲအခိုက်တွင် ခြေဖဝါးမှစ၍ အလွန်ပြင်းထန်သော အဟုန်ရှိသော ဒဏ်ချက် ဥတုကြီးသည် ဖြစ်ပေါ်၏၊ ဥတုဇကာယကြီးသည် ထိုဒဏ်ချက် ဥတုကြီးမှ ဖြစ်၍ ထ၏၊ ဒဏ်ချက်ဥတုကြီးလည်း ခဏခြင်း ချုပ်ဆုံး၏၊ ဥတုဇကာယကြီးလည်း ခဏခြင်း ချုပ်ဆုံး၏။

ဒဏ်ချက်ဥတုကြီး တကြိမ် တကြိမ် ဖြစ်ပေါ်မှုသည် ယမ်းနီတတန့် တတန့်နှင့် တူ၏။

ဥတုဇကာယကြီး တခုတခုသည် မီးတောက်နီကြီး တခုတခုနှင့် တူ၏။

ဤမှ ကြွင်းသမျှ အချက်စုကို ဥပမာနှင့် အကုန်ထပ်တူကြအောင် ထုတ်ဖော်နှိုးနှော၍ သိကြလေ။

ဥပမာဆိုသော်လည်း အလွတ်ဥပမာမျိုးမဟုတ်၊ ဥပမာ ဝတ္ထုမှာပင် ရှေးဦးစွာ ရှုရမည်၊ စပ်ပြ ဥပမာတည်း။

ဝိညာဉ်၏လိမ်မှုကြီး စိတ္တဝိပလ္လာသကို ပယ်ရှားပုံ ဤကိုယ်ခန္ဓာကြီး သွား၍နေဆဲ အခါ၌— ပကတိ မျက်စိတခုသာ ရှိကြကုန်သော အန္ဓပုထုဇဉ်တို့သည်ကား လမ်း၌ လူတယောက်သွားလေ၏ဟု ဤမျှကိုသာ သိမြင်ပြောဆိုကြကုန်၏၊ မိမိတို့ကိုလည်း ငါသွားသည်, ငါလာသည်, မည်သူသွားသည်, မည်သူလာသည်ဟု ဤမျှကိုသာ သိမြင်ပြောဆိုကြကုန်၏။

www.dhammaransi.com

ပညာမျက်စိ ရှိကြကုန်သော ကလျာဏပုထုဇ္ဇနတို့သည်ကား ပကတိမျက်စိအမြင်နှင့် မြင်ရသော နိမိတ်သဏ္ဌာန် မဟုတ်မမှန်ကြီးကို အတပ်သိကြကုန်သဖြင့် ပကတိမျက်စိအမြင်ကို ဝိညာဏ်၏ လိမ်မှုကြီးဟု ပယ်ရှား၍ ပုဂ္ဂိုလ်, သတ္တဝါဟူ၍ မရှိ၊ သူ, ငါဟူ၍ မရှိ၊ ခြေတလှမ်းမှ ခြေတလှမ်းသို့ ကူး၍သွားသောသူ, လာသောသူဟူ၍ တစုံတယောက်မျှ မရှိ၊ လှမ်းသောခြေဟူ၍ပင် မရှိ၊ ခြေလှမ်းဟူ၍ပင် မရှိ၊ ပကတိမျက်မြင် ဝိညာဏ်မျက်လှည့်၏ အမူသာ ဖြစ်၏။

သူ့အကြောင်းနှင့်သူ တသုတ်တသုတ် ဖြစ်ပေါ်ကြကုန်သော ကာယကြီးတို့သည် ဇောစိတ်ဒဏ်ချက်ဥတုဟူသော သူ့အကြောင်းချုပ်ဆုံးရာတွင် သူ့အသုတ်နှင့်သူ ချုပ်ဆုံးကြကုန်၏။

ပဌမခြေလှမ်း၌ ဖြစ်ပေါ်သော ခက်မာမှုကြီးတို့သည် ခြေကိုချသော အခါ၌ တကိုယ်လုံးပင် အောက်သို့ ညွတ်ကိုင်းသော အခြင်းအရာသို့ ရောက်ကြကုန်၏၊ မြေ၌ ခြေကျ၍အစိုက်တွင် တပြိုင်နက် ပျက်ဆုံးကြကုန်၏၊ ပကတိအတိုင်းနှင့် တည်တံ့ခုခံ၍နေသော ခက်မာမှုဟူ၍ အဏုမြူမျှ အကြွင်းအကျန်မရှိ၊ ကိုယ်တွေ့ ဒိဋ္ဌ ထင်ရှားလှ၏။

ယမ်းမီးတောက်ကြီး တဟုန်တည်း တောက်ထသကဲ့သို့ ထိုအခါ၌ ဥတုဇကာယကြီး တဟုန်တည်း ဖြစ်ပေါ်မှုလည်း တကိုယ်လုံး သိမ့်သိမ့် လှုပ်ပင် ထင်ရှားလှ၏၊ ခဏခြင်း ငယ်ထိပ်သို့ ဆိုက်တိုက်လာ၏၊ ထိတ်ကနဲ အသံ ချုပ်ပျောက်သည်နှင့်တပြိုင်နက် ထိုဥတုဇကာယသည် မီးတောက်ကြီးတချက်တည်း သေပျောက်သကဲ့သို့ ချုပ်ပျောက်လေ၏။

တကိုယ်လုံးမှာ အထက်သို့ တဟုန်တည်း တက်ထသော ဝါယောကာယကြီး တချက်တည်း ချုပ်ပျောက်မှုသည် ကိုယ်တွေ့ ဒိဋ္ဌ ထင်ရှားလှ၏၊ မှန်ရိပ်တွင် ကြောင်ကြောင်မြင်ရသော လူရိပ်ကြီး၏ ပေါ်မှု, ပျောက်မှုကို ကြောင်ကြောင်မြင်သကဲ့သို့ ထင်ရှားအောင် စိုက်စဲ့လေ၊ အစွန်းကြီး နှစ်ပါးတို့နှင့်တကွ အာကာသပရိစ္ဆေဒကြီးကိုလည်း စပ်ကြောင်း စပ်ကြားကြီးအနေနှင့် ဉာဏ်တွင် ထင်ရှားကြစေ။

www.dhammaransi.com

ယမ်းမီးတောက်ဥပမာ၌ အဝါ အနီ အဆင်းဖြင့် ပိုင်းခြား၍ချုပ်ဆုံးမှုကို သိမြင်ရသကဲ့သို့ ဤ၌လည်း သွားဆဲအခါ၌ တကိုယ်လုံးတွင် ကိုယ်တွေ့ ဒိဋ္ဌ သိမြင်ရသော လှုပ်ရှားမှုတို့ဖြင့် ပိုင်းခြား၍ ကာယကြီးတို့၏ ဖြစ်ပေါ်မှု ပျက်ဆုံးမှုကို သိမြင်လေ။

သွားခြင်း ဣရိယာပုထ်ကြီး ပြီး၏။

ရပ်ခြင်း၌ ကာယကြီး ၄-ပါး ဖြစ်ပျက်နေပုံ

ရပ်ခြင်း ဣရိယာပုထ်၌ သွားခြင်း၏ အဆုံးနှင့် ရပ်ခြင်း၏ အစကို ရှင်းလင်းရာ၏၊ သွားမှု၏ဆိုင်ရာ အမူအရာမျိုးကား ရှေ့သို့ရွေ့ရှုလျက် လှုပ်ရှား၏၊ ရပ်မှု၏ဆိုင်ရာ အမူအရာမျိုးကား အထက်သို့ ချီပင့်လျက် ရပ်စိုက်၏၊ အစွန်း, အစ, အခြား သုံးပါး ရှင်းလင်းလေ၊ တကိုယ်လုံး အကုန် ဉာဏ်မင်္ဂနိုင်ရှိခဲ့လျှင် ဦးခေါင်းစသော အင်္ဂါတခုခုကို ပိုင်း၍ ရှင်းလေ။

ရပ်နေစဉ် လှုပ်ရှားမှု ၂-မျိုး။ ။ရပ်တည်၍နေဆဲ အခါ၌ လှုပ်ရှားမှု ၂-မျိုး ရှိ၏။

၁။ အလိုရှိရာ ကိုယ်အင်္ဂါကို လှုပ်ရှားမှုတမျိုး၊

၂။ တခဏထက် တခဏ ဣရိယာပထဥတုဇမီးတောက်ထ၍ တရှိန်ရှိန် တရွရွ လှုပ်ရှားမှုတမျိုး၊

ကိုယ်အင်္ဂါလှုပ်ရှားမှု။ ။ထိုနှစ်မျိုးတို့တွင် အလိုရှိရာ ကိုယ်အင်္ဂါ လှုပ်ရှားမှုမှာ တကိုယ်လုံး လှုပ်ရှားသည် ဖြစ်၏၊ ရပ်စိုက် တည်တံ့မှု၏ဆိုင်ရာ အမူအရာစုနှင့် လှုပ်ရှားမှု၏ဆိုင်ရာ အမူအရာစုကို အချက်ရှာ၍ ရှင်းလင်းလေ၊ ရပ်စိုက်တည်တံ့မှု အခြေပျက်အနေပျက်ကိုအချက်မိမိ ရှာ၍ ခြားနားလေ၊ ထိုထို အစိတ် အင်္ဂါ လှုပ်ရှားရာ၌လည်း လှုပ်ရှားသောအင်္ဂါ, လှုပ်ရှားမှု၏ဆိုင်ရာ အမူအရာကို နေရာကျ သိတတ် မြင်တတ်စေ၊ လှုပ်ရှားသော အမူအရာကို သိရ မြင်ရလျှင် ထိုနေရာ၌ အခြေပျက်မှု အနေပျက်မှု ကေန် ရှိတော့သည်။

www.dhammaransi.com

ရုပ်ဟောင်းချုပ် ရုပ်သစ်ပေါ်။ ။အခြေပျက်မှု အနေပျက်မှုဆိုသည်ကား ရုပ်ဟောင်း ချုပ်ကွယ်မှုကို ဆိုသည်၊ ရုပ်ဟောင်းချုပ်ကွယ်မှု မရှိက လှုပ်ရှားမှုဟူသော အမူအရာသစ် မဖြစ်နိုင်၊ ဤစကားကို မြဲမြဲ မှတ်လေ။

မျက်တောင်ခတ်မှု၌ မဟာဘုတ် ကာယကြီး ၄-ပါး ဖြစ်ပျက်နေပုံ

အယုတ်အားဖြင့် မျက်တောင်ခတ်မှု အသက် ရှူမှုတို့၌ပင် ဤစကားကို သိရမည်၊ မျက်တောင်ခတ်မှု၌ မျက်စိကို ဖွင့်၍ထားသောအခါ မျက်လုံးကို လေ သလပ်၏၊ ဥတုဇမီး ထ၍ လာ၏၊ မျက်လုံး ဖန်၍လာ၏၊ မျက်တောင်၏ အတွင်းအရပ်ကား စိုစွတ်၏၊ ထိုစိုစွတ်သော မျက်တောင် အဖို့ဖြင့် မျက်လုံးကို ခဏခဏ ပွတ်သပ်ရ၏၊ ထသော ဥတုဇမီး ငြိမ်း၍ ငြိမ်း၍ သွား၏၊ အဖန် ပျောက်ငြိမ်း၏။ ဤကား မျက်တောင် ခတ်မှု၏ အကြောင်းအကျိုးတည်း။

မျက်တောင် ၂-ဖက်တို့၌ရှိသော ခက်မာမှု, ဖွဲ့မှု စေးမှု, နွေးမှု, တောင့်တင်းမှု ဟူသော ကာယကြီး လေးပါးတို့သည် မျက်တောင်ကို တွန့်၍ထားသောအခါ၌ အမူအရာတမျိုးတို့တည်း၊ မျက်တောင်ကိုဖြန့်၍ ခတ်သောအခါ၌ အမူအရာတမျိုးတို့တည်း။

တွန့်၍ထားသောအခါ၌ ခက်မာမှု, ဖွဲ့စေးမှုနှစ်ပါး မင်းမူ၏၊ တေဇော, ဝါယော ငုတ်၏၊ လှုပ်ရှားမှု အထူး မရှိ။

ခတ်သောအခါ၌ လှုပ်မှု ဟူသော စိတ္တဇဝါယော လေကြမ်း ရုတ်ခနဲ ဖြစ်ပေါ်၏၊ မင်းမူ၍နေသော ခက်မာမှု, ဖွဲ့စေးမှုတို့ကို ခါတွက်မှုတ်လွှင့်၍ ပစ်၏၊ တွန့်၍နေသော အခြေအနေ ခဏခြင်း ပျက်၏။

ခတ်မှုရုပ်သိမ်းပြန်သောအခါ၌ ထိုစိတ္တဇဝါယောလေသည် လျှပ်ရောင် ချုပ်ပျက်သကဲ့သို့ ချုပ်ကွယ်ပြန်၍ မင်းမူသော ပထဝီ အာပေါမျိုး ဖြစ်ပေါ်၍ မင်းမူမြဲ မင်းမူပြန်၏။

မျက်တောင်ဟူသော သဏ္ဌာန်နိမိတ်ကြီးကို ဉာဏ်ဖြင့် ပယ်ရှား၍ ခေတ်သား ခေတ်ရင်းကို ဉာဏ်စိုက်မိမှ ထင်မြင်နိုင်မည်။

www.dhammaransi.com

အသက်ရှူမှု၌ ဆီမီးတောက် ဥပမာ။　။အသက်ရှူမှု၌ ဆီမီးတောက်၏ အကျိုးဆက်သည် ၂-မျိုးရှိ၏။

မီးရောင်ထွက်မှု တမျိုး၊

မီးခိုးထွက်မှု တမျိုး။

တို့တွင်—အပြစ်ဒေါသစင်ကြယ်သော နှမ်းဆီ ရေနံဆီတို့မှ ဖြစ်သော မီးတောက်မှာ မီးရောင်ထွက်မှု အကျိုးတမျိုးသာ ရှိ၏၊ မီးခိုးထွက်မှု မရှိ။

အပြစ်ဒေါသရှိသော ဆီကြမ်း,ရေနံကြမ်းတို့မှဖြစ်သော မီးတောက်မှာ မီးရောင်ထွက်မှု, အခိုးထွက်မှု အကျိုးဆက် နှစ်မျိုးရှိ၏၊ ဆီ,ရေနံ ကြမ်း လေလေ အရောင်နည်းပါး၍ အခိုးများလေလေ ဖြစ်၏၊ ဥပမာ။

ဤဥပမာ၌—

၁။ အပ္ပနာ[၁]သို့ ရောက်သော မဟဂ္ဂုတ်ကံစသည် အလွန်အပြစ်ဒေါသ တို့မှ စင်ကြင်သော နှမ်းဆီ ရေနံဆီတို့နှင့် တူကုန်၏။

၂။ မဟဂ္ဂုတ် ဝိပါက်တို့သည် ထိုနှမ်းဆီ ရေနံဆီတို့မှဖြစ်သော မီး တောက်နှင့် တူကုန်၏။

ထိုဝိပါက်တို့မှ အလွန်သိမ်မွေ့သော စိတ္တဇရုပ်တို့သည်သာ ထွက်ကုန်၏၊ ထွက်သက်,ဝင်သက်ဟူသော ကြမ်းတမ်းသော အခိုး မထွက်ပြီ။

၃။ အပ္ပနာသို့ မရောက်သော ကာမာဝစရကံစသည် နှမ်းဆီကြမ်း, ရေနံဆီကြမ်းတို့နှင့် တူ၏။

၄။ ကာမာဝစရ ဘဝင်ဝိပါက်တို့သည် ထိုနှမ်းဆီ,ရေနံဆီတို့မှဖြစ်သော မီးတောက်နှင့် တူကုန်၏။

စိတ္တဇရုပ်ကြမ်းတမျိုး, ထွက်သက်, ဝင်သက်ဟူသော အခိုးကြမ်း တမျိုးဟူ၍ အကျိုးဆက် နှစ်မျိုး ထွက်၏။

၁။ အပ္ပနာ=ယှဉ်ဖက်ဖြစ်သော တရားတို့ကို အာရုံသို့ မတုန်မလှုပ် ခိုင်မြဲစွာ ရောက်စေတတ်သော ဈာန်တရား။

www.dhammaransi.com

ထို နှစ်မျိုးတို့တွင် ထွက်သက်, ဝင်သက် ဟူသော အခိုးကြမ်း ထွက်ခြင်းသည်—

၁။ ရှေးဦးစွာ စ၍ ဖြစ်ခြင်း။

၂။ အစဉ်အဆက် ဖြစ်ခြင်းဟူ၍ နှစ်မျိုး ရှိ၏။

ထို နှစ်မျိုးတို့တွင်—

၁။ စ၍ဖြစ်ပေါ်ခြင်းမှာ ဗဟိဒ္ဓလေ[၁] လှုံ့ဆော်၍ပေးမှ ဖြစ်နိုင်၏၊ အမိဝမ်း၌ နေဆဲအခါ၌ရင်း၊ ရေသတ္တဝါတို့၌ရင်း အပလေ ဝင်ခွင့် မရသောကြောင့် စ၍ဖြစ်ပေါ်ခြင်းပင် မရှိ၊ အမိဝမ်းမှ ဖွားမြင် သောအခါ အပလေ ဝင်ခွင့်ရသောကြောင့် စ၍ ဖြစ်ပေါ်၏၊ အစဉ်အဆက်လည်း ဖြစ်လေ၏။

၂။ ဤ အစဉ်အဆက်ဖြစ်မှုသည် အစအထ၌ အပလေ ပြတ်ကင်း၍ သွားခဲ့လျှင် ဖြစ်မှုပင် ပျောက်ငြိမ်း၍ သွားလေရာ၏၊ အပလေနှင့် နေ့ ရက် ရှည်ကြာ အားကြီးစွာ ဆက်ဆံဖန်များသော အခါ၌မူ ကား အပလေပြတ်ကင်းသော်လည်း ဖြစ်မှုမငြိမ်းနိုင်ပြီ၊ အပလေ ပြတ်ခဲ့လျှင် ပြင်သို့ မထွက်မူ၍ ရင်တွင်း, ဝမ်းတွင်း၌ အမွန်းတိုက် ၍ သတ္တဝါကို သေစေ၏။

ထွက်သက်,ဝင်သက် ချုပ်မှုကို ကမ္မဋ္ဌာန်းအလုပ်တခုပြု၍ အစွဲအမြဲ အားထုတ်နိုင်သဖြင့် ထွက်သက်,ဝင်သက်ကို အစိုးရသောအဖြစ်သို့ ရောက် မူကား **အာယုဝဍ္ဎန**[၂] **အာဟာရသိဒ္ဓိ**[၃] များကိုပင် ပြီးစေနိုင်၏ဟု ဟိန္ဒူတို့ နည်းလမ်း ရှိ၏။ ဤကား အသက်ရှူမှု၏ အကြောင်းအကျိုးတည်း။

၁။ ဗဟိဒ္ဓလေ=အပြင်အပလေ။

၂။ အာယုဝဍ္ဎန=အသက်ကာလ ကြာမြင့်စွာတိုးပွါးလာခြင်း။

၃။ အာဟာရသိဒ္ဓိ=အစာအာဟာရကို မသုံးဆောင်မစားသောက်ဘဲ ချမ်းသာ စွာ နေနိုင်ခြင်း။

www.dhammaransi.com

အသက်ရှူမှု၌ မဟာဘုတ်ကာယကြီး ၄-ပါး ဖြစ်ပျက်ရှုပုံ

ဤအသက်ရှူမှုကား ဣရိယာပုထ် လေးပါးတို့၌ အမြဲဖြစ်၍နေသော စိတ္တဇဝါယော ကာယကြီးတည်း၊ ဤစိတ္တဇဝါယော ကာယကြီး၏ ထောက်ကန်မှုကြောင့် ဝမ်းအဖို့, ခါးအဖို့, ရင်အဖို့, ကျောက်ကုန်းအဖို့, အသည်း အဆုတ် နှလုံး စသော အလယ်ကိုယ်အရပ်တို့၌ လှုပ်ကြသော ဥတုဇ ကာယလေတို့သည် အမြဲထကုန်၏။

ထိုကိုယ်အရပ်တို့၌ ထွက်သက်အခိုက်တွင် ဖြစ်ပေါ်သော ကာယကြီး လေးပါးတို့သည် ဝင်သက်အခိုက်သို့ မရောက်ကြကုန်မူ၍ ထွက်သက်နှင့် အတူ ပျက်ဆုံးကြကုန်၏။

ဝင်သက်အခိုက်တွင် ဖြစ်ပေါ်သော ကာယကြီးလေးပါးတို့သည် ထွက်သက်အခိုက်သို့ မရောက်ကုန်မူ၍ ဝင်သက်နှင့်အတူ ချုပ်ဆုံးကြကုန်၏။

ထိုကိုယ်အရပ်တခုလုံးသည် ထွက်သက်အခိုက်တွင် တခါ ဝင်သက်အခိုက်တွင် တခါ ရေမြှုပ်စိုင်ကြီး, ရေမြှုပ်ခဲကြီးကို ယမ်းသွတ်၍ ခွဲသကဲ့သို့ အမြဲပျက်ဆုံးကြရကုန်၏။

အဆုတ်ခဲ၌ ဖြစ်ပျက်ရှုပုံ။ ။ရင်နှင့် အပြည့်ရှိနေသော အဆုတ်ခဲကြီးသည် ပွတ်ချည်, ရှုံ့တဲ့ချည် ရပ်တည်မရ ပျက်ဆုံး၍ နေရ၏၊ ဤအဆုတ်ခဲကြီး၌ အမာခံကား ခက်မာမှုကြီးယာဟူသော ပထဝီကာယကြီးတည်း ။

အဆုတ်ခဲဟူသော နိမိတ်ကြီးကို မထင်စေမူ၍ ပထဝီကာယကြီးကို ဉာဏ်စိုက်၍ကြည့်။

အခြေအနေမပျက်ဘဲ ပကတိအတိုင်း တည်နေနိုင်သော ခက်မာမှုဟူ၍ အဏုမြူမျှ မရှိ၊ အကယ်၍ ရှိငြားအံ့၊ ပွမှု,ကြွမှု,ရှုံ့မှု,ကျုံ့မှု,လှုပ်ရှားမှုဟူ၍ မရှိရာ၊ ထိုအမှုစု ရှိနေသည်ကို ဒိဋ္ဌကိုယ်တွေ့ ဖြစ်ကြ၏။

ထို့ကြောင့်—

၁။ အခြေပျက်မှု

၂။ အနေပျက်မှု

www.dhammaransi.com

၃။ အမူအရာပျက်မှု

၄။ ကြိယာပျက်မှု

၅။ ခက်မာခြင်းကြိယာ ပြောင်းလဲမှု

၆။ ဖွဲ့စေးခြင်းကြိယာ ပြောင်းလဲမှု

၇။ ပူနွေးခြင်းကြိယာ ပြောင်းလဲမှု

၈။ ထောက်ကန်ခြင်းကြိယာ ပြောင်းလဲမှုတို့ မပြတ်မစဲ အမြဲ ရှိနေသည်ကို မုချကေန္တ သိအပ်၏၊ ဓာတ်အမူအရာသက်သက်ကို ကွက်ခြား၍ ကြည့်တတ်မှ ထင်မြင်နိုင်သည်၊ ပွရွ ပျော့ပျောင်းသော အထည်ဒြပ်မျိုးတို့၌ ပထဝီကာယကြီး ပြိုပျက်မှုသည် ဆတ်ဆတ်ကြွေ ဆတ်ဆတ်ကျိုး မဟုတ်သကဲ့သို့ ထင်မြင်၍ နေတတ်၏၊ နိမိတ်သဏ္ဌာန်နှင့် ဖက်စပ်၍ ရောယှောင်မှုကြီး တပါးပင်တည်း။

ပရမတ်ဓာတ် သက်သက်တို့၏ ပျက်မှုတို့သည်ကား ဆတ်ဆတ်ကြွေ ဆတ်ဆတ်ကျိုးတို့ချည်းသာတည်း၊ တဆံခြမ်းမျှ ယိမ်းယိုင် ညွတ်ပျောင်း ပျဉ်းထုံချွဲနွဲ၍ ခံနေခြင်းမရှိ၊ ဆတ်ဆတ်ကြွေ ဆတ်ဆတ်ကျိုး ဖြန်းဖြန်းပြို ဖျက်ဖျက်ကျချည်း ထင်မြင်အောင် ကြည့်ကြလေ။

ပျက်မှုလျင်မြန်ခြင်း။ ။မီးတောက်မီးလျှံ မြစ်ရေအယဉ်တို့မှာပင် ပရမတ် ဓာတ်ကြီးတို့၏ ပျက်မှုတို့သည် ဆတ်ဆတ်ကြွေမှု ဆတ်ဆတ်ကျိုးမှုတို့သာတည်း၊ အလွန်လည်း သိမ်မွေ့၏၊ အလွန်လည်း လျင်မြန်၏၊ မြေ၌ ခြေစိုက်မှုနှင့်စပ်၍ စိတ္တဇကာယကြီး ပျက်မှု၊ ဥတုဇကာယကြီး ဖြစ်ပေါ်မှုကို ကြည့်ရှုရာ၌ ကြည့်ရှုသူက ခြေဖဝါးမှာ ဉာဏ်အချက်ရှာ၍ နေဆဲတွင် ပျက်မှု၊ ဖြစ်မှုတို့က ယော်ထိပ်သို့ ပေါက်ရောက်ကြကုန်ပြီ၊ ဤမျှလောက် လျင်မြန်၏၊ အလွန်သိမ်မွေ့လှ၏။

သို့သော်လည်း လူတိုင်းသိကြသော ကိုယ်တွေ့ဒိဋ္ဌမျိုးတွင် အကျုံးဝင်သော အမှုမျိုး စင်စစ်ဖြစ်၏၊ ဉာဏ်မမှီနိုင်ကောင်းသော အမှုမျိုးမဟုတ်။

အဆုတ်ခဲကြီးတခု၌ ဉာဏ်အမြင်ပေါက်ခဲ့လျှင် အသည်းခဲ၊ နှလုံးခဲ၊ အညှိခဲ၊ အဖျဉ်းခဲ၊ အူမ၊ အူသိမ်တို့၌ရင်း၊ ရင်ရိုး၊ ခါးရိုး၊ ကျောက်ကုန်းရိုး၊

www.dhammaransi.com

နံရိုးတို့၌၎င်း၊ ထိုအရိုးတို့အပေါ်၌ ဖုံးအုပ်သော အသားစိုင်, အသားခဲ, အသားပြင်, အရေထူ, အရေပါးတို့၌၎င်း အသက်ရှူတိုင်း ရှူတိုင်း လှုပ်ရှားရသော ကိုယ်အလယ်ပိုင်းကြီးတခွင်လုံး၌လည်း အဆုတ်ခဲကြီးမှာကဲ့သို့ အကုန်အစဉ် ထင်မြင်နိုင်ကြကုန်လတ္တံ့။

မတ်တတ်ရပ်သော ခါတ်သူယောင်ကြီးအနေ လုပ်ကြံ၍ ကြည့်ခဲ့လျှင် အထက်ပိုင်း အောက်ပိုင်း မလှုပ်ဘဲ အလယ်ပိုင်းကြီးတွင် ကာယကြီးလေးပါးတို့၏ ရပ်တည်မရ ပျက်မှု,ဖြစ်မှု အမြဲ ပွက်ပွက်ဆူ၍ နေသည်ကို ထင်မြင်ရ၏။

ဤကား ရပ်မှုဣရိယာပုထ်၌ မျက်တောင်ခတ်ခြင်း, အသက်ရှူခြင်းတို့ အတွက် ကာယကြီးလေးပါးတို့၏ ဖြစ်မှု,ပျက်မှုကို ပြဆိုချက်တည်း။

ရပ်ခြင်း၌ ကိုယ်အင်္ဂါ လှုပ်ရှားမှု။ ။ထိုရပ်မှု ဣရိယာပုထ်အတွင်း၌ ယိမ်းယိုင်ကိုင်းညွတ်ခြင်း, ထိုထိုကိုယ်အင်္ဂါအစိတ်တို့၏ လှုပ်ရှားခြင်း, ကွေးခြင်း, ဆန့်ခြင်း, ချီခြင်း, ချခြင်း အစရှိသည်တို့၌မူကား သက်သက်ရပ်တန့် စိုက်ထူမှု၏ ဆိုင်ရာ ပကတိ အမှုအရာတို့နှင့် ထိုယိမ်းယိုင်ကိုင်းညွတ်ခြင်း အစရှိသည်တို့၏ဆိုင်ရာ အမှုအရာသစ်တို့ကို အရင်းအမြစ်နှင့်တကွ ခြားနား၍ ရပ်ခြင်းနှင့် သွားခြင်း အကူးအယှက်မှာကဲ့သို့ ရှင်းလင်းစွာ ထင်မြင်ကြလေကုန်။

ရပ်ခြင်း ဣရိယာပုထ်၌ ကိုယ်အင်္ဂါ လှုပ်ရှားမှု ပြီး၏။

ရပ်ခြင်း၌ ပကတိ လှုပ်ရှား ပြောင်းလဲမှု။ ။ဤရပ်ခြင်း ဣရိယာပုထ်၌ ပကတိလှုပ်ရှားမှုကို ပြဆိုပေအံ့၊ လှုပ်ရှားခြင်း အထူးမရှိဘဲ ပကတိ မတ်တတ်ရပ်စိုက်၍နေရာ၌ ရပ်စိုက်မိသည်နှင့်တပြိုင်နက် အထက်အထက်ကိုယ်အင်္ဂါတို့၏ ဖိမှု, စီးမှု, ညှစ်မှု, ညှပ်မှုအတွက်နှင့် အောက်အောက် ကိုယ်အင်္ဂါတို့၌ ခြေဖဝါး အပြင်မှစ၍ ဣရိယာပထ ဥတုဇမီး ထမြဲ ဓမ္မတာပေတည်း၊ ထိုမီးကား ပူမီး, ပင်မီး, ညောင်းမီး, ညာမီး, ထုံမီး, ကျင်မီး, အောင့်မီး, အင့်မီး, တောင့်မီး, တင်းမီးတည်း၊ ဣရိယာပုသ်တပါး မပြောင်းဘဲ ကြာမြင့်စွာ

www.dhammaransi.com

ရပ်၍နေလျှင် အပြင်းအထန် နှိပ်စက်၍ ထိုနေရာတွင်ပင် အသေသတ်မည့် ဒုက္ခမီးမျိုးတည်း။

ရုပ်ပြောင်းလဲမှု ဖြစ်ပုံ။ ။ရုပ်စဉ္စ သိသာထင်ရှား မရှိသေး၊ တကိုယ်လုံး ရှိသော အရိုး သုံးရာ, အကြော ကိုးရာ, အသားစိုင် အသားခဲ ကိုးရာတို့သည် အစဉ္စ ရှင်ရှင်ပျပျ ချမ်းမြကြည်လင် ရှိကြကုန်၏၊ အတန်ကြာခဲ့လျှင် ထိုအလုံးစုံတို့ကို ပေါင်းတင်သကဲ့သို့ မိမိတို့အတွင်းမှ အသီးအသီး ထကုန်သော ဣရိယာပထ ဥတုဇမီးတို့သည် ပေါင်းနွေးကုန်၏၊ ထို့ထက် ကြာညောင်းခဲ့လျှင် ရှင်ရှင်ပျပျ ချမ်းမြကြည်လင် ရှိနေကြကုန်သော ထိုအရိုးရုပ်, အကြောရုပ်, အသားရုပ်တို့ကို အကုန်အပြောင် လောင်မြိုက်၍ ပစ်ကုန်၏။

ထို့ထက် အဆင့်ဆင့် ကြာညောင်းခဲ့လျှင် ကိုယ်တွင်းသဏ္ဍာန် တခုလုံးသည် ကမ္ဘာဝေသကဲ့သို့ ဆူဆူတက် ပွက်ပွက်ကြမ်း ဖြစ်လေ၏၊ အပြင်အဖို့ မျက်မြင်မှာ မထူးခြားလှ၊ ထိုပုဂ္ဂိုလ်ကား မိမိကိုယ်အင်္ဂါတို့၌ အထူးပူပန်၍လာမှု, ညောင်းညာ၍လာမှု စသည်တို့ကို သိကြကုန်၏။

အထက်၌ ပြဆိုခဲ့ပြီးသော ဖယောင်းရုပ်ကြီး, ချိပ်ဆေးရုပ်ကြီးတို့ကို ဤအရာ၌ စံပြု၍ ထားရာ၏။

ထိုဖယောင်းရုပ်ကြီး, ချိပ်ဆေးရုပ်ကြီးတို့ကို ရှားမီးကျီး အရှိန်ထိရာ, မြိုက်ရာ, လောင်ရာတို့၌ ဖယောင်းသား ချိပ်သား အနေပျက်မှု, ပျော့ပျောင်းမှု ငါးကျပ်သား တဆယ်သား တပိဿာ နှစ်ပိဿာ စသည်ဖြင့် ပြိုပျက်မှုတို့ကို မျက်စိနှင့်မြင်ရသကဲ့သို့ ပြဆိုခဲ့ပြီးသော အရိုး အကြော အသား အလုံးစုံတို့ကိုလည်း ဣရိယာပထ ဥတုဇမီးကျီးအရှိန်ထိရာ, ပေါင်းနွေးရာ, မြိုက်ရာ, လောင်ရာတို့၌ ပကတိကာယကြီးလေးပါးတို့၏ ဖောက်ပြန်ပျက်မှု, အခြေအနေပျက်မှု, ထိုထိုအရိုးခဲ အကြောခဲ အသားခဲ အသည်းအဆုတ် နှလုံး ကျောက်ကပ် ဦးနှောက်ခဲ မျက်လုံးခဲ စသည်တို့၏ ပြိုပုပ်ကုန်ဆုံးမှုတွေကို မျက်စိနှင့်မြင်သကဲ့သို့ ထင်မြင်ကြကုန်ရာ၏။

မလှုပ်မရှားမူ၍ ၁-နာရီ ၂-နာရီ ၃-နာရီ ၄-နာရီ ၅-နာရီ ၆-နာရီ စသည်ဖြင့် မတ်တတ်ရပ်စိုက်၍ နေကြကုန်သည်ရှိသော် တနာရီခန့်

www.dhammaransi.com

မကြာမီပင် မိမိကိုယ်အင်္ဂါအတွင်း၌ ဘယ်နေရာမှာ ဘယ်လို အခြင်းအရာမျိုး အသစ်အသစ် ဖြစ်ပေါ်၍ လာသည်ဟု ကိုယ်တွေ့ဒိဋ္ဌ ထင်ရှားကြကုန်၏။

ရုပ်စ ကာလ၌ တကိုယ်လုံးပင် ကြည်လင်ချမ်းမြ ရှိနေကြကုန်သော အလုံးစုံသော ကာယကြီးတို့သည် ထိုအခါ၌ တတိုတစမျှ မရှိကြကုန်ပြီ၊ တကိုယ်လုံးမှာ ပူရုပ်, ပင်ရုပ်, ညောင်းရုပ်, ညာရုပ်, အောင့်ရုပ်, အင့်ရုပ်, တောင့်ရုပ်, တင်းရုပ်တို့ချည်း ဖြစ်ကြကုန်၏၊ ဘယ်နေရာမှာမှ ရုပ်နေစက အတိုင်း မရှိကြကုန်ပြီ၊ ကိုယ်တွေ့ဒိဋ္ဌမှုကြီးတည်း။

ပြဆိုခဲ့ပြီးသော ဖယောင်းရုပ်ကြီး ချိပ်ဆေးရုပ်ကြီးတို့၏ ပြိုပျက်မှုကို ပကတိမျက်စိဖြင့်ရှင်း ဉာဏ်မျက်စိဖြင့်ရှင်း ကြောင်ကြောင်မြင်ကြကုန်သကဲ့သို့ ခြေဖဝါးမှစ၍ အလုံးစုံသော အရိုးကောဋ္ဌာသ, အလုံးစုံသော အသားကောဋ္ဌာသ စသည်တို့၏ ရုပ်ပြောင်းလဲပုံ, ဣရိယာပထ ဥတုဇ မီးကျီး အစဉ်အတိုင်း တိုးပွါးတောက်လောင်၍ သွားပုံ, ပထဝီကာယ အစရှိသော ပကတိသော ကာယကြီးတို့၏ တမြေ့မြေ့ တရွရွ ကုန်ခန်းပုံများကို ဉာဏ်မျက်စိဖြင့် ကြောင်ကြောင်ထင်မြင်ကြစေကုန်။

အထူးမှုကား ဖယောင်းရုပ်ကြီး,ချိပ်ဆေးရုပ်ကြီးတို့မှာ ရှားမီးကျီးက ပြင်ပမှ စ၍လောင်၏၊ ဤဣရိယာပထ ဥတုဇမီးကျီးသည်မူကား အတွင်းသန္တာန်တခွင်လုံးမှစ၍ ဖြစ်ပေါ်၏။ ဤကား အထူးတည်း။

ဥသ္မာတေဇောနှင့် သန္တာပတေဇော။　။ပကတိ ဥတု ဟူသော ဥသ္မာ တေဇောခေါ်သောကိုယ်စောင့် ကမ္မဇဓာတ် မီးကျီးနှင့်တကွ ထိုထို ဣရိယာပုထ်တို့၌ ဣရိယာပုထ်အားလျော်စွာ တမျိုး တမျိုး အစဉ်ဖြစ်ပေါ်၍နေသော သန္တာပတေဇော ခေါ်သော ဤဣရိယာပထ ဥတုဇအာဂန္တုမီးကျီး၊ ဤ မီးကျီး ၂-ပါးတို့၏အတွက်နှင့် တကိုယ်လုံး တကောင်လုံးမှာ အပ်ဖျားရာမျှ မလစ်လပ်ရဘဲ အမြဲ နိစ္စအားဖြင့် တကြွကြွ တရွရွ တမွမွ တမြေ့မြေ့ လှုပ်ရှားပျက်ပြား၍ နေမှုကို"ပကတိလှုပ်ရှားမှု"ဆိုသတည်း။

ရုပ်ခြင်း ဣရိယာပုထ်၌ ပကတိလှုပ်ရှားမှု ပြီး၏။

www.dhammaransi.com

ဤသို့လျှင် ရပ်ခြင်း ဣရိယာပုထ်၌–

၁။ မျက်တောင်ခတ်မှု၊

၂။ အသက် ရှူမှု၊

၃။ ထိုထို ကိုယ်အင်္ဂါ လှုပ်ရှားမှု၊

၄။ ဤပကတိ လှုပ်ရှားမှု–ဟူသော လေးပါးသော လှုပ်ရှားမှုတို့ဖြင့် ကာယကြီး ၄-ပါးတို့၏ ဖြစ်မှု, ပျက်မှုကို ကြည့်ရှု ကြကုန်ရာသည်။

ရပ်ခြင်း ဣရိယာပုထ် ပြီး၏။

ထိုင်ခြင်း၌ ကာယကြီး ၄-ပါး ဖြစ်ပျက်နေပုံ

ထိုင်ခြင်း ဣရိယာပုထ်၌–

ရပ်ခြင်း ဣရိယာပုထ်နှင့် အကူးအသန်းမှာလည်း ရပ်မှု၏ဆိုင်ရာ, ထိုင်မှု၏ဆိုင်ရာ ချုပ်အမှုအရာနှစ်ပါးကို ခြားနားစွာ ရှင်းလင်း၍ ရှေး၌ ဆိုခဲ့ပြီးသောအတိုင်း ကာယကြီး လေးပါးတို့၏ ဖြစ်မှု, ပျက်မှုကို ကြည့်ရှုကြလေ။

ထိုင်မှု ဣရိယာပုထ်သို့ ရောက်ပြီးသော အခါ၌လည်း မျက်တောင်ခတ်မှု, အသက်ရှူမှု, ထိုထို ကိုယ်အင်္ဂါလှုပ်ရှားမှုတို့မှာ ရပ်ခြင်း ဣရိယာပုထ်အတိုင်း သိလေ။

ပကတိလှုပ်ရှားမှု၌မူကား–

ထိုင်ခြင်း ဣရိယာပုထ်၌ အောက်နေရာ၌ ထိ၍ခံသော ကိုယ်အင်္ဂါများသည်ဖြစ်၍ အထက်ကိုယ်အင်္ဂါစု၏ ဖိစီးမှု, ဖိညှပ်မှု အတော် နည်းပါးသောကြောင့် ဣရိယာပထဉတုဇမီး အထ ပြည်းနှေး၏၊ ရပ်မှုထက် အတော် ကြာညောင်းမှ ဒုက္ခမီး ပြင်းထန်စွာ လောင်၏၊ အတော်ကြာ နေနိုင်သော ဣရိယာပုထ်တည်း။

www.dhammaransi.com

ဣရိယာပထ ဒုက္ခမီး ပြင်းထန်စွာ တောက်လောင်သောအခါ၌မူကား ရပ်ခြင်း ဣရိယာပုထ်၌ကဲ့သို့ ပြဆိုခဲ့ပြီးသောအတိုင်းပင် ဖယောင်းရုပ်ကြီး ချိပ်ဆေးရုပ်ကြီး ပျက်ပြားမှုနှင့်တူစွာ ထင်မြင်အောင် ကြည့်ရှုလေ။

ဖယောင်းရုပ်နှင့် ကိုယ်ခန္ဓာ ပျက်ပုံ အထူး။ ။ပျက်ပြားမှုနှင့် တူစွာ ဟူသော စကား၌–

ဖယောင်းရုပ်, ချိပ်ဆေးရုပ်တို့မှာ မီးကြောင့် ပြိုပျက်သောနေရာ၌ သဏ္ဌာန်မပျက်ရအောင် ရုပ်သစ်ထူထောင်မှု မရှိသောကြောင့် ပြိုပျက်ရာ၌ သဏ္ဌာန် ယိုယွင်း၍ သွား၏။

ဤကိုယ်ခန္ဓာမှာ ဣရိယာပထမီးလောင်ရာ၌မူကား လောင်သောမီး၏ ဆိုင်ရာ ရုပ်သစ်တို့၏ ဖြစ်ပွါးမှုသည် နဂိုသဏ္ဌာန်အတိုင်း အခြေမပျက် အနေမပျက် ဖြစ်ပွါး၏၊ သံတွေခဲကြီးကို မီးရဲစေရာ၌ သဏ္ဌာန်မပျက်ဘဲ မီးရုပ်တွေ လဲသဖြင့် ရဲရဲငြိသော သံတွေခဲဖြစ်၍ သွားသကဲ့သို့တည်း။

သံတွေခဲနှင့် ကိုယ်ခန္ဓာပျက်ပုံအထူး။ ။သံတွေခဲမှာ မီးလွန်ကြီး ဖြစ်၍ မီးအဆင်းပါ ပေါ်၏။

ဤကိုယ်ခန္ဓာမှာ မီးလွန်ကြီးမဟုတ်၍ မီးအဆင်း မထင်ရှား၊ အစဉ် အတိုင်း ညှိုးနွမ်းလျော့ပါး ရုပ်ပျက်၍ သွားမှုသာ ရှိ၏။ ဤကား အထူး။

ထိုင်ခြင်း ဣရိယာပုထ် ပြီး၏။

လျောင်းခြင်း၌ ကာယကြီး ၄-ပါး ဖြစ်ပျက်နေပုံ

လျောင်းခြင်း ဣရိယာပုထ်၌လည်း–

ဣရိယာပုထ် အကူးအပြောင်းနှင့်တကွ အားလုံး သိသာပြီ၊ ဣရိယာ-ပထ သန္တာပမီး ဖြစ်ပွါးမှု၌ကား ထိုင်ခြင်း ဣရိယာပုထ်မှာထက်ပင် အောက်ခံကိုယ်အင်္ဂါ အားကြီးလှသည်ဖြစ်၍ အထက်အင်္ဂါတို့၏ ဖိစီးမှု, ဖိညှပ်မှု အလွန်သက်သာလျက်ရှိသောကြောင့် ဣရိယာပထ သန္တာပ မီး အထလေး၏၊ အတော်ကြီး ကြာညောင်းမှ ပြင်းထန်စွာ လောင်၏၊ ထိုင်မှုထက် ကြာမြင့်စွာ နေနိုင်၏၊ ဤမျှသာ ထူး၏။

လျောင်းခြင်း ဣရိယာပုထ် ပြီး၏။

www.dhammaransi.com

ဤတွင်ရွေ့ကား ဣရိယာပုထ် ၄-ပါးကို အစဉ်မှီး၍ မကျဉ်းမကျယ် အားဖြင့် ဤကိုယ်ခန္ဓာ၌ အာကာသ ပရိစ္ဆေဒ အသီးအသီးနှင့်တကွ ရှေ့နောက်ဖြစ်သော ကာယကြီး ၄-ပါးတို့၏ မပြတ်မစဲ ပြောင်းလဲဖြစ် ပျက်၍ နေမှုကို ပြဆိုခဏ်း ပြီး၏။

ရူပက္ခန္ဓာ၌ အနိစ္စလက္ခဏာ ဖော်နည်း ဖွင့်နည်း ပြီး၏။

နာမက္ခန္ဓာ ၄-ပါးတို့၌ အနိစ္စလက္ခဏာ

ယခုအခါ **နာမက္ခန္ဓာ** ၄-ပါးတို့၌ အနိစ္စလက္ခဏာ ဖော်နည်း ဖွင့်နည်း ကို ပြဆိုပေအံ့။

ဝိညာဏက္ခန္ဓာကို နောက်ဆုံးထား၍ ဟောခြင်းအကြောင်း နာမက္ခန္ဓာ ၄-ပါးတို့တွင် ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် အကြီးအမှူး ဦးစီး ဦးကိုင် အချုပ်အခြာ ပဓာနကြီး ဖြစ်ပါလျက် ဒေသနာအစဉ်၌ နောက်ဆုံးထား၍ ဟောတော်မူသည်မှာ—

သတ္တဝါတို့အား ထင်ရှားရာကို ပဓာနပြုတော်မူသည်မှတ်၊ ရူပက္ခန္ဓာ သည် အထင်အရှားဆုံးတည်း၊ ရူပက္ခန္ဓာကိုစွဲ၍ သုခဒုက္ခဖြစ်မှု, သုခဒုက္ခ နှင့်စပ်သော မှတ်သားမှု, မှတ်သားမိသည်အား လျော်စွာ ကြောင့်ကြ စိုက်မှုသည် ထင်ရှားသော အစဉ်ဖြစ်၏၊ အကြား၌ ဝိညာဏက္ခန္ဓာ ဝင်ခွင့် မရ၊ ထို့ကြောင့် နောက်ဆုံးထား၍ ဟောတော်မူသည်။

ဝိညာဏက္ခန္ဓာ၌ အဓိပ္ပါယ်အကျဉ်း

ဤစာအုပ်၌ကား ပုဗ္ဗင်္ဂမကိစ္စ[၁]ကို ပဓာနပြု၍ ဝိညာဏက္ခန္ဓာကို ရှေ့ထားပေအံ့။

ဆောင်ပုဒ်။ ။၁။ ထွေထွေလာလာ၊ သိမှုမှာ၊ ခန္ဓာဝိညာဏ်မှတ်။

၁။ ပုဗ္ဗင်္ဂမကိစ္စ= (ပုဗ္ဗ=ရှေ့။ ဂမ=သွားခြင်း။ ကိစ္စ=အမှု။) ရှေ့သွားဦးစီး အကြီးအမှူးဖြစ်သော အမှုကိစ္စ။

www.dhammaransi.com

၂။ ခံသာ,မခံသာ၊ လျစ်လျူမှာ၊ ဝေဒနာ ဟုမှတ်။

၃။ မှတ်သိ လိမ်မာ၊ မမေ့ရာ၊ သညာ ဟူ၍မှတ်။

၄။ စေ့ဆော်ကြောင့်ကြ၊ စိုက်သမျှ၊ သင်္ခါရ ဟုမှတ်။

သိမှု ၆-ပါး။ ။ဝိညာဏက္ခန္ဓာ၌ "ထွေထွေလာလာ–သိမှုမှာ"ဆိုသည် ကား—

၁။ မြင်မှုခေါ်သော သိမှုတပါး။

၂။ ကြားမှုခေါ်သော သိမှုတပါး။

၃။ နံမှုခေါ်သော သိမှုတပါး။

၄။ လျက်မှုခေါ်သော သိမှုတပါး။

၅။ တွေ့ထိမှုခေါ်သော သိမှုတပါး။

၆။ အထင်အရှား သိလင်း ကြံစည်မှု ခေါ်သော သိမှုအချုပ်ကြီး တပါးဟူ၍ ၆-ပါး ရှိ၏။

ဆောင်ပုဒ်။ ။မြင်,ကြား,နံ,လျက်၊ တွေ့,သိချက်၊ ဆက္ကဝိညာဏ်မှာ။

မြင်ချက်, ကြားချက်, နံချက်, လျက်ချက်, တွေ့ချက်, သိချက် ဟူ၍ ဝိညာဏဆက္က[၁] ပွါး၏။

၁။ မြင်မှုကား မျက်စိ၌ပေါ်သော ခေတ်တည်း။

၂။ ကြားမှုကား နား၌ပေါ်သော ခေတ်တည်း။

၃။ နံမှုကား နှာခေါင်း၌ပေါ်သော ခေတ်တည်း။

၄။ လျက်မှုကား လျှာ၌ပေါ်သော ခေတ်တည်း။

၅။ တွေ့မှုကား အတွင်းအပ တကိုယ်လုံး၌ပေါ်သော ခေတ်တည်း။

၆။ သိမှုကား နှလုံးအိမ်၌ပေါ်သော ခေတ်တည်း။

၁။ ဝိညာဏဆက္က=ဝိညာဏ် ၆-ပါး အစု။

www.dhammaransi.com

သိမှုကြီး ၆-ပါး။ ။ထိုဝိညာဏဆက္ကတို့တွင် နောက်ဆုံးဖြစ်သော သိမှု အချုပ်ကြီးသည် မူကား—

ရှေ့ငါးချက်တို့မှ ဆက်လက်ဖြစ်ပွါးသော သိမှုကြီးငါးပါး၊

အသီးအခြား သိမှုကြီးတပါး၊

ဟူ၍ ပေါင်း-ခြောက်ပါး ရှိပြန်၏။

မြင်သိ, ကြားသိ, နံသိ, လျက်သိ, တွေ့သိ, အလွတ်သိ ဟူ၍ နောက်ဆုံး အသိခြောက်ပါး ရှိပြန်၏ဟူလို။

ထိုခြောက်ပါးတို့တွင်—

မြင်,သိ ၂-ချက် ဖြစ်ပုံ။ ။မြင်,သိ နှစ်ချက်ဖြစ်ပုံကား–ထိုထိုအဆင်းမျိုး တို့နှင့် တိုက်ဆိုင်မိကြသောအခါ မျက်စိမြင်မှု ရှေးဦးစွာ ဖြစ်၏၊ နောက်၌ နှလုံးမှသိမှုကြီး ဆက်လက်ဖြစ်ပွါး၏။

သစ်ပင်ကိုမြင်၍ သစ်ပင်မှန်းသိရာ၌ မြင်မှုကား မျက်စိ၏ ဆိုင်ရာ ပေတည်း။

သိမှုကား မနောနှလုံး၏ ဆိုင်ရာပေတည်း။

မြင်မှုအခိုက်၌ ထိုပုဂ္ဂိုလ်သည် သစ်ပင်ပါတကားဟူ၍ မသိသေး၊ သိမှု အခိုက်သို့ရောက်မှ ထိုပုဂ္ဂိုလ်အား သစ်ပင်ကြီး ဘွားခနဲပေါ်၏၊ ပေါ် သောအခါမှစ၍ ထိုသစ်ပင်မှာ သိမှုပေါင်းများစွာ ကျယ်ပွါး၍ သွားပေ ၏၊ မျက်နှာမလွှဲမခြင်း မြင်မှု,သိမှု အထပ်ထပ် အလည်လည် ဖြစ်၍နေကြ ၏၊ ပကတိလူတို့သည်ကား မြင်မှု,သိမှု နှစ်ပါးကို ခြားနား၍ မသိနိုင်ကြ ကုန်၊ မိမိတို့ကိုယ်၌ ဖြစ်ကုံ၍ နေကြသော အမှုမျိုး ဖြစ်သောကြောင့် ဉာဏ်နှင့် အချက်ရှာ၍ ကြည့်တတ်သော ပညာရှိတို့သည်ကား ခြားနား၍ သိနိုင် မြင်နိုင်ကုန်၏။

ဤကား မြင်,သိနှစ်ချက် ဆက်စပ်ပုံတည်း။

www.dhammaransi.com

ကြားသိ ၂-ချက်စသည်ဖြစ်ပုံ။ ။ဤနည်းကို အမှီပြု၍ ကြားသိနှစ်ချက်, နံသိနှစ်ချက်, လျက်သိနှစ်ချက်, တွေ့သိနှစ်ချက် ဆက်စပ်၍ ဖြစ်ပုံကို အကုန်သိကြကုန်ရာ၏။

အလွတ်သိ။ ။ထိုငါးပါးတို့နှင့်ကင်း၍ အသီးအခြား သိမှုကြီးဆိုသည်ကား မြင်ဆဲ,ကြားဆဲ, နံဆဲ, လျက်ဆဲ, တွေ့ထိဆဲ အာရုံတို့မှ အလွတ်ဖြစ်သော အာရုံမျိုးတို့ကို သိမှု,ကြံမှုကြီးပေတည်း၊ ဤသိမှုကြီးကား မနောဒွာရလုံးထဲတွင် စဲသည်ဟု မရှိသကဲ့သို့ ထင်ရ၏၊ အလွန်ကျက်စားရာ အာရုံနယ် ကြီးကျယ်လှ၏။

ဤကား ဝိညာဏက္ခန္ဓာ၌ အကျဉ်းခွဲခြမ်းနည်းတည်း။

ဝေဒနာက္ခန္ဓာ၌ အဓိပ္ပါယ်အကျဉ်း

ခံစားမှု ၃-မျိုး။ ။ဝေဒနာက္ခန္ဓာ၌ "ခံသာ, မခံသာ, လျစ်လျူမှု" ဆိုသည်ကား—

၁။ ခံသာမှု,

၂။ မခံသာမှု,

၃။ လျစ်လျူမှု ဟူ၍ သုံးပါးရှိ၏။

ခံသာမှုအဓိပ္ပါယ်။ ။ခံသာမှုဆိုသည်ကား— သာယာသော ခံစားမှု, ကောင်းသည် ကောင်းသည်ဟူ၍ ချီးမွမ်းဖွယ်သော ခံစားမှု,ခင်မင်[၁] ရသော ခံစားမှု ဆိုလိုသည်။

မခံသာမှုအဓိပ္ပါယ်။ ။မခံသာမှုဆိုသည်ကား—မသာယာသော ခံစားမှု,မကောင်း မကောင်းဟူ၍ ကဲ့ရဲ့ဖွယ်သော ခံစားမှု, မုန်းရသော ခံစားမှု ဆိုလိုသည်။

လျစ်လျူမှုအဓိပ္ပါယ်။ ။လျစ်လျူခံစားမှုဆိုသည်ကား— ခံသာသည် မခံသာသည် ဟူ၍ အမှုမစိုက်လောက်သော မထင်မရှားသော ခံစားမှု ဆိုလိုသည်။

၁။ ကဝိမျက်မှန်မှူ၌ ခင်မက် ဟုရှိသည်။

www.dhammaransi.com

ဝေဒနာ ၆-ပါး။ ။ဤဝေဒနာက္ခန္ဓာကို လောက၌—

၁။ မျက်စိအရသာ ခံစားမှု,

၂။ နားအရသာ ခံစားမှု,

၃။ နှာခေါင်းအရသာ ခံစားမှု,

၄။ လျှာအရသာ ခံစားမှု,

၅။ ကိုယ်အင်္ဂါအရသာ ခံစားမှု,

၆။ စိတ်မနေ့ာအရသာ ခံစားမှုအားဖြင့် ခြောက်ပါးပြု၍ ခေါ်ဝေါ်ကြကုန်၏။

ခပ်သိမ်းသော လူ, နတ်, ပြဟ္မာ သတ္တဝါအပေါင်းတို့သည် ဤဝေဒနာက္ခန္ဓာဟူသော အရသာ ၆-ပါးတို့၌ နစ်မွန်း၍ နေကြကုန်၏။

ဤကား ဝေဒနာက္ခန္ဓာ၌ အကျဉ်းခွဲခြမ်းနည်းတည်း။

သညာက္ခန္ဓာ၌ အဓိပ္ပါယ်အကျဉ်း

သညာက္ခန္ဓာ၌ "မှတ်သိလိမ်မာ–မမေ့ရာ" ဆိုသည်ကား—

အမိဝမ်းမှ မွေးဖွားသည်မှစ၍ ဤကား အမိ, ဤကား အဖ, ဤကား အရှေ့, ဤကား အနောက် စသည်ဖြင့် သူများတို့ ပြောဆိုပြုလုပ်ကြသမျှတို့ကို မှတ်၍ မှတ်၍ တနေ့တခြား သိကြား လိမ်မာသည်ဖြစ်၍ လာကြသောအမှု, တွေ့ဘူး ကြုံဘူး, ဆက်ဆံဘူးသမျှကို ထင်ရှားရာ ဌာနတို့၌ မမေ့ မပျောက် စွဲမြဲထင်ရှား၍နေမှု အခြင်းအရာမျိုးကို သညာက္ခန္ဓာ ဆိုသည်။

အလိမ္မာ ၂-မျိုး။ ။၁။ မှတ်သိလိမ်မာ တမျိုး,

၂။ တတ်သိလိမ်မာ တမျိုးဟူ၍ နှစ်မျိုးရှိ၏။

မှတ်သိလိမ္မာ။ ။သညာ၏ အသိအလိမ်မာကား မှတ်သိလိမ်မာတည်း။

တတ်သိလိမ္မာ။ ။ပညာ၏ အသိအလိမ်မာကား တတ်သိလိမ်မာတည်း။

www.dhammaransi.com

အရုပ်ဒေသ အရိုးအမျိုးတို့နှင့်ပင် ပြီးစီးနိုင်သော အသိအလိမ်မာမျိုး သည် သညာနှင့် ပြီး၏။

ဆရာသမားထံ သင်ကြားလေ့လာ နာခံမှတ်သားထားမှုနှင့်မှ ပြီးစီးသော အသိအလိမ်မာမျိုးသည်ကား ပညာပေတည်း။ အသိအလိမ်မာ နှစ်ပါးခွဲနည်း။

သညာ ၆-ပါး။ ။ထိုသညာက္ခန္ဓာသည် အာရုံအပြားအားဖြင့် ၆-ပါး ရှိ၏။

၁။ ရူပသညာ

၂။ သဒ္ဒသညာ

၃။ ဂန္ဓသညာ

၄။ ရသသညာ

၅။ ဖောဋ္ဌဗ္ဗသညာ

၆။ ဓမ္မသညာ။ ဤ ၆-ပါးတည်း။

သိမှု ၆-ပါး။ ။**အဆင်းသဏ္ဌာန်မျိုး၌** သိမှု, အသံမျိုး၌ သိမှု, **အနံ့မျိုး၌** သိမှု, အရသာမျိုး၌ သိမှု, ပထဝီ တေဇော ဝါယော ဟူသော ဖောဋ္ဌဗ္ဗမျိုးတို့၌ သိမှု, ထိုငါးပါးတို့မှ ကြွင်းသော ကုသိုလ်ဓမ္မ, အကုသိုလ်ဓမ္မ, အဗျာကတဓမ္မ[1] တို့၌ သိမှုဟူ၍ ၆-ပါး ဆိုလိုသည်။

မျက်စိအရသာကို သိမှု, နားအရသာကို သိမှု, နှာခေါင်းအရသာကို သိမှု, လျှာအရသာကို သိမှု, ကိုယ်အင်္ဂါအရသာကို သိမှု, မနောအရသာကို သိမှုဟူ၍လည်း ၆-ပါး ဖြစ်၏။

၁။ အဗျာကတဓမ္မ=ကုသိုလ် အကုသိုလ်ဟု မဆိုအပ်သော ဝိပါက်, ကြိယာ, ရုပ်, နိဗ္ဗာန်တရား။

www.dhammaransi.com

သတ္တဝါအပေါင်းတို့သည် ဤသညာနှင့်ပင် နေ့နေ့ ညည ကိစ္စအခွင့် အလုံးစုံမျိုးကို သိ၍သိ၍ လုပ်ကြံရွက်ဆောင်၍ နေကြရကုန်၏။

ဤကား သညာက္ခန္ဓာ၌ အကျဉ်း ခွဲခြမ်းနည်းတည်း။

ဝိညာဏ်နှင့်သညာ သိမှုအထူး

ဤအရာ၌ ဝိညာဏက္ခန္ဓာသိမှုနှင့် သညာက္ခန္ဓာသိမှုကိုလည်း ခွဲခြမ်းရာ၏။

ဝိညာဏ်သိ။ ။၆-ဒွါရ၌ ဆိုက်တိုက်လာသော အာရုံတို့ကို သင်းကား မြေ, သင်းကား ရေ အစရှိသည်ဖြင့် သိမြင်ဖော်ပြ၍ သွားမှုသည် ဝိညာဏ်၏ သိမှုတည်း၊ သညာ၏ သိမှုမဟုတ်။

သညာသိ။ ။ဝိညာဏ်ဖော်ပြ၍ သွားသမျှကို နောင်မမေ့ရအောင် မှတ်မှုသည် သညာ၏အမှုတည်း၊ ဝိညာဏ်၏ အမှုမဟုတ်။

ဝိညာဏ်သိ။ ။ဝိညာဏ်အလိုအားဖြင့် ရှေ့သို့ တွေ့ကြုံသမျှကို ထင်မြင်သိလင်း၍ သွားနိုင်ရာ၏၊ တွေ့ကြုံပြီးကို ပြန်၍ တစုံတခုကိုမျှ မမှတ်မိနိုင်ရာ။

သညာသိ။ ။သညာအလိုအားဖြင့် တွေ့ကြုံဘူးသည်ကို မှတ်မိ၏၊ ရှေ့သို့ တစုံတခုကိုမျှ သိမြင်မှု မရှိလေရာ။

ဤကား သညာ, ဝိညာဏ် ၂-ပါးတို့၏ အထူးတည်း။

သင်္ခါရက္ခန္ဓာ၌ အဓိပ္ပါယ်အကျဉ်း

သင်္ခါရက္ခန္ဓာအရကောက်။ ။သင်္ခါရက္ခန္ဓာ၌ အဘိဓမ္မာနည်းအားဖြင့် သင်္ခါရက္ခန္ဓာ အပါအဝင်ဖြစ်သော တရားမျိုးသည် ငါးဆယ်ရှိ၏[၁]။

၁။ ဝေဒနာ, သညာ ကြဉ်သော စေတသိက် ၅၀-ပါးကို သင်္ခါရက္ခန္ဓာဟု ခေါ်သည်။

www.dhammaransi.com

သုတ္တန်နည်းအားဖြင့် စေတနာစေတသိက်တခုကို ပဓာနပြု၍ ပြဆိုရာ၏။

စေတနာ စေတသိက်တခု၌ အနိစ္စလက္ခဏာရေး ပိုင်နိုင်ခဲ့လျှင် ထိုအလုံးစုံတို့၌ ပိုင်နိုင်တော့သည်။

စေ့ဆော်မှု။ ။ဤသင်္ခါရက္ခန္ဓာ၌ စေ့ဆော်မှု ကြောင့်ကြစိုက်မှု ဆိုသည်ကား–သတ္တဝါတို့၏ စိတ်ကို မျက်တောင်တခတ်မျှ ကြံမှုစည်မှုကို လွှတ်၍ ငြိမ်ဝပ် ရပ်နားလျက် နေခွင့်မရအောင် နှိုးဆော်မှု ကြောင့်ကြဗျာပါရ စိုက်ထူ၍ အပူတိုက် ဆော်သြမှုပေတည်း။

စေတနာ၏ အမှုကိစ္စ။ ။လွန်လေပြီးသော အနမတဂ္ဂသံသရာတွင် အသညသတ်ဘုံ၌ ဖြစ်ခိုက်ကို ချန်လှပ်၍ ဘဝအဆက်ဆက်ကို အကုန်မြော်လေ၊ စိတ်တလှုပ်လှုပ် စိတ်တရွရွ စိတ်တကြွကြွ စိတ်တချီချီ စိတ်တလူလူ နေမှုကို မြင်ခဲ့လျှင် စေတနာအမှုကို သိမြင်လိမ့်မည်၊ တခုခုသော ဘဝတွင် စုတိကမ္မဇရုပ် ချုပ်ဆုံးရာ၌လည်း မျက်တောင်တခတ်မျှ ရပ်တန့်ခွင့် မရမူ၍ ဘဝအသစ်အသစ်သို့ ပစ်ချမှုသည် ဤစေတနာ၏ အမှုပေတည်း။

စေတနာကို ကံဟု ဆိုခြင်း။ ။ဤစေတနာဟူသော စေ့ဆော်မှု ကြောင့်ကြ ဗျာပါရစိုက်မှုကို ကုသိုလ်ကံ အကုသိုလ်ကံ ဟူ၍ ဆိုအပ်၏၊ ကာယကံ, ဝစီကံ, မနောကံ ဟူ၍လည်း ဆိုအပ်၏။

စေတနာ ၆-ပါး။ ။အာရုံအပြားအားဖြင့်—

၁။ ရူပသဉ္စေတနာ

၂။ သဒ္ဒသဉ္စေတနာ

၃။ ဂန္ဓသဉ္စေတနာ

၄။ ရသသဉ္စေတနာ

၅။ ဖောဋ္ဌဗ္ဗသဉ္စေတနာ

၆။ ဓမ္မသဉ္စေတနာ ဟူ၍ ၆-ပါးရှိ၏။

www.dhammaransi.com

ရူပါရုံအတွက်နှင့် စေ့ဆော်မှု, သဒ္ဒါရုံအတွက်နှင့် စေ့ဆော်မှု စသည် ဆိုလေ။

ဤကား သင်္ခါရက္ခန္ဓာ၌ အကျဉ်းခွဲခြမ်းနည်းတည်း။

ဝိညာဏက္ခန္ဓာ၌ အနိစ္စလက္ခဏာ
ဝိညာဏ် ၆-ပါး၌ အနိစ္စလက္ခဏာ

ဝိညာဏက္ခန္ဓာ၏ ရှေ့သွားခေါင်းဆောင် ဖြစ်ပုံ "မနောပုဗ္ဗင်္ဂမာ ဓမ္မာ၊ မနောသေဋ္ဌာ မနောမယာ"[၁] ဟူသော ပါဠိတော်မြတ်နှင့် အညီ နာမက္ခန္ဓာလေးပါး[၂]တို့တွင် ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် အချုပ်အခြာ ပဓာန ရှေ့သွားဖြစ်၏၊ ရူပက္ခန္ဓာ၌ ခက်မာမှု ပထဝီသည် ခပ်သိမ်းသော ရုပ်ကလာပ်တို့၏ အမာခံ ရောတည် ဖြစ်သကဲ့သို့ နာမက္ခန္ဓာလေးပါးတို့၌ သိမှုဟူသော ဝိညာဏက္ခန္ဓာသည် ခပ်သိမ်းသော စေတသိက်ခန္ဓာတို့၏ ရောတည် ဖြစ်၏၊ သိမှုကို မှီ၍ ခံစားမှု, မှတ်သားမှု, စေ့ဆော်မှု စသည်တို့သည် ဖြစ်ပွါးကြရကုန်၏။

ကာယဝိညာဏ် နာမက္ခန္ဓာ ၄-ပါး၏ ဖြစ်ရာဌာန ထို့ကြောင့် နာမက္ခန္ဓာလေးပါးတို့၏ အနိစ္စ အချက်ကို ပြဆိုရာ၌ ဝိညာဏ် ၆-ပါးကို ပဓာနပြု၍ ပြဆိုပေအံ့။

ဝိညာဏ် ၆-ပါးတွင်လည်း တကိုယ်လုံး အနှံ့အပြား ဖြစ်နိုင်သော ကာယဝိညာဏ်ကို, ထိုတွင်လည်း အလွန် ထင်ရှားသော ဒုက္ခသဟဂုတ် ကာယဝိညာဏ်ကို ရှေးဦးစွာ ပြဆိုရာ၏။

၁။ ဓမ္မာ၊ နာမက္ခန္ဓာတရား ၄-ပါးတို့သည်။ မနောပုဗ္ဗင်္ဂမာ၊ ဝိညာဏက္ခန္ဓာ သာလျှင် ရှေ့သွားခေါင်းဆောင် ရှိကုန်၏။ မနောသေဋ္ဌာ၊ ဝိညာဏက္ခန္ဓာ သာလျှင် အမွန်အမြတ် ရှိကုန်၏။ မနောမယာ၊ ဝိညာဏက္ခန္ဓာကြောင့် ဖြစ်ကုန်၏။ (ဓမ္မပဒ ပါဠိတော် ဂါထာနံပါတ် ၁၊ ၂)။

၂။ နာမက္ခန္ဓာ လေးပါး=၁-ဝေဒနာက္ခန္ဓာ။ ၂-သညာက္ခန္ဓာ။ ၃-သင်္ခါရက္ခန္ဓာ။ ၄-ဝိညာဏက္ခန္ဓာဟူ၍ နာမ် ခန္ဓာ ၄-ပါး။

www.dhammaransi.com

ခြေဖဝါးအပြင်မှ အထက် ငယ်ထိပ် အပြင်တိုင်အောင် အတွင်းအပ တကိုယ်လုံးသည် ကာယဝိညာဏ်နှင့် တကွသော နာမက္ခန္ဓာ ၄-ပါးတို့၏ ဖြစ်ရာ ဌာနချည်းသာတည်း။

အလွန် ထက်လှစွာသော အပ်သွားဖြင့် ထိုး၍ စမ်းသည်ရှိသော် နာ တတ်သောအရပ်ဟူသမျှ, နာမှုပေါ်ရာအရပ်ဟူသမျှသည် ထို ခန္ဓာလေးပါး ဖြစ်ရာဌာနချည်းသာတည်း။

ကာယဝိညာဏ် အဓိပ္ပါယ်

ထင်ရှားအောင် ဆိုဦးအံ့–ကာယဝိညာဏ်ဟူသော ဝေါဟာရသည် မာဂဓဘာသာသို့လိုက်၍ခေါ်သော ဝေါဟာရတည်း၊ မြန်မာဘာသာနှင့် ခေါ်မူကား တကိုယ်လုံး၏ သိမှုကို ဆိုလိုသည်၊ ခြေဖဝါး အရေကို အပ် သွားဖြင့်ထိုးလျှင် ခြေဖဝါးအရေသည် သိ၏၊ ဤခြေဖဝါးအရေ၏သိမှုကို ကာယဝိညာဏ် ခေါ်၏။

ထို့အတူ—

ခြေချောင်းအရေတို့သည် သိတတ်ကြကုန်၏။

ခြေဖနောင့်ရေ, ခြေဖမိုးရေတို့သည်လည်း သိတတ်ကြကုန်၏။

ခြေသားလုံးရေ, ဒူးပုဆစ်ရေ, ပေါင်ရေ အစရှိကုန်သော အလုံးစုံ သော အရေတို့သည်လည်း သိတတ်ကြကုန်၏။

ကိုးရာသော သားတစ်တို့သည်လည်း သိတတ်ကြကုန်၏။

ကိုးရာသော အကြောတို့သည်လည်း သိတတ်ကြကုန်၏။

ဦးကျောက်ခဲ, အဆုတ်ခဲ, အသည်းခဲ, နှလုံးခဲ, ကျောက်ကပ်ခဲ, အဖျဉ်းခဲ, အမြေးလွှာ, အအူကြီး, အအူငယ်တို့သည်လည်း သိတတ်ကြ ကုန်၏။

ဤအလုံးစုံတို့၏ သိမှုကို ကာယဝိညာဏ် ခေါ်၏၊ ဤသိမှုတို့၌ ခန္ဓာ လေးပါး အစုံ ပါရှိ၏။

www.dhammaransi.com

သိမှု ၂-မျိုး

ကောဋ္ဌာသ၏ သိမှု။ ။ဤစကား၌ သိမှုဆိုသော်လည်း ပုဂ္ဂိုလ်၏ သိမှု မဟုတ်သေး။

အရေတို့၏ သိမှု, အသားတို့၏ သိမှု, အကြောတို့၏ သိမှု, ဦးကျောက်ခဲ အဆုတ်ခဲ စသည်တို့၏ သိမှုသာတည်း။

ဝိညာဏ် ၆-ပါး ခွဲခန်း၌ ဤသိမှုကို တွေ့ထိမှုဟူ၍သာ ခေါ်ရသည်၊ မြင်သိ, ကြားသိ, နံသိ, လျက်သိ, တွေ့သိ ဟူ၍ အစုံ အစုံ ရှိသည်တွင် တွေ့သိဟူသောအစုံ၌ တွေ့မှုသာ ရှိသေးသည်။

ပုဂ္ဂိုလ်၏ သိမှု။ ။ဤတွေ့မှုကို အရေတို့၏ သိမှု, အသားတို့၏ သိမှု, အကြောတို့၏ သိမှု စသည်ဖြင့် ဆိုခဲ့သည့် ကောဋ္ဌာသ အပြားသို့ လိုက်၍ခွဲမှုကား—

အရေ၏ သိမှု,

နှလုံး၏ သိမှု ၂-ပါး ခွဲရာ၏။

အရေ၏သိမှုကို တွေ့ထိမှု ခေါ်၏၊ ကာယဝိညာဏ်ပေတည်း။

နှလုံး၏ သိမှုကိုသာ သိမှုခေါ်၏၊ မနောဝိညာဏ်ပေတည်း။

ပုဂ္ဂိုလ်၏ သိမှုကား ဤနှလုံး၏ သိမှုသို့ရောက်မှ ပေါ်၏၊ ဤနှလုံး၏ သိမှုပေါ်လာမှသာ ပုဂ္ဂိုလ်သိ သိ၏။

ဤသို့လျှင် ကောဋ္ဌာသတို့၏ သိမှု, ပုဂ္ဂိုလ်၏ သိမှု ၂-ပါးကို ကိုယ်တွေ့ ဒိဋ္ဌအားဖြင့် ခြားနား၍ သိကြကုန်ရာ၏။

ပုဂ္ဂိုလ်၏ သိမှု၌ ရှင်းချက်။ ။ပရမတ္ထ အလိုအားဖြင့် မူကား—

ပုဂ္ဂိုလ်ဟူ၍ မရှိ၊ ခန္ဓာငါးပါးသာ ရှိ၏၊ ထို့ကြောင့် ပုဂ္ဂိုလ်၏ သိမှု မည်သည်ကား နှလုံးအိမ်တွင်း၌ မနောဝိညာဏ် ဖြစ်ပေါ်မှုသာတည်း။

ကောဋ္ဌာသ သိမှု၌ ရှင်းချက်။ ။ထို့အတူ ပရမတ္ထအားဖြင့် အရေဟူ၍မရှိ၊ အသားဟူ၍မရှိ၊ အကြောဟူ၍ မရှိ၊

www.dhammaransi.com

ဦးနှောက်စသည်ဟူ၍ မရှိ၊ ခန္ဓာငါးပါးသာ ရှိ၏၊ ထို့ကြောင့် အရေစသော ကောဋ္ဌာသတို့၏ သိမှုမည်သည်ကား ထိုထို ခြေဖဝါးရေ, ခြေချောင်းရေ, ခြေဖနောင့်ရေ,ခြေဖမိုးရေ စသည်တို့၌ ကာယဝိညာဏဓာတ်၏ ဖြစ်ပေါ်မှုသာတည်း။

ဤသို့လျှင် လောကအလိုအားဖြင့် ပုဂ္ဂိုလ်စကားပြောခဲ့လျှင် ပုဂ္ဂိုလ်သည် သိတတ်၏၊ ပုဂ္ဂိုလ်၏ အင်္ဂါဖြစ်ကုန်သော ဦးခေါင်း, ခြေ, လက် စသည်တို့သည်လည်း သိတတ်ကြကုန်၏၊ အရေ, အသား, အကြော အစ ရှိကုန်သော ကောဋ္ဌာသတို့သည်လည်း သိတတ်ကြကုန်၏။

ပုဂ္ဂိုလ်၏သိမှု,ကိုယ်အင်္ဂါတို့၏ သိမှု,ကောဋ္ဌာသ တို့၏သိမှု,အသီးအသီး ရှိကြကုန်၏-ဟု ပြောဆိုရာ၏။

သိမှုဟူသည် ဝိညာဏ် ၆-ပါး၏အမှု။　॥ပရမတ္ထ အလိုအားဖြင့်မူကား—

ထိုအလုံးစုံကိုပယ်ရှား၍ မြင်မှု-သိမှု, ကြားမှု-သိမှု, နံမှု-သိမှု, လျက်မှု-သိမှု, တွေ့မှု-သိမှု, ထွေထွေလာလာ ကြံမှု-သိမှု ဟူသော အလုံးစုံသော သိမှု ဟူသမျှသည် ထိုထို ကိုယ်အင်္ဂါ, ထိုထို ကောဋ္ဌာသ အချပ်တို့၌ အကြောင်းဆိုက်တိုက်လာရာ ဖြစ်ပေါ်ကြသော ဝိညာဏ် ၆-ပါး၏ အမှုသက်သက်သာတည်းဟု ပြောဆိုရာ၏။

နာမက္ခန္ဓာ ၄-ပါး၏အမှု ထင်ရှားပုံ။　॥သစ်ပင်,တိုင်,တိုင်စသော ဗဟိဒ္ဓ-သန္တာန်တို့၌ကား ဤကဲ့သို့သော သိမှုမရှိ၊ သိမှုမရှိသောကြောင့်လည်း ခံသာမှု,မခံသာမှု မရှိ၊ မှတ်သားမှု မရှိ၊ ကာယကံမှု, ဝစီကံမှု, မနောကံမှု မရှိ၊ ဗဟိဒ္ဓသန္တာန်နှင့် ယှဉ်ဖက်၍ ပြောမူကား နာမက္ခန္ဓာ ၄-ပါး၏အမှု အသီးအခြား ထင်ရှားပေါ်လေတော့သည်။

ပြောပုံကား—သစ်ပင်ကို ခုတ်ဖြတ်ခဲ့သော် ပြတ်မှုသာ ရှိ၏၊ သိမှု, နာမှု, မှတ်မှု, စိတ်လှုပ်ရှားမှုဟူ၍ မရှိ၊ ခြေ,လက် အင်္ဂါကို ခုတ်ဖြတ်ခဲ့သော် ပြတ်မှုလည်း ရှိ၏၊ ထို ခြေ, လက် အင်္ဂါတို့၏ သိမှု, နာမှု, မှတ်မှု, စိတ်လှုပ်ရှားမှုတို့လည်း ရှိကုန်၏။ ဤ အပိုအမိုမှုတို့ကို နာမက္ခန္ဓာဆိုသည်ဟု ပြောပြလေ။

www.dhammaransi.com

အတွေ့ အထိ ၂-ပါး အတူး။ ။မြန်မာတို့ အခေါ်၌ **ကာယ ဝိညာဏ်ကို** "အတွေ့အထိ"ဟူ၍ ခေါ်သည်။ အတွေ့ အထိ ဟူရာ၌လည်း—

ရုပ်ခန္ဓာချင်း ခိုက်တွေ့ဆဲ၌ ဖြစ်ပေါ်သော သိမှုကို အတွေ့ဟူ၍ ခေါ်သည်။

ရုပ်ခန္ဓာချင်း ခိုက်ထိဆဲ၌ ဖြစ်ပေါ်သော သိမှုကို အထိဟူ၍ ခေါ်သည်။

ရုပ်ခန္ဓာချင်း တွေ့မှု ထိမှုနှင့် ဤကာယဝိညာဏ်ခေါ်သော တွေ့မှုထိမှု သွေးလုံး၍ နေကြ၏၊ တွေ့မှု ၂-မျိုးကွဲအောင် ခွဲခြမ်းကြလေ၊ တွေ့မှုနှင့် ထိမှုကား အတူတူပင်။

ဒုက္ခသဟဂုတ် **ကာယဝိညာဏ်** နာမက္ခန္ဓာ ၄-ပါး ဖြစ်ပုံ

မြန်မာတို့အခေါ်၌ ကာယဝိညာဏ်နှင့်အတူ ဖြစ်ပေါ်သော ဒုက္ခဝေဒနာကို—

ညောင်းသည်, **ညာသည်**ဟူ၍ ခေါ်၏။

နာသည်, **ကျင်သည်**ဟူ၍ ခေါ်၏။

ယားသည်, **ယံသည်**ဟူ၍ ခေါ်၏။

ထုံသည်, ကျင်သည်ဟူ၍ ခေါ်၏။

ကိုက်သည်, **ခဲသည်**ဟူ၍ ခေါ်၏။

အောင့်သည်, အင့်သည်, နင့်သည်, စူးသည်ဟူ၍ ခေါ်၏။

မေသည်, ပန်းသည်ဟူ၍ ခေါ်၏။

နွမ်းသည်, **နယ်သည်**ဟူ၍ ခေါ်၏။

ပူသည်, **အေးသည်**ဟူ၍ ခေါ်၏။

ဤအခေါ်သည် ရုပ်ပူ, ရုပ်အေးနှင့် ထွေးလျက်ရှိ၏၊ ရုပ်ပူ, ရုပ်အေး ထိ၍ မခံသာသည်ကို ပူသည်, အေးသည်ဟု ခေါ်၏၊ ဤသို့ စသည်ဖြင့် မခံသာမှုဟူသော ဒုက္ခဝေဒနာက္ခန္ဓာသည် မြန်မာတို့အခေါ်၌ အလွန်

www.dhammaransi.com

များပြား၏၊ ထိုအလုံးစုံသော ညောင်းမှု, ညာမှု, ကျင်မှု, အစရှိသည်တို့ကို အဘိဓမ္မာ၌ ဒုက္ခဝေဒနာဟု ဟောတော်မူ၏၊ ဝေဒနာက္ခန္ဓာကြီးတွေ ပေတည်း။

ထိုကာယဝိညာဏ်နှင့် အတူဖြစ်ပေါ်လာသော သညာက္ခန္ဓာ, စေတနာဟူသော သင်္ခါရက္ခန္ဓာတို့ကိုလည်း ရှေး၌ ပြဆိုခဲ့ပြီးသော ခွဲခြမ်းနည်းကို အစဉ်မှီး၍ သိကြလေကုန်။

သမ္မာဒိဋ္ဌိနှင့် မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ

ရုပ်,နာမ်ခွဲပုံ။ ။ယခုအခါ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ[၁]အမြင်နှင့် သမ္မာဒိဋ္ဌိ[၂]အမြင် ၂-ပါးကို ခြားနား၍ ပြဆိုပေအံ့။

ခြေဖဝါးအပြင်၌ မြေ, ရေ, အုတ်, ကျောက်,ဆူးငြောင့်,ခလုတ်စသည် ထိ၍ သိမှု,နာမှု ဖြစ်ပေါ်သောအခါ၌ ခြေဖဝါးအရေပေါ် အရေအတွင်းတို့၌ နာမက္ခန္ဓာ ၄-ပါး ဖြစ်ပေါ်၏၊ ခြေဖဝါးအရေကား ရူပက္ခန္ဓာတည်း၊ သိမှု,နာမှုတို့ကား နာမက္ခန္ဓာတို့တည်း။

ရူပက္ခန္ဓာနှင့် နာမက္ခန္ဓာတို့သည် ဝိပ္ပယုတ္တပစ္စည်း[၃] ပစ္စယုပ္ပန်[၄]ဖြစ်ကြကုန်၍ ပိန်းကြာဖက်အပြင်၌ ကျရောက်တင်နေသော မိုးရေပေါက်သည် ပိန်းကြာဖက်နှင့် ရောနှောခြင်းမရှိသကဲ့သို့ ရုပ်, နာမ် ၂-ပါး ရောနှောခြင်း မရှိကြကုန်၊ အရေ၌ ခက်မာမှု,ဖွဲ့စေးမှု,ပူမှု,အေးမှု,တောင့်တင်းမှု, အဆင်းမှု, အနံ့မှု, အရသာမှုဟု ဆိုအပ်ကုန်သော ရုပ်ခန္ဓာမှုတို့ကား တခြား,ထိုသိမှု,နာမှုစသော နာမက္ခန္ဓာမှုတို့ကား တခြားတို့သာတည်း။

၁။ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ=မှားသော အသိအမြင်။

၂။ သမ္မာဒိဋ္ဌိ=မှန်ကန်သော အသိအမြင်။

၃။ ဝိပ္ပယုတ္တပစ္စည်း=မယှဉ်မတွဲ မရောမယှက်ဘဲ ကျေးဇူးပြုတတ်သော အကြောင်းတရား။

၄။ ပစ္စယုပ္ပန်=ထိုအကြောင်းပစ္စည်းကြောင့် ဖြစ်ပေါ်တည်ရှိရသော အကျိုးတရား။

www.dhammaransi.com

မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိသိ။ ။ထိုသို့ ဖြစ်ရာ၌ ရုပ်ခန္ဓာ, နာမ်ခန္ဓာခြားနားခြင်း မရှိမူ၍ ခြေဖဝါးနာသည်ဟု သိသည်ကား ဒိဋ္ဌိသိတည်း။

သမ္မာဒိဋ္ဌိ ဉာဏ်သိ။ ။ခြေဖဝါးဟူ၍ စင်စစ်အားဖြင့် မရှိ၊ ရုပ်ခန္ဓာစု လည်း သိတတ် နာတတ်သည် မဟုတ်၊ ထိုသိမှု, နာမှုကား စင်စစ်အားဖြင့် နာမ်ခန္ဓာစုပေတည်းဟု သိသည်ကား ဉာဏ် သိတည်း။

နိစ္စသိနှင့် အနိစ္စသိ။ ။ထိုအသိ ၂-ပါးတို့တွင် ခြေဖဝါးနာသည်ဟု သိခြင်းကား ရုပ်ခန္ဓာ, နာမ်ခန္ဓာတို့ကို နိစ္စဟူ၍ သိခြင်း, သုခဟူ၍သိခြင်း, အတ္တဟူ၍သိခြင်းတည်း။

ခြေဖဝါးဟူ၍ မရှိ၊ ရုပ်ခန္ဓာ, နာမ်ခန္ဓာတို့သာ ရှိကုန်၏။ ထိုတွင် ခက်မာမှု, ဖွဲ့စေးမှုစသော ရုပ်ခန္ဓာစုသည် သိမှု,နာမှု မဟုတ်၊ သိတတ်သည် နာတတ်သည် မဟုတ်၊ သိမှုကား ဝိညာဏက္ခန္ဓာပေတည်း၊ နာမှုကား ဝေဒနာက္ခန္ဓာပေတည်း၊ အမှတ်ထားမှုလည်း ပါ၏၊ သညာက္ခန္ဓာ ပေတည်း၊ မြွေဆိပ်တက်သကဲ့သို့ နာမှုတရှရှ ရှိနေသည်ကား သင်္ခါရက္ခန္ဓာ စေတနာပေတည်းဟု သိသည်ကား အနိစ္စသိ, ဒုက္ခသိ,အနတ္တသိပေတည်း။

နိစ္စသိ စသည်၌ ရှင်းချက်။ ။ခြေဖဝါးနာသည်ဟု သိမှုသည် အဘယ်သို့ လျှင် နိစ္စသိ, သုခသိ, အတ္တသိ ဖြစ်လေသ နည်း ဟူမူကား—

ခြေဖဝါးမည်သည် ပရမတ္ထအားဖြင့် အဟုတ်ရှိ ကေန်ရှိမျိုး မဟုတ်၊ ဝိညာဏ်၏ လှည့်ပတ်မှုနှင့် စိတ်ထဲတွင် ထင်မြင်ရသော နိမိတ္တဓမ္မမျိုး ဖြစ်၍ အသက်တရာနေ၍ လူသေသည်တိုင်အောင် မပျက်သေးမူ၍ သုသာန်၌ မီးရှို့မှု, မြေမြှုပ်မှုတို့ဖြင့် တမင်ဖျောက်ဖျက်ပစ်ရသော နိစ္စမျိုး သာတည်း၊ ပုဂ္ဂိုလ်သတ္တဝါမျိုးသာတည်း။

နိစ္စသိ။ ။ထို့ကြောင့် ခြေဖဝါးနာသည်ဟူ၍ သိခြင်းသည် ခက်မာမှု, နာမှုစသော ထိုရုပ်ခန္ဓာ,နာမ်ခန္ဓာတို့ကို နိစ္စ ဟု သိခြင်း ဖြစ်

www.dhammaransi.com

လေသတည်း၊ နာမ်ကို နိစ္စဟု မယူသော်လည်း ခြေဖဝါး ပြု၍ ယူခြင်း ကြောင့် နိစ္စယူ နိစ္စသိ ဖြစ်လေသည်။

သုခသိ။ ။နိစ္စဟူသည် သတ္တဝါတို့ သာယာဖွယ်သော သုခမျိုးဖြစ်၏၊ ထို့ကြောင့် သုခသိ ဖြစ်လေသတည်း။

အတ္တသိ။ ။နိစ္စဟူသည် အတ္တသာရမျိုးဖြစ်၏၊ ထို့ကြောင့် အတ္တသိ ဖြစ်လေသတည်း။

အနိစ္စ စသည်၌ ရှင်းချက်။ ။နောက်ပုစ္ဆာ၌ကား – ခက်မာမှုစသော ရုပ်ခန္ဓာ, နာမှုဟူသော နာမ်ခန္ဓာတို့သည် အနိစ္စမျိုးသာတည်း၊ ခက်မာမှု စသည်တို့သည် အလှုပ်အရှားပင် မခံကုန်၊ တနာရီအဖို့မှာပင် အခါများစွာ ကွယ်ဆုံး ပြောင်းလဲနိုင်ကြကုန်၏၊ နာမှုသည်လည်း ခဏခြင်းပင် ချုပ်ပျောက်နိုင်၏၊ ထို့ကြောင့် ရုပ်ခန္ဓာ, နာမ်ခန္ဓာဟူ၍ သိခြင်းသည် **အနိစ္စသိ** ဖြစ်၏။

ဒုက္ခအသိ။ ။အနိစ္စဟူသည် မရဏဓမ္မမျိုးဖြစ်၏၊ အမျိုးအားဖြင့် သတ္တဝါတို့ အလွန်ကြောက်လန့်ကြရသော သေဘေးမျိုး စင်စစ်ဖြစ်၏။ ထို့ကြောင့် ဒုက္ခသိဖြစ်၏။

အနတ္တအသိ။ ။အနတ္တဟူသည် အနှစ်သာရ၏ ဆန့်ကျင်ဖက်ဖြစ်၏၊ ထိုပုဂ္ဂိုလ်တသက် တည်နေနိုင်သော ပုဂ္ဂိုလ်၏ အမာခံ အနှစ်သာရ အတ္တမျိုးမဟုတ်၊ ဘေးဘယမျိုး, ဒုက္ခမျိုးဟူသည် သတ္တဝါတို့၏ အလိုနှင့် ဆန့်ကျင်ဖက်မျိုးသာတည်း၊ ထို့ကြောင့် ရုပ်ခန္ဓာ,နာမ်ခန္ဓာဟူ၍ သိခြင်းသည် အနတ္တသိ ဖြစ်၏။

မရဏ ၂-ပါး။ ။ဤစကား၌ အနိစ္စဟူသည် မရဏဓမ္မမျိုး ဖြစ်၏၊ အမျိုးအားဖြင့် သတ္တဝါတို့ အလွန် ကြောက်လန့်ကြရသော သေဘေးမျိုး စင်စစ် ဖြစ်၏ဟူရာ၌—

ခဏိကမရဏ။ ။ရုပ်ခန္ဓာ, နာမ်ခန္ဓာတို့၏ ခဏမစဲ ချုပ်ပျက်မှုဟူသော ခဏိက မရဏတပါး၊

www.dhammaransi.com

သန္တတိမရဏ။ ။ဝိပဿနာယောဂီပုဂ္ဂိုလ်တို့ အမြင်ရှုကြရသော သန္တတိမရဏတပါး၊

ဤမရဏ ၂-ပါးတို့သည်လည်း သတ္တဝါတို့ အလွန် ကြောက်လန့်ကြရသော သေဘေးမျိုး အမှန်စင်စစ် ဖြစ်ကုန်၏၊ သို့သော်လည်း ဘဝဆုံးမှုကြီး မဟုတ်သေး၍ သေဘေးမျိုးဟူ၍ပင် မထင်နိုင်ကြကုန်။

ဇာတိနှင့် မရဏ။ ။ထိုမှတပါး ပုဂ္ဂိုလ်သတ္တဝါမျိုးတွင် အပါအဝင်ဖြစ်သော ခြေဖဝါးကို ပယ်ရှား၍ ရုပ်ခန္ဓာ, နာမ်ခန္ဓာ ခြားနား၍ မြင်မှုဉာဏ်ကား ဣရိယာပုထ် တခုခုအတွင်းမှာပင် အသစ်အသစ်အမျိုးမျိုးဖြစ်ပေါ်မှုဟူသော ဇာတိဓမ္မ, ဥဒယဓမ္မကိုလည်း သိမြင်နိုင်သည်၊ ပုဂ္ဂိုလ်၏ ရှင်ခြင်း, ပုဂ္ဂိုလ်၏ သေခြင်းဟူ၍ပင် မရှိ၊ ဓာတ်တို့၏ ဖြစ်ခြင်း, ဓာတ်တို့၏ပျက်ခြင်း, ဓာတ်တို့၏ရှင်ခြင်း, ဓာတ်တို့၏သေခြင်းသည်သာ အမှန်ရှိသည်ဟု မြင်နိုင်လေတော့သည်။

ဤခြေဖဝါး၏ နာကျင်မှုဉာဏ်လည်း ပကတိလူတို့အားပင်လျှင် ယခုတွင်ရှေ့ ဖြစ်ပေါ်လာသည်၊ ယခုပင် အနာအကျင် ပျောက်ပေပြီဟု ပြောဆိုသိမြင် ထင်ရှား၏၊ ရုပ်ခန္ဓာ, နာမ်ခန္ဓာဟု ခြားနား၍ သိမှုမရှိကြသည့်အတွက်ကြောင့် ဖြစ်ပေါ်မှုကိုလည်း ဇာတိဓမ္မကြီးဟူ၍ မသိကြကုန်၊ အနာအကျင်ပျောက်မှုကိုလည်း မရဏဓမ္မကြီးဟူ၍ မသိကြကုန်။

ဒုက္ခချုပ်မှုသည် သုခဟုတ် မဟုတ် ရှင်းချက်။ ။စေဒနာရန်ရှိ၏၊ နာမှုကျင်မှု မည်သည် ဒုက္ခသာတည်း၊ ဒုက္ခ၏ ချုပ်ပျောက်ခြင်းသည်ကား သတ္တဝါတို့ အလွန်အလိုရှိကြ, သာယာတောင့်တကြရသော ဣဋ္ဌမျိုး, သုခမျိုး စင်စစ်တည်း၊ ထို့ကြောင့် မရဏဓမ္မမျိုးပင် ဖြစ်သော်လည်း ဒုက္ခမျိုးမဟုတ်၊ သုခမျိုးသာတည်း၊ ကြောက်ဖွယ်, လန့်ဖွယ်မျိုးမဟုတ်၊ နှစ်သက်မြတ်နိုးဖွယ်သာတည်းဟူ၍ ဆိုရန်ရှိ၏။

ချုပ်ပျောက်စေသော မရဏသဘော။ ။ဤ မရဏဓမ္မကြီးသည် ဒုက္ခဝေဒနာမျိုးကိုသာ ချုပ်ပျောက်စေတတ်သည်၊ သုခဝေဒနာမျိုးကိုကား အန္တရာယ် မပြုတတ်ဟု

www.dhammaransi.com

ခြားနားချက်ရှိခဲ့လျှင် ဆိုသင့်ပေ၏၊ ထိုသို့ကား မဟုတ်၊ သုခဝေဒနာ ပေါ်လာလျှင်လည်း အတွင်ချုပ်ပျောက်စေ၏၊ ဒုက္ခဝေဒနာပေါ်လာလျှင် လည်း အတွင်ချုပ်ပျောက်စေ၏၊ ဘယ်ရုပ် ဘယ်နာမ် တခုကိုမျှမချန် အတွင်ချုပ်ပျောက်စေ၏၊ ထို့ကြောင့် ဒုက္ခဝေဒနာကို ချုပ်ပျောက်စေ သောအခါ၌လည်း ထိုမရဏမဲ့ကြီးသည် ကြောက်လန့်ဖွယ်သော ဘေး ကြီးမျိုးသာ ဖြစ်၏၊ အကျွမ်းဝင်ဖွယ်,သာယာဖွယ်သော သုခမျိုးမဟုတ်။

လောင်မီးအလား မရဏတရား။ ။ဥပမာကား–မီးသည် မကောင်းသော အမှိုက်ကို သာ လောင်တတ်သည်၊ ကောင်းမွန်သော ဝတ္ထု ဘဏ္ဍာ,အိပ်ရာ,ဘုံ,နန်း,ပြာသာဒ်,သတ္တဝါပုဂ္ဂိုလ် တို့ကို မလောင်တတ်ဟု ခြားနားချက်မရှိ၊ မိမိနှင့် ထိစပ်သမျှကို အကုန် လောင်တတ်၏၊ ထို့ကြောင့် အမှိုက်ကိုလောင်၍ နေသောအခါလည်း ထို မီးသည် ကြောက်လန့်ဖွယ်သော ဘေးမျိုး ရန်သူမျိုးသာတည်း၊ မိမိ ကိုယ်၌ အချမ်းကိုပယ်ဖျောက်၍ နေဆဲအခါ,ချက်မှု ပြုတ်မှုတို့ဖြင့် ကျေးဇူး ဥပကာရပြု၍ နေဆဲ အခါ၌လည်း ကြောက်လန့်ဖွယ်သော ဘေးမျိုး ရန်သူမျိုးတို့သာတည်း။ ဤဥပမာအတိုင်း သိမြင်လေ။

အပါယ်ဘုံသားတို့အား သုဂတိဘဝသို့ ပြောင်းလာခွင့်မရအောင် ပြုမှု သည်လည်း သူ့အတတ်ပင်၊ လူ, နတ်, ဗြဟ္မာတို့ကို သုဂတိဘုံမှ အတွင် သတ်၍ ချမှုသည်လည်း သူ့အတတ်ပင်၊ လွန်ခဲ့ပြီးသော သံသရာ၌ ဂင်္ဂါ သဲမျှမက ပွင့်တော်မူကြကုန်သော လောကသုံးပါးတို့၏ ကိုးကွယ်ရာ ဖြစ်တော်မူကြပေကုန်သော မြတ်စွာဘုရားတို့ကို အကုန်ကွယ်ဆုံး၍ ကုန်ရ အောင် ပြုမှုသည်လည်း သူ့အတတ်ပင်၊ သမုဒ္ဒရာသဲမျှမက ပွင့်တော်မူ ကြကုန်သော ပစ္စေကဗုဒ္ဓါ အရိယာသာဝကတို့ကိုလည်း အကုန် ကွယ်ဆုံး ၍ ကုန်အောင်ပြုမှုသည်လည်း သူ့အတတ်ပင်၊ အနန္တစကြဝဠာ လူ နတ် ဗြဟ္မာ သက်ရှိသက်မဲ့ ခန္ဓာတို့သည် ကမ္ဘာမြေကြီးနှင့်တကွ အဆက်ဆက် ကွယ်ဆုံး၍ ကုန်ခဲ့သည်လည်း သူ့အတတ်ပင်။

ယခု တည်ရှိဆဲ ဖြစ်သောအနန္တစကြဝဠာ သက်ရှိသက်မဲ့ ခန္ဓာတို့သည် လည်း ကမ္ဘာမြေကြီးနှင့်တကွ အကုန် ကွယ်ဆုံးကြရကုန်လတ္တံ့၊ နောက်

www.dhammaransi.com

အနမတဂ္ဂ သံသရာ၌ ပေါ်လာသမျှကုန်သော သက်ရှိသက်မဲ့ခန္ဓာတို့သည်လည်း ကမ္ဘာမြေကြီးနှင့်တကွ အကုန် ကွယ်ဆုံးကြရကုန်လတ္တံ့။

ဤကား ခြေဖဝါးအပြင်၌ ကျင်နာမှုဟုဆိုအပ်သော နာမ်ခန္ဓာ၏ ချုပ်ပျောက်မှုဟူသော မရဏစာတ်ကြီး၏အတတ်ကို နှံ့စပ်စွာ မြော်မြင်ကြရန် အချက်တည်း။

ရုပ်၌ နာမဖြစ်ပုံ အထူး

ခြေဖဝါးတပြင်လုံး၌ တပြိုင်နက် တချက်တည်း ထိခိုက်မှု ရှိခဲ့သည်ရှိသော် ဤနာမက္ခန္ဓာ လေးပါးတို့သည် ခြေဖဝါးတပြင်လုံး၌ ဖြစ်ပေါ်ကြကုန်၏။

ထိခိုက်မှုဒဏ်ချက်သည် အသားတွင်းသို့ တသစ် နှစ်သစ် စသည်ဖြင့် စူးဝင်ခဲ့သည်ရှိသော် ခြေဖဝါးအသားတွင်း၌ တသစ် နှစ်သစ် စသည်ဖြင့် အနှံ့အပြား ဖြစ်ပေါ်ကုန်၏။

ထိခိုက်မှုဒဏ်ချက်သည် ခြေဖဝါးအပြင်မှ အထက် ခြေဖမိုးသို့ ပေါက်ရောက်သည်ရှိသော် နာမက္ခန္ဓာတို့သည် ခြေဖဝါး ခြေဖမိုး အတွင်းအပြင် ခြေတခုလုံး အနှံ့အပြား တပြိုင်နက် အပြည့်ဖြစ်ပေါ်၍ ဒဏ်မကျေသမျှ ကာလပတ်လုံး တနာရီ နှစ်နာရီစသည်ဖြင့် တဖွားဖွားဖြစ်ပေါ်၍ နေကုန်၏၊ ဒဏ်ပြေပျောက်မှပင် ချုပ်ပျောက်ကြကုန်၏၊ ကိုယ်တွေ့ ဒိဋ္ဌတို့ချည်းသာတည်း။

ဝေဒနာ ဖြစ်ပေါ်မှု။ ။ဝေဒနာဖြစ်ပေါ်မှု၌ "ဖဿပစ္စယာ ဝေဒနာ" [၁] ဟူသော ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ် ဒေသနာတော်နှင့်အညီ ဒဏ်ချက်၏ ထိခိုက်မှုဟူသော ဖဿသည် ပမာဏပေတည်း၊ ဖဿဖြစ်ပေါ်လျှင် ဝေဒနာဖြစ်ပေါ်မြဲ၊ ဖဿ နှံ့ပြားသမျှ ဝေဒနာ နှံ့ပြား၏၊ ဖဿ ချုပ်ပျောက်လျှင် ဝေဒနာ ချုပ်ပျောက်၏၊ အတွင်းအပ တခုလုံး ဒဏ်ထိသမျှ ဖဿဖြစ်ပေါ်၍ ခြေတခုလုံး ဝေဒနာတွေ အနှံ့အပြားဖြစ်ပေါ်

၁။ ဖဿပစ္စယာ၊ တွေ့ထိမှု ဖဿဟူသောအကြောင်းကြောင့်။ ဝေဒနာ၊ ခံစားမှု ဝေဒနာသည်။ (သမ္ဘဝတိ၊ ဖြစ်၏။)

www.dhammaransi.com

နေကြကုန်သော်လည်း ရုပ်နှင့် နာမ်သည် ဝိပ္ပယုတ္တ ဖြစ်ကြသောကြောင့် ရောယှက်ငြိတွယ်ခြင်း မရှိကြကုန်။

ရေနှင့် မီးရောင် မရောယှက်သည့်အလား ရုပ်နာမ်တရား ညဥ့်အခါ၌ ထွန်းအပ်သော မီးရောင် တို့သည် ရေခွက်အတွင်း၌ ရှိသော ကြည်လင်လှစွာသော ရေအတွင်း၌ အကုန်လုံး အနှံ့အပြား ဖြစ်ပေါ်ကြကုန်သော်လည်း ရေနှင့်ရောယှက် ငြိတွယ်ခြင်း မရှိကုန်သကဲ့သို့တည်း။

ရောယှက် ငြိတွယ်ခြင်း မရှိကြပုံကား–ထွန်းအပ်သော မီးတောက် ဖြစ်ပေါ်လျှင် ရေခွက်တခုလုံး၌ မီးရောင်တို့ ဖြစ်ပေါ်ကုန်၏၊ မီးတောက် သေပျောက်ခဲ့လျှင် ရေခွက်တွင်းရှိ မီးရောင်တို့သည် တပြိုင်နက် ပျောက်ကွယ်ကုန်၏၊ လေခတ်၍ မီးတောက် လှုပ်ရှားခဲ့လျှင် ရေ၌ မီးရောင်တို့သည် လှုပ်ရှားကုန်၏၊ ရေသည်မူကား မီးရောင်တို့၏ ဖြစ်ပေါ်မှုကြောင့်လည်း အနေ မပျက်၊ မီးရောင်တို့၏ လှုပ်ရှားမှုကြောင့်လည်း လှုပ်ရှားခြင်း မရှိ၊ မီးရောင်တို့၏ ပျောက်ကွယ်မှု ကုန်ခန်းမှုကြောင့်လည်း အနေ မပျက်၊ ဤကား ရေနှင့် မီးရောင် ဝိပ္ပယုတ္တဖြစ်ကြပုံတည်း။

ရေနှင့် ရေ၌ထင်သော လူရိပ်, မှန်နှင့် မှန်၌ထင်သော မျက်နှာရိပ် စသည်တို့လည်း ဝိပ္ပယုတ္တမျိုးတို့ပင်တည်း။

ထိုအတူ နာမ့ဟူသော နာမက္ခန္ဓာ ၄-ပါးတို့သည် ခြေတခုလုံး အနှံ့အပြား အတွင်းအပြင် ဖြစ်ပေါ်၍ တရက်, နှစ်ရက် စသည် ဒဏ်ထိမှု ဖဿ မပြေမပျောက်သမျှ ကာလပတ်လုံး ဖြစ်ပေါ်၍ နေကြကုန်သော်လည်း ဝိပ္ပယုတ္တ ပစ္စည်း ပစ္စယုပ္ပန်ချင်း ဖြစ်ကြကုန်၍ ခြေ ဟူသော ရူပက္ခန္ဓာနှင့် ရောယှက် ငြိတွယ်ခြင်း မရှိကြကုန်။

ဖဿ ဖြစ်ပေါ်မှု။ ။ဖဿ ဖြစ်ပေါ်မှု၌လည်း "သဠာယတနပစ္စယာ ဖဿော" ဟူ၍ ဟောတော်မူ၏၊ ဤကာယဝိညာဏ် နာမက္ခန္ဓာအရာ၌ ကာယာယတနနှင့် ဖောဋ္ဌဗ္ဗာယတန ၂-ပါး ထိခိုက်မှု ဒဏ်ချက်ရှိရာ၌ ကာယသမ္ဖဿဖြစ်ပေါ်မြဲတည်း၊ ကာယသမ္ဖဿ ဖြစ်ပေါ်ရာ၌ ဤနာမ့ဟူသော ကာယသမ္ဖဿဇာဝေဒနာ ဖြစ်ပေါ်မြဲတည်း။

www.dhammaransi.com

ကာယာယတန။ ။ကာယာယတနဆိုသည်ကား အတွင်းအပဖြစ်သော ခြေတခုလုံး၌ တည်ရှိသော ကာယပသာဒရုပ်ကြည် ပေတည်း။

ဖောဋ္ဌဗ္ဗာယတန။ ။ဖောဋ္ဌဗ္ဗာယတနဆိုသည်ကား—

၁။ ခက်မာမှု, နူးညံ့မှုဟူသော ပထဝီတပါး

၂။ ပူမှု, အေးမှုဟူသော တေဇောတပါး

၃။ ထကြွလှုပ်ရှားမှုဟူသော ဝါယောတပါး

ဤဓာတ်ကြီး ၃-ပါးကို ဖောဋ္ဌဗ္ဗာယတန ဆိုသတည်း။

ဖောဋ္ဌဗ္ဗ ၆-ပါး။ ။ထိုဓာတ်ကြီး ၃-ပါးသည်လည်း—

ခြေသလုံး၌ ရှိနေသော အတွင်းဖောဋ္ဌဗ္ဗကြီး ၃-ပါး။

ကြမ်းအပြင်, ခြေနင်းပျဉ် အပြင်စသော အပသန္တာန်၌ ရှိနေသော အပ ဖောဋ္ဌဗ္ဗကြီး ၃-ပါးဟူ၍ ၆-ပါး ရှိ၏။

ရုပ်နာမ် မရောယှက်ခြင်းကို ဥပမာဖြင့် ပြခြင်း အပ ဖောဋ္ဌဗ္ဗ ၃-ပါးသည် ခြေဖဝါး အရေ ပေါ်မှာရှိသော ကာယာယတန ၌သာ ထိခိုက်နိုင်၏၊ အရေပေါ်မှာ ထိခိုက်သည် ရှိသော် ထိခိုက်မှုဒဏ်ဟုန်ကြောင့် အတွင်းဖောဋ္ဌဗ္ဗတို့နှင့် အတွင်းကာယာ-ယတနတို့သည် အချင်းချင်း သွက်သွက်ခါ ထိကြလေကုန်၏။

ခြေဖဝါးအရေပေါ်၌ ပေါ်လောပေါ်ရှိသော ဖဿတရား, ဝေဒနာ တရားတို့သည်ကား အပ ဖောဋ္ဌဗ္ဗတို့၏ ထိခိုက်မှုဒဏ်ချက်ကြောင့် ဖြစ်ပေါ် ကြကုန်၏။

အရေ၏အတွင်း ခြေတခုလုံး၌ ပေါ်ရှိသော ဖဿတရား, ဝေဒနာ-တရားတို့သည်မူကား အတွင်းဖောဋ္ဌဗ္ဗတို့နှင့် အတွင်း ကာယပသာဒတို့၏ ထိခိုက်မှုဒဏ်ချက်ကြောင့် ဖြစ်ပေါ်ကြကုန်၏။

www.dhammaransi.com

ဤအရာမျိုး၌ "သဠာယတနပစ္စယာ ဖဿော၊ ဖဿပစ္စယာဝေဒနာ" ဟူသော ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ် အချက်ကြီးကိုရင်း, "ဝိပ္ပယုတ္တပစ္စယော"ဟူသော ပဋ္ဌာန်း အချက်ကြီးကိုရင်း ကသိုဏ်းကွက်အသွင် ထင်မြင်ကြကုန်ရာ၏။

ရေ၌ မီးရောင်တို့၏ ဖြစ်ပေါ်မှု တည်နေမှု ချုပ်ကွယ်မှုတို့သည် ရေနှင့် ရောယှက်ခြင်း မရှိကြကုန်သကဲ့သို့ရင်း၊ ရေ၌ထင်သော မျက်နှာရိပ်,မှန်၌ ထင်သော မျက်နှာရိပ်တို့၏ ဖြစ်ပေါ်မှု, တည်နေမှု, ချုပ်ကွယ်မှု တို့သည် ရေ,မှန်တို့နှင့် ရောယှက်ခြင်း မရှိကုန်သကဲ့သို့ရင်း ခြေ၌ ဖြစ်ပေါ်သော နာမက္ခန္ဓာ ၄-ပါးတို့၏ ဖြစ်ပေါ်မှု, တည်နေမှု, ချုပ်သေပျောက်ကွယ်မှုတို့ သည်လည်း ရူပက္ခန္ဓာနှင့် ရောယှက်ခြင်း မရှိကြကုန်။

"သဠာယတနပစ္စယာ ဖဿော၊ ဖဿပစ္စယာ ဝေဒနာ" ဟူသော ပါဠိတော်တရပ်၊ "ဝိပ္ပယုတ္တပစ္စယော" ဟူသော ပါဠိတော်တရပ်၊ ဤ ပါဠိတော်နှစ်ရပ်ကို စိတ်၌ အမြဲစွဲထားကြလေကုန်။

နာမှုဟူသော ဝေဒနာထင်ရှားရာ၌ သိမှုဟူသော ဝိညာဏ်သည် မထင်ရှားလှပြီ။
ဖဿဖြစ်ပေါ်မှု၌ကား—

၁။ ကာယာယတန တပါး၊

၂။ ဖောဋ္ဌဗ္ဗာယတန တပါး၊

၃။ ကာယဝိညာဏ်ဟူသော မနာယတန တပါး၊

ဤ အာယတနသုံးပါး ပေါင်းဆုံလုံးထွေးမှုကြောင့် ကာယသမ္ဖဿ ဖြစ်ပေါ်၏၊ ကာယသမ္ဖဿ ဖြစ်ပေါ်မှုကြောင့် ကာယသမ္ဖဿဇာ ဒုက္ခဝေဒနာဟူသော နာကျင်မှု ဖြစ်ပေါ်၏။

> "ကာယဉ္စ ပဋိစ္စ ဖောဋ္ဌဗ္ဗေစ ဥပ္ပဇ္ဇတိ ကာယဝိညာဏံ၊ တိဏ္ဏံ သင်္ဂတိ ဖဿော၊ ဖဿပစ္စယာ ဝေဒနာ"[၁]—

ဟူသော ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ် ပါဠိတော်အချက်ကို မြော်လေ။

၁။ နိဒါနသံယုတ်၊ ဒုက္ခသုတ်၊ နှာ—၃၀၁။

www.dhammaransi.com

ကာယဥ္စ၊ ကာယပသာဒ ရုပ်ကိုငင်း။ ဖောဋ္ဌဗ္ဗဉ္စ၊ အဇ္ဈတ္တ, ဗဟိဒ္ဓ ဖောဋ္ဌဗ္ဗ ဓာတ်ကြီးတို့ကိုငင်း။ ပဋိစ္စ၊ အစွဲပြု၍။ ကာယဝိညာဏံ၊ ကာယ-ဝိညာဏ်သည်။ ဥပ္ပဇ္ဇတိ၊ ဖြစ်ပေါ်၏။

တိဏ္ဏံ၊ ကာယ, ဖောဋ္ဌဗ္ဗ, ကာယဝိညာဏ်ဟူသော အာယတန ၃-ပါး တို့၏။ သင်္ဂတိ၊ ပေါင်းတွေ့မှုသည်။ ဖဿော၊ ဖဿ မည်၏။

ဖဿပစ္စယာ၊ ဖဿဟူသော အကြောင်းကြောင့်။ ဝေဒနာ၊ နာမှု, ကျင်မှု စသော ဝေဒနာကရားသည်။ သမ္ဘဝတိ၊ ဖြစ်ပေါ်၏။

ဤကား အနက်။

ကာယဝိညာဏ်။ ။ကာယဝိညာဏ် ဆိုသည်ကား—လူတို့ စွဲလမ်းချက် အလိုအားဖြင့် ထိုကိုယ်အင်္ဂါတို့၏ သိမှုတည်း၊ အရေ တို့၏သိမှု, အသားတို့၏သိမှု, အကြောတို့၏သိမှု, အရိုးတို့၏သိမှု စသည် တည်း၊ ခြေနာသည် ခြေကျင်သည် ခြေညောင်းသည် လက်နာသည် လက်ကျင်သည် လက်ညောင်းသည် ခေါင်းကိုက်သည် ခေါင်းခဲသည် မျက်စိနာသည် နားနာသည် လျှာနာသည် သွားနာသည် သွားကိုက်သည် မေးရိုးကိုက်သည် လည်ချောင်းနာသည် ပခုံးနာသည် ရင်ပတ်နာသည် အစရှိသည်တို့ကို ဆိုသတည်း။

ကာယဝိညာဏ်သိနှင့် မနောဝိညာဏ်သိ။ ။အပြင်းအထန် ဖျားနာရာ၌ အတွင်းအပ တကိုယ်လုံးပင် ဒုက္ခသဟဂုတ် နာမက္ခန္ဓာ ၄-ပါးတို့ဖြင့် ပြည့်သကဲ့သို့ရှိ၏၊ အဖျားကျငြိမ်း၍ သွားပြန်လျှင် အကုန်လုံး ချုပ်ကွယ်ကြလေကုန်၏။ ဤကာယဝိညာဏ်သိမှု သည်ကား လောက၌ သိမှုဟူ၍ မထင်ရှား၊ ခြေနာသည် ခြေကျင်သည် ခြေညောင်းသည် လက်နာသည် လက်ကျင်သည် လက်ညောင်းသည် အစ ရှိသည်တို့၌ ပါဝင်၍ နေ၏၊ ခြေသည် တစုံတခု ထိခိုက်လာလျှင် နာတတ် ၏ ကျင်တတ်၏ဟူ၍ကား သိကြကုန်၏၊ ထိခိုက်သည်ကို ခြေသိတတ်၏ဟု မထင်ကြကုန်၊ မနောနှလုံးကသာ သိတတ်သည်ဟု ထင်၍ နေကြကုန်၏။

အဘယ့်ကြောင့်နည်းဆိုသော် မနောနှလုံးသိ ဖြစ်ပေါ်မှသာ ပုဂ္ဂိုလ် သိ ပေါ်လေသောကြောင့်တည်း၊ ခြေဖဝါး၌ ထိခိုက်မှုသည် မနောနှလုံး

www.dhammaransi.com

တိုင်အောင် ခိုက်မြဲတည်း၊ အခိုက်နှစ်ချက်ဖြစ်၏၊ ခြေသိ, မနောနှလုံးသိ ဟူ၍ အသိနှစ်ချက်ဖြစ်၏၊ ခြေသိကို ကာယဝိညာဏ်ခေါ်သည်၊ မနော နှလုံးသိကို မနောဝိညာဏ်ခေါ်သည်၊ ရှေ့သွား နောက်လိုက် ၂-ပါးအစုံ တည်း။

ပုဂ္ဂိုလ်သိ။ ။ထိုတွင် နောက်လိုက်ဖြစ်သော မနောနှလုံးသိ ပေါ်လာမှ ငါ၏ခြေ၌ ထိသည်ဟု ပုဂ္ဂိုလ်သိ ပေါ်လာသည်၊ ပုဂ္ဂိုလ် သိကိုသာ လောက၌ အသိဟု မှတ်ထင်ကြသည်ဟူလို။

ဤကား ကိုယ်၏သိမှု ခြေလက်စသော ကိုယ်အင်္ဂါတို့၏ သိမှု, အရေ စသော ကောဋ္ဌာသတို့၏ သိမှုဟု ဆိုအပ်သော ကာယဝိညာဏ်သည် ပရမတ္ထဓမ္မတို့တွင် အလွန်ထင်ရှားသော ဝိညာဏ်တပါး ဖြစ်ပါလျက် လောက၌ လူတို့ အသိဉာဏ်တွင် မထင်မရှား ရှိနေကြသည်ဖြစ်၍ ထင်ရှား စေခြင်းငှါ အဖန်တလဲလဲ ပြဆိုလိုက်သည်။

ကေန် ဟုတ်မှန်သော ပရမတ္ထအလိုအားဖြင့်မူကား ပုဂ္ဂိုလ်ဟူ၍လည်း မရှိ၊ ပုဂ္ဂိုလ်၏ အင်္ဂါဖြစ်သော ခြေဟူ၍လည်း မရှိ၊ အရေစသော ကော- ဋ္ဌာသဟူ၍လည်း မရှိ၊ ခန္ဓာငါးပါးသာ အမှန်ရှိ၏။

သိမှုသည် ဝိညာဏက္ခန္ဓာမျိုး။ ။သိမှုဟူသမျှသည် ရူပက္ခန္ဓာမျိုး မဟုတ်၊ ဝိညာဏက္ခန္ဓာမျိုးသာ ဖြစ်၏၊ ခြေစသည် တို့၌ အခိုက်အတိုက်ရှိရာမှ ဖြစ်ပေါ်၏၊ ထိုသိမှုဖြစ်ပေါ်ရာတိုင်းမှာ ဝေဒ- နာက္ခန္ဓာ, သညာက္ခန္ဓာ, သင်္ခါရက္ခန္ဓာတို့သည်လည်း လက္ခဏာ[၁] မကွဲ အမြဲ ဖြစ်ပေါ်ကြကုန်၏။

ဤကာယဝိညာဏ်နာမက္ခန္ဓာ ၄-ပါးတို့သည် တကိုယ်လုံးမှာ ဘယ်နေ ရာ၌ အမြဲရှိနေကြသည်ဟူ၍ မရှိကြကုန်၊ အတွင်းဖောဋ္ဌဗ္ဗ, အပဖောဋ္ဌဗ္ဗတို့ ထိခိုက်ရာ ထိခိုက်ရာ အတွင်းအပ ကိုယ်အင်္ဂါတို့၌ ခဏခဏ ဖြစ်ပေါ်ကြ ကုန်၏၊ ထိခိုက်မှုဒဏ်ပျောက်လျှင် ခဏခဏ ချုပ်ပျောက်ကြကုန်၏။

၁။ လက္ခဏာ=မှတ်ကြောင်းတရား၊ ဝါ၊ အမှတ်အသား။

www.dhammaransi.com

လောက၌လည်း ဘယ်နေရာက ယခုညောင်း၍ လာသည်၊အညောင်း ပျောက်ပြီ၊နာ၍လာသည်, အနာပျောက်ပြီ၊ ကိုက်ခဲ၍ ထုံ၍ ကျင်၍လာသည်၊ အကိုက်ပျောက်ပြီ၊ အထုံပျောက်ပြီ၊ အကျင်ပျောက်ပြီ၊ ဘယ်နေရာက ပူ၍လာသည်၊ နွေး၍လာသည်၊ အေး၍လာသည်၊ ချမ်း၍လာသည်၊ အပူပျောက်ပြီ၊ အနွေးပျောက်ပြီ၊ အအေးပျောက်ပြီ၊ အချမ်းပျောက်ပြီ စသည်ဖြင့် ဖြစ်ပေါ်မှု ချုပ်ပျောက်မှုအာဂန္တုအခြင်းအရာသည် သိမြင်ထင်ရှားကြလျက် ဖြစ်၏၊ နာမက္ခန္ဓာကြီး ၄-ပါးတို့၏ အမှုဟူ၍သာ မသိကြကုန်သည်။

စိတ်၏လှည့်စားပုံ။ ။ထိုသို့မသိကြကုန်သည့်အတွက်ကြောင့် ရုပ်ခန္ဓာ, နာမ်ခန္ဓာ မကွဲကြကုန်သည်ဖြစ်၍ မျက်လှည့်သည် ဝိညာဏ်လှည့်စားမှု လှလှရသဖြင့် ပုဂ္ဂိုလ်ဟူ၍, သတ္တဝါဟူ၍, ပုဂ္ဂိုလ်၏ အင်္ဂါဟူ၍,နာတတ်သည်၊ကျင်တတ်သည်၊ နာမှန်းသိတတ်သည်၊ ကျင်မှန်းသိတတ်သည် ဟူ၍, ခြေကိုပင် အသက်ရှိသည်ဟူ၍ အရှင်ဟူ၍,လက်ကိုပင် အသက်ရှိသည်ဟူ၍ အရှင်ဟူ၍, ထိုထိုအင်္ဂါကိုပင် အသက်ရှိသည်ဟူ၍ အရှင်ဟူ၍ မဟုတ်မမှန် ဖောက်ပြန်စွဲလမ်း၍ နေကြကုန်၏။

အလွန်ခက်ခဲ နက်နဲလှသော အရာဖြစ်၍ ကောင်းစွာထင်ရှားအောင် အနည်းနည်း ဖော်ပြလိုက်သည်၊ အဖန်တလဲလဲဟု အပြစ်မတင်ကြကုန်လင့်။

ဤကား ခြေအင်္ဂါ၌ နာမက္ခန္ဓာ ၄-ပါးကို ဖော်ပြခန်းတည်း။

ခြေကျဉ်းဝတ်စသည်၌ နာမက္ခန္ဓာ ၄-ပါး ဖြစ်ပျက်မှု

ဤသို့လျှင် ခြေအင်္ဂါ၌ ဖော်ပြခန်းအတိုင်း ခြေကျဉ်းဝတ်အင်္ဂါ အရေပေါ် အရေတွင်း အသားပေါ် အသားတွင်း အကြောပေါ် အကြောတွင်း အရိုးပေါ် အရိုးတွင်း၌ရင်း,

ခြေသားလုံးအင်္ဂါ ဒူးပုဆစ်အင်္ဂါ ပေါင်အင်္ဂါ ခါးအင်္ဂါ ဝမ်းအင်္ဂါ အရေပေါ် အရေတွင်း အသားပေါ် အသားတွင်း အကြောပေါ် အကြောတွင်း အရိုးပေါ် အရိုးတွင်း အအူပေါ် အအူတွင်းတို့၌ရင်း,

www.dhammaransi.com

ရင်အင်္ဂါ ကျောက်ကုန်းအင်္ဂါ အရေပေါ် အရေတွင်း အသားပေါ် အသားတွင်း အကြောပေါ် အကြောတွင်း အရိုးပေါ် အရိုးတွင်း အသည်းပေါ် အသည်းတွင်း အဆုတ်ပေါ် အဆုတ်တွင်း နှလုံးပေါ် နှလုံးတွင်း တို့၌ရင်း,

လည်ပင်းအင်္ဂါ ဦးခေါင်းအင်္ဂါ ဦးနှောက်အင်္ဂါ မျက်လုံးအင်္ဂါ နားအင်္ဂါ နှာခေါင်းအင်္ဂါ ခံတွင်းအင်္ဂါ လျှာအင်္ဂါ အရေပေါ် အရေတွင်း အသားပေါ် အသားတွင်း အကြောပေါ် အကြောတွင်း အရိုးပေါ် အရိုးတွင်းတို့၌ရင်း,

လက်ရုံးအင်္ဂါ လက်မောင်းအင်္ဂါ အရေပေါ် အရေတွင်း အသားပေါ် အသားတွင်း အကြောပေါ် အကြောတွင်း အရိုးပေါ် အရိုးတွင်းတို့၌ရင်း ညောင်းမှု ညာမှု, နာမှု နင့်မှု, ထုံမှု ကျင်မှု, ကိုက်မှုခဲမှု, ပင်မှု ပန်းမှု နွမ်းမှု, ပူမှု အေးမှု အစရှိသော အလုံးစုံသော ဒုက္ခသဟဂုတ်နာမက္ခန္ဓာ ၄-ပါးတို့၏ ဖြစ်ပေါ်မှု ချုပ်ပျက် သေဆုံးမှုတို့ကို သိကြလေကုန်။

ဤတွင်ရွေ့ကား တကိုယ်လုံး၌ ဒုက္ခသဟဂုတ် ကာယဝိညာဏ် နာမက္ခန္ဓာ ၄-ပါးတို့ကို ဖော်ပြခန်း ပြီး၏။

သုခသဟဂုတ် ကာယဝိညာဏ်နာမက္ခန္ဓာ ၄-ပါး

ယခုအခါ သုခသဟဂုတ် ကာယဝိညာဏ် နာမက္ခန္ဓာ ၄-ပါးတို့ကို ပြဆိုပေအံ့။

ခြေဖဝါး၌ ရုပ်နာမ်ခွဲပုံ။ ။ပူလှတုန်းအခါ၌ အေးမြလှစွာသော ရေ၏ ထိခြင်း ချမ်းလှတုန်းအခါ၌ ပူနွေးသော မီးရှိန်၏ ထိခြင်းတို့ဖြင့် ခြေဖဝါးအပြင်၌ ခံ၍ ကောင်းလှသော သုခဝေဒနာနှင့်တကွ နာမက္ခန္ဓာ ၄-ပါး ဖြစ်ပေါ်၏။

ခြေဖဝါးအရေ၌ရှိသော ခက်မာမှု စသည်တို့ကား ရူပက္ခန္ဓာတည်း။

သိမှု ခံ၍ကောင်းမှုတို့ကား နာမက္ခန္ဓာတို့တည်း။

ရူပက္ခန္ဓာနှင့် နာမက္ခန္ဓာတို့သည် ဝိပ္ပယုတ္တ ပစ္စည်း, ပစ္စယုပ္ပန် ဖြစ်ကြကုန်၏။

www.dhammaransi.com

ပိန်းကြာဖက်အပြင်၌ ကျရောက်တင်နေကုန်သော မိုးရေပေါက်သည် ပိန်းကြာဖက်နှင့် ရောနှောခြင်း မရှိသကဲ့သို့ ရုပ် နာမ် နှစ်ပါး ရောနှောခြင်း မရှိကြကုန်၊ အရေ၌ ခက်မာမှု ဖွဲ့စေးမှု အေးမှု နွေးမှု တောင့်တင်းမှု အဆင်းအနံ့ အရသာတို့ကား တခြား, သိမှု ခံ၍ကောင်းမှု တို့ကား တခြားတို့သာတည်း။

ဒိဋ္ဌိသိ။ ။ထိုသို့ဖြစ်ရာ၌ ရုပ်ဓမ္မကို မသိကြကုန်သော ဗာလပုထုဇဉ်တို့သည်ကား ခြေဖဝါးနွေးသည် ခြေဖဝါးအေးသည်ဟု သိကြကုန်၏၊ ဤသို့ သိခြင်းကား ဒိဋ္ဌိသိပေတည်း။

ဉာဏ်သိ။ ။ပညာရှိတို့သည်ကား စင်စစ်အားဖြင့် ခြေဖဝါးဟူ၍မရှိ၊ ရုပ်,နာမ်ခန္ဓာတို့သာ ရှိကုန်၏၊ ထိုတွင် ရုပ်ခန္ဓာတို့ သိခြင်းကိစ္စမရှိကြကုန်၊ ထိသိခြင်း, ခံ၍ကောင်းခြင်းတို့ကား နာမ်ခန္ဓာတို့သာတည်းဟု သိကြကုန်၏၊ ဤသို့သိခြင်းကား ဉာဏ်သိပေတည်း။

ပညာရှိတို့၏ သိမှု ၂-မျိုး။ ။ပညာရှိတို့၏ သိမှု၌လည်း—

၁။ သုတမယဉာဏ်သိ

၂။ စိန္တာမယဉာဏ်သိဟူ၍ ၂-ပါးရှိ၏။

သုတမယဉာဏ်သိ။ ။အဘိဓမ္မာကျမ်းဂန်တို့ကို ကောင်းစွာ တတ်လှ၍ သဘောသကန် ကျေလည်ချောမောအောင် ပြောတတ် ဟောတတ် ချတတ် ပို့တတ် ဆုံးဖြတ်တတ်မှု သိမှုကား သုတမယဉာဏ်သာတည်း၊ ဤသိမှုကား ဝိပဿနာဉာဏ်မျိုးမဟုတ်၊ **ပရိယတ္တိဉာဏ်** မျှသာတည်း။

စိန္တာမယဉာဏ်သိ။ ။ထိုပရိယတ္တိဉာဏ်၌တည်၍ ထိုဉာဏ်ဖြင့် သိသည့်အတိုင်း ရှုကြည့်ဖန်များလတ်သော် ထိုခြေဖဝါးပူနွေးမှု အေးချမ်းမှုတို့၌ မျက်စိဖြင့် မြင်ဘိသကဲ့သို့ ရုပ်ခန္ဓာတခြား နာမ်ခန္ဓာတခြား ကွဲကွဲပြားပြား ထင်မြင်မှုသည်ကား စိန္တာမယဉာဏ်[၁] သိ

၁။ [စိန္တာမယဉာဏ် ဟူသည် အနုလောမဉာဏ်အထိ တိုင်ရှိသော ဆိုလိုသည်။ (အနုလောမဉာဏ်အထိမှာ လောကီဘာဝနာမယဉာဏ် ဖြစ်သည်) ဝိဘင်း၊ နှာ-၃၃၃]။

www.dhammaransi.com

ဉာဏ်မြင် မည်၏၊ **ဘာဝနာမယဉာဏ်** လည်း ဆိုရ၏၊ ဤသိမှု မြင်မှုသည် လျှင် **ဝိပဿနာဉာဏ်** မည်၏။

ဤဘာဝနာအရာ၌ ဤသို့သော စိန္တာမယဉာဏ် အသိအမြင်ကိုသာ လိုအပ်၏၊ ဤစိန္တာမယဉာဏ် အသိအမြင်သည်သာလျှင် ဒိဋ္ဌိကို ပယ်သတ် နိုင်၏။ သုတမယဉာဏ် ဝိပဿနာဉာဏ် ၂-ပါး ခြားနားချက်တည်း။

ဒိဋ္ဌိအမြင်။　။ထိုဗာလပုထုဇဉ်တို့ သိမှု, ပညာရှိတို့ သိမှု ၂-ပါးတို့တွင်– ရုပ်ခန္ဓာ, နာမ်ခန္ဓာဟု မသိမူ၍ ခြေဖဝါးအပြင် ပူသည် နွေးသည် အေးသည် ချမ်းသာသည်ဟု သိမြင်မှုကား—

ဒိဋ္ဌိသိမျိုး ဒိဋ္ဌိမြင်မျိုးသာဖြစ်၏။

နိစ္စသိမျိုး နိစ္စမြင်မျိုးမည်၏။

သုခသိမျိုး သုခမြင်မျိုးမည်၏။

အတ္တသိမျိုး အတ္တမြင်မျိုးမည်၏။

ပရမတ္ထ အလိုအားဖြင့် ဖောက်ပြန် မှောက်မှားသော အသိမျိုး **အမြင်မျိုးမည်၏။**

သမ္မာဒိဋ္ဌိအမြင်။　။ခြေဖဝါးအပြင်ဟူသော နိမိတ္တာရုံကြီးကို ပယ်ရှား ၍ ရုပ်ခန္ဓာ နာမ်ခန္ဓာကို ခြားနား၍ သိမှုမြင်မှု သည်ကား—

သမ္မာဒိဋ္ဌိဉာဏ်သိမျိုး ဉာဏ်မြင်မျိုး မည်၏။

အနိစ္စသိမျိုး အနိစ္စမြင်မျိုး မည်၏။

ဒုက္ခသိမျိုး ဒုက္ခမြင်မျိုး မည်၏။

အနတ္တသိမျိုး အနတ္တမြင်မျိုး မည်၏။

လောကအလို ပရမတ္ထအလိုနှစ်ပါးအားဖြင့် ဖြောင့်မတ် ဟုတ်မှန်သော အသိမျိုး အမြင်မျိုးမည်၏။

www.dhammaransi.com

လောကအလိုအားဖြင့် ဖြောင့်မတ် ဟုတ်မှန်ပုံကား—ခက်မာမှုသည် သိမှုမဟုတ်၊ သိမှုသည် ခက်မာမှုမဟုတ်၊ ခက်မာမှုကား အမှုတခြား၊ သိမှုကား အမှုတခြား၊ ခက်မာမှုကား ရုပ်မှုတည်း၊ စိတ်ဝိညာဏ်မှုမဟုတ်။

သိမှုကား စိတ်ဝိညာဏ်မှုတည်း၊ ရုပ်မှုမဟုတ် ဟု ပြောဆိုခဲ့လျှင် လောကဌ် အမှုတမျိုးစီ မဟုတ်ဟု မငြင်းနိုင်ကြကုန်လတ္တံ့။

နိစ္စသိ စသည်၌ ရှင်းချက်။ ။ရုပ်ခန္ဓာ နာမ်ခန္ဓာတို့ကို ဤကား ရုပ်ခန္ဓာ, ဤကား နာမ်ခန္ဓာဟု မသိမူ၍ ၂-ပါးစုံကို ခြေဖဝါးပြုလုပ်၍ သိခြင်းသည် အဘယ်သို့လျှင် နိစ္စသိ, သုခသိ, အတ္တသိ ဖြစ်လေသနည်းဟူမူကား—ခြေဖဝါးမည်သည် နိမိတ္တဓမ္မမျိုးဖြစ်၍ တသက်လုံး ခိုင်မြဲသော နိစ္စဓမ္မမျိုးတည်း၊ သုသာန်သို့ ရောက်မှ ဆုံး၏။

ရုပ်ခန္ဓာ, နာမ်ခန္ဓာ ၂-ပါးကို ခြေဖဝါးပြုလုပ်၍ သိမှုသည် ရုပ်ခန္ဓာ နာမ်ခန္ဓာ ၂ပါးကို တသက်လုံး ခိုင်မြဲသော **နိစ္စမျိုးဟု သိ**လျက် ရှိ၏။

နိစ္စဟူသည် သတ္တဝါတို့၏ အလိုရှိအပ်သော သုခမျိုးဖြစ်၍ ရုပ်ခန္ဓာ, နာမ်ခန္ဓာတို့ကို **သုခဟု သိ**လျက် ရှိ၏။

နိစ္စဟူသည် တသက်လုံး ခိုင်မြဲသော အနှစ်သာရမျိုးဖြစ်၍ ရုပ်ခန္ဓာ, နာမ်ခန္ဓာတို့ကို ခြေဖဝါး၏ အသားအနှစ် **သာရ အတ္တ**[၁] ဟု သိလျက် ရှိ၏။

အနိစ္စသိစသည်၌ ရှင်းချက်။ ။ခြေဖဝါးကို ပယ်ရှား၍ ရုပ်ခန္ဓာ, နာမ်ခန္ဓာကို ခွဲခြမ်း၍ သိမှုသည် အဘယ်သို့လျှင် **အနိစ္စသိမှု,** ဒုက္ခသိမှု, အနတ္တသိမှု ဖြစ်လေသနည်းဟူမူကား—

ခက်မာမှုကို ရုပ်ခန္ဓာဟု သိခဲ့လျှင် အလုပ်အလုပ်မခံ ပျက်တတ် ပြောင်းလဲတတ်သော **အနိစ္စမျိုးဟု** သိတော့သည်၊ ပူမှန်းသိခြင်း, နွေးမှန်းသိခြင်း, အေးမှန်းသိခြင်းကို နာမ်ခန္ဓာဟု သိခဲ့လျှင် သူ့အကြောင်း ဆိုက်တိုက်ရာ ဖြစ်ချည် ပျက်ချည် အတည်မရ အနိစ္စမျိုးဟု ထင်ရှား တော့သည်။

၁။ကဝိမျက်မှန်မူ ဟံသာဝတီမူတို့၌ အတ္တသာရဟု ရှိသည်။

www.dhammaransi.com

အနိစ္စဟူသည် မရဏမျိုး စင်စစ်ဖြစ်၍ ကြောက်ရလန့်ရသော ဒုက္ခမျိုး ဟု သိခြင်းဖြစ်တော့သည်။

အနိစ္စဟူသည် အခိုင်အမာ အနှစ်သာရမျိုး မဟုတ်သည်ဖြစ်၍ ခြေဖဝါးကဲ့သို့ တသက်လုံး ပျက်ခြင်း ပြောင်းလဲခြင်း မရှိဘဲ ပကတိအနေနှင့် တည်နေနိုင်သော အနှစ်သာရ အတ္တဇီဝမျိုး မဟုတ်ဟု သိမြင်နိုင်တော့သည်။

ဤမှနောက်၌ ဒုက္ခသဟဂုတ်၌ ပြဆိုခဲ့သမျှသော အလုံးစုံကိုကို အကုန်ဆက်၍ သိကြလေ။

ခဏိကမရဏစသည် ၁၃-ပါး။　　။ဒုက္ခသဟဂုတ်၌ ပြဆိုခဲ့သော အချက်ကြွင်းစုဆိုသည်ကား—

၁။ ခဏိကမရဏ, သမ္မုတိမရဏ, ဘဝဆုံးမရဏ သုံးပါးသည် ကြောက်လန့်ဖွယ်သော ဒုက္ခမျိုးချည်းဖြစ်သည်ဟု ပြဆိုချက်။

၂။ ရုပ်, နာမ်ကို မြင်မှု၌ ပုဂ္ဂိုလ်၏ ဖြစ်ခြင်း ပျက်ခြင်း, ရှင်ခြင်း သေခြင်းဟူ၍ မရှိ၊ ရုပ်ဓာတ်, နာမ်ဓာတ်တို့၏ ဖြစ်ခြင်း, ပျက်ခြင်း, ရှင်ခြင်း, သေခြင်းသည်သာ အမှန်ရှိသည်ဟု မြင်မှုကို ပြဆိုချက်။

၃။ ပကတိ လူတို့သည် ရုပ်ဓာတ်, နာမ်ဓာတ်တို့၏ ခဏခဏ ဖြစ်မှု ပျက်မှုကို ကြောင်ကြောင် သိမြင်ပြောဆို၍ နေကြပါကုန်လျက် ထိုဖြစ်မှု, ပျက်မှုတို့ကို ဇာတိဓမ္မကြီး, မရဏဓမ္မကြီးဟူ၍ မသိကြသည်ကို ဖြေဆိုချက်။

၄။ သုခ၏ ပျက်မှုကိုသာ ဒုက္ခဘေးဘယ ဆိုသင့်ပါသည်၊ ဒုက္ခ၏ပျက်မှုသည်ကား "ဒုက္ခာ ဝေဒနာ ဌိတိဒုက္ခာ ဝိပရိဏာမသုခါ"[၁] ဟူသော ပါဠိနှင့်အညီ သုခမျိုးသာ ဖြစ်သင့်ပါသည်ဟူသော စောဒနာကို ဖြေဆိုချက်။

၅။ ခြေတခုလုံး၌ ဖောဋ္ဌဗ္ဗဓာတ်ကြီး ၃-ပါးတို့ ထိခိုက်မှု နှံ့ပြားတိုင်း ဖဿဖြစ်ပေါ်မှု နှံ့ပြားကြောင်း, ဖဿဖြစ်ပေါ်မှု နှံ့ပြားတိုင်း ဝေဒနာ-က္ခန္ဓာ ဖြစ်ပေါ်မှု နှံ့ပြားကြောင်းကို ပြဆိုချက်။

၁။ မူလပဏ္ဏာသပါဠိတော်၊ စူဠဝေဒလ္လသုတ်၊ နှာ-၃၇၇။

www.dhammaransi.com

၆။ ခြေအတွင်း၌ နာမက္ခန္ဓာတို့ဖြစ်ပေါ်၍ နေကြကုန်သော်လည်း ရုပ်ခန္ဓာနှင့် နာမ်ခန္ဓာတို့ ရောယှက်ခြင်းမရှိကြောင်းကို ပြဆိုချက်။

၇။ "သဠာယတနပစ္စယာ ဖဿော၊ ဖဿပစ္စယာ ဝေဒနာ"ဟူသော ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ဒေသနာတော်အရကို ရှင်းလင်း၍ ပြဆိုချက်။

၈။ ဝိပ္ပယုတ္တပစ္စည်းကို ပြဆိုချက်။

၉။ "ကာယဉ္စ ပဋိစ္စ ဖောဋ္ဌဗ္ဗေ စ ဥပ္ပဇ္ဇတိ ကာယဝိညာဏံ"အစ ရှိသော သုတ္တန်ပါဠိ၏ အနက်အဓိပ္ပါယ်ကို ရှင်းလင်း၍ ပြဆိုချက်။

၁၀။ ကာယဝိညာဏ်၏ ဖြစ်မှုကို ကျယ်ဝန်းစွာ ပြဆိုချက်။

၁၁။ ကာယဝိညာဏ်သိ, မနောနှလုံး၌ဖြစ်သော မနောဝိညာဏ်သိ, ပုဂ္ဂိုလ်သိတို့ကို ပြဆိုချက်။

၁၂။ သတ္တဝါတို့၏ ကိုယ်ခန္ဓာ၌ ဤကာယဝိညာဏ်နာမက္ခန္ဓာ ၄-ပါး တို့သည် ဘယ်နေရာမှာမှ အမြဲရှိနေသည်မဟုတ်၊ အာဂန္တုလမ်းရှောက် တို့သာ ဖြစ်ကြသည်ကို ပြဆိုချက်။

၁၃။ ရုပ်, နာမ်ကို မမြင်နိုင်သည့်အတွက်ကြောင့် ခြေ,လက် စသော ကိုယ်အင်္ဂါတို့ကို အကာက်ရှိသည်,အရှင်ဖြစ်သည်ဟု ထင်မှတ်မှုကိုပြဆိုချက်။

ဤ ၁၃-ချက်တို့ကို ဒုက္ခသဟဂုတ်၌ ပြဆိုခဲ့သော အချက်ကြွင်းစု ဆိုသတည်း။

ခြေအင်္ဂါစသည့်၌ နာမက္ခန္ဓာ ၄-ပါး ဖြစ်ပျက်ပုံ။ ။ထိုမှတပါး ခြေကို သာယာစွာ ပွတ်မှု, နှိပ်မှု, သပ်မှု, နယ်မှု, ကိုင်မှု, ထိမှု,ချောမွေ့ညံ့သက်သော အဝတ်အရုံထိမှု, ဖျာ ရိုင် သင်ဖြူး အခင်းအနှီးထိမှု, ချောမွေ့ညံ့သက် အေးချမ်းသော လမ်းမြေ သဲမြေ ရွှံ့မြေထိမှု စသည်တို့၌လည်း ခံသာမှု, ခံ၍ကောင်းမှုဟု ဆိုအပ်သော ခြေအရသာတို့သည် ဖြစ်ပေါ်ကုန်၏၊ ထိုခြေအရသာတို့သည် သုခသဟဂုတ် နာမက္ခန္ဓာ ၄-ပါးတို့ပေတည်း။

www.dhammaransi.com

ခြေအင်္ဂါအရေပေါ် အရေတွင်း,အသားပေါ် အသားတွင်း,အကြောပေါ် အကြောတွင်း, အရိုးပေါ် အရိုးတွင်း အလုံးစုံတို့၌ ဣဋ္ဌဖြစ်ကုန်သော အပ ဖောဋ္ဌဗ္ဗ,အတွင်း ဖောဋ္ဌဗ္ဗတို့၏ ထိတွေ့မှုတို့ကြောင့် ထင်ရှား, မထင်ရှားသော ခြေအရသာ ဖြစ်ပေါ်မှု, ချုပ်ပျက်မှုတို့ကို အကုန်အစင် သိမြင်ကြလေကုန်။

ထိုနည်းအတူ ခြေကျဉ်းဝတ်အင်္ဂါ အရေ, အသား, အကြော, အရိုး အလုံးစုံတို့၌ သုခသဟဂုတ်နာမက္ခန္ဓာ ဟူသော အရသာပေါ်မှု၊ ခြေသားလုံးအင်္ဂါ, ပုဆစ်အင်္ဂါ, ပေါင်အင်္ဂါ, ခါးအင်္ဂါ,အရေ, အသား, အကြော, အရိုး အလုံးစုံတို့၌ သုခသဟဂုတ်နာမက္ခန္ဓာဟူသော အရသာပေါ်မှု၊ ဝမ်းအင်္ဂါ, ရင်အင်္ဂါ,ကျောက်ကုန်းအင်္ဂါ, အအူတွင်း, အသည်းတွင်း, အဆုတ်တွင်း, နှလုံးတွင်းတို့၌ သုခသဟဂုတ်နာမက္ခန္ဓာဟူသော အရသာပေါ်မှု၊ ဦးခေါင်းအင်္ဂါ, မျက်နှာ, ခံတွင်း, အရေ, အသား, အကြော, အရိုး အလုံးစုံတို့၌ သုခသဟဂုတ်နာမက္ခန္ဓာဟူသော အရသာပေါ်မှု, ပျက်မှုတို့ကိုလည်း အကုန်မြင်ကြလေကုန်။

ကာမတဏှာကြောင့် အပုပ်ကောင်ကို ခင်မင်ပုံ။　။လောက၌ ခွေး, ကျီး, လင်းတ တို့သည် မိမိတို့ကိုယ်တွင်း၌ မကောင်းသော ဝဋ္ဋဝိပါက် အမြဲ တိုက်တွန်းမှုကြောင့် အလွန်စက်ဆုပ်ဖွယ်ရှိသော လူသေပုပ်, နွားသေပုပ်, ခွေးသေပုပ်တို့ကိုပင် အလွန်ခင်မင် စုံမက်မြိန်ရှက် မြတ်နိုးကြကုန်၏။

ထိုအတူ သတ္တဝါအပေါင်းတို့သည် ထိုကိုယ်အင်္ဂါ အရသာကြီးကို အလွန်ခင်မင် စုံမက် မြိန်ရှက်လှသော ကာမတဏှာဟူသော အကုသိုလ်ဝဋ္ဋဆိုးကြီး အမြဲတိုက်တွန်းမှုကြောင့် အပုပ်ကောင်, အညှီကောင်, အနံ့အစော်ကောင်ကြီးမှန်း ကြောင်ကြောင် သိမြင်ကြပါကုန်လျက် အချင်းချင်း အလွန်ခင်မင် မြိန်ရှက်ကြလေကုန်၏။

နူနာပမာ ကာမတဏှာ။　။တကိုယ်လုံး ရွဲရွဲစို ကျိုက်ကျိုက်ဆူ နူနာကြီးရှိသော သူတို့အား—

၁။ တကိုယ်လုံး၌ ပိုးတွေကိုက်၍ အမြဲယားယံမှု ဒုက္ခကြီးတပါး၊

www.dhammaransi.com

၂။ ပိုးစာ ပိုးချေး သွေးပုပ် ပြည်ပုပ်တို့အတွက် အမြဲချမ်းအေးမှု ဒုက္ခကြီးတပါး၊

ဤဒုက္ခကြီး ၂-ပါး အမြဲရှိနေ၏။

အလွန်ပူလှ, အိုက်လှသော ကဆုန်, နယုန်, ဝါဆို, ဝါခေါင် အခါတို့၌ပင် ရဲရဲငြိသော ရှားမီးကြီး မီးအိုးခင်းကြီးကို မလွှတ်နိုင်၊ ကိုယ်တွင်း အသည်းနှလုံးတွင်းတို့မှ ပိုးတွေ လှုပ်ကြသဖြင့် အလွန်ယားယံမှု ခိုက်ခိုက်တုန် ချမ်းအေးမှု ဖြစ်လာတိုင်း ဖြစ်လာတိုင်း ရှားမီးကျီး မီးအိုးခင်းကြီးသို့ ချဉ်းကပ်၍ မီးအိုးခင်းကြီးနှင့် လုံးထွေးမိမှ အယားအယံ အတုန်အချမ်းပြေ၍ နေသာထိုင်သာ ချမ်းသာသုခကို ရလေ၏။

ထို့အတူ ဤ သတ္တဝါအပေါင်းတို့မှာလည်း ထို အင်္ဂါအရသာကြီး အနမတဂ္ဂ သံသရာ၌ ဘဝအဆက်ဆက် ရှဲရှဲစို ကျိုက်ကျိုက်ဆူ ပွါးစီး၍ လာခဲ့သော ကာမတဏှာ နူနာစိုကြီးသည် ရှိနေကြ၏။

ပြဆိုခဲ့ပြီးသော ကိုယ်အင်္ဂါအရသာကြီးသည်မှကား ထိုတဏှာနူနာကို လွန်စွာ ပွါးစီးစေနိုင်သော အစာ အာဟာရကြီးပေတည်း။

ကာမတဏှာ၏ အားထားရာ ကာမဝတ္ထု ထိုနူနာရောဂါသည်ကြီးသည် ရှားမီးကျီး မီးအိုးခင်းကြီးကို အမြဲ ကိုးကွယ်ရာပြု၍ နေရဘိသကဲ့ ကာမတဏှာ နူနာရောဂါသည်ကြီးတွေ ဖြစ်နေကြကုန်သော သတ္တဝါတို့သည်လည်း ကာမဝတ္ထု ကာမအထည်ကြီးတွေကို အမြဲ ကိုးကွယ်ရာပြု၍ ထားကြရကုန်၏။

ကာမတဏှာကို ဖြစ်ပွါးစေသော ကာမဝတ္ထု နွေလအခါ၌ ရှားမီးကျီးမည်သည် မြင်ရုံမျှနှင့်ပင် အလွန်ပူခြင်း, အိုက်ခြင်း ဒုက္ခကိုသာ ဖြစ်ပွါးစေတတ်၏၊ အေးချမ်းခြင်းသုခကို မဖြစ်စေတတ်၊ ထို့အတူ ထိုကိုယ်အင်္ဂါ အရသာကို ခံစံဖက်ဖြစ်သော ကာမဝတ္ထု ကာမအထည်တို့မည်သည် မြင်ရုံမျှနှင့်ပင် ကာမတဏှာ ကိလေသာ အပူ အအိုက်ကို ဖြစ်ပွါးစေနိုင်ကုန်၏၊ ကာမတဏှာ ကိလေသာအပူ၏ အေးငြိမ်းခြင်းကို မဖြစ်စေတတ်ကုန်။

www.dhammaransi.com

ဘဝကို နှံချာစေသော ကာမဝတ္ထု။ ။ရှားမီးကျီးမည်သည် ပေါင်းဖက် ရောယှက်လာသောဝတ္ထုမျိုးတို့ကို အကျိုးမဲ့ကြီး အချည်းနှီးစစ် ပြာမှုန့်ဖြစ်အောင် အကုန်အပြောင် လောင်ကျွမ်းစေတတ်၏၊ ထို့အတူ ထိုကိုယ်အင်္ဂါအရသာကို ခံစံဖက်ဖြစ်ကုန်သော ကာမဝတ္ထု ကာမအထည်တို့သည်လည်း ပေါင်းဖက် ရောယှက်မိသော သူတို့ကို ယခုဘဝတွင် အလွန်မြင့်မြတ်လှစွာကုန်သော သီလဂုဏ်, သိက္ခာဂုဏ်, သမာဓိဂုဏ်, ပညာဂုဏ်ကြီးတို့မှ အပဖြစ်၍ သေသည်၏ အခြားမဲ့၌ ခွေး, ဝက်, ကြက်, ငှက်, သန်း, ကြမ်းပိုး, ပိုးလောက်, ပိုးမွှား စသော သေးနုပ်စုတ်ဖွဲ့လှသော ဘဝသို့ ရောက်လေအောင် အကုန်အပြောင် လောင်ကျွမ်းစေတတ်ကုန်၏။

ဤကား ကာမဝတ္ထု ကာမအထည်တို့နှင့် ရောယှက်မိသောအခါ ကိုယ်အင်္ဂါတွင်း၌ လျှပ်စစ်ပြက်သကဲ့သို့ ခဏခဏ ဖြစ်ပေါ်ကြကုန်သော သုခသဟဂုတ် နာမက္ခန္ဓာ ၄-ပါးဟု ဆိုအပ်ကုန်သော ကိုယ်အင်္ဂါအရသာကြီးတို့၏ အပြစ်ဒေါသ အမြွက်မျှ ပြဆိုချက်တည်း။

ကာယဝိညာဏ် နာမက္ခန္ဓာ ၄-ပါးကို ဖော်ပြခန်း ပြီး၏။

ဗိဝဋ္ဋဉာဏ်နာမက္ခန္ဓာ ၄-ပါး ဖြစ်ပျက်ပုံ

ဗိဝဋ္ဋဉာဏ်နာမက္ခန္ဓာ ၄-ပါး၏ ဖြစ်ရာဌာန။ ။ယခုအခါ လျှာ၏သိခြင်း, လျှာ၏သိမှု, လျှာ၏အသိဟု ဆိုအပ်သော ဗိဝဋ္ဋဉာဏ် နာမက္ခန္ဓာ ၄-ပါးကို ပြဆိုပေအံ့။

ချဉ်လှစွာသော အရသာတခုဖြင့် လျှာတပြင်လုံးကို တို့၍ စမ်းသည် ရှိသော် ချဉ်မှုန်းသိမှု ဖြစ်ပေါ်လာရာ လျှာအရပ်စုသည် ဗိဝဋ္ဋဉာဏ်နှင့် တကွသော နာမက္ခန္ဓာ ၄-ပါးတို့၏ ဖြစ်ရာဌာန ပေတည်း။

ဗိဝဋ္ဋဉာဏ်။ ။ဗိဝဋ္ဋဉာဏ် ဆိုသည်ကား—လောကအသိအားဖြင့် လျှာ၏သိမှု ဆိုလိုသည်၊ အဘိဓမ္မာအလိုအားဖြင့် ဗိဝဋ္ဋ၌ ဖြစ်ပေါ်သော သိမှုဆိုလိုသည်၊ ပုဂ္ဂိုလ်၏သိမှုကား မဟုတ်သေး၊ ထိုလျှာ၏ သိမှုဖြစ်ပေါ်သည်မှ နောက်၌ မနောဒွါရလုံး၏ သိမှုကြီးသည် ဆက်လက်၍

www.dhammaransi.com

ဖြစ်ပေါ်၏၊ ဤမနောဒွါရ၌လုံး၏ သိမှုကြီးဖြစ်ပေါ်သော အခါမှ ပုဂ္ဂိုလ်သိ ဖြစ်လာ၍ ချဉ်သည်,ချိုသည်ဟု ပုဂ္ဂိုလ်သိ သိ၏။

လျှာ၏သိမှု ၂-မျိုး

"ယောင်းမသည် အသက်ထက်ဆုံး ဟင်းအိုးကိုမွှေ၍ နေသော်လည်း ဟင်း၏အရသာကို ချိုသည်,ချဉ်သည်ဟူ၍ မသိတတ်၊ လျှာသည် တကြိမ် တခါမျှပင် ဟင်းနှင့် ပေါင်းမိသော်လည်း ဟင်းအရသာကို ချိုသည်, ချဉ်သည်ဟု သိတတ်၏"ဟူ၍လာသော ဥပမာစကား၌ လျှာသည် အချို, အချဉ်စသော အရသာမျိုးကို သိတတ်၏ဟု ဟောတော်မူ၏၊ ဤလျှာ၏ သိမှုသည် လျက်မှု၌ အတွင်းဝင်လျက် ရှိ၏။

အရသာမျိုးသိမှု။ ။ဤ လျှာအပြင်၌ ထမင်းပူ ထမင်းအေး, ဟင်းပူ ဟင်းအေး, ရေပူ ရေအေး စသည်ကို သိသော ကာယဝိညာဏ်သည်လည်း ဖြစ်ပေါ်၏၊ အရသာမျိုးကို သိသည်ကား ဇိဝှါဝိညာဏ် နာမက္ခန္ဓာ ၄-ပါးတည်း။

ဖောဋ္ဌဗ္ဗသိမှု။ ။လျှာပေါ်၌ ရောက်လာသော ဝတ္ထုတို့ကို နူးညံ့သည် ကြမ်းတမ်းသည် ပူသည် အေးသည် ရွသည် ပွသည် လှုပ်သည် ရှားသည် အစရှိသော သိမှု, လျှာနာမှု, လျှာယားမှု, လျှာ ချမ်းသာမှု, လျှာမချမ်းသာမှု စသည်တို့ကား ကာယဝိညာဏ် နာမက္ခန္ဓာ ၄-ပါးတည်း၊ ဤသို့ သိမှုသာ ကွဲသည်၊ ဖြစ်ရာဌာနကား မကွဲကြ။

ဤသို့လျှင် လျှာသည် နာမက္ခန္ဓာ ၄-ပါး နှစ်စုံတို့၏ ဖြစ်ပေါ်ရာဌာန ဖြစ်ပေသောကြောင့် လျှာသည် အချို, အချဉ်စသော အရသာမျိုးတို့ကို လည်း သိတတ်၏။ အနု,အကြမ်းစသော ဖောဋ္ဌဗ္ဗမျိုးတို့ကိုလည်း သိတတ် ၏ဟု ပြောဆိုရာ၏။

အရသာသိမှု ဖြစ်ပျက်ပုံ။ ။ပရမတ္ထအားဖြင့်မူကား လျှာဟူ၍ပင် မရှိ၊ ခန္ဓာ ၅-ပါးသာ ရှိ၏။

၁။ ခက်မာမှုသည် ရှိ၏။

၂။ ဖွဲ့စေးမှုသည် ရှိ၏။

www.dhammaransi.com

၃။ ပူနွေးမှုသည် ရှိ၏။

၄။ တောင့်တင်းမှု လျော့ရဲမှုသည် ရှိ၏။

၅။ အဆင်းဓာတ် ရှိ၏။

၆။ အနံ့ဓာတ် ရှိ၏။

၇။ ရသဓာတ် ရှိ၏။

ဤအမှု ဤဓာတ်စုသည် ရူပက္ခန္ဓာမည်၏၊ ဤရူပက္ခန္ဓာစု၏ ကိစ္စကား အသီးအခြားတည်း။

ထိုနာမက္ခန္ဓာတို့၏ကိစ္စတို့ကား အသီးအခြားတို့တည်း၊အရသာမျိုးကို သိမှုသည် ထိုထိုအချိုမျိုး, အချဉ်မျိုးစသော အာဟာရဝတ္ထုတို့ကို လျှာပေါ်သို့ တင်သောအခါမှ ဖြစ်ပေါ်လာကြကုန်၏၊ လျှာပေါ်၌ ထိုဝတ္ထုမျိုးတို့ မရှိပြန်လျှင် ချုပ်ပျောက်ကြကုန်၏။

ဖောဋ္ဌဗ္ဗသိတို့လည်း ထို့အတူတည်း။

ဒိဋ္ဌိအမြင်။　။ထိုသို့ဖြစ်ရာ၌ ရုပ်ခန္ဓာမှန်း နာမ်ခန္ဓာမှန်း မသိကြကုန်သော ဗာလပုထုဇဉ်တို့သည်ကား ရုပ်ခန္ဓာစုကို လျှာဟု တခုတည်းပြု၍ ထိုသိမှုတို့ကို နာမ်ခန္ဓာဟု မခြားနားဘဲ လျှာ၏ကိစ္စပြု၍ လျှာသိသည်ဟု မြင်ကြကုန်၏၊ ဤအမြင်ကား ဒိဋ္ဌိတည်း၊ နိစ္စအမြင်, သုခအမြင်, အတ္တအမြင်, ဇီဝအမြင်တည်း။

ဉာဏ်အမြင်။　။လျှာဟူသော အသိကို ပယ်ရှား၍ ရုပ်ခန္ဓာ, နာမ်ခန္ဓာ ခြားနား၍ သိမှုကား ဉာဏ်သိ ဉာဏ်မြင်ပေတည်း၊ အနိစ္စမြင်, ဒုက္ခမြင်, အနတ္တမြင် နိဇ္ဇီဝ[၁] နိဿတ္တ[၂] အမြင်ပေတည်း။

အကြောင်းယုတ္တိကိုကား ကာယဝိညာဏ်နှစ်ပါး၌ ပြဆိုခဲ့ပြီ။

ဤမှ နောက်၌ ၁၃-ရပ်သော အဆစ် အပိုင်းတို့ကိုလည်း ကာယဝိညာဏ် နည်းတူသိလေ။

၁။ နိဇ္ဇီဝ (နိ=မဟုတ်+ဇီဝ=အသက်) အသက်မဟုတ်။

၂။ နိဿတ္တ (နိ=မဟုတ်+သတ္တ=သတ္တဝါ) သတ္တဝါမဟုတ်။

www.dhammaransi.com

လျှာအရသာ ၂ မျိုး။ ။ဤ၌ လျှာအရသာသည်—

၁။ သုခသဟဂုတ်ကာယဝိညာဏ်နာမက္ခန္ဓာဟူသော အရသာတမျိုး,

၂။ ဇိဝှါဝိညာဏ်နာမက္ခန္ဓာဟူသော အရသာတမျိုးဟူ၍ ၂-မျိုးရှိ၏။

ထိုတွင် ကာယဝိညာဏ်နာမက္ခန္ဓာဟူသော လျှာအရသာသည်ကား ကိုယ်အင်္ဂါအရသာကြီး၌ ပါဝင်လေပြီ၊ ဇိဝှါဝိညာဏ်နာမက္ခန္ဓာဟူသော လျှာအရသာကြီးကား ကျန်ရှိ၏။

ဤအရသာကြီးကိုလည်း သတ္တဝါတို့သည် လွန်စွာလိုက်စားကြကုန်၏၊ ဆေးအပြတ်မခံနိုင် ကွမ်းအပြတ်မခံနိုင် ရှိကြကုန်၏၊ ရသတဏှာကို ဝဋ္ဋဆိုးကြီး, နူနာကြီးပုံ၍ ထိုက်သည်အားလျော်စွာ ဉပမာ, ဥပမေယျ နှစ်ရပ်တို့ကိုလည်း သိကြလေ။

ဇိဝှါဝိညာဏ် ပြီး၏။

ဃာနဝိညာဏ်နာမက္ခန္ဓာ ၄-ပါး ဖြစ်ပျက်ပုံ

ဃာနဝိညာဏ်နာမက္ခန္ဓာ၏ဖြစ်ရာဌာန။ ။နှာခေါင်း၏သိခြင်း နှာခေါင်း၏သိမှု နှာခေါင်း၏ အသိဟုဆိုအပ်သော ဃာနဝိညာဏ်နာမက္ခန္ဓာ ၄-ပါး၌ နှာခေါင်း၏အတွင်း အရပ်သည် ဃာနဝိညာဏ်နာမက္ခန္ဓာ ၄-ပါး၏ ဖြစ်ပေါ်ရာဌာနတည်း။

နာမက္ခန္ဓာ ၄-ပါး ၂-စုံဖြစ်ပုံ။ ။ဤ၌လည်း ကာယဝိညာဏ်နာမက္ခန္ဓာ ၄-ပါး,ဃာနဝိညာဏ်နာမက္ခန္ဓာ ၄-ပါး နှစ်စုံရ၏၊ အကြမ်း အနု, အပူ အအေး, အလျှော့ အရှားတို့နှင့် နှာခေါင်းလေတို့၏ တွေ့ထိမှုတို့ကြောင့် ကာယဝိညာဏ်နာမက္ခန္ဓာ ၄-ပါး ဖြစ်ပေါ်၏၊ အတွင်းမှဖြစ်သောအနံ့,အပမှဖြစ်သောအနံ့တို့၏ ထိခိုက်မှုတို့ကြောင့် ဃာနဝိညာဏ်နာမက္ခန္ဓာ ၄-ပါး ဖြစ်ပေါ်၏။

နှာခေါင်း၏သိမှု ၂-မျိုး။ ။ဃာနဝိညာဏ်၏ သိမှုကိုကား နံသည် မွှေးသည်ဟု ခေါ်၏၊ ဤသို့ နှာခေါင်းသည်

www.dhammaransi.com

နာမက္ခန္ဓာ ၄-ပါး နှစ်စုံတို့၏ ဖြစ်ရာဌာနဖြစ်သောကြောင့် နှာခေါင်းသည် အနံ့အမျိုးမျိုးကိုလည်း နံတတ်၏၊ အနံ့ အကြမ်းစသော ဖောဋ္ဌဗ္ဗမျိုးကို လည်း သိတတ်၏ဟု ပြောဆိုရာ၏။

ပရမတ္ထအားဖြင့်မူကား နှာခေါင်းဟူ၍ပင် မရှိ၊ ထိုနေရာ၌ဖြစ်သော ခန္ဓာ ၅-ပါးသာ ရှိ၏။

ဇိဝှါဝိညာဏ် နာမက္ခန္ဓာ ၄-ပါးတို့၌ကဲ့သို့ ရုပ်ခန္ဓာ နာမ်ခန္ဓာခွဲနည်း, ဒိဋ္ဌိသိ ဉာဏ်သိခွဲနည်း, နိစ္စ သုခ အတ္တ, အနိစ္စ ဒုက္ခ အနတ္တ ခွဲနည်းတို့ကို ခွဲခြမ်း၍ သိကြလေ၊ ၁၃-ရပ်သော အဆစ်အပိုင်း, နှာခေါင်းအရသာ ၂-မျိုး, တဏှာ ၂-မျိုး, ဥပမာ ၂-မျိုးတို့ကိုလည်း ဇိဝှါဝိညာဏ်နည်းတူ သိကြလေ။

ဃာနဝိညာဏ် ပြီး၏။

သောတဝိညာဏ်နာမက္ခန္ဓာ ၄-ပါး ဖြစ်ပျက်ပုံ

သောတဝိညာဏ် နာမက္ခန္ဓာ ၄-ပါး၏ ဖြစ်ရာဌာန နား၏သိခြင်း နား၏သိမှု နား၏အသိဟူသော သောတ ဝိညာဏ် နာမက္ခန္ဓာ ၄-ပါးတို့၌ နား၏ အတွင်းအရပ်သည် ဤ နာမက္ခန္ဓာ ၄-ပါး၏ ဖြစ်ရာဌာနတည်း၊ ကာယဝိညာဏ် နာမက္ခန္ဓာ ၄-ပါး ၏ ဖြစ်ရာဌာနလည်း ဖြစ်၏၊ နာမက္ခန္ဓာ ၄-ပါး နှစ်စုံရ၏၊ နားသည် ဖောဋ္ဌဗ္ဗမျိုးတို့ကိုလည်း သိတတ်၏၊ အသံအမျိုးမျိုးတို့ကိုလည်း ကြား တတ်၏ဟု ပြောဆိုရာ၏၊ သောတဝိညာဏ်သိကို ကြားဟူ၍ ခေါ်၏။

ထိုထို အသံကိုကြား၍ သိကြရာ၌ နားသိ, မနောနှလုံးသိ, ပုဂ္ဂိုလ်သိ ခွဲမြဲ ခွဲလေ။

ပရမတ္ထအားဖြင့်မူကား နားဒြပ်ဟူ၍ပင် မရှိ၊ ထိုနေရာ၌ဖြစ်သော ခန္ဓာ ၅-ပါးသာ ရှိ၏၊ ရုပ်ခန္ဓာ နာမ်ခန္ဓာ ခွဲလေ။

ရုပ်နာမ်ဖြစ်ပျက်ပုံ။ ။ရုပ်ခန္ဓာကား ထိုနေရာ၌ မြစ်ရေအယဉ်ကဲ့သို့ အစဉ်မပြတ်ဖြစ်၍ နေ၏၊ နာမ်ခန္ဓာ ၄-ပါး တို့ကား ထိုထိုအသံမျိုး ထိခိုက်ဆဲအခါ၌သာ ဖြစ်ပေါ်ကြကုန်၏၊ ထိုထိုအသံ

www.dhammaransi.com

ပြတ်စဲပြန်လျှင် ထိုနေရာ၌ပင်လျှင် နာမ်၏သေဆုံးခြင်းဖြင့် သေဆုံးချုပ်ပျက်ကြကုန်၏၊ ဓာတ်၏ သေဆုံးခြင်း, ဓမ္မ၏ သေဆုံးခြင်းဖြင့် သေဆုံးချုပ်ပျက်ကြလေကုန်၏။

အသံဖြစ်ပျက်ပုံ။ ။တနာရီအတွင်းမှာ အသံ အမျိုးမျိုးကို အခါခါ ကြားရာ၌သူနာမက္ခန္ဓာစု အခါခါဖြစ်ပေါ်၍ အခါခါ ပျက်ဆုံးကြကုန်၏၊ စကားပြောဆိုသံကို ကြားနာရာ၌ စကားမည်သည် အက္ခရာတလုံးတလုံးစီ စဉ်၍ ပြောရာ၏၊ အက္ခရာတို့သည် အစဉ်အတိုင်း ချုပ်ပျောက်ကုန်၏၊ နောက်နောက် အက္ခရာ ပေါ်လာလျှင် ရှေးရှေး အက္ခရာ မရှိပြီ။

နားထောင်သူတို့၏ နား၌ သောတဝိညာဏ် နာမက္ခန္ဓာ ၄-ပါးတို့သည် သူ့အက္ခရာနှင့်သူ အစဉ်အတိုင်း ဖြစ်ပေါ်၍ အစဉ်အတိုင်း ချုပ်ဆုံးကြကုန်၏၊ "နမော တဿ"ဟူသော ရွတ်ဆိုသံကို ကြားနာရာ၌ 'န'ဟူသော အသံအက္ခရာသည် နားတွင်း၌ ထိခိုက်၏၊ ထိခိုက်မှု ဒဏ်ဟုန်ကြောင့် သောတဝိညာဏ် နာမက္ခန္ဓာ ၄-ပါး ဖြစ်ပေါ်ရ၏၊ 'န'ဟူသော အသံကို စွဲ၍ ဖြစ်ပေါ်သော နာမက္ခန္ဓာသည် ထိုအသံချုပ်ဆုံးလျှင် ချုပ်ဆုံးမြဲဖြစ်၏၊ 'န'အသံချုပ်ဆုံးလျှင် 'န'အသံကို ကြားမှုလည်း ပျောက်ကွယ်သည်ဟု လောက၌လည်း ထင်ရှားပါ၏၊ လောက၌ နား၏ကိစ္စ အခွင့်မည်သည် အလွန်ကြီးကျယ်၏၊ နား၌ ပုဂ္ဂိုလ်, သတ္တဝါ, အတ္တ, ဇီဝ, နိစ္စ, သုခ စွဲလမ်းချက် အလွန်သန်၏။

ပုဂ္ဂိုလ်,သတ္တဝါဟူ၍ စွဲလမ်းပုံ။ ။စောဒနာရန် ရှိ၏—နားကို ပုဂ္ဂိုလ်ဟူ၍ သတ္တဝါဟူ၍ စွဲလမ်းမှု မရှိပါ၊ ပုဂ္ဂိုလ်၏ အင်္ဂါ, သတ္တဝါ၏ အင်္ဂါဟူ၍သာ စွဲလမ်းပါသည်ဟု ဆိုရန်ရှိ၏။

ငါကြားသည်ဟု စွဲလမ်းမှု, နားသည် ကြားတတ်သည်ဟု စွဲလမ်းမှုသည် နားကို ပုဂ္ဂိုလ်ဟူ၍ သတ္တဝါဟူ၍ စွဲလမ်းမှုပင်တည်း။

ထို့အတူ ခြေသန်း,လက်သန်း၌ ထိခိုက်၍ နာသည်ရှိသော် ငါနာသည်ဟု စွဲလမ်းမှုသည် ခြေသန်း,လက်သန်းကို ပုဂ္ဂိုလ်ဟူ၍ သတ္တဝါဟူ၍ စွဲလမ်းမှုပင်တည်း။

www.dhammaransi.com

ယုတ်စွ့အဆုံး မုတ်ဆိတ် ကျင်စွယ်ဟူသော မွေးညှင်းကို နှုတ်ပယ်ရာ၌ မွေးညှင်း၏ အရင်းအဖို့သည် ကာယပသာဒရုပ် ရှိ၏၊ နာတတ်၏၊ ထို နာမှုကို ငါနာသည်ဟု စွဲလမ်းမှုသည် တခုတခုသော မွေးညှင်းကို ပုဂ္ဂိုလ် ဟူ၍ သတ္တဝါဟူ၍ စွဲလမ်းမှုပင်တည်း။

မွေးညှင်းပေါင်း ကိုးသောင်း ကိုးထောင် ရှိသည်ဟူရကား မွေးညှင်း အရေအတွက် ပုဂ္ဂိုလ် သတ္တဝါ စွဲလမ်းချက် ကိုးသောင်း ကိုးထောင် ရှိ၏၊ မိမိစွဲလမ်း၍ နေမှုကိုပင် မိမိမရေလည်၍ စောဒနာခြင်းသာ ဖြစ်သည်ဟု ဖြေလေ။

လောက အသုံးအနှုန်းအလို ပုဂ္ဂိုလ်ဖြစ်ခြင်း။ ။ပုဂ္ဂိုလ်၏ အင်္ဂါဖြစ်၍ ပုဂ္ဂိုလ်မဟုတ်ဟုအစိတ် အစိတ် နှုတ်ပယ်၍ ထားခဲ့လျှင် တကိုယ်လုံး အင်္ဂါချည်းဖြစ်၍ ကုန်ရာ၏၊ ပုဂ္ဂိုလ်,သတ္တဝါပင် မရှိရာပြီ။

ထို့ကြောင့် ထိုထိုဝိညာဏ်၏ ဖြစ်ရာဌာန, သိတတ်ရာဌာန, အသက်ရှိ သည် အရှင်ဖြစ်သည်ဟု မှတ်ယူရာဌာန အလုံးစုံသည် ပုဂ္ဂိုလ်လည်း ဟုတ်၏၊ ပုဂ္ဂိုလ်၏ အင်္ဂါလည်း ဟုတ်၏၊ သတ္တဝါလည်း ဟုတ်၏၊ သတ္တဝါ ၏ အင်္ဂါလည်း ဟုတ်၏၊ အတ္တလည်း ဟုတ်၏၊ ဇီဝလည်း ရှိ၏ဟု လောက အလိုကို သိအပ်၏။

ဒိဋ္ဌိသိ။ ။ပုဂ္ဂိုလ်,သတ္တဝါဟု စွဲလမ်းမှုသည် နိစ္စ,သုခ,အတ္တ,ဇီဝဟု စွဲလမ်း မှုပင်တည်း၊ တဏှာ, မာန, ဒိဋ္ဌိသုံးပါးတို့၏ အမှုချည်းသာ တည်း၊ ကြားတတ်သော နားဒြပ်,နားသဏ္ဌာန်ဟူ၍ မရှိ။

ဉာဏ်သိ။ ။ထိုနေရာ၌ အစဉ်ဖြစ်ပွါး၍နေသော ခက်မာမှု စသည်ကား ရူပက္ခန္ဓာသာတည်း၊ ထိုရူပက္ခန္ဓာသည် ကြားတတ် သိတတ် သော တရားမျိုး မဟုတ်၊ ကြားမှု, သိမှုသည်မှုကား ထိုနေရာ၌ အသံထိ ခိုက်ဆဲအခါ ဖြစ်ပေါ်လာသော နာမက္ခန္ဓာ ၄-ပါးသာတည်း၊ နား၌ ခန္ဓာ ၅-ပါးသာ ရှိ၏ဟု သိမှု မြင်မှုသည်ကား ဉာဏ်သိဖြစ်၏၊ အနိစ္စသိ, ဒုက္ခသိ,အနတ္တသိ,နိဿတ္တ,နိဇ္ဇီဝသိ ဖြစ်၏။

www.dhammaransi.com

အကြောင်းယုတ္တိကိုမူကား ကာယဝိညာဏ်၌ ပြဆိုခဲ့ပြီ၊ ဤမှနောက်၌ ၁၃-ရပ်သော အဆစ်အပိုင်းတို့ကိုလည်း ကာယဝိညာဏ်နည်းတူ သိလေ။

နားအရသာ ၂-မျိုး။ ။နားအရသာသည်လည်း နှစ်မျိုးရှိ၏၊ ထိုတွင် သုခသဟဂုတ် နာမက္ခန္ဓာ ၄-ပါးဟူသော အရသာသည် ကိုယ်အင်္ဂါအရသာကြီး၌ ပါဝင်လေပြီ၊ သာယာသော အသံကိုဎင်း, မိမိအလိုရှိသော စကားမျိုးကိုဎင်း ကြားသောအခါ၌ ခံစားရသော နားအရသာသည်ကား သောတဝိညာဏ် နာမက္ခန္ဓာ ၄-ပါးပေတည်း၊ ဤနားအရသာကိုလည်း သတ္တဝါတို့သည် လွန်စွာ လိုက်စားကြကုန်၏။

စကားပြောဖော် စကားပြောဖက်နှင့်ကင်း၍ ဆိတ်ငြိမ်ရာ၌ တကိုယ်ယေ တကာယ နေထိုင်ခြင်းငှါပင် မတတ်နိုင် ရှိကြကုန်၏၊ အဖော်နှင့်ကင်း၍ နားဆိတ်ဆိတ်နေရလျှင် ငြီးတောက်ခြင်း ငြီးငွေ့ခြင်း ဖြစ်ကြကုန်၏၊ ရောက်မိရောက်ရာ စပ်မိစပ်ရာ သမ္ဖပ္ပလာပ[၁] စကားမျိုးကိုပင် ကြားနာ၍ နေရမှ အငြီးပြေကြကုန်၏၊ ဤသောတအရသာကြီးသည် လောက၌ အငြီးပြေ ခံစားဖွယ်ကြီး တပါးပင်တည်း။

ခွေး, ကျီး, လင်းတ ဥပမာ, နူနာရောဂါသည်ကြီး ဥပမာတို့ကိုလည်း ဤ၌ ထိုက်သည်အားလျော်စွာ သိကြလေ။

သောတဝိညာဏ် ပြီး၏။

စက္ခုဝိညာဏ် နာမက္ခန္ဓာ ၄-ပါး

စက္ခုဝိညာဏ် နာမက္ခန္ဓာ ၄-ပါး၏ ဖြစ်ရာဌာနစသည် စက္ခုဝိညာဏ် နာမက္ခန္ဓာ ၄-ပါး၌ မျက်လုံးအရပ်သည် စက္ခုဝိညာဏ် နာမက္ခန္ဓာ ၄-ပါး၏ ဖြစ်ရာ ဌာနပေတည်း၊ ကာယဝိညာဏ် နာမက္ခန္ဓာ ၄-ပါး၏ ဖြစ်ရာဌာနလည်း ဟုတ်၏၊ ဤမျက်စိ၌လည်း နာမက္ခန္ဓာ ၄-ပါး နှစ်စုံရ၏၊ မျက်စိသည် အပူ,အအေးစသော ဖောဋ္ဌဗ္ဗမျိုးတို့ကိုလည်း သိတတ်၏၊ နာတတ်၏၊ ကျင်တတ်၏၊ ကျိန်းတတ်၏၊

၁။ သမ္ဖပ္ပလာပ=အချည်းနှီးသောစကား။ အကျိုးမဲ့ ပြိန်ဖျင်းသော စကား။

www.dhammaransi.com

စပ်တတ်၏၊ အဆင်းအမျိုးမျိုးကိုလည်း မြင်တတ်၏၊ ပုဂ္ဂိုလ်မျိုး သတ္တဝါမျိုး အမှန်ဖြစ်၏ဟု ဆိုရာ၏၊ စက္ခုဝိညာဏ်သိကို မြင်သည်ဟူ၍ ခေါ်၏။

ထိုထိုသက်ရှိ သက်မဲ့ဝတ္ထုတို့ကို မြင်၍ ဘယ်သင်း ဘယ်ဟာဟု သိကြရာ၌ မျက်စိသိ,မနောဒွါရလုံးသိ,ပုဂ္ဂိုလ်သိဟု ခွဲမြဲခွဲလေ။

ရုပ်နာမ်ဖြစ်ပျက်ပုံ။ ။ပရမတ္ထအားဖြင့်မူကား မျက်စိဒြဗ်ဟူ၍ပင် မရှိ၊ ထိုနေရာ၌ဖြစ်သော ခန္ဓာ ၅-ပါးသာ ရှိ၏၊ ထိုတွင် ရူပက္ခန္ဓာ တပါးသာ ထိုနေရာ၌ အစဉ်မြဲ၏၊ နာမက္ခန္ဓာ ၄-ပါးတို့သည်ကား ထိုထို အဆင်းအာရုံကို ကြည့်ရှု၍ နေဆဲအခါ၌သာ ဖြစ်ပေါ်ကုန်၏၊ အိပ်ပျော်၍ နေဆဲအခါ,မှောင်မိုက်တွင်း၌ နေဆဲအခါ, မျက်စိကို မှိတ်၍နေဆဲ အခါတို့၌ ထိုနေရာမှာ ချုပ်ကွယ်၍ နေကြကုန်၏၊ ကြည့်ရှု၍ နေဆဲအခါမှာလည်း မျက်တောင်ခတ်တိုင်း ခတ်တိုင်း ခဏခဏ ချုပ်ကွယ်ကြရကုန်၏၊ အာရုံပြောင်းတိုင်း ပြောင်းတိုင်း ချုပ်ကွယ်ကြရကုန်၏။

စိတ်လျှင်မြန်ပုံ။ ။မန်ကျည်းပင်အစရှိသော အရွက်စိပ်သစ်ပင်မျိုးတို့ကို မော်၍ ကြည့်ကြရာ၌ အရွက်တခု တခုလျှင် နာမက္ခန္ဓာ ၄-ပါး အသီးအသီးဖြစ်၍ အသီးအသီး ချုပ်ကွယ်ကြကုန်၏၊ အရွက်တခုကို မြင်မှု,သိမှုနှင့် ထို့ပြင်အရွက်တခုကို မြင်မှုသိမှုတို့သည် အသီးအသီးတို့သာတည်း၊ တခုပြီးမှတခု ဖြစ်ကြမြဲပေတည်း၊ နှစ်ခုပြိုင်၍ ဖြစ်မြဲမဟုတ်၊ စိတ်မည်သည် အလွန်လျှင်မြန်လှ၍ တပင်လုံးကိုပင် တပြိုင်နက်မြင်သည်ဟု ထင်၍ နေရကုန်၏။

အသိ ၃-မျိုး။ ။အရွက်တခုတခု၌ပင်မျက်စိသိ,မနောဒွါရလုံးသိ,ပုဂ္ဂိုလ်သိ အသီးသီးစီ ဖြစ်ကြ၏။

မျက်စိသိ, မနောဒွါရလုံးသိနှင့် ပုဂ္ဂိုလ်သိ။ ။ထိုတွင် စက္ခုသိဆိုသည်ကား အဆင်း သက်သက်ကို မြင်မှုမျှသာတည်း၊ အကြီး, အငယ်, အဝန်း, အလျား စသော သဏ္ဌာန်ကို သိသည်မဟုတ်၊ မနောဒွါရလုံးသိသို့ရောက်မှ ထိုသဏ္ဌာန်တို့ အသီးအသီး ပေါ်၏၊ ဤမနောဒွါရလုံးသိကိုပင် ပုဂ္ဂိုလ်သိ ဆိုရသည်။

www.dhammaransi.com

မန်ကျည်းပင်ကြီးကို မော်၍ကြည့်ရာ၌ အရွက်တွေကို အသီးအသီး မြင်မှုနှင့် အရွက်သဏ္ဌာန်တွေကို အသီးအသီးသိမှုသည် တပြိုင်နက်ပင် မှတ်ထင်ကြရကုန်၏၊ စိတ်၏ ဖြစ်မှု, ပျက်မှု, ပြောင်းလဲမှု မြန်ပုံကို ရိပ်မိရုံ ပြဆိုလိုက်သည်။

လောက၌ ဤမျက်စိ၏ အခွင့်မည်သည် အလွန်ကြီးကျယ်၏၊ နား၏ အခွင့်ထက်ပင် သာလွန်၏၊ မျက်စိ၌ ပုဂ္ဂိုလ်, သတ္တဝါ, အတ္တ, ဇီဝ, နိစ္စ, သုခ စွဲလမ်းမှု အလွန်ထက်သန်၏။

ဤစကား၌ စေတနာချက် ဖြေဆိုချက်တို့ကို သောတ၌ ဆိုခဲ့တိုင်း သိလေ၊ ဤမှနောက်၌ စက္ခု၌ ဒိဋ္ဌိသိ ဉာဏ်သိ ခွဲခန်း, ၁၃-ပါးသော အဆစ်အပိုင်းတို့ကိုလည်း ဤစက္ခု၌ အကုန်အစင် မြင်ကြလေကုန်။

မျက်စိ၌ အရသာ ၂-မျိုး။ ။အရသာနှင့် တဏှာအစွမ်းကို ပြဆိုနည်း၌ ဤမျက်စိမှာလည်း အရသာ နှစ်မျိုးရ၏။

ထိုတွင် သုခသဟဂုတ်ကာယဝိညာဏ်နာမက္ခန္ဓာ ၄-ပါးဟူသော အရသာသည် ကိုယ်အင်္ဂါအရသာကြီးတွင် ပါဝင်လေပြီ။

လှပတင့်တယ်သော အဆင်းသဏ္ဌာန်မျိုး, မိမိအလိုရှိသော ဝတ္ထုမျိုး, မတွေ့စဘူး မမြင်စဘူးသော အာရုံဝတ္ထုမျိုးတို့ကို မြင်ကြသောအခါ၌ ခံစားရသော မျက်စိအရသာသည်ကား စက္ခုဝိညာဏ်နာမက္ခန္ဓာ ၄-ပါး ပေတည်း၊ ဤစကားမျိုး၌ မနောနှလုံးအမှုတို့ကိုလည်း အပါအဝင်ပြု၍ ယူကြလေကုန်။

အရသာ၌ ရှင်းချက်။ ။ပီတိ[၁] သုခ[၂] သောမနဿ[၃] တို့ကို အရသာ ဆိုလိုရင်း ဖြစ်ငြားသော်လည်း ခန္ဓာ ၄-ပါး တို့၏ ဖြစ်မှုအလား ထင်ရှားစေခြင်းငှါ ခန္ဓာ ၄-ပါးဟူ၍ပင် ဆိုလိုက်သည်။

၁။ ပီတိ=နှစ်သက်ခြင်း။

၂။ သုခ=ချမ်းသာခြင်း။

၃။ သောမနဿ=ဝမ်းမြောက်ခြင်း။

www.dhammaransi.com

တနည်းကား ဥပေက္ခာဝေဒနာသည်လည်း ပီတိ, သုခ, သောမနဿကို မရသာရာ၌ အငြီးငြေ့ အရသာမျိုးပင် ဖြစ်၏၊ မျက်စိမည်သည် ကောင်းသည်ကိုမှသာ ကြည့်လိုသည်မဟုတ်၊ ကြည့်ခွင့်ရှိပါလျက် မကြည့်ရလျှင် သက်သက်မနေနိုင်မှုမျိုးတည်း၊ တသက်လုံး တနေ့တနေ့လျှင် အခါခါ မြင်၍နေရသော ဝတ္ထုမျိုးပင် ဖြစ်သော်လည်း မက်စရာဝတ္ထုတပါး မရှိခဲ့လျှင် ထိုအာရုံကိုပင် တမော့မော့နေရ၏၊ မကြည့်ဘဲ မနေနိုင်၊ မကြည့်ဘဲ စက္ခုန္ဒြေကို ချုပ်တည်း၍ နေရမည်ဆိုလျှင် ခဏခြင်း ငြီးတောက်၏၊ စိတ်ကျဉ်းကြပ်၏၊ မျက်စိဥပစာတဆုံး ဖွင့်လှတ်၍ထားမှ အကြိုက်ကျ၏၊ အရသာကောင်း တွေ့သကဲ့သို့ အငြီးအတောက် ပြေပျောက်၏။

ထို့ကြောင့် မကောင်းသည်ဖြစ်စေ ကောင်းသည်ဖြစ်စေ ကြည့်မြင်ရမှုသည်လည်း အငြီးအတောက် ပြေပျောက်စေတတ်သော အဖျော်အဖြေ အရသာကြီးတမျိုးပင် ဖြစ်သတည်း၊ ကြွင်းသော သောတ, ဃာနစသည်တို့၌လည်း ဤနည်းတူ သိလေ။

ထို့ကြောင့် ဥပေက္ခာဝေဒနာကိုလည်း အရသာဆိုသင့်၏။

နာမက္ခန္ဓာ ၄-ပါးလုံးကိုလည်း အရသာဆိုသင့်၏ဟူ၍ မှတ်လေ။

တသက်လုံး မြင်၍နေရသော အာရုံမျိုးအလယ်၌ပင် စက္ခုန္ဒြေကို ချုပ်ထိန်း၍မရ၊ မျက်စိမျက်နှာ ဦးတည်မိရာ မျက်စိဥပစာ၌ မိုဃ်းကို မျှော်လိုက်ရ၏၊ တိမ်ကို မျှော်လိုက်ရ၏၊ မြေအပြင်ကို မျှော်လိုက်ရ၏၊ ရေအပြင်ကို မျှော်လိုက်ရ၏၊ တောတခွင်ကို မျှော်လိုက်ရ၏၊ တောင်တခွင်ကိုမျှော်လိုက်ရ၏၊ လူကို နွားကို ခွေးကို ဝက်ကို အိမ်ကို ယာကိုမျှော်လိုက်ရ၏၊ မျှော်ရမှု စိတ်ချောင်၏၊ စိတ်ချမ်းသာ၏၊ အရသာကြီးတပါးပင် ဖြစ်၏၊ ကိုယ်တွေ့ဒိဋ္ဌ ဖြစ်ကြ၏။

ဤမှနောက်၌ ဤစက္ခုအရသာ၌ သာယာသော တဏှာဝဋ်ဆိုးကြီး, တဏှာနန္ဒီကြီးတို့ကို ကာယဝိညာဏ်၌ ပြဆိုခဲ့ပြီးသောနည်းကို အစဉ်မှီး၍ သိကြလေ။

စက္ခုဝိညာဏ် ပြီး၏။

www.dhammaransi.com

မနောဝိညာဏ် နာမက္ခန္ဓာ ၄-ပါး ဖြစ်ပျက်ပုံ

မနောနှလုံးသိ ပုဂ္ဂိုလ်သိခေါ်သော မနောနှလုံး၏သိခြင်း, မနော နှလုံး၏သိမှု, မနောနှလုံး၏ အသိဟု ဆိုအပ်သော မနောဝိညာဏ် နာမက္ခန္ဓာ ၄-ပါးကို ပြဆိုပေအံ့။

မနောဝိညာဏ် ဖြစ်ရာဌာန။ ။ရင်တွင်း၌ရှိသော နှလုံးသွေးအတွင်း၌ ဤမနောဝိညာဏ်သည် ဖြစ်၏၊ နှလုံးအိမ်သည်သာ အသားစိုင် အသားခဲဖြစ်၍ ကာယဝိညာဏ် နာမက္ခန္ဓာ ၄-ပါး၏ ဖြစ်ရာဌာန ဖြစ်၏၊ နှလုံးသွေးသည်မူကား ကာယဝိညာဏ်၏ ဖြစ်ရာဌာန မဆိုသာ။

မနောဝိညာဏ် အမျိုးမျိုး။ ။နှလုံးသွေး၏ အတွင်း၌ဖြစ်သော ထို မနောဝိညာဏ် နာမက္ခန္ဓာ ၄-ပါးသည်ကား အလွန် အထွေအပြား များပြား၏၊ အကုသိုလ်ဟု ဆိုအပ်သော မကောင်းသော အကြံမျိုးသည်လည်း မနောနှလုံးမှ ဖြစ်၏၊ ကုသိုလ်ဟု ဆိုအပ်သော ကောင်းသော အကြံမျိုးသည်လည်း မနောနှလုံးမှ ဖြစ်၏၊ အိပ်ပျော်သော ဘဝင်အဗျာကတ ဝိညာဏ်မျိုးသည်လည်း မနောနှလုံးမှ ဖြစ်၏၊ ကိုယ်အင်္ဂါကြီးငယ်တို့ကို ပြုပြင်ခြင်းဟု ဆိုအပ်သော ကာယကံမှုမျိုး, စကားခပြောဆိုအပ်သော ဝစီကံမှုမျိုး, စိတ်နှလုံးထဲတွင် တရှိန်ရှိန် ထ၍နေသော မနောကံမှုမျိုးတို့သည်လည်း မနောနှလုံးမှ ဖြစ်ကုန်၏၊ ကုသိုလ်ဇော အကုသိုလ်ဇောတို့သည် ထိုမနောနှလုံးမှ ဖြစ်ကုန်၏။

ဇောစိတ်။ ။ဇောဆိုသည်ကား—အလွန် ပြင်းထန်သော အဟုန်ရှိသော စိတ်မျိုးတည်း။

မီးရထားပမာ ကိုယ်ခန္ဓာ

ဤကိုယ်ခန္ဓာကြီးသည် မီးရထား,မီးသင်္ဘောနှင့် တူ၏။

နှလုံးအိမ်သည် မီးအိုး,ရေနွေးအိုးကြီးနှင့် တူ၏။

ဘဝင်စိတ်မျိုးသည် ရေနွေးအိုး၌ရှိသော ပကတိရေနွေးနှင့် တူ၏။

www.dhammaransi.com

မနသိကာရ အာဝဇ္ဇန်းသည် မီးအိုး၌ရှိသော ပြင်းထန်သောမီးနှင့် တူ၏။

လောဘဇော,ဒေါသဇော အစရှိသော အမျိုးမျိုးသော ဇောစုသည် ရေနွေးအိုးမှ တဟုန်တည်းဆူထသော ရေလှိုင်းပွက်တွေနှင့် တူ၏။

ဇောအမျိုးမျိုးမှဖြစ်သော စိတ္တဇဝါယော[၁]တို့သည် ရေလှိုင်းပွက်တို့မှ ပန်း၍ထွက်သော အဟုန်ပြင်းထန်သော အခိုးတို့နှင့် တူကုန်၏။

ကိုးရုသော အကြောတို့သည် အခိုးလျှောက်သွားရာ အခိုးကြောင်းနှင့် တူကုန်၏။

အင်္ဂါကြီးငယ်တို့သည် စက်ကရိယာတို့နှင့် တူကုန်၏။

ပုဂ္ဂိုလ်သတ္တဝါတို့သည်လည်းကောင်း အဆင်းသဏ္ဌာန် အစရှိသော အာရုံ ၆-ပါးတို့သည်လည်းကောင်း ရထားစက်အိုးတို့နှင့် တူကုန်၏။

တဏှာ ၆-ပါးတို့သည် ရထား အစိုးရကြီးတို့နှင့် တူကုန်၏။

ရေနံကြမ်းမီးတောက်အသွင် စိတ်ဘဝင်။ ။ဘဝင်စိတ်မည်သည် အလွန်နုံ့လှသော စိတ်မျိုးတည်း၊ ဤနုံ့လှသော ဘဝင်စိတ်မျိုးမည်သည်ပင်လျှင် အလွန်ပျံ့နှံ့သော အရှိန်အဝါ ရှိ၏၊ ညဥ့်အခါ တိုက်ခန်းအတွင်း၌ ထွန်းအပ်သော ရေနံကြမ်းမီးတောက်နှင့် တူ၏။

တူပုံကား–ထို မီးတောက်မှ အလွန်လျင်မြန်သောလေသည် ထွက်၏၊ ထိုလေသည် မီးတောက်မှထွက်သော မီးရောင်တို့ကို မီးတောက်သည်နှင့် တပြိုင်နက် တိုက်ခန်းတခုလုံးပြည့်အောင် ဖြန့်ဖြူး၏၊ မီးတောက်မှထွက်သော အခိုးကြမ်းတို့ကိုလည်း ဝမ်းအဖို့ ရင်အဖို့တို့ကို ပြည့်စေ၏၊

ထိုအတူ ဘဝင်စိတ်၏ အဟုန်ကြောင့်ဖြစ်သော စိတ္တဇလေသည် အလွန် လျင်မြန်၏၊ ထိုလေသည် စိတ္တဇ ရုပ်ကလာပ်တို့ကို ဘဝင်စိတ်

၁။ စိတ္တဇဝါယော= (စိတ္တ=စိတ်ကြောင့်+ဇ=ဖြစ်သော+ဝါယော=လေဓာတ်) စိတ်ကြောင့်ဖြစ်သော လေဓာတ်။

www.dhammaransi.com

ဥပါဒ်သည်နှင့် တပြိုင်နက် တကိုယ်လုံးပြည့်အောင် ဖြန့်ဖြူး၏၊ ထွက်သက် ဝင်သက် တည်းဟူသော စိတ္တဇလေကြမ်းတို့ကို ရင်,ဝမ်းနှင့် အပြည့် ဖြစ်စေ၏။

အိပ်ပျော်၍ နေဆဲအခါ၌ပင်လျှင် ကိုယ်ခန္ဓာ အလယ်ပိုင်း တခုလုံးကို ရေလှိုင်းထသကဲ့သို့ ကြွချီလှုပ်ရှားစေလျက် ပြင်းထန်သော ရှူခြင်း, ရှိုက်ခြင်းကို ဖြစ်စေ၏၊ ဘဝင်စိတ်ဟူသော နုံ့လှစွာသောကြံမှု အရှိန် အဝါသည်ပင်လျှင် ဤမျှလောက် ထက်သန်၏။

ပြင်းထန်လှစွာသော အဟုန်နှင့်တကွ ယမ်းပုံမီးကျ ဖြစ်ပေါ်၍ထသော ဇောဟူသော အကြံခေတ်ကြီး အရှိန်အဝါသည် ဆိုဘွယ်ရာမရှိပြီ၊ အကြံမှု အကြံခေတ် အရှိန်အဝါမျိုးမည်သည် ဤကဲ့သို့ ပြင်းထန်၏။

ဇောစိတ်၏ အရှိန်အဟုန် ပြင်းထန်ပုံ။ ။မီးရထား, မီးသင်္ဘောတို့၌ ထိုထို စက်ခလုတ်တို့ကို ပွုပြင်၍ ပေး လိုက်သည်ရှိသော် ရေအခိုးတို့သည် မိုဃ်းကြိုးအဟုန်ကဲ့သို့ ထိုထို အခိုး ကြောင်းတို့ကို ခဏခြင်း ပြည့်ဖြိုးတွန်းဝှေ့တိုက်ခိုက်ကာ ထွက်ကြကုန် သကဲ့သို့ ဤကိုယ်ခန္ဓာ၌လည်း ပွုလိုသော အမှုအားလျော်စွာ စိတ္တဇ ဝါယော လေမုန်တိုင်းတို့သည် ထိုထိုအကြောကြီး အကြောငယ်တို့ကို အဟုန်နှင့်တကွ ခဏခြင်း ပြည့်ဖြိုးစေကြကုန်၏။

အားခွန်ဗလ သန်မြန်လှသော မြွေနဂါးကြီးငယ်တွေ ကခုန်မြူးထူးကြ ကုန်သကဲ့သို့ ၆၀-သော အကြောကြီး, ၇၀၀-သော အကြောငယ်တို့သည် ခဏခြင်းအဟုန်နှင့်တကွ အင်္ဂါကြီးငယ်တို့ကို ချီကြွ၍ ထကြွကွန့်မြူးကြရ ကုန်၏၊ ထိုအကြောကြီး,အကြောငယ်တို့၏ မြူးထူးချက်ဖြင့် ဤကိုယ်ခန္ဓာ ကိုယ်အင်္ဂါတို့၏ အဟုန်နှင့်တကွ ထကြွလှုပ်ရှားသွားခြင်း လာခြင်း ကွေး ခြင်း ဆန့်ခြင်းအစရှိသည်တို့သည် ဖြစ်ကြကုန်၏။

မီးရထား, မီးသင်္ဘောတို့၌ အသံ၏ဆိုင်ရာအပေါက်ကို ဖွင့်လှစ်လိုက် သည်ရှိသော် ထိုဆူပွက်သော ရေဟုန်တို့မှ အသံနှင့်တကွ ပြင်းထန်သော အခိုး၏ တိုးဝှေ့ထွက်သွားခြင်းဖြင့် ဥဩသံ မြည်သည်ဖြစ်သကဲ့သို့ စကား စမြည်ပြောဆိုမည်ဟု ဇောစိတ်အကြံခေတ်မျိုး ဖြစ်ပေါ်သည်နှင့် တပြိုင်

www.dhammaransi.com

နက် စကားပြောမှု၏ဆိုင်ရာ စိတ္တဇလေတို့သည်၎င်း၊ လည်ပင်းကြော မေးကြော လျှာကြောတို့သည်၎င်း မြွေနဂါးတွေ မြူးကြကုန်သကဲ့သို့ တပြိုင်နက် လွန့်လက်မြူးကြွ ထကြရကုန်၏။

ရယ်ဇောဖြစ်ပေါ်ခဲ့လျှင် မျက်နှာအပြင်၌ ခဏခြင်း ရုပ်ရွှင်ရုပ်ကြည်တွေ အပြည့် ဖြစ်ပေါ်မှု,ငိုဇောဖြစ်ပေါ်ခဲ့လျှင် မျက်နှာအပြင်၌ ခဏခြင်း ရုပ်ညှိုး ရုပ်နှောက်တွေ အပြည့်ဖြစ်ပေါ်မှုတို့၌ကား ညဉ့်အခါ မီးထွန်းသော ဥပမာနှင့် တိုက်ဆိုင်၍ သိလေ၊ မျက်နှာအပြင်၌ ရယ်ရုပ် ငိုရုပ်တွေ ခဏခြင်း အပြည့်ဖြစ်ပေါ်မှုတို့ကို မြင်သဖြင့် ဝမ်းတွင်း ရင်တွင်း လည်ပင်း ဦးခေါင်းတွင်း တခွင်လုံးတို့၌လည်း ထိုရုပ်တို့ ပြည့်မှုကို သိကြလေ။

အာရုံပြုမှု လျှင်မြန်ပုံ။ ။အာရုံပြုမှု၏ အလွန်လျှင်မြန်စွာ ပျံ့နှံ့ခြင်း၌လည်း ဆိုင်းသံ စည်သံ အမြောက်သံ မိုးသံ မိုးကြိုးသံတို့သည် ဖြစ်ရာအရပ်မှ အလွန်ဝေးစွာသော အရပ်မျက်နှာတို့ကို ခဏခြင်း ပျံ့နှံ့ကြကုန်ဘိသကဲ့သို့၎င်း, တိမ်တိုက်မှ ထွက်သော လျှပ်ရောင်,နေဝန်းမှ ထွက်သော နေရောင်, လဝန်းမှထွက်သော လရောင်တို့သည် လျှင်မြန်လှသော လေဟုန်၏ အစွမ်းဖြင့် ထွက်ရာအရပ်မှ ခဏခြင်း ကောင်းကင် မြေပြင်တခွင်လုံး ပျံ့နှံ့သကဲ့သို့၎င်း၊ စိတ်ခေါ်သော အကြံဓာတ် အသိဓာတ်မျိုးတို့သည် နေ, လ,နက္ခတ်,တာရာတို့နှင့်တကွ မိုးတပြင်လုံး မြေတပြင်လုံး တောတခွင်လုံးတို့ကို၎င်း,မနောဝိညာဏ်ချည်း ဖြစ်ခဲ့အံ့၊ အသက်ထက်ဆုံး တွေ့ကြုံဆက်ဆံ၍ လာခဲ့သော အရပ်ဒေသ ဌာန မြို့ ရွာ အာရုံ ဝတ္ထုတို့ကို၎င်း ခဏခြင်း ပျံ့နှံ့၍ ယူနိုင်၏။

အကြံဟူသော ပကတိစိတ်ဓာတ်ကြီး၏ အရှိန်အဟုန် ကြီးကျယ်ပုံ အချက်ကို အမြွက်မျှ ပြဆိုလိုက်သည်၊ ဘာဝနာကိစ္စဖြင့် ပွါးစီးကြီးကျယ်ခြင်းသို့ရောက်သော တန်းခိုးဣဒ္ဓိဟူသော အကြံဓာတ်မျိုး၌ ဆိုဘွယ်မရှိပြီ။

ဤအချက်ကိုမူကား ဓာတ်တို့၏အစွမ်းကို နှံ့ပြားစွာ မမြင်နိုင်ကြကုန်သည်ရှိသော် သတ္တဝါတို့၌ ဖြစ်၍နေကြသော အမှုတို့ကို ဓာတ်တို့နှင့် အကုန် နေရာ မချနိုင်ကြကုန်သဖြင့် ပုဂ္ဂိုလ်အစွမ်း သတ္တဝါအစွမ်းတွေ

www.dhammaransi.com

ထင်မြင်၍နေမှုကို မဖျောက်ဖျက်နိုင် ရှိနေကြကုန်ရာသောကြောင့် ရိပ်မိရုံ ပြဆိုလိုက်သည်။

မနောနှလုံးကိစ္စ။ ။လောကဓမ္မတို့၌ ဤမနောနှလုံး၏အခွင့်သည် အလွန်တရာ ကြီးကျယ်လှ၏၊ ခပ်သိမ်းသော အလိမ်မာဟူသမျှတို့သည်၎င်း, ခပ်သိမ်းသော အမိုက်အမဲ ဟူသမျှတို့သည်၎င်း ဤမနောနှလုံးမှ ဖြစ်ကုန်၏။

လောကအလို ပုဂ္ဂိုလ်သတ္တဝါကိစ္စ ဖြစ်ပုံ။ ။လောကအလိုအားဖြင့်—

ဤမနောနှလုံးသည် ဣရိယာပုထ် ၄-ပါးကို ဆောင်တတ်၏၊ သွားတတ်၏၊ ရပ်တတ်၏၊ ထိုင်တတ်၏၊ လျောင်းတတ်၏၊ ပြောတတ်၏၊ ဆိုတတ်၏၊ ငိုတတ်၏၊ ရယ်တတ်၏၊ သူ့အသက်ကို သတ်တတ်၏၊ သူ့ဥစ္စာကို ခိုးယူတတ်၏။

ဤသို့ အစရှိသည်ဖြင့် ပုဂ္ဂိုလ်သတ္တဝါ၏ကိစ္စ ဟူသမျှသည် မနောနှလုံး၏ ကိစ္စချည်းသာတည်း။

မနောနှလုံးသည် ပုဂ္ဂိုလ်သတ္တဝါ မဟုတ်

စောဒနာရန် ရှိပြန်၏—

သက်သက်သော မနောကံကိစ္စမျိုးကိုသာ မနောနှလုံး ပြုတတ်ပါသည်၊ ကာယကံကိစ္စမျိုး ဝစီကံကိစ္စမျိုးတို့သည်ကား မနောနှလုံးသက်သက်နှင့် ပြီးစီးကြသည် မဟုတ်ကုန်၊ ကိုယ်အင်္ဂါ နှုတ်အင်္ဂါတို့ပါရှိမှ ပြီးစီးကုန်၏၊ ထို့ကြောင့် ကာယကံကိစ္စမျိုး ဝစီကံကိစ္စမျိုးတို့ကိုမူကား မနောနှလုံးသည် မပြုတတ်၊ ပုဂ္ဂိုလ်သတ္တဝါသည်သာ ပြုတတ်ပါသည်ဟု ဆိုရန်ရှိ၏။

ကိုယ်အင်္ဂါ နှုတ်အင်္ဂါစုသည် သိတတ် ကြံတတ် အားထုတ်တတ်သလောဟု ပြန်၍မေးရာ၏၊ ကိုယ်အင်္ဂါ နှုတ်အင်္ဂါစုသည် မသိတတ် မကြံတတ် အားမထုတ်တတ်ပါ၊ မနောနှလုံးသည်သာ သိတတ် ကြံတတ် အားထုတ်တတ်ပါသည်ဟု ဆိုပေလတ္တံ့။

www.dhammaransi.com

ပုဂ္ဂိုလ်သတ္တဝါဆိုသည်ကား သိတတ် ကြံတတ် အားထုတ်တတ်သည်ကို ဆိုသလော၊ မသိတတ် မကြံတတ် အားမထုတ်တတ်သည်ကို ဆိုသလောဟု မေးမြန်းရာ၏။

သိတတ် ကြံတတ် အားထုတ်တတ်သည်ကို ဆိုပါသည်ဟု ဆိုပေလတ္တံ့။

ထိုအခါ မနောနှလုံးသည်သာ ပုဂ္ဂိုလ် သတ္တဝါ အစစ်ဖြစ်ကြောင်းသည် ထင်ရှားပေါ်၍ လာ၏၊ မနောနှလုံးသည်သာ သွားတတ် လာတတ် ပြောတတ် ဆိုတတ် ကြံတတ် သိတတ် သတ်တတ် ခိုးတတ်ကြောင်းသည် ထင်ရှားပေါ်၍ လာ၏။

တနည်းသော်ကား – သတ်မှု, ခိုးမှုမည်သည် မနောနှလုံး၏ သိမှု ကြံမှု သက်သက်နှင့် ပြီးစီးသည်မဟုတ်၊ ကိုယ်အင်္ဂါ နှုတ်အင်္ဂါတို့၏ လှုပ်ရှားမှု ပယောဂလည်း ပါရှိမှ ပြီးစီးသည်ဖြစ်၍ မနောနှလုံးသည်လည်း သတ်တတ်၏၊ ကိုယ်အင်္ဂါ နှုတ်အင်္ဂါသည်လည်း သတ်တတ်၏၊ မနောနှလုံးသည်လည်း ခိုးတတ်၏၊ ကိုယ်အင်္ဂါ နှုတ်အင်္ဂါသည်လည်း ခိုးတတ်၏၊ မနောနှလုံးသည်လည်း ပုဂ္ဂိုလ်သတ္တဝါတည်း၊ ကိုယ်အင်္ဂါ နှုတ်အင်္ဂါသည်လည်း ပုဂ္ဂိုလ်သတ္တဝါပင်တည်း။

လက်ဖြင့် သတ်ရာ၌ – မနောနှလုံးသည်လည်း သတ်တတ်သော ပုဂ္ဂိုလ်သတ္တဝါပင်တည်း၊ လက်သည်လည်း သတ်တတ်သော ပုဂ္ဂိုလ် သတ္တဝါပင်တည်း၊ ဤအရာ၌မူကား မနောနှလုံးကို ပြဆိုရာဖြစ်၍ မနောနှလုံးသည် သတ်တတ်၏ ခိုးတတ်၏ဟု ဆိုပေသတည်း။

ရှေးနည်းကား မနောနှလုံးကိုသာ ပုဂ္ဂိုလ် သတ္တဝါအစစ်ဟု မှတ်ထင်သူတို့၏ အလိုပေတည်း။

နောက်နည်းကား တကိုယ်လုံးကိုပင် ပုဂ္ဂိုလ် သတ္တဝါဟု မှတ်ထင်သူတို့၏ အလိုပေတည်း။

အချို့သူတို့ကား စိတ်ကိုသာ ပုဂ္ဂိုလ် သတ္တဝါအစစ်ဟု ယူကုန်၏။

အချို့သူတို့ကား ခန္ဓာငါးပါးကိုပင် ပုဂ္ဂိုလ် သတ္တဝါအစစ်ဟု ယူကုန်၏၊ အယူနှစ်မျိုးရှိ၏၊ ဤကား လောကအလိုတည်း။

www.dhammaransi.com

ပရမတ်အလို ခန္ဓာ ၅-ပါး။ ။ပရမတ္ထအလိုအားဖြင့်မူကား—

ပုဂ္ဂိုလ်, သတ္တဝါဟူ၍လည်း မရှိ၊ နှလုံးသွေးဟူ၍လည်း မရှိ၊ ထိုနေရာဌာန အကြောင်းအားလျော်စွာ ဖြစ်ကြသော ခန္ဓာ ၅-ပါးသာ ရှိ၏။

နာမ်ခန္ဓာများ ဖြစ်, ပျက်, ပြောင်းရွှေ့မှု လျင်မြန်ပုံ ထိုခန္ဓာ ၅-ပါးတို့တွင်–ခက်မာမှု နူးညံ့မှု ဖွဲ့စေးမှု ယိုစီးမှု ပူမှု အေးမှု စသော ရူပက္ခန္ဓာစုသည်သာ ထိုနေရာ၌ ဖြစ်ချည် ပျက်ချည် အစဉ်အမြဲ တည်နေ၏။

နာမက္ခန္ဓာ ၄-ပါးတို့သည်ကား ထိုနေရာ၌ ဖြစ်ပေါ်ခိုက်၌သာ ရှိကုန်၏၊ ထိုနှလုံးဌာနမှတပါး တကိုယ်လုံးမှာ ထိုထိုနေရာတွင် ဖြစ်ပေါ်၍နေခိုက်၌ နှလုံးမှာ မရှိကြကုန်။

အရေတခွင်လုံးမှာ ထိုထိုနေရာ၌ နာမက္ခန္ဓာတို့ ဖြစ်ပေါ်၍နေခိုက် နှလုံးမှာ ရူပက္ခန္ဓာတပါးသာ ရှိ၏။

သားတစ် ကိုးရာတို့တွင် ထိုထိုသားတစ်မှာ ဖြစ်ပေါ်၍နေခိုက် နှလုံးမှာ ရူပက္ခန္ဓာတပါးသာ ရှိ၏၊ အကြောကိုးရာတို့တွင် ထိုထိုအကြောမှာ, အရိုးသုံးရာတို့တွင် ထိုထိုအရိုးမှာ, ၂ ကုဋေ ၄-သန်းသော ဆံပင်တို့တွင် ထိုထိုဆံပင်မြစ်မှာ, ၉-သောင်း ၉-ထောင်သော မွေးညှင်းတို့တွင် ထိုထို မွေးညှင်းမြစ်မှာ ဖြစ်ပေါ်၍နေခိုက် နှလုံး၌ ရူပက္ခန္ဓာတပါးသာ ရှိ၏။

ထိုသို့ ဖြစ်ပါသော်လည်း နာမက္ခန္ဓာ ၄-ပါးတို့၏ ဖြစ်မှု ပျက်မှု ဖြစ်ရာဌာန ရွှေ့မှု ပြောင်းမှု မည်သည် အလွန်တရာ မြန်လှသည်ဖြစ်၍ ရှေး၌ ပြဆိုခဲ့ပြီးသော မီးရောင် နေရောင် လရောင် ဆိုင်းသံ စည်သံ အမြောက်သံ သေနတ်သံ မိုဃ်းသံ မိုဃ်းကြိုးသံ တို့ကဲ့သို့ ခြေဖဝါးတပြင်လုံး၌ အလွန်ကျင်နာ၍ နေဆဲမှာပင် ထိုကျင်နာမှုကို မနောနှလုံးကလည်း အမြဲသိ၍ နေသည်ဟု မှတ်ထင်ကြရကုန်၏။

ခြေဖဝါး တပြင်လုံးတွင်လည်း တသုတ်တသုတ် ဖြစ်ပေါ်နေသော နာမက္ခန္ဓာဟူသော နာမ်မှု၏ ဖြစ်ရာဌာနသည် အဏုမြူမျှ ပမာဏကျယ် သည်မဟုတ်၊ တသုတ်ချုပ်ကွယ်ပြီးမှ တသုတ်ဖြစ်ပေါ်မြဲ ဓမ္မတာတည်း၊

www.dhammaransi.com

တသုတ်တသုတ်၏ အကြားအကြား၌လည်း နာမှန်း ကျင်မှန်းသိသော မနောဒွါရ်လုံးသိ အသီးအသီး ညှပ်ကာညှပ်ကာ ဖြစ်မြဲဓမ္မတာတည်း။

မညှပ်ခဲ့လျှင် ထိုတသုတ် နာမှုကို နာသည်ဟု ပုဂ္ဂိုလ်သိ ဖြစ်နိုင်သည် မဟုတ်၊ ခြေဖဝါးကနာမှု မနောဒွါရ်လုံးကသိမှု အစုံစုံတို့၏အကြားအကြား၌လည်း ဘဝင်မနော တသုတ်တသုတ် ခြားမြဲဓမ္မတာတည်း၊ ဤသို့ ဖြစ်ပါလျက် ခြေဖဝါးတပြင်လုံးသည် တပြိုင်နက်ပင် နာ၍နေသည်၊ နာမှု တပြင်လုံး တခုတည်းဖြစ်၍ နေသည်ဟု မှတ်ထင်ကြရကုန်၏၊ မနောဒွါရ်လုံးကလည်း နာမှုနှင့် အပြိုင်သိ၍ နေသည်ဟု မှတ်ထင်ကြရကုန်၏။

ခြားနားရှင်းလင်းစွာ သိခြင်း မြင်ခြင်းငှါ ထိုက်လှသော အချက်ကြီး တခုပေတည်း၊ တကိုယ်လုံးရှိ ထိုထိုအင်္ဂါတို့ကို တဖက်၊ မနောဒွါရ်လုံးကို တဖက်ထား၍ ဤနည်းအတိုင်း အကုန်သိကြလေ။

မြင်မှု သိမှုစသည်ကို တပြိုင်တည်း မှတ်ထင်ကြခြင်း မြင်မှုနှင့် သိမှုမှာလည်း တနာရီကြည့်ရှု၍ နေရာ၌ အစအဆုံးတိုင် မြင်မှုလည်း တခုတည်း၊ မျက်စိက မြင်မှုနှင့် မနောဒွါရ်လုံးက သိမှုလည်း တပြိုင်တည်း မှတ်ထင်ကြရကုန်၏။

ကြားမှု သိမှုအစုံ၊ နံမှု သိမှုအစုံ၊ လျက်မှု သိမှု အစုံတို့၌လည်း ထိုနည်း အတူ သိကြလေ။

မြင်မှုနှင့် ကြားမှု၊ မြင်မှုနှင့် နံမှု၊ မြင်မှုနှင့် လျက်မှု၊ မြင်မှုနှင့် တွေ့ထိမှု၊ ကြားမှုနှင့် နံမှု၊ ကြားမှုနှင့် လျက်မှု၊ ကြားမှုနှင့် တွေ့ထိမှုစသည်တို့၌လည်း ပြိုင်သည်ဟု မှတ်ထင်ကြရကုန်၏။

မနောဒွါရ်လုံးသိ သက်သက်၌လည်း ဝတ္ထု အာရုံ အမျိုးမျိုးတို့ကိုပင် တပြိုင်တည်း သိနိုင်သည်ဟု မှတ်ထင်ကြရကုန်၏၊ စကားပြောဆိုကြရာ၌ အက္ခရာ တလုံးတလုံးလျှင် ဇောစိတ် ၇-ကြိမ် ၇-ကြိမ် တသုတ်တသုတ်စီ ဖြစ်ရ၏၊ အက္ခရာချင်းလည်း ရှေ့နောက် မရောမယှက် အာကာသပရိစ္ဆေဒ ခြားလျက် ရှိကြ၏၊ ဇောအသုတ်ချင်းလည်း ရှေ့နောက် မရောမယှက် ဘဝင်စိတ် ခြားလျက် ရှိ၏၊ သို့ဖြစ်ပါသော်လည်း စကားလုံး တသောင်း တသိန်းကိုပင် ဇောစိတ်တခုနှင့် ပြောဆို၍ နေသည်ဟု မှတ်ထင်ကြကုန်၏။

www.dhammaransi.com

ဣရိယာပုထ် ၄-ပါး၌ ဗျာပါရ မတူကြခြင်း   စင်စစ်မှာမူကား ဣရိယာပုထ် ၄-ပါးတို့တွင်—

၁။ သွားမှု ဥဿာဟ[1] ဗျာပါရ[2]ခေါ်သော ဓာတ် အခြင်းအရာကား တမျိုး၊

၂။ ရပ်မှု ဥဿာဟ ဗျာပါရ ခေါ်သော ဓာတ် အခြင်းအရာကား တမျိုး၊

၃။ ထိုင်မှု ဥဿာဟ ဗျာပါရ ခေါ်သော ဓာတ် အခြင်းအရာကား တမျိုး၊

၄။ လျောင်းမှု ဥဿာဟ ဗျာပါရခေါ်သော ဓာတ်အခြင်းအရာကား တမျိုး အသီးသီး ဖြစ်ကြ၏။

ဥဿာဟ ဗျာပါရ မတူကြသည်ဖြစ်၍ စိတ္တဇလေတို့၏ ထပုံ ကြွပုံချင်း မတူကြ၊ စိတ္တဇလေတို့၏ ထပုံ ကြွပုံချင်း မတူကြသည်ဖြစ်၍ အကြောကြီး အကြောငယ်တို့၏ ထပုံ ကြွပုံချင်းလည်း မတူကြ၊ အကြောကြီး အကြောငယ်တို့၏ ထပုံ ကြွပုံချင်း မတူကြသည်ဖြစ်၍ ကိုယ်အင်္ဂါကြီးငယ်တို့၏ သယ်ပုံ ပိုးပုံ လှုပ်ရှားပုံချင်းလည်း မတူကြ၊ သူ့ဥဿာဟ ဗျာပါရနှင့် သူ့ကြိယာ အသီးသီး ဖြစ်ကြ၏၊ နှစ်ခုပိုင်၍ မရကောင်း။

ထို့အတူ သွားမှု၌လည်း ခြေတလှမ်း တလှမ်းလျှင် မနောဒွါရ၌ ဓာတ်ဥဿာဟ တသုတ်တသုတ်စီ ဖြစ်ကြ၏၊ ကြွင်းသော ဣရိယာပုထ်တို့၌ ၎င်း, ထိုထိုဣရိယာပုထ်တွင်းမှာ ထိုထိုကိုယ်အင်္ဂါလှုပ်ရှားမှုတို့၌၎င်း အကြံ ဥဿာဟ ဗျာပါရ အသီးသီး ဖြစ်ရမှုကိုလည်း သိကြလေ။

မနောဒွါရ၌ ဖြစ်ပေါ်မှု ၃-မျိုး။   ။ထိုမှတပါး—

၁။ မနောဒွါရ၌ အကုသိုလ် အကြံအစည် နာမက္ခန္ဓာ ၄-ပါး ဖြစ်ပေါ်မှုတမျိုး၊

၁။ ဥဿာဟ=အားထုတ်မှု။ ၂။ ဗျာပါရ=ကြောင့်ကြစိုက်မှု။

www.dhammaransi.com

၂။ ကုသိုလ်အကြံအစည် နာမက္ခန္ဓာ ၄-ပါး ဖြစ်ပေါ်မှု တမျိုး၊

၃။ ဘဝင်နာမက္ခန္ဓာ ၄-ပါး ဖြစ်ပေါ်မှုတမျိုး၊ သုံးမျိုးရှိ၏။

နာမက္ခန္ဓာအလိုက် နှလုံးသွေးဖြစ်ပုံ

ဘဝင်နာမက္ခန္ဓာ ၄-ပါး ဖြစ်ပေါ်ဆဲအခါ၌ နှလုံးသွေးသည် ပကတိ နီမြန်းသော အဆင်းအတိုင်းပင် တည်ရှိ၏၊ အကုသိုလ်နာမက္ခန္ဓာ ၄-ပါး ဖြစ်ပေါ်လာလျှင် နှလုံးသွေးတမျိုး ပြောင်းလဲ၏၊ ကုသိုလ်နာမက္ခန္ဓာ ၄-ပါး ဖြစ်ပေါ်လာလျှင် နှလုံးသွေး တမျိုး ပြောင်းလဲရ၏၊ ကုသိုလ်ဖြစ်ပေါ်ခိုက်မှာ နှလုံးသွေးသည် ပကတိထက် ကြည်ကုန်၏၊ အကုသိုလ်ဖြစ်ပေါ်လာခိုက်မှာ ပကတိထက် နောက်ကျု၏။

ကုသိုလ်ဇောတို့တွင်လည်း—သဒ္ဓါလွန်ကဲသော အလှည့်မှာ ဝါ၍ ကြည်၏။

ပညာလွန်ကဲသော အလှည့်မှာ အရောင်အလက်နှင့်တကွ ကြည်၏၊

မေတ္တာ[၁]လွန်ကဲသော အလှည့်မှာ အလွန်ချမ်းမြ၍ ကြည်၏။

လောဘလွန်ကဲသော အလှည့်မှာ ပကတိထက် နီလျက် နောက်ကျု၏။

ဒေါသလွန်ကဲသော အလှည့်မှာ ညိုလျက် မည်းနက်လျက် နောက်ကျု၏။

မောဟလွန်ကဲသော အလှည့်မှာ သားဆေးရည်ကဲ့သို့ နီပြေပြေ နောက်ကျု၏။

ဝိတက်[၂]လွန်ကဲသော အလှည့်မှာ ကုလားပဲပြုတ်ရည်ကဲ့သို့ ဖြော့တော့သော အဆင်းရှိ၍ နောက်ကျု၏။

ပီတိသောမနဿ[၃]လွန်ကဲသော အလှည့်မှာ ရွှင်သောအဆင်း ရှိ၏။

၁။ မေတ္တာ=အကျိုးစီးပွါး လိုလားချစ်ခင်ခြင်း။

၂။ ဝိတက်=ဝိတက္က(ပါဠိ)ကြံစည်တွေးတောခြင်း။

၃။ ပီတိသောမနဿ=(ပီတိ= နှစ်သက်ခြင်း။ သောမနဿ= ဝမ်းမြောက်ခြင်း။)နှစ်သက် ဝမ်းမြောက်ခြင်း။

www.dhammaransi.com

ဒေါမနဿ[၁]လွှန်ကဲသော အလှည့်မှာ ညှိုးခြောက်သော အဆင်းရှိလျက် နေ့ာက်ကျ၏။

သောက[၂] ပရိဒေဝ[၃]လွှန်ကဲသော အလှည့်မှာ အလွန်ပူလောင် မည်းညစ်၏။

ကြောက်ခြင်း ရှုံ့ခြင်း ထိတ်လန့်ခြင်းစသော အလှည့်မှာ အလွန်အေးချမ်း၍ ခဲ၏။

ဤကဲ့သို့ ထိုဇောစိတ္တုပ္ပါဒ် နာမက္ခန္ဓာအမျိုးမျိုးတို့ အလှည့်အလည်အားဖြင့် ဖြစ်ပေါ်လာသောအခါ နှလုံးသွေးအမျိုးမျိုး အသစ်အဟောင်းပြောင်းလဲ၏။

ကိုယ်တွင်းသန္တာန်၌ အထူးထူး အထွေထွေ ဖြစ်၍နေကြသော ခန္ဓာ ၅-ပါးတို့၏ အထွေထွေ အလာလာ အမူသွားတို့ကို မြင်နိုင်သော ဉာဏ်မျက်စိ မရှိကြကုန်မူ၍ အပေါ်ရံပြင်ပ အပေါင်းမျှကိုသာ သိမြင်၍ နေကြကုန်သော သူတို့မူကား စိတ်ဝိညာဏ်ဟူသည် တသက်လုံး အမြဲတည်ရှိ၍နေသည်ဟု မှတ်ကြကုန်၏။

ထိုကြောင့် တကိုယ်လုံး၌ နာမက္ခန္ဓာတို့၏ ဖြစ်ရာဌာနတွေကိုငင်း, ဖြစ်ဆဲအခိုက်အလှည့်တွေကိုငင်း အထွေထွေ အလာလာ များစွာဝေဖန်၍ပြဆိုလိုက်သည်။

မနောဝိညာဏ်နာမက္ခန္ဓာ၌ ဒိဋ္ဌိသိနှင့် ဉာဏ်သိ ခွဲပုံ

ဤမနောဝိညာဏ် နာမက္ခန္ဓာ ၄-ပါး၌ ဒိဋ္ဌိသိ ဉာဏ်သိခွဲပုံကို ဆိုပေအံ့။

ဤ၌ ဒိဋ္ဌိသိမြင်မှုသည် အလွန်များပြားလှ၏၊ အကျဉ်းမျှကို ပြဆိုပေအံ့။

၁။ ဒေါမနဿ=စိတ်နှလုံးမချမ်းသာခြင်း။

၂။ သောက=စိုးရိမ်ကြောင့်ကြခြင်း။

၃။ ပရိဒေဝ=ငိုကြွေးမြည်တမ်းခြင်း။

www.dhammaransi.com

ဒိဋ္ဌိသိ။ ။သတ္တဝါအပေါင်းတို့အား မျက်စိဖြင့် မြင်၍ ထွေထွေ လာလာ သိကြရာ၌လည်း ပုဂ္ဂိုလ်မြင်မှု သတ္တဝါမြင်မှု ပုဂ္ဂိုလ်သိမှု သတ္တဝါသိမှုဟု ထင်မြင်စွဲယူသော သက္ကာယဒိဋ္ဌိ အရိုးစိုက်ကြီးသည် ရှိနေကြ၏။

နားဖြင့်ကြား၍ နှာခေါင်းဖြင့် နံ၍ လျှာဖြင့် လျက်၍ ကိုယ်အင်္ဂါဖြင့် တွေ့၍ ထွေထွေ လာလာ သိကြရာ၌ ပုဂ္ဂိုလ်တွေ့မှု ပုဂ္ဂိုလ်သိမှု သတ္တဝါသိမှုဟု ထင်မြင်စွဲယူသော သက္ကာယဒိဋ္ဌိ အရိုးစိုက်ကြီးသည် ရှိနေကြ၏။

မနောဒွာရလုံးသက်သက်ဖြင့် ထွေထွေ လာလာ ကြံကြ သိကြရာ၌ ပုဂ္ဂိုလ်ကြံမှု သိမှု သတ္တဝါကြံမှု သိမှုဟု ထင်မြင်စွဲယူသော သက္ကာယဒိဋ္ဌိ အရိုးစိုက်ကြီးသည် ရှိနေကြ၏၊ သတ္တဝါတကောင်လုံးသည် ဒိဋ္ဌိတုံးကြီး ဒိဋ္ဌိခဲကြီး ဒိဋ္ဌိပဒေသာပင်ကြီးဖြစ်၍ နေကြ၏။

ထို ၆-ချက်တို့တွင် ရှေ့ ၅-ချက်တို့သည် ပဉ္စဝိညာဏ် [၁] နာမက္ခန္ဓာတို့၏ အခန်း၌ ပါဝင်လေကုန်ပြီ၊ နောက်ဆုံးအချက်သည်ကား ဤမနောဝိညာဏ် နာမက္ခန္ဓာသက်သက်တို့ကို ပုဂ္ဂိုလ်သတ္တဝါပြု၍ ထင်မြင်စွဲယူမှုပေတည်း၊ မနောဝိညာဏ် နာမက္ခန္ဓာ ၄-ပါးတို့ကို နိစ္စဟူ၍ သုခဟူ၍ အတ္တဟူ၍ စွဲလမ်းမှုပေတည်း။

မနောဝိညာဏ်နာမက္ခန္ဓာကို နိစ္စ စသည်ဟူ၍ စွဲလမ်းပုံ စွဲလမ်းပုံကား—ပုဂ္ဂိုလ်သတ္တဝါဟူသည် ဖြစ်စရာ ပျက်စရာ သဘာဝ အသားမရှိသော နိမိတ္တဓမ္မကြီး ဖြစ်၍ နိစ္စမျိုး ဓုဝမျိုး ပေတည်း။

တဘဝ တဘဝတွင် တခါဖြစ် တခါပျက်သာ ရှိသည်ဖြစ်၍ တသက်တသက် ခိုင်မြဲသော နိစ္စမျိုး ဓုဝမျိုးပေတည်း။

ရုပ်ခန္ဓာ, နာမ်ခန္ဓာတို့ကို ပုဂ္ဂိုလ်ဟူ၍ သတ္တဝါဟူ၍ ငါဟူ၍ သူတပါးဟူ၍ ယောကျ်ား မိန်းမဟူ၍ ထင်မြင်စွဲလမ်းမှုသည် ထိုရုပ်ခန္ဓာ, နာမ်ခန္ဓာတို့ကို နိစ္စမျိုး ဓုဝမျိုးဟူ၍ ထင်မြင်စွဲလမ်းမှု ဖြစ်လေ၏။

၁။ ပဉ္စဝိညာဏ် = (ပဉ္စဝိညာဏ = ပဉ္စ = ငါးခု + ဝိညာဏ=ဝိညာဏ်)စက္ခု, သောတ,ဃာန,ဇိဝှါ,ကာယ—ဝိညာဏ်ငါးပါး။

www.dhammaransi.com

နိစ္စ ဓုဝဟူသည် ဋ္ဌမျိုး သုခမျိုး သုဘမျိုးပေတည်း၊ အနှစ်သာရ အတ္တမျိုးပေတည်း။

မနောဝိညာဏ် နာမက္ခန္ဓာကို အနိစ္စ စသည်ဟူ၍ သိမြင်ပုံ ကြံတတ် သိတတ်သော ပုဂ္ဂိုလ်သတ္တဝါ ဟူ၍မရှိ၊ ခန္ဓာ ၅-ပါး ရုပ်,နာမ်တရားသာ ရှိ၏။

ထိုနှစ်ပါးတို့တွင် နှလုံးသွေး၌ရှိသော နှုးညံ့မှုကြီယာ ဖွဲ့စေး ယိုစီးမှု ကြီယာ ပူမှု နွေးမှုကြီယာ ပွရှလှုပ်ရှားမှုကြီယာ အဆင်း အနံ့ အရသာ သြဇာတို့ကား ရုပ်ခန္ဓာတို့တည်း၊ ထိုရုပ်ခန္ဓာတို့သည် ကြံမှုမျိုး သိမှုမျိုး မဟုတ်ကုန်၊ ပုဂ္ဂိုလ်သတ္တဝါ မဟုတ်ကုန်။

ဗဟိဒ္ဓအာရုံ ခိုက်တိုက်လာသည်ရှိသော် ထိုနှလုံးအတွင်း၌ ရံခါ ရံခါ မနောဝိညာဏ် နာမက္ခန္ဓာ ၄-ပါးတို့သည် တသုတ်တသုတ် ဖြစ်ပေါ်ကုန်၏၊ ထိုနာမက္ခန္ဓာတို့ကို ကြံမှု သိမှုဟု ဆိုသတည်း။

နှလုံးသွေး၌လည်း ထိုနာမက္ခန္ဓာတို့၏ ဖြစ်ပေါ်ရာဌာနသည် တရာ မက တထောင်မက များပြား၏၊ အကြောင်းအခွင့် အထူးသင့်ရာ ဤ နေရာ၌ တသုတ်,ထိုနေရာ၌ တသုတ် ဖြစ်ပေါ်ကြကုန်၏၊ တနာရီအတွင်း မှာပင် ဖြစ်ရာဌာနပေါင်း တရာ တထောင်မက ပြောင်းလဲ၏၊ အသုတ် ပေါင်း တရာ တထောင်မက များပြား၏။

တသုတ်တသုတ်၏ အကြားအကြား၌ ဘဝင် မနော အသီးအသီး ဖြစ်ပေါ်၍ ခြား၏၊ အသုတ်နှစ်ခု ပြိုင်ရိုးမရှိ၊ ဘဝင် မနောနှင့်လည်း ပြိုင်ရိုးမရှိ၊ တသုတ်ချုပ်ဆုံးမှ ဘဝင်တသုတ်ဖြစ်ပေါ်၏၊ ဘဝင်ချုပ်ဆုံးမှ နောက်တသုတ် ဖြစ်ပေါ်၏။

နှလုံးသွေးမှုတပါး စက္ခု, သောတ စသော တကိုယ်လုံးမှာ ထိုထို နေရာ၌ နာမက္ခန္ဓာ ၄-ပါးတို့ ဖြစ်ပေါ်၍ နေခိုက်တို့၌လည်း နှလုံးသွေးမှာ ဘဝင်ဝိညာဏ်,မနောဝိညာဏ် နာမက္ခန္ဓာ ၄-ပါးတို့ အကုန်တိတိကင်း၍ နေကုန်၏၊ ရူပက္ခန္ဓာသက်သက်သာ ရှိနေ၏။

www.dhammaransi.com

အနိစ္စနှင့်မရဏဘေး။　　။တသုတ်တသုတ် ချုပ်မှု ပျက်မှုကုန်ဆုံးမှုတို့ကား အနိစ္စလက္ခဏာအစစ်ပေတည်း၊ အနိစ္စလက္ခဏာ အမြဲပါရှိ၍ နေကုန်သော ထိုနာမက္ခန္ဓာ၄-ပါးတို့သည် အနိစ္စမျိုး စင်စစ်တို့သာတည်း၊ အနိစ္စလက္ခဏာဟူသည် မရဏဘေးကြီး အစစ်တည်း။

ဒုက္ခမျိုး။　　။မရဏဘေးကြီး ခဏမစဲ အမြဲကပ်တိုက်၍ နေကုန်သော ထိုနာမက္ခန္ဓာ ၄-ပါးတို့ကို ငါဟူ၍ငှင်း ငါ၏ဥစ္စာဟူ၍ငှင်း သိမ်းပိုက်ဝံ့စရာမရှိ၊ ကြောက်မက်ဖွယ် အတိဖြစ်သော ဒုက္ခမျိုး စင်စစ်တို့သာတည်း။

အနတ္တမျိုး။　　။မျက်တောင်တခတ်မျှ ခိုင်မြဲ၏ဟု စိတ်ချရသော အနှစ်သာရမျိုး မဟုတ်ကြကုန်သောကြောင့် ပုဂ္ဂိုလ်သတ္တဝါ၏ အမာခံ အနှစ်သာရ အတ္တမဟုတ်သော အနတ္တမျိုး စင်စစ်တို့သာတည်း။

ပုဂ္ဂိုလ်သတ္တဝါ၏ အနှစ်သာရမှန်ခဲ့လျှင် ပုဂ္ဂိုလ်သတ္တဝါ အသက်ရှည်သမျှ ခိုင်မြဲရမည်၊ တဘဝတွင် တခါဖြစ် တခါသေသာ ရှိရမည်၊ ထိုသို့ကား မဟုတ်၊ နာမက္ခန္ဓာ ၄-ပါးတို့သည်ကား တနာရီအတွင်းမှာပင် အခါတရာမက သေဆုံးကြကုန်၏၊ ပုဂ္ဂိုလ်နှင့် တလမ်းစီ နေကြကုန်၏။

ထို့ကြောင့် နာမက္ခန္ဓာ ၄-ပါးတို့သည် ပုဂ္ဂိုလ်သတ္တဝါ၏ အထည်ခံ အမာခံဟူသော အတ္တမဟုတ်ကုန်၊ ပုဂ္ဂိုလ်၏ ကိုယ်မဟုတ်၊ သတ္တဝါ၏ ကိုယ်မဟုတ်၊ ပုဂ္ဂိုလ်သတ္တဝါ၏ ကိုယ်ဟုတ်ခဲ့လျှင် ပုဂ္ဂိုလ် သတ္တဝါ သေဆုံးမှု သေဆုံးကြရလိမ့်မည် ဟူလိုသည်။

ဤသို့သော သိခြင်း မြင်ခြင်းသည်ကား ထိုနာမက္ခန္ဓာ ၄-ပါးတို့ကို အနိစ္စဟူ၍ ဒုက္ခဟူ၍ အနတ္တဟူ၍ သိခြင်း မြင်ခြင်းပေတည်း။

ဤမှနောက်၌ ၁၃-ရပ်သော အဆစ်အပိုင်းတို့ကို ဆက်လက်၍ သိကြလေ။

စိတ်အရသာ ကြီးကျယ်ပုံ။　　။အရသာ၌ စိတ်အရသာ မနောအရသာ မည်သည် အလွန်တရာ ကြီးကျယ်၏၊ ဇောစိတ် ဇောမနော ဇောဝိညာဏ်တို့၏ အရသာကို မဆိုထားဘိဦး၊

www.dhammaransi.com

အိပ်ပျော်မှု ဟူသော ဘဝင်မနော၏ အရသာသည်ပင်လျှင် အလွန်သာယာဖွယ် ခံစားဖွယ်ကြီးတပါး ဖြစ်၏။

နိဒ္ဒါရာမတာ တဏှာ။ ။စားသောက်၍ မမြိန်မရှက်ရှိခဲ့လျှင် စိတ်စက်မကြည်မချမ်း ရှိကြကုန်၏၊ စားသောက်၍ မမြိန်မရှက်ရှိခဲ့လျှင် စိတ်စက်မကြည်မချမ်းရှိကြသကဲ့သို့ အိပ်စက်၍မခိုက်မမိုက်ရှိခဲ့လျှင် စိတ်စက် မကြည်မချမ်း ရှိကြကုန်၏၊ အအိပ်ပျက်မည် အစားအသောက် ပျက်မည်ကို အလိုမရှိကြ၊ အအိပ်ပျက် မခံနိုင် အစားပျက် မခံနိုင် ရှိနေကြ၏၊ အိပ်စက်မှုဟူသော ဘဝင်မနော အရသာ၌ သာယာသော တဏှာသည် နိဒ္ဒါရာမတာ တဏှာ မည်၏။

ဓမ္မအန္တရာယ်ကြီး။ ။ဤသာသနာတော်၌ ဗောဓိပက္ခိယဓမ္မ အစီးအပွါးသည် အထွတ်အမြတ် ဖြစ်၏၊ သတ္တဝါတို့ အိပ်ကြရာ ဆိတ်ငြိမ်သော ညဥ့်နာရီစုသည် ဗောဓိပက္ခိယ ဘာဝနာစီးပွါးကို အားထုတ်ကြရာ မြို့အလယ် ရွာအလယ်၌ပင် တောအသွင်ကဲ့သို့ အထူးသင့်လျော်လှသော အခါဖြစ်၏။

ယခုအခါ သာသနာဂိုဏ်းဝင် လူရှင်အပေါင်းတို့အား နိဒ္ဒါရာမတာ အပေါက်ရှိနေကြသည့်အတွက် ထိုအချိန်နာရီတွေကို အိပ်မှုနှင့် ဖြုန်း၍ ပစ်ကြကုန်၏၊ ဓမ္မအန္တရာယ်ကြီးတပါး ဖြစ်၏၊ ဇောမနော အရသာကို အမြဲ လိုက်စားကြကုန်၏၊ မိမိ မိမိတို့ စိတ်ပျော်ရာ အာရုံဝတ္ထုအမှုကိစ္စနှင့် နေရမှ နေနိုင်ကြကုန်၏။

ဇောစိတ်အရသာ၌ သာယာသော တဏှာအမျိုးမျိုး

ဇောမနောအရသာတို့၌ သာယာသော တဏှာသည်ကား ကမ္မာရာမတာ တဏှာ, ဘဿာရာမတာ တဏှာ, သင်္ဂဏိကာရာမတာ တဏှာ စသည်ဖြင့် အလွန် များ၏။

ကမ္မာရာမတာ တဏှာ။ ။ပရိယတ္တိ ပဋိပတ္တိ ဗောဓိပက္ခိယ စီးပွါးတို့မှ အပဖြစ်သော လုပ်ကြံမှုတို့ကို မစွန့်နိုင်သော တဏှာသည် ကမ္မာရာမတာ မည်၏။

www.dhammaransi.com

ဘဿာရာမတာ တဏှာ။ ။အပေါင်းအဖော်တို့နှင့် စကားပြောဆိုမှုကို မစွန့်နိုင်သော တဏှာသည် ဘဿာရာမတာ မည်၏။

သင်္ဂဏိကာရာမတာ တဏှာ။ ။အဖော်နှင့် ကင်း၍ ဆိတ်ငြိမ်ရာဌာနၵ တကိုယ်ရေ တကာယ မနေနိုင်သော တဏှာသည် သင်္ဂဏိကာရာမတာ မည်၏။

ဗောဓိပက္ခိယစီးပွါးကို လွန်စွာ ဖျက်ဆီးနိုင်သော ဓမ္မန္တရာယ်ကြီးတို့ ပေတည်း၊ ခွေး, ကျီး, လင်းတ ဥပမာ၊ နူနာကြီး ဥပမာကိုလည်း ထိုက် သည်အားလျော်စွာ သိကြလေ။

ဖြစ်မှုပျက်မှုနှင့်တကွ မနောဝိညာဏ် နာမက္ခန္ဓာ ၄-ပါးတို့ကို ပြဆိုခန်း ပြီး၏။

ဒိဋ္ဌိသိနှင့် ဉာဏ်သိခွဲပုံ ပြီး၏။

ဝိညာဏ် ၆-ဖြာ နာမက္ခန္ဓာ ၄-ပါးတို့ ကိုယ်ခန္ဓာ၌ ဖြစ်နေပုံ

ယခုအခါ ဝိညာဏ် ၆-ဖြာ ခန္ဓာ ၄-ပါးတို့၏ ဤကိုယ်ခန္ဓာ၌ ဖြစ်၍ နေပုံကို ဥပမာဖြင့် ထင်သာ မြင်သာအောင် ပြဆိုဦးအံ့။

မီးခဲတတ်ရုပ်ကြီး ဥပမာ။ ။လောကခဲတတ်ပညာဖြင့် လုပ်ကြံ၍ ထား အပ်သော မီးခဲတတ်ရုပ်ကြီး တခုသည် ရှိရာ ၏၊ လူ၏အဆင်း လူ၏သဏ္ဌာန်နှင့် အလုံးစုံ အကုန်တူ၏၊ ဖလ်မှန်ကဲ့သို့ အလွန် ကြည်လင်၏၊ အတွင်းအပြင် အကုန် မြင်ရ၏၊ လေသလပ်သည် ရှိသော် လေထိရာအရပ်၌ မီးဖြစ်ပေါ်၏၊ မီးတောက် မဟုတ်၊ ခဲတတ်ဆေး သားနှင့်စွဲသော မီးခဲမျိုးပေတည်း။

လေပြတ်စဲပြန်လျှင် ဖြစ်ပေါ်သော မီးလည်း သေပျောက်၏၊ ခြေ ဖဝါးတပြင်လုံးကို လေသလပ်ခဲ့လျှင် ခြေဖဝါးတပြင်လုံး အပြည့်ဖြစ်ပေါ် ၏၊ လေပြတ်ခဲ့လျှင် မီးအားလုံး သေပျောက်၏၊ တကောင်လုံး လေ

www.dhammaransi.com

အကုန် သလပ်ခဲ့လျှင် တကောင်လုံးအပြည့် တပြိုင်နက် မီးဖြစ်ပေါ်၏၊ တကောင်လုံး မီးခဲကြီး ထင်မြင်ရ၏၊ လေပြတ်စဲခဲ့လျှင် ပြတ်စဲသည်နှင့် တပြိုင်နက် ကွယ်ပျောက်၏၊ ဆေးသား ပကတိအတိုင်း ကျန်ရှိ၏၊ ဆေးသားကား မီးကျွမ်းနိုင်သော အသား မဟုတ်။

ရေသဲ မှုန်ထဲ၌ ပေါ်သော နေဝန်း လဝန်းရိပ်သည် ရေနှင့် မှုန်နှင့် ဖြစ်အတူ ပျက်အတူ ရောယှက်ခြင်း မရှိသကဲ့သို့ ဆေးသားပေါ် ဆေးသားတွင်း၌ဖြစ်ပေါ်သော မီးသည်လည်း ဆေးသားနှင့် ဖြစ်အတူ ပျက်အတူ ရောယှက်ခြင်းမရှိ၊ ထိုမီးအဆင်းကား အလွန်စင်ကြယ်သော ပြဒါးအဆင်းကဲ့သို့ တလက်လက် ရှိ၏၊ ကျောက်ကုန်းတပြင်လုံး လေသလပ်ခဲ့လျှင် ကျောက်ကုန်းတပြင်လုံး တပြိုင်နက် အဖြူဖြစ်၍သွား၏၊ လေပြတ်စဲပြန်လျှင် မီးကွယ်ပျောက်၍ ဆေးသားပကတိအတိုင်း ရှိပြန်၏။

ထိုခေတ်ရုပ်ကြီးကို ထိခိုက်၍ အတွင်းတခွင်လုံး လှုပ်ရှားပြန်လျှင် အတွင်းခေတ်သားချင်း ထိခိုက်ကြ၍ လှုပ်ရှားသမျှ ဌာနအကုန်လုံး မီးအပြည့် ဖြစ်ပေါ်၏၊ တိမ်တိုက်တွင်းမှာ လျှပ်ရောင်တဝင်းဝင်း တလက်လက် တရှိန်ရှိန် ထသကဲ့သို့ ခေတ်ရုပ်ကြီးအတွင်းမှာ ထိုမီးတဝင်းဝင်း တလက်လက် တရှိန်ရှိန် ဖြစ်ပေါ်၏၊ လှုပ်ရှားမှု ပြေပျောက်ငြိမ်းပြန်လျှင် ထိုမီး ကွယ်ပျောက်ပြန်၏။

နှလုံးသွေးနေရာ၌ကား မီးသည် ယိုလိုနေရာ၌ တလက်လက်မစဲ ဖြစ်ပေါ်၍ နေ၏၊ ဖြစ်ပေါ်ချည် ပျုပ်ကွယ်ချည် အစဉ်မပြတ် နေသည်ကို တလက်လက် ဆိုသည်၊ တခြား တပါးသော နေရာတို့၌ မီးဖြစ်ပေါ်၍ နေသဲအခါမှာ နှလုံးသွေးနေရာ၌ မီးပြတ်စဲ၏။

သတ္တဝါတို့၏ ကိုယ်ခန္ဓာတခုလုံး၌ အရေပေါ် အရေတွင်း အသားပေါ် အသားတွင်း အကြောပေါ် အကြောတွင်း အရိုးပေါ် အရိုးတွင်း ဦးနှောက်တွင်း အအူတွင်း အသည်းတွင်း နှလုံးတွင်း အဆုတ်တွင်း တို့၌ နာမက္ခန္ဓာ ၄-ပါး အလှည့်အလည်အားဖြင့် မပြတ်မစဲ အမြဲဖြစ်ပေါ်၍ နေပုံ, ဖြစ်ရာဖြစ်ရာ ဌာနဌပင် ချုပ်ပျက်ကွယ်ပျောက်၍ နေပုံကို ထင်သာမြင်သာ ရှိအောင် ကြံဆောင်၍ ပြလိုက်သော ဥပမာပေတည်း။

www.dhammaransi.com

အပအာရုံ ၆-ပါးသည် အပ၌ ထလတ်သော အရှေ့လေ အနောက်လေ တောင်လေ မြောက်လေ အရပ်လေးခုနှင့် တူ၏။

လှုပ်ရှားမှု ညောင်းမှု ညာမှု စသည်ဖြစ်သော အခါ၌ အတွင်းဖောဋ္ဌဗ္ဗ ထိခိုက်မှုသည် အတွင်းဆေးသားချင်း ထိခိုက်မှုနှင့် တူ၏။

ဤကိုယ်ခန္ဓာအတွင်းမှာ ဘယ်နေရာက လှုပ်ရှားသည်ဟု သိရလျှင်ပင် ထိုနေရာ၌ နာမက္ခန္ဓာ ၄-ပါး ဖြစ်ပေါ်ပြီဟုမှတ်၊ နာမက္ခန္ဓာ မပေါ်ခဲ့လျှင် ထိုနေရာတခုလုံး ပြတ်ကြွေ၍ပင် သွားသော်လည်း ထိုအခါ မသိနိုင်၊ ဦးခေါင်းတခုလုံး လှုပ်၍သွားသည်ဟု သိလိုက်သောအခါ၌ ဦးခေါင်း တခုလုံး နာမက္ခန္ဓာတွေ အပြည့်ဖြစ်ပေါ်၍ သွားသည်ဟု မှတ်။

ရင်တခုလုံး လှုပ်၍သွားသည်ဟု သိလိုက်သော အခါ၌ ရင်တခုလုံး လျှပ်စစ်ပြက်သကဲ့သို့ နာမက္ခန္ဓာတွေ အပြည့်ဖြစ်ပေါ်၍ သွား သည်ဟုမှတ်၊ တကိုယ်လုံးလှုပ်သည်ဟု သိလိုက်သောအခါ၌ အတွင်းအပ တကိုယ်လုံးမှာ လျှပ်စစ်ပြက်သကဲ့သို့ နာမက္ခန္ဓာတွေ အပြည့်ဖြစ်ပေါ်၍ သွားသည်ဟု မှတ်လေ။

တကိုယ်လုံးမှာ ထိုထိုနေရာတို့၌ နာမက္ခန္ဓာ ၄-ပါးတို့ ဖြစ်ပေါ်၍နေဆဲ အခါမှာ နှလုံးသွေး မနောဝိညာဏ် နာမက္ခန္ဓာ ၄-ပါးတို့ ပြတ်စဲကွယ် ပျောက်၍ နေမြဲ ဓမ္မတာတည်း။

တကိုယ်လုံးမှာ ထိုထိုနေရာတို့၌ နာမက္ခန္ဓာ ၄-ပါးတို့ တသုတ်ကသုတ် အချုပ်အဆုံးတွင် နှလုံး၌ နာမက္ခန္ဓာ ၄-ပါး ညှပ်ကာညှပ်ကာ ဖြစ်ပေါ်မြဲ ဓမ္မတာပေတည်း။

တယောက်သော သတ္တဝါ၏ ခန္ဓာ၌ နာမက္ခန္ဓာတို့ မည်သည် နှစ်ဌာန ပြိုင်၍ ဖြစ်ရိုးမရှိ၊ တဌာနချုပ်မှ တဌာန ဖြစ်ပေါ်မြဲတည်း။

ကိုယ်ခန္ဓာ၌ ၂၄-ပစ္စည်း တပ်ပြပုံ။　။၂၄-ပစ္စည်းတွင် "အနန္တရ ပစ္စယော, သမနန္တရ ပစ္စယော, နတ္ထိ ပစ္စယော, ဝိဂတ ပစ္စယော"ဟူသော လေးပါးသော ပစ္စည်းတို့သည် တယောက်

www.dhammaransi.com

သော သတ္တဝါတွင် နာမ်တရားတို့ နှစ်ဌာနပြိုင်၍ဖြစ်ခြင်း မရှိသည်ကို ဆိုခဲ့သော ပစ္စည်းတို့တည်း။

ဝိပ္ပယုတ္တပစ္စည်း။ ။နာမက္ခန္ဓာ ၄-ပါးတို့သည် အရေတွင်း အသားတွင်း အကြောတွင်း အရိုးတွင်း ဦးနှောက်တွင်း အဆုတ်တွင်း အသည်းတွင်း နှလုံးသားတွင်း နှလုံးသွေးတွင်းတို့၌ တဝင်းဝင်း ဝါလက်လက် မစဲဖြစ်ပေါ်၍ နေကြကုန်သော်လည်း ရုပ်ခန္ဓာတို့နှင့် ရောယှက်ငြိတွယ်ခြင်း မရှိကြကုန်သည်ကို "ဝိပ္ပယုတ္တပစ္စည်း" ဆိုသတည်း။

အာရမ္မဏပစ္စည်း။ ။ဓာတ်ရုပ်ကြီးမှာ အပြင်၌ လေသလပ်မှု, အတွင်း၌ ဓာတ်သားချင်းကြိတ်မှု ရှိမှသာလျှင် ဓာတ်မီး ဖြစ်ပေါ်နိုင်သကဲ့သို့ အာရုံ ၆-ပါး ထိခိုက်မှုရှိမှသာ ထိခိုက်ရာ ဌာန၌ ဝိညာဏ် ၆-ပါး နာမက္ခန္ဓာ ၄-ပါးတို့ ဖြစ်ပေါ်နိုင်ကြသည်ကို "အာရမ္မဏပစ္စည်း" ဆိုသတည်း။

အဓိပတိပစ္စည်း။ ။အထူးအားဖြင့် ခင်မင်ကြသော အာရုံမျိုးကို "အဓိပတိပစ္စည်း" ဆိုသတည်း။

ဟေတုပစ္စည်း။ ။လောဘ, ဒေါသ, မောဟ, အလောဘ, အဒေါသ, အမောဟ တို့၏ ရုပ်,နာမ်ခန္ဓာ တို့အား အမြစ်မူလကိစ္စဖြင့် ကျေးဇူးပြုမှုကို "ဟေတုပစ္စည်း" ဆိုသတည်း။

သဟဇာတ,အညမညပစ္စည်း။ ။ခက်မာမှု ဖွဲ့စေးမှု ပူမှု အေးမှုအစရှိသော ရုပ်ခန္ဓာလျှင် ရုပ်ခန္ဓာချင်း,သိမှု ခံစားမှု မှတ်မှု စေ့ဆော်မှု အစရှိသော နာမ်ခန္ဓာလျှင် နာမ်ခန္ဓာချင်း ပြိုင်းခနဲ ပြိုင်းခနဲ အတူတကွ ဖြစ်ပေါ်ကြသည်ကို "သဟဇာတပစ္စည်း, အညမညပစ္စည်း" ဆိုသတည်း။

နိဿယပစ္စည်း။ ။ရုပ်လျှင်ရုပ်ချင်း နာမ်လျှင်နာမ်ချင်း မှီကြရသည်ကိုဂုဏ်း၊ နာမက္ခန္ဓာတို့သည် ရုပ်ခန္ဓာတို့၌ မှီကြရသည်ကိုဂုဏ်း "နိဿယပစ္စည်း"ဆိုသတည်း။

www.dhammaransi.com

ဥပနိဿယပစ္စည်း။ ။အမိကျေးဇူး အဖကျေးဇူး သားကျေးဇူး သမီးကျေးဇူး အိမ်ကျေးဇူး ယာကျေးဇူး နွားကျေးဇူး ကျွဲကျေးဇူး မြေကျေးဇူး ရေကျေးဇူး မီးကျေးဇူး ထင်းကျေးဇူး မိုးကျေးဇူး လေကျေးဇူး တောကျေးဇူး တောင်ကျေးဇူး ဘုရားကျေးဇူး တရားကျေးဇူး သံဃာကျေးဇူး ဆရာသမားကျေးဇူး အစရှိသော လောကဉာဏ်ရှိသမျှ သိမြင်ကြရသော လောက၌ ကျေးဇူးကြီး,ငယ် အနန္တတို့ကို "ဥပနိဿယပစ္စည်း" ဆိုသတည်း။

ပုရေဇာတပစ္စည်း။ ။နှလုံးသွေး၌ ဖြစ်ပေါ်ကြသော နာမက္ခန္ဓာ ၄-ပါးတို့သည်ကား အတိတ် အနာဂတ်ဖြစ်သော ရှေးရှေး နှောင်းနှောင်း အာရုံတို့ကိုလည်း, မိမိတို့နှင့် အပြိုင်ဖြစ်ပေါ်သော အာရုံတို့ကိုလည်း အစွဲပြု၍ ဖြစ်ပေါ်နိုင်ကြကုန်၏။

နှလုံးသွေးမှတပါး စက္ခု,သောတအစရှိသော တကိုယ်လုံး တကောင်လုံး၌ ဖြစ်ပေါ်ကြကုန်သော နာမက္ခန္ဓာ ၄-ပါးတို့သည်မူကား ထိုသို့မဟုတ်ကြကုန်၊ စက္ခု,သောတ အစရှိသော ကိုယ်အင်္ဂါတို့၌ အဆင်း, အသံ အစရှိသော ပစ္စုပ္ပန်အာရုံတို့၏ ခိုက်မှု,တိုက်မှုကို အစွဲပြု၍သာ ဖြစ်ပေါ်နိုင်ကြကုန်၏၊ ခိုက်တိုက်လာသော ပစ္စုပ္ပန်အာရုံတို့ကိုသာ အာရုံပြုနိုင်ကြကုန်၏၊ အာရုံတို့က ဖြစ်ပေါ်မှု အတန်ငယ် ရှေ့ကျလိုက်လျှင် တင်ကူး၍ လှူဆောင်ကြရကုန်၏၊ ဤသို့သော ကျေးဇူးကို "ပုရေဇာတပစ္စည်း" ဆိုသတည်း။

ပစ္ဆာဇာတပစ္စည်း။ ။ရှေးရှေးတင်ကူး၍ ပေါက်ရောက်ပြီးသော မြက်သစ်ပင်တို့အား ကြီးပွါးခြင်းငှါ နောက်နောက်ရွာသွန်းသော မိုးရေသည် ကျေးဇူးပြုသကဲ့သို့ ရှေးရှေးတင်ကူး၍ ဖြစ်ပေါ်ကြနှင့်ကုန်သော ရုပ်ခန္ဓာတို့အား ထက်သန်ကြစေခြင်းငှါ နောက်နောက်၌ တသုတ်တသုတ် ဖြစ်ပေါ်ကြကုန်သော နာမက္ခန္ဓာ ၄-ပါးတို့သည် ကျေးဇူးပြုကြကုန်၏၊ ဤသို့သော ကျေးဇူးကို "ပစ္ဆာဇာတပစ္စည်း" ဆိုသတည်း။

www.dhammaransi.com

အာသေဝနပစ္စည်း။ ။စက်ကိရိယာတို့သည် အဆင့်ဆင့် အားပေးကြကုန်သကဲ့သို့ နောက်နောက်သော ဇောနာမက္ခန္ဓာတို့အား ရှေးရှေးသော ဇောနာမက္ခန္ဓာတို့သည် အဆင့်ဆင့် အားပေးကြကုန်၏၊ ဤသို့သော အားပေးမှုကို "အာသေဝနပစ္စည်း"ဆိုသတည်း။

ကမ္မပစ္စည်း။ ။ရှေး၌ သင်္ခါရက္ခန္ဓာအခန်းတွင် ပြဆိုခဲ့ပြီးသော စေတနာ၏ စိတ်ကို ရပ်တည်မရအောင် စေ့ဆော်မှု လှုံ့ဆော်မှု အပူအပြင်း တိုက်တွန်းမှုကို "ကမ္မပစ္စည်း"ဆိုသတည်း။

သုဂတိဘုံဘဝသို့ ရောက်၍ လူဖြစ်ရမှု နတ်ဖြစ်ရမှု ဗြဟ္မာဖြစ်ရမှု ချမ်းသာသုံးပါးကို စံစားခံစားကြရမှု ဒုဂ္ဂတိသို့ရောက်၍ အပါယ်သတ္တဝါဖြစ်ရမှု အပါယ်ဒုက္ခ ၄-ပါးကို ခံစားကြရမှုကိုသည်း"ကမ္မပစ္စည်း"ဆိုသတည်း။

ဝိပါကပစ္စည်း။ ။အိပ်ပျော်၍ နေစဉ်အခါ၌ ဘဝင်မနော‌တို့၏ ငြိမ်သက်မှုကို "ဝိပါကပစ္စည်း"ဆိုသတည်း။

အာဟာရပစ္စည်း။ ။နေ့စဉ်ချိအပ်သော ထမင်းအစာတို့၏ တဘဝတာဝ၌ ရုပ်ခန္ဓာကြီးကို ခိုင်မြဲအောင် ထောက်ပံ့မှု‚စိတ် ဖဿ စေတနာတို့ အနမတဂ္ဂသံသရာ၌ နာမ်ခန္ဓာအစဉ်ကို ခိုင်မြဲအောင် ထောက်ပံ့မှုသည် "အာဟာရပစ္စည်း"မည်၏။

ဣန္ဒြိယပစ္စည်း။ ။စက္ခုရုပ်သည် စက္ခုဝိညာဏ် နာမက္ခန္ဓာ ၄-ပါးတို့ကို အစိုးရ၏၊ ထိုခန္ဓာ ၄-ပါးတို့သည် စက္ခုရုပ် နွေးလျှင် နွေးရကုန်၏၊ မျက်စိအမြင် မကြည်မလင် ဖြစ်ရ၏၊ စက္ခုရုပ် ထက်သန်လျှင် ထက်သန်ကြရကုန်၏၊ မျက်စိအမြင် ကြည်လင်၏၊ လူတို့၏ စက္ခုရုပ် ထက်သန်သည်ထက် နတ်တို့၏ စက္ခုရုပ်သည် ထက်သန်၏၊ ထို့ကြောင့် အမြင်ခန္ဓာတို့သည် သစ်ပင်‚တော‚တောင်‚မြေ‚ရေကို ဖောက်ထွင်း၍ မြင်ကြကုန်၏။

သောတရုပ်‚ ဃာနရုပ်‚ ဇိဝှါရုပ်‚ ကာယရုပ်တို့၌လည်း သူ့ဝိညာဏ်နှင့်သူ ဆိုလေ။

www.dhammaransi.com

ဇီဝိတ စိတ်, ဝေဒနာ, သဒ္ဓါ, ဝီရိယ, သတိ, သမာဓိ, ပညာတို့သည် နာမက္ခန္ဓာ ၄-ပါးတို့ကို အသီးသီး အစိုးရကြကုန်၏၊ မိမိတို့ကိစ္စ၌ မိမိတို့ နုံ့လျှင် နုံ့ကြရကုန်၏၊ ထက်လျှင် ထက်ကြရကုန်၏။

ရုပ်ဇီဝိတသည် ကမ္မဇရုပ်တို့ကို အစိုးရ၏၊ ဇီဝိတနုံ့လျှင် နုံ့ကြရကုန်၏၊ အသက်တို၏၊ ဇီဝိတထက်သန်လျှင် ထက်သန်ကြကုန်၏၊ အသက်ရှည်၏၊ ဤသို့သော အစိုးရမှုကို "ဣန္ဒြိယပစ္စည်း"ဆိုသတည်း။

ဈာနပစ္စည်း။　။ဝိတက်, ဝိစာရ, ပီတိ, ဝေဒနာ, ဧကဂ္ဂတာတို့၏ နာမက္ခန္ဓာတို့ကို အာရုံ၌ စူးစူးစိုက်စိုက် နေနိုင်ကြအောင် ကျေးဇူးပြုမှုသည် "ဈာနပစ္စည်း"မည်၏။

သေနတ်ဖြင့်ငှက်ကိုပစ်ရာ၌ ဤဈာနပစ္စည်းမပါလျှင် ရွယ်ပင်မရွယ်နိုင်။

မဂ္ဂပစ္စည်း။　။ပညာ, ဝိတက်, ဝိရတီသုံးခု, ဝီရိယ, သတိ, ဧကဂ္ဂတာ, ဒိဋ္ဌိ တို့၏ နာမက္ခန္ဓာ ၄-ပါးကို ကာယကံ ဝစီကံ မနောကံ မြောက်ကြောင်း, ဒုဂ္ဂတိ သုဂတိ နိဗ္ဗာန်သို့ ပေါက်ရောက်ကြောင်း အဖြစ်ဖြင့် ကျေးဇူးပြုမှုသည် "မဂ္ဂပစ္စည်း"မည်၏။

သမ္ပယုတ္တပစ္စည်း။　။နာမက္ခန္ဓာ ၄-ပါးတို့၏ ဖြစ်အတူ ပျက်အတူ ယှဉ်ဖက်မှုသည် "သမ္ပယုတ္တပစ္စည်း"မည်၏။

ဝိပ္ပယုတ္တပစ္စည်းကို ပြဆိုခဲ့ပြီ။

အတ္ထိ အဝိဂတပစ္စည်း။　။ပြဆိုခဲ့ပြီးသော ပစ္စည်းအပေါင်းတို့တွင် အကျုံး ဖြစ်သော ပစ္စယုပ္ပန်တရားတို့နှင့် ခဏပစ္စုပ္ပန် အပြိုင် ရကောင်းသော သဟဇာတပစ္စည်း, ပုရေဇာတပစ္စည်း စသည်ကိုပင် "အတ္ထိပစ္စည်း" "အဝိဂတပစ္စည်း"ဆိုသည်။

အနိစ္စာနုပဿနာဉာဏ် ပြီး၏။

www.dhammaransi.com

လက္ခဏာရေး ၃-ပါး

၁–(က) နိစ္စနိမိတ်

(ခ) အနိစ္စလက္ခဏာ

(ဂ) အနိစ္စဝိပဿနာ

၂–(က) သုခနိမိတ်

(ခ) ဒုက္ခလက္ခဏာ

(ဂ) ဒုက္ခဝိပဿနာ

၃–(က) အတ္တနိမိတ်

(ခ) အနတ္တလက္ခဏာ

(ဂ) အနတ္တဝိပဿနာ

နိစ္စနိမိတ်ကို ပြဆိုချက်

"နိစ္စနိမိတ်, အနိစ္စလက္ခဏာ, အနိစ္စဝိပဿနာ" ဟူသော ပဌမ သုံးချက်၌—

နိစ္စနိမိတ်။ ။နိစ္စနိမိတ်ဆိုသည်ကား – ခန္ဓာ ၅-ပါးတို့၏နိစ္စအရိပ်အရောင်ကြီးပေတည်း၊ အနိစ္စအချက်ကို ဉာဏ်အမြင် မပေါက်ကုန်သောသူတို့သည် အရိပ်အရောင်ကြီးကို အစွဲပြု၍ ခန္ဓာ ၅-ပါး ရုပ်နာမ်တရားတို့ကို နိစ္စဟု မှတ်ထင်စွဲလမ်းကြကုန်၏။

နိမိတ် ၂-ပါး။ ။ထိုအရိပ်အရောင်ကြီးသည်—

သဏ္ဌာနနိမိတ်

သန္တတိနိမိတ်

ဟူ၍ နှစ်ပါးရှိ၏။

www.dhammaransi.com

သဏ္ဌာနနိမိတ်။ ။ပရမာဏုမြူ အဏုမြူတို့မှစ၍ မြင်းမိုရ်တောင် ပမာဏ တိုင်အောင် လောက၌ အကြီးအငယ် အရှည်အတို အဝန်းအလျား အပါးအထူ အစရှိသည်ဖြင့် ထင်မြင်၍ နေကြသော အထည်ဝတ္ထု ဒြပ်သဏ္ဌာန် ဟူသမျှသည် သဏ္ဌာနနိမိတ်မည်၏။

သန္တတိနိမိတ် ၂-မျိုး။ ။သန္တတိသည်––

ကာလသန္တတိ

ဌာနသန္တတိ

ဟူ၍ နှစ်ပါးရှိ၏။

ကာလသန္တတိနိမိတ်။ ။အဏုမြူစသော ဝတ္ထုဒြပ်သည် မကွယ်မပျက်မူ၍ ခဏများစွာ တည်နေ၏ဟု ထင်မြင်ကြရသည်ကား ကာလသန္တတိတည်း။

ဌာနသန္တတိနိမိတ်။ ။ဤဝတ္ထုသည် လှုပ်၏၊ ရှား၏၊ ရွေ့၏၊ ပြောင်း၏၊ ဤနေရာမှ ထိုနေရာသို့ ရောက်၏၊ ထိုနေရာမှ ဤနေရာသို့ ရောက်၏ဟု ထင်မြင်ကြရသည်ကား ဌာနသန္တတိတည်း။

ဤ သဏ္ဌာနနိမိတ် သန္တတိနိမိတ်နှစ်ပါးသည် နိစ္စနိမိတ် မည်၏။

သဏ္ဌာနနိမိတ်မှ နိစ္စနိမိတ်အမျိုးမျိုး ဖြစ်ပုံ ဤ နိစ္စနိမိတ်နှစ်ပါးတို့မှ ပွါးသော နိစ္စနိမိတ်တို့သည်ကား––

ပုဂ္ဂိုလ် သတ္တဝါဟူသော နိစ္စနိမိတ်,

ငါ သူတပါး ယောကျ်ား မိန်းမဟူသော နိစ္စနိမိတ်,

ပုဂ္ဂိုလ် သတ္တဝါ၏ အင်္ဂါကြီးငယ်ဟူသော နိစ္စနိမိတ်,

ဤနိမိတ်တို့ကား သဏ္ဌာနနိမိတ်မှ ပွါးကုန်၏။

သန္တတိနိမိတ်မှ ဖြစ်ပွါးသော နိစ္စ နိမိတ် ပုဂ္ဂိုလ် သတ္တဝါ အင်္ဂါ ကြီးငယ် တို့၏ ခဏများစွာ တည်နေမှု, လှုပ်ခြင်း ရှားခြင်း သွားခြင်း လာခြင်း ပြောခြင်း ဆိုခြင်း ကြံခြင်း

www.dhammaransi.com

သိခြင်း ကြည့်ခြင်း ရှုခြင်း အစရှိကုန်သော ကိရိယာဗျာပါရ နိစ္စနိမိတ်တို့သည်ကား သန္တတိနိမိတ်မှ ပွါးကုန်၏။

ဤစကား၌ လှုပ်ခြင်း ရှားခြင်းဆိုသည်ကား လောက၌ သိမြင် ခေါ်ဝေါ်၍နေကြသော လှုပ်ခြင်း ရှားခြင်းကို ဆိုသည်။

ကြားခြင်း သိခြင်း ကြည့်ရှုခြင်း စသည်တို့၌လည်း—

သူကြားသည် ငါကြားသည် သူသိသည် ငါသိသည်ဟု ထင်မြင်ပြောဆို၍ နေကြသော ကြားမှု သိမှု စသည်တို့သည်လည်း အရာ အထောင် မကသော ချပ်အဆက်ဆက် နာမ်အဆက်ဆက်တို့ကို တခုတခုပြု၍ သိမြင်ခေါ်ဝေါ်မှု ဖြစ်သောကြောင့် သန္တတိနိမိတ်တို့ပင်တည်း။

နိစ္စနိမိတ်မှ ပွါးပုံ။ ။လူအမျိုးမျိုး, နတ်အမျိုးမျိုး, ဗြဟ္မာအမျိုးမျိုး, တိရစ္ဆာန်အမျိုးမျိုး ပြိတ္တာအမျိုးမျိုး အစရှိကုန်သော နိစ္စနိမိတ်မျိုး အနန္တတို့သည်ကား ပုဂ္ဂိုလ် သတ္တဝါဟူသော နိစ္စနိမိတ်မှ ပွါးကုန်၏။

ကိုယ်အင်္ဂါ ဦးခေါင်းအင်္ဂါ ခြေအင်္ဂါ လက်အင်္ဂါဟူသော အင်္ဂါကြီး, ဦးထိပ်အင်္ဂါ နဖူးအင်္ဂါ မျက်လုံးအင်္ဂါ နားအင်္ဂါ နှာခေါင်းအင်္ဂါ ခံတွင်းအင်္ဂါ အစရှိသော အင်္ဂါလတ်, အင်္ဂါငယ်တို့သည်၎င်း၊ ဆံပင် မွေးညှင်း ခြေသည်း လက်သည်း သွား အရေ အသား အကြော အရိုး အစရှိကုန်သော ကောဋ္ဌာသအင်္ဂါတို့သည်၎င်း ပုဂ္ဂိုလ် သတ္တဝါ၏ အင်္ဂါဟူသော နိစ္စနိမိတ်မှ ပြားကုန်၏။

သန္တတိနိမိတ်မှ ပွါးပုံ။ ။ခပ်သိမ်းသော ကိရိယာ အမှုအရာ အခြင်းအရာသည် သန္တတိနိမိတ်မှ ပြားကုန်၏။

မျက်တောင်ခတ်ခြင်း အသက်ရှူခြင်း **အင်္ဂါကြီးငယ်တို့၏** လှုပ်ရှားခြင်းဟူသော ကိုယ်အင်္ဂါ အမှု**အရာတို့သည်၎င်း,** မေးလှုပ်ခြင်း နှုတ်ခမ်းလှုပ်ခြင်း လျှာလှုပ်ခြင်း ပြောခြင်း ဆိုခြင်း ပြုံးရယ်ခြင်း အစရှိသော နှုတ်အင်္ဂါအမှုအရာတို့သည်၎င်း, တူရှုကြည့်ခြင်း စောင်း၍ငဲ့၍ကြည့်ခြင်း အစရှိကုန်သော အမှုအရာတို့သည်၎င်း သန္တတိနိမိတ်မှ ပွါးကုန်၏။

www.dhammaransi.com

ဤစကား၌ ပုဂ္ဂိုလ် သတ္တဝါ၏ အမူအရာ ကိရိယာဟူသမျှသည် ဒြဗ် သဏ္ဌာန်မျိုး မဟုတ်၊ ရွေ့ရှားမှုမျိုးဖြစ်၍ သန္တတိနိမိတ်ဆိုသတည်း။

ဤကား နိစ္စနိမိတ်ကို ပြဆိုချက်တည်း။

အနိစ္စလက္ခဏာကို ပြဆိုချက်

အနိစ္စ မည်ပုံ။ ။အနိစ္စလက္ခဏာ ဟူရာ၌ အနိစ္စ, အနိစ္စလက္ခဏာ နှစ်ပါးကို သိရာ၏။

အနိစ္စဆိုသည်ကား ခက်မာမှုကိရိယာ ဖွဲ့စေးမှုကိရိယာ အစရှိသော ရုပ်ခန္ဓာ၊ မျက်စိ၏မြင်မှု နား၏ကြားမှု နှာခေါင်း၏နံမှု လျှာ၏လျက်မှု ခြေဖဝါးစသော ကိုယ်အင်္ဂါတို့၏ တွေ့မှု မနောနှလုံး၏ သိမှု ခံစားမှု မှတ်မှု စေ့ဆော်မှု ဟူသော နာမ်ခန္ဓာ၊ ဤ ရုပ်ခန္ဓာ နာမ်ခန္ဓာ တရားတို့သည် မမြဲတတ်သောကြောင့် အနိစ္စ မည်ကုန်၏။

အနိစ္စလက္ခဏာ။ ။အနိစ္စလက္ခဏာဆိုသည်ကား–ထိုရုပ်ခန္ဓာ နာမ်ခန္ဓာတို့၏ ခဏမစဲ ဖြစ်ပေါ်ခြင်း, ခဏမစဲ ပျက်ဆုံးခြင်းဟူသော မမြဲခြင်းကိရိယာတို့သည် ထိုရုပ်ခန္ဓာ နာမ်ခန္ဓာတို့ကို ဤတရားတို့ကား အနိစ္စ စင်စစ်တို့တည်းဟူ၍ မုချ ဆုံးဖြတ်ကြောင်းဖြစ်သောကြောင့် အနိစ္စလက္ခဏာ မည်ကုန်၏၊ ဖြစ်ပေါ်ခြင်း ပျက်ဆုံးခြင်း နှစ်ပါးတို့တွင် ပျက်ဆုံးခြင်းသည်သာ အနိစ္စလက္ခဏာ အစစ်တည်း။

ခက်မာခြင်း ကိရိယာ၏ ခဏမစဲ ပျက်ဆုံးခြင်းကိရိယာကို မြင်သဖြင့် ခက်မာခြင်းကိရိယာသည် အနိစ္စမျိုး စင်စစ်ဟု မုချ သိနိုင် ဆုံးဖြတ်နိုင်၏ ဟူလိုသည်။

သညာနုနိမိတ် ကွယ်ပျောက်ပုံ။ ။ထိုတွင် ခက်မာခြင်း ကိရိယာ အစရှိသော မမြဲတတ်သော ရုပ်ခန္ဓာ နာမ်ခန္ဓာတို့ကို အမြင်ပေါက်ခဲ့သည်ရှိသော် သညာနုနိမိတ် နိစ္စ အသိုက်အအုံတို့သည် ဉာဏ်၌ ကွယ်ပျောက်ရကုန်၏။

www.dhammaransi.com

ရုပ်ခန္ဓာ၌ သဏ္ဌာနနိမိတ် ကွယ်ပျောက်အောင် ရှုပုံ

ဤသည်ကား အကျုမ္ပုတခုပေတည်းဟု ကေန်ရှိ မှတ်ထင်၍ နေရာ၌ ထိုအကျုမ္ပုသဏ္ဌာန် အတွင်းမှာ ခက်မာမှု ကိရိယာအများ, ဖွဲ့စေးမှု ကိရိယာအများ, ပူမှု အေးမှု ကိရိယာအများ, တောင့်တင်းမှု ကိရိယာ အများတို့ကို မြင်၍လာသည်ရှိသော် အကျုမ္ပုလည်းမဟုတ်၊ အစုလည်းမဟုတ်၊ ရုပ်ခန္ဓာ အစုအခဲ အပေါင်းအစည်းတခုသာ အမှန်ဖြစ်၏ဟု သိမြင်၍ လာ၏။

မြင်းမိုရ်တောင်ကြီးတခုဟု ကေန်ရှိ မှတ်ထင်၍ နေရာ၌ ထိုမြင်းမိုရ်တောင်ကြီးမှာ ခက်မာမှုတွေ အသချေ အသချေ, ဖွဲ့စေးမှုတွေ အသချေ အသချေ စသည်တို့ဟု အမြင်ပေါက်ခဲ့သည်ရှိသော် မြင်းမိုရ်တောင်လည်း မဟုတ်၊ အစုလည်းမဟုတ်၊ ရုပ်စုရုပ်ခဲတွေ အသချေ အသချေ ပေါင်းစု၍ နေသော ရုပ်တုံး ရုပ်ခဲကြီး တခုသာ အမှန်ဖြစ်သည်ဟု သိမြင်၍ လာ၏။

ခပ်သိမ်းသော လူသဏ္ဌာန် နတ်သဏ္ဌာန် ဗြဟ္မာသဏ္ဌာန် စသည်တို့၌ ၎င်း, ကိုယ်သဏ္ဌာန် ဦးခေါင်း ခြေလက်သဏ္ဌာန် ဆံပင်သဏ္ဌာန် မွေးညှင်း သဏ္ဌာန် စသည်တို့၌၎င်း ထိုနည်းတူ သိလေ မြင်လေ။

ဤသို့ အမြင်ပေါက်ခဲ့သည်ရှိသော် လူ့လောက နတ်လောက ဗြဟ္မာ့လောကတို့၌ ရှိနေသမျှကုန်သော သက်ရှိ သက်မဲ့ ဝတ္ထုဒြဗ်သဏ္ဌာန်တို့သည် မြေ, ရေ, မီး, လေ ဟူသော ဓာတ်ကြီးလေးခုသာ ဖြစ်၏၊ အဆင်း, အသံ အစရှိသော ဥပါဒါရုပ်[၁] သေးစုကို ဓာတ်ကြီး ၄-ခု၌ အတွင်းဝင်ပြု၍ ဆိုသည်၊ လူအမျိုးမျိုး နတ်အမျိုးမျိုး ဗြဟ္မာအမျိုးမျိုး အင်္ဂါကြီးငယ် အမျိုးမျိုးတို့သည် ဉာဏ်၌ အကုန်ကွယ်ပျောက်ကြလေကုန်၏။ ဥပါဒါရုပ်သေးစုကို ဓာတ်ကြီး ၄-ခု၌ အတွင်းဝင် ပြုသတည်း။

ဤကား ရုပ်ခန္ဓာဟူသော အနိစ္စမမ္မတို့ကို အမြင်ပေါက်ခဲ့သည်ရှိသော် သဏ္ဌာနနိမိတ် အနတ္တတို့ ကွယ်ပျောက်ပုံတည်း။

၁။ ဥပါဒါရုပ်=ပထဝီ,အာပေါ,တေဇော,ဝါယောဟူသော ဓာတ်ကြီးလေးပါးကို မှီ၍ဖြစ်ရသောရုပ် ၂၄-ပါး။

www.dhammaransi.com

ခက်မာမှု ဖွဲ့စေးမှု ပူမှု အေးမှု တောင့်တင်းမှု ဟူသော ရုပ်ခန္ဓာတို့ကို ဉာဏ်အမြင် ရှင်းလင်းခဲ့သည်ရှိသော် ထိုရုပ်ခန္ဓာတို့နှင့် ရောယှက်ခြင်း မရှိကြကုန်မူ၍ ထိုရုပ်ခန္ဓာတို့၏ အတွင်းအာရုံ ထိခိုက်ရာဌာနတို့၌ တဖွားဖွားဖြစ်ပေါ်၍ နေကြကုန်သော မြင်မှု ကြားမှု အစရှိသော နာမ်ခန္ဓာတို့ကိုလည်း အသီးအခြားပြု၍ မြင်နိုင်ကြကုန်လတ္တံ့။

နိစ္စနိမိတ်ကွယ်ပျောက်ပုံ။ ။"ဝိပ္ပယုတ္တပစ္စယော"ဟူသော ပါဠိတော်နှင့် အညီ – ရုပ်ခန္ဓာ နာမ်ခန္ဓာ ခြားနား၍ မြင်ကြကုန်သည်ရှိသော် ပုဂ္ဂိုလ်မြင်သည် သတ္တဝါမြင်သည်၊ ပုဂ္ဂိုလ်ကြားသည် သတ္တဝါကြားသည်၊ ပုဂ္ဂိုလ်နံသည် သတ္တဝါနံသည်၊ ပုဂ္ဂိုလ်လျက်သည် သတ္တဝါလျက်သည်၊ ပုဂ္ဂိုလ်တွေ့သည် သတ္တဝါတွေ့သည်၊ ပုဂ္ဂိုလ်ကြံသည် သိသည်၊ သတ္တဝါကြံသည် သိသည်၊ ပုဂ္ဂိုလ်ကျင်နာသည် သတ္တဝါကျင်နာသည် ဟူသော ရုပ်ခန္ဓာ နာမ်ခန္ဓာ နှစ်ခုကို တခုတည်းပြု၍ဖြစ်သော နိစ္စနိမိတ်မျိုး၊

မျက်စိသည် မြင်တတ်သည်၊ နားသည် ကြားတတ်သည်၊ နှာခေါင်းသည် နံတတ်သည်၊ လျှာသည် လျက်တတ်သည်၊ ကိုယ်အင်္ဂါတို့သည် နာတတ်ကုန်သည်၊ ကျင်တတ်ကုန်သည်၊ မနောနှလုံးသည် ကြံတတ်သည်၊ သိတတ်သည် ဟူသော ရုပ်ခန္ဓာ နာမ်ခန္ဓာ နှစ်ခုကို တခုတည်းပြု၍ဖြစ်သော နိစ္စနိမိတ်မျိုးတို့သည် ဉာဏ်၌ ကွယ်ပျောက်ကုန်လတ္တံ့။

ဤကား ရုပ်ခန္ဓာ နာမ်ခန္ဓာ ဟူသော အနိစ္စဓမ္မတို့ကို ဉာဏ်အမြင်ပေါက်ခဲ့သည်ရှိသော် အချို့သော နိစ္စနိမိတ်တို့၏ ဉာဏ်၌ ကွယ်ပျော[က်]မှုကို ပြဆိုချက်တည်း။

သန္တတိနိမိတ် ကွယ်ပျောက်ပုံ။ ။ရုပ်ခန္ဓာ နာမ်ခန္ဓာတို့၏ ခဏမစဲ ဖြစ်ပေါ်ခြင်း, ခဏမစဲ ချုပ်ဆုံးခြင်း ဟူသော အနိစ္စလက္ခဏာကို ဉာဏ်အမြင်ပေါက်ခဲ့သည်ရှိသော် ခပ်သိမ်းသော သန္တတိနိမိတ်တို့သည် ဉာဏ်၌ ကွယ်ပျောက်ကုန်၏။

www.dhammaransi.com

အဘယ်သို့ ကွယ်ပျောက်ကုန်သနည်း ဟူမူ—

မျက်တောင်တကြိမ်ခတ်သည်ကို မျက်တောင်ခတ်မှု တခုဟု လောက၌ ယူ၏၊ မျက်တောင်၌ရှိသော ရုပ်ခန္ဓာစုသည် မျက်တောင်အခတ် အစ အဆုံး တည်နေသည်မရှိ၊ ရုပ်ခန္ဓာပေါင်း တရာမက ဆက်လက်မှ မျက်တောင်တခတ် ဖြစ်၏၊ ထို့အတူ မျက်တောင်ခတ်မှုကို ဖြစ်စေသော နာမက္ခန္ဓာတို့ တရာမက ဆက်လက်မှ မျက်တောင်တခတ် ဖြစ်၏။

အကြိမ်ပေါင်း အသုတ်ပေါင်း တရာမက ဆက်လက်ကြကုန်သော ရုပ်ခန္ဓာ အစုတို့သည်လည်း မိမိတို့ဖြစ်ရာဌာနမှ တဆံခြမ်းမျှ ရွေ့နိုင်ကြကုန်သည် မဟုတ်၊ ဖြစ်ရာဌာန၌သာ ချုပ်ဆုံးကြရကုန်၏၊ ခက်မာမှုလည်း အလှုပ်အရှားခံ၍ တည်နေနိုင်သည် မဟုတ်၊ ဖွဲ့စေးမှုလည်း အလှုပ်အရှား ခံ၍ တည်နေနိုင်သည် မဟုတ်၊ ခက်မာမှုလည်း လှုပ်ရှားခြင်း မရှိ၊ ဖွဲ့စေးမှုလည်း လှုပ်ရှားခြင်း မရှိ၊ မိမိတို့ ဖြစ်ရာဌာန၌သာ ချုပ်ဆုံးကြကုန်၏။

မျက်တောင်ခတ်မှု။ ။မျက်တောင်ခတ်မှုဆိုသည်ကား တခုသော မျက်တောင်၏ လှုပ်ရှားမှုကြီးကို ဆို၏၊ မျက်တောင်လည်း မရှိ၊ လှုပ်ရှားမှုလည်း မရှိ၊ မျက်တောင်ကား သဏ္ဌာနနိမိတ်ကြီး တခုသာ ဖြစ်၏၊ ခတ်မှုကား ရုပ်ခန္ဓာအစဉ်ကို မှီသော သန္တတိနိမိတ်ကြီး တခုသာ ဖြစ်၏၊ နိမိတ်ကြီး ၂-ခု ခတ်၍ မျက်တောင်ခတ်မှုဟု စိတ်တွင် ထင်မြင်ရ၏။

နိမိတ်ကွယ်ပျောက်မှု။ ။ဤသို့ ရုပ်ခန္ဓာ နာမ်ခန္ဓာတို့၏ အမှုသွားကို သီးသန့်ခြားနား အမြင်ပေါက်၍ နိမိတ်နှစ်ပါးတို့ကို အဟုတ်ရှိမျိုး မဟုတ်၊ စိတ်ထဲတွင် ထင်ပေါ်၍နေသော ဝေါဟာရ ပညတ်မျိုးမျှ ဖြစ်ကုန်သည်ဟု ဉာဏ်၌ ရှင်းလင်းစွာ ထင်မြင်ပုံကို နိမိတ်ကွယ်ပျောက်မှု ဆိုသတည်း။

အသက်ရှူမှု အစရှိသော ခပ်သိမ်းသော လောကမျက်မြင်မှုတို့ကို ဤနည်းချည်း သိလေ မြင်လေ။

www.dhammaransi.com

အနိစ္စဝိပဿနာကို ပြဆိုချက်

အနိစ္စဝိပဿနာ။ ။အနိစ္စဝိပဿနာဆိုသည်ကား သံသရာဘဝ အဆက်ဆက်တို့၌ နိစ္စနိမိတ်မျိုးတို့ကိုသာလျှင် ထင်မြင်တွေ့ရှိ၍ လာခဲ့ကြရကုန်၏၊ ပုဂ္ဂိုလ် သတ္တဝါ အင်္ဂါကြီးငယ်ဟူသော နိစ္စနိမိတ်မျိုးတို့နှင့်သာ ဘဝအဆက်ဆက် ပြီးခဲ့ကြရကုန်၏၊နိစ္စနိမိတ်မျိုးတို့ကို အဟုတ်ရှိမျိုး မဟုတ်၊ တကယ်ရှိမျိုး မဟုတ်၊ ကောင်းကင်ကို ရေပြင် ထင်ရသော သူရူး၏အလားကဲ့သို့ ဝိညာဏ်လှည့်စား၍ ထင်မြင်ရသော အထည်ဝတ္ထု အမှုကိရိယာတို့သာ အမှန်ဖြစ်ကုန်၏ဟု အိပ်မက်မျှ မမက်ဘူးကြရကုန်။

သာသနာတွင်း၌ ကြုံကြိုက်၍ ဝိပဿနာဖြင့် နိစ္စနိမိတ်မျိုးတို့ကို မဟုတ်မှန်း အကုန်သိ၍ အနိစ္စဓမ္မ အနိစ္စလက္ခဏာတို့ကိုသာ အဟုတ်အမှန်ရှိဟု ယခုမှ အသိဉာဏ်၌ အမှန်အဟုတ်ကို အထူးတွေ့မြင်ကြရကုန်၏၊ ဤသို့ တွေ့မြင်သောဉာဏ်ကို အနိစ္စဝိပဿနာ ဆိုသတည်း။

ဤကား အနိစ္စလက္ခဏာ အနိစ္စဝိပဿနာကို ပြဆိုချက်တည်း။

ဒုက္ခဝိပဿနာ
သုခနိမိတ်ကို ပြဆိုချက်

"သုခနိမိတ်, ဒုက္ခလက္ခဏာ, ဒုက္ခဝိပဿနာ"ဟူရာ၌—

သုခနိမိတ်။ ။သုခနိမိတ်ဆိုသည်ကား ပြဆိုခဲ့ပြီးသော ပုဂ္ဂိုလ် သတ္တဝါ လူ နတ် ဗြဟ္မာ ငါ သူတပါး ယောကျ်ား မိန်းမ ဦးခေါင်း ခြေလက် ဆံပင် မွေးညှင်းစသော နိစ္စနိမိတ်မျိုးတို့ကိုပင် သုခနိမိတ်မျိုး ဆိုသတည်း၊ ထိုနိစ္စနိမိတ်မျိုးတို့ကို အစွဲပြု၍ ရုပ်ခန္ဓာ နာမ်ခန္ဓာတို့ကို သုခဟူ၍ စွဲလမ်းကြရကုန်၏။

သာယာဖွယ် ချမ်းသာသုခများ။ ။အဘယ်သို့လျှင် နိစ္စနိမိတ်မျိုးတို့သည် သုခနိမိတ်မျိုးမည်ကုန်သနည်း ဟူမူကား—

www.dhammaransi.com

ပုဂ္ဂိုလ်သတ္တဝါဟူသော နိမိတ်သည် လောက၌ ကြောက်ဖွယ်လန့်ဖွယ် မျိုးမဟုတ်၊ သာယာဖွယ် တောင့်တဖွယ်မျိုးသာ ဖြစ်၏၊ ပုဂ္ဂိုလ် သတ္တဝါ မျိုးတွင်းမှာလည်း လူထက်လူ နတ်ထက်နတ် ဗြဟ္မာထက် ဗြဟ္မာ အဆင့်ဆင့် သာယာဖွယ် ကြီးကျယ်များပြားလျက် ရှိ၏။

ထိုအတူ ဦးခေါင်း ခြေ လက် အစရှိသော ပြဆိုခဲ့ပြီးသော အလုံးစုံသော အင်္ဂါကြီးမျိုး အင်္ဂါလတ်မျိုး အင်္ဂါငယ်မျိုး ဆံပင် မွေးညှင်းစသော အဇ္ဈတ္တကောဋ္ဌာသ အင်္ဂါမျိုးတို့သည် လောက၌ ကြောက်ဖွယ် လန့်ဖွယ်မျိုး မဟုတ်၊ သာယာဖွယ် တောင့်တဖွယ်မျိုးတို့သာတည်း။

ထိုအတူ သန္တတိအဖို့၌လည်း ခဏများစွာ ကာလများစွာ တည်နေခြင်း ကိုယ်အင်္ဂါလှုပ်ခြင်းရှားခြင်း နှုတ်အင်္ဂါလှုပ်ခြင်း ရှားခြင်း ပြောဆိုခြင်း ပြုံးခြင်း ရွှင်ခြင်း ရှေ့သို့ကြည့်ခြင်း နောက်သို့ကြည့်ခြင်းအစရှိကုန်သော လှုပ်ရှားမှု အမူအရာ ကိရိယာတို့သည်ရင်း, ထိုတွင်လည်း အသက်ရှည်ခြင်း အရွယ်ပျိုနုခြင်း အမူအရာကြီးငယ် အထူးတင့်တယ်ခြင်း အလုံးစုံတို့သည်ရင်း လောက၌ ကြောက်ဖွယ် လန့်ဖွယ်မျိုး မဟုတ်ကုန်၊ သာယာဖွယ် တောင့်တဖွယ်မျိုးတို့သာတည်း။

ထိုကြောင့် ခပ်သိမ်းသော နိစ္စနိမိတ်မျိုးတို့ကို သုခနိမိတ်မျိုးဟူ၍ ဆိုအပ်ကုန်သတည်း။

ဤကား သုခနိမိတ်အရကို ပြဆိုချက်တည်း။

ဒုက္ခလက္ခဏာ ပဋ္ဌမခန်းကို ပြဆိုချက် ဖြစ်မှုပျက်မှုတို့ နှိပ်စက်၍ ဆင်းရဲရပုံ

ဆင်းရဲမှု ဒုက္ခလက္ခဏာ။ ။ဒုက္ခလက္ခဏာဟူရာ၌ ဒုက္ခ, ဒုက္ခလက္ခဏာ နှစ်ပါးကို သိရာ၏——

အနိစ္စမျိုး စင်စစ် ဖြစ်ကုန်သော ခန္ဓာငါးပါးတို့သည် ဒုက္ခမျိုး စင်စစ် ဖြစ်ကုန်၏၊ အနိစ္စလက္ခဏာ စင်စစ် ဖြစ်ကုန်သော ခဏမစဲ ဖြစ်ပေါ်မှု၊ ခဏမစဲ ချုပ်ပျက်မှုတို့သည် ဒုက္ခလက္ခဏာ စင်စစ် ဖြစ်ကုန်၏။

www.dhammaransi.com

ခက်မာမှု ဖွဲ့စေးမှု သိမှု မြင်မှု အစရှိသည်တို့သည် ဖြစ်မှု ပျက်မှု နှစ်ပါးနှင့် အမြဲယှဉ်ကြကုန်၏၊ ဖြစ်ချည် ပျက်ချည် နေကြကုန်၏၊ ဖြစ်မှု ပျက်မှုကို မြင်သဖြင့် ခက်မာမှု ဖွဲ့စေးမှု သိမှု မြင်မှု စသည်တို့ကို ဤတရားတို့ကား ဒုက္ခတို့တည်းဟု သိနိုင် ဆုံးဖြတ်နိုင်ကုန်၏၊ ထို့ကြောင့် ဖြစ်မှု ပျက်မှုကို ဒုက္ခလက္ခဏာ ဆိုသတည်း။

ရုပ်နာမ်ခန္ဓာသည် ဒုက္ခမျိုး။ ။ခက်မာမှုသည် ပဋိသန္ဓေအခါ၌ တကြိမ် ဖြစ်ပေါ်ပြီးနောက် အနှစ်တရာ ပြည့်၍ ထိုဘဝဆုံးသော အခါမှ တကြိမ်သာ ချုပ်ပျက်မှု ရှိပါမူကား အလွန်ကောင်းလေရာ၏၊ ထိုသို့ကား မဟုတ်၊ တနာရီအတွင်းမှာပင် အခါတထောင်မက အသစ်အသစ် ဖြစ်ရ၏၊ အခါတထောင်မက ချုပ်ပျက်ရ၏။

ထို့ကြောင့် ခက်မာမှုဟူသော ပထဝီဓာတ်ကြီးသည် တနာရီ တခဏမျှ ငြိမ်သက်စွာ တည်နေရသော သန္တိသုခ[၁] မျိုးမဟုတ်၊ တနာရီအတွင်းမှာပင် အခါတထောင်မက ဖြစ်မှု ပျက်မှုတို့ အနှောင့်အယှက်ကြောင့် ရပ်တည်မရ ဖောက်လဲ ဖောက်ပြန် လှုပ်ရှားရ၏၊ သန္တိသုခမှ အချင်းခပ်သိမ်း ကင်းသောတရားဖြစ်၍ ဒုက္ခမျိုးသာ စင်စစ် ဖြစ်၏။

ဖွဲ့စေးမှု အစရှိသော ရုပ်ခန္ဓာ, သိမှု အစရှိသော နာမ်ခန္ဓာတို့ကိုလည်း အသီးအသီး ဤနည်းတူ သိလေ။

တခဏမျှ သန္တိသုခ မရပုံ။ ။သတ္တဝါတို့၏ ကိုယ်ခန္ဓာတခုလုံး၌ တနာရီမျှ ငြိမ်သက်ချမ်းမြေ့စွာ တည်နေနိုင်သော သန္တိသုခမျိုးဟူ၍ အဏုမြူမျှမရှိ၊ ဖြစ်မှု ပျက်မှု နှောင့်ယှက်မှုကြောင့် တကိုယ်လုံး တကောင်လုံး ခဏမစဲ ရုပ်ရော နာမ်ရော ရပ်တည်ရာမရ ပွက်ပွက်ဆူ ကြွက်ကြွက်ရိုက် ဖောက်လဲ ဖောက်ပြန် ပူပန်ပင်ပန်း၍ နေရသော ဒုက္ခတရားချည်းသာတည်း။

တနာရီ တခဏမျှ သန္တိသုခ မရှိသော ရုပ်တရား, နာမ်တရားတို့သည် တရက် တလ တနှစ် တသက် တဘဝတို့မှာ ဆိုဘွယ်ရာ မရှိ၊ သန္တိသုခနှင့် အဝေးကြီး ဝေးကြကုန်တော့သည်သာတည်း။

၁။ သန္တိသုခ=ပူပြင်းစိရင်မှု သင်္ခါရဒုက္ခမှ ငြိမ်းအေးချမ်းသာခြင်း။

www.dhammaransi.com

ထို့ကြောင့် သတ္တဝါအပေါင်းတို့သည် တနာရီမျှ ငြိမ်းချမ်းသာယာ တည်ကြည်စွာ မနေနိုင်ကြကုန်၊ ဒေါသတလှုပ်လှုပ် မာနတလှုပ်လှုပ်နေကြရကုန်၏။

လောက်ကိုက်သော ခွေးနာပမာ ရုပ်နာမ်ခန္ဓာ

အတွင်း၌ ပိုးလောက်တို့ဖြင့် ပြည့်သော အနာပုပ်ကြီးရှိသော ခွေးနာကြီးသည် အတွင်း၌ ပိုးလောက်တွေ ကိုက်မှုကြောင့်လည်း ရပ်တည်မရ၊ အပ၌ ယင်ကြီး ယင်ယော်တွေ ဝိုင်းမှု အုံမှု ထိုးမှုတို့ကြောင့်လည်း ရပ်တည်မရ၊ ငြိမ်းချမ်းသာယာ တည်ကြည်စွာ နေခွင့်မရမှု၍ ပြေးတဲ့ချည် ဝင်တဲ့ချည် ခေါင်းလည်း အငြိမ်မနေရ၊ ကိုယ်လည်း အငြိမ်မနေရ၊ ခြေလည်း အငြိမ်မနေရ၊ လက်လည်း အငြိမ်မနေရ၊ တလှုပ်လှုပ် တကြွကြွ နေရဘိသကဲ့သို့၊

ထို့အတူ သတ္တဝါ အပေါင်းတို့သည်လည်း ကိုယ်တွင်း၌ သန္တာပ **တေဇော**၏ ထကြွမှု, ကိုယ်ပ၌ ခြင် မှက် လေ နေပူ စသည်တို့၏ ဝိုင်းအုံထိပါးမှုတို့ဖြင့် ရုပ်ခန္ဓာတို့ မငြိမ်မသက်သည့်အတွက်ကြောင့် ယားမှု ယံမှု ညောင်းမှု ညာမှု ထုံမှု ကျင်မှု ပူမှု အိုက်မှုတို့နှင့် ဣရိယာပုထ် ပြောင်းလဲမှု ကိုယ်တလှုပ်လှုပ် ခေါင်းတလှုပ်လှုပ် ခြေတလှုပ်လှုပ် နေကြရကုန်၏။

နာမ်ခန္ဓာတို့ မငြိမ်သက်သည့်အတွက် ကိုယ်တွင်းကိလေသာတို့ ကိုက်ခဲမှုကြောင့်ရင်း, အပအာရုံတို့ ဝိုင်းအုံမှုကြောင့်ရင်း ထိုထိုအာရုံသို့ စိတ်, ဝိတက် ရပ်တည်မရ ပြေးရခြင်း, မိမိစိတ်ကိုပင် မိမိမထိန်းနိုင် မသိမ်းနိုင် ရှိနေရခြင်း, မမြင်ချင်သည်ကို မြင်ရခြင်း, မကြားချင်သည်ကို ကြားရခြင်း, မနံချင်သည်ကို နံရခြင်း, မတွေ့ချင်သည်ကို တွေ့ရခြင်း, စိုးရိမ်ပူပန်ရခြင်းတို့ဖြင့် ဝိတက် ဝိစာရ တလှုပ်လှုပ်, လောဘတလှုပ်လှုပ်, ဒေါသတလှုပ်လှုပ်, မာနတလှုပ်လှုပ် နေကြရကုန်၏။

လောက်ကိုက်သော ခွေးနာနှင့် အလားတူစွာ ရုပ်ခန္ဓာ တလှုပ်လှုပ် နာမ်ခန္ဓာ တလှုပ်လှုပ် နေကြရကုန်၏၊ ထိုခွေးသည် ကိုယ်တွင်း၌ ပိုးလောက်တို့၏ ကိုက်ခဲခြင်း,ကိုယ်ပ၌ ယင်ကြီး, ယင်ယော်တို့၏ ဝိုင်းအုံခြင်း

www.dhammaransi.com

တို့ကို မျက်တောင်တခတ်မျှ ငြိမ်းချမ်းသာယာ တည်ကြည်စွာ နေခွင့်မရ ဘိသကဲ့သို့၊

ထို့အတူ ဤသတ္တဝါတို့သည်လည်း ကိုယ်တွင်း၌ ဗုလဝီယာပထ သန္တာပ-တေဇောမီး အမြဲထကြွမှု, ကိုယ်ပ၌ ခြင် မှက် သန်း ကြမ်းပိုး လေ နေပူ စသည်တို့၏ ထိပါးခြင်းဖြင့် ရုပ်ခန္ဓာ ကိုယ်အင်္ဂါ တလှုပ်လှုပ် နေကြရကုန်၏။

ကိုယ်တွင်း၌ ၁၅၀၀-ကိလေသာတို့၏ ကိုက်ခဲမှု, ကိုယ်ပ၌ အာရုံ ၆-ပါးတို့၏ ဝိုင်းအုံမှုတို့ဖြင့် နာမ်ခန္ဓာ စိတ်အင်္ဂါ တလှုပ်လှုပ် နေကြရ ကုန်၏၊ မိမိတို့၏စိတ်ကိုပင် ထိန်းသိမ်းမရ ပေါက်လွှတ်ထားကြရကုန်၏၊ ဤ အမှုတို့သည် သန္တိသုခ၏ ဆန့်ကျင်ဖက်ဖြစ်သော ဒုက္ခမှုမျိုးတို့သာတည်း။

ဤကား ဖြစ်မှု ပျက်မှုတို့ ခဏမစဲ အမြဲ နှောင့်ယှက် နှိပ်စက်ညှဉ်းပမ်း မှုကြောင့် မျက်တောင်တခတ်မျှ သန္တိသုခကို မရမှုမျိုးကို ပြဆိုချက်တည်း။

ယခုအခါ ကြီးမားစွာသော ဒုက္ခတို့ကို ဥပမာနှင့်တကွ ပြဆိုပေအံ့။

ခန္ဓာ ၅-ပါး ဒုက္ခမျိုးတရား။ ။တေဘူမက ဓမ္မ[၁] မျိုးဖြစ်ကုန်သော ခန္ဓာ ၅-ပါး ရုပ် နာမ် တရားတို့ မည်သည် ဖြစ်မှု ပျက်မှုတို့၏ နှောင့်ယှက်ခြင်း, နှိပ်စက် ညှဉ်းပမ်းခြင်းကို ခဏမစဲ အမြဲ ခံကြရကုန်သော တရားတို့သာတည်း။

ထို့ကြောင့် မိမိ မိမိတို့၏ ကိုယ်ခန္ဓာ၌ အမာခံကြီးဖြစ်သော ခက်မာမှု ဟူသော ပထဝီဓာတ်ကြီးသည် အနမတဂ္ဂ သံသရာ၌ မျက်တောင်တခတ် မျှ ငြိမ်းချမ်း သာယာတည်ကြည်စွာ နေနိုင်သော သန္တိသုခမျိုး မဟုတ်၊ ဖြစ်မှု ပျက်မှုနှင့် အမြဲ ယှဉ်သော ဒုက္ခမျိုး စင်စစ်သာတည်း။

ပထဝီ၌ ဒုက္ခလက္ခဏာ

အဖို့ ၂-ပါး။ ။အဘယ်သို့ ဒုက္ခမျိုး စင်စစ် ဖြစ်လေသနည်းဟူမူကား—

ဤခက်မာမှုသည် သုခအဖို့, ဒုက္ခအဖို့ နှစ်ပါးရှိ၏။

၁။ တေဘူမကဓမ္မ=ကာမ, ရူပ, အရူပ ဟူသော ဘုံသုံးပါး၌ဖြစ်သောတရား။

www.dhammaransi.com

သုခအဖို့။ ။သုခအဖို့ ဆိုသည်ကား အာယု[၁], ဝဏ္ဏ[၂], သုခ[၃], ဗလ[၄] ဟူသော ကောင်းကျိုး ချမ်းသာမျိုးတို့တည်း။

ဒုက္ခအဖို့။ ။ဒုက္ခအဖို့ ဆိုသည်ကား အာယုကို ဖျက်ဆီး၍ မြန်မြန်ကြီး သတ်နိုင်သော ပထဝီမျိုး, အနာကြီး အနာငယ် ရောဂါကြီး ရောဂါငယ်တို့ကို ဖြစ်စေ၍ ဝဏ္ဏ, သုခ, ဗလတို့ကို ဖျက်ဆီး၍ ဒုက္ခငယ်တို့ကို ပေးနိုင်သော ပထဝီမျိုးတည်း။

ထိုနှစ်ပါးတို့တွင်–

သုခအဖို့မျိုးကား ပြုပြင်နိုင်မှ ဖြစ်၏၊ တည်၏။

ဒုက္ခအဖို့မျိုးကား နဂို ပကတိမျိုးပေတည်း။

အမြဲ ငြိမ်းချမ်းသော သန္တိသုခမျိုး မဟုတ်၊ ဖြစ်မှုမစဲ ပျက်မှုမစဲ အမြဲ ရှုံးနောက်သော ဓာတ်ကောက် ဓာတ်ကျစ် ဓာတ်ညစ် ဓာတ်ဆိုးမျိုး ဖြစ်သောကြောင့် သုခအဖို့ ဒုက္ခအဖို့ ခဏခြင်း ပြောင်းလဲနိုင်၏။

အနာ ၃-မျိုး။ ။အနာမျိုးသည်–

၁။ ရောဂါအနာမျိုး

၂။ ဂဏ္ဍအနာမျိုး

၃။ အာဗာဓ အနာမျိုး

ဟူ၍ ၃-မျိုး ရှိ၏။

ထို ၃-မျိုးတို့တွင်–

ရောဂါအနာ ၁။ ဓာတ် ၄-ပါး ဖောက်ပြန် ခြင်းကြောင့် ကိုယ်တွင်း၌ဖြစ်သော ဖျားမှု, လေနာမှု, ရင်နာမှု အစ ရှိသော အနာမျိုးသည် "ရောဂါ"အနာမျိုး မည်၏။

၁။ အာယု=အသက် ရှည်ခြင်း။ ၂။ ဝဏ္ဏ=အဆင်းလှခြင်း။

၃။ သုခ=ကိုယ်စိတ်နှစ်ဖြာ ချမ်းသာခြင်း။

၄။ ဗလ=ကိုယ်အား, ဉာဏ်အား ကြီးခြင်း။

www.dhammaransi.com

ဂဏ္ဍအနာ ၂။ ကျောက် ဝက်သက် ဝက်ခြံ ဘင်နာ သွေးစုနာ အစ ရှိသော အဖုအလုံး ပေါ်ပေါက်၍ဖြစ်သော အနာမျိုးသည် "ဂဏ္ဍ" အနာမျိုး မည်၏။

အာဗာဓအနာ ၃။ ဓားထိ၍ လှံထိ၍ မြားထိ၍ ဆူးငြောင့် ခလုတ် ထိ၍ဖြစ်သော အနာမျိုး, စူး၍ ရှ၍ ခိုက်မိ၍ တိုက်မိ၍ မီးလောင်၍ဖြစ်သော အနာမျိုး, ခြေကျိုးမှု လက်ကျိုးမှု ထိုထိုဒဏ် ထိ၍ ပေါက်မှု ပြတ်မှု ဦးခေါင်းကွဲမှု မျက်လုံးပျက်မှု နားပျက်မှု အစ ရှိသော ဒဏ်နာမျိုးသည် "အာဗာဓ"အနာမျိုး မည်၏။

အနာအမျိုးမျိုး။ ။မိုဃ်းကြိုးပစ်၍ သေနတ်မှန်၍ အမြောက် မှန်၍ လဲ၍ မြင့်ရာမှ ကျ၍ မြွေကိုက်၍ ကျားကိုက်၍ ဆင်နင်း၍ဖြစ်သော အနာမျိုး နူနာမျိုး ပန်းနာမျိုး ရူးနာမျိုး သွပ်နာ မျိုး စသည် အလွန် များပြား၏။

ခဏချက်ခြင်း လတ်တလော သေစေတတ်သောအနာ, တနာရီအတွင်း သေစေတတ်သော အနာ, တရက်အတွင်း သေစေတတ်သော အနာ, တသက်လုံး လူစဉ်မမှီအောင် အရုပ်ပျက်သော အနာ, အဆင်းပျက်သော အနာ, မကြာ မကြာ တွန့်တွန့်လူး ဖြတ်ဖြတ်လူး ခံရသော အနာ စသည် ဖြင့်လည်း အလွန် များပြား၏။

ဖြစ်ခွင့်ဆိုက်လာသည်ရှိသော် တကိုယ်လုံး၌ရှိသော ခက်မာမှုတို့သည်- ခဏခြင်း ရောဂါအနာမျိုးလည်း ဖြစ်တတ်ကုန်၏။ တကိုယ်လုံးသည် ခဏခြင်း ရောဂါတုံးကြီး ရောဂါခဲကြီး ဖြစ်၏။

ခဏခြင်း ဂဏ္ဍအနာမျိုးလည်း ဖြစ်တတ်ကုန်၏၊ တကိုယ်လုံးသည် ခဏခြင်း ဂဏ္ဍအနာတုံးကြီး ဂဏ္ဍအနာခဲကြီး ဖြစ်၏။

ခဏခြင်း အာဗာဓ အနာမျိုးလည်း ဖြစ်တတ်ကုန်၏၊ တကိုယ်လုံး သည် ခဏခြင်း အာဗာဓ အနာတုံးကြီး အာဗာဓ အနာခဲကြီး ဖြစ်၏။

ပထဝီဓာတ်ကြီးသည် ဤမျှလောက် ကောက်ကျစ် ဆိုးဝါး၏၊ သန္တိ- သုခမျိုး မဟုတ်၊ ဘယဒုက္ခမျိုးသာ အမှန်ဖြစ်၏၊ အလယ်ကိုယ်အင်္ဂါ

www.dhammaransi.com

တခုလုံးသည် ခဏခြင်း အနာတုံးကြီး အနာခဲကြီး ဖြစ်နိုင်၏၊ ဦးခေါင်း တခုလုံးသည် ဦးနှောက်တခုလုံးသည် အစရှိသည်ဖြင့် အစိတ်အစိတ် အကုန် မြင်လေ၊ ပထဝီသည် ဤမျှလောက် ကောက်ကျစ်ဆိုးဝါး၏၊ သန္တိသုခမျိုး မဟုတ်၊ ဘယဒုက္ခမျိုးသာ အမှန်ဖြစ်၏။

တကိုယ်လုံး၌ရင်း ထိုထိုကိုယ်အင်္ဂါတို့၌ရင်း နိစ္စနိမိတ် သုခနိမိတ်တို့ အကုန်လွင့်ပျောက်၍ ကုန်အောင် ကြည့်လေ။

ဒုက္ခလက္ခဏာထင်လျှင် သုခနိမိတ်ပျောက်ခြင်း အဟုတ်ရှိ အမှန်ရှိဖြစ်သော ဓာတ်တို့အတွက် ဤကဲ့သို့သော အနိစ္စမှု ဒုက္ခမှု ဖြစ်လာခဲ့သည် ရှိသော် ပုဂ္ဂိုလ်သတ္တဝါ အင်္ဂါကြီးငယ်ဟူသော နိစ္စနိမိတ် သုခနိမိတ်တို့သည် နိစ္စအနေ သုခအနေနှင့် အနည်းငယ်မျှ ခုခံ၍ နေခြင်းငှါ မတတ်နိုင်ကုန်။

အဘယ့်ကြောင့်နည်း ဆိုသော် အဟုတ်ရှိသည် မဟုတ်လေသော ကြောင့်တည်း။

သူရူးသည် ကောင်းကင်ကို ရေပြင်ကြီး အဟုတ်ထင်၍ နေရာ၌ မိုးဘေးကြီးစွာ ဖြစ်လာသည်ရှိသော် ထိုရေပြင်ကြီးသည် မိုးဘေးကို မခုခံနိုင်။

အဘယ့်ကြောင့်နည်းဆိုသော် အဟုတ်ရေ မဟုတ်လေသောကြောင့် တည်း။

သူရူးသည် ခြင်းခြင်းနီသော မီးခဲကြီးကို အလွန်အေးမြ လှစွာသော စန္ဒကူးနံ့တုံးကြီး ထင်၍နေရာ၌ ထိုဝတ္ထုမှာ ပူလောင်ခြင်းဟူသော မီးကိစ္စ ဖြစ်လာသည်ရှိသော် ထိုစန္ဒကူးသည် အေးမြမှုနှင့် ခုခံ၍ မနေနိုင်၊ ဤ ဥပမာကဲ့သို့ ထင်မြင်၍ ပုဂ္ဂိုလ်သတ္တဝါ အင်္ဂါကြီးငယ်ဟူသော နိစ္စနိမိတ်မျိုး သုခနိမိတ်မျိုးတို့ကို အကုန်လွင့်ပျောက်စေကုန်ရာ၏။

ဤကား "ဘယဋ္ဌေန ဒုက္ခံ"ဟူသော ပါဠိနှင့်အညီ ခဏမစဲ ဖြစ်မှု ပျက်မှု နှောက်ယှက်ခြင်း ရှိနေသည့်အတွက် ပထဝီ၌ ကြောက်မက်ဖွယ် သော ဒုက္ခလက္ခဏာကို ပြဆိုခြင်းတည်း။

www.dhammaransi.com

ပထဝီဓာတ်ကို ပြဆိုခဲ့သော်လည်း ပြဆိုခဲ့သမျှသော ရောဂါအဖြစ်, ဂဏ္ဍအဖြစ်, အာဗာဓ အဖြစ်စုသည် ခန္ဓာ ၅-ပါး တလုံးတည်း ဖြစ်မြဲ ဓမ္မတာဖြစ်၍ အာပေါ, တေဇော, ဝါယော, ဝေဒနာ, သညာ, စေတနာ, ဝိညာဏ်တို့လည်း ပထဝီ၌ တလုံးတည်း ပါဝင်လေကုန်၏။

အထူးမှုကား—ပထဝီကို အရင်းခံ၍ဖြစ်ရသော ဒုက္ခမျိုး, အာပေါကို အရင်းခံ၍ဖြစ်ရသော ဒုက္ခမျိုး အစရှိသည်ဖြစ်၍ အရင်းခံမျှသာ အကွဲအပြား ရှိကြ၏။

ဤကား ခန္ဓာ ၅-ပါးတို့၏ ဒုက္ခလက္ခဏာ ပဌမခန်းတည်း။

ဒုက္ခလက္ခဏာ ဒုတိယခန်း

ပျက်မှုသာ ရုပ်နာမ်တို့၏ ပကတိသဘော

ရေဥပမာနှင့် ရုပ်နာမ်ပျက်မှု။ ။ရေမည်သည် နိမ့်ရာသို့ စီးသွားမြဲ ဓမ္မတာ ဖြစ်၏၊ တည်တံ့၍ နေစေလိုသော် နိမ့်ရာအရပ်ကို နိုင်လောက်အောင် ပိတ်ဆို့ကာဆီးရ၏၊ နိုင်လောက်မှနေသည်၊ မနိုင်လောက်လျှင် တွန်းလှန်ချိုးဖျက်၍ နိမ့်ရာသို့ စီးသွား၏၊ အထက်သို့ ဆန်တက်စေလိုသော် အတင်းအကြပ် ပြုလုပ်ရ၏၊ ပြုလုပ်နိုင်ပါလျှင် ပြုလုပ်မှု အစွမ်းအားလျော်စွာ ဆန်တက်၏၊ ပြုလုပ်မှု အစွမ်းကုန်လျှင် နိမ့်ရာသို့ သွားမြဲ သွား၏၊ နိမ့်ရာသို့ လျောကျမှုမှာ ရေ၏ ဓမ္မတာဖြစ်၍ ပြုပြင်ဘွယ် မရှိ၊ အကာအဆီး မရှိခဲ့လျှင် တသွန်တည်း သွားတော့သည်၊ တန့်ရပ်မှု ဆန်တက်မှု မည်သည် ရေ၏ ဓမ္မတာ မဟုတ်၊ ရေ၏ ပကတိသဘော မဟုတ်၊ ရေ၏ ပကတိသဘောနှင့် ဆန့်ကျင်ဖက်သာတည်း၊ ပြုပြင်မှု၏ အစွမ်းကြောင့်ဖြစ်သော အာဂန္တုမှုသာတည်း။

အလုံးစုံသော မြေစိုင်,အုတ်,ကျောက်,သစ်,ဝါး,တံုး,တိုင် အစရှိသည်တို့လည်း ထိုနည်းအတူ အဆီးအတား မရှိခဲ့လျှင် နိမ့်ရာသို့ လျောကျကုန်၏။

www.dhammaransi.com

အောက်၌ မဟာပထဝီမြေကြီးကို ခံ၍နေသော လေးသိန်းရှစ်သောင်း အထုရှိသော ကမ္ဘာရေသည် အောက်၌ ကိုးသိန်းခြောက်သောင်း အထုရှိသော ကမ္ဘာလေ ခုခံ၍သာ အောက်ကောင်းကင်ကြီးသို့ မကျဘဲ ရပ်တည်၍ နေသည်၊ လေ မခုခံနိုင်လျှင် မျက်တောင်တခတ်မျှ ရပ်တန့်၍ မနေ၊ အောက် အဇဋ္ဌာကာသ¹ အနန္တကောင်းကင်ကြီးသို့ လျှောကျလေအံ့။

ထိုအတူ ဤမဟာပထဝီမြေကြီးသည်လည်း အောက်၌ ထိုရေအပြင်ကြီး ခုခံ၍သာ ရပ်တည်၍နေသည်၊ သမုဒ္ဒရာ, သီဒါ, မြင်းမိုရ်တောင်, စကြ-ဝဠာတောင် စသည်တို့လည်း မဟာပထဝီမြေကြီး ခုခံ၍သာ တည်နေကြကုန်၏၊ နေ, လ, နက္ခတ်, တာရာ, နတ်ဘုံ, ဗြဟ္မာဘုံတို့လည်း ကောင်းကင်လေထု ခံ၍သာ တည်နေကြကုန်သည်။

ထိုအတူ ခန္ဓာ ၅-ပါး ရုပ်,နာမ်တရားတို့၏ ဖြစ်မှု ပျက်မှု နှစ်ပါးတို့တွင် ပျက်မှုသည်ကား ဓမ္မတာမှုတည်း၊ ရုပ်,နာမ်တရားတို့၏ ပကတိသဘောတည်း၊ ရေ၏ နိမ့်ရာသို့ လျှောကျမှုကဲ့သို့တည်း။

ရေ၏ လျှောကျမှု ဓမ္မတာမှာ ပြုပြင်လျှင် ရပ်တန့်သေး၏၊ ဖြစ်ပေါ်ပြီးသော အနိစ္စဓမ္မမျိုးတို့ကို နိစ္စအနေနှင့် ရပ်တန့်၍ နေလေအောင် ခုခံခြင်းငှါပင် မတတ်ကောင်း၊ ဖြစ်မှုသည်ကား ရုပ်,နာမ်တရားတို့၏ ဓမ္မတာမဟုတ်၊ ပြုပြင်မှုနှင့်ကင်း၍ ဖြစ်နိုင်သော ပကတိသဘောမဟုတ်၊ ရုပ်, နာမ်တရားတို့၏ ပကတိသဘောနှင့် ဆန့်ကျင်ဖက်သာတည်း။

အကယ်၍ ပကတိသဘော မြဲခဲ့ငြားအံ့၊ တယောက်သော သတ္တဝါ၏ ခန္ဓာအစဉ်သည် အနမတဂ္ဂသံသရာ၌ အစဉ်အမြဲ ဖြစ်၍သာ နေရာ၏၊ လောက၌ ကိလေသပရိနိဗ္ဗာန်စံမှု, ခန္ဓပရိနိဗ္ဗာန်စံမှုဟူ၍ မရှိလေရာ၊ ကိလေသပရိနိဗ္ဗာန်စံမှု မရှိကလည်း ဘုရား ပစ္စေကဗုဒ္ဓါ အရိယာ ဟူ၍ မရှိလေရာ။

၁။ အဇဋ္ဌာကာသ= (အဇဋ္ဌ+အာကာသ။ အဇဋ္ဌ=ရှုပ်ထွေးခြင်း မရှိသော။ အာကာသ=ရေးခြစ်၍ မရစကောင်းသော) ဟင်းလင်းကောင်းကင်ပြင်။

www.dhammaransi.com

ဤစကား၌ စောဒနာရန် ရှိ၏၊ "ဇာတိပစ္စယာ ဇရာမရဏံ" ဟူ၍ ဟောတော်မူသောကြောင့် ပျက်မှုသည်လည်း ဖြစ်မှုက ပြုပြင်၍ ပေးမှ ရှိနိုင်သည်၊ ဖြစ်မှု မရှိခဲ့လျှင် ပျက်မှုလည်း မရှိနိုင်၊ ထို့ကြောင့် ပျက်မှုကို လည်း ပကတိဓမ္မတာဟူ၍ မဆိုသင့်ဟု စောဒနာရန် ရှိ၏။

မှန်၏၊ ဤအရာ၌ ပျက်မှုကို ပကတိဓမ္မတာ ဆိုသည်မှာမူကား ဖြစ်မှု ရှိခဲ့လျှင် ပျက်မှုရှိမြဲ အမှန်ဖြစ်၏၊ ပျက်မှုရှိခဲ့လျှင် ဖြစ်မှုရှိမြဲကား ဓမ္မတာ မဟုတ်၊ ထို့ကြောင့် ပျက်မှုကိုသာ ပကတိဓမ္မတာ ဆိုပေသတည်း။

ဒုက္ခသာ ရုပ်နာမ်တို့၏ ပကတိသဘော။ ။ထိုအတူ ခန္ဓာ ၅-ပါး ရုပ်, နာမ်တရားတို့၏ သုခအဖို့ ဒုက္ခအဖို့ နှစ်ပါးတို့တွင် ဒုက္ခအဖို့သည်ကား ဓမ္မတာမူတည်း၊ ရုပ်, နာမ် တရားတို့၏ ပကတိသဘောတည်း၊ ရေ၏ နိမ့်ရာသို့ လျှောကျမှုကဲ့သို့တည်း။

သုခအဖို့သည်မူကား ရုပ်, နာမ်တရားတို့၏ ဓမ္မတာမဟုတ်၊ ပြုပြင်မှုနှင့် ကင်း၍ ဖြစ်နိုင်သော ပကတိသဘောမဟုတ်၊ ရပ်တန့်မှု ဆန်တက်မှုသည် ရေ၏ ပကတိသဘောနှင့် ဆန့်ကျင်ဖက် ဖြစ်သကဲ့သို့ သုခအဖို့သည်လည်း ရုပ်,နာမ်တရားတို့၏ ပကတိသဘောနှင့် ဆန့်ကျင်ဖက်သာတည်း။

ထင်ရှားအောင် ပြဆိုဦးအံ့—

ခန္ဓာ ၅-ဖြာသည် ဒုက္ခစင်စစ်ဖြစ်ပုံ။ ။သတ္တဝါတို့၌ ခန္ဓာ ၅-ပါး ရုပ်, နာမ်တရားတို့သည် သုခမျိုးတို့လော,ဒုက္ခမျိုးတို့လောဟု သိလိုသည်ရှိသော် ခပ်သိမ်းသော ပြုပြင်မှုတို့ကို ဉာဏ်နှင့်ပယ်ရှား၍ သူတို့အလားကို ကြည့်ရှုရာ၏။

ပြုပြင်မှုကြောင့် သာယာဖွယ်ဖြစ်ခြင်း။ ။ထိုစကားမှန်၏၊ပြုပြင်မှု ရှိခဲ့သည် ရှိသော် လောက၌ ပကတိအချို မျိုးသည် အချဉ်ဖြစ်ရာ၏၊ ပကတိအချဉ်မျိုးသည် အချိုဖြစ်ရာ၏၊စက်ဆုပ် ဖွယ် ရွံရှာဖွယ်သော ဝက်သား ကြက်သား ငါးအမဲတို့သည် ဆီ, ဆား စသည်ဖြင့် မွမ်းမံ၍ ချက်ပြုတ်ကြော်လှော် ပြုပြင်မှုကြောင့် အမွန်အမြတ် ဖြစ်ရကုန်၏။

www.dhammaransi.com

အပြုမျိုးသည် အနိမြစ်ရ၏၊ အနိမျိုးသည် အပြုဖြစ်ရ၏၊ ပကတိ အရိုး အမျိုးသဘောကို လွန်စွာ ဖုံးလွှမ်းနိုင်၏၊ လောက၌ ခပ်သိမ်းသော လိမ်လည်မှု ဟူသမျှသည် ပြုပြင်မှုမှ ဖြစ်၏၊ ပြုပြင်မှုကို ဉာဏ်နှင့် အကုန်အစင် ဆေးလျှော်၍ ကြည့်တတ်မှသာ ပကတိအရိုး အမျိုးမှန်တိုင်း ထင်ရှားပေါ်နိုင်၏။

ထို့ကြောင့် ရုပ်နာမ်တရားတို့သည် ပုဂ္ဂိုလ်သတ္တဝါတို့ကို ချမ်းသာအေးငြိမ်းစေတတ်သော သုခမျိုးတို့လော, ပုဂ္ဂိုလ်သတ္တဝါတို့ကို ဆင်းရဲပူပန်စေတတ်သော ဒုက္ခမျိုးတို့လောဟု ထင်ရှားပေါ်စေလိုသော် လောကမျက်မြင်ဖြစ်သော ပြုပြင်မှုတို့ကို ဉာဏ်နှင့်အကုန် နုတ်ပယ်၍ သူ့ပကတိအတိုင်းထား၍ ကြည့်ရာ၏။

ခန္ဓာငါးပါးတို့ သင်္ခါရဒုက္ခနှင့် ဝိပရိဏာမဒုက္ခ ဖြစ်ပုံ

သုခ ဒုက္ခကို စိစစ် ကြည့်ရှုပုံ။ ။အပြုအပြင် မရှိဘဲ သူ့ပကတိအတိုင်း နေရမှ သူ့ဇာတိပေါ်မြဲဓမ္မတာတည်း၊ သုခအမျိုးမှန်ခဲ့လျှင် သုခဖက်သို့ တိုးတက်ကြီးပွါး စည်ကား၍သွားကုန်လတ္တံ့၊ ဒုက္ခအမျိုးမှန်ခဲ့လျှင် ဒုက္ခဖက်သို့ တသွန်တည်း ပိုင်းပိုင်းလဲ၍ သွားကုန်လတ္တံ့၊ သုခမျိုးမှန်ခဲ့လျှင် သုခဇာတ် ထွက်လတ္တံ့၊ ဒုက္ခမျိုးမှန်ခဲ့လျှင် ဒုက္ခဇာတ် ထွက်လတ္တံ့။

ပြုပြင်မှုမရှိသော သူငယ်ပမာ ငါးခန္ဓာ။ ။အဘယ်သို့ ကြည့်ရသနည်း ဟူမူကား—အမိဝမ်းမှ မွေးဖွားစ အခါ၌ တစုံတခုသော ပြုပြင်မှုကို မပြုဘဲ သူငယ်၏ ခန္ဓာ ၅-ပါးတို့ကို ပေါက်လွှတ်ထား၍ ကြည့်ရာ၏။

သုခမျိုး ဖြစ်ကုန်ငြားအံ့၊ သူငယ်၏ ခန္ဓာ ၅-ပါးတို့သည် တခဏတခြား ကြီးပွါးရှင်လန်း ချမ်းသာစည်ပင်၍ သွားကုန်လတ္တံ့၊ ဒုက္ခမျိုး ဖြစ်ကုန်ငြားအံ့၊ တခဏ တခြား ဆုတ်ယုတ်ညှိုးနွမ်း ပင်ပန်းပျက်စီး၍ သွားကုန်လတ္တံ့။

www.dhammaransi.com

ခန္ဓာ ၅-ပါးတို့သည်မူကား ဒုက္ခမျိုးတို့သာ အမှန်ဖြစ်ကုန်၏၊ထို့ကြောင့် ထိုအခါ၌ မပြုံမပြင်ဘဲ ပေါက်လွှတ်ထားခဲ့သည်ရှိသော် လောလောပူသော မြေအပြင်၌ ချထားအပ်သော ပဒုမ္မာကြာပွင့်ကဲ့သို့ တခဏတခြား ဆုတ်ယုတ်ညှိုးနွမ်း ပင်ပန်းဆင်းရဲသော ဒုက္ခအဖို့သို့သာ သွားကုန်လတ္တံ့။

နှစ်ရက် သုံးရက်အတွင်းမှာပင် သေဆုံး၍ သုသာန်သို့ ထုတ်ပို့စွန့်ပစ်ရကုန်လတ္တံ့၊ ပေါက်လွှတ်ထားသည့်အတွက် ကြီးပွါးရှင်လန်း ချမ်းသာစည်ပင်၍ လာကုန်သည်ဟု မရှိကုန်ရာပြီ၊ ဇမ္ဗူဒီပါတကျွန်းလုံး၌ မွေးဖွားသမျှသော သူငယ်တို့ကို ထိုသို့ ထားခဲ့သော် တစုံတယောက်မျှ ချမ်းသာသူဟူ၍ မရှိကုန်လတ္တံ့။

စကြဝဠာအနန္တနှင့်တကွ အနမတဂ္ဂသံသရာတခုလုံး၌ မွေးဖွားသမျှသော သူငယ်တို့ကို အကုန်မြော်လေ။

ထိုသို့သော အလား၏ ဒိဋ္ဌမျက်မြင်ကဲ့သို့ ထင်ရှားလျက် ရှိသောကြောင့် မွေးဖွားသည်မှ ကြီးပွါး၍ လာကြရသော သုခအဖို့သည် ခန္ဓာ ၅-ပါး ရုပ်, နာမ်တရားတို့၏ ဇာတိအမှုမျိုးမဟုတ်၊ ပြုပြင်မှု အာဂန္တု၏ အစွမ်းသက်သက်သာတည်းဟု ထင်ရှားလေသတည်း။

မွေးဖွားသည်မှ နောက်၌လည်း တဘဝ တဘဝအတွင်းတွင် ဘယ်နာရီမှာမဆို မွေးမြူမှု, ပြုပြင်မှု ခပ်သိမ်းတို့ကို နုတ်ပယ်၍ ပစ်ထားခဲ့လျှင် ဤနည်းအတိုင်း ဒုက္ခအဖို့သို့ တဖက်သတ် တလမ်းသွားသာ ရှိကြသည်ကို အနမတဂ္ဂသံသရာပေါက်အောင် တလျှောက်လုံး မြင်ကြလေ။

သင်္ခါရဒုက္ခ။ ။ပြုပြင်မှုကား အလွန်ကြီးကျယ်လှသော သင်္ခါရဒုက္ခကြီးတည်း။

ဝိပရိဏာမဒုက္ခ။ ။ပေါက်လွှတ်ထားခဲ့လျှင် ပိုင်းပိုင်းလဲသွားမှုကား အလွန်ကြီးကျယ်လှသော ဝိပရိဏာမ ဒုက္ခကြီးတည်း။

ဤသတ္တဝါတို့သည် သင်္ခါရဒုက္ခကြီးကို မုန်းသည်ဟု လွှတ်ထားကြကုန်လျှင် ဝိပရိဏာမ ဒုက္ခဖက်သို့ ပိုင်းပိုင်းလဲသွားရကုန်၏။

www.dhammaransi.com

ဝိပရိဏာမ ဒုက္ခကြီးကို ကြောက်သည်ဟု ရှောင်ကွင်းကြပြန်လျှင် သင်္ခါရဒုက္ခပူကြီးသို့ ကြောင်ကြောင်တိုးဝင်ရကြကုန်၏။

ဘင်ပုပ်ရေကြီး, ပြာပူရေကြီး နှစ်ခုတို့၏ အကြားသို့ ရောက်ကြကုန်သော ရေသားတို့သည် ဘင်ပုပ်ရေကို အလွတ်ရှောင်လျှင် ပြာပူရေတွင်းသို့ ကျကြကုန်၏၊ ပြာပူရေကိုအလွတ်ရှောင်လျှင် ဘင်ပုပ်ရေတွင်းသို့ ကျကြကုန်သကဲ့သို့တည်း။

ဤကား ခန္ဓာ ၅-ပါးတို့၏ သင်္ခါရဒုက္ခ, ဝိပရိဏာမဒုက္ခ ဟူသော ဒုက္ခလက္ခဏာ ဒုတိယခန်းတည်း။

ဒုက္ခလက္ခဏာ တတိယခန်း

ဝိပရိဏာမဒုက္ခအမျိုးမျိုး။ ။ခန္ဓာ ၅-ပါး ရုပ်, နာမ်တရားတို့၏ ဝိပရိဏာမဒုက္ခမှုသည်—

ပဌမခန်း၌ ပြဆိုခဲ့ပြီးသော ကိုယ်တွင်းအန္တရာယ်, ကိုယ်ပအန္တရာယ်တို့၏ ထိခိုက်ခြင်းကြောင့် ဖြစ်သော ဝိပရိဏာမဒုက္ခမျိုး,

အနန္တပြုပြင်မှု ချို့တဲ့ချတ်ယွင်း၍ ဖြစ်ရသော ဝိပရိဏာမဒုက္ခမျိုး၊

အနန္တဘဝ အဆုံးသို့ကျ၍ အနိစ္စဓမ္မတာအားဖြင့် ဖြစ်ရသော ဝိပရိဏာမဒုက္ခမျိုး အနန္တ ရှိ၏။

ကိလေသာ အနန္တ ရှိခြင်း။ ။ထို အလုံးစုံသော ဝိပရိဏာမ ဒုက္ခတို့မှ ဒေါသ မောဟ အမှုးရှိကုန်သော ကိလေသာအနန္တတို့သည် ဖြစ်ပွါးကုန်၏၊ ရေသတ္တဝါ, ကုန်းသတ္တဝါတို့အား နေ့ရှိသမျှ ကြောင့်ကြစိုက်ကြရသော အသက်မွေးမှု, အစာရှာမှု အစရှိသော သင်္ခါရဒုက္ခကြီးမှ လောဘ မောဟအမှုးရှိသော ကိလေသာ အနန္တတို့သည် ဖြစ်ပွါးကုန်၏။

ထိုအတူ ခန္ဓာ ၅-ပါးတို့၏ လူ့ချမ်းသာ နတ်ချမ်းသာ ဗြဟ္မာ့ချမ်းသာဟူသော သုခအဖို့ဘို့မှ လောဘ မောဟအမှုးရှိသော ကိလေသာမီး အနန္တတို့သည် နေ့မစဲ ညမစဲ တဟုန်းဟုန်း တောက်ပွါးကုန်၏။

www.dhammaransi.com

အပါယ်လေးဘုံဟူသော ဒုက္ခအဖို့တို့မှ ဒေါသ မောဟအမှုးရှိသော ကိလေသာမီးအနန္တတို့သည် နေ့မစဲ ညမစဲ တဟုန်းဟုန်း တောက်ပွါးကုန်၏။

ကိလေသာမီးကြောင့် အောက်အောက်ဘုံ၌ ဖြစ်ရခြင်း သုဂတိဘုံ၌ လူ, နတ်, ဗြဟ္မာ သတ္တဝါ အပေါင်းတို့သည် ဝိပရိဏာမ ဒုက္ခမျိုး, ဒုက္ခအဖို့မျိုးတို့မှ နေ့စဉ်ဖြစ်ပွါးကုန်သော ဒေါသ, မောဟအမှုးရှိကုန်သောကိလေသာမီး–

သင်္ခါရဒုက္ခမျိုး, လူ့ချမ်းသာ, နတ်ချမ်းသာ, ဗြဟ္မာ့ချမ်းသာဟူသော သုခအဖို့မျိုးတို့မှ ခဏမစဲ ဖြစ်ပွါးကုန်သော လောဘ, မောဟအမှူးရှိကုန်သော ကိလေသာမီး–

အပါယ်ဘုံတို့၌လည်း များသောအားဖြင့် ဒေါသ, မောဟ အမှူးရှိကုန်သော ကိလေသာမီး–

တို့၏ ခဏမစဲ အမြဲတောက်လောင်မှုတို့ကြောင့် တနေ့တခြား ခန်းခြောက်သော စိတ်သန္တာန်ရှိကြကုန်သည်ဖြစ်၍ တပို့တွဲ တပေါင်းတို့တွင် တောတခွင် တောင်တခွင်တို့၌ တနေ့တခြား ခန်းခြောက်ကြကုန်သော သစ်ရွက်တို့သည် တန်ခူးလ, ကဆုန်လတို့၌ လေသုတ်တိုင်း လေသုတ်တိုင်း မြေသို့ ကြွေကျကြလေကုန်သကဲ့သို့ မရဏ လေသုတ်တိုင်း လေသုတ်တိုင်း ထိုထို ဗြဟ္မာ့ဘုံတခွင်, နတ်ဘုံ လူ့ဘုံတခွင်တို့မှ နေ့မစဲ ညမစဲ အောက်ဘုံသို့ လျှောကျကြရကုန်၏၊ အထက် အထက် အပါယ်ဘုံတို့မှလည်း အောက် အောက် အပါယ်ဘုံသို့ လျှောကျကြရကုန်၏။

ဤကား ခန္ဓာ ၅-ပါးတို့၏ ကိလေသာမီးတောက်မှုဟူသော ဒုက္ခလက္ခဏာ တတိယခန်းတည်း။

ဒုက္ခလက္ခဏာ စတုတ္ထခန်း

ကံအဟုန်ကုန်လျှင် အပါယ်ဘုံမှာသာ စုရခြင်း တယောက် တယောက်သော သတ္တဝါအား ကိလေသာဟောင်းတို့မှ ဖြစ်ပွါးကုန်သော ဒုစရိုက်ကံဟောင်း အနန္တ၊

www.dhammaransi.com

ကိလေသာသစ်တို့မှ ဖြစ်ပွါးကုန်သော ဒုစရိုက်ကံသစ် အနန္တရှိနေကြကုန်သည်ဖြစ်၍ ကောင်းကင်သို့ပစ်လွှင့်အပ်ကုန်သော အုတ်, ကျောက်တို့သည် အဟုန်ကုန်ဆုံးသောအခါ မြေအပြင်မှာချည်း စုလာရကုန်သကဲ့သို့၊

တခုတခုသော ကုသိုလ်အဟုန် ကုန်ဆုံးကြသောအခါ ဗြဟ္မာ့ဘုံတခွင်တို့မှလည်း အပါယ် ၄-ဘုံ အပြင်မှာ စုလာကြရကုန်၏။

နတ်ပြည်တခွင်တို့မှလည်း အပါယ် ၄-ဘုံအပြင်မှာ စုလာကြရကုန်၏။

လူ့ဘုံတခွင်မှလည်း အပါယ် ၄-ဘုံအပြင်မှာ စုလာကြရကုန်၏။

အထက်ထက် အပါယ်ဘုံတခွင်တို့မှလည်း အောက် အောက် အပါယ်ဘုံအပြင်မှာ စုလာကြရကုန်၏။

အပါယ် ၄-ဘုံမှာ သတ္တဝါအသိုက်အအုံ ကြီးကျယ်ပုံကို ရှေး၌ ပြဆိုခဲ့ပြီ။

ဤကား ခန္ဓာ ၅-ပါးတို့၏ ဒုစရိုက်ပွါးမှုဟူသော ဒုက္ခလက္ခဏာ စတုတ္ထခန်းတည်း။

ဒုက္ခလက္ခဏာ ပဥ္စမခန်း

အပါယ်ဒုက္ခကြီးကျယ်ပုံ

လိပ်ကန်းဥပမာ သုဂတိခန္ဓာ။ ။ထိုဒုစရိုက်ကံဟောင်း အနန္တ, ဒုစရိုက်ကံသစ်အနန္တတို့ကြောင့် အပါယ်ဘုံသို့ တကြိမ်တခေါက် ကျရောက်ကြကုန်သည်ရှိသော် လိပ်ကန်း ဥပမာ[၁]ကဲ့သို့ အပါယ်ဘုံမှ ဘဝတရာနှင့်လည်း မလွှတ်နိုင်ကြကုန်, ဘဝတထောင်နှင့်လည်း မလွှတ်နိုင်ကြကုန်, ဘဝတသောင်းနှင့်လည်း မလွှတ်နိုင်ကြကုန်မူ၍ တဘဝထက် တဘဝ မြုပ်၍ မြုပ်၍သာ သွားကြကုန်သဖြင့်

၁။ ဤကျမ်း နှာ-၁၀ ပြန်ကြည့်။

www.dhammaransi.com

တယောက် တယောက်သော သတ္တဝါအား သံသရာ၌ အပါယ်ခန္ဓာ အပါယ်ဘဝတို့သည်သာ အလွန်တရာ များပြားလှစွာကုန်၏။

လက်သည်းပေါ် မြေမှုန့်ဥပမာ။ ။သုဂတိခန္ဓာ သုဂတိဘဝတို့သည်မူကား အလွန်တရာ နည်းပါးကြကုန်၏၊ နခသိခသုတ္တန်[၁] ဒေသနာတော်ကြီးကို မြော်ကြလေ။

ဤကား ခန္ဓာ ၅-ပါးတို့၏ အပါယဒုက္ခ ကြီးကျယ်မှုဟူသော ဒုက္ခလက္ခဏာ ပဌမခန်းတည်း။

ဒုက္ခလက္ခဏာတို့၏ အရင်းအမြစ်

ဤ ငါးခန်း ငါးရပ်တို့ဖြင့် သိသာရုံမျှ ဖော်ပြအပ်ကုန်သော ဒုက္ခလက္ခဏာတို့၏ အရင်းအမြစ်သည်မူကား မိမိတို့သန္တာန်၌ ရှိနေသော ခက်မာမှု ဖွဲ့စေးမှု ပူမှု အေးမှု တောင့်တင်းမှု သိမှု မြင်မှု ကြားမှု အစရှိကုန်သော ခန္ဓာ ၅-ပါးတို့၏ ခဏမစဲဖြစ်မှု ခဏမစဲ ပျက်မှုသည် အရင်းအမြစ်ပင်တည်း။

ထိုခဏမစဲဖြစ်မှု ခဏမစဲပျက်မှု နှောင့်ယှက် ညှဉ်းပန်းသည့် အတွက်ကြောင့် ခက်မာမှု အစရှိကုန်သော ခန္ဓာ ၅-ပါးတို့သည် အနမတဂ္ဂ သံသရာ၌ တနာရီမျှ ငြိမ်သက်ချမ်းကြည် တည်နေနိုင်သော သန္တိသုခနှင့် ဝေးကွာကြကုန်သည်ဖြစ်၍ သမုဒ္ဒရာလှိုင်းကြီး လှိုင်းငယ်တို့ကဲ့သို့ ရပ်တည်မရ လှုပ်ရှား၍ နေကြကုန်၏၊ သင်္ခါရဒုက္ခကြီး, ဝိပရိဏာမဒုက္ခကြီးတို့သည် ငရဲကြီး ၂-ရပ် ညှပ်၍ နေဘိသကဲ့သို့ အမြဲညှပ်၍ နေကြကုန်၏။

လူ့ခန္ဓာ၌ရှိသော ခက်မာမှု, နတ်ခန္ဓာ ဗြဟ္မာ့ခန္ဓာတို့၌ရှိသော ခက်မာမှု အစရှိသည်တို့သည် ဖြစ်ခြင်း ပျက်ခြင်း ကင်းလွတ်သော သန္တိသုခမျိုး ဖြစ်ကြပါကုန်မူကား ထိုအလုံးစုံသော ဒုက္ခမျိုးတို့မှ ကင်းရှင်းကြလေကုန်ရာ၏၊ အောက် အောက်ဘုံသို့ လျှောကျခြင်းဟူ၍ မရှိကြလေကုန်ရာ၊ အပါယ်ဘုံ အပါယ်ဘဝဟူ၍ပင် မရှိကြလေကုန်ရာ၊ ဘဝတပါး ပြောင်းလဲ

၁။ ကျမ်းကိုးကို ဤကျမ်း၊နှာ–၉ ပြန်ကြည့်ပါ။

www.dhammaransi.com

ခြင်းဟူ၍ မရှိကြလေကုန်ရာ၊ သင်္ခါရဒုက္ခ, ဝိပရိဏာမဒုက္ခ နှစ်ပါးတို့မှ ကင်းရှင်းကြကုန်သဖြင့် လူ, နတ်, ဗြဟ္မာတို့သည် နိစ္စထာဝရ ချမ်းသာ သုခ တူမျှသည်သာ ဖြစ်ကုန်ရာ၏။

ထို့ကြောင့် ထိုအလုံးစုံသော ဒုက္ခတို့သည် ခန္ဓာ ၅-ပါးတို့၏ ခဏမစဲ ဖြစ်မှု ပျက်မှုလျှင် အရင်းအမြစ် ရှိကုန်သည်ဟူ၍ ထင်ရှားလေသတည်း။

ဤဒုက္ခ လက္ခဏာ မည်သည် အလွန် များပြားလှ၏၊ ကြံ၍ မဆုံးနိုင် ပြောဟော၍ မဆုံးနိုင် ရှိ၏၊ ထင်ရှားရာမျှကိုသာ ပြလိုက်သည်။

ငါတို့စီရင်သော လက္ခဏာဒီပနီ, ဝိဇ္ဇာမဂ္ဂဒီပနီ, နိဗ္ဗာနဒီပနီ, အာဟာရ ဒီပနီ, အနတ္တဒီပနီ, ကမ္မဋ္ဌာနဒီပနီ, စတုသစ္စဒီပနီ, သစ္စတ္ထဒီပနီ, ပဋိစ္စ သမုပ္ပါဒဒီပနီစာအုပ်ငယ်တို့၌လည်း ဒုက္ခအချက် အသီးအသီး ပါရှိလေ၏။

နာမ်တရားကို မပိုင်းခြားနိုင်လျှင် အဝိစိက မတက်ရ

ရုပ်တရားတို့၌ ပိုင်းခြားမှုခပ်သိမ်းကို နှုတ်ပယ်၍ ကြည့်ခဲ့သော် ခန္ဓာ ၅-ပါးလုံး အဆိုး အဝါးကြီးဖြစ်၍ နေကုန်သဖြင့် ထို နေ့၌ ပင် မခံနိုင် မရပ်နိုင် ဖြစ်၍ သွားမည်ကိုရင်း, သေဆုံး၍သွားမည်ကိုရင်း မြင်ရ၏၊ ရုပ်တရားတို့ကိုသာ ပိုင်းခြား၍ နာမ်တရားတို့ကို မပိုင်းခြားဘဲ လွှတ် ထားခဲ့သော် အနမတဂ္ဂ သံသရာနှင့်အမျှ အဝီစိငရဲက မတက်ရသော စခန်းသို့ ကျေန် ဆိုက်မည်ကို မြင်ရ၏။

နာမ်တရား၌ ပိုင်းခြားမှု။ ။နာမ်တရားတို့၌ ပိုင်းခြားမှု ဆိုသည်ကား—

၁။ အရှေ့, အနောက်, တောင်, မြောက် စသည်ကို သိအောင်ပိုင်းခြားမှု

၂။ အမိ, အဖ စသည်ကို သိအောင်ပိုင်းခြားမှု

၃။ လောက အကျိုးအပြစ်, သံသရာ အကျိုးအပြစ်တို့ကို သိအောင် ပိုင်းခြားမှု

၄။ သိသည် အားလျော်စွာ စိတ်သွားတိုင်း ကိုယ်မပါရအောင် ချုပ် တည်းမှု

၅။ စိတ်သွားတိုင်း နှုတ်မပါရအောင် ချုပ်တည်းမှု

www.dhammaransi.com

၆။ စိတ်အလိုကို လွှတ်၍ မလိုက်မှု

၇။ လောဘအလိုကို လွှတ်၍ မလိုက်မှု

၈။ ဒေါသအလိုကို လွှတ်၍ မလိုက်မှု

၉။ မောဟအလိုကို လွှတ်၍ မလိုက်မှု

၁၀။ မာနအလို့ ဒိဋ္ဌိအလို့ ဝိတက်အလို့ ဝိစာရအလိုတို့ကို လွှတ်၍ မလိုက်မှုတည်း။

တိရစ္ဆာန် သတ္တဝါတို့ပင်သော်လည်း စိတ်အလိုကို လွှတ်၍ မလိုက်ကြကုန်မူ၍ မိမိတို့ သိရှိသမျှ နေရာဌာနတို့၌ ရှောင်မှုရှားမှု အသီးအသီး ရှိကြကုန်၏၊ နာမက္ခန္ဓာတို့၏ ပကတိသဘောသည် အလွန်ကြီးကျယ်လှသော ဒုက္ခသဘောကြီးသာဘည်း၊ ရိပ်မိရုံမျှ ပြဆိုလိုက်သည်။

ဒုက္ခလက္ခဏာ အမြွက် ပြီး၏။

ဒုက္ခဝိပဿနာ ပြဆိုချက်

ဒုက္ခဝိပဿနာ။ ။ဒုက္ခဝိပဿနာဆိုသည်ကား—မိမိသန္တာန်၌ အမာခံဖြစ်၍နေသော ပထဝီဟူသော ခက်မာမှုကြီးတခုကို အနုမတဂ္ဂသံသရာ၌ ဖြန့်ခင်း၍ ကြည့်ရှုရာ ငြိမ်းချမ်းသာယာသော သန္တိသုခရှိသော ဓာတ်မျိုးမဟုတ်၊ ခဏမစဲ ဖြစ်မှု ပျက်မှု ပြောင်းလဲမှု ရှိနေသည်ဖြစ်၍ ခဏခြင်း သုခအဖို့သို့ ပြောင်းလဲနိုင်၏၊ ခဏခြင်း ဒုက္ခအဖို့သို့ ပြောင်းလဲနိုင်၏၊ ပြဆိုခဲ့ပြီးသော ရောဂါမျိုး အနာမျိုးစသည် ခဏခြင်း ဖြင့် ဖြစ်နိုင်၏။

ဤသို့ အစရှိသည်ဖြင့် ထိုခက်မာမှုတခု၌ ဒုက္ခလက္ခဏာကြီး ၅-ရပ်ကို အလင်းမြင်နိုင်သောဉာဏ်သည် ဒုက္ခဝိပဿနာ မည်၏။

ဖွဲ့စေးမှု အစရှိသော ရုပ်ခန္ဓာစု သိမှု ခံစားမှု မှတ်သားမှု စေ့ဆော်မှု မြင်မှု ကြားမှု အစရှိသော နာမ်ခန္ဓာစု၌လည်း ဒုက္ခလက္ခဏာကြီး ၅-ရပ်ကို အလင်းမြင်သောဉာဏ်သည် "ဒုက္ခဝိပဿနာ" မည်၏။

www.dhammaransi.com

ဒုက္ခဝိပဿနာဉာဏ်ဖြင့် နိစ္စနိမိတ်စသည် ပျောက်ပုံ

ဤဒုက္ခဝိပဿနာဉာဏ် အလင်းပေါက်ခဲ့သည်ရှိသော် ပုဂ္ဂိုလ်, သတ္တဝါ, နတ်, သိကြား,ပြဟ္မာအစရှိသော နိစ္စနိမိတ်ကြီး သုခနိမိတ်ကြီးတို့ကို ဖြေဖျောက်နိုင်ကြကုန်၏။

ထို့အတူ ဦးခေါင်း, ခြေ, လက်အစရှိသော သုခနိမိတ်၊ ဦးထိပ် နဖူး, မျက်နှာ, မျက်လုံး, နား, နှာခေါင်း, ခံတွင်း, မေး,နှုတ်ခမ်း,လျှာ,သွား အစရှိသော သုခနိမိတ်၊ ဆံပင်, မွေးညှင်း, ခြေသည်း, လက်သည်း အစရှိသော သုခနိမိတ်တို့ကို ဖြေဖျောက်နိုင်ကြကုန်၏။

အမျိုး၏မြတ်ခြင်း, အနွယ်၏ မြတ်ခြင်း, အဆင်းသဏ္ဌာန် ကြန်အင် လက္ခဏာတို့၏ ကောင်းခြင်း,ရှန်းစိုနုနယ် အရွယ်၏ ကောင်းခြင်း, ကိုယ်အင်္ဂါ အပြုအမူတို့၏ တင့်တယ်ခြင်း, နှုတ်အင်္ဂါအပြုအမူတို့၏ တင့်တယ်ခြင်း အစရှိသော လိမ္မာလည်ကောက်ကျစ် ဆိုးညစ် မှောက်မှားစေတတ်သော သုခနိမိတ်တို့ကိုလည်း ဉာဏ်၌ ဖျောက်ဖျက်နိုင်ကုန်၏။

ရုပ်နာမ်တို့၏ ထင်ရှားသော ဒုက္ခဘေးနှင့် သိမ်မွေ့နက်နဲသော ဒုက္ခဘေး

သုခအဖို့ဖြစ်သော ရုပ်နာမ်တရား, ဒုက္ခအဖို့ဖြစ်သော ရုပ်နာမ်တရား နှစ်ပါးတို့တွင်—

၁။ ဒုက္ခအဖို့ဖြစ်သော ရုပ်,နာမ်တရားစုသည် နိစ္စနိမိတ်မျှကို ပြ၍ သတ္တဝါတို့ကို မှောက်မှားစေတတ်၏။

၂။ သုခအဖို့ဖြစ်သော ရုပ်,နာမ်တရားစုသည်မူကား နိစ္စနိမိတ်, သုခနိမိတ်,သုဘနိမိတ်တို့ကိုပြ၍ သတ္တဝါတို့ကို မှောက်မှားစေတတ်၏။

ထင်ရှားသော ဒုက္ခဘေး။ ။ဒုက္ခအဖို့ဖြစ်သော ရုပ် နာမ် တရားတို့၏ ဒုက္ခလက္ခဏာသည် ပကတိအားဖြင့်ပင် ထင်ရှားပေါ်၍ နေ၏၊ ထိုရုပ်နာမ်တရားတို့ကို ဒုက္ခမျိုးဟူ၍ပင် သတ္တဝါတို့ သိကြကုန်၏၊ တွေ့ကြုံရမည်ကိုပင် ကြောက်ကြကုန်၏၊ လွတ်ကင်းအောင် ရှောင်ကြဉ်ကြကုန်၏။

www.dhammaransi.com

ဥပမာကား–ခြင်္သေ့, သစ်, ကျားတို့၏ ဒုက္ခဘေးသည် အလွန်ထင်ရှား၏၊ ထို့ကြောင့် လောက၌ ဒုက္ခအဖို့ဖြစ်သော ရုပ် နာမ်တရားတို့ကြောင့် ဖြစ်ရသော ဒုက္ခဘေးမည်သည် အလွန်နည်းပါး၏။

နက်နဲသော ဒုက္ခဘေး။ ။သုခအဖို့ဖြစ်သော ရုပ် နာမ်တရားတို့၏ ဒုက္ခလက္ခဏာသည် နက်နဲ၏၊ သုခနိမိတ်, သုဘနိမိတ်တို့သည် ဖုံးလွှမ်းလျက် ရှိကုန်၏၊ အကောင်းထက် အကောင်း, အမြတ်ထက် အမြတ်ဟု အဆင့်ဆင့် သမုတ်အပ်သော သက်ရှိ သက်မဲ့ ဝတ္ထုတို့၌ ဒုက္ခလက္ခဏာသည် နက်နဲသည်ထက် အဆင့်ဆင့် နက်နဲ၏။

ထိုရုပ်,နာမ်တရားတို့ကို ဒုက္ခမျိုးဟူ၍ပင် သတ္တဝါတို့ မသိနိုင်ကြကုန်၊ သုခမျိုးဟူ၍ စွဲလမ်းကြကုန်၏၊ တွေ့ချင်ကြကုန်၏၊ မြင်ချင်ကြကုန်၏၊ လိုချင်ကြကုန်၏၊ ရချင်ကြကုန်၏၊ မိမိ၏ အပဥစ္စာ ပြုလုပ်၍ သိမ်းပိုက်လိုကြကုန်၏၊ အတွင်းဥစ္စာပြု၍ သိမ်းပိုက်လိုကြကုန်၏၊ မိမိကိုယ်အင်္ဂါ ပြုလိုကြကုန်၏၊ မရသေးသည်ကို ရအောင် ရှာမှီးကြကုန်၏၊ ရပြီးသည်ကို မလွတ်ရအောင် သိမ်းပိုက်ကြကုန်၏၊ ထိုဝတ္ထုတို့နှင့် ခံစားကြကုန်၏၊ ပျော်ပါးကြကုန်၏။

ထို့ကြောင့် လောက၌ သုခအဖို့ဖြစ်သော ရုပ်,နာမ်တရားတို့ကြောင့် ဖြစ်ရသော ဒုက္ခဘေးကြီးသည်ကား အလွန်ကြီးမားလှ၏၊ တလောကလုံး၌ ထိုဘေးကြီးသည် နေ့မစဲ ညမစဲ အမြဲကပ်တိုက်၍ နေ၏။

ဥပမာကား— ခြင်္သေ့, သစ်, ကျားတို့၏ ဒုက္ခဘေးသည် ထင်ရှား၏၊ ကြောက်ကြ၏၊ ရှောင်ကြဉ်ကြ၏၊ ထို့ကြောင့် လောက၌ ကျားကိုက်၍ သေသော မသာသည် အလွန်နည်းပါး၏။

သရက်,ပိန္နဲ, ငါးအမဲတို့၏ ဒုက္ခဘေးကား နက်နဲ၏၊ မကြောက်နိုင်ရှိကြ၏၊ ခင်မင်ကြ၏၊ ထို့ကြောင့် လောက၌ ထိုအာဟာရတို့၏ ဖျားမှု နာမှုနှင့်ပတ်သက်၍ သေသော မသာကား အလွန်ပေါများ၏။

ဝိရူပက္ခ အစရှိသော အဆိပ်ထန်လှသော မြွေကြီးတို့၏ ဒုက္ခဘေးကား အလွန်ထင်ရှား၏၊ ကြောက်ကြ၏၊ ရှောင်ကြဉ်ကြ၏၊ ထို့ကြောင့် လောက၌ ထိုမြွေကြီးတို့ကိုက်၍ သေရသော မသာမည်သည် အလွန်ရှားပါး၏။

www.dhammaransi.com

ခေတ်ကြီး ၄-ပါး ဖောက်ပြန်မှုကြောင့် သေရသူများခြင်း မိမိကိုယ်ခန္ဓာ၌ ဖြစ်နေကြကုန်သော ခေတ်ကြီးလေးပါးတို့၏ ဒုက္ခဘေးသည် အလွန်နက်နဲ၏၊ မသိနိုင် မကြောက်နိုင် ရှိကြကုန်၏၊ ခင်မက်ကြ၏၊ အမြဲအားထုတ်၍ မွေးမြူသိမ်းပိုက်ကြ၏။

ထို့ကြောင့် လောက၌ ထိုခေတ်ကြီးတို့၏ ဖောက်ပြန်မှုနှင့် သေရသော မသာသည်မူကား အဘယ်အခါမှ ပြတ်လပ်သည်ဟူ၍ မရှိ၊ မြို့ရွာရှိတိုင်း သင်းချိုင်းသုသာန် အပြီးရှိနေကြကုန်၏၊ မြို့ရွာ စည်ကားလေလေ သင်းချိုင်းသုသာန် စည်ကားလေလေ ဖြစ်၏။

ဒုက္ခကြောင့် အပါယ်လားသူ။ ။ထိုအတူ လောက၌ ဒုက္ခအဖို့ကို လိုက်စား၍ ဒုစရိုက်တရား ပွါးများသဖြင့် အပါယ်သို့ကျရောက်သော သူတို့ကား နည်းပါးကုန်၏။

ချမ်းသာသုခကြောင့် အပါယ်လားပုံ။ ။သုခအဖို့ကိုလိုက်စား၍ ဒုစရိုက်တရား များသဖြင့် အပါယ်သို့ ကျရောက်သော သူတို့သည်မူကား အလွန်များပြားကုန်၏။

မျက်စိအရသာကို လိုက်စားမှုနှင့် ကျရောက်သော သူတို့သည် အလွန်များပြားကုန်၏။

နားအရသာကို လိုက်စားမှုနှင့်၊ နှာခေါင်းအရသာကို လိုက်စားမှု၊ ခံတွင်းအရသာ လျှာအရသာကို လိုက်စားမှု၊ ကိုယ်အင်္ဂါအရသာကို လိုက်စားမှု၊ လောကဂုဏ်ဟူသော မနောအရသာကို လိုက်စားမှုနှင့် ကျရောက်သော သူတို့သည် အလွန်များပြားကုန်၏၊ အပါယ်ဘုံကြီးသည် အလွန်တရာ စည်ကား၏။

အပါယ်ဘုံနှင့် ထောက်စာလိုက်သည်ရှိသော် လူ့ဆုံ၊ နတ်ဆုံ၊ ဗြဟ္မာ့ဘုံတို့မှာ သတ္တဝါရှိသည် ဟူ၍ပင် မပြောစလောက် ရှိ၏၊ အပါယ်ကြီး စည်ကားသမျှသည် သုခအဖို့ကို လိုက်စားသူတို့ချည်းသာတည်း၊ ဒုက္ခအဖို့ကို လိုက်စားသူဟူ၍ အလွန်နည်းပါးရာ၏။

www.dhammaransi.com

လောကဌ် အရသာမကောင်းသော အသီးမျိုး, အသားမျိုး အစားမှား၍ ရောဂါဥပဒ်ဖြစ်သည် သေဆုံးသည်မရှိ၊ အရသာ မကောင်းသည်ကို အစာအာဟာရပင် မပြုကြ၊ အရသာကောင်းသော အသားမျိုး, အသီးမျိုးတို့ကို အစားမှား၍ ရောဂါဥပဒ်ဖြစ်သည် သေဆုံးသည် ဟူ၍သာ ရှိသကဲ့သို့တည်း။

တဏှာကြောင့် သံသရာဒုက္ခမှ မလွတ်နိုင်ပုံ။ ။လောကဌ် ပကတိသော မြေစိုင်ခဲ ကျောက်ခဲ သလဲ စသည်တို့၌ ငြိတွယ်သော တဏှာကြောင့် သံသရာဒုက္ခမှ မကျွတ်နိုင်သည် မလွတ်နိုင်သည် ဟူ၍မရှိ၊ ရွှေ,ငွေ,ပုလဲ,ပတ္တမြားစသော ရတနာမျိုးတို့၌ ငြိတွယ်သော တဏှာကြောင့်သာ သံသရာဒုက္ခမှ မကျွတ်နိုင် မလွတ်နိုင် ရှိနေကြ၏။

အသုံးမကျသော သစ်ပင်, သစ်တုံး စသည်တို့၌ ငြိတွယ်သော တဏှာကြောင့် သံသရာဒုက္ခမှ မကျွတ်နိုင်, မလွတ်နိုင်သည် ဟူ၍မရှိ၊ ယောကျ်ား မိန်းမ အချင်းချင်း ငြိတွယ်ကြသော တဏှာကြောင့်သာ သံသရာဒုက္ခမှ မကျွတ်နိုင် မလွတ်နိုင် ရှိနေကြ၏။

အပါယ်ဘုံ, အပါယ်ဘဝတို့၌ ငြိတွယ်သော တဏှာကြောင့် သံသရာဒုက္ခမှ မကျွတ်နိုင် မလွတ်နိုင်သည် ဟူ၍မရှိ၊ လူ့ဘုံ, လူ့ဘဝ, နတ်ဘုံ, နတ်ဘဝ, ဗြဟ္မာ့ဘုံ, ဗြဟ္မာ့ဘဝတို့၌ ငြိတွယ်သော တဏှာကြောင့် သံသရာဒုက္ခမှ မကျွတ်နိုင် မလွတ်နိုင် ရှိနေကြ၏။

အပါယ်ဆင်းရဲတို့၌ ငြိတွယ်သော တဏှာကြောင့် သံသရာဒုက္ခမှ မကျွတ်နိုင်သည် မလွတ်နိုင်သည် ဟူ၍မရှိ၊ လူ့ချမ်းသာ, နတ်ချမ်းသာ, ဗြဟ္မာ့ချမ်းသာတို့၌ ငြိတွယ်သော တဏှာကြောင့်သာ သံသရာဒုက္ခမှ မကျွတ်နိုင် မလွတ်နိုင် ရှိနေကြ၏။

လောကဌ် အသုံးမကျသော မြေစိုင်ခဲ ရွှံ့ခဲတို့၌ ငြိတွယ်သော တဏှာကြောင့် သံသရာဒုက္ခ အပါယ်ဒုက္ခတို့မှ မကျွတ်နိုင်သည် မလွတ်နိုင်သည် ဟူ၍မရှိ၊ မိမိတို့၏ စက္ခု၌ ငြိတွယ်သောတဏှာ, သောတ၌ ဃာန၌ ဇိဝှါ၌

www.dhammaransi.com

ကာယ၌ မနေဘဲ ငြိတွယ်သော တဏှာကြောင့်သာ သံသရာဒုက္ခ အပါယ ဒုက္ခတို့မှ မကျွတ်နိုင် မလွတ်နိုင် ရှိနေကြရလေသတည်း။

ဤမျှသော စကားရပ်တို့ဖြင့် ဒုက္ခအဖို့ဖြစ်ကုန်သော ခန္ဓာ ၅-ပါး ရုပ်နာမ်တရားတို့၏ ဒုက္ခဘေး ဒုက္ခလက္ခဏာတို့ထက် သုခအဖို့ဖြစ်ကုန် သော ခန္ဓာ ၅-ပါး ရုပ်နာမ်တရားတို့၏ ဒုက္ခဘေး ဒုက္ခလက္ခဏာတို့သည် သာ အလွန်ကြီးကျယ်လှကုန်သည်ကို ရိပ်မိရုံမျှ အကျဉ်းအားဖြင့် ပြဆို လိုက်သည်။

ဤတွင်ရွေ့ကား ဒုက္ခလက္ခဏာ ဒုက္ခဝိပဿနာတို့ကို ပြဆိုချက် ပြီး၏။

အနတ္တလက္ခဏာ

အတ္တနိမိတ်, အနတ္တလက္ခဏာ, အနတ္တဝိပဿနာ သုံးပါး၌—

အတ္တနိမိတ်။ ။အတ္တနိမိတ်ဆိုသည်ကား အနှစ်သာရရှိသော အရိပ် အရောင်တည်း၊ အနှစ်သာရ ဟူသည် အဘယ်နည်း၊ ခိုင်မြဲသော ဝတ္ထုမျိုးတည်း၊ ခိုင်မြဲသော အမှုမျိုးတည်း၊ အမာခံ အထည်ခံဖြစ်သော ဝတ္ထုမျိုးတည်း။

ရုပ်နာမ်တရားတို့သည် ပုထုဇ္ဇန်တို့၏စိတ်၌ ပုဂ္ဂိုလ်၏အနှစ်အသား အရိပ်အရောင် ထင်ကုန်၏၊ သတ္တဝါ၏ အနှစ်အသား အရိပ်အရောင် ထင်ကုန်၏၊ ဦးခေါင်း၌ရှိသော ရုပ်နာမ်တရားတို့သည် ဦးခေါင်း၏ အနှစ် အသား အရိပ်အရောင် ထင်ကုန်၏။

နိစ္စနိမိတ်၌ အကျယ်ပြဆိုခဲ့သည့်အတိုင်း သဏ္ဌာနအပြား သန္တတိ အပြားတို့ကို အကုန် ဝေဖန်၍ ဆိုလေ။

ဆံပင်တခု၌ရှိသော ရုပ်တရားတို့သည် ပုထုဇ္ဇန်တို့၏စိတ်၌ ထိုဆံပင်၏ အနှစ်အသား အရိပ်အရောင် ထင်ကုန်၏။

မွေးညှင်းတခု၌ရှိသော ရုပ်တရားတို့သည် ပုထုဇ္ဇန်တို့၏ စိတ်၌ ထို မွေးညှင်း၏ အနှစ်အသား အရိပ်အရောင် ထင်ကုန်၏။

www.dhammaransi.com

အဏုမြူတခု၌ရှိသော ရုပ်တရားတို့သည် ပုထုဇ္ဇန်တို့၏စိတ်၌ ထိုအဏုမြူ၏ အနှစ်အသား အရိပ်အရောင် ထင်ကုန်၏။

အတ္တနိမိတ် အခြင်းအရာ

ပုဂ္ဂိုလ်၏ အနှစ်အသားဥပမာ။ ။ပုဂ္ဂိုလ်၏ အနှစ်အသားဆိုသည်ကား သံကိုပြုလုပ်သော အိုးခွက်၌ သံသည် ထိုအိုးခွက်၏ အနှစ်အသားတည်း၊ ထိုအိုးခွက်၏ ကိုယ်ပင်တည်း၊ အထည်ခံ အမာခံပင်တည်း၊ အိုးခွက်ဟူသော စကား၏ အနက်ကား အိုးသဏ္ဌာန်, ခွက်သဏ္ဌာန်မျှသည်သာ ပဓာန ဖြစ်၏၊ ဘယ်ဟာကိုပြုလုပ်သော အိုးခွက်ဟု မခေါ်သေး၊ အိုးခွက်၏အသားကို မသိသေး၊ အဘယ်ကို ပြုလုပ်သော အိုးခွက်နည်းဟု မေးရာ သံကို ပြုလုပ်သော အိုးခွက်တည်း၊ သံအိုး, သံခွက်တည်းဟု ပြောဆိုသောအခါမှ ထိုအိုးခွက်၏ အနှစ်အသားကို သိရသည်၊ ထိုအိုးခွက်ဟူသော သဏ္ဌာန်အထူး၏ အထည်ခံ အမာခံဟူသော ကိုယ်ကို သိရသည်။

ထို့ကြောင့် သံအိုးခွက်တို့၌ သံသည် ထိုအိုးခွက်တို့၏ အတ္တ မည်၏၊ အနှစ်အသား မည်၏၊ ကိုယ် မည်၏၊ သံအိုး, သံခွက်တို့၌ သံနှင့် အိုးခွက် တခြားစီ ခွဲ၍ မရပြီ၊ သံခိုင်မြဲသမျှ ထိုအိုးခွက် ခိုင်မြဲ၏။ သံအဖိုးတန်သမျှ ထိုအိုး ထိုခွက် အဖိုးတန်၏။

ရွှေအိုး ရွှေခွက် ငွေအိုး ငွေခွက် မြေအိုး မြေခွက် ကြေးအိုး ကြေးခွက် စသည်တို့၌လည်း ဤနည်းအတူတည်း။

ပုဂ္ဂိုလ်နှင့် ခန္ဓာငါးပါး။ ။ထို့အတူ ပုဂ္ဂိုလ်ဟူသော စကား၏ အနက်သည် သဏ္ဌာနပညတ်မျှသာ ဖြစ်၏၊ အသား မပါသေး၊ ကိုယ်ထည် မပါသေး၊ အဘယ်ဟာကို ပုဂ္ဂိုလ်ဆိုသနည်းဟု အသားကို မေးရာ ဤဟာကို ခေါ်သည်ဟု ခန္ဓာ ၅-ပါးကို ပုဂ္ဂိုလ်[၁] ဖြစ်သည်ကို ဖော်ထုတ် ပြဆိုပေလတ္တံ့။

၁။ ပုဂ္ဂိုသည် ဖေါ်ထုတ်ပြဆိုပေလတ္တံ့ ဟု ကဝိမျက်မှန်မူ၌ ရှိသည်။

www.dhammaransi.com

ထို့ကြောင့် ခန္ဓာ ၅-ပါးတို့သည် ဤကဲ့သို့သော ထိုထိုဝတ္ထုဒြဗ်, ထိုထို ကိရိယာတို့၏ သရုပ်သကောင်မျိုး, အမာခံမျိုး, အထည်ခံမျိုး, အနှစ် အသားမျိုး(ဖြစ်သည်၊ ၎င်းခန္ဓာငါးပါးတို့)ကို ထိုထိုဝတ္ထု ထိုထိုကိရိယာ တို့၏ အတ္တ ခေါ်သည်၊ ကိုယ်ခေါ်သည်၊ ထိုအတ္တနှင့် ဝတ္ထု ကိရိယာ တခြားစီ ခွဲ၍ မရပြီ၊ မိမိတို့အတ္တခိုင်မြဲသမျှ ထိုထို ဝတ္ထု ကိရိယာတို့ ခိုင်မြဲကုန်၏၊ မိမိတို့ အတ္တ အဖိုးတန်သမျှ ထိုထို ဝတ္ထု ကိရိယာတို့ အဖိုးတန်ကုန်၏။

ထို့အတူ ထိုထိုပုဂ္ဂိုလ်တို့၌ အသီးအသီးရှိကြသော ခက်မာမှု,ဖွဲ့စေးမှု, ပူမှု, အေးမှု, လှုပ်ရှားမှု, တောင့်တင်းမှု, သိမှု, ခံစားမှု, မှတ်သားမှု, စေ့ဆော်မှုတို့သည် ထိုထိုပုဂ္ဂိုလ်၏ အတ္တ မည်ကုန်၏၊ ခက်မာမှု စသည်တို့ ခိုင်မြဲကြကုန်သမျှ ထိုထိုပုဂ္ဂိုလ်တို့ ခိုင်မြဲကြကုန်၏၊ အသက် ရှည်ကြကုန်၏၊ ခက်မာမှု စသည်တို့သည် အနှစ်တရာ ခိုင်မြဲကြကုန်လျှင် ပုဂ္ဂိုလ်တို့သည် အနှစ်တရာ အသက် ရှည်ကြကုန်၏၊ ခက်မာမှုစသည်တို့သည် အနှစ်ကိုးဆယ် ခိုင်မြဲကြလျှင် ပုဂ္ဂိုလ်တို့သည် အနှစ်ကိုးဆယ် အသက် ရှည်ကြကုန်၏။

အနှစ်ရှစ်ဆယ်, အနှစ်ခြောက်ဆယ်, အနှစ်ငါးဆယ် စသည်တို့၌လည်း ထိုနည်းတူ ဆိုလေ။

ကြွင်းသော အင်္ဂါကြီးငယ်တို့၌၎င်း, ဆံပင် မွေးညှင်း အစရှိသော ကောဋ္ဌာသတို့၌၎င်း သူ့အတ္တနှင့်သူ အသီးအသီး ဆိုလေ။

အနှစ်တရာအနှစ်ကိုးဆယ်စသည်ခိုင်မြဲမှုဆိုသည်ကားအနှစ်တရာအနှစ်ကိုးဆယ် စသည်တို့၏ အတွင်း၌ ဖြစ်ခြင်း ပျက်ခြင်းဟူ၍ တကြိမ်တခါမျှ မရှိဆိုလိုသည်။

ဤကား ခက်မာမှု စသည်တို့သည်ပင်လျှင် ငါ၏ကိုယ်တည်းဟု ပုထုဇ္ဇန်တို့၏ စိတ်၌ ထင်၍နေသော အတ္တနိမိတ်၏ အခြင်းအရာတည်း။

အလိုသို့ လိုက်သယောင်။ ။အလိုသို့ လိုက်မှုသည်လည်း အတ္တနိမိတ်၏ အခြင်းအရာပင်တည်း၊ အလိုသို့လိုက်မှုဆိုသည်ကား ထိုပုဂ္ဂိုလ်၌ရှိသော ခက်မာမှုသည် ထိုပုဂ္ဂိုလ်၏ အလိုသို့ လိုက်

www.dhammaransi.com

၏၊ ပုဂ္ဂိုလ်သွားလိုလျှင် ခက်မာမှု သွား၏၊ ပုဂ္ဂိုလ် ရပ်လိုလျှင် ခက်မာမှု ရပ်၏၊ ဤနည်းတူ ပုဂ္ဂိုလ်နှင့် ပြုပြုသမျှသော ခပ်သိမ်းသော ကာယကံမှု, ဝစီကံမှု, မနောကံမှုတို့၌ ခက်မာမှုသည် ပုဂ္ဂိုလ်အလိုသို့ လိုက်၏။

ဖွဲ့စေးမှု စသည်တို့၌လည်း ဤနည်းတူ ဆိုလေ။

မာန၏ စွဲလမ်းချက်

အတ္တအခြင်းအရာ။ ။အလိုသို့ လိုက်စေနိုင်မှုနှင့် အစိုးရမှုကား အတူတူ ပင်၊ ပုဂ္ဂိုလ်၏အလိုသို့ မလွန်ဆန်လျှင် အစိုးရ တော့သည်၊ အစိုးရလျှင် မလွန်ဆန်ပြီ၊ အလိုသို့ လိုက်ရတော့သည်၊ ဤကား ငါ၌ရှိသော ခက်မာမှု စသည် သည် ငါ၏အလိုသို့ လိုက်၏၊ ငါ အလိုရှိတိုင်း ပြုနိုင်၏၊ အစိုးရ၏၊ ငါနှင့်အကွဲအပြား မရှိကြပြီဟု ပုထုဇ္ဇန် တို့၏စိတ်၌ အရိုးစိုက်ထင်၍ နေသော အတ္တအခြင်းအရာတည်း။

နိစ္စ၏အခြင်းအရာ။ ။နိစ္စအခြင်းအရာနှင့် အတ္တအခြင်းအရာသည် များစွာ မကွဲကြ၊ ရုပ်ခန္ဓာ နာမ်ခန္ဓာတို့ကို နိစ္စမျိုး ပြုလုပ်၍ ပုဂ္ဂိုလ် ရှိ၏၊ သတ္တဝါရှိ၏၊ ငါရှိ၏၊ မိန်းမ ယောကျ်ား ရှိ၏၊ ဦးခေါင်း, ခြေ, လက် စသည်ရှိ၏ဟု ပြောဆိုမှုသည် နိစ္စ၏ အခြင်းအရာ တည်း၊ မာန၏ စွဲလမ်းချက်တည်း။

ဒိဋ္ဌိ၏ စွဲလမ်းချက်

၁။ ပုဂ္ဂိုလ်ဆိုသည်ကား ဘယ်ဟာကို ဆိုသနည်း။

၂။ သတ္တဝါဆိုသည်ကား ဘယ်ဟာကို ဆိုသနည်း။

၃။ ငါဆိုသည်ကား ဘယ်ဟာကို ဆိုသနည်း။

၄။ မိန်းမ ယောကျ်ား ဆိုသည်ကား ဘယ်ဟာကို ဆိုသနည်း မေးခွန်း ဆိုက်ရာ၌—

ဤဟာကို ဆိုသတည်းဟု ခန္ဓာ ၅ ပါးကို ပုဂ္ဂိုလ်, သတ္တဝါ, ငါ, သူတပါး, ယောကျ်ား, မိန်းမ, ဦးခေါင်း, ခြေ, လက် စသည်ပြု၍ ပြောဆိုမှုသည် ဒိဋ္ဌိ၏ စွဲလမ်းချက်တည်း။

www.dhammaransi.com

အနိစ္စ လက္ခဏာမြင်လျှင် နိစ္စ,အတ္တနိမိတ် ကွယ်ပျောက်ခြင်း ရှေး၌ ပြဆိုခဲ့ပြီးသော ဣရိယာပုထ် ပြောင်းလဲမှု, ခပ်သိမ်းသော ကိုယ်အင်္ဂါ, နှုတ်အင်္ဂါ, စိတ်အင်္ဂါ လှုပ်ရှားမှုတို့၌ အလုပ်မခံ အလက်မခံ ချုပ်ပျက်၍နေသော ခန္ဓာ ၅-ပါးတို့၏ အနိစ္စလက္ခဏာကို ဉာဏ်အမြင်ပေါက်ခဲ့သည်ရှိသော် နိစ္စနိမိတ်သည် ကွယ်ပျောက်၏၊ နိစ္စနိမိတ် ကွယ်ပျောက်ခဲ့လျှင် အတ္တနိမိတ်သည် ကွယ်ပျောက်တော့သည်။

အလိုသို့ မလိုက်သော ခန္ဓာ ၅-ပါး။ ။ခဏမစဲ ချုပ်ပျက်၍ သေဆုံးနေသော ခက်မာမှု အစရှိသော ခန္ဓာ ၅-ပါးသည် အနှစ်တရာ အနှစ်ကိုးဆယ် စသည် ခိုင်မြဲနိုင်မည် အလွန်ဝေးလေစွ၊ တမိနစ် တနာရီမျှ ခိုင်မြဲသည် မဟုတ်၊ မသေမဆုံးဘဲ တမိနစ် တနာရီ အသက်ရှည်နိုင်သော ရုပ်ခန္ဓာ, နာမ်ခန္ဓာဟူ၍ တစုံတခုမျှမရှိ၊ တမိနစ် တနာရီ အတွင်းမှာပင် အခါများစွာ သေဆုံးကြရကုန်၏၊ ပုဂ္ဂိုလ်သတ္တဝါမည်သည် တဘဝတွင် တခါဖြစ် တခါသေသော ဖြစ်ရိုး ရှိ၏၊ တဘဝတွင် အခါခါ ဖြစ်ပေါ်သည် အခါခါ သေဆုံးသည်ဟု ဖြစ်ရိုး မရှိ။

ထိုသို့ဖြစ်၍ တမိနစ်တွင် အခါခါဖြစ်-အခါခါသေ၍ နေရသော ရုပ်ခန္ဓာ နာမ်ခန္ဓာစုသည် တဘဝတွင် တခါဖြစ် တခါသေသော ဖြစ်ရိုးရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်၏ အထည်ခံ အမာခံ အနှစ်သာရ အတ္တ အဘယ်မှာ ဖြစ်နိုင်လတ္တံ့နည်း၊ အနည်းငယ်မျှ အလုပ်အလက်မခံ ပျက်ဆုံး၍နေသော ခန္ဓာ ၅-ပါးသည် ပုဂ္ဂိုလ်သွားလိုလျှင် သွား၏၊ ရပ်လိုလျှင် ရပ်၏ အစရှိသော အလိုလိုက်မှုဟူ၍ အဏုမြူမျှ မရှိလေ။

ဤစကား၌ စောဒနာရန် ရှိ၏—

စောဒနာ။ ။သတ္တဝါ အများတို့သည် မိမိတို့ခန္ဓာ ၅-ပါးနှင့်ပင် သွားခြင်း ရပ်ခြင်း အစရှိသော အမှုတို့ကို အလိုရှိတိုင်းပြု၍ နေကြသည်ကား ကိုယ်တွေ့မျက်မြင် အထင်အရှား ဖြစ်ကြ၏၊ ထိုသို့ဖြစ်ပါလျက် ခန္ဓာ ၅-ပါးသည် ပုဂ္ဂိုလ်သွားလိုလျှင် သွား၏၊ ရပ်လိုလျှင်

www.dhammaransi.com

ရပ်၏ အစရှိသော အလိုလိုက်မှု မရှိဟု အဘယ့်ကြောင့် ဆိုပါသနည်းဟု မေးရန်ရှိ၏။

အဖြေ။ ။တခုသော ခက်မာမှုသည် မချုပ်မပျက်မူ၍ ပုဂ္ဂိုလ်သွားလိုလျှင် သွား၏၊ ရပ်လိုလျှင် ရပ်၏ အစရှိသော အလိုလိုက်မှု မရှိသည်ကို ဆိုပေသတည်း။

သန္တတိ အမှုမျှသာ။ ။လောက၌ ခန္ဓာ ၅-ပါးနှင့်ပင် သွားခြင်း ရပ်ခြင်း အစရှိသော အမှုတို့ကို အလိုရှိတိုင်းပြု၍ နေကြသည်မှာမူကား ခက်မာမှု အသစ်အသစ်ကို အဆက်အဆက် စီစဉ်၍ မြစ်ရေ အယဉ်ကဲ့သို့ အစဉ်သန္တတိ၏ အမှုသာတည်း။

စိတ်၌ ပုဂ္ဂိုလ်အဟုတ် ရှိ၍နေသော သူမှာသာလျှင် ပုဂ္ဂိုလ်၏သွားခြင်း ပုဂ္ဂိုလ်၏ ရပ်ခြင်းစသည် ရှိနေ၏။

ပုဂ္ဂိုလ်ဟူ၍ အဟုတ်မရှိ၊ ခက်မာမှုစသည်သာ ရှိသောသူမှာ ပုဂ္ဂိုလ်၏ သွားခြင်း ပုဂ္ဂိုလ်၏ ရပ်ခြင်းစသည်ပင် မရှိ၊ ထိုခက်မာမှု စသည်သာလျှင် အလုပ်အလုက်မခံ ပျက်ဆုံး၍ နေကြသော တရားစုဖြစ်၍ လောကမျက်မြင်ဖြစ်သော သွားမှု ရပ်မှုကို ပြု၍နေနိုင်သော တရားဟူ၍ တစုံတခုမျှ မရှိ၊ သန္တတိမှုမျှသာ ရှိသတည်း။

ထိုသို့ သန္တတိအားဖြင့် အလိုလိုက်မှု ရှိနေသည်မှာလည်း ခန္ဓာ ၅-ပါး ရုပ်နာမ်တရားတို့၏ ပကတိသဘောမဟုတ်၊ မြစ်ရေကို အလိုရှိရာသို့ ဆန်တက်၍ ပါလေအောင် ပြုပြင်မှုကဲ့သို့ လက်ပူးလက်ကြပ် ပြုပြင်၍ ယူရသော အာဂန္တုကမှုသာတည်း။

ထိုစကားမှန်၏၊ မွေးဖွားစ အခါကပင် မပြုမပြင်ဘဲ ပေါက်လွှတ်ထားခဲ့သော် နှစ်ရက် သုံးရက်အတွင်းမှာ သုသာန်သို့ထုတ်၍ စွန့်ပစ်ရလတ္တံ့သည်ကား မုချမလွဲတည်း။

ထိုအခါမှ နောက်၌ နာရီစဉ်များစွာ နေ့စဉ်များစွာ လစဉ် နှစ်စဉ်များစွာ တည်ရှိ၍ လာကြသည်ကား အစာအာဟာရ ထောက်ပံ့မှု အစရှိသော ပြုပြင်မှုတို့၏ အစွမ်းသက်သက်သာတည်း။

www.dhammaransi.com

ဟုတ်သည် မဟုတ်သည်ကို ဉာဏ်၌ထင်ရှားစေလိုသော် ထိုပြုပြင်မှုတို့ကို အကုန်နုတ်ပယ်၍ကြည့်၊ ကိုယ်တွင်း၌ အာဟာရ အလျှင်းပြတ်သည်နှင့် တပြိုင်နက် ပိုင်းပိုင်းလဲ၍ သေဆုံးသည်ကို ဉာဏ်၌ မြင်လိမ့်မည်။

အစိုးမရသော ခန္ဓာ ၅-ပါး။ ။စောဒနာရန် ရှိပြန်၏—

စောဒနာ။ ။ထိုသို့ ပြုပြင်၍ ရမှုသည်ပင်လျှင် အစိုးရမှု တမျိုးမဟုတ်ပါလောဟု မေးရန်ရှိ၏။

ပရိဟာရ။ ။ပြုပြင်၍ ရမှုဆိုသော်လည်း ပုဂ္ဂိုလ်အလိုရှိတိုင်း ရသည်မဟုတ်၊ ပုဂ္ဂိုလ်၏ စိတ်အလိုများပြားပုံနှင့် ထောက်စာသော် ပြုပြင်၍ ရရှိသောအရာသည် အနည်းငယ်မျှသာ ဖြစ်၏။

ထိုအနည်းငယ်မျှကိုပင် အသက်ထက်ဆုံး အလွန်ကြပ်တည်းစွာ ပြုပြင်ကြရ၏၊ ပြုပြင်တိုင်း ရခဲ့လျှင် လောက၌ အရွယ်မရောက်မီအတွင်းမှာ ဖျားခြင်း နာခြင်း သေခြင်း ပျောက်ခြင်းဟူ၍ပင် မရှိလေရာ။

စောဒနာ။ ။အနည်းငယ်မျှ ပြုပြင်၍ ရမှုသည်ပင်လျှင် အစိုးရမှု တခုဆိုသင့်ပါသည် မဟုတ်လောဟု မေးရန်ရှိ၏။

ပရိဟာရ။ ။ပြုပြင်မှုဆိုကတည်းကပင် အစိုးရမှု မဟုတ်ပြီ၊ မိမိအလိုသို့ ပါစေခြင်းငှါ မိမိက ရှေးဦးစွာ တင်ကူး၍ သူ့ကျွန်ခံရမှုသာတည်း။

ယခုနေ့၌ အစာရေစာ ထောက်ပံ့မွေးမြူမှုနှင့် သူ့ကျွန်ခံနိုင်ပါလျှင် အန္တရာယ် မရှိခဲ့သော် ယနေ့တရက် မတ်မတ်မားမား နေနိုင်၏၊ နက်ဖြန်၌ သူ့ကျွန်မခံနိုင်လျှင် နက်ဖြန်၌ ပိုင်းပိုင်းလဲ၏၊ သည်လ၌ သူ့ကျွန်ခံနိုင်ပါလျှင် သည်လ၌ နေရာ၏၊ နောက်လ၌ ပိုင်းပိုင်းလဲ၏၊ သည်နှစ်၌ သူ့ကျွန်ခံနိုင်ပါလျှင် သည်နှစ်၌ နေရာ၏၊ နောက်နှစ်၌ ပိုင်းပိုင်းလဲ၏။

သည်ဘဝ၌ ကာယကံ ဝစီကံ မနောကံတို့ကို ကြပ်တည်းစွာ စောင့်ချုပ်မှု လှူမှု ဒါန်းမှုတို့နှင့် သူ့ကျွန်ခံနိုင်ပါလျှင် နောက်ဘဝ၌ လူဖြစ်၏၊ နတ်ဖြစ်၏၊ ကျွန်မခံနိုင်လျှင် အပါယ်လေးပါးသို့ ပိုင်းပိုင်းလဲ၏။

www.dhammaransi.com

ပြုပြင်မှုသည် သင်္ခါရဒုက္ခ။ ။ဤသို့လျှင် ပြုပြင်မှုဟူသည် သင်္ခါရဒုက္ခနှင့် သူ့ကျွန်ခံမှု သက်သက်သာတည်း၊ ပြုပြင်မှုမည်သည် လောက၌ လက်စားမှုကဲ့သို့တည်း၊ လက်စားမှုဆိုသည် ကား သူ့ကိစ္စကို ငါကဆောင်လျှင် ငါ့ကိစ္စကို သူဆောင်မြဲတည်း၊ အစိုးရမှု မဟုတ်။

တဦးသောသူက ကြေးငွေပေးခဲ့လျှင် တယောက်သောသူက ထိုကြေးငွေနှင့် တန်သလောက်သော ထိုသူ၏အမှုကို လုပ်ဆောင်ရ၏၊ ကြေးငွေပေးသောသူက ကြေးကျွန် ငွေကျွန်ခံမှုတည်း၊ လုပ်ဆောင်သူက လူ့ကျွန်ခံမှုတည်း၊ အစိုးရမှု မဟုတ်။

ဤပြုပြင်မှုအတွက်နှင့် အသက်ရှည်သမျှ တည်နေ၍ ကာယကံ ဝစီကံ မနေရာကံမှုတို့ကို အလိုရှိရာ တရွရွ တကြွကြွ ဆောင်ရွက်၍ နေကြရကုန်၏၊ အစိုးရမှုဟူ၍ အဏုမျှ မရှိကြကုန်၊ ပြုပြင်မှု ခပ်သိမ်းတို့၏ အစွမ်းသက်သက်သာတည်း၊ ခပ်သိမ်းသော ဒုစရိုက်အမိုက်အမှား အနန္တတို့သည် ခန္ဓာတို့ကို ပြုပြင်မှုတို့မှ ဖြစ်ပွါးကုန်၏။

ကုန်းသတ္တဝါ ရေသတ္တဝါတို့ကို အကုန်မြော်လေ။

သင်္ခါရဒုက္ခနက်နဲပုံ။ ။အသက်မွေးမှု အစာအာဟာရမှုနှင့် တလောကလုံး ဒုစ္စရိုက်လောကကြီး ဖြစ်နေပုံကို မြင်ရလိမ့်မည်၊ ပြုပြင်မှုကြီး အမြဲဖုံးလွှမ်း၍ နေသည့်အတွက်ကြောင့် ခန္ဓာ ၅-ပါးတို့၏ အစိုးရမှုကြီးသည် အလွန်နက်နဲ၍ နေ၏၊ မြင်းမိုရ်တောင်ကြီး ဖုံးလွှမ်း၍နေသော မုန်ညင်းစေ့ကဲ့သို့ အလားတူ၏၊ ပညာရှိတို့ ရိပ်မိရုံမျှ ပြဆိုလိုက်သည်၊ ပြုပြင်မှုတွေကို အစေ့အစပ် မြင်တတ်မှ ရိပ်မိကြမည်။

ပဋ္ဌာန်း ၂၄-ပစ္စည်းသည် ပြုပြင်မှုအသိုက်အအုံကို ကမ်းကုန် လမ်းကုန် ဝေဖန်သော အစီအရင်ပေတည်း၊ နက်နဲလေစွ။

အစိုးမရသော အလိုသို့မလိုက်သော ခန္ဓာ ၅-ပါးတို့ကို အစိုးရသည်၊ အလိုသို့လိုက်သည်ဟု ထင်နေကြရာ၌ အကြောင်းရင်းကြီးတခုကို ပြဆိုဦးအံ့။

www.dhammaransi.com

အလို ၂-မျိုး။ ။အလိုသည်—

၁။ ပုဂ္ဂိုလ်၏ အလို၊

၂။ ဓမ္မ၏ အလို၊

ဟူ၍ နှစ်မျိုးရှိ၏။

ပုဂ္ဂိုလ်အလို။ ။ပုဂ္ဂိုလ်၏ အလိုဆိုသည်ကား ခပ်သိမ်းသော သတ္တဝါတို့သည် ပကတိသော သဘောအားဖြင့် အနမတဂ္ဂ သံသရာ၌ ချမ်းသာကိုသာ အစဉ်ထာဝရ အလိုရှိကြကုန်၏[1]၊ တရံတဆစ်မျှ ဆင်းရဲကို အလိုမရှိကြကုန်၊ ကောင်းမြတ်သည်ကိုသာ အစဉ်ထာဝရ အလိုရှိကြကုန်၏၊ ယုတ်ညံ့သည်ကို တရံတဆစ်မျှ အလိုမရှိကြကုန်။

ဤကား ပုဂ္ဂိုလ်၏ အလိုတည်း၊ ပုဂ္ဂိုလ်၏ အကြိုက်တည်း။

ဓမ္မအလို။ ။ဓမ္မအလိုဟူရာ၌ ခပ်သိမ်းသော သင်္ခါရဓမ္မတို့သည် ပြုပြင်မှုကို အမြဲ အလိုရှိကုန်၏၊ အပြုအပြင် အလွန်ကြိုက်ကုန်၏။

သဗ္ဗေ သတ္တာ အာဟာရဋ္ဌိတိကာ[2]—

ဟူသော ပါဠိတော်မြတ်နှင့်အညီ မိမိ မိမိတို့ ကြိုက်ရာကြိုက်ရာ အကြောင်းတရားတည်းဟူသော အစာအာဟာရကို အမြဲနိစ္စ အလိုရှိကြကုန်၏၊ အစာအာဟာရနှင့် ကင်းခဲ့လျှင် မျက်တောင်တခတ်မျှ မနေနိုင်ကြကုန်၊ ချုပ်ကွယ်၍သာ သွားကြကုန်၏၊ အစာအာဟာရပြည့်စုံလျှင် ပြည့်စုံသည့်အလျောက် ကြီးပွါးစည်ကားကြကုန်၏၊ အစာအာဟာရ လျော့ပါးလျှင် လျော့ပါးသည့်အလျောက် ဆုတ်ယုတ်ကြကုန်၏၊ ထင်းမီးစာနှင့် မီးကဲ့သို့တည်း။

ဤကား ရုပ်နာမ်နှစ်ပါးတို့နှင့် ဆက်ဆံသော ဓမ္မအလိုတည်း။

၁။ ဒီဃနိကာယ်၊ မဟာဝဂ္ဂပါဠိတော်၊ သက္ကပဉ္ဟသုတ်၊ နှာ—၂၂၀။

၂။ ခုဒ္ဒကပါဌပါဠိတော်၊ ကုမာရပဉ္ဟာသုတ်၊ နှာ—၃။

www.dhammaransi.com

လူနာရောဂါနှင့် ဓာတ်ကြိုက် ဓာတ်စာ ဥပမာ

ဤ၌ ရုပ်ဓာတ်, နာမ်ဓာတ်တို့၏ ဓာတ်ကြိုက်ကို ဓမ္မအလို ဆိုသည်၊ လောက၌ မကျန်းမမာ ရှိကြရာ၌ ဓာတ်ကြိုက်သောအစာ, ဓာတ်မကြိုက် သောအစာဟူ၍ ရွေးချယ်ကြရ၏၊ သူနာ၏ အလိုအကြိုက်ကို မလိုက်မူ၍ အဇ္ဈတ္တဓာတ်တို့၏ အလို, ဓာတ်တို့၏ အကြိုက်ကို ပညာဖြင့် ဆင်ခြင်၍ ဓာတ်အလိုရှိသောအစာ, ဓာတ်ကြိုက်သောအစာ, ဓာတ်တောင်းသော အစာကိုပေးမှ ရောဂါပျောက်ငြိမ်းသည်၊ ဓာတ်အလိုမရှိသောအစာ, ဓာတ်မကြိုက်သောအစာ,ဓာတ်မတောင်းသောအစာကို ပေးခဲ့လျှင် ဆေး အတွက် ဥပဒ်ဖြစ်တတ်သည်။

ပထဝီကဲလွန်၍ ဖြစ်သောအနာ၌ ပထဝီဓာတ်ကြိုက်ကို ပေးမိပြန်လျှင် ရောဂါတိုး၏၊ ပထဝီဓာတ်မကြိုက်သော အစာကို ပေးရာ၏၊ ပထဝီနုံ့၍ ဖြစ်သောအနာ၌ ပထဝီဓာတ်ကြိုက်သော အစာကို ပေးရာ၏၊ ပထဝီ ဓာတ်မကြိုက်သော အစာကို ရှောင်ရာ၏။

ထို့အတူ အာပေါနာ စသည်တို့၌လည်း အလွန်, အနုံ့ကိုသိ၍ အာပေါ ဓာတ်ကြိုက်သောအစာ, အာပေါဓာတ် မကြိုက်သော အစာ, တေဇော ကြိုက်သောအစာ, တေဇောမကြိုက်သော အစာ, ဝါယောကြိုက်သော အစာ, ဝါယောမကြိုက်သောအစာ, သည်းခြေဓာတ် ကြိုက် မကြိုက်သော အစာ, သလိပ်ဓာတ် ကြိုက် မကြိုက်သော အစာတို့ကို ရွေးချယ်၍ ပေး ရသည်။

အကြိုက် ၃-မျိုး

၁။ သူနာဖြစ်သူ ပုဂ္ဂိုလ်က အကြိုက်တမျိုး၊

၂။ ရောဂါက အကြိုက်တမျိုး၊

၃။ အဇ္ဈတ္တဓာတ်တို့၏ အကြိုက်တမျိုး၊

ဟူ၍ ၃-မျိုးရှိသည်။

www.dhammaransi.com

၁။ ပုဂ္ဂိုလ်အကြိုက်ကို ပုဂ္ဂိုလ်က တောင်းတတ်၏။

၂။ ရောဂါအကြိုက်ကို ရောဂါဟူသော ဝိသမ[၁]ဓာတ်ဆိုး ဓာတ်ဝါး တို့က တောင်းတတ်ကုန်၏။

၃။ အဇ္ဈတ္တဓာတ်တို့၏ အကြိုက်ကို အဇ္ဈတ္တဓာတ်တို့က တောင်း တတ်ကုန်၏။

ဤအဇ္ဈတ္တဓာတ်တို့၏ အကြိုက်ကို လိုက်ရာ၏၊ ပုဂ္ဂိုလ်အကြိုက် ရောဂါ အကြိုက်တို့ကို မလိုက်ရာ၊ ပုဂ္ဂိုလ်အကြိုက် ရောဂါအကြိုက်ကို လိုက်မိလျှင် မှားတတ်၏၊ ရောဂါ တိုးတတ်၏၊ သေတတ်၏၊ အဇ္ဈတ္တဓာတ်ကြိုက်နှင့် ပုဂ္ဂိုလ်အကြိုက် ထပ်တူကျသောအခါ၌ သင့်လျော်၏၊ သူနာဖြစ်သူက ဘယ်ဟာကို အလိုရှိသည်ဆိုရာ၌ အကြိုက်သုံးမျိုး ထွေး၍ နေတတ်၏၊ အလိုလိုက် မှားတတ်၏။

ပုဂ္ဂိုလ်၏ အကြိုက်။ ။ဤစကား၌–ပုဂ္ဂိုလ်အကြိုက်ဆိုသော်လည်း ရှေး၌ ပြဆိုခဲ့သော ပကတိ သဘာဝအကြိုက် မဟုတ်သေး၊ ထိုမှတပါးလည်း လောက၌ စျေးရုံတို့၌ ရှိကုန်သော ကောင်းသော အရသာရှိကုန်သော အမြစ် အရွက် အပွင့် အသီး စားဖွယ် သောက်ဖွယ် ခဲဖွယ် လျက်ဖွယ် ဟူသမျှတို့သည် ပုဂ္ဂိုလ်၏ အကြိုက်တို့တည်း။

ဓာတ်၏ အကြိုက်။ ။တောချုံတို့၌ ရှိကုန်သော ခါးစပ် နံစော်သော အရသာရှိကုန်သော အမြစ် အရွက် အပွင့် အသီး တို့သည်၎င်း, ဘိန္ဓောဆေးအပေါင်းတို့သည်၎င်း, အစိုးရ ဆေးရုံတို့၌ ရှိကုန်သော ခါးစပ် နံစော်သော ဆေးတို့သည်၎င်း ဓာတ်အကြိုက်တည်း။

ပုဂ္ဂိုလ် အကြိုက်တို့သည် အနာရောဂါတို့ကို ဖြစ်စေတတ်ကုန်၏၊ အသက် ခန္ဓာတို့ကို ဆုံးပါးစေတတ်ကုန်၏။

ဓာတ်အကြိုက်တို့သည် အနာရောဂါတို့ကို ပျောက်ငြိမ်းစေတတ်ကုန်၏၊ အသက်ခန္ဓာတို့ကို ရှည်စေတတ်ကုန်၏။

၁။ ဝိသမ=(ဝိ=ကင်းသော+သမ=ညီညွတ်ခြင်း)မညီမညွတ်သော။

www.dhammaransi.com

ပုဂ္ဂိုလ်အကြိုက် အစိပ္ပါယ်။ ။ဤ၌လည်း ပုဂ္ဂိုလ်အကြိုက် ဆိုသည်ကား တဏှာအကြိုက်ကို ဆိုသတည်း၊ ရှေး၌ ပြဆိုခဲ့သော ပကတိ သဘာဝအကြိုက် မဟုတ်သေး။

အကြိုက်နှစ်လမ်း။ ။ဤသို့လျှင် လောက၌လည်း ပုဂ္ဂိုလ် အကြိုက် တလမ်း, ပုဂ္ဂိုလ်သန္တာန်၌ ရှိနေကုန်သော အတ္တဘော၏ အစောင့်အရှောက်ဖြစ်ကုန်သော မြေဓာတ် ရေဓာတ် မီးဓာတ် လေဓာတ် သလိပ်ဓာတ် သည်းခြေဓာတ် အစရှိကုန်သော ဝိသမဓာတ်တို့၏ အကြိုက်တလမ်းဟူ၍ အကြိုက်နှစ်လမ်း ထင်ရှား ရှိသည်ကို သိအပ်၏။

စိတ် ဓမ္မ အလိုကို ပြဆိုချက်

တရားကျမ်းဂန်တို့၌လည်း—

စိတ္တေန နိယျတိ လောကော၊ စိတ္တေန ပရိကဿတိ။
စိတ္တဿ ဧက ဓမ္မဿ၊ သဗ္ဗေဝ ဝသ မန္ဝဂူ။

ပါဠိတော် [၁]

လောကော၊ လူအပေါင်းကို။ စိတ္တေန၊ စိတ်သည်။ နိယျတိ၊ အမိုက်လမ်း အမှားလမ်းသို့ ဆောင်ပို့၏။

လောကော၊ လူအပေါင်းကို။ စိတ္တေန၊ စိတ်သည်။ ပရိကဿတိ၊ အမိုက်လမ်း အမှားလမ်းသို့ အတင်း ဆွဲငင်၏။

သဗ္ဗေဝ၊ အလုံးစုံသာလျှင်ဖြစ်သော သတ္တဝါအပေါင်းတို့သည်။ ဧကဓမ္မဿ၊ ပြုပြင်ခြင်းမရှိ ပကတိ အလိုအားဖြင့် အမိုက်အမှားသို့ဆောင်ခြင်း သဘောတလမ်းသာရှိသော။ စိတ္တဿ၊ စိတ်၏။ ဝသံ၊ အလိုသို့။ အန္ဝဂူ၊ အစဉ်လိုက်၍နေကြကုန်၏။

ဤပါဠိတော်ဖြင့်—

ပုဂ္ဂိုလ်အလိုကား တလမ်း, စိတ်အလိုကား တလမ်းဟု ထင်ရှားလှ၏။

၁။ သဂါထာဝဂ္ဂ သံယုတ်ပါဠိတော်၊ အဒ္ဓဝဂ်၊ စိတ္တသုတ်၊ နှာ-၃၆။

www.dhammaransi.com

ယခု လောက၌ ပြုလုပ်၍နေကြကုန်သည်ကား ပကတိသော ပုဂ္ဂိုလ်အလို မဟုတ်၊ စိတ်အလိုသက်သက် ဖြစ်သည်ဟူ၍ ထင်ရှားလှ၏။

ထိုမှတပါး တရားကျမ်းဂန်တို့၌—

လောဘအလိုသို့ မလိုက်ရာ, တဏှာအလိုသို့မလိုက်ရာ, ဒေါသအလိုသို့ မလိုက်ရာ, မာနအလိုသို့ မလိုက်ရာ, ဒိဋ္ဌိအလိုသို့ မလိုက်ရာ, ဣဿာ[၁] မစ္ဆရိယ[၂]အလိုသို့ မလိုက်ရာ၊ ဝိတက်,ဝိစာရအလိုသို့ မလိုက်ရာ အစရှိသည်ဖြင့် လာသောကြောင့် ခပ်သိမ်းသော နာမက္ခန္ဓာတရားတို့သည် အလိုအသီးအသီး ဓာတ်ကြိုက်အသီးအသီး ဖြစ်ကြကုန်၏ဟု ထင်ရှားလှ၏။

ထိုမှတပါး—

ဓမ္မအလို ၆-ပါးကို ပြဆိုချက်

၁။ စက္ခုံ ခေါ မာဂဏ္ဍိယ ရူပါရာမံ ရူပရတံ ရူပသမ္မုဒိတံ။

၂။ သောတံ ခေါ မာဂဏ္ဍိယ သဒ္ဒါရာမံ သဒ္ဒရတံ သဒ္ဒသမ္မုဒိတံ။

၃။ ဃာနံ ခေါ မာဂဏ္ဍိယ ဂန္ဓာရာမံ ဂန္ဓရတံ ဂန္ဓသမ္မုဒိတံ။

၄။ ဇိဝှါ ခေါ မာဂဏ္ဍိယ ရသာရာမံ ရသရတံ ရသသမ္မုဒိတံ။

၅။ ကာယော ခေါ မာဂဏ္ဍိယ ဖောဋ္ဌဗ္ဗာရာမော ဖောဋ္ဌဗ္ဗရတော ဖောဋ္ဌဗ္ဗသမ္မုဒိတော။

၆။ မနော ခေါ မာဂဏ္ဍိယ ဓမ္မာရာမော ဓမ္မရတော ဓမ္မသမ္မုဒိတော။

မာဂဏ္ဍိယသုတ် ပါဠိတော်[၃]။

၁။ ဣဿာ=သူတပါးတို့၏ ပစ္စည်း ဂုဏ်သိရ် စသည်တို့ကို မကြည့်နိုင် မရှုနိုင် ငြူစူ မနာလိုသော သဘော။

၂။ မစ္ဆရိယ=မိမိ၏လာဘ်ပစ္စည်း အမျိုးအနွယ် အဆောက်အဦ စသည်တို့ကို သူတပါးတို့နှင့် ဆက်ဆံမှု သက်ဆိုင်မှု မပြုနိုင်သော ဝန်တိုမှုသဘော။

၃။ မဇ္ဈိမပဏ္ဏာသ ပါဠိတော်၊ မာဂဏ္ဍိယသုတ်၊ နှာ-၁၇၁။

www.dhammaransi.com

စက္ခုအကြိုက်　၁။ မာဂဏ္ဍိယ၊ မာဂဏ္ဍိပရိဗိုဇ်ရဟန်း။ စက္ခုံ၊ မျက်စိသည်။ ရူပါရာမံ၊ အဆင်းအမျိုးမျိုးလျှင် မွေ့လျော်ရာရှိ၏။ ရူပရတံ၊ အဆင်းအမျိုးမျိုး၌ မွေ့လျော်တတ်၏။ ရူပသမ္မုဒိတံ၊ အဆင်းအမျိုးမျိုး၌ ပျော်မြူးတတ်၏။

သောတအကြိုက်　၂။ မာဂဏ္ဍိယ၊ မာဂဏ္ဍိပရိဗိုဇ်ရဟန်း။ သောတံ၊ နားသည်။ သဒ္ဒါရာမံ၊ အသံအမျိုးမျိုးလျှင် မွေ့လျော်ရာ ရှိ၏။ သဒ္ဒရတံ၊ အသံအမျိုးမျိုး၌ မွေ့လျော်တတ်၏။ သဒ္ဒ-သမ္မုဒိတံ၊ အသံအမျိုးမျိုး၌ ပျော်မြူးတတ်၏။

ဃာနအကြိုက်　၃။ မာဂဏ္ဍိယ၊ မာဂဏ္ဍိပရိဗိုဇ် ရဟန်း။ ဃာနံ၊ နှာခေါင်းသည်။ ဂန္ဓာရာမံ၊ အနံ့အမျိုးမျိုးလျှင် မွေ့လျော်ရာ ရှိ၏။ ဂန္ဓရတံ၊ အနံ့အမျိုးမျိုး၌ မွေ့လျော်တတ်၏။ ဂန္ဓ-သမ္မုဒိတံ၊ အနံ့အမျိုးမျိုး၌ ပျော်မြူးတတ်၏။

ဇိဝှါအကြိုက်　၄။ မာဂဏ္ဍိယ၊ မာဂဏ္ဍိပရိဗိုဇ်ရဟန်း။ ဇိဝှါ၊ လျှာသည်။ ရသာရာမံ၊ အရသာ အမျိုးမျိုးလျှင် မွေ့လျော်ရာ ရှိ၏။ ရသရတံ၊ အရသာအမျိုးမျိုး၌ မွေ့လျော်တတ်၏။ ရသသမ္မုဒိတံ၊ အရသာ အမျိုးမျိုး၌ ပျော်မြူးတတ်၏။

ကာယအကြိုက်　၅။ မာဂဏ္ဍိယ၊ မာဂဏ္ဍိပရိဗိုဇ်ရဟန်း။ ကာယော၊ ကိုယ်သည်။ ဖောဋ္ဌဗ္ဗာရာမော၊ အတွေ့အထိ အမျိုးမျိုးလျှင် မွေ့လျော်ရာ ရှိ၏။ ဖောဋ္ဌဗ္ဗရတော၊ အတွေ့အထိ အမျိုးမျိုး၌ မွေ့လျော်တတ်၏။ ဖောဋ္ဌဗ္ဗသမ္မုဒိတော၊ အတွေ့အထိ အမျိုးမျိုး၌ ပျော်မြူးတတ်၏။

မနောအကြိုက်　၆။ မာဂဏ္ဍိယ၊ မာဂဏ္ဍိပရိဗိုဇ်ရဟန်း။ မနော၊ စိတ်သည်။ ဓမ္မာရာမော၊ ဂုဏ်စသော ဓမ္မာရုံအမျိုးမျိုးလျှင် မွေ့လျော်ရာ ရှိ၏။ ဓမ္မရတော၊ ဂုဏ်စသော ဓမ္မာရုံ အမျိုးမျိုး၌ မွေ့လျော်တတ်၏။ ဓမ္မသမ္မုဒိတော၊ ဂုဏ်စသော ဓမ္မာရုံ အမျိုးမျိုး၌ ပျော်မြူးတတ်၏။

www.dhammaransi.com

ဤ ပါဠိတော်မြွက်နည်းအားဖြင့် တယောက် တယောက်သောသူ၏ ခန္ဓာကိုယ်၌ စက္ခုအကြိုက် သောတအကြိုက် ဃာနအကြိုက် ဇိဝှါအကြိုက် ကာယအကြိုက် မနောအကြိုက်ဟူ၍ ဓမ္မအလို ခြောက်ပါးရ၏။

စက္ခုအလိုစသည်။ ။စက္ခုဒွါရ၌ဖြစ်သော ဓမ္မခပ်သိမ်းတို့၏ အလိုကို စက္ခုအလို ဆိုသည်။

နောက် ငါးပါးတို့၌လည်း ဤနည်းတူ သိလေ။

ထိုခြောက်ပါးတို့တွင်—

စက္ခုဓမ္မအလို ၁။ အဆင်းကောင်း သဏ္ဌာန်ကောင်း ကြိုက်မှုသည် စက္ခုအမှုးရှိသော ဓမ္မတို့၏ အလိုတည်း။

သောတဓမ္မအလို ၂။ အသံကောင်း ကြိုက်မှုသည် သောတအမှုးရှိသော ဓမ္မတို့၏ အလိုတည်း။

ဃာနဓမ္မအလို ၃။ အနံ့ကောင်း ကြိုက်မှုသည် ဃာနအမှုးရှိသော ဓမ္မတို့၏ အလိုတည်း။

ဇိဝှါဓမ္မအလို ၄။ ထမင်းကောင်း ဟင်းကောင်း ကြိုက်မှု, အရသာကောင်း ကြိုက်မှုသည် ဇိဝှါအမှုးရှိသော ဓမ္မတို့၏ အလိုတည်း။

ကာယဓမ္မအလို ၅။ ချောမွေ့သော အခင်းကောင်း အရုံကောင်း ကြိုက်မှု, ကိုယ် အင်္ဂါချင်း အတွေ့ကောင်း အထိကောင်းကြိုက်မှုသည် ကာယအမှုးရှိသော ဓမ္မတို့၏ အလိုတည်း။

မနောဓမ္မအလို ၆။ အမျိုးဂုဏ်ကို သာယာမှု, အနွယ်ဂုဏ်ကို သာယာမှု, ဥစ္စာဓနဂုဏ်ကို သာယာမှု, ဣဿရိယ အစိုးရဂုဏ်ကို သာယာမှု, မိုက်ဂုဏ်ကို သာယာမှု, လောက၌ လိမ်မာဂုဏ်ကို သာယာမှု, လူချီးမွမ်းသည်ကို သာယာမှု, ရှင်ချီးမွမ်းသည်ကို သာယာမှု, ဒုစရိုက်တို့၌ မွေ့လျော်မှု, မိစ္ဆာအယူတို့၌ မွေ့လျော်မှု အစရှိသည်တို့သည် မနောအမှုးရှိသော ဓမ္မတို့၏ အလိုတို့တည်း။

www.dhammaransi.com

ဤသို့လျှင် ဒေသနာတော်၌ ခပ်သိမ်းသော ရုပ်ဓမ္မ, နာမ်ဓမ္မ တို့၏ အသီးအသီးသော အလိုတို့မည်သည် ထင်ရှားစွာ လာရှိကုန်၏။

ဤသို့လျှင် ပကတိသော ပုဂ္ဂိုလ်သတ္တဝါတို့၏ အလို အကြိုက်တမျိုး, ပုဂ္ဂိုလ်သတ္တဝါတို့၏ သန္တာန်၌ ရှိကြကုန်သော ခပ်သိမ်းသောဓာတ် ခပ်သိမ်းသောဓမ္မတို့၏ အသီးအသီးသော ဓမ္မအလို ဓမ္မအကြိုက်တမျိုး ဟူ၍ အလို အကြိုက် နှစ်မျိုးတို့သည် လောကအားဖြင့်ရင်း, တရား ကျမ်းဂန်အားဖြင့်ရင်း ထင်ရှားလျက် ရှိကုန်၏။

ဤကား အလိုနှစ်ပါး ခွဲခန်းတည်း။

ပုဂ္ဂိုလ်အလိုနှင့် ဓမ္မအလို ဆန့်ကျင်ပုံ

ပုဂ္ဂိုလ်အလို။　။အကြင် သတ္တဝါတို့သည် ဓာတ်ရှုး ဓာတ်နောက်တို့၏ နှောင့်ယှက်ခြင်းမှကင်း၍ လူပကတိ, နတ်ပကတိ ကြည်လင်ခြင်း ရှိကြကုန်၏၊ ထိုသတ္တဝါတို့ကို သမ္ပတ္တိ, ဝိပတ္တိ နှစ်ပါးရှိသည်တွင် သမ္ပတ္တိကို အလိုရှိကြကုန်သလော, ဝိပတ္တိကို အလိုရှိကြကုန်သလောဟု မေးသည်ရှိသော် သမ္ပတ္တိကို အလိုရှိသည်, ဝိပတ္တိကို အလိုမရှိဟု ပြောဆိုကြကုန်လတ္တံ့။

သမ္ပတ္တိ။　။သမ္ပတ္တိဆိုသည်ကား မြင့်မြတ်သော ဂုဏ်၊ ကိုယ်စိတ်နှစ်ဖြာ ချမ်းသာသောဂုဏ်၊ ဤဂုဏ်နှစ်ပါးတည်း။

ဝိပတ္တိ။　။ဝိပတ္တိဆိုသည်ကား ယုတ်ညံ့သောဒုက္ခ၊ ကိုယ်စိတ်နှစ်ဖြာ မချမ်းသာသော ဒုက္ခတည်း။

သမ္ပတ္တိကို အလိုရှိကြသည်ဆိုသော် အခိုက်အတန့်မျှကို အလိုရှိကြကုန်သလော, အစဉ်ထာဝရကို အလိုရှိကြကုန်သလောဟု မေးသည်ရှိသော် အနမတဂ္ဂ သံသရာနှင့်အမျှ အစဉ်ထာဝရ မြင့်မြတ်ချမ်းသာသည်ကို အလိုရှိပါကုန်သည်ဟု ပြောဆိုကြကုန်လတ္တံ့။

ဓာတ်ရှုး ဓာတ်နောက်တို့၏ နှောင့်ယှက်ခြင်းကြောင့် ပကတိသော သတ္တဝါတို့၏ အလိုနှင့်ကင်းကွာခိုက် ကြုံကြိုက်သောသူတို့၏ အလိုသည်

www.dhammaransi.com

မူကား သတ္တဝါတို့၏ ပကတိအလိုမဟုတ်၊ မိစ္ဆာဓမ္မ[1] ပါပဓမ္မ[2] တို့၏ အလိုသာတည်း။

ဓမ္မအလို။ ။ဓမ္မတို့၏ အလို၌လည်း လောကမျက်မြင် ပြုပြင်မှုတို့မှ ကင်းသော ပကတိအလိုကိုသာ ပဓာနပြုရာ၏၊ ပြုပြင်မှုကြောင့် ဖြစ်သော အာဂန္တုအလို[3] ကို ပဓာန မပြုရာ။

ပုဂ္ဂိုလ်အလိုနှင့် စက္ခုအလို ဆန့်ကျင်ပုံ

ပုဂ္ဂိုလ်တို့၏ ပကတိအလိုနှင့် စက္ခု၏ ပကတိအလို ဆန့်ကျင်ဖက် ဖြစ်ပုံကို ပြဆိုအံ့။

စက္ခုအလို။ ။စက္ခု၏ အလိုဆိုလျှင် မျက်စိမြင်မှုလျှင် အရင်းရှိကုန်သော အလုံးစုံသော ဓမ္မတို့၏ အလိုကိုယူလေ။

ပုဂ္ဂိုလ်အလို။ ။ဤသတ္တဝါတို့သည် လွန်လေပြီးသော အနမတဂ္ဂ သံသရာ၌ စက္ခုကို အထွတ်အမြတ်ဖြစ်သော မိမိတို့ ကိုယ်အင်္ဂါပြုလုပ်၍ လာကြကုန်သော်လည်း သတ္တဝါတို့သည် ပကတိအလိုအားဖြင့် ဘဝအဆက်ဆက် ကမ္ဘာအဆက်ဆက် သမ္ပတ္တိဟူသော တက်လမ်း ဆန်လမ်းကိုသာ အမြဲ အလိုရှိကြကုန်၏၊ ဝိပတ္တိဟူသော အောက်သို့ စုန်လမ်း မျောလမ်း လျှောကျလမ်းကို အလိုမရှိကြကုန်။

စက္ခုအလို။ ။မိမိတို့၏ စက္ခုတို့သည်မူကား—

အဆင်းသဏ္ဌာန် အမျိုးမျိုးတို့၌ သာယာခြင်းလျှင် အရင်းရှိသော လောဘ, မောဟ အမူးရှိသော ကိလေသာအနန္တ, ဒေါသ မောဟ အမူးရှိသော ကိလေသာအနန္တ, ဒိဋ္ဌိအမူးရှိသော ကိလေသာအနန္တ, မာန အမူးရှိသော ကိလေသာအနန္တ, ဣဿာ, မစ္ဆရိယ အမူးရှိသော ကိလေသာ

၁။ မိစ္ဆာဓမ္မ=မှားယွင်းသောတရား။

၂။ ပါပဓမ္မ=ယုတ်မာသောတရား။

၃။ အာဂန္တုအလို=(အာဂန္တု=ဧည့်သည်)ဧည့်သည်ကဲ့သို့ ခေတ္တအခိုက်အတန့် ဖြစ်သော အလို။

www.dhammaransi.com

အနန္တတို့ကို ဖြစ်ရာဘဝအားလျော်စွာ နေ့စဉ် ပွါးများစေကုန်၍ သတ္တဝါတို့ကို ဝိပတ္တိဟူသော စုန်လမ်း မျောလမ်း လျောကျလမ်းသို့ ရှေးရှုသည်တို့ကိုသာ ပြုကြကုန်၏။

သတ္တဝါတို့သည် မိမိတို့၏ စက္ခုအတွက်နှင့် တခုတခုသော ဘဝအတွင်း၌ များစွာသော ကိလေသာမှု များစွာသော ဒုစ္စရိုက်မှုတို့ဖြင့် ပြည့်ကြရကုန်၏၊ သေသည်၏ အခြားမဲ့ အခြားမဲ့တို့၌ စက္ခုတို့သည် ရေ၏ ပကတိသဘောကဲ့သို့ အောက်အောက်အဖို့သို့ လျောကျကြကုန်၏။

ဗြဟ္မာ့စက္ခုပျောက်ကွယ်၍ နတ်စက္ခု, လူ့စက္ခု ဖြစ်လာကြကုန်၏၊ နတ်စက္ခုပျောက်ကွယ်၍ လူ့စက္ခု, ခွေး, ဝက်, ကြက်, ငှက်, ခြင်, မှက်, ပိုးလောက် အစရှိသော အပါယ်စက္ခု ဖြစ်လာကြကုန်၏၊ လူ့စက္ခုပျောက်ကွယ်၍ အပါယ်စက္ခု ဖြစ်လာကြကုန်၏၊ အပါယ်စက္ခု တကြိမ်ဖြစ်လာကြသည်နောက် အပါယ်စက္ခု အဆက်ပေါင်း ဘဝတသိန်း ဘဝတသန်း စသည် ကျင်လည်ရှည်လျား၍ သွားကြကုန်၏။

ကာဏကစ္ဆပေါပမသုတ္တန်ဒေသနာ[၁]တော်ကို မြော်ကြလေ။

သတ္တဝါတို့သည်မူကား မိမိတို့စက္ခုကို မိမိတို့အတ္တဟု စွဲလမ်းမှု ရှိနေကြကုန်သည်ဖြစ်၍ စက္ခုတို့ သွားရာသို့ ဘဝမကွာ ထက်ကြပ် ပါကြရလေကုန်၏၊ စွဲလမ်းကြသည့်အတိုင်း စက္ခုတို့သည် သတ္တဝါတို့၏ အလိုသို့ လိုက်ကုန်သည် ဖြစ်ငြားအံ့၊ သတ္တဝါတို့အလိုရှိရာ ဆန်လမ်း တက်လမ်းသို့သာ ဘဝမကွာ ထက်ကြပ် ပါကြကုန်ရာ၏၊ သေသည်၏ နောက်၌ အထက်အထက် စက္ခုတို့သာ ဖြစ်ပေါ်၍ လိုက်ကုန်ရာ၏ ဆိုလိုသည်။

ထိုသို့ကား မဟုတ်၊ သတ္တဝါတို့ကိုသာ စက္ခုတို့၏အလိုသို့ စက္ခုတို့၏ အလားသို့ ငါ့ကိုယ် ငါ့ကိုယ်ဟု အမှန်ပြု၍ အစဉ်တစိုက် အမြဲလိုက်ကြကုန်သည်ဖြစ်၍ စက္ခုတို့သွားရာသို့သာ ဘဝမကွာ ထက်ကြပ်ပါလျက် နေကြရကုန်၏၊ အပါယ်မှ လွတ်ကြပြန်လျှင် လူ့စက္ခု, နတ်စက္ခုဖြစ်၍ လာကြပြန်ကုန်၏၊ တဖန် လူ့စက္ခုမှ နတ်စက္ခု, ဗြဟ္မာ့စက္ခု ဖြစ်လာကြပြန်ကုန်၏။

၁။ ကျမ်းကိုးကို ဤကျမ်း နှာ-၁၀ ပြန်ကြည့်ပါ။

www.dhammaransi.com

ထိုသို့ဖြစ်လာမှုသည်ကား စက္ခုတို့၏ပကတိသဘောမဟုတ်၊ ပယောဂ၏ အစွမ်းကြောင့် မြစ်ရေသည် အညာသို့ အတန်ငယ် ဆန်တက်သကဲ့သို့ သူတော်ကောင်းတရားတို့နှင့် ကြပ်တည်းစွာ ပြုပြင်မှုအတွက်ကြောင့် ဆန်တက်မှုသာ ဖြစ်သတည်း။ ပယောဂကြောင့် ဆန်တက်မှုမည်သည် မိမိပကတိသဘောမျိုး မဟုတ်ရကား ပယောဂအရှိန်ရှိသမျှသာ ဆန်တက်၍၊ အောက်သို့ စုန်မှုမည်သည် စက္ခုတို့၌ရင်း, မြစ်ရေတို့၌ရင်း မိမိတို့ ပကတိသဘောဖြစ်ရကား ပယောဂအရှိန်ကုန်လျှင် အောက်သို့ လျှောကျမြဲဓမ္မတာတည်း။ ပယောဂမကူဘဲ ယူဇနာ အနန္တတိုင်အောင် စုန်ဆင်းရသော်လည်း စုန်ဆင်းနိုင်တော့သည်။

သောတ, ဃာန, ဇိဝှါ, ကာယ, မနောတို့ကိုလည်း ဤစက္ခုအတိုင်း မြင်လေ၊ မိမိတို့ ကျင်လည်၍လာခဲ့ကြသော သံသရာ တလျှောက်လုံး အထက် အောက် စုန်မှု ဆန်မှုတို့ကို ဘယ်လို နေလိမ့်မည်ဟု မြော်ကြလေကုန်။

လူ့ဘဝ၏တန်ဘိုး။ ။အထက်သို့ ဆန်တက်ရန် ပြုပြင်မှုမည်သည် လူ့ဘဝကို ရသောအခါ၌သာ အခွင့်ရ၏၊ လူ့ဘဝကိုပင် ရပါသော်လည်း သူတော်ကောင်းတရားနှင့် ပြည့်ပြည့်စုံစုံ ဖြစ်ရသောဘဝ၌သာ အခွင့် ရ၏၊ လူ့ဘဝကို ရမှုသည်ပင်လျှင် ဘယ်မျှလောက်ခဲယဉ်းသည်ဟု လိပ်ကန်းဥပမာများနှင့် ဆင်ခြင်ကြလေ။

စက္ခုစသော ဓမ္မအလိုကြောင့် ထိုထိုဘဝသို့ ရောက်ခြင်း သတ္တဝါတို့မည်သည် အပါယ်လေးဘုံဟူသော ဝိပတ္တိဌာနသို့ ရောက်လိုသည်ဟူ၍ မရှိကြကုန်၊ ထိုသို့ မရှိကြပါကုန်ဘဲလျက် ယခုအခါ အပါယ်လေးဘုံတို့၌ သတ္တဝါအသိုက်အအုံ ကြီးကျယ်လှလေ၏၊ အပါယ်လေးဘုံ၌ သတ္တဝါ ပေါများပုံနှင့် ထောက်ဆသော် သုဂတိဘုံတို့မှာ သတ္တဝါရှိသည်ဟု မပြောစလောက် ရှိ၏၊ ထိုမျှလောက် အသိုက်အအုံကြီးကျယ်လှသော အပါယ်ရှိသတ္တဝါအပေါင်းတို့တွင် တစုံတယောက်သောသတ္တဝါမျှ မိမိအလိုနှင့် ရောက်ရသည် မဟုတ်၊ စက္ခု, သောတ စသောခြောက်ဒွါရ ခြောက်ဌာန ဓမ္မတို့၏အလိုသက်သက်နှင့် ရောက်ကြရကုန်၏။

www.dhammaransi.com

ခန္ဓာငါး၀ အနတ္တ။ ။ထို့ကြောင့်—

"ပဉ္စက္ခန္ဓာ အဝသဝတ္တနဋ္ဌေန အနတ္တာ[၁]"ဟူ၍ ဆိုပေသတည်း။

ပဉ္စက္ခန္ဓာ၊ ငါးပါးသော ခန္ဓာတို့သည်။ အဝသ ဝတ္တနဋ္ဌေန၊ ပုဂ္ဂိုလ် သတ္တဝါတို့၏ အလိုသို့ မလိုက်သော ပကတိ သဘောကြောင့်။ အနတ္တာ၊ ပုဂ္ဂိုလ် သတ္တဝါတို့၏ အတ္တ မဟုတ်ကုန်၊ နက်နဲစွ။

သံသရာဝဋ္ဋ။ ။ဤခြောက်ပါးသော ဝဋ္ဋတို့မည်သည် အထက်ကို ဘဝဂ် အောက်ကို အဝီစိတိုင်အောင် စုန်ချည် ဆန်ချည် ကျင်လည်၍ နေကြကုန်သော သံသရာဝဋ္ဋတို့ပေတည်း။ ထို့ကြောင့် အကြင် သတ္တဝါတို့သည် ထိုတရားတို့ကို မိမိတို့ အတ္တပြု၍ စွဲလမ်းကြကုန်၏၊ ထို တရားတို့၏ အလိုကို မိမိတို့အလိုပြု၍ ထိုတရားတို့၏ အလားကို အလွတ် လိုက်စားကြကုန်၏၊ ထိုသတ္တဝါတို့သည် ထို တရားတို့သွားရာ ကျင်လည်ရာ ဘဝမက္ခာ ထက်ကြပ်ပါ၍ နေကြကုန်မြဲတည်း။

မဟာသမုဒ္ဒရာ၌ စုန်ဆန်လူးလာ သွားလာ ကျင်လည်၍ နေသော မိကျောင်းတို့ကို ငါ၏ကိုယ်ဟု တွယ်တာ၍ လိုက်ကြကုန်မူကား မိကျောင်း တို့ ကျင်လည်ရာ မဟာသမုဒ္ဒရာတခွင်သို့ အစဉ်လိုက်ပါ၍ နေကြရတော့ မည် အပြီးဖြစ်လေ သကဲ့သို့တည်း။

ထို့ကြောင့် မြတ်စွာဘုရားသည် ထိုတရားတို့ကို အတ္တဟူ၍ တွယ်တာ လိုက်စားခြင်းမှ ပြတ်ကင်းကြစေခြင်း အကျိုးငှါ အနတ္တဒေသနာကို ဟောတော်မူပေသတည်း။

အကြင် သူတို့သည် ထိုတရားတို့ကို "မိမိတို့အတ္တမဟုတ်၊ မိမိတို့အလိုသို့ မလိုက်၊ သူတို့အလိုနှင့်သူတို့ အသီးအခြားသော ဓာတ်တွေ ဓမ္မတွေသာ ဖြစ်ကြကုန်၏"ဟု ဉာဏ်အမြင်ပေါက်ကြကုန်၏၊ ထိုသူတို့သည် ထိုအခါမှ စ၍ ဓမ္မတို့၏ အလိုဖြစ်သော ဝိပတ္တိလမ်းသို့ မလိုက်ကြရကုန်ပြီ၊ ဓမ္မတို့က သာ မိမိတို့အလိုရှိရာ သမ္ပတ္တိလမ်းသို့ တဖြောင့်တည်း လိုက်ကြရကုန်၏၊ သောတာပန်တို့ အလားကို မြော်လေ။

၁။ ဝိသုဒ္ဓိမဂ်အဋ္ဌကထာ၊ဒုတိယတွဲ၊နှာ-၂၆၃။

www.dhammaransi.com

ထို့ကြောင့် သောတာပန်အရိယာတို့ကို—

"အဝိနိပါတဓမ္မော နိယတော သမ္ဗောဓိပရာယဏော[၁]"

ဟူ၍ ဟောတော်မူပေသည်။

အဝိနိပါတ ဓမ္မော၊ မိမိတို့အလိုမရှိသော ဝိပတ္တိလမ်းသို့ ကျရောက်ခြင်း မရှိ။ နိယတော၊ ဘဝအဆက်ဆက် မြဲသော သမ္ပတ္တိ ရှိ၏။ သမ္ဗောဓိပရာယဏော၊အထက်မဂ် အထက်ဖိုလ်လျှင် အလိုရှိခါ လွယ်စွာရောက်ကြောင်း လည်းလျောင်းရာ ရှိ၏။ အနက်။

စက္ခုစသည့်ဓမ္မကို ပိုင်ပိုင်နိုင်နိုင်မြင်လျှင် သံသရာမှ ကျွတ်လွတ်နိုင်ခြင်း ထိုခြောက်ပါးသော ဓမ္မတို့ကို ပုဂ္ဂိုလ်မဟုတ် သတ္တဝါမဟုတ် ငါမဟုတ် သူမဟုတ် ဟူ၍ လည်းကောင်း, ထိုခြောက်ပါးသော ဓမ္မတို့၏ အလိုတို့ကို ပုဂ္ဂိုလ်အလို မဟုတ် သတ္တဝါ အလိုမဟုတ် ငါ့အလိုမဟုတ် သူ့အလိုမဟုတ် ဓမ္မတို့၏ အလိုသာ ဖြစ်သည်ဟူ၍လည်းကောင်း ပိုင်ပိုင်နိုင်နိုင် ပိုင်းပိုင်းခြားခြား မြင်နိုင်ကြကုန်သောသူတို့သည် သံသရာမှ ကျွတ်လွတ်ကြလေကုန်၏။

အဘယ့်ကြောင့်နည်းဟူမူ—

သံသရာဘေးတို့ကို လွတ်၍ပစ်ကြပေကုန်သောကြောင့်တည်း။

အနမတဂ္ဂ သံသရာ၌ ဂင်္ဂါသဲလုံးမျှမက ပွင့်တော်မူကြလေကုန်ပြီး သော ဘုရားတို့ကိုရင်း ထိုထက် အသိန်းအသန်း အကုဋေမက ကျွတ်လွတ် တော်မူကြကုန်ပြီးသော ပစ္စေကဗုဒ္ဓါတို့ကိုရင်း တဆူတဆူသော ဘုရားရှင် သာသနာတော်၌ပင်လျှင် အသင်္ချေမျှားစွာ ကျွတ်လွတ်ကြလေကုန်ပြီး သော လူ,နတ်,ဗြဟ္မာ အရိယာတို့ကိုရင်း အကုန်မြော်လေ။

ဆွေမျိုးမတော်ဘူးသည်မရှိ။ ။ယခုရှိနေကြကုန်သော သတ္တဝါတို့သည် လည်း မကျွတ်ကြမီ အခါတို့၌ ခပ်သိမ်းသော ဘုရား,ပစ္စေကဗုဒ္ဓါ, အရိယာတို့နှင့် အတူတကွပင် သံသရာ၌

၁။ မဟာဝဂ္ဂသံယုတ်ပါဠိတော်၊ထပတိသုတ်၊နှာ-၃၀၆။

www.dhammaransi.com

ကျင်လည်ဘူးကြကုန်သည်ချည်းသာတည်း၊ အမိတော်ဘူး အဖတော်ဘူး ဆွေတော်ဘူး မျိုးတော်ဘူးခဲ့ကြကုန်သည်ချည်းသာတည်း[၁]။

ထိုသို့ဖြစ်ကြပါလျက် သံသရာဝဋ် ၆-ဌာနတို့ကို မလွတ်နိုင်ကြကုန်သည့်အတွက် ထိုဘုရား ပစ္စေကဗုဒ္ဓါ, အရိယာတို့ သွားရာသို့ မပါကြကုန်မူ၍ ဝဋ်တို့သွားရာ သံသရာသို့သာ ပါ၍နေကြကုန်သဖြင့် ယနေ့ထက်တိုင် ကျံလွန် ရှည်မျော၍ လာကြကုန်၏၊ ယခု ဘုရားသာသနာ၌လည်း မလွတ်ကြဘဲ အစဲ့တန်းလန်းနှင့်ပင် သေလွန်ကြကုန်ပြန်လျှင် သံသရာဝဋ်တို့ သွားရာသို့ ပါမြဲပါ, မျောမြဲမျော၍ မြုပ်မြဲ နစ်မြဲ တလဲလဲပင် ရှိကြကုန်လတ္တံ့သတည်း။

အနတ္တကို အတ္တထင်ရာ၌ ရှင်းချက်

အဘယ့်ကြောင့် သတ္တဝါတို့သည် အစိုးမရသော ဝဋ်တို့ကိုပင် အစိုးရသည်ဟု ထင်မှတ်၍ နေကြပါကုန်သနည်းဟူသော အမေးကို ယခုအခါ ဖြေဆိုအံ့။

ဒိဋ္ဌိအမှားကြီး တည်ထောင်။ ။အကြင်သူတို့အား မိမိတို့သန္တာန်၌ ရှိနေကုန်သော စက္ခု,သောတ အစရှိကုန်သော ဝဋ်တို့ကို အဝိဇ္ဇာမှောင်ကြီးသည် ဖုံးလွှမ်းလျက် ရှိ၏၊ သဏ္ဌာန-နိမိတ်, သန္တတိနိမိတ်ဟူသော နိစ္စအရိပ်ကြီးတို့ကို အဟုတ်ရှိ အမှန်ရှိ မှတ်ထင်လျက် ရှိကြကုန်၏၊ အသီးအသီးသော ဝဋ်တို့ကိုရင်း,ဝဋ်တို့၏ ခဏမစဲ ဖြစ်မှု ပျက်မှုတို့ကိုရင်း ဉာဏ်အမြင် မပေါက်ကြကုန်၊ ထိုသူတို့အား ပရာမာသ[၂]မည်သော ဒိဋ္ဌိအမှောက်အမှားကြီးသည် တည်ထောင်လျက် ရှိနေ၏။

မင်းကိစ္စဆောင်ရွက်သော သူဆင်းရဲအလား ဒိဋ္ဌိတရား ပရာမာသ ဒိဋ္ဌိတို့သည်ကား ဝဋ်တို့၏အလိုသို့ မိမိတို့က လိုက်ကြရကုန်သည်ကို ဝဋ်တို့က မိမိတို့အလိုသို့ လိုက်ကြကုန်သည်ဟု

၁။ ဓမ္မပဒ အဋ္ဌကထာ၊ ဒုတိယတွဲ၊ ဗုဒ္ဓပိတု ဗြာဟ္မဏဝတ္ထု၊ နှာ-၂၀၅။
သုတ္တနိပါတ် အဋ္ဌကထာ၊ ဒုတိယတွဲ၊ အဋ္ဌကဝဂ်၊ ဇရာသုတ်၊ နှာ-၂၄၆-၇။

၂။ ပရာမာသ=မှားသောအားဖြင့် သုံးသပ်တတ်သော တရား။

www.dhammaransi.com

ပြောင်းပြန်ထင်မြင်၍ နေခြင်းတည်း၊ အနိစ္စဓမ္မတို့ကို နိစ္စဟူ၍ အနတ္တဓမ္မတို့ကို အတ္တဟူ၍ ပြောင်းပြန်ထင်မြင်၍ နေကြခြင်းတည်း၊ ထိုသူတို့သည် အစိုးမရသော ဓမ္မတို့ကိုပင် အစိုးရသည်ဟု ထင်မှတ်စွဲလမ်း၍ နေကြကုန်၏။

ဥပမာကား — ဆွေမဲ့ မျိုးမဲ့ ဝတ်ရာမဲ့ စားရာမဲ့ ခိုရာမဲ့ဖြစ်၍ မင်းကေ-ရာဇ်၏ တခုသောကိစ္စကို လွန်မင်းစွာ ရွက်ဆောင်၏၊ မင်းကေရာဇ်သည် ထိုသူ၏ဝီရိယကို မြင်တော်မူလတ်သော် အားရခြင်းဖြစ်၍ အပါးတော်၌ ခစားစေ၏၊ ခစားမှု၌ လွန်စွာစွဲမြဲသည်ကို မြင်တော်မူသဖြင့် အားရခြင်း ဖြစ်တော်မူပြန်၍ တဖန် သက်တော်စောင့်အရာ၌ ထားတော်မူ၏။

ထိုအခါမှစ၍ ထိုသူဆင်းရဲသည် မိမိအလိုကို လုံးလုံးစွန့်ပစ်၍ မင်းကေရာဇ်အလို တလမ်းကိုသာ ကြည့်၍ အားထုတ်၏၊ မင်းကေရာဇ်အလိုနှင့် သူ့အလို တထပ်တည်းကျ၏၊ မင်းကေရာဇ်နှင့် နှစ်ကိုယ့်တစိတ် ဖြစ်လေ၏၊ မင်းကေရာဇ်လည်း ထိုသူကို လွန်စွာ အခွင့်ပေး၏၊ ကာလကြာညောင်းလတ်သော် မင်းဘုန်း မင်းလာဘ်နှင့် မာန်ယစ်ခြင်း ဖြစ်သဖြင့် မင်းကေရာဇ်ကို သူက အစိုးရသည်ဟု ပြောင်းပြန်ထင်မှတ်၍ နေ၏၊ သူ့အလိုကို မင်းကေရာဇ်က လိုက်ရသည်ဟု ထင်မှတ်၍နေ၏။ ဤ ဥပမာကဲ့သို့တည်း။

လောက၌ အမျိုးမျိုးသော အသက်မွေးမှု ဥစ္စာစီးပွါးကို အားထုတ်မှုဆိုသည် ဓမ္မတို့၏ ကိစ္စကို လွန်စွာ ဆောင်မှုတို့သာတည်း၊ ထို့ကြောင့် ထိုသူဆင်းရဲ၏ မင်းကေရာဇ်ကိစ္စကို လွန်စွာ အားထုတ်မှုနှင့် တူလှ၏။

အဝိဇ္ဇာမှောင်ပျောက်မှ သမ္ပတ္တိလမ်း ရောက်မည်

မိမိတို့ သန္တာန်၌ ပြအပ်ခဲ့ပြီးသော အဝိဇ္ဇာမှောင်ကြီး, ပရာမာသဒိဋ္ဌိကြီး ရှိနေကြသည့်အတွက်ကြောင့် မိမိတို့အလိုရှိကြသော သမ္ပတ္တိမြဲမှုကြီးကို မရနိုင်ကြကုန်မူ၍ မိမိတို့ အလိုမရှိကြသော ဝိပတ္တိလမ်းသို့သာ တလဲလဲလိုက်ပါ မြုပ်မျော၍ နေကြရကုန်၏။

အဝိဇ္ဇာမှောင်ကြီး, ပရာမာသဒိဋ္ဌိကြီး ပျောက်ကင်းကြကုန်မှသာလျှင် ဝိပတ္တိလမ်း လုံးလုံးပြတ်၍ သမ္ပတ္တိမြဲမှုကြီးကို ရနိုင်ကြကုန်၏။

www.dhammaransi.com

ရန်သူ၏အစီးအပွါး။ ။ထို့ကြောင့် ဤသတ္တဝါတို့မှာ ဝိဇ္ဇာသည် မိမိတို့ သန္တာန်၌ အမြစ်စိုက်၍နေသော အဝိဇ္ဇာ ဒိဋ္ဌိတို့ကို အပြီးတိုင် ပယ်ဖြတ်ခြင်း ကိစ္စတခုသည်သာလျှင် မိမိတို့၏ ပကတိအလိုသို့ ရောက်နိုင်သော ကိုယ့်ကျိုး ကိုယ့်စီးပွါး အမှန်ဖြစ်၏၊ အလုံးစုံသော လောကီစီးပွါးမှုသည် ကိုယ့်ကျိုး ကိုယ့်စီးပွါး မဟုတ်၊ ဓမ္မတို့၏ အကျိုးစီးပွါးမှု သက်သက်သာဖြစ်၏၊ စက္ခု, သောတ အစရှိသော ရန်သူတို့၏ အကျိုးစီးပွါးသက်သက်သာ ဖြစ်၏။

လောက၌ သမ္မတ္တိလမ်းကို ပိတ်ဆို့၍ ဝိပတ္တိလမ်းကို ဖွင့်မှုသည် ရန်သူ၏ ကိစ္စတည်း။

စက္ခုစသည်တို့သည် ထိုကိစ္စကို အမြဲဆောင်ကုန်၏၊ ထို့ကြောင့် နိစ္စ ရန်သူတို့သာတည်း။

လောကီစီးပွါးမှုတို့သည် ရန်သူတို့၏ စီးပွါးမှုတို့သာတည်း၊ ထိုသို့ ဖြစ်ပါလျက် သတ္တဝါတို့သည် ကိုယ့်အလိုပြည့်စုံရန် ကိုယ့်ကျိုး ကိုယ့်စီးပွါး အမှန်ရှိသေးသည်ဟူ၍ပင် မသိကြကုန်မူ၍ စက္ခု, သောတစသော ရန်သူ ဓမ္မတို့ကို မိမိတို့ကိုယ်ပြု၍ ရန်သူဓမ္မတို့၏ အလိုကို ကိုယ့်အလိုပြု၍ ရန်သူ ဓမ္မတို့၏ အစီးအပွါးကို ကိုယ့်အစီးအပွါးပြုလုပ်၍ မိမိတို့၏ အစီးအပွါးဟု စွဲလမ်းအားကျ၍ နေကြကုန်၏။

ထိုသူဆင်းရဲသည် မိမိအလို မိမိအကျိုးစီးပွါးဟူ၍ မရှိဘဲ မင်း၏အလို မင်း၏ အကျိုးစီးပွါးကိုသာ အားထုတ်သကဲ့သို့ဘည်း။

အစဉ်အမြဲ အားထုတ် ပြုပြင်နိုင်ကြကုန်သည်ဖြစ်၍ ရန်သူဓမ္မတို့၏ အကျိုးဆက်ကိုလည်း ရံဖန်ရံဖန် ခံစံကြရကုန်၏၊ မျက်စိအရသာကို ခံစံကြရကုန်၏၊ နားအရသာ, နှာခေါင်းအရသာ, လျှာအရသာ, ကိုယ်အင်္ဂါ အရသာ, မနောအရသာတို့ကို ခံစံကြရကုန်၏ ဟူလိုသည်။

ရံဖန်ရံဖန် လူ့ချမ်းသာ နတ်ချမ်းသာ ဗြဟ္မာ့ချမ်းသာတို့ကို ခံစံကြရကုန်၏၊ ထိုသူဆင်းရဲသည် မင်း၏ကိစ္စကို လွန်စွာ အားထုတ်နိုင်သည့် အတွက် မင်းဘုန်း မင်းလာဘ်ကို ခံစံရသကဲ့သို့တည်း။

www.dhammaransi.com

ရန်သူဓမ္မတို့၏ အလိုကိုစွကိုသာ အမြဲဆောင်ရွက်၍ နေကြရကုန်သဖြင့် မိမိတို့သည် ရန်သူဓမ္မတို့၏ကျွန် ရန်သူဓမ္မတို့၏သပေါက် ဖြစ်၍ နေကြရသည် ဖြစ်ပါကုန်လျက် ရန်သူဓမ္မတို့၏ အကျိုးဆက်ကို ရံဖန်ရံဖန် ခံစံကြရသည့်အတွက် မာန်ယစ်ခြင်းဖြစ်ကြသဖြင့် စက္ခု,သောတ စသော ဓမ္မတို့ကို မိမိတို့က အစိုးရကြကုန်သည်၊ မိမိတို့ အလိုသို့ စက္ခု, သောတ စသော ဓမ္မတို့က အမြဲ လိုက်ရကုန်သည်ဟု အထင်အစွဲ အလွဲပြောင်းပြန် ဖြစ်၍ နေကြကုန်၏။

သမာဓိအန္တရာယ် တည်ဆောင်မှု

ငါး, လိပ် ဥပမာ ရုပ်နာမ်ခန္ဓာ။ ။ဖြစ်ပုံ**ကား**–**စက္ခုံ** ခေါ မာဂဏ္ဍိယ ရူပါရာမံ ရူပရတံ ရူပ သမ္မုဒိတံ

ဟူသော ပါဠိတော်မြွက်[၁] နှင့်အညီ–

ငါး, လိပ်, မိကျောင်း အစရှိကုန်သော ရေသတ္တဝါတို့သည် ရေနှင့်ကင်းကွာခဲ့လျှင် မနေတတ် မနေနိုင်၊ ရေရှိရာသို့သာလျှင် အတွင် ပြေးသွားကုန်ကြ၍ ရေနှင့် နေကြရမှ ပျော်မွေ့ကြကုန်သကဲ့သို့ စက္ခု အမှူးရှိကုန်သော ခန္ဓာ ၅-ပါး ရုပ်နာမ်တရားတို့သည် မျက်စိဥပစာဝ၌ ရှိနေသမျှသော ကောင်း, မကောင်းသော အဆင်း အာရုံတို့ကို ကြည့်ကာ ရှုကာ မျှော်ကာ မော့ကာ နေရမှ နေတတ် နေနိုင်ကြကုန်၏၊ မကြည့်ရဘဲ ချုပ်တည်း၍ ထားခဲ့လျှင် မနေတတ် မနေနိုင် ရှိကြကုန်၏၊ အာရုံရှိရာသို့သာလျှင် အတင်း ရုန်းထွက်၍သွားသော အခြင်းအရာသို့ ရောက်ကြကုန်၏။

ထို့ကြောင့် အဋ္ဌကထာ၌[၂]–

"စက္ခု ရူပေသု အာဝိဉ္ဆန ရသံ"ဟူ၍ ဆိုပေ၏။

စက္ခု၊ စက္ခုသည်။ ရူပေသု၊ အဆင်းရှိရာတို့သို့။ **အာဝိဉ္ဆနရသံ၊** ပုဂ္ဂိုလ်ကို အတင်း ဆွဲငင်ခြင်းကိစ္စ ရှိ၏။ အနက်။

၁။ မဇ္ဈိမပဏ္ဏာသပါဠိတော်၊ မာဂဏ္ဍိယသုတ်၊ နှာ–၁၇၁။

၂။ အဋ္ဌသာလိနီ အဋ္ဌကထာ၊ နှာ–၁၄၉။

www.dhammaransi.com

ပုဂ္ဂိုလ်၏မျက်နှာကို အာရုံရှိရာသို့ မေ့လေအောင် ဆွဲကြိုး ငင်ကြိုးကိစ္စကို ပြု၏ဟူလိုသည်။

ဤကား စက္ခုအမျိုးရှိသော ဓမ္မတို့၏အလိုတည်း၊ ပုဂ္ဂိုလ်၏ အလိုမဟုတ်၊ ထိုကြည့်မှုသည် ဝိပတ္တိလမ်းကို ဖွင့်မှုသာ ဖြစ်၏၊ ကိလေသာတို့ကွန့်မြူးဘို့သာ ဖြစ်၏၊ အဘိဇ္ဈာ [၁] ဗျာပါဒ [၂] စသော ဒုစရိုက်တို့၏အပေါက်အလမ်းသာ ဖြစ်၏၊ ယုတ်စွအဆုံး ဥဒ္ဒစ္စဟူသော မငြိမ်မသက်ဂယောက်ဂယက်တရားကို ပွါးများစေမှုသာ ပြီး၏၊ ဣန္ဒြိယသံဝရသီလ [၃] နှင့် ဘဝအဆက်ဆက် ဝေးဘို့သာ ဖြစ်၏၊ သမာဓိ၏အန္တရာယ်ကို တည်ထောင်မှုသာ ဖြစ်၏၊ သမ္ပတ္တိလမ်းကို ပိတ်ဆို့မှုကြီးတခုပေတည်း။

ဒိဋ္ဌိအမြင်။ ။ထိုသို့ဖြစ်ပါလျက် စက္ခုကို ငါ ဟူ၍ စွဲလမ်းလျက် ရှိနေသောကြောင့် စက္ခုအလိုကို ငါ့အလိုဟု အရိုးစိုက်၍ နေကြကုန်၏၊ ထိုအရိုးစိုက်မှုအပေါ်၌ ဒိဋ္ဌိက အမှောက်အလှန် ပြောင်းပြန်ထပ်ဆင့်၍ ငါ့စက္ခုကို ငါအစိုးရ၏၊ ငါ့စက္ခုသည် ငါအလိုရှိတိုင်း ပါ၏၊ ငါကြည့်လိုရာကို မြင်၍ပေး၏ဟု သတ္တဝါတို့ အထင်အမြင် မှောက်မှား၍ နေကြကုန်၏။

မာန။ ။ဤ၌ စက္ခုကို ငါဟုထင်မှုကား မာနတည်း။ အထင်မှားမှု ဆိုလိုသည်။

တဏှာ။ ။စက္ခုကို ငါ၏စက္ခုဟု သိမ်းပိုက်မှုကား တဏှာတည်း။ အတွယ်မှားမှု ဆိုလိုသည်။

ဒိဋ္ဌိ။ ။စက္ခုကို ငါ၏ကိုယ် ငါ၏အတ္တ ငါအစိုးရသည်ဟု မြင်မှုကား ဒိဋ္ဌိတည်း။ မိမိအလိုကို လွှတ်ထား၏၊ စက္ခုအလိုသို့ လုံးလုံး

၁။ အဘိဇ္ဈာ=သူတပါးစည်းစိမ်ကို မိမိစည်းစိမ်ဖြစ်စေလိုသော ရှေးရှု ကြံစည်မှုလောဘ။

၂။ ဗျာပါဒ=သူတပါး စီးပွါးချမ်းသာကို ပျက်စီးစေလိုသော ဒေါသ။

၃။ ဣန္ဒြိယသံဝရသီလ=စက္ခုစသော ၆-ဒွါရမှ လောဘ, ဒေါသဘရားတို့ မဖြစ်ပွါးလာစေရန် သတိဖြင့် စောင့်စည်းသော အလေ့အကျင့်။

www.dhammaransi.com

လိုက်၍ စက္ခုဓါတ်ကျွန် စက္ခု၏သပေါက် ဖြစ်၍နေသည် အမှန်ဖြစ်ပါလျက် ငါ့စက္ခုကို ငါအစိုးရသည်ဟု မိမိတို့စိတ်တွင် ကြောင်ကြောင်ကြီး တွေ့မြင်၍ နေကြမှု ဆိုလိုသည်။

ပယောဂစွဲကပ်သူအသွင် ဒိဋ္ဌိအမြင်

ဥပမာတခုကို ဆိုအံ့—

လူ့အလို။ ။လောက၌ ပယောဂစွဲကပ်သောသူသည် လူ့အလို မကွယ်သေးမီ မိမိ၌ ပယောဂ ကပ်မှန်း သိသေး၏၊ ပယောဂအလိုနှင့် ကမိ ခုန်မိရှိသည့်နောက် လူ့အလိုနှင့် ရှက်သေး၏၊ ထိုအခါ ဆေးကုခွင့် ရသေး၏၊ ဆေးကုမှုကို တောင့်တ၏။

ပယောဂအလို။ ။အကြင်အခါ၌ ပယောဂ၏ တန်းခိုးအားဖြင့် လူ့အလို လုံးလုံး ကွယ်ပျောက်၏၊ ပယောဂအလိုသို့ လုံးလုံး ပါ၏၊ ပယောဂအလိုကို မိမိအလိုဟု ဖောက်ပြန်၏၊ ထိုအခါမှစ၍ ဆေးကုခွင့် မရပြီ၊ ပယောဂကပ်မှန်း မသိပြီ၊ ပယောဂစကား ဆေးစကားကို ကြားမှ မကြားလိုပြီ၊ ဟိရိ ဩတ္တပ္ပ [၁] မရှိပြီ၊ ပယောဂ အလိုအတိုင်း ပြု၍ နေရမှ ချမ်းသာတော့သည်၊ ဤသူသည်လည်း ပယောဂအလိုနှင့် ကရ, ခုန်ရ သည်ကို မိမိအလိုနှင့် ကသည်, ခုန်သည်ဟု သူ့စိတ်တွင် ကြောင်ကြောင်ထင်မြင်လျက် ရှိ၏။

ဤဥပမာအတိုင်း တလောကလုံး ဖြစ်နေကြပုံကို အကုန်မြော်လေ။

သတ္တဝါတို့၏ ပကတိအလိုနှင့် စပ်ဆိုင်သောအရာ မဟုတ်ဘဲလျက် မျက်စိအလိုသို့ လိုက်မှုနှင့် ကြည့်ရှုမျှော်မော့ရသော အရာတို့၌ ငါ့အလိုနှင့် ကြည့်သည် ရှုသည် မျှော်သည် မော့သည်ဟု မိမိတို့စိတ်တွင် ကြောင်ကြောင်ကြီး မြင်၍နေမှုကို ဒိဋ္ဌိအမြင် ဆိုသတည်း။

၁။ ဟိရိ=မကောင်းမှုဒုစရိုက်မှ ရှက်ခြင်းသဘော။ ဩတ္တပ္ပ=မကောင်းမှုဒုစရိုက်မှ ကြောက်လန့်ခြင်း သဘော ဖြစ်သည်၊ ဤ၌စကား သာမည ရှက်ခြင်း ကြောက်ခြင်းကိုလည်း ယူရမည်။

www.dhammaransi.com

သောတ, ဃာန, ဇိဝှါ, ကာယ, မနော တို့၌လည်း ဤနည်းအတိုင်း သိလေ။

ပယောဂ ဥပမာ၌—လူ့အလို, ပယောဂအလို ကွဲပြားသေးသော အခါ၌ ပယောဂသည် သောင်းကျန်းလိုတိုင်း သောင်းကျန်းခွင့် မရသေး၊ လူ့အလိုကွယ်ပျောက်၍ ပယောဂအလို လုံးလုံးရောက်သောအခါ၌မူကား သောင်းကျန်းလိုတိုင်း သောင်းကျန်းနိုင်တော့သည်၊ ဆရာအစွမ်းကောင်းနှင့်တွေ့၍ လူ့အလို ပေါ်လာမှ အသောင်းကျန်း လျော့ပေတော့မည်။

ဉာဏ်အမြင် ဖောက်ပြန်တတ်ပုံ။ ။ထိုအတူ အနမတဂ္ဂ သံသရာ၌ ကျင်လည်၍ နေကြကုန်သော သတ္တဝါတို့မှာလည်း အကြင်မျှလောက်သော သံသရာကာလပတ်လုံး မိမိတို့သန္တာန်၌ရှိနေသော ဓမ္မတို့ကိုငင်း, ဓမ္မတို့၏ အလိုတို့ကိုငင်း ဉာဏ်အမြင် မပေါက်ကြကုန်သေး၊ ဓမ္မတို့၏ အသီးအသီးသော အလိုတို့ကို မိမိအလိုပြု၍ လိုက်ကြကုန်သေး၏၊ ထိုမျှလောက်သော သံသရာကာလပတ်လုံး ဓမ္မတို့သည် သောင်းကျန်းလိုတိုင်း သောင်းကျန်းခွင့် ရကြကုန်၏။

အဘယ့်ကြောင့်နည်းဆိုသော်–အလိုမည်သည် ခပ်သိမ်းသော သတ္တဝါတို့ကို လွန်စွာဆောင်နိုင်၏၊ တောင်ပေါ်မှ အဟုန်နှင့်တကွ စီးဆင်း၍လာသော မြစ်ရေအယဉ်နှင့်တူ၏၊ သတ္တဝါတို့သည် ထိုမြစ်ရေအယဉ်၌ မျော၍ပါကုန်သော ဘော့မိုက်,ဘော့တိုက်တို့နှင့် တူကုန်၏။

ကိလေသာ သောင်းကျန်းပုံ

လောက၌ ခပ်သိမ်းသော သတ္တဝါတို့၏ အမူသည် အသီးအသီး မိမိတို့အလိုရှိရာကို အစွမ်းရှိသမျှ ဖြည့်စွမ်းမှု တခုသာတည်း၊ ဓမ္မတို့၏အလိုကို မိမိတို့အလို ထင်မှတ်ကြကုန်သော သတ္တဝါတို့သည် လောဘ, ဒေါသ, မောဟ, မာန, ဒိဋ္ဌိ အစရှိကုန်သော ဓမ္မတို့ကို အလိုရှိတိုင်း လွှတ်၍ပေးကြကုန်၍ ဓမ္မတို့သည် သောင်းကျန်းလိုတိုင်း အခွင့်ရကြကုန်၏၊ အခွင့်ရတိုင်းလည်း သောင်းကျန်းကြကုန်၏။

www.dhammaransi.com

လောဘ သောင်းကျန်းပုံ။ ။အနမတဂ္ဂ သံသရာ၌ လောဘသည် မိမိ အလိုသို့ လိုက်ကြသူ လူ, နတ်, ဗြဟ္မာ သတ္တဝါတို့ကို တောင်ပေါ်ကျ မြစ်ရေကဲ့သို့ အပါယ်လေးပါးသို့ အတွင် မျှောမှုနှင့် သောင်းကျန်း၏။

ဒေါသ သောင်းကျန်းပုံ။ ။ထို့အတူ–ဒေါသ သည်လည်း အတွင် မျှော၏၊ အပါယ်သို့ ကျရောက် လာကုန်သော သတ္တဝါတို့ကို အပါယ်မှ ထွက်ပေါက် လွတ်ပေါက် မရှိသည်ကိုပြု၍ မျှော၏၊ အပါယ်တခွင်၌သာ ကျင်လည်မြုပ်မျော၍ နေစေ၏။

မာန သောင်းကျန်းပုံ။ ။တပေါင်း, တန်ခူး အခါ၌ လာကုန်သော လေတို့သည် တော တောင် တခွင်တို့၌ ရင့်ရော်ကြကုန်သော သစ်ရွက်တို့ကို အောက်မြေအပြင်သို့ အကုန်ခြွေချ ကုန်သကဲ့သို့ မာနသည် အထက်အထက်သော နတ်ပြည်, ဗြဟ္မာ့ပြည် တို့၌ အသက်တမ်း ရင့်ရော်ကြကုန်သော နတ်,ဗြဟ္မာ တို့ကို အောက်မြေအပြင်သို့ အတွင်ခြွေချ၏။

ဒိဋ္ဌိ သောင်းကျန်းပုံ။ ။သမုဒ္ဒရာ ပင်လယ်စောင့်နတ်တို့၏ အမျက်ထွက်မှုနှင့် တိုးတက်ဆူဝေသော ပင်လယ်ရေသည် ကျွန်းအလုံး နိုင်ငံအလုံးကို လွှမ်းမိုး၍ သမုဒ္ဒရာ ပင်လယ်သို့ချည်း အကုန်မျှောချသကဲ့သို့ အာသာကြီး တမျိုးတမျိုး အနေနှင့် သောင်းကျန်းသော ဒိဋ္ဌိသည် မိမိထွန်းကား၍ နေသမျှကာလပတ်လုံး ထိုကျွန်း ထိုနိုင်ငံ တို့ကို အပါယ်သို့ချည်း အကုန်မျှောလေ၏။

မောဟ သောင်းကျန်းပုံ။ ။အပါယ်သို့ ရောက်လာသမျှ တို့ကို ထွက်ပေါက် လွတ်ပေါက် မရှိအောင် အလုံပိတ်မှုသည်ကား မောဟ၏ တာပေတည်း။

နခသိခသုတ်, ကာဏကစ္ဆပေါပမသုတ် ဒေသနာတို့နှင့်တကွ အပါယ်လေးဘုံတို့မှာ သတ္တဝါ အသိုက်အအုံ ကြီးကျယ်ပုံကို မြော်လေ၊ ကြွင်းသော တထောင့်ငါးရာ ကိလေသာ ဓမ္မတို့၏ သောင်းကျန်းမှုတို့ကိုလည်း ဤနည်းတူ သိလေ။

www.dhammaransi.com

ဗုဒ္ဓဘာသာ သာသနာမှအပ ဖြစ်ကြကုန်သော ကမ္ဘာမြေပေါ်ရှိ လူသတ္တဝါတို့နှင့်တကွ ရေသတ္တဝါ, ကုန်းသတ္တဝါတို့ကို အကုန်မြော်မိကြပါလျှင်လည်း ကမ္ဘာဆူဝေလုမျှ အကုသိုလ်ဓမ္မတို့၏ သောင်းကျန်းမှု ကြီးကျယ်ပုံကို မြင်နိုင်ကြကုန်ရာ၏၊ ဤနည်းအတိုင်း အနမတဂ္ဂသံသရာ တခွင်လုံး မြင်ကြလေကုန်။

ဤအလုံးစုံသော သတ္တဝါတို့သည် မိမိတို့၏ ပကတိအလို ကွယ်ပျောက်၍ ဓမ္မတို့၏ အလိုတလမ်းသာ ရှိနေကြကုန်၏။

အနိစ္စဉာဏ်,အနတ္တဉာဏ် ရခွင့်ကာလ။ ။ထို သတ္တဝါတို့သည် အကြင်အခါ၌ ဘုရား သာသနာနှင့် တွေ့ကြုံကြကုန်၍ အနိစ္စဉာဏ်, အနတ္တဉာဏ် အမြင်ပေါက်ခွင့်ကို ရကြကုန်၏၊ ထိုအခါမှ စ၍ ဓမ္မတို့သည် မသောင်းကျန်းနိုင်ကြကုန်ပြီ၊ ထိုသတ္တဝါတို့၏ အလိုသို့သာ လိုက်ပါကြရကုန်၏၊ ဝိပတ္တိလမ်းကို အလုံးပိတ်၍ ထိုသတ္တဝါတို့အလိုရှိရာ သမ္ပတ္တိလမ်းကိုသာ ဖွင့်ကြလေကုန်၏၊ ထိုသတ္တဝါတို့သည် ဘဝများစွာ ကမ္ဘာအဆက်ဆက်တို့၌ အစဉ်မြဲသော သမ္ပတ္တိသုခကို ရကြလေကုန်၏၊ ဝိပတ္တိဒုက္ခကို တရံတဆစ်မျှ မတွေ့ကြုံကြကုန်ပြီ။

"ထိုသတ္တဝါတို့၏ အလိုသို့သာ လိုက်ပါကြရကုန်၏"ဟူသော စကား၌-သတ္တဝါတို့၏ ပကတိအလို ပကတိအကြိုက်ဖြစ်သော သမ္ပတ္တိလမ်းသို့ လိုက်ပါကြမှုကို ဆိုသည်၊ အတ္တအဖြစ်သို့ ရောက်ကြကုန်၍ အချင်းခပ်သိမ်း လိုက်ပါမှုကို ဆိုသည်မဟုတ်။

အနတ္တအနက် နက်နဲပုံ။ ။ဤအစိုးမရ အလိုသို့မလိုက်ဟူသော အနတ္တအနက်သည်လည်း ကြံဖွယ်,သိဖွယ်,ပြောဖွယ်, ဟောဖွယ် အလွန်ကျယ်ဝန်းလှ၏၊ နက်နဲလည်း နက်နဲလှ၏။

နက်နဲလှ၏ ဆိုသည်ကား–အမှုသွားမှာ ထင်ရှားပေါ် လျက်ပင် ဖြစ်၏၊ သို့သော်လည်း သတ္တဝါတို့စိတ်တွင် အစိုးရသည် အလိုသို့လိုက်သည်ဟု အရိုးစိုက်၍နေသော ဒိဋ္ဌိကြောင်ကြောင် မြင်မှုကြီး တောင်ကြီးကဲ့သို့ ခုခံ၍ နေမှုကို မဖျောက်နိုင်ကြသည့်အတွက် အလွန်ပင် နက်နဲ၍နေလျက် ရှိသတည်း။

www.dhammaransi.com

ဓာတ်ကြီး ၆-ပါး။ ။မိမိတို့ကိုယ်ခန္ဓာတခုလုံး၌ ပထဝီ, အာပေါ, တေဇော, ဝါယော, အာကာသ, ဝိညာဏ ဟူသော ဓာတ်ကြီး ၆-ပါးတို့ကို ဉာဏ်အမြင် လင်းကြလှမှ ထိုဒိဋ္ဌိအမြင်ကြီးကို ဖျောက်နိုင်ကြကုန်မည်၊ ပြုပြင်မှု အာဂန္တု အတွက်နှင့် ဖုံးလွှမ်းချက်ကြီးတွေကိုလည်း မြင်တတ်ကြစေရမည်။

အနတ္တအနက် ၂-မျိုး။ ။ရှေးဆိုခဲ့ပြီးသော အရာ၌—

၁။ အနိစ္စလက္ခဏာနှင့် ဖက်တွဲ၍ ပြခဲ့သော အနတ္တကား အသာရကဋ္ဌေန အနတ္တပေတည်း။

၂။ ဤ အစိုးမရမှု ဟူသော အနတ္တကား အသာမိကဋ္ဌေန အနတ္တ, အဝသဝတ္တနဋ္ဌေန အနတ္တတည်း။

ထိုနှစ်ပါးတို့တွင်—

၁။ အနိစ္စလက္ခဏာကို ပိုင်နိုင်စွာ မြင်ခဲ့လျှင် အသာရကဋ္ဌေန အနတ္တ အမြင်ကိစ္စ ပြီးစီးတော့သည်၊ အသာရကဋ္ဌေန အနတ္တအမြင်ကိစ္စ ပြီးစီးလျှင်လည်း အနတ္တဘာဝနာကိစ္စ ပြီးစီးနိုင်တော့သည်။

၂။ ဤ အစိုးမရမှု, အလိုသို့ မလိုက်မှု ဟူသော နောက် အနတ္တကိုမူကား ပညာရှိတဆူ ပြုလုပ်သူတို့ အကြံဉာဏ် ကွန့်မြူးကြရန် ထင်ရှားရာ အချက်စုကို ဖော်ပြလိုက်သည်။

အနတ္တလက္ခဏာ ဒုတိယခန်း ပြီး၏။

ဤတွင်ရွေကား လက္ခဏာရေး ၃-ပါးကို ပြဆိုခန်း ပြီး၏။

www.dhammaransi.com

ဘာဝနာ ၄၀-အစိပ္ပါယ် အကျယ်

အနိစ္စလက္ခဏာ ၁၀-ပါး

ယခုအခါ ဘာဝနာ ၄၀-တို့၏ အကျယ်အဓိပ္ပါယ်ကို ဆိုပေအံ့။

ဣမေ ပဉ္စက္ခန္ဓာ အနိစ္စာ, အဓုဝါ, အသာရာ, စလာ, ပလောက-ဓမ္မာ, ဝိပရိဏာမဓမ္မာ, မရဏဓမ္မာ, ဝိဘဝဓမ္မာ, သင်္ခတာ ပဘင်္ဂုနော။

အနိစ္စလက္ခဏာ ၁၀-ပါး။

ဦးခေါင်း၌ဖြစ်သော ရူပက္ခန္ဓာ၏ ဖြင်ပျက်ရှုပုံ

ဤအနိစ္စလက္ခဏာ ၁၀-ပါးတို့ကို ကိုယ်ခန္ဓာတို့၌ ဦးခေါင်းအင်္ဂါတွင် ခက်မာမှုကို အစပြု၍ ရှုရာ၏။

ဣရိယာပုထ် လေးပါးတို့တွင် သွားခြင်း ဣရိယာပုထ်၌ လှုပ်ရှားမှု ထင်ရှား၏။

ထို့ကြောင့် သွား၍နေကြဆဲ အခါ၌ ခြေတလှမ်းနှင့် ခြေတလှမ်း အကူးအပြောင်းတွင် ဦးခေါင်းအင်္ဂါတို့၌ ရှိနေသော ခက်မာမှုတွေကို ဉာဏ်နှင့် သန့်ခြား၍ အရေ၌ရှိသော ခက်မာမှု, အသားတို့၌ ရှိသော ခက်မာမှု, အရိုးတို့၌ရှိသော ခက်မာမှု, ဦးနှောက်တို့၌ရှိသော ခက်မာမှု တို့၏ တလှမ်း တလှမ်းတွင် တခါတခါ အနေအခြေပျက်ပုံကို ဉာဏ်စိုက်၍ ကြည့်ရှုရာ၏။

ဦးနှောက်ခန့်ရှိသော ရေမြှုပ်ခဲတွေကို ယမ်းတောင့်သွတ်၍ ခွဲသကဲ့သို့ ထောင်းခနဲ ထောင်းခနဲ ပျက်သည်ကို မြင်ရလတ္တံ့။

ခက်မာမှုပျက်သည်ကို မြင်လျှင် ထိုထိုခက်မာမှုတို့၌ မှီတွယ်ကြကုန်သော ဖွဲ့စေးမှု, ပူမှု, နွေးမှု, လှုပ်ကြွမှုတို့၏ သူ့ခက်မာမှုနှင့်သူ အတူဖြစ်, အတူပျက်တို့ကိုလည်း မြင်ရလတ္တံ့။

www.dhammaransi.com

ဝဏ္ဏ, ဂန္ဓ, ရသ, ဩဇာတို့ကိုလည်း တခုတခုစီ သန့်ခြား၍ ရံခါရံခါ ကြည့်ရှုရာ၏။

မျက်လုံးအင်္ဂါ နားအင်္ဂါ နှာခေါင်းအင်္ဂါ လျှာအင်္ဂါတို့ကိုလည်း ယမ်းတောင့်သွတ်၍ ခွဲသကဲ့သို့ ရုတ်ခနဲ ရုတ်ခနဲ ပျက်ဆုံးမည်တို့ကို အထူးကွက်ခြား၍ ကြည့်ရှုကြလေ။

ခက်မာမှု၌ ဉာဏ်အမြင် ရှင်းလင်းမှ ကြွင်းသောရုပ်တို့ကို ရှုရမည်၊ ဉာဏ်အမြင် မရှင်းလင်းခဲ့လျှင် တလ, နှစ်လ စသည်တိုင်အောင်ပင် ခက်မာမှုတခုကို စွဲမြဲ၍ ရှုရမည်။

ဦးခေါင်း၌ ရူပက္ခန္ဓာကို ဉာဏ်အမြင်ပေါက်သောအခါ ဦးခေါင်း၌ ဖြစ်ကြကုန်သော နာမက္ခန္ဓာတို့ကို ရှုရာ၏။

ဦးခေါင်း၌ဖြစ်သော နာမ်ခန္ဓာ ၄-ပါး။ ။ဦးခေါင်း၌ဖြစ်သော နာမက္ခန္ဓာဆိုသည်ကား—စက္ခု၌ ဖြစ်ပေါ်တတ်သော နာမက္ခန္ဓာ ၄-ပါး, သောတ၌ ဖြစ်ပေါ်တတ်သော နာမက္ခန္ဓာ ၄-ပါး, ဃာန၌ဖြစ်ပေါ်တတ်သော နာမက္ခန္ဓာ ၄-ပါး, ဇိဝှါ၌ ဖြစ်ပေါ်တတ်သော နာမက္ခန္ဓာ ၄ ပါး, အတွင်းအပဖြစ်သော ဦးခေါင်း တခုလုံး၌ ဖြစ်ပေါ်တတ်သော နာမက္ခန္ဓာ ၄-ပါး၊ ဤ ၄-ပါး ၅-လီတို့ကို ဦးခေါင်းတခုလုံး၌ ဖြစ်ပေါ်ကြသော နာမက္ခန္ဓာ ၄-ပါး ဆိုသည်။

လောက၌ကား—

၁။ စက္ခု၌ ဖြစ်ပေါ်သော နာမက္ခန္ဓာ ၄-ပါးတို့ကို နာမက္ခန္ဓာဟူ၍ မသိကြ မခေါ်ကြကုန်၊ မြင်မှုဟူ၍ သိကြ ခေါ်ကြကုန်သည်။

၂။ ထို့အတူ နားနှစ်ဖက်အတွင်း၌ ဖြစ်ပေါ်သော နာမက္ခန္ဓာ ၄-ပါး တို့ကို လောက၌ ကြားမှုဟူ၍ သိကြသည်။

၃။ နှာခေါင်းတွင်း၌ ဖြစ်သော နာမက္ခန္ဓာ ၄-ပါးတို့ကို လောက၌ နံမှုဟူ၍ သိကြ ခေါ်ကြသည်။

၄။ လျှာအပြင်၌ဖြစ်သော နာမက္ခန္ဓာ ၄-ပါးတို့ကို လောက၌ လျက်မှုဟူ၍ သိကြ ခေါ်ကြသည်။

ထို့ပြင် ဦးခေါင်းတခုလုံး၌ဖြစ်သော နာမက္ခန္ဓာ ၄-ပါးတို့ကို လောက၌ ဦးခေါင်းနာသည် ဦးခေါင်းကိုက်သည် ဦးခေါင်းခဲသည် ယားသည် ယံသည် ကျိန်းသည် စပ်သည် ပူသည် အေးသည် အစရှိသည်ဖြင့်ရင်း၊ မျက်စိနာသည် မျက်စိကျိန်းသည် မျက်စိစပ်သည် အောင့်သည် နင့်သည် စူးသည် မျက်စိဖန်သည် ယားသည် ယံသည် အစရှိသည်ဖြင့်ရင်း၊ နားနာသည် နားကိုက်သည် နားယားသည် နှာခေါင်းယားသည် နှာခေါင်းစပ်သည် လျှာနာသည် လျှာယားသည် အစရှိသည်ဖြင့်ရင်း၊ သွားနာသည် သွားကိုက်သည် အစရှိသည်ဖြင့်ရင်း သိကြ ခေါ်ကြသည်။

နာမက္ခန္ဓာ ဖြစ်သည်ကို သိနည်း။ ။နာမ္မူကျင်မှုသည် မထင်ရှားမူ၍ အတွင်းအပဖြစ်သော ဦးခေါင်း တခုလုံးတွင် ထိုထိုနေရာ၌ ထိမှန်းသိသည်, တို့မှန်းသိသည်, လှုပ်မှန်းသိသည်ဟု ဖြစ်ခဲ့လျှင် ထိုနေရာတို့၌ နာမက္ခန္ဓာ ၄-ပါး ဖြစ်ပေါ်ပြီဟူ၍ မှတ်၊ နာမက္ခန္ဓာ ၄-ပါး မဖြစ်ပေါ်ခဲ့လျှင် ဘယ်နေရာက ဘာဖြစ်သည်ဟူ၍ မသိ။

အရေပေါ်၌ဖြစ်သော နာမက္ခန္ဓာ ၄-ပါး

အရေတွင်း၌ဖြစ်သော နာမက္ခန္ဓာ ၄-ပါး

အသားပေါ် အသားတွင်း အရိုးပေါ် အရိုးတွင်း ဦးနှောက်ပေါ် ဦးနှောက်တွင်းတို့၌ ဖြစ်ပေါ်သော နာမက္ခန္ဓာ ၄-ပါး

ရင်းတို့ကို နာသည် ကျင်သည် ယားသည် ယံသည် အစရှိသည်ဖြင့် လောက၌ သိကြ ခေါ်ကြသည်။

လောက၌ သိကြခေါ်ကြသည့်အတိုင်း အမြင် အကြား အနံ့ အလျက် အနာ အကျင် စသည်တို့ကို ရုပ်ခန္ဓာတို့မှ အသီးအခြား ကွက်ခြား၍ ရှုကြလေကုန်။

www.dhammaransi.com

ခန္ဓာ ၅-ပါးတို့၏ ဥပါဒ်စွန်း ဘင်စွန်း အာကာသပရိစ္ဆေဒအပိုင်း အခြားတို့နှင့်တကွ ကြည့်ပုံ ရှုပုံ ထင်ပုံ မြင်ပုံ အလုံးစုံတို့ကို ဥပမာအမျိုးမျိုးတို့နှင့်တကွ ရှေး၌ အသေအချာ အကျယ်ဝိတ္ထာရ ဖော်ပြခဲ့ပြီ၊ ရှေးဖော်ပြခဲ့ပြီးသော အချက်တို့ကို ဤအရာ၌ အကုန်ပေါ်စေရမည်။

ကြည့်စ ရှုစ၌ သွား၍နေသော ဣရိယာပုထ်ကို စိတ်ကူးလိုက်လျှင် ဦးခေါင်း၌ဖြစ်သော ခန္ဓာ ၅-ပါးတို့၏ ခြေတလှမ်း တလှမ်းတွင် တကြိမ် တကြိမ် အကုန် အကုန် ချုပ်ကွယ်မှု, အသစ် အသစ် ဖြစ်ပေါ်မှုတို့ကို မျက်စိဖြင့် မြင်သကဲ့သို့ တရွရွ တမွမွ ဒိဋ္ဌထင်မြင်အောင် အားထုတ်ကြလေ။

ရုပ်တွေ သဲကမ်းပြိုမျှ ပျက်ပုံ။ ။တလှမ်းတလှမ်းတွင် မြင်မှု, ကြားမှု, နံမှု, လျက်မှု, သိမှုတို့နှင့်တကွ ဦးခေါင်း တလုံးတလုံး ပျက်ဆုံး ကွယ်ပျောက်မှုကို မြင်သည့်နောက် ခြေတလှမ်း တလှမ်း အတွင်း၌ ဦးခေါင်းတခုလုံး နှစ်ကြိမ် ပျက်ဆုံးမှု, သုံးကြိမ် ပျက်ဆုံးမှု, လေးကြိမ်ပျက်ဆုံးမှု, ငါးကြိမ်ပျက်ဆုံးမှု, ခဏမစဲ တသဲသဲလျှင် သဲကမ်းပြိုသကဲ့သို့ ပျက်ဆုံးမှုတို့ကိုလည်း တစတစ ထင်မြင်နိုင်ကြကုန်လတ္တံ့။

သဏ္ဌာနနိမိတ်, သန္တတိနိမိတ် အရိပ်အရောင်ကြီး နှစ်ပါးတို့ ဉာဏ်၌ ကွယ်ပျောက်ကုန်သဖြင့် ဦးခေါင်းဟူ၍ အဟုတ်မရှိမှု, အရေဟူ၍ အဟုတ်မရှိမှု, အသားဟူ၍ အကြောဟူ၍ အရိုးဟူ၍ ဦးနှောက်ဟူ၍ အဟုတ်မရှိမှု, ဆံပင်မွေးညှင်းဟူ၍ အဟုတ်မရှိမှုကို ဉာဏ်၌ ပစ္စက္ခဒိဋ္ဌ မြင်ရသည် တိုင်အောင် အားထုတ်ရမည်။

ရိတ္တ တုစ္ဆ သုည။ ။ဉာဏ်၌ ထိုအလုံးစုံ ကွယ်ပျောက်ခဲ့လျှင် နိစ္စနိမိတ်မျိုး, အတ္တနိမိတ်မျိုး အကုန်ကွယ်ပျောက်၍ သက်သက်သော ရုပ်အစု ရုပ်အခဲ, နာမ်အစု နာမ်အပေါင်းမျှသာ အမှန်ရှိသည်ဟု ပစ္စက္ခဒိဋ္ဌ မြင်ရလိမ့်မည်၊ ဉာဏ်၌ နိစ္စနိမိတ်စသည်တို့ ကွယ်ပျောက်၍ ရုပ်အစု နာမ်အစု သက်သက်မျှ ဖြစ်သည်ကို ရိတ္တဟူ၍ တုစ္ဆဟူ၍ သုညဟူ၍ ဆိုသတည်း။

www.dhammaransi.com

အနိစ္စ ဝိပဿနာ။　　။ဉာဏ်၌ နိစ္စနိမိတ် ကွယ်ပျောက်ခဲ့လျှင် အနိစ္စဝိပဿနာ အလုပ် ထမြောက်ပြီ။

နိစ္စနိမိတ် ကွယ်ပျောက်ခဲ့လျှင်လည်း အတ္တသာရ နိမိတ် ကွယ်ပျောက်တော့သည်၊ အတ္တသာရနိမိတ် ကွယ်ပျောက်ခဲ့လျှင် အနတ္တ ဝိပဿနာ အလုပ် ထမြောက်ပြီ။

သုခနိမိတ်သည်မူကား အရဟတ္တမဂ်သို့ ရောက်မှ အကုန် ကွယ်ပျောက်သည်၊ သုခနိမိတ် ကျန်ရှိသည့်အတွက်ကြောင့် သောတာပန်, သကဒါဂါမ်, အနာဂါမ်တို့၌ တဏှာ, မာန စသော ကိလေသာ ကျန်ကြွင်းလျက် ရှိလေသည်။

မှိုရာရုပ်ပျက်တိုင်း နာမ်ပျက်ခြင်းကို ဥပမာဖြင့် ပြခြင်း　　ရုပ်တို့၏ပျက်မှုကို မြင်ခဲ့လျှင် ထိုထိုရုပ်တို့၌ အခိုက် အတန့် အားဖြင့် ဖြစ်ပေါ်သော နာမက္ခန္ဓာ ၄-ပါးတို့၏ သူ့ရုပ်နှင့် သူ့နာမက္ခန္ဓာ ပျက်ဆုံး၍ ပါလေသည်ကိုလည်း မြင်နိုင်သည်ဟူ၍ ကျမ်းဂန်တို့၌ ဆိုပေ၏။

မြင်ပုံကား—ရေအပြင်ကို မှီ၍ ရေ၌ပေါ်ကုန်သော နေဝန်းသဏ္ဍာန်, လဝန်းသဏ္ဍာန်, မျက်နှာသဏ္ဍာန် အစရှိကုန်သော အရိပ်တို့သည် မှီရာဖြစ်သောရေ အခြေအနေပျက်အောင် လှုပ်ရှားခဲ့လျှင် ပျက်ဆုံး ကွယ်ပျောက်ကြကုန်သကဲ့သို့။

ထို့အတူ ခြေတလှမ်း တလှမ်းအတွင်း၌ မြေကိုမြင်မှု ရေကိုမြင်မှု သစ်ပင် ချုံမြက်တို့ကိုမြင်မှု အစရှိကုန်သော နာမက္ခန္ဓာ ၄-ပါးတို့သည် မှီရာဖြစ်သော မျက်လုံးခေါ်သော ရုပ်စု ရုပ်ခဲ အခြေအနေ ပျက်တိုင်း ပျက်တိုင်း ချုပ်ပျက်ကြလေကုန်၏။

ခြေတလှမ်းတလှမ်း အတွင်း၌ ထိုထိုအသံကို ကြားမှုဟု ဆိုအပ်ကုန်သော နာမက္ခန္ဓာ ၄-ပါးတို့သည် မှီရာဖြစ်သော နားခေါ်သော ရုပ်စု ရုပ်ခဲ အခြေအနေ ပျက်တိုင်း ပျက်တိုင်း ချုပ်ပျက်ကြကုန်၏။

www.dhammaransi.com

ခြေတလုမ်း တလှမ်းအတွင်း၌ ထိုထို အနံ့ကို နံမှု, လျှာပေါ်၌ ထိုထို အရသာကို ခံစားမှုဟု ဆိုအပ်ကုန်သော နာမက္ခန္ဓာ ၄-ပါးတို့သည် မှီရာဖြစ်သော နှာခေါင်း ခေါ်သော လျှာခေါ်သော ရုပ်စု ရုပ်ခဲ အခြေအနေ ပျက်တိုင်း ပျက်တိုင်း ချုပ်ပျက်ကြကုန်၏။

ခြေတလှမ်းတလှမ်းအတွင်းမှာ ထိုထို ဦးခေါင်း အတွင်းအပ၌ **အရေ** ပူသည်၊ အရေအေးသည်၊ ဘယ်နေရာ ဘယ်ဌာန၌ လေခတ်သည်၊ ဘယ်နေရာဌာန၌ နာသည် ကျင်သည်၊ လှုပ်ရှားမှုန်းသိသည်၊ ထိမှန်းသိသည်ဟု ဆိုအပ်ကုန်သော နာမက္ခန္ဓာ ၄-ပါးတို့သည် မှီရာဖြစ်သော အရေစသည် ခေါ်သော ခက်မာမှု အစရှိသော ရုပ်စု ရုပ်ခဲ အခြေအနေ ပျက်တိုင်း ပျက်တိုင်း ချုပ်ပျက်ကြကုန်၏။

သူ့မှီရာ ရုပ်စု ရုပ်ခဲနှင့် သူ့နာမက္ခန္ဓာ အသီးအသီး မြင်ကြစေ။

အနိစ္စဘာဝနာ ၁၀-ပါး။ ။ပြဆိုခဲ့ပြီးသောအတိုင်း **အလုံးစုံကို** ထင်မြင်ကြသောအခါ၌—

ဣမေ ပဉ္စက္ခန္ဓာ၊ ဤငါးပါးသော ခန္ဓာတို့သည်—

၁။ အနိစ္စာ၊ မြဲခြင်းသဘော မရှိကုန်။

၂။ အဓုဝါ၊ ခိုင်မာခြင်းသဘော မရှိကုန်။

၃။ အသာရာ၊ အနှစ်သာရ မရှိကုန်။

၄။ စလာ၊ ရွှေ့ရှားတတ်ကုန်၏။

၅။ ပလောကဓမ္မာ၊ ပျက်စီးခြင်းသဘော ရှိကုန်၏။

၆။ ဝိပရိဏာမဓမ္မာ၊ ဖောက်ပြန်ခြင်းသဘော ရှိကုန်၏။

၇။ မရဏဓမ္မာ၊ သေဆုံးခြင်းသဘော ရှိကုန်၏။

၈။ ဝိဘဝဓမ္မာ၊ ဆုံးရှုံးခြင်းသဘော ရှိကုန်၏။

၉။ သင်္ခတာ၊ အဖန်ဖန် ပြုပြင်အပ်ကုန်၏။

၁၀။ ပဘင်္ဂုနော၊ ဖရိုဖရဲ ပြိုကွဲခြင်းသဘော ရှိကုန်၏။

www.dhammaransi.com

ဟူသော အနိစ္စလက္ခဏာ ၁၀-ပါးတို့သည် တလုံးတစည်းတည်း ဉာဏ် အမြင်၌ ပါဝင်ကြလေကုန်၏။

စလသဘော။ ။"စလာ၊ လှုပ်ရှားခြင်း သဘော ရှိကုန်၏" ဆိုသည် ကား—ယခုပင် သုခအဖို့, ယခုပင် ဒုက္ခအဖို့ ဖြစ်ခြင်းသဘောကို ဆိုသတည်း။

ဝိဘဝသဘော။ ။"ဝိဘဝါ၊ ဆုံးရှုံးခြင်း သဘောရှိကုန်၏" ဆိုသည် ကား—"သဗ္ဗသမ္ပတ္တိ၊အလုံးစုံသော အတင့်အတယ် အဖွယ်အရာ မင်္ဂလာကျက်သရေ ဟူသမျှသည်။ ဝိပတ္တိပရိယောသာနာ၊ ပျက်ပြုန်းဆုံးရှုံးခြင်းလျှင် အဆုံးရှိ၏"ဟူသည်နှင့်အညီ ခန္ဓာ ၅-ပါးနှင့် စပ်သော အကောင်းအမြတ် ဟူသမျှသည် အဆုံးအဆုံး၌ ပျက်ပြုန်းကုန် ဆုံးခြင်း အုပ်ချုပ်လျက် ရှိ၏ ဆိုလိုသည်။ အကြွင်းစု သိသာပြီ။

ခန္ဓာအစဉ်၌ အနိစ္စလက္ခဏာ ၁၀-ပါး အမြဲရှိခြင်း။ ။ဤအနိစ္စလက္ခဏာ ၁၀- ပါး တို့ သည် ကား အနမတဂ္ဂသံသရာ၌ တယောက်တယောက်သော သတ္တဝါ၏ ခန္ဓာ အစဉ်၌ မျက်တောင်တခတ် လျှပ်တပြက်မျှ ကင်းကွာကြသည်ဟူ၍ မရှိကုန်ပြီ၊ အဟုတ်ရှိမျိုး အမှန်ရှိမျိုး မဟုတ်သော ပုဂ္ဂိုလ် သတ္တဝါ၏ သေခြင်းကိုသာ သိမြင်ကြ၍—

အဟုတ်ရှိမျိုး အမှန်ရှိမျိုးဖြစ်သော ဓာတ်တို့၏ ခဏမစဲ သေခြင်း,

ဓမ္မတို့၏ ခဏမစဲ သေခြင်း,

ခက်မာမှု ဖွဲ့စေးမှု စသော ရုပ်ခန္ဓာတို့၏ ခဏမစဲ သေခြင်း,

မြင်မှု ကြားမှု အစရှိသော နာမက္ခန္ဓာတို့၏ ခဏမစဲ သေခြင်းတို့ကို မမြင်ကြကုန်သော သတ္တဝါအပေါင်းတို့သည်ကား ထိုအနိစ္စလက္ခဏာ ဆယ်ပါးတို့ကို ဘဝအဆုံး အဆုံးမှာမှ တဘဝလျှင် တခါသာ တွေ့ကြုံကြ ရကုန်သည်ဟူ၍ မှတ်ထင် မြင်မှား၍ နေကြကုန်၏။

www.dhammaransi.com

အနိစ္စာနုပဿနာဉာဏ်။ ။ဘဝအဆုံး အဆုံးမှာမှ တဘဝလျှင် တခါသာ တွေ့ကြုံကြရကုန်သည်ဟု မှတ်ထင်၍ နေကြကုန်သော ဤအနိစ္စလက္ခဏာ ၁၀-ပါးတို့သည်မူကား အနမတဂ္ဂ သံသရာ၌ တယောက်တယောက်သော သတ္တဝါ၏ ခန္ဓာအစဉ်၌ မျက်တောင်တခတ် လျှပ်တပြက်မျှ ကွက်လပ်မရှိဘဲ အမြဲကပ်တိုက်၍ နေကုန်၏ဟု ထင်မှု မြင်မှု အမြင်ဉာဏ်ပေါက်မှုကို အနိစ္စာနုပဿနာဉာဏ်ဆိုသည်။

ဘဝအဆုံး အဆုံးမှာမှ သတ္တဝါသေသည် မည်သူသေရှာသည် မည်ဝါသေရှာသည်ဟူ၍ သိမြင်မှုကို အနိစ္စာနုပဿနာဉာဏ် မဆိုရ။

အဘယ့်ကြောင့်နည်းဆိုသော်—

ထိုသိမြင်မှုသည် ရုပ်တရား နာမ်တရားတို့ကို ထုတ်ဖော်၍သိသော အသိမျိုးလည်း မဟုတ်၊ တရားမရှိသော အရိုင်းအစိုင်းဖြစ်ကုန်သော သူတို့လည်း ထိုသမ္မုတိမရဏကိုမူကား သိကြ မြင်ကြလျက်ပင် ဖြစ်ကုန်သောကြောင့်တည်း။

ဤကား သွားခြင်း ဣရိယာပုထ်၌ ဦးခေါင်း၌ ခန္ဓာ ၅-ပါးတို့၏ အနိစ္စလက္ခဏာ,အနိစ္စဘာဝနာ ၁၀-ပါးကို အမြွက်မျှ ပြဆိုချက်တည်း။

သွားဆဲအခါ၌ အနိစ္စလက္ခဏာ ၁၀-ပါး ပွါးပုံ

ဤနည်းအတိုင်း သွားဆဲအခါ၌—

၁။ လည်ပင်းအဖို့၌ရင်း

၂။ အဆုတ် အသည်း နှလုံး ကျောက်ကပ်နှင့်တကွသော ရင်အဖို့ ကျောအဖို့တို့၌ရင်း

၃။ အူမ အူသိမ်နှင့်တကွသော ဆီးဝမ်းအဖို့ ခါး,တင်ပါးအဖို့တို့၌ရင်း,

၄။ ပေါင်နှစ်ဖက် အဖို့တို့၌ရင်း

၅။ ခြေသားလုံး အဖို့တို့၌ရင်း

၆။ ခြေဖဝါးအဆုံးရှိသော ခြေဖမိုးတို့၌ရင်း

www.dhammaransi.com

ခြေတလှမ်း တလှမ်း အတွင်းအတွင်း၌ အလုံးစုံသော ခက်မာမှု ဖွဲ့စေးမှု အစရှိသော ရုပ်ခန္ဓာ နာမ်ခန္ဓာတို့၏ ဖြစ်မှု ပျက်မှုဟူသော အနိစ္စ အချက်တို့ကို ဉာဏ်နိုင်ရုံ ပိုင်း၍ ပိုင်း၍ ကြည့်လေ။

တကိုယ်လုံး စပ်မိသောအခါ၌မူကား—

ခြေတလှမ်း တလှမ်း အတွင်း၌ တကိုယ်လုံး တကိုယ်လုံး အကုန် အကုန် ပျက်ဆုံးမှုကို ရှေး၌ မှန်အပြင်၌ ထင်သော သူယောင်ကြီးကို စံပြု၍ ခက်မာမှု ဓာတ်သူယောင်ကြီး, ဖွဲ့စေးမှုဓာတ်သူယောင်ကြီး, ပူနွေးမှု ဓာတ်သူယောင်ကြီး, လှုပ်ကြွမှု ဓာတ်သူယောင်ကြီး, အဆင်းဓာတ် သူ ယောင်ကြီး စသည်ပြု၍ ကြည့်ရှုလေ။

ဉာဏ်နိုင်လျှင် အလို ရှိတိုင်း ကြံဖန်၍ ကြည့်နိုင်တော့သည်။

ထိုထိုနေရာတို့၌ လှုပ်မှန်းသိမှု ထိမှန်းသိမှု နာမှု ကျင်မှု အစရှိသော ကာယဝိညာဏ် နာမ်ခန္ဓာတို့၏ မှီရာဖြစ်သော အရေရုပ်စု အသားရုပ်စု အကြောရုပ်စု အရိုးရုပ်စုတို့နှင့်တကွ တသုတ်တသုတ် ချုပ်ပျက်၍ပါမှု တို့ကိုလည်း ကြည့်ရှုလေ။

နှလုံးသွေး အတွင်း၌ဖြစ်သော ဘဝင်မနော, ဇောမနောတို့ကိုမူကား ရှေး၌ ပြဆိုခဲ့ပြီးသောအတိုင်း အသီးကွက်ခြား၍ အထူးအားထုတ်လေ။

ဦးခေါင်း၌ကဲ့သို့ တကိုယ်လုံး၌ ခန္ဓာ ၅-ပါးတို့၏ ဖြစ်မှု ပျက်မှုကို နိုင်နင်းစွာ ထင်မြင်၍ ထိုထို သဏ္ဌာန နိမိတ်ကြီးငယ်, သန္တတိ နိမိတ် ကြီးငယ်တို့ ကွယ်ပျောက်သဖြင့် နိစ္စနိမိတ်, အတ္တနိမိတ်တို့ ဉာဏ်၌ ကွယ် ပျောက်သောအခါ—

ဣမေ ပဉ္စက္ခန္ဓာ၊ ဤခန္ဓာ ငါးပါးတို့သည်။

၁။ အနိစ္စာ၊ မြဲခြင်းသဘော မရှိကုန်။

၂။ အဓုဝါ၊ ခိုင်မာခြင်းသဘော မရှိကုန်။

၃။ အသာရာ၊ အနှစ်သာရ မရှိကုန်။

၄။ စလာ၊ ရွေ့ရှားတတ်ကုန်၏။

www.dhammaransi.com

၅။ ပလောကဓမ္မာ၊ ပျက်စီးခြင်းသဘော ရှိကုန်၏။

၆။ ဝိပရိဏာမဓမ္မာ၊ ဖောက်ပြန်ခြင်းသဘော ရှိကုန်၏။

၇။ မရဏဓမ္မာ၊ သေဆုံးခြင်းသဘော ရှိကုန်၏။

၈။ ဝိဘဝဓမ္မာ၊ ဆုံးရှုံးခြင်းသဘော ရှိကုန်၏။

၉။ သင်္ခတာ၊ အဖန်ဖန် ပြုပြင်အပ်ကုန်၏။

၁၀။ ပဘင်္ဂုနော၊ ဖရိုဖရဲ ပြိုကွဲခြင်းသဘော ရှိကုန်၏။

ဟူသော အနိစ္စလက္ခဏာ ၁၀-ပါးတို့သည် တလုံးတစည်းတည်း ဉာဏ်အမြင်၌ ပါဝင်ကြလေကုန်၏၊ ရှေး၌ ပြဆိုခဲ့ပြီးဖြစ်၍ ဤ၌ တမ်းရမ်းမိရုံသာ ပြဆိုတော့သည်။

သွားခြင်း ဣရိယာပုထ် ပြီး၏။

ရပ်စဉ်စသည်၌ ခန္ဓာ ၅-ပါး ဖြစ်ပျက်ရှုပုံ။ ။ရပ်ခြင်း ဣရိယာပုထ်, ထိုင်ခြင်း ဣရိယာပုထ်,လျောင်းခြင်း ဣရိယာပုထ်တို့၌လည်း အသီးအသီး ခန္ဓာ ၅-ပါးတို့၏ ဖြစ်ပုံပျက်ပုံတို့ကို ဣရိယာပထ သန္တာပ တေဇောဓာတ်မီး၏ အမြဲထမှု လောင်မှုကို သူယောင်ရပ်ကြီး ဥပမာနှင့်တကွ အမြဲထုထောင်၍ ကြည့်ရှုလေ။

အနိစ္စ ဝိပဿနာ

အနိစ္စ ဝိပဿနာမှု။ ။အနိစ္စ ဝိပဿနာမှုမည်သည် — ပုဂ္ဂိုလ် သတ္တဝါ အင်္ဂါကြီးငယ်, ထိုထို ကောဋ္ဌာသဟူသော နိစ္စနိမိတ်ကြီးငယ်, အတ္တသာရနိမိတ်ကြီးငယ်တို့ ကွယ်ပျောက်ကုန်၍ ခန္ဓာ ၅-ပါးတည်းဟူသော ရိတ္တဓမ္မခဲ, တုစ္ဆဓမ္မခဲ, သုညဓမ္မခဲတွေတို့သာ ဉာဏ်၌ ကျန်ရှိကုန်၍ ခဏမစဲ ဖြစ်မှု ပျက်မှုကို အကုန်အလင်း ပေါ်အောင် အားထုတ်ရသော အမှုဖြစ်သည်။

ဣရိယာပုထ် လေးပါးအကုန် စပ်မိသောအခါ၌ အနိစ္စဝိပဿနာအလုပ် ထုထောင်မှု ထမြောက်လေ၏၊ သတ္တဝါတခု ခန္ဓာကိုယ်တခု၌ ပေါက်ရောက်

www.dhammaransi.com

ထမြောက်လျှင် အနမတဂ္ဂသံသရာ၌ ရှိသမျှသော သတ္တဝါခန္ဓာတို့၌ ထမြောက်လေတော့သည်။

သက်မဲ့ဝတ္ထု၌အနိစ္စလက္ခဏာ ၁၀ ပါး။ ။အသက်မဲ့ဖြစ်သော အလုံးစုံသော ရုပ်စု ရုပ်ခဲတို့၌လည်း ခက်မာမှု ဖွဲ့စေးမှု စသည်တို့ကို ခွဲခြား၍ သဏ္ဌာနနိမိတ်၊ သန္တတိနိမိတ်တို့ကို ကွယ်ပျောက်စေ၍ ရုပ်စု ရုပ်ခဲ၊ အနိစ္စစု အနိစ္စခဲ၊ ဂိုတ္တမေ့စု ဂိုတ္တမေ့ခဲ၊ တုစ္ဆမေ့စု တုစ္ဆမေ့ခဲ၊ သုညမေ့စု သုညမေ့ခဲတို့မှတပါး ဉာဏ်၌ ဘယ်သင်း ဘယ်ဟာ တခုမျှ ရှာကြံ၍ မရသည်တိုင်အောင် ကြည့်ရှုအားထုတ်ရာ၏။

ဤအသက်မဲ့ ဝတ္ထုတို့၌လည်း အနိစ္စလက္ခဏာ ၁၀-ပါး အသီးအသီး ရှိကြကုန်သည်သာတည်း၊ မြင်းမိုရ်တောင်ကြီး မဟာပထဝီ မြေကြီးပင် ဖြစ်သော်လည်း ဤ အနိစ္စလက္ခဏာ ၁၀-ပါးတို့နှင့် ခဏမစဲ အမြဲပြည့်စုံ၍ နေကြကုန်သည်သာတည်း။

ဤအသက်မဲ့ဝတ္ထုတို့၌ အနိစ္စလက္ခဏာတို့ကို ရှုမှုသည်ကား ထိုဝတ္ထုတို့၏ ဒုက္ခသစ္စာအဖြစ်ကို ထင်ရှားထုတ်ဖော်ရန် အကျိုးငှါသာတည်း၊ ထို့ကြောင့် လူတို့သာယာတွယ်တာကြသော လူ့အသုံးအဆောင်မျိုး၊ နတ်အသုံးအဆောင်မျိုးတို့၌သာ လိုရင်းတည်း၊ ထိုဝတ္ထုတို့၌ကား ဒုက္ခလက္ခဏာ ထင်မြင်မှုသည်သာ လိုရင်းပဓာနတည်း။

အနိစ္စဝိပဿနာအလုပ် ထူထောင်မိသည်ရှိသော် ဒုက္ခဝိပဿနာအလုပ် အနတ္တဝိပဿနာအလုပ်တို့လည်း ထူထောင်မိကုန်တော့သည်။

အနတ္တ။ ။ထို့ကြောင့် မြတ်စွာဘုရားသည်—

၁။ စက္ခုံ ဘိက္ခဝေ အနိစ္စံ၊ ယဒနိစ္စံ တံ ဒုက္ခံ၊ ယံ ဒုက္ခံ တဒနတ္တာ၊ နေတံ မမ၊ နေသောဟမသ္မိ၊ န မေသော အတ္တာတိ ဝေမေတံ ယထာဘူတံ သမ္မာ ပညာယ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။

၂။ သောတံ ဘိက္ခဝေ အနိစ္စံ၊ ယဒနိစ္စံ တံ ဒုက္ခံ၊ ယံ ဒုက္ခံ တဒနတ္တာ၊ နေတံ မမ၊ နေသောဟမသ္မိ၊ န မေသော အတ္တာတိ ဝေမေတံ ယထာဘူတံ သမ္မာ ပညာယ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။

www.dhammaransi.com

၃။ ဃာနံ ဘိက္ခဝေ အနိစ္စံ၊ ယဒနိစ္စံ တံ ဒုက္ခံ၊ ယံ ဒုက္ခံ တဒနတ္တာ၊ နေတံ မမ၊ နေသောဟမသ္မိ၊ န မေသော အတ္တာတိ ဧဝမေတံ ယထာဘူတံ သမ္မာ ပညာယ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။

၄။ ဇိဝှါ ဘိက္ခဝေ အနိစ္စံ၊ ယဒနိစ္စံ တံ ဒုက္ခံ၊ ယံ ဒုက္ခံ တဒနတ္တာ၊ နေတံ မမ၊ နေသောဟမသ္မိ၊ န မေသော အတ္တာတိ ဧဝမေတံ ယထာဘူတံ သမ္မာ ပညာယ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။

၅။ ကာယော ဘိက္ခဝေ အနိစ္စံ၊ ယဒနိစ္စံ တံ ဒုက္ခံ၊ ယံ ဒုက္ခံ တဒနတ္တာ၊ နေတံ မမ၊ နေသောဟမသ္မိ၊ န မေသော အတ္တာတိ ဧဝမေတံ ယထာဘူတံ သမ္မာ ပညာယ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။

၆။ မနော ဘိက္ခဝေ အနိစ္စံ၊ ယဒနိစ္စံ တံ ဒုက္ခံ၊ ယံ ဒုက္ခံ တဒနတ္တာ၊ နေတံ မမ၊ နေသောဟမသ္မိ၊ န မေသော အတ္တာတိ ဧဝမေတံ ယထာဘူတံ သမ္မာ ပညာယ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ[1]။

ဟူ၍ ဟောတော်မူသည်၊ စက္ခုသည် အနိစ္စသာ ဖြစ်၏၊ အနိစ္စမှန်လျှင် ဒုက္ခသာ ဖြစ်၏၊အနိစ္စ ဒုက္ခမှန်လျှင် အနတ္တသာ ဖြစ်၏- ဟူလိုသည်။

စူဠဝေဒလ္လသုတ်[2]စသည်တို့၌လည်း—

စက္ခုံ နိစ္စံ ဝါ အနိစ္စံ ဝါ တိ။

အနိစ္စံ ဘန္တေ။

ယံ ပနာနိစ္စံ ဒုက္ခံ ဝါ တံ သုခံ ဝါ တိ။

ဒုက္ခံ ဘန္တေ။

ယံ ပနာနိစ္စံ ဒုက္ခံ ဝိပရိဏာမဓမ္မံ၊ ကလ္လံ နု တံ သမနုပဿိတုံ ဧတံ မမ, ဧသောဟမသ္မိ,ဧသော မေ အတ္တာတိ။

၁။ ခန္ဓဝဂ္ဂသံယုတ်၊ယဒနိစ္စသုတ်၊နှာ-၁၉။ သဠာယတနဝဂ္ဂသံယုတ်၊အဇ္ဈတ္တာနိစ္စ-ယဒနိစ္စသုတ်၊ နှာ-၃၆၃။ (အနည်းငယ် မတူ)။

၂။ ဥပရိပဏ္ဏာသပါဠိတော်၊ နှာ-၃၂၄။

www.dhammaransi.com

နေဒ ဟေတံ ဘန္တေ။

အစရှိသည်ဖြင့် ဟောတော်မူသည်၊ ယခင်ဒေသနာတော်နှင့် အကျဉ်း အကျယ်မျှသာ ထူးကြသည်။

လူမိုက်လှည်းသမားနှင့် ပညာရှိလှည်းသမားတို့ မေးဖြေပုံ

ငှက်ပျောတုံးပမာ ရုပ်နာမ်ခန္ဓာ။ ။ဥပမာကား—အလွန် ရှည်လှသော ကန္တာရခရီးခဲသို့ သွားကြကုန်သော လှည်းသမားတို့တွင် တယောက်သောသူက တယောက်သောသူကို ဆိုရာ၏။

မိမိတို့ လှည်းတို့၌ ငှက်ပျောတုံးကို လှည်းဝင်ရိုး လှည်းထမ်းပိုး ပြုရသော် သင့်လျော်မည်လောဟု မေးလေရာ၏။

မသင့်လျော်ဟု ဖြေပေရာ၏။

အဘယ့်ကြောင့် မသင့်လျော်သနည်းဟု မေးပြန်ရာ၏။

ဒုက္ခများစွာ ဖြစ်လိမ့်မည်ဟု ဖြေပေရာ၏။

အဘယ့်ကြောင့် ဒုက္ခများစွာ ဖြစ်လိမ့်မည်နည်းဟု မေးပြန်ရာ၏။

ပြုပြင်မှု ဒုက္ခ မစဲရာပြီ၊ ခရီးခဲကို လွန်မြောက်တော့မည် မဟုတ်ပြီ၊ ခရီးခဲ၌ ငတ်မွတ်ခြင်းဘေးကြီးမှုရင်း, ခြင်္သေ့ သစ် ကျား သားရဲ ဘီလူး တို့ ဘေးမှုရင်း လွတ်နိုင်တော့မည် မဟုတ်ပြီ၊ မိမိတို့ အလိုရှိကြသော ဥစ္စာစီးပွါးစခန်းသို့ ရောက်နိုင်တော့မည် မဟုတ်ပြီ၊ ဤသို့ ဒုက္ခများစွာ ဖြစ်လိမ့်မည်ဟု ဖြေပေရာ၏။

အဘယ့်ကြောင့် ဤသို့ ဒုက္ခများစွာ ဖြစ်ရသနည်းဟု မေးပြန်ရာ၏။

ငှက်ပျောတုံးမည်သည် အနှစ်ကို ဝေးစွ အကာအမာမျှရှိသော ဝတ္ထု မျိုး မဟုတ်၊ လှည်းဝင်ရိုး လှည်းထမ်းပိုး ပြုလုပ်ခဲ့သော် လှည်းတချက် အလုပ်အလုက် မခံ၊ ခဏမစဲ ကျိုးပျက်သောကြောင့် ဒုက္ခများစွာ ဖြစ်ရာ သည်ဟု ဖြေဆိုပေရာ၏။

www.dhammaransi.com

ထိုအခါမှ ငှက်ပျောတုံးကို လှည်းဝင်ရိုး လှည်းထမ်းပိုး ပြုလုပ်ခဲ့သော် ထိုလှည်းရှင်သည် ကန္တာရခရီးခဲ၌ ငှက်ပျောတုံး နှိပ်စက်ခွင့်တွေကို အကုန်သိမြင်လေ၍ ငှက်ပျောတုံးကို လှည်းအင်္ဂါ၌ အသုံးပြုရန် အာလယပြတ်ကင်းလေရာ၏။

ဥပမာ-ဥပမေယျ စပ်ဟပ်ပြချက်

သံသရာခရီးကြီးသည် ထိုကန္တာရခရီးခဲနှင့် တူ၏။

ပုထုဇဉ်သတ္တဝါသည် ငှက်ပျောတုံး ချောမွေ့သည်ကိုသာ မြင်သော လှည်းသမား လူနှမ်းနှင့် တူ၏။

မြတ်စွာဘုရားသည် ငှက်ပျောတုံး မခိုင်မှု အနိစ္စကိုင်ငး, လှည်းရှင်အား ငှက်ပျောတုံးနှိပ်စက်ခွင့် ဒုက္ခတွေကိုင်ငး သိမြင်သော ပညာရှိယောကျ်ားနှင့် တူ၏။

၄။ ရုပ်ခန္ဓာ နာမ်ခန္ဓာစုသည် ငှက်ပျောတုံးနှင့် တူ၏။

လှည်းတချက် အလှုပ်အလှက်မျှမခံ ခဏမစဲ ကျိုးပျက်သဖြင့် ပြုပြင်မှုဒုက္ခကြီးမှ စ၍ ထိုခရီးခဲ၌ ပြဆိုခဲ့ပြီးသော ဘေးတို့မှ လွတ်ခွင့်မရှိခြင်း, အလိုရှိရာ ဥစ္စာစီးပွါး စခန်းသို့ မရောက်ရခြင်းဟူသော ငှက်ပျောတုံး၏ နှိပ်စက်မှုကဲ့သို့ အလှုပ်တချက်မျှ လှုလှုမခံ ခဏမစဲ ချုပ်ပျက်ခြင်း အနိစ္စသဘောကြောင့် အသက်မွေးမှု ဒုက္ခကြီး, ဂင်္ဂါသဲမျှမက ပွင့်တော်မူကြကုန်သော ဘုရားရှင်တို့နှင့် တလွဲတည်း လွဲ၍ လာခဲ့ရခြင်းဟူသော ဤခန္ဓာတို့၏ နှိပ်စက်မှုကြီးတွေ အနန္တကို သိအပ်၏။

ဥပမာဖြင့် ပြအပ်သော အဓိပ္ပါယ်။ ။ဤဥပမာဖြင့်—

၁။ ထိုငှက်ပျောတုံးသည် လှည်း၏အင်္ဂါအမှု၌ အနိစ္စတုံး ဒုက္ခတုံးကြီး ဖြစ်၍ ဝင်ရိုးထမ်းပိုးစသော လှည်း၏အင်္ဂါ ပြုခြင်းငှါ သက်သက် မထိုက်သကဲ့သို့ သံသရာခရီးခဲကြီး၌ ခန္ဓာ ၅-ပါးတို့သည် အနိစ္စမျိုးသာ ဖြစ်ကုန်၏။

www.dhammaransi.com

၂။ အနိစ္စမျိုးဖြစ်သည့်အတွက်ကြောင့် ပြဆိုခဲ့ပြီးသော နှိပ်စက်မှုကြီးတွေ့ အနန္တတို့နှင့် အမြဲနှိပ်စက် တတ်ကုန်သည်ဖြစ်၍ ဒုက္ခမျိုးသာ ဖြစ်ကုန်၏။

၃။ ဤကဲ့သို့သော အနိစ္စတုံးကြီး, ဒုက္ခအနန္တတုံးကြီးတွေကို မိမိတို့၏ ကိုယ်ပြုလုပ်၍ မလွှတ်နိုင်ဘဲ စွဲလမ်းခြင်း, ကိုယ်အင်္ဂါပြုလုပ်၍ မလွှတ်နိုင်ဘဲ စွဲလမ်းခြင်းငှါ မထိုက်ကုန်၊ စွန့်ပစ်ခြင်းငှါသာ ထိုက်ကုန်သည်ဟူသော အနက်ကို ပြလိုရင်းတည်း။

ခန္ဓာ ၅-ပါးကို အတ္တဟု စွဲလမ်းပုံ။ ။တဏှာ, မာန, ဒိဋ္ဌိတို့ဖြင့်—

၁။ ငါ၏ စက္ခုတည်း။

၂။ ငါ၏ မြင်မှုတည်း။

၃။ စက္ခုသည်ပင်လျှင် ငါဘည်း။

၄။ မြင်မှုသည်ပင်လျှင် ငါတည်း။

၅။ စက္ခုသည် ငါ၏အတ္တတည်း၊ ငါ၏ကိုယ်တည်း။

ဟု အခိုင်အမြဲ စွဲလမ်း၍ နေကြမှုသည် မိမိတို့၏ ကိုယ်ပြုမှု, ကိုယ်အင်္ဂါပြုမှု မည်၏။ ထိုအစွဲအလမ်းကို ဉာဏ်ဖြင့်ပယ်ဖျက်မှုသည် စက္ခုစသည်ကို မိမိတို့၏ ကိုယ်အဖြစ်, ကိုယ်အင်္ဂါအဖြစ်မှ စွန့်ပစ်ခြင်း မည်၏။

သူဌေး သူကြွယ်ဖြစ်ကြရန် မဟာသမုဒ္ဒရာကို ကူး၍ ဥစ္စာစီးပွါး ပြုလုပ်မည် ရှိကြရာ ငှက်ပျောတုံးတွေကို ဖောင်လုပ်ရသော် သင့်လျော်မည်လော, ငှက်ပျောတုံးတွေကို ဆက်၍ ရွက်တိုင်စသည်လုပ်ရသော် သင့်လျော်မည်လော အစရှိသည်ဖြင့်လည်း မေးခန်း ဖြေခန်းထုတ်၍ ဥပမာ ပြဆိုရန် ပေါ်များလှ၏။

ငှက်ပျောတုံးဖောင်နှင့်တူသော အတ္တဘော

လောက၌ ငှက်ပျောတုံးကို ဖောင်လုပ်မှု ဆိုသည်ကား ငှက်ပျောတုံးကို ဖောင်အတ္တ လုပ်မှုပင်တည်း၊ ငှက်ပျောတုံးကို ဖောင်၏ကိုယ် ဖောင်၏ အတ္တ ပြုလုပ်၍ ထို ငှက်ပျောတုံးဖြင့်

www.dhammaransi.com

မဟာသမုဒ္ဒရာသို့ ကူးခဲ့သော် ထို ဖောင်ရှင်တို့သည် ဒုက္ခကြီးစွာရောက်၍ ခဏခြင်း နစ်မြုပ်ကြကုန်လတ္တံ့။

အဘယ့်ကြောင့်နည်းဆိုသော် လှိုင်းလေ တချက်မျှ အလှုပ်အလှုက်မခံ ပျက်စီးလွယ်လှသော အနိစ္စ ဝတ္ထုမျိုးကို ဖောင်၏ အတ္တာပြုလုပ်မိသော ကြောင့်တည်း။

ဥပမာ-ဥပမေယျ စပ်ဟပ်ပြချက်

ဤဥပမာ၌—

၁။ အနမတဂ္ဂ သံသရာကြီးသည် မဟာသမုဒ္ဒရာနှင့် တူ၏။

၂။ ကိလေသာတို့သည်ငင်း, ဇရာမရဏတို့သည်ငင်း မဟာသမုဒ္ဒရာ အပြင်၌ အမြဲဖြစ်၍နေသော လေကြမ်း လှိုင်းကြမ်း တို့နှင့် တူကုန်၏။

၃။ သတ္တဝါတို့သည် ဖောင်ရှင်တို့နှင့် တူကုန်၏။

၄။ အတ္တဘောတို့သည် ဖောင်နှင့် တူကုန်၏။

၅။ စက္ခု,သောတ အစရှိသော ရုပ်ခန္ဓာ,နာမ်ခန္ဓာတို့သည် ငှက်ပျော တုံးတို့နှင့် တူကုန်၏။

၆။ ထိုဖောင်ရှင်တို့သည် ခဏခြင်း နစ်မြုပ်ကြကုန်သကဲ့သို့ အန-မတဂ္ဂသံသရာ၌ လူ, နတ်, ဗြဟ္မာ သတ္တဝါတို့သည် အပါယ်လေးပါးသို့ အဖန်တလဲလဲကျ၍ နေကြရကုန်၏။

အဘယ့်ကြောင့်နည်းဆိုသော်—အခိုင်အမြဲမျိုး မဟုတ်သော စက္ခု သောတ အစရှိသော ရုပ်ခန္ဓာ နာမ်ခန္ဓာတို့ကို အတ္တာပြုမှား၍ နေကြသော ကြောင့်တည်း။

အတ္တပြုမှု။ ။အတ္တပြုမှုဆိုသည်ကား— ရရှိ၍နေသော စက္ခု စသည်ကို ငါ့အတ္တဟု ငါ့ကိုယ်ဟု ငါမြင်သည် ငါကြားသည် ငါကြံသည်ဟု သာယာခြင်းသည်လည်း အတ္တပြုမှု မည်၏။

www.dhammaransi.com

နောက်နောက်ဘဝတို့၌ စက္ခု၏ ပြည့်စုံခြင်း, သောတ၏ ပြည့်စုံခြင်း, ဃာန၏ ပြည့်စုံခြင်း, ဇိဝှါ၏ ပြည့်စုံခြင်း, ကာယ၏ ပြည့်စုံခြင်း, မနော၏ ပြည့်စုံခြင်းကို အမြဲတောင့်တ၍ ရှေးရှေးဘဝတို့က ကုသိုလ်ဒါနတို့ကို ပြုခြင်းများသည် စက္ခုစသည်တို့ကို အမြဲအတ္တပြုမှု မည်၏။

အသင်္ခတ နိစ္စဓာတ်ကြီး။　။ယခုဘဝ၌ အနတ္တဉာဏ်အမြင် ပေါ်ပေါက်အောင် အားထုတ်၍ ထိုဉာဏ်အမြင် ပေါ်ပေါက်ခဲ့သည်ရှိသော် အတ္တပြုလုပ်မှု ကျွတ်လွတ်ကြကုန်၏၊ ထိုကျွတ်လွတ်မှုဟူသော ဓာတ်ကြီးသည် အသင်္ခတဓာတ်ကြီးပေတည်း၊ အနမတဂ္ဂ သံသရာ၌ အစဉ်ခိုင်မြဲသော နိစ္စဓာတ်ကြီးပေတည်း။

ထို့ကြောင့် ငါတို့ ဘုရားသာသနာ၌ ကျွတ်ကြသူ အပေါင်းတို့တွင် အညံ့ဆုံး အများဆုံး ဖြစ်ကြကုန်သော လူဘုံစဉ်စံ အနန္တ နတ်ဘုံစဉ်စံ အနန္တ ပြဟ္မာဘုံစဉ်စံ အနန္တတို့သည် အနိစ္စမျိုး ဖြစ်ကုန်သော ရုပ်ခန္ဓာ နာမ်ခန္ဓာတို့ကို အတ္တပြု၍ မှီတွယ်မှုမှ ကျွတ်လွတ်ကြကုန်၍ ထိုအသင်္ခတ နိစ္စဓာတ်ကြီးကို အပြီးမှီတွယ်ကြကုန်သည်ဖြစ်၍ ဘဝများစွာ ကမ္ဘာများစွာ သံသရာ၌ ကျင်လည်၍ သွားကြကုန်သော်လည်း အထက်သို့ ဆန်တက်သမားတို့သာတည်း။

သံသရာဝဋ်ဒုက္ခ၌ မြုပ်သမား, မျောသမား မဟုတ်ကြပေကုန်ပြီ၊ နစ်သမား, မွန်းသမား မဟုတ်ကြပေကုန်ပြီ၊ ပုထုဇဉ်ဘုံသား, လောကီဘုံသား, သံသရာဘုံသားမျိုး မဟုတ်ကြပေကုန်ပြီ၊ အရိယာဘုံသား, လောကုတ္တရာဘုံသား, သဥပါဒိသေသ ပဌမနိဗ္ဗာန်ဘုံသားတို့ပေတည်း။

ငှက်ပျောဖောင် ဥပမာ။　။ဥပမာကား— ငှက်ပျောဖောင်နှင့် မဟာသမုဒ္ဒာကို ကူးကြကုန်သည်ရှိသော်လှိုင်းလေ တချက် အတန်ငယ် လှုပ်ခဲ့လျှင်ပင် ဖောင်ပျက်၍ ခဏခြင်း မြုပ်ကြလေကုန်ရာ၏၊ တဖန်ငှက်ပျောဖောင်လုပ်၍ ကူးပြန်လျှင် တဖန် ခဏခြင်း မြုပ်ကြကုန်ပြန်ရာ၏၊အကြိမ်တရာလုပ်၍ ကူးလျှင် အကြိမ်တရာပင် ခဏခြင်း မြုပ်ကြကုန်ပြန်ရာ၏၊ အကြိမ်တထောင် လုပ်၍ကူးလျှင် အကြိမ်တထောင်ပင်

www.dhammaransi.com

ခဏခြင်း မြုပ်ကြကုန်ရာ၏၊ အကြိမ်ပေါင်း အနန္တ ငှက်ပျောဖောင်လုပ်၍ ကူးလျှင် အကြိမ်ပေါင်း အနန္တ ခဏခြင်း မြုပ်ကြကုန်ရာ၏။

မဟာသမုဒ္ဒရာ လေ, မဟာသမုဒ္ဒရာ လှိုင်းမည်သည် အလွန်လည်း ကြီးကျယ်၏၊ ဘယ်အခါမှ ပြတ်လပ်သည်ဟူ၍ မရှိ၊ထိုသူတို့မှာ မဟာသမုဒ္ဒရာထက် ကြီးကျယ်လှသော ဘေးကြီးမည်သည် မရှိ၊ ကူးတိုင်း ကူးတိုင်း ခဏခြင်းမြုပ် ခဏခြင်းမျောချည်း ဖြစ်ကြကုန်ရာ၏။

အဘယ့်ကြောင့်နည်း ဆိုသော်— ငှက်ပျောဖောင်၏ ပျက်လွယ်မှုကြောင့်ရင်း, မိမိတို့ကလည်း ငှက်ပျောဖောင်မှတပါး မှီတွယ်ရန် မရှိ၊ ငှက်ပျောဖောင်ကိုသာ မှီတွယ်ရလျက် ရှိလေသောကြောင့်ရင်းတည်း။

လူ့ဘဝကို တကြိမ် ရပြန်ဘိ၊ အပါယ်ဘုံသို့ မြုပ်ပြန်ဘိ။ နတ်ဘဝကို တကြိမ် ရပြန်ဘိ၊ အပါယ်ဘုံသို့ မြုပ်ပြန်ဘိ။ ဗြဟ္မာ့ဘဝကို တကြိမ် ရပြန်ဘိ၊ အပါယ်ဘုံသို့ မြုပ်ပြန်ဘိ။ တကြိမ် မြုပ်ပြန်လျှင်လည်း အပါယ်တခွင် တက်တက်စင်အောင် မျောချင်တိုင်း မျော၍နေတော့သည်၊ ဘဝအသိန်း ဘဝအသောင်းမက ကြာညောင်းလှမှ ပြန်ရတော့သည်၊ အနမတဂ္ဂသံသ-ရာတလျှောက်ကြီး မြော်ကြလေ။

နိဗ္ဗာန် သင်္ဘောစီးသူ ဖြစ်ခြင်း။ ။သိကြားဖန်ဆင်းသော မဟာပစ္စရိသင်္ဘောကြီးဖြင့် မဟာ သမုဒ္ဒရာကို ကူးကြကုန်သော သူတို့အားကား တစုံတခုသော ဘေးအန္တရာယ် မရှိ၊ လောက၌ မဟာသမုဒ္ဒရာကြီးထက် အဆန်းတကြယ် အကြီးအကျယ် အံ့ဩဖွယ်ကောင်းသော အရာမရှိ၊ထို့ကြောင့် ထိုသူတို့အား မဟာသမုဒ္ဒရာကြီးသည် အလွန်ပျော်မွေ့ဖွယ်ကြီး ဖြစ်၏၊ ကမ်းသို့ပင် မတက်ချင် ရှိကြကုန်ရာ၏။

အဘယ့်ကြောင့်နည်းဆိုသော်–ဘယ်အန္တရာယ်မှ မလှုပ်ရှားနိုင်သော သိကြားမင်းဖောင်ကြီးကို မှီတွယ်ကြရလေသောကြောင့်တည်း။

www.dhammaransi.com

ပထဝီ အစရှိသော ဓာတ်ကြီး ၆-ပါး[၁] တို့ကို ဉာဏ်အမြင် မပေါ်ကြကုန်မူ၍ စက္ခု, သောတ-စသည်တို့ကိုသာလျှင် အတ္တပြုလုပ် မှီတွယ်၍ နေကြရကုန်သော ပုထုဇဉ် သတ္တဝါတို့မှာ လူ့ချမ်းသာ, နတ်ချမ်းသာ, ဗြဟ္မာ့ချမ်းသာတို့သည် အလွန်ကြီးကျယ်သော အန္တရာယ်ကြီးတို့သာတည်း၊ သည်ထက် ကြီးကျယ်သော အန္တရာယ် မရှိ။

အဘယ့်ကြောင့်နည်း ဆိုသော်—

ထိုချမ်းသာတို့နှင့် တကြိမ်တခါ တွေ့ကြုံကြရကုန်သည်ရှိသော် မိမိတို့ အတ္တဟု အလိုလိုက်၍ ပေါက်လွတ်ထားကြကုန်သော ကိလေသာတည်းဟူသော လေကြမ်း လှိုင်းကြမ်းတို့သည် အပြင်းအထန် ထကြွ၍ ထိုသူတို့ကို ငရဲ, တိရစ္ဆာန်, ပြိတ္တာ, အသုရကာယ် အပါယ်တရိုးသို့ အတွင်သာ ထိုး၍ ထိုး၍ ချကြလေကုန်သော ကြောင့်တည်း။

ဓာတ်ကြီး ၆-ပါးတို့ကို ဉာဏ်အမြင် ပေါက်ကြကုန်၍ အတ္တစွဲလမ်းမှု ကျွတ်လွတ်ကြကုန်သဖြင့် သဥပါဒိသေသ ပဌမ နိဗ္ဗာန်ကြီးကိုသာ မှီတွယ်ကြပေကုန်သော ဘုံစဉ်ခံ သောတာပန် အနန္တတို့မှာမူကား အလုံးစုံသော လူ့ချမ်းသာ, နတ်ချမ်းသာ, ဗြဟ္မာ့ချမ်းသာတို့သည် အလွန် ကြီးကျယ်သော မွေလျှော်ဖွယ်ကြီးတို့သာ ဖြစ်၏၊ တစုံတခုသော ဝိပတ္တိကို မပြုကြလေကုန်။

အဘယ့်ကြောင့်နည်း ဆိုသော်—နိစ္စထာဝရဖြစ်၍ မပျက်မစီးနိုင်သော အသင်္ခတ ပဌမနိဗ္ဗာန်ကြီးကို မှီတွယ်ကြရလေကုန်သောကြောင့်တည်း။

အသင်္ခတနိဗ္ဗာန်ကြီး။　　။အတ္တဒိဋ္ဌိ ဝိစိကိစ္ဆာ ချုပ်ငြိမ်းမှု ဒုစ္စရိုက်ခပ်သိမ်း ချုပ်ငြိမ်းမှု အပါယ်ဘဝတို့မှ အပြီး ချုပ်ငြိမ်းမှုကြီးကို ထိုဘုံစဉ်စံ အရိယာတို့ တည်နေရာ အသင်္ခတ နိဗ္ဗာန်ကြီး ဆိုသတည်း။

၁။ ပထဝီ, တေဇော, အာပေါ, ဝါယော, အာကာသ, ဝိညာဏဓာတ်။

www.dhammaransi.com

သဉပါဒိသေသအစိပ္ပါယ်။ ။သဉပါဒိသေသ ဆိုသည်ကား-ထို သူတို့၌ ဘုံစဉ်စံ ဆိုသည်နှင့်အညီ ဘဝများစွာ ကမ္ဘာများစွာ လူ့ချမ်းသာ နတ်ချမ်းသာ ဗြဟ္မာ့ချမ်းသာတို့ကို အစဉ်ခံစား စံစား၍ မွေ့မွေ့လျော်လျော် ပျော်ပျော်ပါးပါး အထက်နိဗ္ဗာန်ကြီးသို့ သွားကြရန် ကိလေသာကြွင်း ဘဝကြွင်း ဇာတိကြွင်း ဇရာကြွင်း မရဏကြွင်း ရှိသေးသောကြောင့် သဉပါဒိသေသ ဆိုပေသတည်း။

ပြဆိုလိုရင်းကား-မဟာသမုဒ္ဒရာကြီး တခုတည်းသည်ပင်လျှင် ငှက်ပျောဖောင်ရှင်တို့မှာ အလွန်ကြောက်မက်ဖွယ်သော ဘေးအန္တရာယ်ကြီး ဖြစ်၏။

မဟာပစ္စရိ အမည်ရှိသော ရတနာသင်္ဘောကြီးရှင်တို့မှာ အလွန်ဘေးကင်း၍ မွေ့လျော်ပျော်ပါးဖွယ် ကောင်းလှသော ဣဋ္ဌသမ္ပတ္တိကြီး ဖြစ်၏။

ဤသို့ နှစ်ခွဖြစ်ရသည်ကို ထောက်၍---

ငှက်ပျောဖောင်ရှင်။ ။ငှက်ပျော ဖောင်ကြီးရှင် တို့မှာလည်း-မဟာသမုဒ္ဒရာကြီးသည် ဘေးအန္တရာယ်အမှန်မဟုတ်၊ မိမိတို့မှီတွယ်ရာ ငှက်ပျောဖောင်ကြီး၏ အနိစ္စမှုသည်သာ ဘေးအန္တရာယ် အမှန် အစစ် ဖြစ်ချေသည်ဟု သိအပ်၏။

ရတနာဖောင်ရှင်။ ။ရတနာဖောင်ကြီးရှင်တို့မှာလည်း-မဟာသမုဒ္ဒရာသည် ဣဋ္ဌသမ္ပတ္တိ အမှန်မဟုတ်၊ မိမိတို့မှီတွယ်ရာ ရတနာသင်္ဘောဖောင်ကြီး၏ နိစ္စမှုသည်သာ ဣဋ္ဌသမ္ပတ္တိ အမှန်အစစ် ဖြစ်ပေသည်ဟု သိအပ်၏။

ထိုအတူ တေဘူမက မွေ့မျိုးဖြစ်ကုန်သော လူ့စည်းစိမ်, နတ်စည်းစိမ်, ဗြဟ္မာ့စည်းစိမ်တို့သည်လည်း—

အတ္တဒိဋ္ဌိရှိသူ။ ။အတ္တဒိဋ္ဌိရှိသော သူတို့မှာ-မီးတဟုန်းဟုန်း လောင်၍ နေသော နှောင်အိမ်ကြီးကဲ့သို့ အလွန် ကြောက်မက်ဖွယ်သော ဘေးအန္တရာယ်ကြီး ဖြစ်၏။

www.dhammaransi.com

အတ္တဒိဋ္ဌိကင်းသူ။　။အတ္တဒိဋ္ဌိ ကင်းငြိမ်းပြီးသော သူတို့မှာ–သိကြားမင်း၏ ဝေဇယန္တာ နန်းပြာသာဒ်ကဲ့သို့ အလွန်မွေ့လျော်ဖွယ်သော သုခသမ္ပတ္တိကြီးဖြစ်၏။

ဤသို့ နှစ်ခွဖြစ်နေသည်ကို ထောက်၍—

အတ္တဒိဋ္ဌိရှင်။　။အတ္တဒိဋ္ဌိရှင်တို့မှာလည်း – ချမ်းသာကြီး သုံးပါးသည် ဘေးအန္တရာယ်အစစ်မဟုတ်၊ မိမိတို့မှီတွယ်ရာ ခန္ဓာတို့၏ အနိစ္စမှုသည်သာ ဘေးအန္တရာယ် အမှန်အစစ် ဖြစ်၏။

နိဗ္ဗာန်ရှင်။　။နိဗ္ဗာန်ရှင်တို့မှာလည်း–ချမ်းသာကြီး သုံးပါးသည် သုခသမ္ပတ္တိ အမှန်မဟုတ်၊ မိမိတို့တည်နေရာ နိဗ္ဗာန်ကြီး၏ နိစ္စမှုသည်သာ သုခသမ္ပတ္တိ အမှန်အစစ် ဖြစ်ပေ၏ဟု သိအပ်လေသတည်း။

အနိစ္စမှ ဒုက္ခ အနတ္တဖြစ်ခြင်း။　။ဤသို့ သိရသဖြင့် အနမတဂ္ဂသံသရာ၌ အဝိစိငရဲဘေးနှင့်တကွ ရှိသမျှသော ဒုက္ခဘေး, ဒုက္ခဒဏ်, ဒုက္ခရန်, ဒုက္ခအန္တရာယ်ဟူသမျှတို့သည်သာ အနိစ္စလက္ခဏာတို့မှချည်း ဖြစ်ပွါးကုန်၏၊ ပြဆိုလတ္တံ့သော ဒုက္ခလက္ခဏာ ၂၅-ပါးတို့သည်လည်း အနိစ္စလက္ခဏာ ၁၀-ပါးတို့မှချည်း ဖြစ်ပွါးကုန်၏၊ အနတ္တလက္ခဏာ ၅-ပါးတို့သည်လည်း အနိစ္စလက္ခဏာ ၁၀-ပါးတို့မှချည်း ဖြစ်ပွါးကုန်၏ဟု ထင်ရှားလေကုန်သတည်း။

ဤသည်ကား ဒုက္ခ, အနတ္တတို့သည် အနိစ္စမှ ဖြစ်ပွါးကြကုန်သည်ဟု ဟောတော်မူသော ယခင် ပါဠိတော်ကြီးများ၏ အနက် အဓိပ္ပါယ်သည် အလွန် နက်နဲလှသည်ဖြစ်၍ ပညာရှိတို့ သိမြင်နိုင်ရန် အတန်ငယ်ချဲ့၍ ပြဆိုခန်းတည်း။

အနိစ္စလက္ခဏာ ၁၀-ပါး ပြီး၏။

www.dhammaransi.com

အနတ္တလက္ခဏာ ၅-ပါး

အနတ္တပုဒ်၏ အဓိပ္ပါယ်။ ။အနတ္တာ, ပရေ, ရိတ္တာ, တုစ္ဆာ, သုညာဟူသော အနတ္တလက္ခဏာ ၅-ပါးတို့သည်ကား ပြဆိုခဲ့ပြီး သော အနိစ္စလက္ခဏာတို့၏အတွင်း၌ ထင်လင်းစွာ ပါဝင်လေပြီးဖြစ်၍ ၎င်း, အနတ္တသဘောကိုပြဆိုခန်း၌ ထင်ရှားခဲ့လေပြီဖြစ်သောကြောင့် ၎င်း အကျယ် ပြဆိုဖွယ် မရှိကြကုန်ပြီ။

ပရေပုဒ်၏ အဓိပ္ပါယ်။ ။"ပရေ၊ အကျွမ်းဝင်ခြင်း အမြဲကင်းသော သူစိမ်းပြင်ပတို့သာတည်း" ဟူရာ၌-

အကျွမ်းဝင်မှု။ ။အကျွမ်းဝင်မှုဆိုသည်ကား—တဏှာဖြင့် ငါ့ဟာဟူ၍ သိမ်းပိုက်မှု, မာနဖြင့် ငါ-ငါဟူ၍ အထင်မှားမှု, ဒိဋ္ဌိဖြင့် ငါ၏အတ္တ ငါ၏ကိုယ် ငါ အစိုးရသည် ငါ၏အလိုသို့လိုက်သည်ဟု ကြောင်ကြောင်ကြီး အမြင်မှားမှုကို အကျွမ်းဝင်မှု ဆိုသည်။

၁။ လူဖြစ်သူတို့အား သားမယား ပစ္စည်းဥစ္စာတို့ကို သာယာမှု, လောကဂုဏ် ကျက်သရေတို့ကို သာယာမှု,

၂။ ရဟန်းဖြစ်သူတို့အား ဆွမ်းကောင်း သင်္ကန်းကောင်း ကျောင်း ကောင်း ထေဝပတ် ဆီပျား စသော ဆေးကောင်းတို့ကို သာယာမှု, ခင်မင်မှု, တပည့် ပရိသတ် တကာ ပရိသတ်တို့ကို သာယာတွယ်တာမှု,

၃။ ရဟန်းဖြစ်သူ လူဖြစ်သူတို့အား စက္ခုအလိုကိုလိုက်စားမှု, သောတ အလိုကို လိုက်စားမှု, ဃာနအလိုကို လိုက်စားမှု, ဇိဝှါအလိုကို လိုက်စားမှု, ကာယအလိုကို လိုက်စားမှု, စိတ်မနောအလိုကို လိုက်စားမှု အလုံးစုံတို့သည် အကျွမ်းဝင်မှုချည်းပင်တည်း။

သူစိမ်းပြင်ပဆိုသော်လည်း ဥပေက္ခာသူစိမ်းပြင်ပမျိုး မဟုတ်၊ သတ္တဝါ တို့၏ ပကတိအလိုဖြစ်သော သမ္ပတ္တိလမ်းကို ပိတ်ဆို့၍ သတ္တဝါတို့၏

www.dhammaransi.com

အကျိုးမဲ့ကြီးဖြစ်သော ဝိပတ္တိလမ်းကိုသာ အတင်ဖွင့်ကြကုန်သောရန်သူကြီးတို့ဖြစ်ကြကြောင်းကို ပုဂ္ဂိုလ်အလို ဓမ္မတို့အလို ခွဲခန်း၌ ပြဆိုထင်ရှားစေခဲ့ပြီ။

ရိတ္တ တုစ္ဆ သုညတို့၏ အဓိပ္ပါယ်

၁။ ပုဂ္ဂိုလ် သတ္တဝါ ငါ သူတပါး ယောကျ်ား မိန်းမ ဦးခေါင်း ခြေ လက် အစရှိသော **သဏ္ဌာနနိစ္စမျိုး**

၂။ သူသွားသည် ငါသွားသည် အစရှိသော သန္တတိ၊ လက်လှုပ်သည် ခြေလှုပ်သည် သူမြင်သည် ငါမြင်သည် သူကြားသည် ငါကြားသည် အစရှိသော **သန္တတိနိစ္စမျိုး**

၃။ ကောင်းသည် မြတ်သည် တင့်တယ်သည် ဖွယ်ရာသည် အဘိုးထိုက်သည် ဂုဏ်ရှိသည် ကျက်သရေရှိသည် အစရှိသော **သုခမျိုး**

၄။ အစိုးရသည် အလိုလိုက်သည် ငါပိုင်သည် သူပိုင်သည် ငါဆိုင်သည် သူဆိုင်သည် အစရှိသော အတ္တမျိုး

အလုံးစုံတို့မှ ဆိတ်ကင်း၍ ဓမ္မအစု ဓာတ်အစု ရုပ်အစု နာမ်အစု အနိစ္စအစု ဒုက္ခအစု အနတ္တအစု သက်သက်မျှသာ ဖြစ်သည်ကို "ရိတ္တ၊ တုစ္ဆ၊ သုည" ဆိုသတည်း။

သဏ္ဌာနနိမိတ်မျိုး၊ သန္တတိနိမိတ်မျိုး၊ နိစ္စနိမိတ်မျိုး၊ သုခနိမိတ်မျိုး၊ **အတ္တ**နိမိတ်မျိုးတို့သည် ခန္ဓာတို့၏ ရိတ္တ၊ တုစ္ဆ၊ သုည သဘောကို အလွန်လုံခြုံစွာ ဖုံးလွှမ်းကုန်၏၊ ဓာတ်တွေကို ဉာဏ်နှင့် ထင်လင်းစွာ ကြည့်ဖော်၍ ထိုဖုံးလွှမ်းမှုတို့ ပြယ်ပျောက်မှ ပေါ်နိုင်မည်။

ပုပ္ပြင်မှု သခါရ။ ။ပုပ္ပြင်မှုကြီးသည် ထိုနိမိတ်တို့ကို လွန်စွာ ကျေးဇူးပြု၏၊ မွှေးဖွှားစမှစ၍ ပုပ္ပြင်မှုတို့ကို ဉာဏ်နှင့် အကုန်ပယ်ရှား၍ကြည့်မှု၊ သတ္တဝါတို့၏ပကတိအလို ဓာတ်တို့၏ပကတိအလိုတို့ကို သန့်ခွား၍ ကြည့်မှု၊ ပြဆိုခဲ့ပြီးသော သမ္ပတ္တိစီးပွါးလမ်း ဝိပတ္တိ စီးပွါးလမ်းတို့ကို ခြားနား၍ ကြည့်မှုတို့သည် ရိတ္တ၊ တုစ္ဆ၊ သုည အမြင်ထင်ရှားရန် အချက်တို့ပင်တည်း။

www.dhammaransi.com

တုစ္ဆစီးပွါးမျိုး။ ။လောကဉ်-စက္ခုအလိုကို လိုက်မှုနှင့် မျှတရုံမျှထက် ပိုမို၍ လိုက်စားဖြစ်ပွါးကြသော လောကီစီးပွါး ဟူသမျှသည် ဝိပတ္တိစီးပွါးလမ်းဖြစ်၍ တုစ္ဆ စီးပွါးမျိုးသာတည်း။

၁။ လောဘအလိုကို လိုက်စားမှုနှင့် ဖြစ်ထွန်းသော လောကီစီးပွါးမျိုး

၂။ ဒေါသ, မာန, ဒိဋ္ဌိတို့၏အလိုကို လိုက်စားမှုနှင့် ဖြစ်ထွန်းကြသော စီးပွါးမျိုး

၃။ စက္ခုအရသာကို လိုက်စားမှုနှင့် အားထုတ် လုပ်ဆောင်ကြသော ဗာလုဿုက္က[1]မျိုး

၄။ သောတအလိုကို လိုက်စားမှု, ဃာနအလိုကို လိုက်စားမှု, ဇိဝှါ အလိုကိုလိုက်စားမှု, ကိုယ်အင်္ဂါအလိုကို လိုက်စားမှု, စိတ်အလိုကို လိုက်စားအားထုတ်လုပ်ဆောင်ကြသော ဗာလုဿုက္ကမျိုး ဟူသမျှ တို့သည် တုစ္ဆမျိုး သုညမျိုးတို့သာတည်း။

ငှက်ပျောဖောင်ကို အခါခါ ထူထောင်သကဲ့သို့ လူဖြစ်ရန်, နတ်ဖြစ်ရန်, ပြဟ္မာဖြစ်ရန် အားထုတ် လုပ်ဆောင်ကြသော ပုညာဘိသင်္ခါရ[2] အာ-နေဉ္စာဘိသင်္ခါရ[3] အမှုမျိုးတို့သည်လည်း တုစ္ဆ သုညမျိုးတို့သာတည်း၊ ထိုအမှုတို့၏ အကျိုးဖြစ်သော မနုဿ, ဒေဝ, ပြဟ္မသမ္ပတ္တိ တို့သည်လည်း တုစ္ဆ သုညမျိုးတို့သာတည်း။

စီးပွါးအစစ်မှာ ဗောဓိပက္ခိယလမ်းသာ။ ။ဗောဓိပက္ခိယလမ်း တခုသည် သာလျှင် သတ္တဝါတို့၏ ပကတိ အလိုနှင့် ဖြောင့်စွာလိုက်သည်ဖြစ်၍ သတ္တဝါတို့၏အကျိုး သတ္တဝါတို့၏ စီးပွါးအစစ် ဖြစ်သတည်း။

၁။ ဗာလုဿုက္က=ဗာလ+ဥဿုက္က....လူမိုက်တို့၏ အားထုတ်မှု။

၂။ ပုညာဘိသင်္ခါရ=ကာမသုဂတိ ၇-ဘုံ၊ ရူပပြဟ္မာ ၁၆-ဘုံတို့၌ ပဋိသန္ဓေအကျိုး ပေးနိုင်သော မဟာကုသိုလ်နှင့် ရူပကုသိုလ် စေတနာ ၁၃-ပါး။

၃။ အာနေဉ္စာဘိသင်္ခါရ=အရူပ ၄-ဘုံ၌ ပဋိသန္ဓေအကျိုးပေးနိုင်သော အရူပ ကုသိုလ် စေတနာ ၄-ပါး။

www.dhammaransi.com

လောကီစီးပွါးမှန်သမျှ အချည်းနှီး

ယဉ္စိ ကိစ္စံ အပဝိဒ္ဓံ၊ အကိစ္စံ ပန ကရီယတိ။
ဥန္နဠာနံ ပမတ္တာနံ၊ တေသံ ဝဍ္ဎန္တိ အာသဝါ။

ဓမ္မပဒ [၁]

ယံ၊ အကြင်မိမိတို့ စီးပွါးလမ်းအစစ်သည်။ အတ္ထိ၊ ရှိ၏။ တံ၊ ထို ကိုယ့်ကျိုး ကိုယ့်စီးပွါး အစစ်ကို။ အပဝိဒ္ဓံ၊ လုံးလုံး စွန့်ပစ်၍ ထားကြ၏။ အကိစ္စံ ပန၊ ကိုယ့်ကျိုး ကိုယ့်စီးပွါးမဟုတ် ဝိပတ္တိလမ်း သက်သက်ဖြစ်၍ မပြုရမည့်အရာကို။ ကရီယတိ၊ ကြိုးစားအားထုတ် ပြုလုပ်အားကျ၍ နေ၏။

ဥန္နဠာနံ၊ အသားအနှစ် ကား မရှိ အတွင်း၌ အခေါင်း အပ၌ အခံ့ အတိသာဖြစ်ကုန်သော ကျူပင် ကျူတောတို့နှင့် အလားတူကုန်သည် ဖြစ်၍။ ပမတ္တာနံ၊ သာသနာတော်နှင့် ကြုံကြိုက်ပါကုန်လျက် ကိုယ့်ကျိုး ကိုယ့်စီးပွါးမှ ပလပ်မေ့လျော့၍ နေကြကုန်သော။ တေသံ၊ ထိုသတ္တဝါ တို့အား။ အာသဝါ၊ ဝိပတ္တိစီးပွါး အာသဝေါ တရားတို့သည်သာလျှင်။ ဝဍ္ဎန္တိ၊ နေ့ရှိသမျှ တိုးပွါး၍ နေကြကုန်၏။

ဤကား လောက၌ ကိုယ့်ကျိုး ကိုယ့်စီးပွါးဟု လိုက်စားအားကျ၍ နေကြကုန်သော အမှုခပ်သိမ်း အကျိုးစီးပွါးခပ်သိမ်း ဓနသမ္ပတ္တိ၊ ဘောဂ သမ္ပတ္တိ၊ ဂုဏ္ဍာဘိယသမ္ပတ္တိခပ်သိမ်းတို့၏ ရိတ္တ တုစ္ဆ သုည အဖြစ်ကို ရိပ်မိရုံမျှ ပြဆိုလိုက်သော အချက်တည်း။

အနတ္တလက္ခဏာ ၅-ပါး ပြီး၏။

၁။ ဓမ္မပဒ ပါဠိတော်၊ နှာ-၅၅၊ ဂါထာနံပါတ်—၂၉၂။

www.dhammaransi.com

ဒုက္ခလက္ခဏာ ၂၅-ပါး

သုခ ဒုက္ခ ခွဲခြားပုံ

ဒုက္ခလက္ခဏာ ၂၅-ပါး၌ သုခအပြား ဒုက္ခအပြားကို ရှေးဦးစွာ ပြဆိုရာ၏။

သုခ ၂-ပါး။ ။သုခအပြား ဆိုသည်ကား–သုခအပြားသည် ဝေဒယိတ-သုခ, သန္တိသုခဟူ၍ နှစ်ပါးရှိ၏။

ဝေဒယိတသုခ။ ။ထိုတွင် ဣဋ္ဌအာရုံမျိုး သမ္ပတ္တိအာရုံမျိုးကိုရ၍ ခံစားမှု စံစားမှုသည် ဝေဒယိတသုခ မည်၏။

သန္တိသုခ။ ။ပူပန်စရာ မရှိ ပင်ပန်းစရာမရှိ ငြိမ်းချမ်းမှုသည် သန္တိသုခ မည်၏။

ထိုနှစ်ပါးတို့တွင်——

ဝေဒယိတသုခ။ ။ပစ္စည်းဥစ္စာနှင့် ပြည့်စုံ၍ ရပ်အလယ် ရွာအလယ်၌ တင့်တယ်စွာ နေရသော လူတို့၏သုခသည် ဝေဒယိတ သုခမည်၏။

သန္တိသုခ။ ။ပစ္စည်းဥစ္စာတို့မှ ကင်းရှင်း၍ တောအလယ် ချုံအလယ်၌ ငြိမ်းချမ်းစွာ နေရသော ရဟန်းတို့၏ သုခသည် သန္တိသုခ မည်၏။

စက္ခုအာရုံ စသည်၌ သုခ ဒုက္ခခွဲပုံ။ ။စက္ခုအာရုံ၌ အပြစ်ကို မမြင်မူ၍ စက္ခုအာရုံကို အလို ရှိကုန်သော သူတို့အား စက္ခုအာရုံကို တွေ့ရခြင်းသည် သုခမည်၏၊ မတွေ့ရခြင်းသည် ဒုက္ခမည်၏။

စက္ခုအာရုံ၌ အပြစ်ကို မြင်၍ စက္ခုအာရုံမှ ကင်းခြင်းကို အလိုရှိကုန် သော သူတို့အား စက္ခုအာရုံကို မတွေ့ရခြင်းသည် သုခမည်၏၊ တွေ့ရ ခြင်းသည် ဒုက္ခမည်၏။

www.dhammaransi.com

သောတအာရုံ၌ အပြစ်ကို မမြင်မူ၍ သောတအာရုံကို အလိုရှိကုန်သော သူတို့အား သောတအာရုံကို တွေ့ရခြင်းသည် သုခ, မတွေ့ရခြင်းသည် ဒုက္ခ၊ သောတအာရုံ၌ အပြစ်ကိုမြင်၍ သောတအာရုံမှ ကင်းခြင်းကို အလိုရှိကုန်သော သူတို့အား သောတအာရုံကို မတွေ့ရခြင်းသည် သုခ, တွေ့ရခြင်းသည် ဒုက္ခမည်၏။

ဃာနအာရုံ။ပ။ဇိဝှါအာရုံ။ပ။ ကာယအာရုံ။ပ။

မနောအာရုံ၌ အပြစ်ကို မမြင်မူ၍ မနောအာရုံကို အလိုရှိကုန်သော သူတို့အား မနောအာရုံကို တွေ့ရခြင်းသည် သုခ, မတွေ့ရခြင်းသည် ဒုက္ခ၊ မနောအာရုံ၌ အပြစ်ကိုမြင်၍ မနောအာရုံမှ ကင်းခြင်းကို အလိုရှိကုန်သော သူတို့အား မနောအာရုံကို မတွေ့ရခြင်းသည် သုခ,တွေ့ရခြင်းသည် ဒုက္ခမည်၏။

တွေ့ရခြင်းကို အလိုရှိကုန်သော သူတို့၌ တွေ့ရမှုသည် ဝေဒယိတသုခ မည်၏။

မတွေ့ရခြင်းကို အလိုရှိကုန်သော သူတို့၌ မတွေ့ရမှုသည် သန္တိသုခ မည်၏။

လောဘငြိမ်းသူ၏ သုခနှင့် လောဘရှိသူတို့၏ သုခ

သုခ,ဒုက္ခဖြစ်ပုံ။ ။ထို့အတူ ထိုထိုအာရုံကို အလိုရှိကုန်သော သူတို့အား အလိုရှိရာအာရုံကို တွေ့လျှင် သုခဖြစ်၏၊ မတွေ့လျှင် ဒုက္ခဖြစ်၏၊ ရလျှင် သုခဖြစ်၏၊ မရလျှင် ဒုက္ခဖြစ်၏။ အလိုနှင့် ပြည့်စုံလျှင် သုခဖြစ်၏၊ မပြည့်စုံလျှင် ဒုက္ခဖြစ်၏။

တဏှာလောဘ ငြိမ်းချမ်းသဖြင့် အလိုခပ်သိမ်းတို့မှ ကင်းရှင်းကုန်ပြီး သောသူတို့အား တစုံတခုကိုမျှ မတွေ့ရခြင်းသည် သုခမည်၏၊ တွေ့ရခြင်း သည် ဒုက္ခမည်၏။

မစင် ချေးကောင်ပုပ် လူကောင်ပုပ်ကို အလိုရှိကုန်သော ကျီးလင်းတ တို့အား မစင် ချေးကောင်ပုပ် လူကောင်ပုပ်ကို တွေ့လျှင် သုခဖြစ်၏၊ မတွေ့လျှင် ဒုက္ခဖြစ်၏။

www.dhammaransi.com

ပြည်တန်ပတ္တမြားရတနာကြီးကို မတွေ့လိုကုန်သောသူတို့အား ပြည်တန်ပတ္တမြားရတနာကြီးကို မတွေ့ရခြင်းသည် သုခဖြစ်၏၊ တွေ့ရခြင်းသည် ဒုက္ခဖြစ်၏။

ခပ်သိမ်းသော သတ္တဝါတို့၌ အလိုသည် အချုပ်အခြာ ဖြစ်၏။

လမ်း ၂-သွယ်

အလို ဆိုး ကောင်း ၂-မျိုး။ ။ခပ်သိမ်းသော အလိုတို့မှာလည်း—

၁။ အပြစ်ကို မမြင်သော အဝိဇ္ဇာအမိုက်အမဲတို့နှင့်,

၂။ အပြစ်ကို မြင်သော ပညာအလိမ်မာ—

နှစ်ပါးသည် အရင်းမူလ ဖြစ်၏။

ဝေဒယိတသုခလမ်း။ ။အပြစ်ကို မမြင်သော အဝိဇ္ဇာ အမိုက်အမဲ ဟူသော မောဟခေတ်ကြီး ပွါးစီးတိုင်း ပွါးစီးတိုင်း ဝတ္ထုအာရုံ ကာမဂုဏ်တို့ကို တွေ့လိုမှု ရလိုမှု ပြည့်စုံလိုမှုဟူသော မည်းညစ်လူးလဲသော တဏှာခေတ်ကြီး ပွါးစီးရ၏၊ တဏှာခေတ်ပုပ်ကြီး လှုံ့ဆော်တိုင်း လှုံ့ဆော်တိုင်း သတ္တဝါတို့သည် အာရုံကို အမှတ်ရကြကုန်၏၊ အာရုံသို့ စိတ်ရောက်ကြရကုန်၏၊ တွေ့လိုကြရကုန်၏၊ စိတ်သွားရာ ကိုယ်ပါ၍ နေကြကုန်၏၊

ဤကား ဝေဒယိတ သုခလမ်းတည်း။

သန္တိသုခလမ်း။ ။အပြစ်ကို မြင်သော ပညာ အလိမ်မာ ဟူသော အမောဟခေတ်ကြီး ပွါးစီးတိုင်း ပွါးစီးတိုင်း ဝတ္ထုအာရုံ ကာမဂုဏ်တို့နှင့် ကင်းဝေးလိုမှု ကင်းကွာလိုမှု ဟူသော သန့်ရှင်းစင်ကြယ်သော အလောဘခေတ်ကြည်ကြီး ပွါးစီးရ၏၊ အလောဘခေတ်ကြည်ကြီး လှုံ့ဆော်တိုင်း လှုံ့ဆော်တိုင်း ပညာရှိတို့သည် အာရုံနှင့် လွတ်ကင်းရာကို အမှတ်ရကြကုန်၏၊အာရုံနှင့် လွတ်ကင်းရာသို့ စိတ်ရောက်ကြရကုန်၏၊ စိတ်သွားရာ ကိုယ်ပါကြကုန်၏။

ဤကား သန္တိသုခလမ်းတည်း။

www.dhammaransi.com

ပုထုဇဉ်တို့ သွားရာလမ်း။ ။ထိုနှစ်လမ်းတို့တွင်—ဝေဒယိတ သုခလမ်းသည်ကား—အနမတဂ္ဂ သံသရာ၌ ယနေ့ထက်တိုင် မြုပ်မျော၍နေကြကုန်သော ပုထုဇဉ်သတ္တဝါတို့၏ လမ်းပေတည်း။

အရိယာတို့ သွားရာလမ်း။ ။သန္တိသုခလမ်းသည် မဟာသမုဒ္ဒရာ၌ သဲလုံးအရေအတွက်မျှမက ကျွတ်လွတ်တော်မူကြကုန်သော ဘုရား, ပစ္စေကဗုဒ္ဓါ,အရိယာသူမြတ်တို့၏ လမ်းပေတည်း။

ချွေးရူးပြန်သူ ယင်မမဲရိုင်း ပကတိလူ ပျားပိတုန်း ဥပမာများ

ထိုနှစ်ပါးတို့တွင်—

၁။ အဝိဇ္ဇာတဏှာခေတ်မည်း ခေတ်ပုပ်ကြီး ပွါးစီးအုပ်စိုး၍ နေသောသတ္တဝါတို့သည် ဝေဒယိတသုခကိုသာ သုခဟု ထင်နိုင်မြင်နိုင်ကြကုန်၏၊ သန္တိသုခကို သုခဟူ၍ မထင်နိုင် မမြင်နိုင်ကြကုန်၊ ဒုက္ခဟု ထင်ကြ မြင်ကြကုန်၏၊ ချွေးရူးပြန်သောသူသည် အေးမြလှစွာသော ရေကို ကြောက်သကဲ့သို့တည်း၊ ဝေဒယိတသုခကိုသာ ရှာကြံလိုက်စားကြကုန်၏၊ သန္တိ-သုခကို အလိုပင် မရှိကြကုန်၊ **ယင်မမဲရိုင်းတို့သည်** အညစ်အပုပ်ကိုသာ ရှာကြကုန်သကဲ့သို့တည်း။

၂။ ပညာ, အလောဘ ခေတ်ကြည်ကြီးနှစ်ပါး ပွါးစီးအုပ်စိုးသောသူတို့သည်မူကား သန္တိသုခကိုသာ သုခဟု ထင်မြင်ကြကုန်၏၊ ဝေဒယိတသုခကို ဒုက္ခဟု ထင်မြင်ကြကုန်၏၊ ရေမွတ်သိပ်သော ပကတိလူသည် အေးမြလှစွာသောရေကို ခင်မင်သကဲ့သို့တည်း။ သန္တိသုခကိုသာ ရှာကြံလိုက်စားကြကုန်၏၊ ဝေဒယိတသုခကို ရှောင်ရှားကြကုန်၏၊ ပျားပိတုန်းတို့သည် မွှေးကြိုင်သင်းပျံ့သော ပန်းရနံ့ကိုသာ ရှာကြံကြကုန်သကဲ့သို့တည်း။

ထိုအတူ—

၁။ အဝိဇ္ဇာ,တဏှာဟူသော ခေတ်ညစ် ခေတ်ပုပ် အုပ်စိုးလျက် ရှိနေကုန်သော သတ္တဝါအပေါင်းတို့သည် ဝေဒယိတသုခ အာရုံရှိရာတို့၌ တရန်း

www.dhammaransi.com

ရှန်း တအုန်းအုန်း နေကြကုန်၏၊ ယင်ကောင်တို့သည် အညှီအပုပ် ရှိရာတို့၌ တရှုန်းရှုန်း တအုန်းအုန်း နေကြကုန်သကဲ့သို့တည်း။

၂။ ပညာ့အလောဘဟူသော ခတ်ကြည်ခတ်လင်း အုပ်စိုးသောသူအပေါင်းတို့သည် သန္တိသုခကို ရရာဌာနတို့၌ တရှုန်းရှုန်း တအုန်းအုန်း နေကြကုန်၏၊ ပျားပိတုန်းတို့သည် မွှေးကြိုင်သင်းပျံ့သော အပွင့်နှင့် ပြည့်စုံသော သစ်ပင် တော ချုံ ပဒုမာကြာအိုင်တို့၌ တရှုန်းရှုန်း တအုန်းအုန်း နေကြကုန်သကဲ့သို့တည်း။

ပညာမျက်စိ ရှိသူနှင့် မရှိသူအမြင်။ ။ထို့ကြောင့် မြတ်စွာဘုရားသည်—

> ယံ ပရေ သုခတော အာဟု၊ တဒရိယာဟု ဒုက္ခတော။
> ယံ ပရေ ဒုက္ခတော အာဟု၊ အရိယာ သုခတော ဝိဒူ။
> ပစ္စနီက မိဒံ ဟောတိ၊ ပဏ္ဍိတေဟိ အပဿတံ[၁]။

ဟူ၍ ဟောတော်မူပေ၏။

ယံ၊ အကြင်ဝေဒယိတသုခကို။ ပရေ၊ ခတ်ညစ် ခတ်ပုပ် အုပ်စိုးသူအပေါင်းတို့သည်။ သုခတော၊ သုခဟူ၍။ အာဟု၊ ပြောဆိုသမုတ် အားထုတ်ရှာမှီးကြကုန်၏။ တံ၊ ထိုဝေဒယိတသုခကို။ အရိယာ၊ ခတ်ကြည်ခတ်ဖြူ အုပ်စိုးသူတို့သည်။ ဒုက္ခတော၊ဒုက္ခဟူ၍။ အာဟု၊ ပြောဆိုသမုတ် အားထုတ် ရှောင်ရှားကြကုန်၏။

ယံ၊ အကြင်သန္တိသုခကို။ ပရေ၊ ခတ်ညစ် ခတ်ပုပ် အုပ်စိုးသူအပေါင်းတို့သည်။ ဒုက္ခတော၊ ဒုက္ခဟူ၍။ အာဟု၊ ပြောဆိုသမုတ် မလုပ်မကြံ လွှတ်ထားကြကုန်၏၊ တံ၊ ထိုသန္တိသုခကို။ အရိယာ၊ ခတ်ကြည်ခတ်ဖြူ အုပ်စိုးသူတို့သည်။ သုခတော၊ သုခဟူ၍။ ဝိဒူ၊ သိမြင်လိုက်စားအားထုတ်ရှာကြံကြကုန်၏။ ပဏ္ဍိတေဟိ၊ ပညာမျက်စိ အမြင်ရှိကုန်သောသူတို့နှင့်။ အပဿတံ၊ ပညာမျက်စိ အမြင်မရှိကြကုန်သော သူတို့အား။ ဣဒံ ပစ္စနီကံ၊ဤသို့သော အမြင်နှစ်ဖက် ဆန့်ကျင်ဘက်နေသည်။ဟောတိ၊ ဖြစ်၏။

၁။ သုတ္တနိပါတပါဠိတော်၊ နှာ-၃၉၇၊ ဂါထာနံပါတ်—၇၆၇၊

www.dhammaransi.com

ဤသို့လျှင် လောကဌ် သုခ, ဒုက္ခ အပြန် အလှန်ဖြစ်၍ နေကြမှုသည် ပုဂ္ဂိုလ် သတ္တဝါတို့၏ အမှုမဟုတ်၊ စင်စစ်သော်ကား မိုက်မဲလူးလဲသော ဓာတ်,ကြည်လင် ဖြူစင်သောဓာတ်တို့၏ အမှုသာတည်း။

ပညာမျက်စိမရှိသူတို့အဘို့ အပါယ်ဘုံ။ ။လူ့ ခန္ဓာ နတ်ခန္ဓာ လူ့ ကာမဂုဏ် နတ်ကာမဂုဏ်တို့၌ ၂၅-ပါးသော ဒုက္ခအပြစ်တို့သည် ရှိနေကုန်၏၊ အကြင် သတ္တဝါတို့သည် ခန္ဓာကာမဂုဏ်အသိုက်အအုံတို့ကို မြင်တတ်သော ပကတိမျက်စိတဖက်သာ ရှိကြကုန်၏၊ ၂၅-ပါးသော အပြစ်တို့ကို မြင်တတ်သော ပညာမျက်စိကား မရှိကြကုန်၊ ထိုသတ္တဝါတို့သည် ပြဆိုခဲ့ပြီးသော ယင်ကောင်သတ္တဝါတို့ကဲ့သို့ လူ့စည်းစိမ်,လူ့ချမ်းသာ, နတ်စည်းစိမ်, နတ်ချမ်းသာတို့၌သာ တထွေးလုံးလုံး ဘရုန်းရုန်း နေကြကုန်၏။

ထိုသတ္တဝါတို့အတွက် အနမတဂ္ဂသံသရာ၌ ကမ္ဘာအသစ် တည်ထောင်တိုင်း တည်ထောင်တိုင်း အပါယ်လေးဘုံကြီးတို့သည်လည်း အပြီးတည်ထောင်ရကုန်၏။

အစိုးရမင်းတို့သည် တိုင်းပြည်မြို့ရွာကို တည်ထောင်ပြုစုကြသောအခါ မကောင်းသောသူတို့ကို ထားဖို့ရာ ထောင်ကြီး, အရှုံးထောင်, တိရစ္ဆာန်ထောင်တို့ကို တည်ထောင်ကြကုန်သကဲ့သို့တည်း။

အပါယ်လေးဘုံသည် ထိုသတ္တဝါတို့၏ ထာဝရ နေရပ်တည်း။ ထိုသတ္တဝါတို့သည် အပါယ်ဇာတိ အမျိုးအရိုးတို့တည်း၊ လူ့ဘုံ နတ်ဘုံသို့ တလှည့်တခါ ပေါ်လာကြကုန်၏၊ လိပ်ကန်းဥပမာ ဒေသနာတော်ကို ထောက်မြော်လေ။

နိဗ္ဗာန်ဘုံကြီး ၅-ဆင့်။ ။အကြင်သတ္တဝါတို့သည် ခန္ဓာကာမဂုဏ် **အသိုက်** အအုံတို့၌ ၂၅-ပါးသော ဒုက္ခလက္ခဏာတို့ကို မြင်တတ်သော ပညာမျက်စိ ပေါက်ရောက်ကြကုန်၏။

ထိုသတ္တဝါတို့သည် ပြဆိုခဲ့ပြီးသော ပျားပိတုန်းတို့ကဲ့သို့ သန္တိသုခ အနံ့အရသာရှိသော ပင်လုံးကျွတ်ပွင့်သော ဗောဓိပက္ခိယ အင်ကြင်းတောကြီး၌သာလျှင် နေ့တရုန်းရုန်း ညဉ့်တရုန်းရုန်း နေကြကုန်၏။

www.dhammaransi.com

ထိုသတ္တဝါတို့အတွက် အနမတဂ္ဂသံသရာနှင့်အမျှ အစဉ်ထာဝရ အသခ်-တခေါတ် အမြတ်နိဗ္ဗာန် ဘုံကြီးငါးဆင့်တို့သည် အမြဲတည်ထောင်လျက် ရှိကြကုန်၏။

ငါးဆင့် ဆိုသည်ကား—

၁။ သောတာပတ္တိမဂ်ခဏမှစ၍ ဆိုက်ကြရသော ပဌမနိဗ္ဗာန်ဘုံကြီး တဆင့်,

၂။ သကဒါဂါမိမဂ် ခဏမှစ၍ ဆိုက်ကြရသော ဒုတိယနိဗ္ဗာန်ဘုံကြီး တဆင့်,

၃။ အနာဂါမိမဂ်ခဏမှစ၍ ဆိုက်ကြရသော တတိယနိဗ္ဗာန်ဘုံကြီး တဆင့်,

၄။ အရဟတ္တမဂ်ခဏမှစ၍ ဆိုက်ကြရသော စတုတ္ထနိဗ္ဗာန်ဘုံကြီး တဆင့်,

ဤလေးဆင့်ကို ကိလေသနိဗ္ဗာန်[၁]လည်း ခေါ်သည်၊ သဉပါဒိသေသ နိဗ္ဗာန်[၂]လည်း ခေါ်သည်။

၅။ အဆုံးစွန် ပရိနိဗ္ဗာန်စုံရာ ခဏမှစ၍ ဆိုက်ကြရသော ပဉ္စမနိဗ္ဗာန် ဘုံကြီး တဆင့်,

ဤနိဗ္ဗာန်ကို ခန္ဓပရိနိဗ္ဗာန် ခေါ်သည်၊ အနုပါဒိသေသနိဗ္ဗာန်[၃] လည်း ခေါ်သည်။

၁။ ကိလေသနိဗ္ဗာန်=လောဘစသော ကိလေသာအပူမီးတို့၏ ငြိမ်းအေးခြင်း။

၂။ သဉပါဒိသေသနိဗ္ဗာန်= ကိလေသာတို့ အကြွင်းမဲ့ ချုပ်ငြိမ်းပြီးသော်လည်း ကိလေသာတရားတို့၏ အာရုံဖြစ်သော ခန္ဓာကမ္မဇရုပ်တို့ အကြွင်းအကျန် ရှိသေးခြင်း။

၃။ အနုပါဒိသေသနိဗ္ဗာန်=ကိလေသာတို့ စွဲယူအာရုံပြုအပ်သော ခန္ဓာကမ္မဇရုပ် တို့ အကြွင်းအကျန်မရှိ ချုပ်ငြိမ်းခြင်း။

www.dhammaransi.com

သမုဒ္ဒရာကြီး တဆက်တည်း တပြင်တည်း တခုတည်း ဖြစ်လျက် ဗဂ်လားနှင့်နီးစပ်ရာ ဗဂ်လားပင်လယ်,မဒရပ်နှင့် နီးစပ်ရာ မဒရပ်ပင်လယ် စသည် ခေါ်သကဲ့သို့ မှတ်လေ။

ဘုရားတဆူ တဆူသာသနာ၌ သောတာပန်အများဆုံး

တဆူ တဆူသော ဘုရားသာသနာတို့၌ ပဌမနိဗ္ဗာန်ဘုံသား [၁] အဖြစ်သို့ ရောက်ကြကုန်သော သတ္တဝါတို့သည်သာလျှင် အများဆုံး ဖြစ်ကြကုန်၏၊ ထိုတွင်လည်း ဘုံစဉ်စံမျိုးတို့သည်သာ အများဆုံး ဖြစ်ကြကုန်၏။

ငါတို့ ဘုရားလက်ထက်၌ ကျွတ်ကြကုန်သော လူ့ဘုံစဉ်စံအနန္တ, နတ်ဘုံစဉ်စံအနန္တ, ဗြဟ္မာ့ဘုံစဉ်စံအနန္တတို့သည် ယခုအခါ နတ်ပြည် ဗြဟ္မာ့ပြည်တို့၌ အပြည့်ရှိကြကုန်၏။

ထိုသူတို့သည် ဒိဋ္ဌိခပ်သိမ်းတို့၏ ချုပ်ငြိမ်းခြင်း, ဒုစရိုက်ခပ်သိမ်းတို့၏ ချုပ်ငြိမ်းခြင်း,အပါယ်သံသရာကြီး၏ ချုပ်ငြိမ်းခြင်းတည်းဟူသော မိမိတို့ ဆိုက်ရောက်တည်နေရာ ပဌမနိဗ္ဗာန် သန္တိသုခကြီးနှင့်တကွ လူ့ချမ်းသာ, နတ်ချမ်းသာ,ဗြဟ္မာ့ချမ်းသာတို့ကို အဆင့်ဆင့် ခံစား စံစား၍ မြင့်သည် ထက် မြင့်ရာ, မြတ်သည်ထက် မြတ်ရာ, သမ္ဗောဓိလမ်းကြီးသို့ တဖြောင့်တည်း ကျင်လည်၍ သွားကြလေကုန်၏။

အနမတဂ္ဂသံသရာ၌ သတ္တဝါခပ်သိမ်းတို့သည် ဘုရားသာသနာကို မြော်ကြရသည်ကား ဤသမ္ဗောဓိလမ်းကြီးကို အရအမိ ယူလိုရလို့ကြကုန်၍ မြော်ကြရကုန်သည်၊ ဤသမ္ဗောဓိလမ်းကြီးသည်သာ ခပ်သိမ်းသော သတ္တဝါတို့၏ ပကတိအလိုကျ လမ်းကြီးအမှန် ဖြစ်သတည်း။

သုခ ၂-မျိုး။　　။ဤသို့လျှင် သုခသည်——

ဝေဒယိတသုခ။　　။အပါယ်အမျိုးအရိုးတို့၏ အားကိုးမှီတွယ်ရာဖြစ်သော ဝေဒယိတ သုခတမျိုး

၁။ ပဌမနိဗ္ဗာန်ဘုံသား=သောတာပန်ပုဂ္ဂိုလ်။

www.dhammaransi.com

သန္တိသုခတမျိုး။ ။နိဗ္ဗာန်ဘုံသူ နိဗ္ဗာန်ဘုံသားတို့၏ အားကိုးမှီတွယ်ရာ ဖြစ်သော သန္တိသုခတမျိုး,

ဟူ၍ သုခနှစ်မျိုး ရှိသတည်း။

ထိုနှစ်မျိုးတို့တွင်—

ဝေဒယိတသုခသည် ဒုက္ခမျိုး။ ။ခေတ်ညစ် ခေတ်ပုပ် အုပ်စိုး လွှမ်းမိုး လျက်ရှိသော သတ္တဝါတို့၏ အားကိုး မှီတွယ်ရာဖြစ်သော လူ့ချမ်းသာ, နတ်ချမ်းသာ, စက္ကြာအရသာ, သောတ အရသာ စသည်ဟုဆိုအပ်သော ဝေဒယိတသုခမျိုးသည် ပြဆိုလတ္တံ့သော ၂၅-ပါးသော ဒုက္ခလက္ခဏာတို့နှင့် ပြည့်စုံသည်ဖြစ်၍ ပညာရှိတို့၌ ဒုက္ခ သာ အမှန်ဖြစ်၏။

ထို့ကြောင့် မြတ်စွာဘုရားသည်—

"ယံကိဉ္စိ ဝေဒယိတံ အတ္ထိ၊ သဗ္ဗံ တံ ဒုက္ခသ္မိံ"

ဟူ၍ ဟောတော်မူပေသည်။

ယံကိဉ္စိ၊ အလုံးစုံသော။ ဝေဒယိတံ၊ ဝေဒယိတသုခသည်။ အတ္ထိ၊ ရှိ၏။ တံသဗ္ဗံ၊ ထိုအလုံးစုံသော ဝေဒယိတသုခဟူသမျှသည်။ ဒုက္ခသ္မိံ၊ ဒုက္ခထဲက ချည်းသာတည်း။ ဒုက္ခချည်းသာ ဆိုလိုသည်။

သန္တိသုခသာ သုခအစစ်။ ။နိဗ္ဗာန်ဘုံသူ နိဗ္ဗာန်ဘုံသားတို့၏ အားကိုး မှီတွယ်ရာ ဖြစ်သော ဒိဋ္ဌိ ခပ်သိမ်းတို့၏ ချုပ်ငြိမ်းခြင်း, ဒုစ္စရိုက် ခပ်သိမ်းတို့၏ ချုပ်ငြိမ်းခြင်း အစရှိသော သန္တိ သုခသည်မူကား ပြဆိုလတ္တံ့သော ဒုက္ခလက္ခဏာ ၂၅-ပါးတို့မှ ကင်းလွတ် သည်ဖြစ်၍ ပညာရှိတို့၌ သုခအစစ်အမှန် ဖြစ်ပေ၏။

အဘယ့်ကြောင့် သန္တိသုခသည်သာ သုခအမှန်အစစ် ဖြစ်လေသနည်း ဟူမူကား—

ငှက်ပျောဖောင်ကြီး ဥပမာ၌—စိတ်တောင်း ခွဲတောင်း တင်းတောင်း ပမာဏရှိကုန်သော ကျောက်လုံးတို့သည်လည်း အပြည့်တင်ထားလျက်

www.dhammaransi.com

ရှိကုန်ရာ၏၊ ထိုငှက်ပျောဖောင်ကြီးကို ထောက်ပံ့သော ဘော့ဟူ၍လည်း တစုံတခုမျှ မပါလေရာ၊ အနီးအပါး၌ တွယ်တာရန် လှေသမ္ဗန်ဟူ၍လည်း မရှိလေရာ။

ဤကဲ့သို့သော ငှက်ပျောဖောင်ကြီးသည် ပျက်သည်ရှိသော် ဖောင်ပေါ်ရှိ လူအပေါင်းတို့နှင့်တကွ ထိုနေရာ၌ပင်လျှင် သမုဒ္ဒရာ သဲအပြင်သို့ ဆိုက်အောင် နစ်မြုပ်လေရာ၏။

သို့တည်းမဟုတ်— ကျောက်လုံးဝန်တို့ကိုလည်း တခုမကျန် ပယ်ရှားခဲ့ရာ၏၊ ရန်ကုန်မြစ်၌ ထားအပ်သော သံဘော့ကြီးကဲ့သို့ အလွန်ကြီးခိုင်ခံ့ လုံလောက်စွာသော သံဘော့ကြီးလုံးရေ ၃၇-လုံးတို့လည်း ပါရှိကုန်ရာ၏၊ သိကြားမင်း ဖန်ဆင်းလာသော မဟာပစ္စရိ ရတနာဖောင်ကြီး၌လည်း သံကြိုး သံလွန်တို့ဖြင့် မှီတွယ်ရာ၏။

ထိုဖောင်ကြီးသည် လေဟုန် လှိုင်းဟုန်ဖြင့် အခြေအနေ ပျက်သော်လည်း ရေပေါ် လှိုင်းပေါ်၌ ပေါလောသာ နေရာ၏၊ နစ်မြုပ်ခြင်း မျောပါးခြင်း မရှိလေရာ၊ ဖောင်ပေါ်၌ ပါရှိသော သူတို့လည်း ဥပဒ်မရှိကြလေကုန်ရာ။

ဥပမာ ဥပမေယျ နှိုးနှောပြချက်

ဤဥပမာ၌—

၁။ ပုထုဇဉ်သတ္တဝါတို့၌ အနမတဂ္ဂသံသရာတွင် အစဉ်ပါရှိ၍ နေကုန်သော ဒိဋ္ဌိ ဝိစိကိစ္ဆာတရား, ဒုစ္စရိုက်တရားတို့သည် ကျောက်လုံးဝန်နှင့်တူကုန်၏။

၂။ အနမတဂ္ဂ သံသရာ၌ သတ္တဝါတို့၏ ခန္ဓာ ၅-ပါးတို့ကို ပုဂ္ဂိုလ် သတ္တဝါ အင်္ဂါကြီးငယ် ဟူသော နိစ္စမျိုး ထင်မှတ်စွဲလမ်းနေကြမှုသည် ငှက်ပျောဖောင် ငှက်ပျောတုံး ငှက်ပျောခုံတို့ကို ရတနာဖောင်ကြီး ရတနာအင်္ဂါတွေ ထင်မှတ်စွဲလမ်းသော သူနှမ်းတို့၏ အမှုနှင့်တူ၏။

www.dhammaransi.com

၃။ ငါ-ငါဟူ၍ ငါ၏ကိုယ် ငါ၏ကိုယ်ဟူ၍ အမြဲစွဲလမ်း ဆည်းပူးမှု, ဒုစ္စရိုက် ဒုရာစီဝတရားတို့ကို ကိုယ့်ကျိုး ကိုယ့်စီးပွါး ပြုလုပ်ဆည်းပူးမှုတို့သည် ကျောက်လုံး ကျောက်ခဲတို့ကို ပတ္တမြားရတနာ ထင်မှတ်၍ ဖောင်ပေါ်သို့ချည်း တင်ယူဆည်းပူးမှုနှင့် တူကုန်၏။

၄။ နိစ္စမျိုးမဟုတ်သည့်အတွက်ကြောင့် ခြေတလှမ်း တလှမ်း အတွင်းမှာပင် အခါခါပျက်စီးမှု, နာရီစဉ်ပျက်စီးမှု, ပဟိုရ်စဉ်ပျက်စီးမှု, နေ့စဉ် ရက်စဉ်ပျက်စီးမှု, ဥတုစဉ် လစဉ် နှစ်စဉ်ပျက်စီးမှု, ဘဝအဆုံး အဆုံး၌ အမြဲပျက်စီးမှုသည် ငှက်ပျောဖောင်ပျက်မှုနှင့် တူ၏။

၅။ ပစ္စုပ္ပန်ခန္ဓာကို တွယ်တာ၍ အသက်မွေးမှု အစရှိသော အမျိုးမျိုးသော ပြုပြင်မှု,အာရုံအရသာကို လိုက်စားမှု,လောကီစီးပွါးကို အားထုတ်မှု, နောက်ဘဝအကျိုးငှါ ကုသိုလ်ကောင်းမှု ဆည်းပူးမှု အလုံးစုံတို့သည် ငှက်ပျောဖောင် ငှက်ပျောတုံးတို့ကိုသာ အသစ်အသစ် ရှာမှီးထူထောင်မှုနှင့် တူကုန်၏။

၆။ ဒိဋ္ဌိဝဋ် ဒုစ္စရိုက်ဝဋ်တို့၏ မဆန့်တင်ကဲ အမြဲလေး၍ နေမှုကြောင့် သေသည်၏အခြားမဲ့၌ အပါယ်လေးပါးသို့ချည်း နစ်မြုပ်၍ နေကြမှုသည် ကျောက်ဝန်လေးမှုကြောင့် ငှက်ပျောဖောင် ပျက်တိုင်းပျက်တိုင်း သမုဒ္ဒရာသအပြင်သို့ဆိုက်အောင် အိုးတည်နစ် နစ်၍ချည်း နေသည်နှင့် တူ၏။

၇။ ဘုံစဉ်စံ အရိယာတို့အား ထိုဝိစိကိစ္ဆာတရား, ဒုစ္စရိုက်တရားတို့ကို အကုန်အစင် ပယ်ရှားမှုသည် ကျောက်လုံးဝန်တို့ကို တခုမကျန် ပယ်ရှားမှုနှင့် တူ၏။

၈။ ဘုံစဉ်စံအရိယာတို့အား ဘဝများစွာ ကမ္ဘာအဆက်ဆက် အမြဲပါရှိ၍နေကုန်သော ဗောဓိပက္ခိယတရား ၃၇-ပါးတို့သည် အလွန်ကြီး ခံ့ခိုင်လုံလောက်လှကုန်သော သံသင်္ဘောကြီးတို့နှင့် တူကုန်၏။

၉။ ဒိဋ္ဌိဝိစိကိစ္ဆာတရား ဒုစ္စရိုက်တရားတို့၏ရင်း, အပါယ်သံသရာကြီး၏ရင်း အချင်းခပ်သိမ်း ကင်းငြိမ်းချမ်းသာမှုဟူသော သန္တိသုခကြီးသည် မှီတွယ်ရာ ရတနာသင်္ဘောကြီးနှင့် တူ၏။

www.dhammaransi.com

ထိုအရိယာတို့၏ ခန္ဓာတို့သည် တခုတခုသောဘုံမှ စုတေကုန်သည် ရှိသော် ထိုဘုံ၌သော်လည်း ထပ်၍ ဖြစ်ပေါ်ကုန်၏၊ အထက်ဘုံမှာသော်လည်း ဖြစ်ပေါ်ကုန်၏၊ အောက်ဘုံသို့ လျောကျခြင်း, အပါယ်သို့ နစ်မြုပ်ခြင်းဟူ၍ မရှိကုန်ပြီ။

ကြွင်းသော ဥပမာ ဥပမေယျ နှိုးနှောရန် အချက်စုမှာ သိသာ ထင်ရှားလှပြီ။

ဒုက္ခအရကောက်နှင့် အင်္ဂပွါယ်။ ။ဤမျှသော စကားရပ်တို့ဖြင့်—

"ယံကိဉ္စိ ဝေဒယိတံ အတ္ထိ၊ သဗ္ဗံ တံ ဒုက္ခသ္မိံ"

ဟူသော ပါဠိတော်မြတ်နှင့်အညီ ဤဒုက္ခ ဝိပဿနာအရာ၌ ဒုက္ခဆိုသည်ကား ဒုက္ခ လက္ခဏာ ၂၅-ပါးနှင့် ပြည့်စုံသော ဝေဒယိတသုခ အဆောက်အဦတို့ကို ဆိုသတည်း။

အဘယ့်ကြောင့်နည်းဆိုသော်—

> "ဘယဋ္ဌေန ဒုက္ခံ"ဟူသည်နှင့်အညီ သန္တိသုခမှ ကင်းရှင်းကြကုန်သော ပုထုဇဉ်သတ္တဝါတို့အား အနမတဂ္ဂသံသရာ၌ ကြီးကျယ်လှစွာသော အပါယဒုက္ခဘေးကို အဖန်တလဲလဲ မစဲ ဖြစ်စေတတ်သောကြောင့်တည်း—ဟူသော အနက်အင်္ဂပွါယ်ကို ပြဆိုသတည်း။

သစ္စာ ၄-ပါးတွင်ပါရှိသော ဒုက္ခနှင့် ဤဝိပဿနာတွင် ပါရှိသော ဒုက္ခသည် တူကြ၏၊ ဘယဋ္ဌဒုက္ခမျိုးတည်း။

ဘယဋ္ဌဒုက္ခ။ ။ဘယဋ္ဌဒုက္ခဆိုသည်ကား အကြင်တရားကို အကြောင်းပြု၍ ယခုဘဝ၌သော်ငင်း, နောက်နောက်ဘဝ နောက်နောက်ကမ္ဘာတို့၌သော်ငင်း အပါယ်သို့ကျရောက်ခြင်း ယုတ်နိမ့်သော ဘဝသို့ လျောကျခြင်းဟူသော ဒုက္ခဘေးသည် ဖြစ်လေရာ၏၊ ထိုတရားသည် နတ်မင်းကြီး, ဗြဟ္မာမင်းကြီးတို့၏ အသက် ခန္ဓာ စည်းစိမ်ချမ်းသာပင်ဖြစ်သော်လည်း ဘယဋ္ဌဒုက္ခ မည်၏။

www.dhammaransi.com

ဝေဒနာတိက်၌ပါသော ဒုက္ခဝေဒနာ။ ။သစ္စာ ၄-ပါးအရာ,ဤဝိပဿနာ အရာတို့၌ ဝေဒနာတိက် ကဲ့သို့ ဒုက္ခဝေဒနာကို လိုရင်း မဟုတ်။

ထိုဒုက္ခဝေဒနာသည်ကား–"အသာတဋ္ဌ အနုဘဝနဋ္ဌဒုက္ခ"ပေတည်း၊ ခံစားဆဲခဏ၌ မချမ်းသာမှုပေတည်း။

သစ္စာ ၄-ပါးအရာ ဤဝိပဿနာအရာတို့၌မူကား–

လောကီ ချမ်းသာဟူသမျှ ဒုက္ခဖြစ်ပုံ။ ။နတ်မင်း သိကြားမင်းတို့ ခံစံကြသော အလွန် ကောင်းမြတ်လှသော သုခဝေဒနာကြီးပင် ဖြစ်ငြားသော်လည်း ဖြစ်ခြင်း ပျက်ခြင်းဘေး၊ အဖန်ဖန် ပြုပြင်ရသော ဒုက္ခဘေး၊ ကိလေသာဘေးတို့ကို ဖြစ်ပွါးစေသဖြင့် ယုတ်ညံ့ခြင်းသို့ ရောက်စေတတ်သော ဒုက္ခဘေး အစရှိသော အပြစ်ဒေါသ အာဒီနဝရှိနေသောကြောင့် ဒုက္ခသာ အမှန်ဖြစ်သတည်း။

သန္တိသုခ တခုကိုသာ ဤအရာ၌ သုခ ဆိုရသည်။

သန္တိသုခမဟုတ်သော ဝေဒယိတသုခမျိုး မှန်ခဲ့လျှင် အပြစ် ဒေါသ ခပ်သိမ်းတို့မှ ကင်းရှင်းမှု မရှိလေသောကြောင့် ဤအရာ၌ ဒုက္ခ ဟူ၍ ဟောတော်မူပေသတည်း။

ဒုက္ခလက္ခဏာ ၂၅-ပါး၌ သုခ ဒုက္ခ ခွဲခန်းတည်း။

ဒုက္ခအချက်

ဒုက္ခအဓိပ္ပါယ် ၁။ လောက၌ အနာဆိုး ရောဂါဆိုး အမျိုးမျိုးတို့သည် နှိပ်စက်တတ်သောကြောင့် ကြောက်မက်ဖွယ်ဟူသော အနက်အားဖြင့် ဒုက္ခမည်ကုန်၏။

၂။ အနာဆိုး ရောဂါဆိုး အမျိုးမျိုးနှင့် ပြည့်စုံကုန်သော အနာသည် ရောဂါသည်တို့သည် အနာဆိုး ရောဂါဆိုးတို့၏ အနှိပ်အစက်ကို

www.dhammaransi.com

ခံရသောကြောင့် ကြောက်မက်ဖွယ်ဟူသော အနက်အားဖြင့် ဒုက္ခ မည်ကုန်၏။

၃။ တဖန် ထိုအနာသည် ရောဂါသည်တို့သည်ပင်လျှင် မိဘသားသမီး စသော နီးစပ်လှသောသူတို့ကို ကြောင့်ကြပူပန်မှုကို ဖြစ်ပွါးစေခြင်း, ပြုစုမှု ဒုက္ခကို ဖြစ်ပွါးစေခြင်း, အလုပ်အကြံ စီးပွါးပျက်ပြားမှုကို ဖြစ်စေခြင်း, ဆေးခ ဝါးခ ကုန်ဆုံးရသော ဒုက္ခကို ဖြစ်ပွါးစေခြင်းတို့ဖြင့် အမြဲနှိပ်စက် တတ်သောကြောင့် ကြောက်မက်ဖွယ်ဟူသော အနက်အားဖြင့် ဒုက္ခ မည်ပြန်ကုန်၏။

၄။ ထိုနှိပ်စက်ခံရသော သူတို့သည်လည်း ထိုအနာသည် ရောဂါသည် တို့၏ အနှိပ်အစက်ကို ခံရသောကြောင့် ကြောက်မက်ဖွယ်ဟူသော အနက် အားဖြင့် ဒုက္ခ မည်ကုန်၏။

လောက၌ ကြီးစွာသော မင်းပြစ် မင်းဒဏ်မှုကြီး, မင်းပြစ် မင်းဒဏ် သင့်သောသူ, ထိုသူနှင့်စပ်သော မိဘ သားသမီး စသည်တို့၌ ဤနည်းတူ သိလေ။

ထို့အတူ အနမတဂ္ဂ သံသရာကြီး၌လည်း—

၁။ ၂၅-ပါးသော အပြစ်ဒေါသ အာဒီနဝတရားတို့သည် နှိပ်စက်တတ် သောကြောင့် ကြောက်မက်ဖွယ်ဟူသော ဘယဋ္ဌအားဖြင့် ဒုက္ခမည်ကုန်၏။

၂။ ထိုတရားတို့နှင့် အမြဲယှဉ်ကုန်သော ခန္ဓာ ၅-ပါး ရုပ်,နာမ် တရား တို့သည် ထိုတရားတို့၏နှိပ်စက်မှုကို အမြဲခံရသောကြောင့် ဒုက္ခမည်ကုန်၏။

၃။ နှိပ်စက်မှုကို အမြဲခံရသဖြင့် အလွန်မကောင်းလှသော ဒုက္ခတရား ခန္ဓာ ၅-ပါးတို့ကို အမြဲလျှင် မိမိတို့ ကိုယ်ပြု၍ ကိုယ်အင်္ဂါပြု၍ နေကြကုန် သော သတ္တဝါအပေါင်းတို့ကို ထိုခန္ဓာ ၅-ပါးတို့သည် အမြဲနှိပ်စက်တတ် သောကြောင့် ကြောက်မက်ဖွယ်ဟူသော အနက်အားဖြင့် ဒုက္ခမည်ကုန်၏။

ငါဟူသော အတ္တအစွဲ။ ။အမြဲကိုယ်ပြုမှု, ကိုယ်အင်္ဂါပြုမှု ဆိုသည်ကား— ပစ္စုပ္ပန်ဖြစ်သော ခန္ဓာ ၅-ပါးတို့ကို အမြဲငါပြု၍ စွဲလမ်းမှု, ငါ၏ပိုင်ရာဆိုင်ရာ အင်္ဂါပြု၍ စွဲလမ်းမှု, ငါ၏အနှစ်သာရ အတ္တ-

www.dhammaransi.com

ပြု၍ စွဲလမ်းမှု, ထိုစွဲလမ်းမှုတို့အတိုင်း ခန္ဓာ ၅-ပါးတို့၏ စီးပွါးကို အမြဲ ကိုယ့်ကျိုး ကိုယ့်စီးပွါး ပြုလုပ်၍ နေကြမှု, နောက်နောက်ဘဝ အဆက်ဆက် ကမ္ဘာအဆက်ဆက်တို့၌လည်း ထိုခန္ဓာ ၅-ပါးတို့ကိုပင်လျှင် အဆက်ဆက် မိမိတို့ အတ္တပြုလုပ်၍ သွားကြရန် ရှေးရှေးဘဝတို့က တင်ကူး၍ ကုသိုလ်ကောင်းမှု ပြုလုပ်ထူထောင်၍ နေကြမှုတို့ကို ဆိုသတည်း။

ထို့ကြောင့် ၂၅-ပါးသော အပြစ်ဒေါသ အာဒီနဝ တရားတို့နှင့် အမြဲယှဉ်သော ခန္ဓာ ၅-ပါး ရုပ်နာမ်တရားတို့သည် ခပ်သိမ်းသော သံသရာဒုက္ခ, အပါယဒုက္ခတို့၏ အချုပ်အခြာ ဖြစ်ပေသတည်း။

ဤကား ဒုက္ခအချက်ကို ပြဆိုချက်တည်း။

ဒုက္ခလက္ခဏာ ၂၅-ပါး

၂၅-ပါးသော အပြစ်ဒေါသ အာဒီနဝ ဆိုသည်ကား—

ဒုက္ခ, ဘယ, ဤတိ, ဥပဒ္ဒဝ, ဥပသဂ္ဂ,
သလ္လ, ရောဂ, အာဗာဓ, ဂဏ္ဍ, အဃ,
အတာဏ, အလေဏ, အသရဏ, အာဒီနဝ, အဃမူလ,
ဝဓက, သာသဝ, မာရာမိသ, ဇာတိ, ဇရာ,
ဗျာဓိ, သောက, ပရိဒေဝ, ဥပါယာသ, သံကိလေသိက။

ဤ ၂၅-ပါးတို့ကို ဆိုသည်။

၁—ဒုက္ခအပြစ်

အနိစ္စလက္ခဏာ ရှုပုံ။ ။မိမိတို့သန္တာန်၌ ရှိနေသော ခက်မာမှုတခုကို အနမတဂ္ဂသံသရာ၌ ညာဏ်နှင့်အစဉ်တန်း၍ထား—

ဟာခုတခုသော ဘဝအဆုံးအဆုံး၌ ကုန်ခန်းပျက်ဆုံးမှု နောက်နောက်ဘဝ၌ အသစ်အသစ်ဖြစ်ပေါ်ပွါးစီးမှုကိုရင်း, တခုတခုသော ဘဝအတွင်း၌ ဣရိယာပုထ်လေးပါး ပြောင်းလဲရာ၌ အပိုင်းအပိုင်း ပျက်ဆုံးမှု အသစ်

www.dhammaransi.com

အသစ် ဖြစ်ပေါ်မှုကိုရင်း, တခုတခုသော ဣရိယာပုထ်အတွင်း၌ ရှေး၌ ပြဆိုခဲ့ပြီးသော နည်းအားဖြင့် အထူးထူး အထွေထွေသော အကြောင်း တို့ကြောင့် အဟောင်းအဟောင်း ပျက်ဆုံးမှု အသစ်သသစ် ဖြစ်ပေါ်မှု တို့ကိုရင်း မြင်အောင်ရှု။

ထို့အတူ မိမိသန္တာန်၌ရှိသော ဖွဲ့စေးမှု ပူမှု အေးမှု တောင့်တင်းမှုတို့ကို ရင်း, မြင်မှု ကြားမှု အစရှိသော နာမ်ခန္ဓာတို့ကိုရင်း အနမတဂ္ဂသံသရာ၌ ဉာဏ်နှင့် အသီးအသီးတန်း၍ ထားပြီးမှ ဘဝအပိုင်းအခြား,တခုတခုသော ဘဝ၌ ဣရိယာပထ အပိုင်းအခြား အစရှိသော အစီအရင်ဖြင့် ဖြစ်ပေါ်မှု ပျက်ဆုံးမှုတို့ကို မြင်အောင်ကြည့်လေ။

အနမတဂ္ဂသံသရာ၌ အစဉ်တန်း၍ထား–ဆိုရာ၌ ခက်မာမှု စသော သဘောကို လက်ကိုင်ပြု၍ ဉာဏ်နှင့် ကြံမြော်ရမည် ဆိုလိုသည်၊ ယခုပစ္စုပ္ပန် ဘဝ၌ နေရာတကျ မြင်ခဲ့လျှင် သံသရာ တခုလုံးအတွင်း ဝင်လေ တော့သည်။

အဆင်း,အသံ,အနံ့,အရသာ စသည်တို့ကိုလည်း ထိုနည်းတူ ရှုရပါ၏။

ဤကား ခန္ဓာ ၅-ပါးတို့၏ အနိစ္စအမြွက်တည်း။

ဒုက္ခလက္ခဏာရှုပုံ။　။ဤသို့ အနိစ္စလက္ခဏာကို ရှေးဦးစွာ ဖော်ပြီးမှ ဒုက္ခလက္ခဏာကို ရှုရမည်။

ရှုပုံကား–ဤကဲ့သို့ အနိစ္စမျိုး ဖြစ်ကုန်သော ဤခန္ဓာ ၅-ပါးတို့သည် အနမတဂ္ဂသံသရာတွင် တနာရီမျှ ငြိမ်သက်ချမ်းကြည် တည်နေခွင့်ရှိသော သန္တိဓာတ်မျိုး မဟုတ်ကုန်၊ ဖြစ်ခြင်း ပျက်ခြင်းဟူသော ဓာတ်ဆိုး ဓာတ်ဝါး နှစ်ပါး အမြဲနှောင့်ယှက်သဖြင့် သွက်သွက်လည် ဖောက်ပြန်၍ နေကုန်သော ဓာတ်ရှူးမျိုး ဓာတ်နှောက်မျိုးတို့သာတည်း၊ ယခုပင် လူ့ ခန္ဓာ, ယခုပင် ခွေးခန္ဓာ, ယခုပင် နတ်ခန္ဓာ, ယခုပင် သိကြားခန္ဓာ,ဗြဟ္မာ့ ခန္ဓာ, ယခုပင် သုဂတိခန္ဓာ, ယခုပင် ဒုဂ္ဂတိ အဝီစိခန္ဓာဖြစ်၍ နေကြကုန် သော ဓာတ်ရှူးမျိုး ဓာတ်နှောက်မျိုးတို့သာတည်းဟု မိမိခန္ဓာအစဉ်၏ ဖြစ်လမ်း ပျက်လမ်းကို သံသရာတလျှောက်လုံး မြင်ရမည်။

www.dhammaransi.com

ထို့အတူ—တခုတခုသော ဖြစ်ရာဘဝ အတွင်း၌လည်း အဖြစ်အပျက် နှောင့်ယှက်မှုကြောင့် ယခုပင် သုခအဖို့ ယခုပင် ဒုက္ခအဖို့ ဖောက်ပြန် ပြောင်းလဲမှု ရှိသော ခေတ်ရှေးမျိုး ခေတ်နောက်မျိုး တို့သာတည်း၊ အပါယ်သို့ ကျသည်တိုင်အောင် သုခအဖို့ ဒုက္ခအဖို့ ပြောင်းလဲမှုလျှင် အရင်းရှိသော ဒုက္ခစက်ကြီး အဆင့်ဆင့်လည်၍ သွားပုံကို ရှေး၌ ပြဆိုခဲ့ ပြီးသော ဒုက္ခလက္ခဏာခန်း၌ ပြဆိုခဲ့သမျှကို ဤနေရာ၌ အကုန်ပေါ်စေ ရမည်။

ထို့ကြောင့်—

"ဣမေ၊ ဤခန္ဓာ ၅-ပါးတို့သည်။ ဒုက္ခာ၊ ယုတ်မာညစ်ဆိုး ဆင်းရဲ မျိုးတို့သာတည်း"ဟူ၍ ဆိုပေသည်။

(ဒုက္ခ ပြီး၏။)

၂-ဘယ အပြစ်

ခန္ဓာငါးပါးသည် ဘေးဖြစ်ပုံ။ ။"ဘယ၊ ကြောက်ဖွယ် ညစ်ဆိုးဒုက္ခမျိုး" ဆိုသည့်ကား—အနမတဂ္ဂ သံသရာ၌ ခန္ဓာ ၅-ပါးတို့၏ ခဏမစဲ ဖြစ်ခြင်း ပျက်ခြင်း အနိစ္စလျှင် အရင်းရှိသော ဒုက္ခစက်ကြီးတို့သည် အဝီစိသို့ဆိုက်အောင် အဖန်တလဲလဲ အဆင့်ဆင့် လည်၍ လည်၍ နေကြကုန်၏၊ ထို့ကြောင့် သမုဒ္ဒရာခရီး၌ ငှက်ပျော ဖောင်ကြီးကို တက်စီး၍ သွားရမည်ဆိုသော် ထိုသူတို့အား ထိုငှက်ပျော ဖောင်ကြီးသည် ကြောက်ဖွယ်ညစ်ဆိုး ဒုက္ခအိုးကြီးသာ အမှန်ဖြစ်၏သို့—

ထို့အတူ အနမတဂ္ဂသံသရာခရီး၌ ခန္ဓာ ငါးပါးတို့ကို မိမိတို့ကိုယ်ပြု၍ မိမိတို့ကိုယ်အင်္ဂါပြု၍ ရှေ့သို့ ကျင်လည်ရမည်ဆိုသော် ထိုသတ္တဝါတို့အား မိမိ မိမိတို့၏ ခန္ဓာ ၅-ပါးတို့သည် ကြောက်ဖွယ်ယုတ်ဆိုး ဒုက္ခအိုးတို့သာ အမှန် ဖြစ်ကုန်၏။

အနဝတတ်အိုင်မှ ကမ္ဘာ့တန်းဆာဖြစ်၍ မဟာသမုဒ္ဒရာသို့ အမြဲစီး သွား၍ နေကြကုန်သော မြစ်ကြီးငါးသွယ် မြစ်ငယ်ငါးရာ ချောင်းမြောင်း

www.dhammaransi.com

များစွာတို့သည် ဟိမဝန္တာ၌ အမြဲတည်ရှိသော အနဝတတ်အိုင်ကြီးမှ ထွက်ကုန်၏။

ထိုအတူ အနမတဂ္ဂသံသရာ တန်းဆာဖြစ်၍ မဟာအဝီစိတိုင်အောင် အမြဲ အဆင့်ဆင့် လည်၍ နေကြကုန်သော ဒုက္ခစက်ကြီးငါးဖြာ ဒုက္ခ စက်ငယ် များစွာတို့သည် ခန္ဓာ ၅-ပါးတို့၌ အမြဲတည်ရှိနေသော ဖြစ်မှု, ပျက်မှု, ဥဒယဗ္ဗယ[၁] မှုကြီးမှ ထွက်ကုန်၏။

ထို့ကြောင့် ခန္ဓာ ၅-ပါးတို့ကို ဒုက္ခအိုးကြီး, ဒုက္ခတွင်းကြီး, ဒုက္ခ အင်းကြီး, ဒုက္ခအိုင်ကြီးဟူ၍ ဆိုအပ်ကုန်သတည်း။

ထိုကဲ့သို့သော ဒုက္ခအိုးကြီးတို့ကို မိမိ မိမိတို့၏ ကိုယ်အင်္ဂါပြု၍ ဦးခေါင်းအင်္ဂါပြု၍ ခြေအင်္ဂါ လက်အင်္ဂါ မျက်စိအင်္ဂါ နားအင်္ဂါပြု၍ အသည်းအင်္ဂါ အဆုတ်အင်္ဂါစသော အတွင်းအင်္ဂါပြု၍ ကျင်လည်ခြင်းငှါ ကြောက်လန့်ဖွယ် အလွန်ကောင်းလှလေသတည်း။

ထို့ကြောင့် "ဘယာ၊ ကြောက်ဖွယ် ညစ်ဆိုး ဒုက္ခမျိုးတို့သာတည်း" ဟု ဆိုပေသည်။

(ဘယ ပြီး၏။)

၃-ဤတိ အပြစ်

ခန္ဓာ ၅-ဖြာသည် အန္တရာယ်မျိုး။ ။သမ္ပတ္တီနံ အန္တရာ ဧတိ အာ- ဂစ္ဆတီတိ ဤတိ၊ အန္တရာယော။

သမ္ပတ္တီနံ၊ သမ္ပတ္တိတို့၏။ အန္တရာ၊ အကြား၌။ ဧတိ အာဂစ္ဆတိ၊ လာ တတ်၏။ ဣတိ၊ ထို့ကြောင့်။ ဤတိ၊ ဤတိ မည်၏။ အန္တရာယော၊ အန္တရာယ် ဆိုလိုသည်။

သတ္တဝါတို့သည် အမြဲ အလိုရှိအပ်သော သုခသမ္ပတ္တိတို့၏ အကြား၌ မကြာ မကြာ ကျရောက်၍ လာတတ်၏ ဟူလိုသည်။

၁။ ဥဒယဗ္ဗယ=(ဥဒယ+ဝယ)ဥဒယ—ဖြစ်ခြင်း။ ဝယ—ပျက်ခြင်း။

www.dhammaransi.com

လူ့ခန္ဓာဖြစ်၍ တကြိမ်လာသည်နောက် အပါယ်ခန္ဓာ အကြိမ်တရာမက အကြိမ်တထောင်မက ကြားချပ်ပြန်၏၊ နတ်ခန္ဓာဖြစ်၍ တကြိမ်လာသည်နောက် အပါယ်ခန္ဓာ တရာမက တထောင်မက ကြားချပ်ပြန်၏၊ ဗြဟ္မာ့ခန္ဓာဖြစ်၍ တကြိမ် လာသည်နောက် အပါယ်ခန္ဓာ တသိန်းတသန်းမက ကြားချပ်ပြန်၏၊ ဤသို့ ဘဝအားဖြင့် သမ္ပတ္တိဘဝ၏ အကြားအကြား၌ ဝိပတ္တိဘဝ များစွာ ကြားချပ်၏၊ ဝိပတ္တိဘဝ များစွာ ဖြစ်၏။

တခု တခုသော သမ္ပတ္တိဘဝ အတွင်း၌လည်း—

ဂဗ္ဘသေယျက[၁] ပုဂ္ဂိုလ်တို့အား အမိဝမ်း၌ ညစ်ညမ်းဆိုးဝါးသော ပဋိသန္ဓေကိန်းနေမှု ဝိပတ္တိဒုက္ခမှစ၍ ဣရိယာပထ သန္တာပ မီးအတွက် ဖြစ်ရသော ညှောင်းမှုညာမှုစသော ဒုက္ခမျိုး, ဥတုရာသီသို့လိုက်၍ ပူမှု အိုက်မှု ခြင်မှက်ကိုက်မှု ချမ်းအေးမှု ဒုက္ခမျိုး, အသက်မွေးမှုအတွက် ထိုထို အတတ်ပညာ သင်ကြားမှုအတွက် အပန်းအနွမ်း အချမ်းအပူခံရသော ဒုက္ခမျိုး, ရံခါရံခါ ထိုထိုရောဂါမျိုး အနာမျိုးတို့နှင့် တွေ့ကြုံရသော ဒုက္ခမျိုး, ရံခါရံခါ ကပ်သုံးပါးနှင့် တွေ့ကြုံရသော ဒုက္ခမျိုး, ရန်သူမျိုး ငါးပါးနှင့်တွေ့ကြုံရသော ဒုက္ခမျိုး အစရှိသည်ဖြင့် ကိုယ်စိတ်နှစ်ပြင် ကြည်လင်ချမ်းမြသော သမ္ပတ္တိခန္ဓာ၏ အကြား အကြား၌ ဝိပတ္တိခန္ဓာတို့သည် များစွာများစွာ ကြားချပ်ကုန်၏။

စေ့စေ့စုံစုံ မြော်မြင်တတ်ပါလျှင် တဘဝလုံး၌ သမ္ပတ္တိ အခွင့်ပင် မရှိသလောက် ဖြစ်၏၊ အဝိဇ္ဇာ တဏှာဟူသော ခတ်ညစ်ကြီး ခတ်ပုပ်ကြီးတို့၏ အလိုနှင့်သာ ပျော်နိုင်ကြရကုန်၏၊ နာမ်ခန္ဓာတို့သည်လည်း ကုသိုလ်ဟူသော သမ္ပတ္တိခန္ဓာတို့၏ အခွင့်သည် အလွန် နည်းပါး၏၊ ကုသိုလ်အလှည့်၏ အကြား အကြား၌ အကုသိုလ်အလှည့် ဒုစရိုက်အလှည့်တို့သည် အလွန် များစွာ များစွာ ညှပ်ကုန်၏၊ စေ့စေ့စုံစုံ မြော်မြင်တတ်ကြပါကုန်မူကား ကုသိုလ်အခွင့်ပင် မရှိသလောက် ဖြစ်ပေ၏။

၁။ ဂဗ္ဘသေယျက=(ဂဗ္ဘ=ဝမ်းတိုက်၌+သေယျက=ကိန်းအောင်းသူ) အမိဝမ်းတိုက်၌ ပဋိသန္ဓေ တည်နေကိန်းအောင်းသူ။)

www.dhammaransi.com

ထို့ကြောင့်–

"ဣတိ၊ ထိတ်လန့်သဖွယ် အန္တရာယ်မျိုးတို့သာတည်း"ဟုဆိုပေသည်။

ဤမှ နောက်၌ အကျဉ်းမျှကိုသာ ပြဆိုအံ့။

(ဤတိ ပြီး၏။)

၄-ဥပဒ္ဒဝ အပြစ်

နှိပ်စက်တတ်သော ခန္ဓာငါးပါး။　။"ဥပဂန္တ္ဂာ ဒဝတီတိ ဥပဒ္ဒဝေါ"။

ဥပဂန္တွာ၊ ကပ်ရောက်၍။ ဒဝတိ၊ ပူပန် ပင်ပန်းစေတတ်၏။ ဣတိ၊ ထို့ကြောင့်။ ဥပဒ္ဒဝေါ၊ ဥပဒ္ဒဝ မည်၏။

ဦးခေါင်း၌ မိုးကြိုး ကျခြင်း လောင်မီးကျခြင်း အဆိပ်ထန်သော မြွေခဲခြင်း ကင်းခဲခြင်း ဆင်နင်းခြင်း ကျားခဲခြင်း သစ်ပင်မှ ကျခြင်း ကာလနာ ဘေးထိုးနာ အစရှိသော ရုတ်တရက်ဖြစ်၍ အပြင်းအထန် ခံရသော ရောဂါဆိုး အနာဆိုး ကပ်ရောက်ခြင်း အစရှိသော အကြောင်း တို့ကြောင့် သုခအဖို့မှ ခဏခြင်း ပြောင်းလဲ ဖောက်ပြန်၍ ပြင်းထန်စွာ ပင်ပန်းသော ဒုက္ခအဖို့သို့ရောက်သော ခန္ဓာ ၅-ပါးကို "ဥပဒ္ဒဝ"ဆို သတည်း။

ဤဘာဝနာအရာ၌မူကား ခန္ဓာတို့၏ ပကတိသဘောကို ထုတ်ဖော်၍ ရှုရသည်၊ ပကတိသဘောဖြင့်သာ အရိုးအမျိုး ဆိုလိုက်သည်။

ခန္ဓာ ၅-ပါး၏ နှိပ်စက်မှုကို ရှုပုံ။　။ရှုပုံကား–ငါ၏ ခန္ဓာ ၅-ပါးသည် ဘယ်အခါမဆို မိုးကြိုးမှန်ခဲ့သော် ဘယ်အနေလောက် ဒုက္ခအဖို့သို့ ခဏခြင်းရောက်၍ သွားလိမ့်မည်နည်း– အစရှိသည်ဖြင့် ကြံဖန်၍ ကြည့်ခဲ့သည်ရှိသော် အလွန်ပြင်းထန်စွာ ပင်ပန်း သော ဒုက္ခတုံးကြီး ဒုက္ခခဲကြီးဖြစ်၍ နေသည်ကို မြင်လိမ့်မည်။

အမိမှ မွေးဖွားသည်မှစ၍ တဘဝလုံးတွင် ဘယ်နာရီမှာမဆို ထိုကဲ့သို့ သော ဥပဒ်ကြီးဆိုက်လာခဲ့လျှင် ထိုကဲ့သို့ ဖြစ်တတ်သော ပကတိသဘော

www.dhammaransi.com

သည် မိမိခန္ဓာတို့၌ အနမတဂ္ဂသံသရာမှာ အမြဲပါရှိ၍ နေသည်ကိုလည်း မြင်ရလိမ့်မည်။

အပါယ် ၄-ဘုံတွင် မီးငရဲတို့၌၎င်း, မီးကျီးမိုးသည်းရွာ၍နေသော ငရဲတို့၌၎င်း, ကြေးပူရည် သံပူရည် ပြည့်သော မြစ်တို့၌၎င်း, ဓားမိုးသည်း လှံမိုးသည်း ရွာ၍နေသော လက်ပံတောငရဲ အသိပတ္တငရဲတို့၌၎င်း, ၃၂-ပါးသော ကံကြမ္မာတို့ကို ပြုရာဌာနတို့၌၎င်း ကျရောက်၍ သွားသောအခါ၌ ကျရောက်သည့် ခဏမှစ၍ အနှစ်တသိန်း အနှစ်တသန်း စသည် တည်နေသမျှ ကာလအတွင်း၌ အသက်တရှူမျှ ချောမောစွာ ရှူခွင့်မရဘဲ အလိုက်အလဲ ဆင်းရဲပင်ပန်းသော ဒုက္ခအဖို့သို့ ရောက်သောအခါတို့၌ ဤ ငါ၏ခန္ဓာတို့သည် အဘယ်သို့ဖြစ်၍ နေကြကုန်လိမ့်မည်နည်းဟု ကြံဖန်၍ ကြည့်ခဲ့သည်ရှိသော် မိုးသည်းကြိုး လောင်မီးကျသော ဒုက္ခတို့ထက် အဆ အသိန်းအသန်း မက ပင်ပန်းလှသော ဒုက္ခတုံးကြီး ဒုက္ခခဲကြီးတွေဖြစ်၍ နေကြသည်ကို မြင်ရလိမ့်မည်။

ဤကား အနမတဂ္ဂသံသရာ၌ ခန္ဓာတို့၏အတွင်းမှာ အစဉ်အမြဲ ပါရှိ၍ နေသော ပကတိဥပဒ်ကြီး ဥပဒ္ဒဝေါကြီးတို့ ပေတည်း။

ခန္ဓာတို့ကား ဥပဒ်အိုးကြီး ဒုက္ခအမျိုးအရိုးကြီးတို့ပေတည်း၊ ဤမှ နောက်၌ အနောတတ်အိုင်၏ ဥပမာကို ဆက်လေ။

ဤဘဝမှရှေ့သို့ ဤကဲ့သို့သော ဥပဒ်အိုးကြီး ဒုက္ခအမျိုးအရိုးကြီးတို့ကို မိမိကိုယ်ပြု၍ အတွင်းအင်္ဂါ အပအင်္ဂါပြု၍ အတ္တသာရပြု၍ သံသရာ၌ ကျင်လည်၍ သွားခဲ့သော် အဘယ်မျှလောက် ဆင်းရဲတွင်းကြီး နက်ရာ သည်ဟု ရှုမြော်လေ။

ဥပဒ္ဒဝအစိပ္ပါယ်။ ။ထိုကြောင့်—

"ဥပဒ္ဒဝါ၊ လွန်စွာကပ်ရပ် နှိပ်စက်တတ်သော ဥပဒ်မျိုးတို့သာတည်း" ဟု ဆိုပေသည်။

ဤဘာဝနာ အရာမည်သည် အမျိုးအရိုးကို လိုက်ရသော အရာဖြစ်၍ ပြုပြင်မှုအတွက်နှင့် သုခသမ္ပတ္တိအဖို့၌ တည်ဆဲဖြစ်သော သိကြားမင်း၏

www.dhammaransi.com

ခန္ဓာ ၅-ပါးသည်လည်း အမျိုးအရိုးအားဖြင့် ဥပဒ္ဒဝေါမျိုးသာ အမှန်ဖြစ်သည်ဟုမှတ်။

ထို့ကြောင့် သိကြားမင်း၏ ခန္ဓာ ၅-ပါးတို့သည်လည်း ပုပြင်မှုဟူသော ရှေးကံ၏ အာနုဘော် ကုန်ဆုံးခဲ့လျှင် ဝိပတ္တိသို့ ပြန်ရောက်ရပြန်သတည်း၊ အရာတိုင်း၌ ဤပကတိသဘောကို ပဓာနပြုလေ။

(ဥပဒ္ဒဝ ပြီး၏။)

၅-ဥပသဂ္ဂ အပြစ်

ဥပသဂ္ဂ။ ။ဥပဂန္တွာ သဇ္ဇတီတိ ဥပသဂ္ဂေါ။

ဥပဂန္တွာ၊ ကပ်ရောက်၍။ သဇ္ဇတိ၊ ငြိတွယ်ကပ်စွဲ၍ နေတတ်၏။ ဣတိ၊ ထို့ကြောင့်။ ဥပသဂ္ဂေါ၊ ဥပသဂ္ဂ မည်၏။

ခန္ဓာ ၅-ဖြာသည် နူနာမျိုး။ ။ကိုယ်ခန္ဓာ၌ ကပ်ရောက်ပြီးနောက် ကင်းပျောက်စေခြင်းငှါ မရနိုင်သော နူနာမျိုး ထွတ်မြင်းနာမျိုး ပန်းနာမျိုး ချောင်းဆိုးနာမျိုး လေနာမျိုး ရင်နာမျိုး ဝက်ရူးနာမျိုး သည်းခြေရူးနာမျိုး ဦးယဉ်းခေါင်းခဲနာမျိုး အစရှိသည်တို့တည်း။

နာမက္ခန္ဓာတို့၌မူကား— လောဘ, ဒေါသ, မောဟ, မာန, ဒိဋ္ဌိ, ဣဿာ, မစ္ဆရိယ အစရှိကုန်သော အနာမျိုး ရောဂါမျိုး ဥပဒ်မျိုးတို့သည် အနမတဂ္ဂသံသရာ၌ ယနေ့ထက်တိုင် ကပ်စွဲလျက် ရှိနေကြကုန်၏၊ မဂ်သို့ရောက်မှ ပျောက်ကင်းကြတော့သည်။

ဤခန္ဓာ ၅-ပါးတို့သည် အကြောင်းဆိုက်တိုက်လာသည်ရှိသော် ပဋိသန္ဓေမှစ၍ တဘဝလုံးတွင် ဘယ်အခါ၌မဆို နူနာကြီးတွေဖြစ်၍ တသက်လုံး သွားနိုင်၏၊ အကြွင်းကို ဥပဒ္ဒဝအတိုင်း ဆိုလေ။

ထို့ကြောင့်—

www.dhammaransi.com

"ဥပသဂ္ဂါ၊ တွယ်တာစွဲကပ် နှိပ်စက်တတ်သော ဥပဒ်မျိုးတို့သာတည်း" ဟု ဆိုပေသည်။

(ဥပသဂ္ဂ ပြီး၏။)

၆—၉။ သလ္လ, ရောဂ, အာဗာဓ, ဂဏ္ဍ အပြစ်

ခန္ဓာ ၅-ပါးသည် မြား ငြောင့်'သလ္လ'။ ။ သလတိ ဝိဇ္ဈတီတိ သလ္လံ။

သလတိ=ဝိဇ္ဈတိ၊ စူးမြုပ်၍ သွားတတ်၏။ ဣတိ၊ ထို့ကြောင့်။ သလ္လံ၊ သလ္လမည်၏။

ပယ်ရှားကုစားခြင်းငှါ လွယ်လှစွာသော အပေါ်ရံပြင်ပတွင် အာဂန္တု က အနေနှင့် ကပ်ရောက်သည် မဟုတ်၊ ပယ်နုတ်ခြင်းငှါ မတတ်ကောင်း အောင် စူးဝင်နစ်မြုပ်တတ်သည် ဟူလို။

ပြဆိုခဲ့သော ဥပဒ္ဒဝ, ဥပသဂ္ဂတို့ကိုပင်ယူ။

၁။ အရေအတွင်း၌ ဖြစ်သောဥပဒ်

၂။ အပမှဖြစ်၍ အရေအတွင်းတိုင်အောင် စူးဝင်သော ဥပဒ်

၃။ ကိုးရာသော အသားတို့၏ အတွင်း၌ ဖြစ်ပွါးသော ဥပဒ်

၄။ အပမှဖြစ်၍ အသားတို့ကို ပေါက်ရောက်၍သွားသော ဥပဒ်

၅။ အကြောတွင်း အရိုးတွင်းတို့၌ ဖြစ်သော ဥပဒ်

၆။ အပမှဖြစ်၍ အကြောတွင်း အရိုးတွင်းတို့သို့ ပေါက်ရောက်သော ဥပဒ်

၇။ ဦးနှောက်တွင်း၌ ဖြစ်သောဥပဒ်

၈။ အဆုတ်တွင်း၌ ဖြစ်သောဥပဒ်

၉။ အသည်းတွင်း နှလုံးတွင်း၌ ဖြစ်သောဥပဒ်

၁၀။ အပမှဖြစ်၍ ဦးနှောက်တွင်း အဆုတ်တွင်း အသည်းတွင်း နှလုံး တွင်းတို့သို့ ပေါက်ရောက်သော ဥပဒ်တို့ကို ယူလေ။

www.dhammaransi.com

အပမှ မြားမှန်သည် မြားစူးသည် သေနတ်မှန်သည် စိန်မှန်သည် ဗုန်းမှန်သည် ဓားစူးသည် လှံစူးသည် ဆူးစူးသည် ငြောင့်စူးသည် ဟူရာတို့၌–

အဇ္ဈတ္တခန္ဓာတို့ အခြေအနေ မပျက်ခဲ့လျှင် ဝဇီရစိန် လက်နက်ပင် ဖြစ်သော်လည်း ဥပဒ်မပြုနိုင်။

မြားငြောင့်စသည်တို့ကို ခဏခြင်း နုတ်ပယ်၍ ပစ်သဖြင့် မြားငြောင့် မရှိသော်လည်း နာမှု၊ ကျင်မှု၊ ဖောက်ပြန်မှုဟူသော အဇ္ဈတ္တခန္ဓာတို့၏ အမှုသည်ကား တရက်နှင့် မငြိမ်း တလနှင့်မငြိမ်း တနှစ်နှင့် မငြိမ်း ပြင်းထန်စွာ ခံ၍ နေကြရ၏။

ထို့ကြောင့် မြားမှန်မှု၊ မြားစူးမှု စသည်တို့မှာလည်း အဇ္ဈတ္တခန္ဓာ ၅-ပါးတို့ကိုသာ မြားဟူ၍ ဆိုထိုက်သတည်း။

နာမက္ခန္ဓာတို့၌ ရာဂသလ္လံ၊ ဒေါသသလ္လံ၊ မောဟသလ္လံ၊ ဒိဋ္ဌိသလ္လံ အစရှိသည်ဖြင့် လာ၏၊ အနမတဂ္ဂသံသရာနှင့်အမျှ ထာဝရ စူးဝင်၍နေသော ရာဂမြား ရာဂငြောင့်၊ ဒေါသမြား ဒေါသငြောင့်၊ မောဟငြောင့်၊ ဒိဋ္ဌိငြောင့် ဝိစိကိစ္ဆာငြောင့် စသည်တို့ကိုကား သဗ္ဗညုဘုရားတို့မှသော်လည်း နုတ်ပယ်ခြင်းငှါ မတတ်ကောင်းကုန်သည်ဖြစ်၍ ယခု ငုတ်တုတ်စူးဝင်လျက်ပင် ရှိကြကုန်သတည်း။

ပြုခဲ့ဘူးသော ပါဏာတိပါတ အစရှိသော ကံဟောင်းတို့သည်လည်း တယောက်တယောက်သော သတ္တဝါ၏ သန္တာန်၌ အဝီစိသို့ချရန် အသင့်ချေအနန္တ၊ သံဃာတ(ငရဲ)သို့ ချရန် အသင့်ချေ အနန္တ စသည်ပါရှိ၍ နေကြကုန်၏၊ အနတ္တဘာဝနာအလုပ် မထမြောက်သမျှ ကာလပတ်လုံး ဘယ်လိုနည်းလမ်းနှင့်မျှ နုတ်ပယ်ခြင်းငှါ မတတ်ကောင်းကုန်။

ထို့ကြောင့်—

"သလ္လာ၊ စူးဝင်ညစ်ဆိုး ဒုက္ခမျိုးသာတည်း" ဟု ဆိုပေ၏။

ရောဂမျိုး၊ အာဗာဓမျိုး၊ ဂဏ္ဍမျိုးဖြစ်ကြောင်းကို ရှေး၌ ပြဆိုခဲ့ပြီ။

(သလ္လ၊ ရောဂ၊ အာဗာဓ၊ ဂဏ္ဍ ပြီး၏။)

www.dhammaransi.com

၁၀-အဃ အပြစ်

ခန္ဓာ ၅-ပါးသည် အကျိုးမဲ့ခြင်း။ ။မလေဟိ ဘုသော ဟညတေတိ အဃံ။

မလေဟိ၊ အညစ်အကြေးတို့သည်။ ဘုသော၊ လွန်စွာ။ ဟညတေ၊ နှိပ်စက်ဖျက်ဆီးအပ်၏။ ဣတိ၊ ထို့ကြောင့်။ အဃံ၊ အဃမည်၏။ အာ-ကို အ-ရဿပြု။

အဃအ-ခိပ္ပါယ်။ ။လောက၌ အသုံးမကျသော အနှစ်သာရ မရှိ အညစ်အကြေး ဘေးရန်အစုမျှသာဖြစ်၍ ကဲ့ရဲ့အပ် စွန့်ပစ်အပ်သော သက်ရှိသက်မဲ့ ဝတ္ထုမျိုးကို အဃဟူ၍ ဆိုအပ်၏။

အလဃားဟူသော ဝေါဟာရ။ ။ဤလူကား အလဃားလူတည်း, ဤဝတ္ထုကား အလဃား ဝတ္ထုတည်းဟု ဆိုကြရာ၌ ဤအဃ သဒ္ဒါရင်းပင်တည်း။

ဤအရာ၌ ဇာတိအမျိုးအရိုးအားဖြင့် ဒုက္ခမျိုး ဘယမျိုး ဤတိမျိုး ဥပဒ္ဒဝမျိုး ဥပသဂ္ဂမျိုး သလ္လမျိုး ရောဂမျိုး အာဗာဓမျိုး ဂဏ္ဍမျိုးအစစ်ဖြစ်ကုန်သော ခန္ဓာ ၅-ပါးတည်းဟူသော ဝိပတ္တိဓမ္မမျိုးတို့ကို "အဃ" ဟူ၍ ဆိုသတည်း။

ပုပ်ပြင်မှု၏ မမြဲပုံ ၁။ ထမင်းခြောက်တို့မည်သည် ပကတိဇာတိအားဖြင့် မတင့်တယ်သော ဝတ္ထုမျိုး ဖြစ်ပါကုန်လျက် ပုပ်ပြင်မှု၏ အစွမ်းကြောင့် ရွှဲလုံးကြီးငယ်ဖြစ်၍ ပတ္တမြားလုံးသဏ္ဌာန်, နေဝန်းသဏ္ဌာန်, လဝန်းသဏ္ဌာန်, ကြယ်နက္ခတ် ကြီးငယ် သဏ္ဌာန်ကဲ့သို့ ဖြစ်၍ အထွတ်အမြတ်ဖြစ်သော ကျက်သရေ မင်္ဂလာဌာနတို့၌ အသုံးပြုကြကုန်၏။

၂။ ဇာတိအားဖြင့် အမှိုက် မီးစာမျိုးဖြစ်ကုန်သော သစ်ခွံ သစ်ခေါက်တို့ကို ပုပ်ပြင်၍ စက္ကူနီ, စက္ကူဝါ, စက္ကူစိမ်း စသည်ဖြစ်၍ အတင့်အတယ် အရာ၌ အသုံးပြုကြကုန်၏။

www.dhammaransi.com

၃။ ပကတိဇာတိအားဖြင့် အမှိုက် မီးစာမျိုးဖြစ်သော လဲဝါမျိုး, လျှော်မျိုးတို့ကို ပုပြင်၍ ပုဆိုးကောင်း,အဝတ်ကောင်း, အခင်းကောင်း, အခြုံကောင်း,ဖဲကတ္တီပါ, ကော်ဇော, ကမ္ဗလာ စသည်ပြု၍ အတင့်အတယ် အရာ၌ အသုံးပြုကြကုန်၏။

၄။ ပကတိဇာတိအားဖြင့် အမှိုက် မီးစာမျိုးဖြစ်သော ဝါး, သစ်သား တို့ကို ပုပြင်၍ များစွာသော လူတို့ အသုံးအဆောင်မျိုး, ကျောင်း,အိမ်, စရပ်, ပြာသာဒ်, ဘုံနန်းစသည် ပြုလုပ်ကြကုန်၏။

ပုပြင်မှုသည် အာဂန္တုမျှသာဖြစ်၍ အမြဲတည်ခြင်း မရှိသဖြင့် ထို အလုံးစုံတို့သည် အဆုံး၌ အမှိုက်မီးစာအဖြစ်သို့ ပြန်၍ကျမြဲ ရောက်မြဲ ဓမ္မတာ ဖြစ်ကြရကုန်၏။

တိုမှတပါး—

ပကတိအားဖြင့် မြေဇာတိမျိုး ဖြစ်ကြကုန်သော မြက်ပင် နွယ်ပင် ချုံပင် သစ်ပင် ဝါးပင် အလုံးစုံတို့သည် မြေ, ရေ, ဥတု ပုပြင်မှုကြောင့် ဩကာသလောက[၁]ကို တန်းဆာဆင်ကြကုန်ဘိသကဲ့သို့ ဖြစ်ပွါးကြကုန် သော်လည်း အဆုံး၌ ပကတိဇာတိသို့ ပြန်မြဲပြန်၍ မြေကြီး၏ အစီး အပွါး၌ အတည်ကျကြကုန်၏။

သတ္တဝါတို့၏ ခန္ဓာကိုယ်တို့သည်လည်း ပကတိဇာတိအားဖြင့် အပုပ် မျိုး, ရွံဖွယ်မျိုး, စက်ဆုပ်ဖွယ်မျိုး, မြေဇာတိမျိုးအစစ် ဖြစ်ကြကုန်၍ ပုပြင်မှု လွတ်ကင်းလျှင် ရွံဖွယ် စက်ဆုပ်ဖွယ်ဇာတိ ခဏခြင်း ဖြစ်ပေါ်၏၊ အဆုံး၌ ရွံဖွယ် စက်ဆုပ်ဖွယ်မြေကြီး အစဉ်အတိုင်းပြန်၍ အဆုံးသတ်ကြ ကုန်၏။

လေတံခွန် မီးအိမ်ပျံတို့သည် ပုပြင်မှုအတွက် ကောင်းကင်သို့ ပျံတက် ကြကုန်သော်လည်း အောက်သို့ကျ၍ အဆုံးတိုင်မြဲ ဖြစ်ကြကုန်သကဲ့သို့ နတ်ပြည်ခြောက်ထပ်၌ နတ်သိကြားတို့၏ ခန္ဓာအစဉ်, ဗြဟ္မာတို့၏ ခန္ဓာ အစဉ်တို့သည်လည်း အောက်သို့ ကျမြဲဓမ္မတာသာ ဖြစ်ကြကုန်၏။

၁။ ဩကာသလောက=သတ္တဝါတို့၏ တည်ရာဌာနဖြစ်သော ဥဒ-ဘုံ။

www.dhammaransi.com

လောကဓာတ်တခုလုံး၌ ပြုပြင်မှု မျက်လှည့် အာဂန္တုနှင့် နဂိုဇာတိ ပကတိအရိုးမှုတို့ကို ခြားနား၍ မြင်တတ်ကြစေကုန်။

နာမ်တရားတို့၌လည်း ကိလေသာဒုစ္စရိုက်အမိုက်မှု အမဲမှု အမှားမှု အမှောက်မှု အယုတ်မှု အညံ့မှု အဖျင်းမှု အသိမ်မှုတို့ကား နာမက္ခန္ဓာတို့၏ ပကတိဇာတိမှုတို့တည်း၊ ပြုပြင်မှု လက်လွှတ်ခဲ့လျှင် ပကတိဇာတိသို့ ခဏခြင်း ပြန်မြဲတည်း။

ခပ်သိမ်းသော ရုပ်တရား, နာမ်တရားတို့သည် ပြုပြင်မှုမရှိဘဲ ပေါက်လွှတ်ထားခဲ့လျှင် ကောင်းမြတ်သော ဖက်သို့ အလိုအလျောက် တိုးတက်၍ သွားသည်ဟု တစုံတခုမျှ မရှိ၊ မကောင်းယုတ်မာဖက်သို့သာ ပိုင်းပိုင်းလဲ၍ သွားမြဲဓမ္မတာ ဖြစ်သတည်း၊ အနမတဂ္ဂသံသရာတလျှောက်လုံး မြော်လေ။

ထို့ကြောင့်—

"အဃာ၊ အကျိုးယုတ် အကျိုးမဲ့မျိုးသာတည်း"ဟု ဆိုပေသည်။

(အဃ ပြီး၏။)

၁၁-အတာဏ အပြစ်

တာဏ။ ။တာယတိ ရက္ခတီတိ တာဏံ။

တာယတိ=ရက္ခတိ၊ စောင့်ရှောက်တတ်၏။ ဣတိ၊ ထို့ကြောင့်။ တာဏံ၊ တာဏမည်၏။

ငါ့အား တစုံတခုသော အန္တရာယ်ဖြစ်လာလျှင် နိုင်အောင် တားမြစ်လိမ့်မည်ဟု စိတ်ချရသော အစောင့်အရှောက်ကြီးမျိုးကို "တာဏ" ဆိုသည်။

ထိုကဲ့သို့ စိတ်ချရသော တရားကိုသာလျှင် မိမိတို့ကိုယ်ခန္ဓာပြု၍ ကိုယ်ခန္ဓာ၏ အတွင်းအင်္ဂါ အပအင်္ဂါပြု၍ ဤသံသရာကြီး၌ ကျင်လည်ခြင်းငှါ သင်၏။

www.dhammaransi.com

မစောင့်ရှောက်တတ်သော ခန္ဓာ ၅-ပါး။ ။ဤခန္ဓာ ၅-ပါးတို့သည်ကား ထိုကဲ့သို့ စောင့်ရှောက်တတ်သော တရားမျိုး မဟုတ်ကုန်၊ စင်စစ်မူကား မဟာသမုဒ္ဒရာအလယ်၌ ငှက်ပျောဖောင်ကြီးကဲ့သို့ သံသရာ၌ ဆိုက်လာသမျှသော ဘေးတို့ကို အကုန်လုံး ဖွင့်လှစ်၍ ပေးကုန်၏၊ ဆိုက်လာသမျှသော ဘေးတို့၏ အသင်းအပင်း အတွင်းမီးကြီးတွေသာ ဖြစ်ကုန်၏။

အနမတဂ္ဂသံသရာ၌ သတ္တဝါ အပေါင်းတို့သည် အပါယ်ဘေးကို ကြောက်ကြလှကုန်သည်ဖြစ်၍ ဒါန, သီလ, ဘာဝနာမှုတို့ဖြင့် လူ့ဘဝ လူ့ခန္ဓာ, နတ်ဘဝ နတ်ခန္ဓာ, ဗြဟ္မာ့ဘဝ ဗြဟ္မာ့ခန္ဓာ အသစ်အသစ် တည်ထောင်၍ ကိုယ်ပြုကြကုန်၏၊ ကိုယ်အင်္ဂါ ပြုကြကုန်၏။

အတွင်းမီး။ ။ထိုကိုယ်ခန္ဓာတို့၌ အတွင်းအင်္ဂါအဖြစ်နှင့် **အနမတဂ္ဂ** သံသရာတွင် အစဉ်ပါရှိ၍ နေကုန်သော လောဘခန္ဓာ, ဒေါသခန္ဓာ, မောဟခန္ဓာ, မာနခန္ဓာ, ဒိဋ္ဌိခန္ဓာ, ဒုစရိုက်ခန္ဓာတို့သည်ကား လူ့ပြည်, နတ်ပြည်, ဗြဟ္မာ့ပြည်တို့၌ ရှိသမျှသော လူ နတ် ဗြဟ္မာ သတ္တဝါတို့ကို တယောက်မကျန် အပါယ်သို့ချည်း ယူဆောင်မည်ဟု ရှိနေကြကုန်သော အတွင်းမီးတို့တည်း။

ထိုအတွင်းမီးတို့သည် အနိစ္စတရားနှင့် တချက်တည်း တွဲဖက်ကြကုန်၍ လူ နတ် ဗြဟ္မာ သတ္တဝါတို့ကို အပါယ်သို့ချည်း အတွင်ချကုန်၏၊ လူ နတ် ဗြဟ္မာ သတ္တဝါတို့သည်ကား မသေမီကာလ၌ ထိုအတွင်းမီးတို့ကို ပင်လျှင် အာရုံ ၆-ပါးတည်းဟူသော အစာရေစာနှင့် ကောင်းမွန်စွာ မွေးမြူကြကုန်၏၊ သေလျှင် အပါယ်သို့သာ ပါကြရလေကုန်၏၊ အနမတဂ္ဂ သံသရာ တလျှောက်လုံး မြော်ကြလေ။

ထို့ကြောင့်—

"ဣမေ ပဉ္စက္ခန္ဓာ၊ ဤခန္ဓာ ၅-ပါးတို့သည်။ အတာဏာ၊ စောင့်ရှောက်မဲ့လျှင်း ဘေး၏ အသင်းတို့သာတည်း"ဟု ဆိုပေသည်။

www.dhammaransi.com

စောင့်ရှောက်တတ်သော နိဗ္ဗာန်။ ။နိဗ္ဗာန်တရားသာလျှင် တာဏအစစ်အမှန် ဖြစ်၏၊ ထို့ကြောင့် မြတ်စွာဘုရားသည်—

တာဏဉ္စ ဘိက္ခဝေ ဒေသိဿာမိ တာဏဂါမိနိ ပဋိပဒဉ္စ။

ကတမဉ္စ ဘိက္ခဝေ တာဏံ၊ ရာဂက္ခယော ဒေါသက္ခယော မောဟက္ခယော၊ ဣဒံ ဝုစ္စတိ ဘိက္ခဝေ တာဏံ။

ကတမာ စ ဘိက္ခဝေ တာဏဂါမိနိ ပဋိပဒါ၊ အယမေဝ အရိယော အဋ္ဌင်္ဂိကော မဂ္ဂေါ၊ သေယျထိဒံ၊ သမ္မာဒိဋ္ဌိ သမ္မာသင်္ကပ္ပေါ သမ္မာဝါစာ သမ္မာကမ္မန္တော သမ္မာအာဇီဝေါ သမ္မာဝါယာမော သမ္မာသတိ သမ္မာသမာဓိ၊ အယံ ဝုစ္စတိ ဘိက္ခဝေ တာဏဂါမိနိပဋိပဒါ[၁]။

ဟူ၍ ဟောတော်မူ၏။

ဘိက္ခဝေ၊ ရဟန်းတို့။ တာဏဉ္စ၊ ဘေးရန်အများ စောင့်ရှောက်ထားသည့် နိဗ္ဗာန်တရားကိုငှ်း။ တာဏဂါမိနိ ပဋိပဒဉ္စ၊ နိဗ္ဗာန်သို့ ရောက်ကြောင်းဖြစ်သော တရားကိုငှ်း။ အဟံ၊ ငါဘုရားသည်။ ဒေသိဿာမိ၊ ဟောကြားပေအံ့။

ဘိက္ခဝေ၊ ရဟန်းတို့။ ကတမဉ္စ၊ အဘယ်တရားသည်လျှင်။ တာဏံ၊ ဘေးရန်အများ စောင့်ရှောက်ထားသည့် နိဗ္ဗာန်တရားမည်သနည်း။

ရာဂက္ခယော၊ လောဘအမျိုးရှိသော ကိလေသာတို့၏ ကုန်ခြင်းသည်ငှ်း။ ဒေါသက္ခယော၊ ဒေါသအမျိုးရှိသော ကိလေသာတို့၏ ကုန်ခြင်းသည်ငှ်း။ မောဟက္ခယော၊ မောဟအမျိုးရှိသော ကိလေသာတို့၏ ကုန်ခြင်းသည်ငှ်းတည်း။

ဘိက္ခဝေ၊ ရဟန်းတို့။ ဣဒံ၊ ဤရာဂက္ခယ စသည်ကို။ တာဏ၊ ဘေးရန်အများ စောင့်ရှောက်ထားသည့် နိဗ္ဗာန်တရားဟူ၍။ ဝုစ္စတိ၊ ဆိုအပ်၏၊

၁။ သံယုတ်ပါဠိတော်၊ သဠာယတနဝဂ္ဂသံယုတ်၊ အနာသဝါဒိသုတ်၊ နှာ-၃၄၂

www.dhammaransi.com

ဘိက္ခဝေ၊ ရဟန်းတို့။ ကတမာ စ၊ အဘယ်တရားသည်လျှင်။ တာဏ-ဂါမိနိပဋိပဒါ၊ နိဗ္ဗာန်သို့ ရောက်ကြောင်းဖြစ်သောတရား မည်သနည်း။

အရိယော၊ မြတ်သော။ အဋ္ဌင်္ဂိကော၊ အင်္ဂါရှစ်ပါးနှင့် ပြည့်စုံသော။ အယမေဝ မဂ္ဂေါ၊ ဤမဂ်ပင်တည်း။

ဇ္ဇဒံ၊ ဤမဂ်သည်။ သေယျထာ၊ အဘယ်နည်းဟူမူ။ သမ္မာဒိဋ္ဌိ၊ သမ္မာဒိဋ္ဌိသည်ရင်း။ သမ္မာသင်္ကပ္ပေါ၊ သမ္မာသင်္ကပ္ပသည်ရင်း။ သမ္မာဝါစာ၊ သမ္မာဝါစာသည်ရင်း။ သမ္မာကမ္မန္တော၊ သမ္မာကမ္မန္တသည်ရင်း။ သမ္မာအာဇီဝေါ၊ သမ္မာအာဇီဝသည်ရင်း။ သမ္မာဝါယာမော၊ သမ္မာဝါယာမသည်ရင်း။ သမ္မာသတိ၊ သမ္မာသတိသည်ရင်း။ သမ္မာသမာဓိ၊ သမ္မာသမာဓိသည်ရင်းတည်း။

ဘိက္ခဝေ၊ ရဟန်းတို့။ အယံ၊ ဤမဂ္ဂင်ရှစ်ပါးကို။ တာဏဂါမိနိ ပဋိ-ပဒါ၊ နိဗ္ဗာန်သို့ရောက်ကြောင်းဖြစ်သော တရားဟူ၍။ ဝုစ္စတိ၊ ဆိုအပ်၏။

ဘုံစဉ်စံ အရိယာတို့၏ တာဏ။ ။ဘုံစဉ်စံ အရိယာတို့၌ကား–ဒိဋ္ဌိ၊ ဝိစိကိစ္ဆာတို့၏ နေခင်ကြွင်းမရှိ ကုန်ငြိမ်းမှု၊ဒုစ္စရိုက်ဟောင်း ဒုစ္စရိုက်သစ်တို့၏ နေခင်ကြွင်းမရှိ ကုန်ငြိမ်းမှုဟူသော သဉပါဒိသေသ ပဌမ နိဗ္ဗာန်သည် တာဏ မည်၏။

ကုန်ငြိမ်းခြင်းသို့ရောက်သော ခဏမှစ၍ ဘဝများစွာ ကမ္ဘာများစွာ သံသရာ၌ လူ နတ် ဗြဟ္မာ ချမ်းသာသုံးပါးကို အစဉ် ခံစား စံစား၍ သွားကြလေကုန်ရာ ထိုငြိမ်းမှုသည် ထိုသူတို့ကို အပါယ်ဘေးမှ အမြဲစောင့်ရှောက်ကာ အစဉ်ပါလေတော့သည်၊ ထိုငြိမ်းမှု ကုန်ဆုံးသည်ဟူ၍ အနမ-တဂ္ဂ သံသရာနှင့် အမျှ မရှိပြီ။

ထိုသူ၏ သန္တာန်၌ ဒိဋ္ဌိပေါ်လာပြန်သည်, ဒုစ္စရိုက်ပေါ်လာပြန်သည်, အပါယ်ဘေးကို ကြောက်ရပြန်သည်ဟု မရှိပြီ ဆိုလိုသည်။

(အတာဏ ပြီး၏။)

www.dhammaransi.com

၁၂—အလေဏ အပြစ်

လေဏ။ ။လီယန္တိ ဧတ္ထာတိ လေဏံ။

ဧတ္ထ၊ ဤအရပ်၌။ လီယန္တိ၊ ခိုလှုံပုန်းအောင်းကြ ကုန်၏။ ဣတိ၊ ထို့ကြောင့်။ လေဏံ၊ လေဏ မည်၏။

ဘေးအန္တရာယ်တို့ကို ကာကွယ်ဆီးတားရာဌာန, ဘေးအန္တရာယ်တို့မှ လုံခြုံရာဌာန ဆိုလိုသည်။

မလုံခြုံသော ခန္ဓာ ၅-ပါး။ ။ခန္ဓာ ၅-ပါးတို့သည်—အပါယ်ဘေး သံသရာဘေးတို့မှ လုံခြုံရာဌာန မဟုတ်ကုန်၊ စင်စစ်မူကား ခပ်သိမ်းသော အပါယ်ဘေး သံသရာဘေး ဟူသမျှတို့သည် ခန္ဓာ ၅-ပါးတို့ အတတ်သာတည်း။

သတ္တဝါတို့သည်ကား အပါယ်ဘေးကြီးမှ လွတ်ခြင်းငှါ လူ့ဘဝကို အားကိုးကြကုန်၏၊ နတ်ဘဝ ဗြဟ္မာ့ဘဝကို အားကိုးကြကုန်၏၊ ဒါန, သီလ, ဘာဝနာကိုပြု၍ လူ့ခန္ဓာ, နတ်ခန္ဓာ, ဗြဟ္မာ့ခန္ဓာတို့ကို အသစ်အသစ် တည်ထောင်၍ မိမိ မိမိတို့ အတ္တပြုလုပ် ခိုလှုံကြကုန်၏။

တောခရီး၌ ခရီးသွားယောကျ်ား သုံးယောက်တို့သည် တောဆင်ရိုင်းနှင့် တွေ့ဆုံမိကြ၍ ဆင်ဘေးမှ ကြောက်ကြသဖြင့် လုံခြုံခြင်းငှါ အနီး၌ရှိသော ကျောက်ဂူကြီး သုံးခုသို့ ဝင်ပြေးကြလေရာ ကျားတွေနေသော ကျောက်ဂူတွင်းသို့ ဝင်မိလျက် ငြားကြသဖြင့် ကျားတို့၏အစာ ဖြစ်ကြလေကုန်သကဲ့သို့တည်း၊ သံသရာကြီး တလျှောက်လုံး ပေါက်အောင်မြော်ကြလေ။

ထို့ကြောင့် "အလေဏ"ဟု ဆိုပေသည်။

နိဗ္ဗာန်သည်သာလျှင် ခိုလှုံပုန်းအောင်းရာဌာန အမှန်ဖြစ်၏။

ထို့ကြောင့် မြတ်စွာဘုရားသည်—

"လေဏဉ္စ ဘိက္ခဝေ ဒေသိဿာမိ လေဏဂါမိနိ ပဋိပဒဉ္စ"[၁]

၁။ သံယုတ်ပါဠိတော်၊ သဠာယတနဝဂ္ဂသံယုတ်၊ အနာသဝါဒိသုတ်၊ နှာ-၅၄၂။

www.dhammaransi.com

အစရှိသည်ဖြင့် ဟောတော်မူပေသည်၊ အလုံးစုံသည် အတာဏ ပုဒ်နှင့် တူပြီ။

(အလေဏ ပြီး၏။)

၁၃-အသရဏ အပြစ်

သရဏ။　။အဟိတေ ဓမ္မေ သရတိ ဟိံသတီတိ သရဏံ။

အဟိတေ၊အကျိုးမဲ့ကုန်သော။ ဓမ္မေ၊တရားတို့ကို။ သရတိ ဟိံသတိ၊ တွန်းလှန်ပယ်ရှားတတ်၏။ ဣတိ၊ ထို့ကြောင့်။ သရဏံ၊ သရဏ မည်၏။ ကိုးကွယ်ရာကြီးဟူလိုသည်။

ကိုးကွယ်ရာ မဟုတ်သော ခန္ဓာ ၅-ပါး။　။ခန္ဓာ ၅-ပါးတို့သည် ထိုကဲ့သို့ ကိုးကွယ်ရာ မဟုတ်ကုန်။

ထို့ကြောင့်—

"ဣမေ ပဉ္စက္ခန္ဓာ၊ ဤခန္ဓာ ၅-ပါးတို့သည်။ အသရဏာ၊ ကိုးရာမဲ့လျှင်းဘေး၏အသင်းတို့ သာတည်း"ဟု ဆိုပေသည်။

(အသရဏ ပြီး၏။)

၁၄-အာဒီနဝ အပြစ်

အာဒီနဝ။　။ဘုသော ဒီနံ ဝဟတီတိ အာဒီနဝေါ။

ဘုသော၊ လွန်စွာ။ ဒီနံ၊ ပင်ပန်းခြင်းကို။ ဝဟတိ၊ရွက်ဆောင်တတ်၏။ ဣတိ၊ ထို့ကြောင့်။ အာဒီနဝေါ၊ အာဒီနဝ မည်၏။

ဉာဏ်ပညာရှိသော သူတို့အား သိထိုက် မြင်ထိုက်သော အပြစ်ခပ်သိမ်းကို အာဒီနဝ ဆိုသတည်း။

ခန္ဓာ ၅-ပါးသည် အပြစ်ဖြစ်ခြင်း။　။ခန္ဓာ ၅-ပါးတို့၌ ခဏမစဲ ဖြစ်မှု ပျက်မှု မှုစ၍ မဟာအဝီစိ ငရဲဘေးကြီးသို့

www.dhammaransi.com

ဆိုက်သည်တိုင်အောင် အဆင့်ဆင့်လည်၍ သွားကုန်သော ရှေး၌ပြဆိုခဲ့ပြီးသော ဒုက္ခစက်ကြီးတို့သည် အပြစ်ဒေါသ အာဒီနဝတို့ပင်တည်း။

တနည်းကား—အကျဉ်းအားဖြင့် ၁၁-ပါးသော မီးတို့၏ ဖြစ်ပွါးမှုသည် ခန္ဓာတို့၏ အာဒီနဝပင်တည်း။

မီး ၁၁-ပါး။ ။ရာဂမီး ဒေါသမီး မောဟမီး ဇာတိမီး ဇရာမီး မရဏမီး သောကမီး ပရိဒေဝမီး ဒုက္ခမီး ဒေါမနဿမီး ဥပါယာသမီး၊ ဤကား မီး ၁၁-ပါးတည်း။

အကျယ်အားဖြင့်မူကား—ထို ၁၁-ပါးသော မီးတို့မှ အသီး အသီး ပွါးများသော အပြစ်တို့သည် လောက၌ မရေမတွက်နိုင်အောင် များပြားကုန်၏။

ရာဂမီး၏ အပြစ် အနန္တ စသည်။ ။အပါယ် ၄-ဘုံ အသိုက်အအုံ ကြီးကျယ်ပုံကိုရင်း, သုဂတိ၌ ခန္ဓာဝန်ကြီးကျယ်ပုံ ကိလေသာဝန် ကြီးကျယ်ပုံ သံသရာဝန် ကြီးကျယ်ပုံတို့ကို ရင်း မြော်မြင်မိကြကုန်သည်ရှိသော် တဏှာဟူသော ရာဂမီး၏ အပြစ်တို့သည်ပင်လျှင် အသင်္ချေယျ အနန္တ များပြားကုန်၏။

ထို့အတူ—ဒေါသမီး၏ အပြစ်တို့သည်လည်း အသင်္ချေယျ အနန္တ များပြားကုန်၏၊ အဝိဇ္ဇာဟု ဆိုအပ်သော သံသရာဝဋ်မြစ်ကြီး၏ အပြစ်တို့ကား ဆိုဖွယ် မရှိပြီ၊ ဇာတိ ဇရာ မရဏတို့၏ အပြစ်တို့သည်လည်း အသီး အသီး အသင်္ချေယျ အနန္တ များပြားကုန်၏၊ သောကစသည်တို့၏ အပြစ်တို့သည်လည်း အလွန် များပြားကုန်၏၊ ထိုအပြစ် အလုံးစုံတို့သည် ခန္ဓာ ၅-ပါးတို့မှ ဖြစ်ကုန်၏။

ထို့ကြောင့်—

"ဣမေ ပဉ္စက္ခန္ဓာ၊ ဤ ခန္ဓာ ၅-ပါးတို့သည်။ အာဒီနဝါ၊ ဆိုးဝါးညစ်ကျု အပြစ်စုတို့သာတည်း" ဟု ဆိုပေသည်။

(အာဒီနဝ ပြီး၏။)

www.dhammaransi.com

၁၅-အဃမူလ အပြစ်

ဆင်းရဲခြင်း၏ မူလဖြစ်သော ခန္ဓာ ၅-ပါး။ ။အကျိုးယုတ် အကျိုးမဲ့ ခပ်သိမ်းတို့ကို "အဃ" ဟူ၍ ဆိုအပ်ကုန်၏၊ ထိုအကျိုးယုတ် အကျိုးမဲ့ ခပ်သိမ်းတို့သည် ခန္ဓာ ၅-ပါးလျှင် တည်ရာ ရှိကြကုန်၏၊ ခန္ဓာ ၅-ပါးတို့မှချည်း ဖြစ်ရကုန်၏။

ထို့ကြောင့်—

"ဣမေ ပဉ္စက္ခန္ဓာ၊ ဤခန္ဓာ ၅-ပါးတို့သည်။ အဃမူလာ၊ ကျိုးမဲ့ခပင်း ဆင်းရဲခြင်း၏ အရင်းအမြစ်တို့သာတည်း"ဟု ဆိုပေသည်။

(အဃမူလ ပြီး၏။)

၁၆-ဝဓက အပြစ်

သူသတ်သမား ခန္ဓာငါးပါး။ ။ဝဓန္တီတိ ဝဓကာ။

ဝဓန္တိ၊ သတ္တဝါတို့ကို အစဉ် ထာဝရ သတ်တတ်သော သူသတ်သမား ဖြစ်ကြကုန်၏။ ဣတိ၊ ထို့ကြောင့်။ ဝဓကာ၊ ဝဓက မည်ကုန်၏။

ခဏိကမရဏ။ ။အနမတဂ္ဂ သံသရာ၌ တယောက် တယောက်သော သတ္တဝါ၏ ခန္ဓာ အစဉ်၌ ခက်မာမှု အစရှိကုန်သော ရုပ်တရားတို့၏ ခဏမစဲ ချုပ်ပျက်မှု, နာမ်တရားတို့၏ ခဏမစဲ ချုပ်ပျက်မှုသည် အစဉ် ထာဝရ ပါရှိ၍ နေ၏၊ ထိုချုပ်ပျက်မှုသည် ရုပ်၏ မရဏ, နာမ်၏ မရဏပေတည်း၊ ရုပ်ဓာတ်တို့၏ သေဆုံးခြင်း, နာမ်ဓာတ်တို့၏ သေဆုံးခြင်းပေတည်း၊ သေမင်းဟူသည် ထိုရုပ်သေမှု, နာမ်သေမှုကို ဆိုသတည်း၊ ခဏိကမရဏ ဆိုလိုသည်။

ခပ်သိမ်းသော ဘဝတို့၌ ပဋိသန္ဓေ နေသည်မှစ၍ ထိုရုပ်၏ မရဏ, နာမ်၏ မရဏဟူသော ရုပ်သေမှု, နာမ်သေမှုကြီးသည် တခဏမျှ ပြတ်စဲသည်ဟူ၍ မရှိပြီ၊ အတွင်းအပ တကိုယ်လုံး အုပ်ခြုံလျက် ပါရှိ၏၊ တကိုယ်လုံးသည် မရဏတုံးကြီး မရဏခဲကြီးပင် ဖြစ်၏။

www.dhammaransi.com

သန္တတိမရဏ။ ။အနိစ္စလက္ခဏာတွင် ခြေတလှမ်း ခြေတလှမ်း စသည်ဖြင့် ပိုင်းခြား၍ပြခဲ့သော အနိစ္စမှုသည်ကား သန္တတိမရဏ မည်၏၊ ထိုသန္တတိ မရဏဟူသမျှသည် ခဏမစဲ ချုပ်ပျက်မှုဟုဆိုအပ်သော အသိန်း အသန်းမက များစွာသော ခဏိက မရဏ အချက်တို့တွင် အလွန် ထင်ရှားလှသော မရဏအချက်ကို ရှာကြံ၍ ရှုရသော မရဏစုပေတည်း။

သာမညလောကသားတို့ သိသော သမ္မုတိမရဏ ဘဝ အဆုံးအဆုံး၌ လူအများတို့ သိမြင်ကြရသော သမ္မုတိမရဏကြီးသည်ကား ထိုဘဝတွင် အဆုံးသတ်ကြသော ခဏိက မရဏပေတည်း။

ဤသို့လျှင် ပဋိသန္ဓေ နေသည်မှစ၍ မျက်တောင်တခတ်မျှ မပြတ်မစဲ အမြဲ သေဆုံး၍ လာခဲ့သော သေမှုတို့တွင် အဆုံးစွန်သော သေမှုတချက်ကိုသာ လောက၌ သိကြကုန်၏။

တဘဝလုံး၌ မျက်တောင်တခတ်မျှ မပြတ် မစဲသော သေမှုတို့ကိုကား ပုဂ္ဂိုလ်, သတ္တဝါ, အတ္တ, ဇီဝ ဟူသော နိစ္စနိမိတ် မှောင်အရိပ်တို့သည် ဖုံးလွှမ်း၍ ထားအပ်ကုန်၏။

ထိုသေမှုတို့တွင် ရုပ်တို့၏ သေမှုသည် ရူပက္ခန္ဓာတပါးပင်တည်း၊ နာမ်တို့၏ သေမှုသည် နာမက္ခန္ဓာတပါးပင်တည်း၊ သင်္ခါရက္ခန္ဓာတပါး ဆိုလိုသည်။

ထို့ကြောင့် အဘိဓမ္မာ ဓာတုကထာပါဠိတော်၌—

"ဇရာမရဏံ ဒွီဟိ ခန္ဓေဟိ သင်္ဂဟိတံ" ၁

ဟူ၍ ဟောတော်မူပေ၏။

ဤကား သေဆုံးမှုဟူသော မရဏဓာတ်ကြီးသည် ရူပက္ခန္ဓာတပါး, နာမက္ခန္ဓာတပါး၏အဖြစ်ဖြင့် ခန္ဓာ ၅-ပါးတွင် အမြဲ ပါဝင်၍ နေပုံတည်း။

၁။ ဓာတုကထာပါဠိတော် (အဘိ၊ ဓ၁)၊ နှာ—၁၃။

www.dhammaransi.com

မရဏ အမြဲရှိနေခြင်း။ ။ခက်မာမှုသည် ရူပက္ခန္ဓာတပါး, ဖွဲ့စေးမှုစသည် သည် ရူပက္ခန္ဓာ တပါး, တပါးစီ အသီး အသီး ဖြစ်ကြသကဲ့သို့ ခက်မာမှု၏ ခဏမစဲ ပျက်ဆုံးခြင်းဟူသော မရဏခေတ်ကြီးသည် ရူပက္ခန္ဓာတပါး, ဖွဲ့စေးမှု၏ ခဏမစဲ ပျက်ဆုံးခြင်းဟူသော မရဏခေတ်ကြီးသည် ရူပက္ခန္ဓာတပါး စသည်ဖြင့် ဆိုလေ။

နာမက္ခန္ဓာတို့၌လည်း ဝေဒနာ၏ ခဏမစဲ ပျက်ဆုံးခြင်းဟူသော မရဏခေတ်ကြီးသည် နာမက္ခန္ဓာတပါး, သညာ၏ ခဏမစဲ ပျက်ဆုံးခြင်းဟူသော မရဏခေတ်ကြီးသည် နာမက္ခန္ဓာတပါး စသည်ဖြင့် ဆိုလေ၊ ရူပက္ခန္ဓာ နာမက္ခန္ဓာဆိုလျှင် ဤမရဏခေတ်ကြီးလည်း အမြဲ ပါလေတော့သည်။

ဤကား မရဏအစစ်ကို ပြဆိုခန်းတည်း၊ ဤမှတပါး မရဏဟူ၍မရှိပြီ။

မိမိတို့ ခန္ဓာကိုယ်၌ရှိသော မရဏခေတ်ဖြင့်သာ သေကြရခြင်း အနမတဂ္ဂ သံသရာ၌ သေဆုံး ကြသမျှတို့သည် မိမိတို့၏ ခန္ဓာ၌ ပဋိသန္ဓေမှစ၍ အစဉ် အမြဲ ပါရှိ၍နေသော မရဏခေတ်ဖြင့်သာ သေဆုံးကြရကုန်၏၊ သူတပါးတို့၏ ခန္ဓာ၌ ပါရှိသော မရဏခေတ်နှင့် သေဆုံးသူဟူ၍ တစုံတယောက်မျှ မရှိ၊ မိမိတို့ ခန္ဓာ၌ ထိုမရဏခေတ်ကြီး မပါ မရှိကြပါမူကား မိုဃ်းကြိုး တရာပင် မှန်သော်လည်း မွေးညှင်းတပင်မျှ လှုပ်ရှားဖွယ် မရှိ။

ထို့ကြောင့် ခပ်သိမ်းသော သတ္တဝါတို့၏သေဆုံးမှုမှာ မိမိတို့၏ ခန္ဓာ ၅-ပါးတို့သည်သာလျှင် သူသတ်လက်သည် အမှန်ဖြစ်ကုန်၏။

အပ၌ဖြစ်ကုန်သော ဓားဘေး, လှံဘေး အစရှိသည်တို့ကား မိမိတို့ ခန္ဓာတွင် အစဉ်ပါရှိ၍နေသော မရဏခေတ်ကြီးတို့၏ နှိုးသမား လှုံ့ဆော်သမားတို့သာတည်း။

ထို့ကြောင့်—

"ဣမေ ပဉ္စက္ခန္ဓာ၊ ဤ ခန္ဓာ ၅-ပါးတို့သည်။ ဝဓကာ၊ လူ နတ် ဗြဟ္မာ သတ္တဝါကို နာရီမလပ် အတွင်သတ်သည့် သူသတ် မျိုးရိုးတို့သာတည်း"ဟု ဆိုပေသည်။

www.dhammaransi.com

သူသတ်ကောင် အမျိုးမျိုး။ ။တနည်းကား – ပထဝီသည် ပထဝီပျက်နာ အမျိုးမျိုးတို့ကို ဖြစ်စေ၍သတ်တတ်၏။

အာပေါသည် အာပေါပျက်နာ အမျိုးမျိုးတို့ကို ဖြစ်စေ၍ သတ်တတ်၏။

တေဇောသည် တေဇောပျက်နာ အမျိုးမျိုးတို့ကို ဖြစ်စေ၍ သတ်တတ်၏။

ဝါယောသည် ဝါယောပျက်နာ အမျိုးမျိုးတို့ကို ဖြစ်စေ၍ သတ်တတ်၏။

ဦးခေါင်းသည် ဦးခေါင်းပျက်နာ အမျိုးမျိုးတို့ကို ဖြစ်စေ၍ သတ်တတ်၏။

အဆုတ်သည် အဆုတ်နာအမျိုးမျိုးတို့ကို ဖြစ်စေ၍ သတ်တတ်၏။

အသည်းသည် အသည်းနာအမျိုးမျိုးတို့ကို ဖြစ်စေ၍ သတ်တတ်၏– စသည်ဖြင့် ဆိုလေ။

မိမိ၏ အဆင်းကြောင့် သေကြရာ၌ မိမိအဆင်း သတ်မှုတည်း။

အသံကြောင့် သေကြရာ၌ အသံသတ်မှုတည်း။

အနံ့ကြောင့် သေကြရာ၌ အနံ့သတ်မှုတည်း။

အသား၏ အရသာကြောင့် သေကြရသော ကြက် ဝက် သား ငါး တို့၌ အရသာသတ်မှုတည်း။

မိမိလောဘကြောင့် သေကြရာ၌ မိမိလောဘ သတ်မှုတည်း။

ဒေါသကြောင့်, မောဟကြောင့်, မာနကြောင့်, ဒိဋ္ဌိကြောင့်, ဣဿာ, မစ္ဆရိယကြောင့်, ရှေးကံကြောင့် သေကြရာ၌ မိမိရှေးကံ သတ်မှုတည်း။

ခိုးမှုကြောင့် သေကြရာ၌ မိမိခိုးမှုသည် သတ်၏။

တိုက်မှုကြောင့် သေကြရာ၌ မိမိတိုက်မှုသည် သတ်၏။

သွားမယားကြောင့် သေကြရာ၌ သွားမယားသတ်မှုတည်း။

www.dhammaransi.com

ဥစ္စာကြောင့် သေကြရာ၌ ဥစ္စာသတ်မှုတည်း။

ဘ၀ဆုံး၍ သေကြရာတို့၌ကား မိမိတို့ ခန္ဓာသတ်မှုသည် အရိုးအစဉ် အားဖြင့် ထင်ရှား၏။

ထို့ကြောင့်—

"ဣမေ ပဉ္စက္ခန္ဓာ၊ ဤ ခန္ဓာ ၅-ပါးတို့သည်။ ၀ဓကာ၊ လူ နတ် ဗြဟ္မာ သတ္တ၀ါကို နာရီမလပ် အတွင်သတ်သည့် သူသတ်မျိုးရိုးတို့သာတည်း"ဟူ၍ ဆိုပေသတည်း။

အစွယ်ကို လိုသောသူနှင့်တွေ့ခဲ့လျှင် ဆင်သည် အစွယ်ကြောင့် သေ ရ၏၊ အစွယ် သတ်၏။

ကြက် ၀က် သား ငါး အစရှိသည်တို့သည် အသားကြောင့် အမြဲ သေရကုန်၏၊ ထိုသတ္တ၀ါတို့၏ အသားသည် ထိုသတ္တ၀ါတို့ကို အမြဲ သတ်၏၊ အသားသည် ထိုသတ္တ၀ါတို့၏ သူသတ်ယောကျ်ား အမြဲဖြစ်၏။

ထို့အတူ အမွေးကြောင့် အမြဲ သေရသော သတ္တ၀ါမျိုး, အရေကြောင့် အမြဲ သေရသော သတ္တ၀ါမျိုး, အသွေးကြောင့် အမြဲ သေရသော သတ္တ၀ါမျိုး, အသားကြောင့် အမြဲ သေရသော သတ္တ၀ါမျိုး, အသည်း အဆုတ် နှလုံး သည်းပွတ်ကြောင့် အမြဲသေရသော သတ္တ၀ါမျိုး, အရိုး ကြောင့် အမြဲ သေရသော သတ္တ၀ါမျိုးတို့၌လည်း အမွေး အစရှိသည် တို့သာလျှင် သူသတ်ယောကျ်ား အမြဲ ဖြစ်ကုန်၏။

ထို့အတူ ခိုးမှု တိုက်မှုကြောင့် သေကြရာတို့၌ ခိုးမှုဟူသော ခန္ဓာ ၅-ပါးတို့သည် ခိုးသူတို့ကို သတ်ကုန်၏။

တိုက်မှုဟူသော ခန္ဓာ ၅-ပါးတို့သည် တိုက်သူတို့ကို သတ်ကုန်၏။

လူသတ်မှုနှင့် သေကြရာတို့၌ လူသတ်မှုဟူသော ခန္ဓာ ၅-ပါးသည် လူသတ်ယောကျ်ားကို သတ်၏၊ လူသည် တောဆင်ရိုင်းနှင့် တွေ့ရာ၌ လူ၏ အဆင်းသည် တောဆင်ရိုင်း၏ မျက်စိ၌ အလင်းပြ၏၊ ပြေးသော်လည်း မလွတ်ရာပြီ သေရ၏၊ အဆင်းသတ်၏။

www.dhammaransi.com

တဦးလျှင် တဦး ရှာကြံလိုက်လံ ချောင်းမြောင်းပစ်ခတ် ဖမ်းယူကိုက်သတ်၍ သေဆုံးကြရတို့၌ သေသူတို့၏ အဆင်းသဏ္ဌာန်တို့သည်သာလျှင် သူသတ်ယောကျ်ား အစစ်တို့ပေတည်း။

ထိုအတူ လောဘကြောင့် သေကြသူ, ဒေါသကြောင့် သေကြသူ, မောဟကြောင့် သေကြသူ, မာနကြောင့် သေကြသူ, ဒိဋ္ဌိကြောင့် သေကြသူတို့၌လည်း လောဘ အစရှိသည်တို့သည်သာ သူသတ်ယောကျ်ား အမှန်ဖြစ်ကုန်၏။

အသက်တမ်းမစေ့မီ ဥပစ္ဆေဒကကံ[၁] ကြောင့် သေကြသူတို့၌ ဥပစ္ဆေဒကကံဟောင်းဟု ဆိုအပ်သော မိမိတို့၏ ခန္ဓာတို့သည်သာလျှင် သူသတ်ယောကျ်ား အစစ်ဖြစ်ကုန်၏။

အသက်အတိုင်းနေ၍ သေကြရတို့၌ကား မိမိတို့၏ ခန္ဓာ ၅-ပါးတို့၏ သတ်မှုသက်သက် ဖြစ်သည်ကား ထင်ရှား၏။

ပကတိ အလိုအားဖြင့် ပုဂ္ဂိုလ်သတ္တဝါတို့မည်သည် သေခြင်းကို အလွန်ကြောက်ကြကုန်၏၊ ကြောက်ကြကုန်လျက်ပင်လျှင် ခန္ဓာသေလျှင် သေကြရကုန်တော့သည်။

ပဋိသန္ဓေ တည်နေသည်မှစ၍ ပဌမ နာရီအတွင်းမှာ သေခဲ့ကြသော ဘဝတို့သည်လည်း အသင်္ချေအနန္တ ရှိခဲ့လှလေကုန်ပြီ။

ဒုတိယနာရီအတွင်းမှာ သေခဲ့ကြသော ဘဝတို့သည်လည်း အသင်္ချေအနန္တ ရှိခဲ့ကြလေကုန်ပြီ။

ဤနည်းအတူ အနမတဂ္ဂ သံသရာ တလျှောက်လုံး ပေါက်အောင် နာရီစဉ်နှင့်မှန်း၍ နေကြလေကုန်။

ပုဂ္ဂိုလ်သတ္တဝါတို့ သေလိုမှ သေကြကုန်သည်ဖြစ်အံ့၊ လူ့ပြည်, နတ်ပြည်, ဗြဟ္မာ့ပြည်တို့မှာ သေသူဟူ၍ပင် မရှိရာပြီ၊ စင်စစ်မူကား ဤကမ္ဘာတွင်ပင် ကမ္ဘာတည်ထောင်သော နေ့မှစ၍ ကမ္ဘာပျက်သည်တိုင်အောင် ကမ္ဘာပေါ်၌ သေသူကို မြော်လိုက်သည်ရှိသော် နွေရာသီထီးထီး၌ အလွန်

၁။ ဥပစ္ဆေဒကကံ=အသက်တမ်းနှင့် ကံမကုန်မီ ရှေးဇနကကံ၏ အကျိုးကိုကပ်၍ ဖြတ်တတ်သောကံ။

www.dhammaransi.com

သွေ့ခြောက်၍နေသော ယူဇနာတထောင်မကသော ကျုတော ကိုင်းတော မြက်တောကြီးကို လေဟုန်နှင့်တကွသော တောမီးကြီးလောင်၍ သွားသကဲ့သို့ ထင်ရ၏၊ ပုဂ္ဂိုလ်သတ္တဝါတို့ကို မိမိခန္ဓာတို့ သတ်မှုသည် အလွန် ထင်ရှား၏။

ထို့ကြောင့်—

"ဣမေ ပဉ္စက္ခန္ဓာ၊ ဤခန္ဓာ ၅-ပါးတို့သည်။ ဝဓကာ၊ လူ နတ် ဗြဟ္မာ သတ္တဝါကို နာရီမလပ် အတွင်သတ်သည့် သူသတ်မျိုးရိုးတို့သာတည်း" ဟု ဆိုပေသည်။

(ဝဓက ပြီး၏)

---

၁၇ – အာသဝ အပြစ်

အာသဝတို့၏ အစီးအပွါး ခန္ဓာ ၅-ပါး။ ။ဘုသော သဝန္တီတိ အာသဝါ။ သတ္တာနံ ဒုက္ခံ ဘုသော သာဝေန္တိ ပသာဝေန္တီ[၁]တိ အာသဝါ။

ဘုသော၊ လွန်စွာ။ သဝန္တိ၊ ပွါးစီးတတ်ကုန်၏။ ဣတိ၊ ထို့ကြောင့်။ အာသဝါ၊ အာသဝ မည်ကုန်၏။ သတ္တာနံ၊ သတ္တဝါတို့အား။ ဒုက္ခံ၊ ဒုက္ခကို။ ဘုသော၊ လွန်စွာ။ သာဝေန္တိ ပသာဝေန္တိ၊ ပွါးစီးစေတတ်ကုန်၏။ ဣတိ၊ ထို့ကြောင့်။ အာသဝါ၊ အာသဝ မည်ကုန်၏။ လောဘ, ဒိဋ္ဌိ, မောဟတို့ပေတည်း။

အာသဝမီး။ ။လောက၌ မီးတို့သည် အလွန်လည်း ပွါးစီးတတ်ကုန်၏၊ မိမိတို့ ပွါးစီးတိုင်း သတ္တဝါတို့အား ဒုက္ခကိုလည်း လွန်စွာ ပွါးစီးစေတတ်ကုန်၏[၂]။

မြို့ရွာ၌ရင်း, ခြောက်သွေ့စွာသော တောတောင်၌ရင်း အမှိုက်တခု၌ အနည်းငယ်မျှ ကျရောက်သော မီးပေါက် မီးပွါးတို့သည် နေ့ခြင်း ညခြင်း

၁။ ကဝိမျက်မှန်မူ၌ သဝန္တိ ပသဝန္တိဟု ရှိသည်။

၂။ ကဝိမျက်မှန်မူ၌ ပွါးစီးတတ်ကုန်၏ ဟု ရှိသည်။

www.dhammaransi.com

ထိုမြို့ ထိုရွာ ထိုတော ထိုတောင်တို့ကို အကုန်နှံ့ပြားအောင် ပွါးနိုင် လောင်နိုင်ကုန်၏၊ ထိုမီးတို့ ပွါးတိုင်းလည်း ထိုမြို့ ရွာ တော တောင်ရှိ သတ္တဝါအပေါင်းတို့သည် ဒုက္ခကြီးစွာ ဖြစ်ပွါးကြကုန်၏၊ ထိုမြို့ ရွာ တော တောင်တို့၌ ရှိနေသော မီးစာဝတ္ထုတို့သည်ကား ထိုမီးတို့ကို လွန်စွာပွါးစီး အောင် ချီးမြှင့်မြှောက်စားနိုင်ကြကုန်၏၊ မီးတို့သည် မီးစာကင်း၍ ဖြစ် ခြင်းငှါပင် မတတ်နိုင်ကြကုန်၊ ပွါးစီးမှုကိစ္စ၌ ဆိုဖွယ်မရှိ။

ဥပမာ ဥပမေယျ နှီးနှောပြချက်

ဤ ဥပမာ၌—

အာသဝ တရားတို့သည် မီးတို့နှင့် တူကုန်၏။

သံသရာကြီးသည် ထိုမီးလောင်ရာ မြို့ ရွာ တော တောင်နှင့် တူ၏။

သန္တိသုခမှ ကင်းရှင်းသော ခန္ဓာငါးပါးတို့သည် ထို မြို့ ရွာ တော တောင်ရှိ အိမ်ယာဝင်းခြံ ဘုံနန်းပြာသာဒ် ခြောက်သွေ့သော သစ်ပင် တောချုံနှင့် တူကုန်၏။

ဤ လူနတ်ပြဟ္မာ သတ္တဝါအပေါင်းတို့သည် ထိုမီးလောင်ရာ မြို့ ရွာ တောတောင်နေ သတ္တဝါအပေါင်းတို့နှင့် တူကုန်၏။

အာသဝတရားတို့သည် ခန္ဓာငါးပါးလျှင် တည်ရာ မှီရာ ကိုးကွယ်ရာ ရှိကြကုန်၏၊ ခန္ဓာငါးပါးတို့သည် အာသဝတရားတို့ကို လွန်စွာ ပွါးစီး အောင် ချီးမြှောက်နိုင်ကုန်၏၊ အပါယ်လေးဘုံ အသိုက်အအုံကြီးကိုငင်း, မျက်မြင်လောက၌ ဆင်းရဲဒုက္ခရောက်၍ နေကြသော သတ္တဝါတို့ကိုငင်း မြော်မြင်မိကြကုန်သည်ရှိသော် အနမတဂ္ဂသံသရာ၌ အာသဝတရားတို့၏ သတ္တဝါအပေါင်းတို့အား ဒုက္ခတရား ပွါးစီးစေမှုသည် အဘယ်မျှလောက် ကြီးကျယ်သည်ဟု မြော်မြင်နိုင်ကြရကုန်၏။

ထို့ကြောင့်—

"ဣမေ ပဉ္စက္ခန္ဓာ၊ ဤခန္ဓာငါးပါးတို့သည်။ သာသဝါ၊ အာသဝေါ တရား လေးပါးတို့၏ အစီးအပွါးတို့သာတည်း"ဟု ဆိုပေသည်။

(သာသဝ ပြီး၏။)

www.dhammaransi.com

၁၈–မာရာမိသ အပြစ်

မာရ် ၄-ပါး။　။'သတ္တေ မာရေန္တီတိ မာရာ။ မာရာနံ အာမိသာတိ မာရာမိသာ'။

သတ္တေ၊ သတ္တဝါတို့ကို။မာရေန္တိ၊ သတ်တတ်ကုန်၏။ဣတိ၊ထို့ကြောင့်။ မာရာ၊ မာရ်မည်ကုန်၏။ ကိလေသ, ခန္ဓ, အဘိသင်္ခါရ, မစ္စုဟူသော မာရ် လေးပါးတို့ကို ရကုန်၏။

မာရာနံ၊ သူသတ်ယောကျ်ား မာရ်ငါးပါးတို့၏။ အာမိသာ၊ အစာ ထမင်း မှီတင်းနေရပ် စားဖတ် ဝါးဖတ် သုံးသပ်နင်းနယ်ရာတို့တည်း။ ဣတိ၊ ထို့ကြောင့်။ မာရာမိသာ၊ မာရာမိသ မည်ကုန်၏။

ဒေဝပုတ္တမာရ်။　။ဒေဝပုတ္တမာရ်သည်ကား သတ္တဝါတိုင်းနှင့် အမြဲတွေ့ကြုံသည် မဟုတ်၊ ပြဆိုခဲ့ပြီးသော မာရ်လေးပါးတို့သည်သာလျှင် အနမတဂ္ဂသံသရာ၌ သတ္တဝါခပ်သိမ်းတို့ကို အစဉ်တစိုက် လိုက်ပါသတ်ဖြတ်၍ နေကြကုန်၏၊ ထို့ကြောင့် ထိုလေးပါးတို့ကိုသာ ပြဆိုလိုက်သည်။

အဘိသင်္ခါရမာရ်။　။အဘိသင်္ခါရမာရ်ဆိုသည်ကား လောကီကုသိုလ် အကုသိုလ်တို့ကို ဆိုသတည်း။

မစ္စုမာရ်။　။မစ္စုမာရ်ဆိုသည်ကား မရဏစေတ်ကြီးကို ဆိုသတည်း။

ဒေဝပုတ္တမာရ်နှင့်တကွ ထိုမာရ်ငါးပါးတို့၏ သတ္တဝါ၌ သတ်ပုံကိုမူကား ငါတို့စီရင်သော "ဥတ္တမပုရိသ ဓမ္မပဒေသာ"အမည်ရှိသော စာအုပ်ငယ်မှာ အကျယ်ကြီး ပါရှိလေ၏။

မာရ် ၄-ပါး သတ်မှု။　။လိုရင်းအဓိပ္ပါယ်မျှကို ပြဆိုဦးအံ့—

ဤသတ္တဝါအပေါင်းတို့သည် အနမတဂ္ဂသံသရာ၌ ရံဖန်ရံခါ လူ့ဘဝ နတ်ဘဝ ဗြဟ္မာ့ဘဝတို့ကို ရကြပါကုန်သော်လည်း ဖြစ်ရာဘဝတို့၌ အတည်တကျ မနေကြရကုန်၊ အောက်သို့သာ လျှောကျလာကြရကုန်သည်ကား သစ်သီးတွေကို ရိုက်ချွေ၍ ချဘိသကဲ့သို့ မာရ် ၄-ပါးတို့ ရိုက်ချွေ၍ ချမှုပေတည်း။

www.dhammaransi.com

ရိုက်ချေပုံကား—ထိုဘဝတို့၌ ဖြစ်ပွါးကုန်သော ကိလေသာတို့သည် ထိုဘုံ၌ ထပ်၍ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်သော ကုသိုလ်လမ်းကို ပိတ်ဆို့၍ ခံစားမှု ပျော်ပါးမှု တွေဝေမိုက်မဲမှုတို့ကို နေ့စဉ်ပွါးများစေ၍ အောက်သို့ ရှေးရှု သည်ကိုသာ ပြုကြကုန်၏။

ခန္ဓမာရ်တို့သည် ကိလေသာတို့ကို လွန်စွာ ချီးမြှောက်ထောက်ပံ့ ကုန်၏။

မစ္စုမာရ်သည် ထိုဘုံ ထိုဘဝ အစဉ်ကိုဖြတ်၍ အဘိသင်္ခါရမာရ်တို့သည် အောက်သို့ ပစ်ချကုန်၏။

ဤကား ရိုက်ချေ၍ ချပုံတည်း။

အနမတဂ္ဂ သံသရာတလျှောက်လုံး၌ အောက်သို့ စောက်ထိုး ဂျွမ်းပြန် တကျတည်း ကျ၍ နေခဲ့ကြသည်ကို အကုန်မြော်လေ။

ဤကား မာရ်လေးပါးသတ်မှု အကျဉ်းတည်း။

"ဤခန္ဓာငါးပါးသည် အဘယ်သို့လျှင် ထိုမာရ်လေးပါးတို့၏ အစာ ထမင်း မှီတင်းနေရပ် စားဖတ် ဝါးဖတ် သုံးသပ်နင်းနယ်ရာ ဖြစ်ကုန် သနည်း"ဟူမှုကား—

မီးတို့သည် ထင်းမီးစာတို့ကို အစာထမင်း မှီတင်းနေရပ်ပြု၍ ပွါးစီး ကြကုန်သကဲ့သို့ ကိလေသ, အဘိသင်္ခါရ,မစ္စုတို့သည် မှီရာခန္ဓာကိုပင်လျှင် အစာထမင်း မှီတင်းနေရပ်ပြု၍ ဖြစ်ပွါးကြကုန်၏။

ကိလေသမာရ်၏ စားဖတ်။ ။ကိလေသာတို့သည်ကား မိမိတို့ မှီရာခန္ဓာမှ တခြားတပါးသော သက်ရှိ သက်မဲ့ဝတ္ထု ခန္ဓာတို့ကိုလည်း အစာထမင်းပြုလုပ်, စားဖတ် ဝါးဖတ် သုံးသပ်နင်းနယ် ရာ ပြုလုပ်ကြကုန်၏။

တယောက် တယောက်သောသူ၏ ခန္ဓာကိုယ်ကြီးသည် ခွေးတရာ ခွေးတထောင်တို့၏ စားဖတ် ဝါးဖတ် အန်ဖတ် ခဲဖတ်ကြီးဖြစ်သကဲ့သို့ မိမိ ကိလေသာတို့၏ စားဖတ် ဝါးဖတ် အန်ဖတ်, မိမိခန္ဓာကို မြင်သမျှ သိ

www.dhammaransi.com

သမ္ဗျ ကြားသမ္ဗျသော တခြား တပါးသောသူတို့ ကိလေသာတို့၏ စားဖတ် ဝါးဖတ် သုံးသပ်နင်းနယ်ရာ ဖြစ်၏။

မြတ်စွာဘုရား ခန္ဓာတော်ကြီးကိုပင်လျှင် မာဂဏ္ဍီ, စိဉ္စမာန အစရှိသောသူတို့၏ ကိလေသာတို့သည် သာယာသော အခြင်းအရာအားဖြင့် သုံးသပ်ကုန်၏။

ဒေဝဒတ်, မာရ်နတ်, အာဠဝက ဘီလူး, ပုရာဏကဿပ အစရှိသောသူတို့၏ ကိလေသာတို့သည် မုန်းသောအခြင်းအရာ ငြိုးသောအခြင်းအရာ ပြစ်မှားသောအခြင်းအရာတို့ဖြင့် သုံးသပ်ကုန်၏။

လောက၌ လူတို့၏ တဦးသည် တဦးအား ချစ်ခြင်း မုန်းခြင်း ကိုယ်နှုတ် စိတ်တို့ဖြင့် ကောင်းအောင် ပြုကျင့်ခြင်း မကောင်းအောင် ပြုကျင့်ခြင်း အချီးမွမ်း ခံရခြင်း အကဲ့ရဲ့ခံရခြင်း အဆိုခံရခြင်း အဆဲခံရခြင်း စသည်တို့သည် သူတပါး ကိလေသာတို့၏ စားဖတ် ဝါးဖတ် သုံးသပ်နင်းနယ်မှုကို ခံရခြင်းတို့ပေတည်း။

ခန္ဓမာရ်၏အစာ။　။ခန္ဓမာရ်၌ကား — ချစ်ခင်သဖြင့် ထိပါး ရောယှက်ခြင်း မုန်းသဖြင့် ပုတ်ခတ် ရိုက်နှက် ထောင်းထုနှိပ်စက်ခြင်း အပူနှိပ်စက်ခြင်း အအေးနှိပ်စက်ခြင်း ထိုထို သတ္တဝါ တပါးတို့၏ ကိုက်ခြင်း ခဲခြင်း နေပူခြင်း မိုးသီးစွတ်ခြင်း စူးခြင်း ရှခြင်း ကိုယ်တွင်းဥပဒ် ကိုယ်ပဥပဒ် ကပ်ရောက် ထိပါးခြင်း အစရှိသည်တို့ကို သိလေ။

အဘိသင်္ခါရမာရ်၏အစာ။　။အဘိသင်္ခါရမာရ်တို့၌ — သုစရိုက်မှု ဒုစရိုက်မှုတို့နှင့် အပူအပန် အပင်အပန်း ခံရခြင်း စသည်တို့ကို သိလေ။

မစ္စုမာရ်ကား ထင်ရှားပြီ။

ထို့ကြောင့်—

"ဣမေ ပဉ္စက္ခန္ဓာ၊ ဤ ခန္ဓာငါးပါးတို့သည်။ မာရာမိသာ၊ ကိလေသာမာရ် မစ္စုမာရ်တို့၏ စားဖတ် ဝါးဖတ် သုံးသပ်နင်းနယ်ရာတို့သာတည်း"ဟု ဆိုပေသည်။

(မာရာမိသ ပြီး၏။)

www.dhammaransi.com

၁၉-ဇာတိဓမ္မ အပြစ်

ဇာတိဓမ္မ။ ။"ဇာတိဓမ္မ"ဆိုသည်ကား ပုဂ္ဂိုလ်တို့၏ ပကတိ အလိုကို ငဲ့ခြင်း မရှိမူ၍ ဓမ္မအလိုသက်သက်နှင့် ပေါက်သောက်လျောက်လျား ဖြစ်ပေါ်ခြင်း အလေ့သဘော ရှိကုန်၏။

ဤအရာ၌ ကိလေသဝဋ်၊ ကမ္မဝဋ်၊ ဝိပါကဝဋ်ဟူ၍ ခန္ဒါငါးပါးတို့ကို သုံးပုံခွဲ၍ ဥပမာနှင့်တကွ ပြဆိုရာ၏။

ကိလေသာ ယမ်းထုပ်ကြီး။ ။ဥပမာကား–တခုသော တောအရပ်ဌာနကြီး၌ မီးပေါက်မီးပွါးတို့သည် မိုးသံကြီး ရွာသကဲ့သို့ အမြဲ ကျရောက် ဖြစ်ပွါး၍နေရာ၏၊ တယောက်သောသူသည် ကြီးစွာသော ယမ်းထုပ်ကို ပွေ့ပိုက်၍ ထိုတောအလယ်သို့ သွားရာ၏၊ ထိုသူအား မချွတ်မလွဲလျှင် ဒုက္ခကြီးစွာ ဖြစ်လေရာ၏။

အဘယ့်ကြောင့်နည်းဆိုသော် မီးနှင့်တွေ့ခဲ့လျှင် ထိုသူ၏အလိုကို မငဲ့ဘဲ ယမ်း၏ ပကတိအလိုအားဖြင့် မီးတောက်၍ ထိုသူကိုပင် လောင်ရာသောကြောင့်တည်း။

ဥပမာ ဥပမေယျ နှိုးနှော့ပြချက်

ဤဥပမာ၌—

လောကကြီး ၃-ပါးသည် ကိလေသာမီးတို့ကို လွန်စွာ ဖြစ်ပွါးစေနိုင်သော ဥပါဒါနိယတရားတို့၏ အနမတဂ္ဂသံသရာနှင့်အမျှ အမြဲဖြစ်ထွန်းရာဌာနဖြစ်၍ မီးပေါက် မီးပွါးမိုးသံကြီး အမြဲ ရွာ၍နေသော တောအရပ်ကြီးနှင့် တူ၏။

တယောက် တယောက်သော သတ္တဝါ၌ အစဉ် ပါရှိ၍နေသော တထောင့်ငါးရာ ကိလေသာ အစုအခဲကြီးသည် ထိုသူ၌ ရင်ခွင်ပိုက်၍ အစဉ်ပါသော ယမ်းထုပ်ကြီးနှင့် တူ၏။

ထိုစကား မှန်၏၊ လောကကြီး[၁] သုံးပါးသည် လောဘမီးကို ယမ်းပုံမီးကျ တောက်ထအောင် လှုံ့ဆော်နိုင်သော အာရုံတောကြီးအတိဖြစ်၏၊

၁။ ကဝိမျက်မှန်မှူ၊ ဟံသာဝတီမူတို့၌ ကိလေသာကြီး ဟုရှိသည်။

www.dhammaransi.com

လောဘတရား၏ ဖြစ်ပေါ်မှုသည် သူတော်ကောင်းတရား အချုပ်အထိန်း မရှိက အကြောင်းအာရုံ လှုံ့ဆော်တိုင်း ယမ်းပုံမီးကျ ပေါက်လွှတ် လျောက်လျား ဖြစ်ချင်တတ်တိုင်း ဖြစ်တော့သည်သာတည်း။

သူတော်ကောင်းတရား ကြားနာခွင့်ရရန် ခဲယဉ်းပုံ သူတော်ကောင်းတရား မည်သည် ဘဝတရာမှာ တခါမတွေ့လို့၊ ဘဝတထောင်မှာ တခါ မတွေ့လို အလွန်တွေ့ကြုံခဲလှ၏၊ သတ္တဝါတို့သည်လည်း မိမိတို့၏ ပကတိ အလိုဟူ၍ မရကြကုန်မူ၍ လောဘဓမ္မ၏ အလိုကို မိမိတို့ အလိုပြုလုပ်ကြ၍ ပေါက်လွှတ် လိုက်စားကြကုန်၏။

ရေသတ္တဝါ ကုန်းသတ္တဝါ လူ့လောက နတ်လောက အကုန်မြော်ကြလေ။

ဒေါသ, မောဟ, မာန, ဒိဋ္ဌိ အစရှိကုန်သော ပါပဓမ္မတို့၏ ဇာတိတို့ကိုလည်း အသီးအသီး ဤနည်းတူချည်း သိကြလေ၊ သူတော်ကောင်းတရားနှင့် တွေ့ကြုံ၍ ကိလေသာမှုတို့၏ အကျိုးအပြစ်ကို ကြောင်ကြောင်သိ၍ နေကြသော ဗုဒ္ဓဘာသာ လူမျိုးတို့၏ အလယ်၌ပင်လျှင် ကိလေသာ အမိုက်တရား၏ ဖြစ်ပွါးမှုသည် အဘယ်မျှ ကြီးကျယ်သည်ဟု မြော်ကြလေ။

တနိုင်ငံလုံး ကိလေသာတောကြီး ဖြစ်နေကြ၏၊ လောက၌ ဘယ်လူမဆို ဘယ်တိရစ္ဆာန်မဆို အမိုက်အမဲတွေကို တွေ့မြင်ကြားသိ ကြကုန်သည်ရှိသော် မည်သည့်သတ္တဝါ မည်သူ မည်ဝါဟု ပုဂ္ဂိုလ် သတ္တဝါကို မစွပ်စွဲကြကုန်လင့်၊ ကိလေသာဇာတိ သောင်းကျန်းမှုချည်း ဖြစ်သတည်း။

ထိုကဲ့သို့သော အမိုက်အမဲတို့ကို တွေ့မြင်ကြားသိရသောအခါ မိမိတို့သန္တာန်၌ရှိသော ကိလေသာတို့အတွက် ကြောက်ခြင်း ထိတ်လန့်ခြင်းကိုသာ ဖြစ်ကြလေကုန်၏။

ကိလေသာဇာတ်။ ။ကိလေသာဇာတိ ဆိုသည်ကား လောကအလယ်၌ ကိလေသာတို့၏ ဇာတ်ထွက်မှုတည်း၊ ငရဲ ပြိတ္တာ အသုရကာယ်ဘုံတို့၌ ဒေါသ, ဒေါမနဿ ဇာတ်ထွက်မှု ကြီးကျယ်လှ၏။

www.dhammaransi.com

ရေတိရစ္ဆာန် ကုန်းတိရစ္ဆာန် ဘုံတို့၌ မောဟ ဇာတ်ထွက်မှု ကြီးကျယ်လှ၏။

လူ့ဘုံ၌ ဇာတ်အလွန်ရှုပ်၏၊ အောက် စာတုမဟာရာဇ်ဘုံ၌လည်း ဇာတ်အလွန်ရှုပ်၏၊ အထက် နတ်ပြည်တို့၌ လောဘဇာတ်ထွက်မှု အလွန်ကြီးကျယ်လှ၏၊ ဗြဟ္မာ့ပြည်တို့၌ မာန, ဒိဋ္ဌိဇာတ် အလွန်ကြီးကျယ်လှ၏။

ဤကား ကိလေသာ ဇာတ်ဘေးကြီး၏ ကြောက်မက်ဘွယ်အချက်ကို အရိပ်အမြွက်မျှ ပြဆိုခန်းတည်း။

ဒုစရိုက်မျိုး။ ။ဒုစ္စရိုက်တို့၏ ဇာတိသည်လည်း–အလွန် သောင်းကျန်း၏၊ ပါဏာတိပါတ စေတနာ[1] စသည်တို့သည် တယောက် တယောက်သော သတ္တဝါသန္တာန်၌ ဖြစ်ပေါ်ခွင့် ဆိုက်ခဲ့လျှင် အဘယ်အခါမဆို ပါဏာတိပါတကိစ္စနှင့် လှုံ့ဆော်၍ ထွက်၏၊ ထိုပုဂ္ဂိုလ်သည် ထိုစေတနာ လှုံ့ဆော်တိုင်း ထိုပါဏာတိပါတ အလုပ်ကို လုပ်ရ၏။

အဒိန္နာဒါန် စသည်တို့၌လည်း ဤနည်းအတူတည်း။

လူတို့၌ အရိုင်းအစိုင်း လူမျိုးတို့မှာ ပါဏာတိပါတဇာတ် ကြီးကျယ်၏၊ တိရစ္ဆာန်တို့၌လည်း ကြီးကျယ်၏၊ ယခုအခါ[2] ဥရောပတိုက် အမေရိကတိုက် တို့၌ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ ဒုစ္စရိုက်နှင့်တကွ ပါဏာတိပါတ ဒုစ္စရိုက် သုရာပါန ဒုစ္စရိုက်[3] ဇာတ်ထွက်မှု ကြီးကျယ်လှ၏။

ဤကား ဒုစ္စရိုက်ဓမ္မတို့၏ ဇာတိဘေး ကြီးကျယ်ပုံကို သိသာရုံမျှ ပြဆိုခန်းတည်း။

ပဋိသန္ဓေ ဝိပါက်ခန္ဓာ။ ။ဝိပါက်ခန္ဓာတို့၏ ဇာတိသည်လည်း သေသည်၏ အခြားမဲ့၌ ပုဂ္ဂိုလ်အလိုကို ငဲ့ခြင်း မရှိမူ၍ ကံ

၁။ ပါဏာတိပါတစေတနာ=သူတပါးအသက်ကို လျင်မြန်စွာချကြောင်း သတ်ဖြတ်ကြောင်းဖြစ်သော စေတနာ။

၂။ ဤ ''ယခုအခါ''ဟု လယ်တီဆရာတော်ကြီး ရေးသားစဉ်က ၁၂၆၆-ခုနှစ်၊ (၁၉၀၄) ခုနှစ်က ဖြစ်သည်၊ ယခု ၁၉၇၁-ခု၌ အနုမြူ ဗုန်းတွေ ပြည့်နှက်နေပြီ။

၃။ သုရာပါန ဒုစ္စရိုက်=အရက်သေစာကို သောက်စားသော အကျင့်ဆိုး။

www.dhammaransi.com

ပစ်ချရာ၌ ပေါက်လွှတ်လျှောက်လျှား ဖြစ်ချင်တတ်တိုင်း ဖြစ်ပေါ်၏၊ လူ့ပြည်မှ စုတေလျှင် တိရစ္ဆာန်မျိုးတွင် ဘယ်တိရစ္ဆာန်မျိုးကား မဖြစ်ဟု အထိမ်းအမှတ် မရှိ၊ ခွေးဇာတိ ဝက်ဇာတိ စသည် အချက်မရွေး ထွက်ချင်တတ်တိုင်း ထွက်၏၊ ပြိတ္တာမျိုးတွင် ဘယ်ပြိတ္တာမျိုးကား မဖြစ်ဟု မရှိ၊ အသုရကာယ်မျိုးတွင် ဘယ်အသုရကာယ်မျိုးကား မဖြစ်ဟု မရှိ။

ငရဲကြီး ရှစ်ထပ်တို့တွင်လည်း လူ့ပြည်မှ စုတေလျှင် ဘယ်ငရဲကြီး၌ မဖြစ်ဟု မရှိ၊ အနမတဂ္ဂ သံသရာ၌ သတ္တဝါအပေါင်းတို့သည် စုတေသည်မှ နောက်၌ ကမ္မဿကာ ကံချရာဟု မိမိတို့ကိုယ်ခန္ဓာကို အစဉ်ထာဝရ ပေါက်လွှတ် ပစ်ထားကြရကုန်၏၊ နတ်ပြည် ဗြဟ္မာ့ပြည်မှ စုတေကြရာ၌လည်း ဤနည်းအတူတည်း။

ဝိပါက်ခန္ဓာတို့၏ ဇာတိဘေးကြီးသည် အဘယ်မျှလောက် သောင်းကျန်းရမ်းကားမှု ကြီးကျယ်သနည်းဟု သိလိုသော် အပါယ်လေးဘုံ အသိုက်အအုံ ကြီးကျယ်ပုံ, ငရဲ ပြိတ္တာ အသုရကာယ်တို့၌ အသက်ရှည်ပုံ, ခဏမစဲ အမြဲခံနေကြရသော ဒုက္ခဝေဒနာတို့၏ ပြင်းထန်ပုံတို့ကို အကုန်မြော်လေ။

လူ့ပြည်တို့၌ ဥတုလိုက် ရာသီလိုက် အိုက်မှု ပူမှု အေးမှု ချမ်းမှု ဣရိယာပထ ဒုက္ခမီးတို့မှစ၍ ကိုယ်တွင်းဥပဒ် ကိုယ်ပဥပဒ် အရပ်ရပ်သော ဝိပါက်ခန္ဓာတို့၏ ဇာတိမှုကိုလည်း သိကြလေ၊ ဤကား ဝိပါက်ခန္ဓာတို့၏ ဇာတိဘေး ကြီးကျယ်ပုံကို သိသာရုံမျှ ပြဆိုချက်တည်း။

ထို့ကြောင့်––"ဣမေ ပဉ္စက္ခန္ဓာ၊ ဤခန္ဓာ ငါးပါးတို့သည်။ဇာတိဓမ္မာ၊ သတ္တဝါကို မညှာမငဲ့ အရှို့အစောင်း မကောင်းဆိုးညစ် ဖြစ်ချင်တိုင်းဖြစ်တတ်သော သဘောရှိကုန်၏"ဟု ဆိုပေသည်။

(ဇာတိဓမ္မ ပြီး၏။)

www.dhammaransi.com

၂၀—ဇရာဓမ္မ အပြစ်

ဇရာ ၃-မျိုး။ ။"ဇရာဓမ္မ" ဟူသော ပုဒ်၌ ဇရာသည် ခဏိကဇရာ, သန္တတိဇရာ, သမ္မုတိဇရာဟူ၍ သုံးမျိုးရှိ၏၊ ဝဓကပုဒ်၌ ပြဆိုခဲ့ပြီးသော မရဏသုံးမျိုးသည် ဤဇရာသုံးမျိုးလျှင် ရှေ့သွားရှိ၏။

ခဏိကဇရာနှင့် ခဏိကမရဏ။ ။ပဋိသန္ဓေအခါမှစ၍ ခဏမစဲ ရုပ်နာမ်တို့၏ ချုပ်ပျက်မှု သေဆုံးမှု ဟူသော ခဏိကမရဏသည် ခဏိကဇရာကြောင့် ဖြစ်ရ၏။

သန္တတိဇရာနှင့် သန္တတိမရဏ။ ။အနိစ္စလက္ခဏာ၌ ပြဆိုခဲ့ပြီးသော ဣရိယာပုထ် ပြောင်းလဲခြင်း, ဣရိယာပထ သန္တာပ တေဇောဓာတ်၏ တောက်လောင်ခြင်း စသည်တို့ကြောင့် ပထဝီကာယ အာပေါကာယ စသည်တို့၏ တသုတ်တသုတ် ချုပ်ပျက်မှု သေဆုံးမှု ဟူသော သန္တတိမရဏသည် သန္တတိဇရာကြောင့် ဖြစ်ရ၏။

သမ္မုတိဇရာ။ ။ခပ်သိမ်းသော သတ္တဝါတို့၏ သေဆုံးမှုဟူသော သမ္မုတိမရဏကြီးသည် သမ္မုတိဇရာကြောင့် ဖြစ်ရ၏။

ထိုစကား မှန်၏။

ဇရာအဓိပ္ပါယ်။ ။ဇရာဆိုသည်ကား— ပကတိအနေမှ အခြေပျက်မှု အနေပျက်မှုပေတည်း၊ အသစ် လတ်လတ်ဆတ်ဆတ် ရွှန်းရွှန်းစက်စက်၏ အခြေပျက်မှု အနေပျက်မှု ရင့်ရော်မှု ဆုတ်ယုတ်မှု ညှိုးနွမ်းမှုပေတည်း။

ချုပ်ပျက်သေဆုံးခြင်း ဟူသမျှသည် ရင့်ရော်ခြင်း ဆုတ်ယုတ်ညှိုးနွမ်းခြင်းလျှင် ရှေ့သွားရှိမြဲ ဓမ္မတာတည်း၊ မဆုတ်ယုတ်လျှင် ချုပ်ပျက်ခြင်း မဖြစ်နိုင်၊ မြေစိုက်၍ တည်နေကြသော သစ်ပင် တောတောင် စသည်တို့၏ မြေ၌ လဲပြိုခြင်းသည် ညွတ်ကိုင်းခြင်းလျှင် ရှေ့သွားရှိသကဲ့သို့တည်း။

ဇရာနှင့် မရဏ။ ။ထို့ကြောင့် မရဏဟူသမျှသည် ဇရာကြောင့်သာ ဖြစ်၏၊ ဇရာမရှိလျှင် မရဏဟူ၍ပင် မရှိရာ၊ နိဗ္ဗာန်သည် ဇရာ မရှိသောကြောင့် မရဏ မရှိသည်။

www.dhammaransi.com

ဇရာ၏ အမှု။　။လူနတ်ဗြဟ္မာ သတ္တဝါတို့၌ အသီးအသီး အသက်တမ်း ဟူ၍ ရှိကြခြင်းသည် ဇရာ၏ အမှုပေတည်း။

သုသာန် ၂-မျိုး။　။သတ္တဝါတို့၏ ခန္ဓာပစ်ချရာဖြစ်သော သုသာန် သင်းချိုင်းမည်သည် နှစ်မျိုးရှိ၏။

၁။ သုသာန်မြေအရပ်သည်လည်း သုသာန်သင်းချိုင်း တပါး။

၂။ အသက်တမ်းသည်လည်း သုသာန်သင်းချိုင်း တပါး။

ထိုနှစ်ပါးတို့တွင်——

လူတို့၌ သင်းချိုင်းနှစ်ပါး ရှိ၏။

နတ်ဗြဟ္မာတို့၌ အသက်တမ်းဟူသော သင်းချိုင်းသုသာန်တမျိုးသာ ရှိ၏။

လူတို့၏ ဇရာမီးသည် အကြင်အခါ၌ လူတို့၏ခန္ဓာကို အနှစ်အသချေ ရှိမှ ကျွမ်းအောင် လောင်၏၊ ထိုအခါ၌ (အနှစ်အသချေ) အသက်တမ်း ဖြစ်ရ၏၊ အကြင်အခါ၌ အနှစ်တသိန်းနှင့် ကျွမ်းအောင် လောင်၏။ ထိုအခါ အနှစ်တသိန်းတမ်း ဖြစ်ရ၏။

ဤနည်းအတိုင်း လူ့ပြည် နတ်ပြည် ဗြဟ္မာပြည်တို့၌ အသက်တမ်း အလုံးစုံကို အကုန်မြော်လေ။

ဇရာအမှုကြီး။　။ကမ္ဘာကြီးတို့၏ အစဉ်အဆက် ပျက်ဆုံးမှု အပိုင်း အခြား, အသင်္ချေယျကပ်တို့၏ အပိုင်းအခြား, အန္တရ ကပ်တို့၏ အပိုင်းအခြား, အာယုကပ်တို့၏ အပိုင်းအခြား, သတ္တဝါတို့၏ အရွယ်သုံးပါး အရွယ်ဆယ်ပါးတို့၏ အပိုင်းအခြား, နှစ်တို့၏ အပိုင်း အခြား, ဥတု ရတုတို့၏ အပိုင်းအခြား, လတို့၏ အပိုင်းအခြား, နေ့ရက် နာရီတို့၏ အပိုင်းအခြားဟူသော ခပ်သိမ်းသော သုသာန်ကြီး သုသာန် ငယ် သင်းချိုင်းကြီး သင်းချိုင် ငယ်တို့မှာလည်း ဇရာအမှုကြီး မှတ်လေ။

ကမ္ဘာ၌မှီသော ဇရာကြောင့် ကမ္ဘာတို့၏ ပျက်ခြင်း ဆုံးခြင်းမည်သည် ဖြစ်ရ၏၊ ဇရာမရှိသည်ရှိသော် ကမ္ဘာပျက်ဆုံးခြင်းဟူ၍ မရှိရာ။

www.dhammaransi.com

ထို့အတူ အသက်တမ်းဟူ၍လည်း မရှိရာ၊ အရွယ်၏ ကုန်ဆုံးခြင်း, နှစ်၏ ကုန်ဆုံးခြင်း, ဥတု ရတုတို့၏ ကုန်ဆုံးခြင်း, နေ့ရက်တို့၏ ကုန်ဆုံးခြင်း, နာရီတို့၏ ကုန်ဆုံးခြင်း ဟူ၍ မရှိရာ။

သက်ရှိ သက်မဲ့ ခန္ဓာငါးပါး ရုပ်နာမ်တရားတို့၏ ကုန်ဆုံးရာဖြစ်သော သုသာန်ကြီးငယ်တို့ကို အစွဲပြု၍ ကမ္ဘာကြီးငယ် အပိုင်းအခြား, အရွယ် အပိုင်းအခြား, နှစ် အပိုင်းအခြား, ဥတု ရတု အပိုင်းအခြား, လ အပိုင်းအခြား, နေ့ညဉ့်အပိုင်းအခြား, နာရီအပိုင်းအခြားတို့သည် ထင်မြင်ကြရကုန်သည်။ စေ့စုံစွာ မြင်အောင် မြော်လေ။

အနမတဂ္ဂ သံသရာကြီးသည် သုသာန်သင်းချိုင်း အပြင်ကြီးအတိ ထင်မြင်ကြကုန်လတ္တံ့၊ ထိုမျှလောက် ကြီးကျယ်စွာသော ဇရာမီးသည် ခန္ဓာငါးပါးတို့၌တည်၍ ခန္ဓာငါးပါးတို့ကို အစာပြု၍ အစဉ် ထာဝရ ပွါးစီး၍ နေကုန်၏၊ ပဋိသန္ဓေ တည်နေသည်မှစ၍ သတ္တဝါတို့၏ သန္တာန်၌ရင်း, သစ်ပင် သစ်ကိုင်း သစ်ခက် သစ်ရွက် စသည်တို့၌ရင်း အစဉ် လောင်၍ နေ၏။

ခဏိကဇရာနှင့် ခဏိကမရဏ။ ။ခဏိက ဇရာသည် ခန္ဓာ ငါးပါးတို့ကို ခဏိကမရဏသင်းချိုင်းသို့အမြဲ ပို့ချ၏။

သန္တတိဇရာနှင့် သန္တတိမရဏ။ ။သန္တတိ ဇရာသည် သန္တတိ မရဏ သင်းချိုင်းသို့ အမြဲ ပို့ချ၏။

သမ္မုတိဇရာနှင့် သမ္မုတိမရဏ။ ။သမ္မုတိ ဇရာသည် သမ္မုတိ မရဏ သင်းချိုင်းသို့ အမြဲ ပို့ချ၏။

ထိုသုံးပါးတို့တွင် ပဋိသန္ဓေတည်နေသည်မှ စ၍ အစဉ် ပါရှိ၍ နေကုန်သော ခဏိက ဇရာမီး ခဏိကမရဏမီးတို့သည် ကြီးစွာသော အမှိုက်စု၌ ကျ၍ တငွေ့ငွေ့ရှိနေသော မီးပေါက် မီးပွါးတို့နှင့် တူကုန်၏။

ထိုမီးပေါက် မီးပွါးတို့သည် လေလှို့ဆော်၍ ပေးခဲ့သော် ခဏခြင်း တောက်ထ၍ ထိုအမှိုက်စုကိုရင်း, အနီးအစပ်ရှိသော မီးစာတို့ကိုရင်း ခဏခြင်း ပြာဖြစ်အောင် လောင်နိုင်ကြကုန်၏။

www.dhammaransi.com

ထိုအတူ ခဏိကဇရာမီး မရဏမီးတို့သည်လည်း အကြောင်းအခွင့်ကို ရခဲ့သည်ရှိသော် ပဋိသန္ဓေအခါမှ စ၍ ဘယ်ခဏမှာမဆို သန္တတိဇရာ သန္တတိမရဏအနေနှင့်လည်း တောက်ထနိုင်ကုန်၏၊ သမ္မုတိဇရာ သမ္မုတိ မရဏအနေနှင့်လည်း တောက်ထနိုင်ကုန်၏။

ထို့ကြောင့် ဤသတ္တဝါတို့သည် နာဘေးနှင့် တွေ့ရမည်ကို အမြဲ ကြောက်ကြရကုန်၏၊ သေဘေးနှင့် တွေ့ရမည်ကို အမြဲ ကြောက်ကြရ ကုန်၏၊ ပဋိသန္ဓေကစ၍ အနှစ်တရာ အနှစ်တထောင် အနှစ်တသောင်း အနှစ်တသိန်း၏အတွင်း နာဘေး သေဘေး ဆိုက်တိုက် လာသော်လည်း မနာနိုင် မသေနိုင်သော နာရီဟူ၍ တနာရီမျှ မရှိ၊ ဤသတ္တဝါအပေါင်းတို့ သည် အမြဲ ထာဝရလျှင် ထားအောက် လည်ခံ ဖြစ်၍နေကြရကုန်၏။

ထို့ကြောင့်–

"ဣမေ ပဥ္စက္ခန္ဓာ၊ ဤခန္ဓာငါးပါးတို့သည်။ ဇရာ ဓမ္မာ၊ ဆုတ်ယုတ် လျော့ပါးခြင်း သဘောရှိကုန်၏"ဟု ဆိုပေသည်။

(ဇရာဓမ္မ ပြီး၏။)

၂၁–ဗျာဓိဓမ္မ အပြစ်

ဗျာဓိ။ ။"ဗျာဓိဓမ္မ"ဟူသောပုဒ်၌ "ဗျာဓတိ=ဟိံသတီတိ ဗျာဓိ"။

ဗျာဓတိ=ဟိံသတိ၊ ညှဉ်းပန်းတတ်၏။ ဣတိ၊ ထို့ကြောင့်။ ဗျာဓိ၊ ဗျာဓိ မည်၏။

အထက်၌ လာပြီးသော ရောဂမျိုး ဂဏ္ဍမျိုး အာဗာဓမျိုးတို့ပင်တည်း။

နာခြင်းသဘောရှိသော ခန္ဓာငါးပါး။ ။ဤ ခန္ဓာ ငါးပါးတို့ မည်သည် မိမိတို့ ပကတိသဘောအားဖြင့် (ဗျာဓိဓမ္မမျိုးတို့သာတည်း)။ နတ် သိကြား ပြဟ္မာတို့၏ ခန္ဓာတို့သည် လည်း ဗျာဓိဓမ္မမျိုးတို့သာတည်း။

www.dhammaransi.com

နတ်ဘုံ ပြဟ္မာ့ဘုံတို့၌ ဣဋ္ဌ သုခသမ္ပတ္တိဖြစ်၍ နေကြကုန်သည်မှာ မိမိတို့ ပကတိသဘောနှင့် နေကြကုန်သည် မဟုတ်၊ ကံကို ပြုပြင်မှု ဟူသော အစွမ်းကြောင့် အထက်ပြဆိုခဲ့ပြီးသော ထမင်းခြောက်ပုလဲ ထမင်းခြောက် ရွှံလုံးကြီးကဲ့သို့ အခိုက်အတန့်အားဖြင့်သာ ဝင်းဝင်းတောက် ဖြစ်၍ နေကြကုန်၏။

ရွှံလုံးကြီးတို့သည် ပြုပြင်မှု ပြယ်ပျောက်လျှင် အမှိုက် ဇာတိသို့ ပြန် ရောက်မြဲ ရောက်ကြကုန်သကဲ့သို့ နတ် သိကြား ပြဟ္မာတို့၏ ခန္ဓာ အစဉ် တို့သည်လည်း ပြုပြင်မှုကံကုန်လျှင် အနာတော, ရောဂါတော, ဒုက္ခတော သို့ ကျလျှောမြဲ ကျလျှောကြရကုန်၏။

နတ်ပြဟ္မာ မဖြစ်ဘူးသူ မရှိ[၁]။ ။ယခု အပါယ်လေးဘုံ၌ ရှိနေကြသော သတ္တဝါတို့သည်၎င်း, လူ့ပြည်၌ အနာ ဆိုး ရောဂါဆိုး နှိပ်စက်၍နေကြကုန်သော သူတို့သည်၎င်း နတ် သိကြား ပြဟ္မာဖြစ်ဘူးကြသောသူတို့ချည်းသာတည်း။

လူတို့၌ ခန္ဓာငါးပါး၏ ဗျာဓိသဘောသည်ကား အလွန် ထင်ရှား၏၊ ပဋိသန္ဓေတည်နေသည်မှ စ၍ တဘဝလုံး၌ နာဘေး ဆိုက်လာလျှင် မနာ နိုင်သောအခါဟူ၍ တနာရီမျှ မရှိ၊ အိုဘေး သေဘေးနှင့်အတူ အမြဲ ကြောက်ကြရကုန်၏။

ထို့ကြောင့်–

“ဣမေ ပဉ္စက္ခန္ဓာ၊ ဤ ခန္ဓာငါးပါးတို့သည်။ ဗျာဓိ ဓမ္မာ၊ နာခြင်း သဘော ရှိကုန်၏”ဟု ဆိုပေသည်။

(ဗျာဓိဓမ္မ ပြီး၏။)

၁။ ကျမ်းကိုးကို ဤကျမ်း၊ နှာ-၂၀၇ ပြန်ကြည့်ပါ။

www.dhammaransi.com

၂၂–သောကဓမ္မ အပြစ်

"သောကဓမ္မ" ဟူသောပုဒ်၌ မိမိတို့၏ ခန္ဓာငါးပါးတို့သည် မိမိတို့၌ ရင်း, သူတပါးတို့၌ရင်း သောက ဒုက္ခတို့ကို ဖြစ်ပွါးစေနိုင်ကုန်၏။

သူတပါးတို့၏ ခန္ဓာငါးပါးတို့သည် သူတပါးတို့၌ရင်း, မိမိတို့၌ရင်း သောက ဒုက္ခကို ဖြစ်ပွါးစေနိုင်ကုန်၏။

မီးဘေး ရေဘေး အစရှိကုန်သော ဗဟိဒ္ဓခန္ဓာတို့သည် သတ္တဝါတို့၌ သောကဒုက္ခတို့ကို ဖြစ်ပွါးစေနိုင်ကုန်၏။

မိမိ၏ ပိုင်ရာဆိုင်ရာဟူ၍ သိမ်းပိုက်အပ်ကုန်သော ခပ်သိမ်းသော တိုင်း ပြည် မြို့ ရွာ အိမ်ယာ ဝင်းခြံ အဝတ် အစား စပါးဆန်ရေ ရွှေ ငွေ ရတနာ လယ်ယာ ကိုင်းကျွန်း သစ်ပင် ဥယျာဉ် အစရှိကုန်သော အလုံး စုံသော ကာမဝတ္ထု အဆောက်အအုံတို့သည် သိမ်းပိုက်တွယ်တာသော သူတို့အား အမျိုးမျိုးသော သောက ဒုက္ခကို ဖြစ်ပွါးစေနိုင်ကုန်၏။

ငရဲဘုံတခွင်လုံး ပြိတ္တာဘုံတခွင်လုံး အသုရကာယ်ဘုံ တခွင်လုံးတို့သည် သောကဘုံကြီး လုံးလုံးတို့သာတည်း၊ လူ့ခန္ဓာ နတ်ခန္ဓာ ဗြဟ္မာ့ခန္ဓာတို့ သည်လည်း ထိုအမျိုးအရိုးတို့သာတည်း။

ထို့ကြောင့်—

"ဣမေ ပဉ္စက္ခန္ဓာ၊ ဤခန္ဓာငါးပါးတို့သည်။ သောက ဓမ္မာ၊ စိုးရိမ်ပူပန် ရခြင်းသဘော ရှိကုန်၏" ဟု ဆိုပေသည်။

(သောကဓမ္မ ပြီး၏)

၂၃–၂၄။ ပရိဒေဝဓမ္မနှင့် ဥပါယာသဓမ္မ အပြစ်

ပရိဒေဝဓမ္မ, ဥပါယာသဓမ္မ တို့သည် သောကဓမ္မပုဒ်နှင့် တူကြလေ ကုန်ပြီ။

(ပရိဒေဝဓမ္မ, ဥပါယာသဓမ္မ ပြီး၏။)

www.dhammaransi.com

၂၅။ သံကိလေသိက အပြစ်

"သံကိလေသာနံ ဟိတာတိ သံကိလေသိကာ"။

သံကိလေသာနံ၊တဏှာ သံကိလေသ, ဒိဋ္ဌိ သံကိလေသ, ဒုစ္စရိတ သံကိလေသတို့၏။ ဟိတာ၊ အစီးအပွါးတို့တည်း။ ဣတိ၊ ထို့ကြောင့်။ သံကိလေသိကာ၊ သံကိလေသိက မည်ကုန်။

အဓိပ္ပါယ်အကျယ်မှာ သာသဝဓမ္မဟူသောပုဒ်နှင့် တူပြီ။

(သံကိလေသိကဓမ္မ ပြီး၏။)

တေဘူမက ဓမ္မတို့၏ အပြစ်ဒေါသ

ဤအရာ၌—

"သဗ္ဗေ သင်္ခါရာ အနိစ္စာ၊

သဗ္ဗေ သင်္ခါရာ ဒုက္ခာ၊

သဗ္ဗေ ဓမ္မာ အနတ္တာ။

ဟူသောပုဒ်တို့၏ အဓိပ္ပါယ်ကိုလည်း အတန်ငယ် ပြဆိုရာ၏။

သဗ္ဗေ၊ ခပ်သိမ်းကုန်သော။ သင်္ခါရာ၊ ပြုပြင်အပ်သော တရားတို့မည်သည်။ အနိစ္စာ၊ အနိစ္စတို့သာတည်း။

သဗ္ဗေ၊ ခပ်သိမ်းကုန်သော။ သင်္ခါရာ၊ ပြုပြင်အပ်သော တရားတို့မည်သည်။ ဒုက္ခာ၊ ဒုက္ခတို့သာတည်း။

သဗ္ဗေ၊ ခပ်သိမ်းကုန်သော။ ဓမ္မာ၊ လောကီ လောကုတ္တရာ နိဗ္ဗာန် ပညတ် တရားတို့သည်။ အနတ္တာ၊ အနတ္တတို့သာတည်း။

ဤ ဒေသနာတို့၌ ပြောရိုး ဆိုရိုး အဓိပ္ပါယ်ကား ထင်ရှားပြီ။

တေဘူမက တရား၏ အမည်များ။ ။အထူး သတိပြုရန် အဓိပ္ပါယ်ကို ပြဆိုပေအံ့။

www.dhammaransi.com

အပါယ်လေးဘုံနှင့်တကွသော ခပ်သိမ်းသော လူ့ခန္ဓာ လူ့ချမ်းသာ, နတ်ခန္ဓာ နတ်ချမ်းသာ, ဗြဟ္မာ့ခန္ဓာ ဗြဟ္မာ့ချမ်းသာဟု ဆိုအပ်ကုန်သော ခန္ဓာငါးပါး တေဘူမက တရားတို့ကို အဘိဓမ္မာ၌—

(၁) သာသဝါ၊ အာသဝေါတရားတို့နှင့်တကွ ဖြစ်ကုန်၏ ဟူ၍ရင်း။

(၂) သံယောဇနိယာ၊ သံယောဇန်တရားတို့ကို ပွါးစီးစေတတ်ကုန်၏ ဟူ၍ရင်း။

(၃) ဂန္ထနိယာ၊ ဂန္ထတရားတို့ကို ပွါးစီးစေတတ်ကုန်၏ ဟူ၍ရင်း။

(၄) ဩဃနိယာ၊ ဩဃတရားတို့ကို ဖြစ်ပွါးစေတတ်ကုန်၏ ဟူ၍ရင်း။

(၅) ယောဂနိယာ၊ ယောဂ တရားတို့ကို ဖြစ်ပွါးစေတတ်ကုန်၏ ဟူ၍ရင်း။

(၆) နီဝရဏိယာ၊ နီဝရဏ တရားတို့ကို ဖြစ်ပွါး စေတတ် ကုန်၏ ဟူ၍ရင်း။

(၇) ပရာမဋ္ဌာ၊ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ တရားတို့သည် အမှောက်အမှား သုံးသပ်အပ်ကုန်၏ ဟူ၍ရင်း။

(၈) ဥပါဒါနိယာ၊ ဥပါဒါန်တရားတို့ကို ဖြစ်ပွါး စေတတ် ကုန်၏ ဟူ၍ရင်း။

(၉) သံကိလေသိကာ၊ ခပ်သိမ်းသော တဏှာ သံကိလေသတရား, ဒိဋ္ဌိသံကိလေသတရား, ဒုစ္စရိုက် သံကိလေသတရားတို့ကို ပွါးစီးစေတတ်ကုန်၏ ဟူ၍ရင်း—

ဟောတော်မူသောကြောင့် ခပ်သိမ်းသော တေဘူမက တရားတို့သည် မိမိတို့လည်း ကိလေသာတို့မှ ဖြစ်ပွါးကြကုန်၏၊ ကိလေသာမီးတို့ကိုလည်း လွန်စွာပွါးများ စေတတ်ကြကုန်၏၊ ဘုံသုံးပါးကြီးသည် ကိလေသာ တောကြီး အတိဖြစ်၍ အကုသိုလ်တောကြီး အတိဖြစ်၏ဟု သိအပ်၏။

www.dhammaransi.com

ဘုံ ၃-ပါး၏ ဥပမာများ။ ။ထို့ကြောင့် ဝိသုဒ္ဓိမဂ်၌[1]—

(၁) ဘုံသုံးပါးကြီးသည် သားရဲတို့ဖြင့်ပြည့်သော တောအုပ်ကြီးနှင့် တူ၏။

(၂) ကျားတို့၏ နေရာဖြစ်သော လိုဏ်ဂူနှင့် တူ၏။

(၃) မိကျောင်းတို့ဖြင့်ရင်း, ရေဘီလူးတို့ဖြင့်ရင်း ပြည့်သောရေအိုင်ကြီးနှင့် တူ၏။

(၄) အဆိပ်နှင့် ရောသော ဘောဇဉ်နှင့် တူ၏။

(၅) ခိုးသူထားပြတို့၏ နေရာဖြစ်သော ခရီးနှင့် တူ၏။

(၆) မီးလောင်၍နေသော အိမ်နှင့် တူ၏။

(၇) စစ်သည်နှစ်ဘက် ချီတက်တိုက်ခိုက်၍နေသော စစ်မြေပြင်နှင့် တူ၏ဟူ၍ မိန့်ဆိုပေ၏။

လူ့ဘုံ နတ်ဘုံ ဗြဟ္မာ့ဘုံတို့သည် အလွန်ကောင်းသော အဆင်း အနံ့ အရသာတို့နှင့် ပြည့်စုံလှသော အပွင့်အသီးတို့ကို အခါခပ်သိမ်း ဆောင်ကုန်သော အဆိပ်ပင်တောကြီးနှင့်လည်း တူကုန်၏။

အဆိပ်ဆေးနှင့်တူသော အကုသိုလ်။ ။အာသဝ[2] သံယောဇန[3] ဂန္ထ[4] ဩဃ[5] ယောဂ[6] အစရှိကုန်

၁။ ဝိသုဒ္ဓိမဂ်၊ဋ္ဌ၊ဒု-တွဲ၊နှာ-၂၈၄။

၂။ အာသဝ=သတ္တဝါတို့၏ သန္တာန်၌ ယိုစီးဖြစ်ပွါးနေတတ်၍ မူးယစ်မိုက်မဲစေတတ်သောတရား။

၃။ သံယောဇန=သတ္တဝါတို့ကို သံသရာ၌ ယှဉ်တွဲချည်နှောင်တတ်သောတရား။

၄။ ဂန္ထ=သတ္တဝါတို့ကို ဝဋ်ဆင်းရဲ၌ ရစ်ပတ်ထုံးဖွဲ့တတ်သော တရား။

၅။ ဩဃ=သတ္တဝါတို့ကို ဝဋ်ဆင်းရဲ၌ နစ်မြုပ်စေတတ် လွှမ်းမိုး၍ သတ်တတ်သော တရား။

၆။ ယောဂ=သတ္တဝါတို့ကို ဝဋ်ဆင်းရဲ၌ ဒုက္ခနှင့် ယှဉ်ကပ်တွယ်စေတတ်သော တရား။

www.dhammaransi.com

သော အကုသိုလ်တရားတို့သည် အဆိပ်ပင့် အဆိပ်သီးတို့၌ တည်ရှိနေကြကုန်သော အဆိပ်ဆေတို့နှင့် တူကုန်၏။

အဆိပ်သီးစား ငှက်ဥပမာ။　။လူ နတ် ဗြဟ္မာအပေါင်းတို့သည် အဆိပ်ပင့် အဆိပ်သီးတို့ကို စားသောက်၍ နေကြကုန်သော အသိန်း အသောင်း ငှက်အပေါင်းတို့နှင့် တူကုန်၏။

ထိုငှက်အပေါင်းတို့သည် အဆိပ်လောင်သဖြင့် အစဉ်အတိုင်း ကုန်ခန်းသော အသွေး အသား ရှိကြကုန်သည်ဖြစ်၍ မကြာမီ မကြာမီ အောက်မြေအဘို့သို့ ကျရောက်သေဆုံး၍ မြေကြီးအစီးအပွါး ဖြစ်ကြကုန်သကဲ့သို့ လူ နတ် ဗြဟ္မာတို့သည် လူ့စည်းစိမ် ချမ်းသာ နတ်စည်းစိမ် ချမ်းသာ ဗြဟ္မာ့စည်းစိမ်ချမ်းသာ ခန္ဓာငါးပါးတို့၌ ပွါးစီး၍ နေကြကုန်သော ထိုအကုသိုလ်အဆိပ်တို့၏ အစဉ်အမြဲ လောင်မှုကြောင့် အနမတဂ္ဂသံသရာ၌ အပါယ်ဘုံသို့သာ စုလာကြကုန်၍ အပါယ်လေးပါး အစီးအပွါးချည်း အစဉ်ဖြစ်၍ နေကြကုန်၏။

ဤကား လူ နတ် ဗြဟ္မာ စည်းစိမ်ချမ်းသာဟူသော တေဘူမကဓမ္မတို့၏ အပြစ်ဒေါသ အာဒီနဝ ကြီးကျယ်ပုံတည်း။

တေဘူမကဓမ္မတို့၏ အပြစ်ပြီး၏။

စိတ်ဟူသော ပဓာနတရား

ယခုအခါ၌ စိတ်ဟူသော အချုပ်အခြာ ပဓာနတရားကြီး၏ အလားကို ပြဆိုပေအံ့။

စိတ်၏အလား ၂-မျိုး။　။အာရုံကို သိခြင်းလက္ခဏာရှိသော ဤစိတ်၏ အလားသည်—

၁။ ပကတိသော ဇာတိအလား

၂။ ပြုပြင်မှုကြောင့်ဖြစ်သော　အာဂန္တုအလားဟူ၍　နှစ်ပါးရှိ၏။

www.dhammaransi.com

စိတ်၏ ပကတိအလား။ ။ထိုနှစ်ပါးတို့တွင်—

"ပါပသ္မိံ ရမတေ မနော"[၁]။

"မနော၊ စိတ်မည်သည်။ ပါပသ္မိံ၊ မကောင်းမှု၌သာလျှင်။ ရမတေ၊ မွေ့လျော်မြဲတည်း"

ဟူ၍ ဟောတော်မူသည်နှင့်အညီ.... မကောင်းမှုတို့၌သာ အမြဲမွေ့လျော်ခြင်းသဘောသည် စိတ်၏ ပကတိသော ဇာတိအလားတည်း။

စိတ်၏ အာဂန္တုအလား။ ။ကုသိုလ်ကောင်းမှု ကိစ္စနှင့် ဖြစ်ခြင်းသည် ပွားပြင်မှုကြောင့်ဖြစ်သော စိတ်၏ အာဂန္တုအလားတည်း။

ဒုစ္စရိုက်မှု ဟူသမျှသည် စိတ်၏ ပကတိဇာတိအလားတည်း၊ ပကတိဇာတိအလိုတည်း။

သုစရိုက်မှု ဟူသမျှသည် စိတ်၏ အာဂန္တုအလားတည်း၊ အာဂန္တုအလိုတည်း။

အကုသိုလ်စိတ် ၁၂-ပါးသည် စိတ်၏ ပကတိဇာတိ အလားအားဖြင့် ပြီး၏။

ကာမကုသိုလ်ရှစ်ခုသည် ပွားပြင်မှု၏ အစွမ်းကြောင့် ဖြစ်ရ၏။

ဥပမာကား—သံကြေးခဲတို့ မည်းညစ်ခြင်း အမှုသည် ပကတိဇာတိအလားတည်း၊ သံကြေးခဲတို့၏ ဖြူစင်ခြင်းအမှုသည် ပွားပြင်မှုရှိမှ ဖြစ်နိုင်သော အာဂန္တုအလားတည်း။

ထိုနှစ်ပါးသော အလားတို့တွင်—

ပကတိဇာတိ အလားမည်သည် ရေတို့၏ နိမ့်ရာအရပ်သို့ စီးသွားမှုကဲ့သို့ ပွားပြင်မှုမလို နဂိုဇာတိနှင့် ပြီးသည်ဖြစ်၍ စည်းမရှိ ကမ်းမရှိ ပေါက်လွတ်လျောက်လျား သွားမြဲတည်း။

၁။ ဓမ္မပဒ၊နှာ-၃၀၊ ဂါထာနံပါတ်-၁၁၆။

www.dhammaransi.com

အာဂန္တု အလားမည်သည် ရေတို့၏အထက်သို့ ဆန်တက်မှုကဲ့သို့ ပြုပြင်မှုရှိပါမှ ပြုပြင်မှု၏အစွမ်းရှိသမျှသာ သွား၏၊ ပြုပြင်မှုအစွမ်းကုန်လျှင် ပကတိဇာတိအလားသို့သာ လဲမြဲတည်း၊ ပကတိဇာတိအလားသို့ ရောက်လျှင် စည်းကမ်းမရှိပြီ၊ ဆီးမရ တားမရ သွားချင်တိုင်း သွားတော့သည်၊ လောက၌ မျက်မြင်ကိုယ်တွေ့ ထင်ရှား၍ နေကြသော အမှုတည်း။

သုစရိုက် ဖြစ်ကြောင်း။ ။စိတ်ကို သုစရိုက်စိတ်, မဟာကုသိုလ်စိတ် ဖြစ်စေခြင်း၌ ပြုပြင်မှုမည်သည် ပဋိရူပဒေသဝါသ, သပ္ပုရိသူပနိဿယ, သဒ္ဓမ္မဿဝန အစရှိသော အကြောင်းကြီး အခွင့်ကြီးတို့နှင့် တွေ့ကြုံသောအခါ၌သာ ဖြစ်နိုင်၏။

အနမတဂ္ဂသံသရာ၌ ကျင်လည်၍နေကြကုန်သော သတ္တဝါတို့အား လူ့ဘဝကို ရမှုသည်ပင်လျှင် အလွန်ခဲယဉ်း၏၊ ပဋိရူပဒေသဝါသ အစရှိသော အကြောင်းကြီး အခွင့်ကြီးတို့နှင့်တွေ့ကြုံရန် အရေးမူကား ထို့ထက် အလွန်ခဲယဉ်းတော့သည်။

ယခုအခါ ဇမ္ဗူဒိပါကျွန်းကြီးအပြင်မှာ ရှိနေကြကုန်သော လူအမျိုးမျိုးတို့တွင် သုစရိုက်ဆယ်ပါး ရှိကြသော လူမျိုး အဘယ်မျှလောက်နည်းပါးသည်ဟု မြော်လေ။

ဤသို့သောယုတ္တိဖြင့် အပါယ်လေးဘုံကြီးသည် စိတ်၏ပကတိအလားတည်း၊ လူ့ဘုံ နတ်ဘုံသည် စိတ်၏အာဂန္တုအလားတည်းဟု ထင်ရှား၏၊ လူ့ဘုံ နတ်ဘုံတို့၌ သတ္တဝါနည်းပါးမှု, အပါယ်လေးဘုံကြီး၌ သတ္တဝါအသိုက်အအုံ ကြီးကျယ်မှုနှင့်လည်း ထင်ရှား၏။

မဟာကုသိုလ်ထက် အပ္ပနာကုသိုလ်ဖြစ်ရန် ခဲယဉ်းပုံ။ ။မဟာကုသိုလ်ဖြစ်ရန် ပြုပြင်မှုထက် ရူပါဝစရစျာန်ကုသိုလ် အရူပါဝစရစျာန်ကုသိုလ်ဖြစ်ရန် ပြုပြင်မှုတို့သည် အလွန်ခဲယဉ်းလှကုန်တော့သည်။

www.dhammaransi.com

လောကုတ္တရာကုသိုလ်တို့၌မူကား—

၁။ မြတ်စွာဘုရားတို့၏ မဂ်ဉာဏ်ကုသိုလ်သည် လေးသင်္ချေ ရှစ်သင်္ချေ တဆဲ့ခြောက်သင်္ချေနှင့် ကမ္ဘာတသိန်း ပြုပြင်ရ၏၊

၂။ ပစ္စေကဗောဓိမှာ နှစ်သင်္ချေနှင့် ကမ္ဘာတသိန်း၊

၃။ အဂ္ဂသာဝကဗောဓိမှာ တသင်္ချေနှင့် ကမ္ဘာတသိန်း၊

၄။ မဟာသာဝကဗောဓိမှာ ကမ္ဘာတသိန်း ပြုပြင်ရ၏။

၅။ ပကတိသာဝကဗောဓိမှာ ကမ္ဘာတရာ ကမ္ဘာတထောင် စသည်ဖြင့် ပြုပြင်ရ၏။

ဤမျှသော စကားရပ်တို့ဖြင့် စိတ်ဟူသောအချုပ်အခြာ ပဓာနတရားကြီး၏ ကုသိုလ်ဖြစ်မှု အလားမည်သည် ပြုပြင်မှုကြောင့် ဖြစ်ရသော အာဂန္တုအလားသာ ဖြစ်၏၊ အကုသိုလ်ဖြစ်မှုသည်သာလျှင် စိတ်၏ပကတိဇာတိအလား ဖြစ်၏ဟူသော အနက်, သံသရာ၌ ကျင်လည်၍ နေကြကုန်သော သတ္တဝါတို့မှာလည်း သုဂတိဘဝသို့ ရောက်မှုသည် အာဂန္တုအလားမျှသာ ဖြစ်၏၊ ဒုဂ္ဂတိဘဝ၌ ကျင်လည်မှုသည်သာလျှင် အစဉ်ထာဝရ အလားဖြစ်၏ ဟူသော အနက်သည် ပြီးသတည်း။

(စိတ်ဟူသော ပဓာနတရား ပြီး၏။)

ခန္ဓာငါးပါး အနိစ္စ ဒုက္ခ အနတ္တ ဖြစ်ပုံ

ခန္ဓာငါးပါးသည် အကုသိုလ်၏ အစီးအပွါး။ ။အဘယ်ကြောင့် အကုသိုလ်ဖြစ်မှုသည်သာလျှင် စိတ်၏ပကတိဇာတိအလား ဖြစ်လေသနည်းဟူမူကား—

တေဘူမကဓမ္မဟု ဆိုအပ်သော လူ နတ် ဗြဟ္မာ စည်းစိမ် ချမ်းသာ ခန္ဓာငါးပါးတို့သည် အကုသိုလ်၏ အစီးအပွါးတို့သည်သာ ဖြစ်ကုန်၏ဟု ပြဆိုခဲ့ပြီးသော အဘိဓမ္မာပါဠိတော်, ဝိသုဒ္ဓိမဂ်အဋ္ဌကထာ, အဆိပ်ပင်တောကြီးဥပမာတို့နှင့် ဖြေလေ။

www.dhammaransi.com

ထို လူ နတ် ဗြဟ္မာ စည်းစိမ် ချမ်းသာ ခန္ဓာ ငါးပါးတို့နှင့် ရောနှော ဆက်ဆံမှုသည် အကုသိုလ်ဖြစ်ခန်း၊ စွန့်လွှတ် ကြဉ်ရှောင်မှုသည် ကုသိုလ် ဖြစ်ခန်းဟူ၍လည်း လောက၌ ထင်ရှား၏။

ကုသိုလ်စိတ်ဖြစ်ရန် ခက်ခဲပုံ။ ။ဤသို့လျှင် သံသရာ၌ ကျင်လည်ကြကုန်သော သတ္တဝါတို့၏ အချုပ်အခြာ ပဓာနကြီးဖြစ်သော စိတ်သည် အကုသိုလ်အဖြစ်၌သာ ပကတိ ဇာတိသဘော ဖြစ်၍ အစဉ် ထာဝရ မြဲသော သဘော ရှိ၏၊ ကုသိုလ်အဖြစ်၌ မိမိ၏ ပကတိဇာတိသဘော မဟုတ်၊ ပြုပြင်မှု၏ အစွမ်းသက်သက်မျှသာ ဖြစ်၍ ဘဝတရာမှ တခါသာ ဖြစ်နိုင်၏၊ ဘဝတထောင်မှ တခါသာ ဖြစ်နိုင်၏၊ အစဉ် အမြဲ ဖြစ်နိုင်သော သဘော မရှိ။

စိတ်သည် အနိစ္စမျိုး။ ။ပြုပြင်မှု၏ အစွမ်းဖြင့် ကုသိုလ်အဖြစ်နှင့် ဖြစ်သောအခါလည်း ပြုပြင်မှု၏ အစွမ်း ကင်းခဲ့လျှင် ခဏခြင်း ခဏခြင်း ကွယ်ပျက်၍ အကုသိုလ်ဖက်သို့သာ လဲမြဲ လဲ၏၊ ပြုပြင်မှု ရှိစဉ်၌လည်း တစုံတခု ဆန့်ကျင်ဖက်တရား ထိပါးခဲ့ပြန်လျှင် ခဏခြင်း ကွယ်ပျက်၍ အကုသိုလ်ဖက်သို့ လဲမြဲ လဲ၏။

ထို့ကြောင့် –

"ဖန္ဒနံ စပလံ စိတ္တံ၊ ဒုရက္ခံ ဒုန္နိဝါရယံ"[၁]

ဟူ၍ ဟောတော်မူ၏။

စိတ္တံ၊ စိတ်သည်။ ဖန္ဒနံ၊ တုန်လှုပ်၏။ စပလံ၊ လျှပ်ပေါ်၏။ ဒုရက္ခံ၊ စောင့်ရှောက်ခြင်းငှါ ခက်ခဲ၏။ ဒုန္နိဝါရယံ၊ မကောင်းသော အလားကို တားမြစ်ခြင်းငှါ ခက်ခဲလှ၏။

ဤကား စိတ်၏ ကောင်းရာသို့ ပါရလေအောင် ပြုပြင်အပ်သော သင်္ခါရမျိုးဖြစ်၍ ကောင်းသော အဖို့၌ အနိစ္စဖြစ်ပုံတည်း။

စိတ်သည် ဒုက္ခမျိုး။ ။ဤသို့ ကောင်းသောအဖို့၌ ပြုပြင် အပ်သော အနိစ္စမျိုးဖြစ်၍ မကောင်းသောအဖို့၌ ပကတိ

၁။ ဓမ္မပဒ၊ နှာ-၁၈။ ဂါထာနံပါတ်-၃၃။

www.dhammaransi.com

ဇာတိအနေအားဖြင့် မြဲသော သဘောရှိသောကြောင့် ဤစိတ်ကို သတ္တဝါတို့၏ အချုပ်အခြာ ပဓာနအင်္ဂါပြု၍ သံသရာ၌ ကျင်လည်ခြင်းငှါ အလွန်ကြောက်လန့်ဖွယ် ကောင်းလှသောကြောင့် ဧကန် စင်စစ် ဒုက္ခမျိုးသာ ဖြစ်၏။

ဤကား စိတ်၏ ပကတိဇာတိအားဖြင့် ဒုက္ခမျိုးစင်စစ် ဖြစ်ပုံတည်း။

စိတ်သည် အနတ္တဖြစ်ပုံ။ ။သတ္တဝါတို့၏ ပကတိဇာတိ အလိုကား အစဉ်ထာဝရ ကောင်းမြတ် ချမ်းသာသည်ကိုသာ အလိုရှိ၏၊ စိတ်၏ ပကတိဇာတိအလိုကား မကောင်းယုတ်မာ ဆင်းရဲရာသို့သာ အစဉ် ထာဝရ ဆောင်ခြင်း သဘော ရှိ၏၊ သတ္တဝါတို့၏ ပကတိအလိုနှင့် စိတ်၏ ပကတိအလိုသည် အစုန်အဆန် ဆန့်ကျင်ဖက် ဖြစ်နေကြ၏၊ သတ္တဝါတို့၏ ပကတိအလိုနှင့် စိတ်၏ ပကတိအလိုသည် အနမတဂ္ဂ သံသရာ၌ တရံတခါမျှ မရောမိကြ။

ထို့ကြောင့် စိတ်သည် သတ္တဝါ၏ ပိုင်ရာ နိုင်ရာ မဟုတ်၊ သတ္တဝါ မဟုတ်၊ သတ္တဝါတခြား စိတ်တခြားဟု ထင်ရှား၏၊ သတ္တဝါဟူ၍ကား မရှိ။

ဤကား စိတ်သည် သတ္တဝါ၏ အတ္တသာရ မဟုတ်ပုံတည်း။

စိတ်၏ အနိစ္စမျိုး ဒုက္ခမျိုး အနတ္တမျိုးဖြစ်ပုံ ပြီး၏။

စေတသိက်၌ အနိစ္စ ဒုက္ခ အနတ္တဖြစ်ပုံ။ ။အလုံးစုံသော စေတသိက်တို့သည်လည်း စိတ်၏ နောက်လိုက် နောက်ပါမျှသာ ဖြစ်ကြကုန်၍ မကောင်းရာ၌သာ အစဉ် မြဲသော ပကတိဇာတိသဘော ရှိကြကုန်၏၊ စိတ်၌ ပြဆိုခဲ့ပြီးသောအတိုင်း အလုံးစုံ အကုန် တူ၏။

နာမက္ခန္ဓာလေးပါးတို့၏ အနိစ္စမျိုး ဒုက္ခမျိုး အနတ္တမျိုးဖြစ်ပုံ ပြီး၏။

ရုပ်၌ အနိစ္စ ဒုက္ခ အနတ္တ ဖြစ်ပုံ။ ။သံသရာ၌ တဘဝမှ တဘဝသို့ ပြောင်းသွားရာ၌ နာမက္ခန္ဓာတို့ သွားရာသို့ ရူပက္ခန္ဓာသည် အစဉ် ပါရ၏၊ ထို့ကြောင့် နာမက္ခန္ဓာတို့ကဲ့သို့

www.dhammaransi.com

ပင် ရူပက္ခန္ဓာသည်လည်း ပကတိသဘောအားဖြင့် မကောင်းဆိုးရွားမျိုးသာ စင်စစ် ဖြစ်၏၊ ရံဖန်ရံဖန် လူ့ရုပ်, နတ်ရုပ်, ဗြဟ္မာရုပ်အနေနှင့် ဖြစ်ပေါ်လာမှုသည် ကံပြုပြင်မှု၏ အစွမ်းသက်သက်သာတည်း။

တဘဝ တဘဝ၌ ဖွားမြင်စ အခါကာလမှစ၍ တစုံတခုသော ပြုပြင်မှု မရှိဘဲ သူ့ပကတိဇာတိအတိုင်း ပေါက်လွှတ် ထားခဲ့သည်ရှိသော် ထင်ရှားစွာ ဖြစ်၍သွားရာသော ခန္ဓာငါးပါးတို့၏ အနိစ္စအလား, ဒုက္ခအလား, အနတ္တအလားကိုကား ရှေး၌ ပြဆိုခဲ့ပြီ။

ထိုသို့ ပြဆိုခဲ့ပြီးသောအတိုင်း ကောက်စပါး မြက်သစ်ပင်တို့၏ စိမ်းရှင်စည်ကား၍ နေ့ရက်အရှည် တည်နေမှု, အရွက်အပွင့် အသီးကို ဆောင်မှုသည် မြေဥတု ရေဥတု ပြုပြင်မှု အစွမ်းသက်သက်ဖြစ်သကဲ့သို့ သတ္တဝါတို့၌လည်း စက္ခု, သောတ, ဃာန, ဇိဝှါ, ကာယ, မနော-ဟူသော ပဓာနအင်္ဂါအတွင်း အာယတန ခြောက်ပါးတို့၏ နေ့ရှည် ရက်ရှည် တည်နေမှု, မြင်ခြင်း ကြားခြင်း နံခြင်း လျက်ခြင်း ထိခြင်း သိခြင်းတို့ကို ရွက်ဆောင်မှုသည် ရှေးရှေး နေ့တို့၌ တင်ကူး၍ ပြုအပ်သော အစာအာဟာရ ပြုပြင်မှု၏ အစွမ်း သက်သက်မျှသာတည်း။

ပြဆိုအပ်ခဲ့ပြီးသော ခန္ဓာငါးပါးတို့၏ ပကတိ ဇာတိအလားကို မဟာအဝီစိ ငရဲကြီးသို့ ဆိုက်အောင် တသွန်တည်း လဲ၍ သွားပုံနှင့်တကွ အနမတဂ္ဂ သံသရာ တခုလုံး အကုန်မြော်မြင်လေ။

ယူဇနာငါးရာမြင့်သော ဟိမဝန္တာတောင်ပေါ်မှ စီးဆင်းကုန်သော မြစ်ကြီး မြစ်ငယ်တို့သည် မဟာသမုဒ္ဒရာသို့ချည်း တသွန်တည်း လဲကြကုန်သကဲ့သို့ အနမတဂ္ဂသံသရာ၌ လူ့ဘုံ နတ်ဘုံ ဗြဟ္မာ့ဘုံ၌ ရှိကြကုန်သော ခန္ဓာကိုယ်ကောင်ကြီးငယ်တို့၏ ပကတိ ဇာတိအလားကို မဟာအဝီစိသို့ချည်း ဆိုက်အောင် မြော်မြင်ကြလေ။

သုစရိုက်ဖြစ်ရန် ခဲယဉ်းပုံ။ ။မနုဿတ္တ ဒုလ္လဘ တရားတော်များနှင့် ထောက်မြော်၍ ကြည့်ကြကုန်သည်ရှိသော် သုစရိုက်ဆယ်ပါး အလိမ်မာတရားနှင့် ပြည့်စုံသော အဖြစ်ကို ဆယ်ဘဝ ကိုးဘဝ ဆက်လက်၍ ရနိုင်ရန် အလွန်ခဲယဉ်းလှ၏။

www.dhammaransi.com

ဒုစ္စရိုက်ဆယ်ပါး အမိုက်တရားနှင့် ပြည့်စုံသော အဖြစ်ကိုမူကား တဘာဝ ရောက် ပေါက်မိသည်ရှိသော် နိမ့်ရာသို့ စီးဆင်းသော မြစ်ရေကဲ့သို့ ဘဝပေါင်း အထောင် အသောင်းမက မြုပ်လေ မျောလေတော့သည်။ လိပ်ကန်းဥပမာ ဒေသနာတော်များကို မြော်လေ။

ဤကား စိတ်အစရှိကုန်သော ခန္ဓာငါးပါး ရုပ်နာမ်တရားတို့၏ အလွန် ကြောက်လန့်ဖွယ်ကောင်းလှသော နဂိုဇာတိ ပကတိသဘောရင်းကို ထင် လင်းစွာ သိစေခြင်းငှါ အနိစ္စတမျိုးကို ပြဆိုခန်းတည်း။

(ခန္ဓာငါးပါး အနိစ္စတရား ပြီး၏။)

www.dhammaransi.com

ငရဲကြီးရှစ်ထပ် အစိပ္ပါယ်အကျယ်

ပဋိသန္ဓေ အကြိမ်များဆုံးဖြစ်ရာ ကာမဘုံ။ ။သမစိတ္တသုတ်[၁]တွင် အဗ္ဗုတ္တသံယောဇနပုဒ်, ဗဟိဒ္ဓ သံယောဇနပုဒ်တို့၏ အဖွင့်၌ ခပ်သိမ်းသော သတ္တဝါတို့အား ကာမဘုံ၌ ပဋိသန္ဓေအကြိမ် အလွန်များ၏၊ ဗြဟ္မာ့ဘုံ၌ ပဋိသန္ဓေအကြိမ် အလွန်နည်းပါး၏။

ထို့ကြောင့် ဤကာမဘုံသည်သာလျှင် ခပ်သိမ်းသော သတ္တဝါတို့၏ ထာဝရ နေရင်း အတွင်းအရပ် မည်၏၊ ဗြဟ္မာ့ဘုံသည် ရံခါရံခါသာ လှည့်လည် ရောက်ပေါက်ရာ အပ္ပခါနုမည်၏ဟု အဋ္ဌကထာ၌ ဖွင့်ဆိုပေ၏။

သံသရာ၌ အပါယ်ဘုံသား များခြင်း။ ။ဤသို့ အဋ္ဌကထာ၌ ဖွင့်ဆိုကြသော နည်းအတိုင်းဖြင့် ကာမဘုံတွင် ပဋိသန္ဓေအကြိမ် အများဆုံးကို ရွေးကောက်ပြန်သည်ရှိသော် အပါယ်လေးဘုံ၌ အများဆုံးဖြစ်၏၊ တရာတွင် တဘဝ, တထောင်တွင် တဘဝမျှသော်လည်း လူ့ဘုံ နတ်ရပ်သို့ အလှည့်မကျနိုင် ရှိကြ၏။

ထို့ကြောင့် အနမတဂ္ဂသံသရာ၌ ခပ်သိမ်းသော သတ္တဝါတို့၏ ထာဝရ နေရပ်ဌာနကား အပါယ်လေးဘုံသာတည်း၊ ခပ်သိမ်းသော သတ္တဝါတို့သည် သံသရာ အမျိုးအရိုးအားဖြင့် အပါယ်လေးဘုံသူ အပါယ်လေးဘုံသားတို့ချည်း သာတည်း။

ငရဲကြီးရှစ်ထပ်

ထို့ကြောင့် အနမတဂ္ဂ သံသရာ၌ ခပ်သိမ်းသော သတ္တဝါတို့၏ အစဉ်ထာဝရ ကျင်လည်ကြရာဖြစ်သော အပါယ်လေးဘုံ၏ အခြင်းအရာကို အနည်းငယ် ပြဆိုလိုက်အံ့။

၁။ အင်္ဂုတ္တိုရ် အဋ္ဌကထာ၊ ဒုတိယတွဲ၊ သမစိတ္တသုတ်၊ နှာ-၃၅။

www.dhammaransi.com

ဤ လူ့ပြည်မှ အောက် ယူဇနာ ငါးသောင်းငါးထောင် ကွာခြားသော အရပ်မှစ၍ အောက်၌ ယူဇနာ ငါးသောင်းငါးထောင်စီ ကွာခြားလျက် အစဉ်အတိုင်း တည်ရှိကြကုန်သော ငရဲကြီး ရှစ်ပြည်ထောင်တို့သည်ကား—

၁။ သဉ္ဇိုဝ်း ငရဲကြီး

၂။ ကာဠသုတ် ငရဲကြီး

၃။ သံဃာတ ငရဲကြီး

၄။ ရောရုဝ ငရဲကြီး

၅။ မဟာရောရုဝ ငရဲကြီး

၆။ တာပန ငရဲကြီး

၇။ မဟာတာပန ငရဲကြီး

၈။ မဟာအဝီစိ ငရဲကြီး

ဟူ၍ ရှစ်ထပ် ရှိကြကုန်၏။

၁-သဉ္ဇိုဝ်း ငရဲ

သဉ္ဇိုဝ်းငရဲမည်ပုံ။ ။အဘယ့်ကြောင့် သဉ္ဇိုဝ်းငရဲ ခေါ်သနည်း။

"သံပုနပ္ပုနံ ဇီဝန္တိ ဧတ္ထ နိဗ္ဗတ္တာ သတ္တာတိ သဉ္ဇီဝေါ"

ဧတ္ထ၊ ဤငရဲ၌။ နိဗ္ဗတ္တာ၊ ဖြစ်ကုန်သော။ သတ္တာ၊ သတ္တဝါအနန္တတို့သည်။ သံ ပုနပ္ပုနံ၊ အဖန်ဖန်။ ဇီဝန္တိ၊ အသက်ရှင်ကြကုန်၏။ ဣတိ၊ ထို့ကြောင့်။ သဉ္ဇီဝေါ၊ သဉ္ဇိုဝ်းမည်၏။

သဉ္ဇိုဝ်းငရဲ အကျယ်အဝန်းနှင့် ခံရပုံ။ ။ဤသဉ္ဇိုဝ်းငရဲကြီးသည် ဇမ္ဗူဒီပါကျွန်း၏ အောက်၌ အနက် ယူဇနာတရာ, အလျား အနံ ယူဇနာ တသောင်းကျယ်သော မြေဥမင်ကြီး၌ တည်၏၊ အလျှံပြောင်ပြောင် တောက်လောင်သော သံမြေအပြင် ရှိ၏၊ အသချေ်ယျ အနန္တမျှသော ငရဲသူသတ္တဝါတို့ဖြင့် ပြည့်၏။

www.dhammaransi.com

ငရဲထိန်းတို့သည် ထန်းလုံးခန့် ပမာဏရှိကုန်သော အလျှံပြောင်ပြောင် တောက်လောင်ကုန်သော အလွန်တရာ ထက်လှစွာကုန်သော အထူးထူး အပြားပြားကုန်သော လက်နက်လှံတံတို့ဖြင့် ပစ်ခတ်ထိုးသတ် ရိုက်ပုတ် ကြကုန်၍ ထိုငရဲသူ သတ္တဝါတို့ကို ဦးခေါင်း အပိုင်းအပိုင်း ပြတ်သည်တို့ကို ပြုကြကုန်၏။ လည်ပင်း အပိုင်းအပိုင်း ပြတ်သည်တို့ကို ပြုကြကုန်၏၊ ကိုယ် အပိုင်းအပိုင်း ပြတ်သည်တို့ကို ပြုကြကုန်၏၊ ခြေ အပိုင်းအပိုင်း ပြတ်သည်တို့ကို ပြုကြကုန်၏၊ သံမြေအပြင်၌ လဲကျကုန်သော ငရဲသူ သတ္တဝါတို့ကို အလျှံပြောင်ပြောင် တောက်လောင်ကုန်သော ကြီးစွာ သော သံတင်းပုတ်တို့ဖြင့် ထုကြကုန်၏၊ အရေ အသား အရိုးတို့သည် ကြေမွကုန်၏၊ သွေးတို့သည် ချောင်းကဲ့သို့ စီးကုန်၏။

ထိုအလုံးစုံတို့ကို သံမြေမှထသော မီးတို့သည် ခဏခြင်း လောင်ကျွမ်း စေကုန်၍ ပြာမှုန့်မျှ အကြွင်းအကျန် မရှိသည်တို့ကို ပြုကြကုန်၏၊ ငရဲသူ သတ္တဝါတို့သည်ကား ဥပပါတ်ဇာတိ[၁] အားဖြင့် ပကတိဖြစ်မြဲ ဖြစ်ကြရ ကုန်၏။

အကြင်မျှလောက် မိမိပြုအပ်သော အကုသိုလ်ကံတို့သည် ကုန်ခြင်းသို့ မရောက်သေး၊ ထိုမျှလောက်သော ကာလပတ်လုံး အနှစ်တသိန်း, အနှစ် တသန်း, အနှစ်အကုဋေ, အနှစ်အသင်္ချေပင် ရှည်ကြာကြကုန်သော်လည်း အဖန်ဖန် ဖြစ်မြဲဖြစ်၍သာ နေကြရကုန်၏။

ဤသို့ ဖြစ်၍နေကြကုန်သည်တို့ကို "အဖန်ဖန် အသက်ရှည်ကုန်သည်" ဟု ဆိုအပ်ကုန်၏။

ဇမ္ဗူဒီပါကဲ့သို့ ယူဇနာတသောင်းကျယ်သော ထိုငရဲအပြင်ကြီးသည် အသင်္ချေအနန္တ များပြားလှသော သူပုန်ရန်သူတို့ကို တပြိုင်နက် သတ် ဖြတ်ခုတ်စင်းရာ သုသာန်သင်းချိုင်း အပြင်ကြီးကဲ့သို့ အမြဲထင်၏။

သဥ္ဇိုဝ်းငရဲကြီး၏ အခြင်းအရာကို ပြဆိုခန်း အမြွက်ပြီး၏။

၁။ ဥပပါတ်ဇာတိ=ပဋိသန္ဓေစိတ် ဖြစ်သည်နှင့်တပြိုင်နက် ၁၆—နှစ်ခန့် အရွယ် ရောက်ပြီးသူတို့၏ ခန္ဓာကိုယ်အနေအားဖြင့် ထင်ရှားစွာ ဖြစ်လာခြင်း။

www.dhammaransi.com

၂-ကာဠသုတ် ငရဲ

ကာဠသုတ်ငရဲမည်ပုံ။ ။အဘယ့်ကြောင့် ကာဠသုတ်ငရဲ ခေါ်သနည်း။

"ကာဠသုတ္တာနိ ပါတေတွာ ဝါသိ ပရသု ကုဒါရီဟိ
တစ္ဆန္တိ ဧတ္ထ နိဗ္ဗတ္တေ သတ္တေတိ ကာဠသုတ္တော"။

ဧတ္ထ၊ ဤငရဲ၌။ နိဗ္ဗတ္တေ၊ ဖြစ်ကုန်သော။ သတ္တေ၊ သတ္တဝါအနန္တတို့ကို။ ကာဠသုတ္တာနိ၊ မည်းနက်သော မျဉ်းကြိုးတို့ကို။ ပါတေတွာ၊ ချ၍။ ဝါသိ ပရသု ကုဒါရီဟိ၊ ပဲခွပ်, ပုဆိန်, ထားမတို့ဖြင့်။ တစ္ဆန္တိ၊ ရွေကြကုန်၏။ ဣတိ၊ ထို့ကြောင့်။ ကာဠသုတ္တော၊ ကာဠသုတ်ငရဲ မည်၏။

ကာဠသုတ်ငရဲပမာဏနှင့် ခံစားရပုံ။ ။ဤငရဲကြီးသည်လည်း သဉ္ဇီဝ်းငရဲကြီး၏ အောက်၌ အစောက် ယူဇနာတရာ, အလျား အနံ ယူဇနာတသောင်းကျယ်သော မြေဥမင်ကြီး၌ တည်၏၊ အလျှံ ပြောင်ပြောင် တောက်လောင်သော သံမြေအပြင် ရှိ၏၊ အသင်္ချေယျ အနန္တ များပြားလှစွာသော ငရဲသူ သတ္တဝါတို့ဖြင့် ပြည့်၏။

ငရဲထိန်းတို့သည် ထန်းလုံးပမာဏရှိကုန်သော အလျှံပြောင်ပြောင် တောက်လောင်ကုန်သော အလွန်တရာ ထက်လှစွာကုန်သော အထူးထူး အပြားပြားကုန်သော လက်နက်လှံတံတို့ဖြင့် ပစ်ခတ်ခုတ်ဖြတ် ထိုးသတ် ရိုက်ပုတ်ကြကုန်၍ ထိုငရဲသူ သတ္တဝါတို့ကို အလျှံပြောင်ပြောင် တောက်လောင်သော သံမြေအပြင်၌ လဲစေကုန်၏။

ငရဲထိန်းတို့သည် သံမြေ၌ လဲကုန်သော ငရဲသူသတ္တဝါတို့ကို ထန်းလုံးပမာဏရှိကုန်သော သံတံသင်းတို့ဖြင့် သံမြေ၌ နှက်၍ မလှုပ်မလှက်နိုင်သည်တို့ကို ပြုပြီးလျှင် သံဖြင့်ပြီးသော မည်းနက်သော အဆင်းရှိကုန်သော မျဉ်းကြိုးတို့ဖြင့် အစင်းစင်း မျဉ်းကြောင်းများစွာ ချကုန်လျက် အိမ်မိုးတခြမ်းပမာဏရှိကုန်သော ပဲခွပ်,ပုဆိန်သွား,ထားမသွားတို့ဖြင့် ရှစ်မြှောင့်တဆဲ့ခြောက်မြှောင့် စသည်ပြု၍ အလွှာအလွှာ ရွေ၍ ချကြကုန်၏၊ အရိုးမကျန်ရှိသည်ကို ပြုကြကုန်၏။

www.dhammaransi.com

သွေးတို့သည် ချောင်းကဲ့သို့ စီးကုန်၏၊ သံမြေမှထသော မီးတို့သည် အလုံးစုံကို အကုန်ခဏခြင်း လောင်ကျွမ်းစေကုန်၍ ပြာမှုန့်မျှ အကြွင်း အကျန် မရှိသည်တို့ကို ပြုကုန်၏၊ ငရဲသူသတ္တဝါတို့သည်ကား ဥပပါတ် ဇာတ်အားဖြင့် ပကတိဖြစ်မြဲ ဖြစ်ကြရကုန်၏။

အကြင်မျှလောက် မိမိတို့ ပြုအပ်သော ကံတို့သည် ကုန်ခြင်းသို့ မရောက်ကုန်သေး၊ ထိုမျှလောက် ကာလပတ်လုံး အနှစ်တသိန်း အနှစ် တသန်း အနှစ်အကုဋေ အနှစ်အသင်္ချေပင် ရှည်ကြာကြကုန်သော်လည်း အဖန်ဖန် ဖြစ်မြဲ ဖြစ်၍သာ နေကြရကုန်၏။

ဇမ္ဗူဒီပါကဲ့သို့ ယူဇနာတသောင်းကျယ်သော ထိုငရဲအပြင်ကြီးသည် အသင်္ချေအနန္တ များပြားလှကုန်သော သူပုန်ရန်သူတို့ကို တပြိုင်နက် သတ်ဖြတ် ခုတ်ရွေရာ သုသာန်သင်းချိုင်းအပြင်ကြီးကဲ့သို့ အမြဲထင်၏။

ကာဠသုတ်ငရဲကြီး၏ အခြင်းအရာကို ပြဆိုခန်းအမြွက် ပြီး၏။

၃-သံဃာတ ငရဲ

သံဃာတငရဲမည်ပုံ။ ။(အဘယ့်ကြောင့် သံဃာတငရဲ မည်သနည်း။)

မဟန္တာ ဇလိတာ အယောပဗ္ဗတာ သံဃာတေန္တိ
စုဏ္ဏဝိစုဏ္ဏံ ကရောန္တိ ဧတ္ထ နိဗ္ဗတ္တေ သတ္တေတိ သံဃာတော။

ဧတ္ထ၊ ဤငရဲ၌။ နိဗ္ဗတ္တေ၊ ဖြစ်ကုန်သော။ သတ္တေ၊ ငရဲသူသတ္တဝါ အနန္တတို့ကို။ မဟန္တာ၊ ကြီးကျယ်ကုန်သော။ ဇလိတာ၊ အလျှံထိန်ထိန် တောက်လောင်ကုန်သော။ အယောပဗ္ဗတာ၊ သံတောင်ကြီးတို့သည်။ သံဃာတေန္တိ၊ အဖန်တလဲလဲ အမြဲကြိတ်ဝါးကုန်၏။ စုဏ္ဏဝိစုဏ္ဏံ၊ မှုန့်မှုန့် ညက်ညက် ကြေသည်ကို။ ကရောန္တိ၊ ပြုကုန်၏။ ဣတိ၊ ထို့ကြောင့်။ သံဃာတော၊ သံဃာတငရဲမည်၏။

သံဃာတငရဲပမာဏနှင့် ခံစားရပုံ။ ။ဤငရဲကြီးသည်လည်း ကာဠသုတ် ငရဲကြီး၏ အောက်၌ အစောက်

www.dhammaransi.com

ယူဇနာတရာ, အလျားအနံ ယူဇနာတသောင်းကျယ်သော မြေဥမင်ကြီး၌ တည်၏၊ အလျှံပြောင်ပြောင် တောက်လောင်သော သံမြေအပြင်ရှိ၏၊ အသင်္ချေယျအနန္တ များပြားလှစွာကုန်သော ငရဲသူသတ္တဝါတို့ဖြင့် ပြည့်၏။

ထိုငရဲသူသတ္တဝါတို့သည် သုံးဂါဝုတ်မျှလောက်သော ကိုယ်ရှိကြကုန်၏၊ အောက်သံမြေ အတွင်း၌ ခါးသို့ ဆိုက်အောင် မြုပ်၍ ထန်းတောကြီး ပေတောကြီးကဲ့သို့ အထက်အဖို့ဖြင့် မတ်တတ်ရပ်စိုက်လျက် နေကြရကုန်၏၊ အရပ်လေးမျက်နှာတို့မှ အလျှံပြောင်ပြောင် တောက်လောင်ကုန်သော သံတောင်ကြီးလေးလုံးတို့သည် အလှည့်အလည်အားဖြင့် အမြဲထကုန်၍ ထိုငရဲသူသတ္တဝါတို့ကို ဘိနင်း ကြိတ်ဝါးကုန်၏။

အလျှံပြောင်ပြောင် တောက်လောင်သော သံတောင်ကြီးတို့သည် အလွန်ပြင်းထန်သော အသံတို့ကို မြည်ကုန်လျက် အရှေ့အရပ်မှ ထကုန်၍ ငရဲသူသတ္တဝါတို့ကို တဟုန်တည်း ဘိနင်းကြိတ်ဝါး၍ အနောက်အရပ်သို့ သွားလေကုန်၏၊ ဤနည်းအတူ ကြွင်းသော အရပ်တို့မှလည်း အသီးအသီး ထကြကုန်၍ ဘိနင်းကြိတ်ဝါး၍ သွားကြကုန်၏။

ထိုငရဲသူသတ္တဝါတို့သည် မှုန့်မှုန့်ညက်ညက် ကြေကြလေကုန်၏၊ သွေးတို့သည် အသီးအသီး ချောင်းစီးသကဲ့သို့ဖြစ်၍ မီး၏အဟုန်အားဖြင့် ခဏခြင်း ကုန်ပျောက်ကြကုန်၏၊ ငရဲသူသတ္တဝါတို့သည်ကား ဥပပါတ်ဇာတိအားဖြင့် ပကတိဖြစ်မြဲ ဖြစ်ကြကုန်၏။

အကြင်မျှလောက် မိမိပြုအပ်သော ကံတို့သည် ကုန်ခြင်းသို့ မရောက်သေး၊ ထိုမျှလောက်သော ကာလပတ်လုံး အနှစ်တသိန်း အနှစ်တသန်း အနှစ်အကုဋေ အနှစ်အသင်္ချေပင် ရှည်ကြာကြသော်လည်း အဖန်ဖန် ဖြစ်မြဲဖြစ်၍သာ နေကြရကုန်၏။

ဇမ္ဗူဒီပါကဲ့သို့ ယူဇနာတသောင်းကျယ်သော ထိုငရဲအပြင်ကြီးသည် အသင်္ချေအနန္တ များပြားလှကုန်သော သူပုန်ရန်သူတို့ကို တပြိုင်နက် ဆင်တို့ဖြင့် နင်းသတ်ရာ သုသာန်သင်းချိုင်းအပြင်ကြီးကဲ့သို့ အမြဲထင်၏။

သံဃာတငရဲကြီး၏ အခြင်းအရာကို ပြဆိုခန်းအမြွက် ပြီး၏။

www.dhammaransi.com

၄-ရောရုဝ ငရဲ

ရောရုဝ ငရဲမည်ပုံ။　။(အဘယ့်ကြောင့် ရောရုဝ ငရဲ ခေါ်သနည်း။)

မဟန္တေဟိ သဒ္ဒေဟိ နိစ္စကာလံ ရုဝန္တိ ဧတ္ထ နိဗ္ဗတ္တာ သတ္တာတိ ရောရုဝေါ။

ဧတ္ထ၊ ဤငရဲ၌။ နိဗ္ဗတ္တာ၊ ဖြစ်ကြကုန်သော။ သတ္တာ၊ သတ္တဝါတို့သည်။ မဟန္တေဟိ၊ ကြီးစွာကုန်သော။ သဒ္ဒေဟိ၊ အသံတို့ဖြင့်။ နိစ္စကာလံ၊ အခါခပ်သိမ်း။ ရုဝန္တိ၊ အော်ညာ ဟစ်ကြွေး ငိုကြွေး မြည်တမ်းကြကုန်၏။ ဣတိ၊ ထို့ကြောင့်။ ရောရုဝေါ၊ ရောရုဝငရဲ မည်၏။

ရောရုဝငရဲ ၂-မျိုး။　။ထိုရောရုဝ ငရဲသည်—

၁။ ခုမရောရုဝ ငရဲ၊

၂။ ဇာလရောရုဝ ငရဲ-ဟူ၍ နှစ်ပါးအပြား ရှိ၏။

ခုမရောရုဝ ငရဲ။　။ခုမရောရုဝ ဆိုသည်ကား – ကမ္ဘာပတ်လုံး တည်သော အလွန်ငန်သည်ဖြစ်၍ အလွန်ပူလောင်သော အခိုးတို့ဖြင့် အမြဲပြည့်သော ငရဲတည်း။

ဤ ငရဲကြီးသည်လည်း သံဃာတငရဲကြီး၏ အောက်၌ အစောက် ယူဇနာတရာ, အလျား အနံ ယူဇနာ တသောင်းကျယ်သော မြေ ဥမင် ကြီး၌ တည်၏၊ အလျှံပြောင်ပြောင် တောက်လောင်သော သံမြေအပြင် ရှိ၏၊ အသခေျ်ယျ အနန္တ များလှစွာသော သတ္တဝါတို့ဖြင့် ပြည့်၏။

ထိုငရဲသူ သတ္တဝါတို့သည်လည်း သုံးဂါဝုတ်မျှလောက်သော ကိုယ်ရှိ ၏၊ တောင်၏ အတွင်းသို့ စီးဝင်သော ချောင်းမြောင်းတို့ကဲ့သို့ ထိုအခိုး တို့သည် ငရဲသူ သတ္တဝါတို့၏ ကိုယ်တွင်းသို့ ဒွါရကိုးပေါက်တို့ဖြင့် အမြဲ ဝင်ကုန်၏၊ အလွန်ငန်သောအတွက်ကြောင့် တကိုယ်လုံးသည် အနာတို့ကို ဆားရေတို့ဖြင့် လောင်းဘိသကဲ့သို့ မခံမရပ်နိုင်သော ကျိန်းစပ် ကျင်နာ ခြင်းနှင့် အမြဲယှဉ်၏။

www.dhammaransi.com

အလွန်ပူလောင်သည့် အတွက်ကြောင့်လည်း တကိုယ်လုံးသည် အိုးဌ် ထည့်၍ ရှားမီးကျီးစု၏ အပေါ်၌ နှိပ်၍ထားအပ်သော အသားတုံးကဲ့သို့ ဖြစ်၍ ဒုက္ခပြင်းထန်စွာ ဖြစ်၏၊ ပြင်းထန်သော အသံတို့ဖြင့် အမြဲလျှင် ဟစ်အော်ငိုကြွေး၍ နေကြရကုန်၏။

အကြင်မျှလောက် မိမိတို့ပြုအပ်သော အကုသိုလ်ကံတို့သည် မကုန် ကုန်သေး၊ ထိုမျှလောက်သော ကာလပတ်လုံး အနှစ်တသိန်း အနှစ် တသန်း အနှစ်အကုဋေ အနှစ်အသင်္ချေပင် ရှည်ကြာကြကုန်သော်လည်း ထိုဒုက္ခမှ မကျွတ်မလွတ်ကြရကုန်။

ဇမ္ဗူဒီပါကဲ့သို့ ယူဇနာတသောင်းကျယ်သော ထိုငရဲအပြင်ကြီးသည် အသင်္ချေ အနန္တ များပြားလှကုန်သော သူပုန်ရန်သူတို့ကို ယမ်းမီးရှူးအိုး မီးလောင်တိုက်ဖြင့် ဖုတ်မြိုက်သုတ်သင်ရာ သုသာန်သင်းချိုင်းကြီးကဲ့သို့ အမြဲထင်၏။

ရောရုဝငရဲကြီး၏ အခြင်းအရာကို ပြဆိုခန်းအမြွက် ပြီး၏။

၅-မဟာရောရုဝ ငရဲ

ဇာလရောရုဝ ငရဲ။ ။ဇာလရောရုဝ ငရဲကြီးကို မဟာရောရုဝ ဆိုသည်၊ ထိုငရဲကြီး၌ကား တောင်၏အတွင်းသို့ စီးဝင်လာသော ချောင်းမြောင်းတို့ကဲ့သို့ ထိုငရဲ၌ဖြစ်ကြကုန်သော ငရဲသူ သတ္တဝါတို့၏ ကိုယ်ခန္ဓာတွင်းသို့ ဒွါရကိုးပေါက်တို့မှ မီးတောက် မီးလျှံ တို့သည် အမြဲဝင်၍ တကိုယ်လုံးကို လောင်ကုန်၏ဟူ၍ ဆိုရုံမျှသာ ထူး တော့သည်၊ အကြွင်းဆိုဖွယ်ရာ ခုမရောရုဝအတိုင်း ဆိုလေ။

မဟာရောရုဝ ငရဲကြီး၏ အခြင်းအရာကို ပြဆိုခန်းအမြွက် ပြီး၏။

၆-တာပန ငရဲ

တာပနမည်ပုံ။ ။(အဘယ့်ကြောင့် တာပနငရဲ ခေါ်သနည်း။)

နိစ္စလေ သတ္တေ တာပေတီတိ တာပနော။

www.dhammaransi.com

နိစ္စလေ၊ လှုပ်ရှားခြင်း မရှိကုန်သော။ သတ္တေ၊ သတ္တဝါတို့ကို။ တာပေတိ၊ လောင်စေတတ်၏။ ဣတိ၊ ထို့ကြောင့်။ တာပနော၊ တာပန ငရဲမည်၏။

ဤတာပနငရဲကြီးလည်း မဟာရောရုဝငရဲကြီး၏ အောက်၌ အစောက် ယူဇနာတရာ, အလျား အနံ ယူဇနာတသောင်းကျယ်သော မြေဥမင် ကြီး၌တည်၏။ အလျှံပြောင်ပြောင် တောက်လောင်သော သံမြေအပြင် ရှိ၏၊ အသချေ်ယျ အနန္တ များလှစွာကုန်သော ငရဲသူသတ္တဝါတို့ဖြင့် ပြည့်၏။

ထိုငရဲသူသတ္တဝါတို့သည် ကိုယ်အင်္ဂါတို့၌ အလျှံပြောင်ပြောင် တောက် လောင်ကုန်သော သံတံကျင် လျှိုတင်လျက် ဖြစ်ကြရကုန်သည်ဖြစ်၍ တစုံတခုသော ကိုယ်အင်္ဂါလှုပ်ရှားခြင်းကိုမျှ ပြုခြင်းငှါ မတတ်နိုင်ကြကုန်၊ အောက်သံမြေမှရင်း, သံတံကျင်တို့မှရင်း မီးတောက်မီးလျှံတို့သည် ထ ကုန်၍ ထိုငရဲသူသတ္တဝါတို့ကို အမြဲလျှင် လောင်မြိုက်ကုန်၏။

အကြင်မျှလောက် မိမိတို့ပြုအပ်သော အကုသိုလ်ကံတို့သည် ကုန်ခြင်း သို့ မရောက်ကုန်သေး၊ ထိုမျှလောက်သော ကာလပတ်လုံး အနှစ်တသိန်း အနှစ်တသန်း အနှစ်အကုဋေ အနှစ်အသချေ်ပင် ရှည်ကြာကြကုန်သော် လည်း ထိုဒုက္ခမှ မကျွတ်မလွတ်ကြရကုန်။

ဇမ္ဗူဒိပါကဲ့သို့ ယူဇနာတသောင်းကျယ်သော ထိုငရဲအပြင်ကြီးသည် အသချေ် အနန္တများပြားလှကုန်သော သူပုန်ရန်သူတို့ကို သံတံကျင်လျှို တင်၍ ထားရာဖြစ်သော သုသာန်သင်းချိုင်းကြီးကဲ့သို့ အမြဲထင်၏။

တာပနငရဲကြီး၏ အခြင်းအရာကို ပြဆိုခန်း အမြွက် ပြီး၏။

၇-မဟာတာပန ငရဲ

မဟာတာပနမည်ပုံ။　။အဘယ့်ကြောင့် မဟာတာပနငရဲ ခေါ်သနည်း။

"မဟန္တော တာပနော မဟာတာပနော"။

www.dhammaransi.com

မဟာနွေော၊ ပဥ္စမ တာပနငရဲကြီးထက် ဒုက္ခအဖို့အားဖြင့် ပြင်းထန်ကြီးကျယ်လှသော။ တာပနော၊ ဒုတိယ တာပနငရဲကြီးသည်။ မဟာ-တာပနော၊ မဟာတာပန ငရဲမည်၏။

ဤငရဲကြီးသည်လည်း တာပနငရဲကြီး၏အောက်၌ အစောက်ယူဇနာတရာ, အလျား အနံ ယူဇနာ တသောင်းကျယ်သော မြေဥမင်ကြီးမှာတည်၏၊ အလျှံပြောင်ပြောင် တောက်လောင်သော သံမြေအပြင် ရှိ၏၊ အသင်္ချေယျ အနန္တ များပြားလှစွာသော ငရဲသူသတ္တဝါတို့ဖြင့် ပြည့်၏။

ဤငရဲကြီး၌ အလျှံပြောင်ပြောင် တောက်လောင်ကုန်သော အလွန်ကြီးမားလှစွာကုန်သော သံတောင်ကြီးတို့သည် ရှိကုန်၏၊ သံတောင်ကြီးတို့၏ ပတ်လည်ဝန်းကျင် သံမြေအပြင်တို့၌ ထန်းတောကြီးသဏ္ဌာန် ပေတောကြီး သဏ္ဌာန်တို့ကဲ့သို့ သံမြေမှ ထကုန်သော အလွန်ထက်သော အဖျားရှိကုန်သော အလျှံပြောင်ပြောင် တောက်လောင်ကုန်သော သံတံစို့, သံတံကျင်, သံချွန်ကြီး,သံတိုင်ကြီးတို့သည် စိုက်ထူလျက် ရှိကြကုန်၏။

ငရဲထိန်းတို့သည် အလျှံပြောင်ပြောင် တောက်လောင်သော လက်နက်တို့ဖြင့် ရိုက်နှက်ပုတ်ခတ်ကုန်လျက် ငရဲသူသတ္တဝါတို့ကို သံတောင်ကြီးတို့၏ အပေါ်သို့ တက်ပြေးစေကြကုန်၏၊ ငရဲသူ သတ္တဝါတို့သည် မခံမရပ်နိုင်ကြကုန်သည်ဖြစ်၍ အလျှံပြောင်ပြောင် တောက်လောင်သော သံတောင်ကြီးတို့သို့ တက်ကြရကုန်၏။

တောင်ထိပ်သို့ ကျရောက်ကြကုန်သောအခါ ပြင်းထန်စွာ လာကုန်သော လေတို့သည် ထိုငရဲသူသတ္တဝါတို့ကို တိုက်လွင့်ကုန်၏၊ ငရဲသူသတ္တဝါတို့သည် လွင့်ပါကြကုန်၍ တောင်ခြေတို့၌ စိုက်ထူလျက် ရှိကြကုန်သော သံတံကျင်တို့၏ အပေါ်သို့ ဦးခေါင်းစောက်ထိုး ကျကြလေကုန်၏၊ တံခွန်တိုင်တို့အဖျား၌ စွပ်၍ထားအပ်ကုန်သော ဂဠုန်ရုပ် နဂါးရုပ် ဟင်္သာရုပ်တို့ကဲ့သို့ သံတံကျင်တို့၏ အထက်၌ စွပ်လျက် မမြင်ဂွံ မရှုဝံ့ တလွန့်လွန့် တလက်လက်တွေ့ ဖြစ်၍ နေကြကုန်၏။

တဖန် ငရဲထိန်းတို့သည် အလျှံပြောင်ပြောင် တောက်လောင်သော သံလှံတို့ဖြင့် ထိုး၍ အောက်သံမြေအပြင်သို့ ကျရောက်စေကြကုန်၍ အထူး

www.dhammaransi.com

ထူး အပြားပြားသော လက်နက်တို့ဖြင့် ရိုက်နှက်ပုတ်ခတ်ပြီးလျှင် အလျှံတပြောင်ပြောင် တောက်လောင်သော မီးအတိပြီးသော သံတောင်ကြီးတို့သို့ တက်စေကြကုန်၏၊ တောင်ထိပ်သို့ ရောက်ကြကုန်လျှင် ပြင်းစွာသော လေတို့ဖြင့် တိုက်လွှင့်ခြင်းတို့ဖြင့် သံတံစိုကြီးတို့၏ အပေါ်သို့ ကျကြရကုန်၏။

ဤသို့လျှင် အကြင်မျှလောက်သော ကာလပတ်လုံး မိမိတို့ပြုအပ်သော မကောင်းမှုကံတို့သည် ကုန်ခြင်းသို့ မရောက်ကုန်သေး၊ ထိုမျှလောက်သော ကာလပတ်လုံး ပြဆိုခဲ့ပြီးသော နည်းအတိုင်းအားဖြင့်သာ အပြန်ပြန် အလှန်လှန် ခံနေကြရကုန်၏၊ အနှစ်တသိန်း အနှစ်တသန်း အနှစ်အကုဋေ အနှစ်အသင်္ချေပင် ကြာကြကုန်သော်လည်း ထိုဒုက္ခမှ မကျွတ်မလွတ်ကြရကုန်။

မိန်းမတို့၌ မီး ၇-ပါး

"လင်ကို နိုင်တတ်သော မိန်းမတို့သည် ဤငရဲကြီး၌ ကျရောက်ကြကုန်သည်"ဟူ၍ သံကိစ္စဇာတ်[၁]၌ ဟောတော်မူ၏။

အင်္ဂုတ္တိုရ်ပါဠိတော်[၂]၌လည်း—

မိန်းမတို့၌ အတွင်းမီးသုံးပါး, အပမီးလေးပါးရှိသည်ဟူ၍ ဟောတော်မူ၏။

အတွင်းမီး ၃-ပါး

လောဘ, ဒေါသ, မောဟဟူသော အတွင်းမီးသုံးပါး ထင်ရှားပြီ။

အပမီး ၄-ပါး

၁။ အမိသည် မီးတပါး၊

၂။ အဘသည် မီးတပါး၊

၁။ ဇာတကပါဠိ၊ သဋ္ဌိနိပါတ်၊ သံကိစ္စဇာတ်၊ နှာ-၆၄။
၂။ သတ္တကနိပါတ်၊ ဒုတိယအဂ္ဂိသုတ်၊ နှာ-၄၂၈-၄၃၂။

www.dhammaransi.com

၃။ လင်သည် မီးတပါး၊

၄။ မြတ်သော အလှူခံပုဂ္ဂိုလ်သည် မီးတပါး၊

ဟူ၍ အပမီးလေးပါး ဖြစ်၏။

လောက၌ ပကတိမီးသည် ရှိသေသဖြင့် နေရာကျသုံးစွဲတတ်ကြပါကုန်မူကား အသက်ရှည်ခြင်း၏ အဆောက်အအုံကြီးတပါး ဖြစ်၏၊ မရိုမသေပြုခဲ့ကြကုန်မူကား အသက်ခန္ဓာကိုပင် ခဏခြင်း ဆုံးရှုံးစေနိုင်ကုန်၏။

ထို့အတူ မိန်းမဖြစ်သူတို့မှာလည်း ထိုအပမီးလေးပါးတို့ကို ရိုသေစွာပြုနိုင်ကြပါမူကား သုဂတိဘုံ၌ အသက်ရှည်၍ လူ့ပြည်စုန်ဆန် နတ်ပြည်စုန်ဆန် နေကြရကုန်၏၊ အပမီးလေးပါးတို့ကို မရိုမသေ မထီလေးစားပြုကြကုန်မူကား သုဂတိဘုံသက် ဘဝသက် ပျက်ဆုံး၍ ဤမဟာတာပနငရဲကြီး၌ နေကြရကုန်၏။

လင်ကို ရိုသေခြင်း အကျိုး။ ။မဟာနာရဒ ဇာတ်[၁]၌မူကား—လင်ကို ရိုသေလေ့ရှိသော မိန်းမတို့သည် အလိုရှိလျှင် ယောကျ်ားဘဝကို အမြန်ရနိုင်ကုန်၏၊ လင်ကို ရိုသေလေ့မရှိသော မိန်းမတို့သည်ကား ယောကျ်ားဘဝကို မရနိုင်ကြကုန်ပြီဟူ၍ ဟောတော်မူ၏။

ဤသို့ ဟောတော်မူသော ပါဠိတော်ကြီးသုံးပါးကို ကြားသိကြရကုန်သော ဒါယိကာမအပေါင်းတို့သည် ထာဝရဆက်ဆံကြကုန်သော အပမီးကြီးလေးပါးတို့၏ ကြီးကျယ်စွာသော ဘေးဘယဒုက္ခတို့ကို အမြဲသတိရှိကြစေကုန်ရာ၏၊ လွန်ခဲ့ပြီးသော အပြစ်တို့ကို ရိုသေ ခ-ရမ်း တောင်းပန်ကန်တော့ကြကုန်၍ နောက်၌ အသက်ရှည်ကြာသမျှကာလပတ်လုံး ရိုသေလေ့ပြုကြကုန်သည်ရှိသော် လွန်ခဲ့သမျှသော အပြစ်တို့သည် ပပျောက်ကုန်၏။

မဟာတာပနငရဲကြီး၏ အခြင်းအရာကို ပြဆိုခန်း အမြွက်ပြီး၏။

၁။ ဇာတကပါဠိ၊ မဟာနိပါတ်၊ မဟာနာရဒဇာတ်၊ နှာ-၂၆၈။

www.dhammaransi.com

၈-မဟာအဝီစိငရဲ

အဝီစိမည်ပုံ။ ။ယခုအခါ အောက်ဆုံးဖြစ်သော မဟာအဝီစိငရဲကြီးကို ပြဆိုရာ၏။

(အဘယ့်ကြောင့် မဟာအဝီစိငရဲ မည်သနည်း။)

အဂ္ဂိဇာလာနံ ဝါ သတ္တာနံ ဝါ ဝေဒနာနံ ဝါ နတ္ထိ ဝီစိ အန္တရံ ဧတ္ထာတိ အဝီစိ။

ဧတ္ထ၊ ဤငရဲ၌။ အဂ္ဂိဇာလာနံ ဝါ၊ မီးတောက် မီးလျှံတို့၏ငှင်း။ သတ္တာနံ ဝါ၊ ငရဲသူသတ္တဝါတို့၏ငှင်း။ ဝေဒနာနံ ဝါ၊ ခံရသော ဒုက္ခဝေဒနာတို့၏ငှင်း။ ဝီစိ အန္တရံ၊ အကြားအလပ်သည်။ နတ္ထိ၊ မရှိ။ ဣတိ၊ ထို့ကြောင့်။ အဝီစိ၊ အဝီစိငရဲမည်၏။

အဝီစိ တည်နေပုံ။ ။ဤ ငရဲကြီးသည်လည်း မဟာတာပန ငရဲကြီး၏ အောက်၌ အစောက်ယူဇနာတရာ, အလျားအနံ ယူဇနာတသောင်းကျယ်သော မြေဥမင်ကြီး၌ သိလာပထဝီ၏အပေါ်မှာ တည်၏၊ အလယ်၌ ငရဲကြီး၏ လေးထောင့်ညီမျှသော အတွင်းအရပ်သည် အရှေ့အနောက်ယူဇနာ တရာ, တောင်မြောက်ယူဇနာ တရာ, အထက်အောက်ယူဇနာ တရာစီ ရှိ၏၊ အလျားယူဇနာ တရာ, အမြင့်ယူဇနာ တရာ, အထုကိုးယူဇနာစီရှိသော သံတံတိုင်းကြီးတို့သည် အရပ်လေးမျက်နှာတို့၌ ကာရံလျက် ရှိကုန်၏၊ အလျားယူဇနာ တရာ, အနံယူဇနာ တရာ, အထုကိုးယူဇနာရှိသော သံပြားကြီးနှစ်ခုတို့သည် အထက်အောက်ပိတ်ဆို့လျက် ရှိကုန်၏။

ငရဲ၌မီးလျှံ အဆက်မပြတ် ဖြစ်ပုံ။ ။လေးမျက်နှာတို့၌ တံခါးလေးရပ်တို့သည်လည်း ရှိကုန်၏၊ အောက် သံမြေမှငှင်း, အထက်သံမြေမှငှင်း, သံတံတိုင်းလေးခုတို့မှငှင်း ထွက်ကုန်သော မီးတောက် မီးလျှံတို့သည် အတွင်းသို့ငှင်း, အပသို့ငှင်း ယူဇနာတရာစီ အမြဲပြန့်နှံ့ကြကုန်၏၊ အရှေ့အနောက်ယူဇနာ သုံးရာ့တဆယ့်ရှစ်, တောင်မြောက် သုံးရာ့တဆယ့်ရှစ်, အထက်အောက် သုံးရာ့တဆယ့်ရှစ်အားဖြင့်

www.dhammaransi.com

ယူဇနာကိုးရာ့ငါးဆယ့်လေးရှိသော အရပ်အတွင်း၌ မီးတောက် မီးလျှံ မရှိသော နေရာဌာနဟူ၍ လက်တသစ်မျှ ကွက်လပ်မရှိ။

ဤကား ထိုငရဲ၌ မီးတောက် မီးလျှံတို့၏ အကြားအလပ် မရှိပုံတည်း။

ငရဲ၌ သတ္တဝါချင်း ဆက်နေပုံ။ ။တံတိုင်းလေးခုတို့၏အတွင်း၌ ဆင်းရဲခံနေကြကုန်သော သတ္တဝါတို့သည် သံသေတ္တာကြီးအတွင်း၌ မုန့်ညင်းစေ့တို့ကို သိပ်နှက် ထားကုန်သကဲ့သို့ အသိပ်အနှက် အမြဲ ပြည့်လျက်ရှိကုန်၏။

ဤကား ထိုငရဲ၌ သတ္တဝါတို့၏ အကြားအလပ် မရှိပုံတည်း။

ငရဲ၌ ဒုက္ခ ဝေဒနာ အဆက်မပြတ် ဖြစ်နေပုံ ထိုသတ္တဝါတို့၏ အတွင်းအပ ကိုယ်ခန္ဓာတခု လုံးတို့၌၎င်း, ထိုငရဲသို့ ကျရောက်သော ခဏမှစ၍ အနှစ်တသိန်း အနှစ်တသန်း အနှစ် အကုဋေအနှစ်အသင်္ချေ အသက်ရှည်နေသမျှ ကာလအတွင်း၌၎င်း အလွန် ပြင်းထန်သောဒုက္ခ, ဒေါမနဿတို့မှ လစ်လပ်သောအခွင့်ဟူ၍ မျက်တောင် တခတ်မျှ မရှိ။

ဤကား ထိုငရဲ၌ ဒုက္ခဝေဒနာတို့၏ အကြားအလပ် မရှိပုံတည်း။

ကံ၏အစွမ်း ဥပပါတ်ခန္ဓာတို့၏ အစွမ်းဖြစ်ကြကုန်၍လည်း နေ့စဉ် အတိုင်း ထိုမျှလောက်မက ကျရောက်၍နေကုန်သော်လည်း မဆန့်သည် ဟူ၍ မရှိ။

မဟာအဝီစိငရဲကြီး၏ အခြင်းအရာကို ပြဆိုခန်းအမြွက် ပြီး၏။

ငရဲကြီးရှစ်ထပ် ပြီး၏။

ဥဿဒငရဲကြီးငါးထပ်

၁-ဘင်ပုပ်ငရဲ

ငရဲမကြီးမှထွက်သော မီးတောက်မီးလျှံတို့၏ အဆုံး၌ အနက် အနံ ယူဇနာတရာရှိသော ဘင်ပုပ်ငရဲသည် ထိုငရဲမကြီးကို ရှစ်မျက်နှာမှ ပတ်

www.dhammaransi.com

ဝိုက်၍ တည်၏၊ ကမ္ဘာနှင့်အမျှတည်သော မစင် ဘင်ပုပ် ပင်လယ်ကြီး တည်း၊ ထိုဘင်ပုပ်ငရဲ၏အနံ့သည် အတွင်းသို့ရှင်း, အပြင်သို့ရှင်း ယူဇနာ တရာစီ ပျံ့နှံ့၏၊ ထိုအနံ့သည် အပယူဇနာတရာ၌နေသော ပကတိ လူကို ရင်ကွဲ၍သေလေအောင် နှိပ်စက်နိုင်၏၊ ထိုမစင် ဘင်ပုပ် ငရဲသည် အလွန် ထက်သော သံနှုတ်သီးရှိကြကုန်သော ပိုးလောက်တို့ဖြင့် ပြည့်၏၊ ထို ပိုးလောက်တို့သည် အချို့ကား ဆင်၏လည်ပင်းခန့် ရှိကြကုန်၏၊ အချို့ ကား လုံးထွင်းလှေခန့် ရှိကြကုန်၏။

၂–ပြာပူ ငရဲ

ဘင်ပုပ်ငရဲမှ ထွက်သော အနံ့တို့၏ ပျံ့နှံ့ရာ ယူဇနာတရာ၏ အဆုံး ၌ အနက် အနံယူဇနာတရာရှိသော ပြာပူငရဲသည် ထိုဘင်ပုပ်ငရဲ၏ ပြင်ပ ၌ အရပ်ရှစ်မျက်နှာပတ်ဝိုက်၍ တည်၏၊ ကမ္ဘာပတ်လုံးတည်သော ရဲရဲပြီ သော ပြာပူပင်လယ်ကြီးတည်း၊ ထိုပြာပူငရဲမှထွက်သော အပူရှိန်တို့သည် အတွင်း အပတို့၌ ယူဇနာတရာ ပျံ့နှံ့ကုန်၏၊ ယူဇနာတရာ၌ နေသော ပကတိလူကို ခဏခြင်း သောင်ကျွမ်းစေနိုင်ကုန်၏။

၃–လက်ပံတော ငရဲ

ထိုပြာပူငရဲမှ ထွက်သော အပူရှိန်တို့၏ ပျံ့နှံ့ရာ အဆုံး၌ အနံ ယူဇနာတရာ, အမြင့်ယူဇနာတရာရှိသော လက်ပံတောကြီးသည် ထိုပြာပူ ငရဲကို အရပ်ရှစ်မျက်နှာတို့၌ ပတ်ဝိုက်လျက် တည်၏၊ လက်ပံပင်တို့သည် သံဖြင့်ပြီးသော အလွန် ထက်လှစွာသော အဆူးတို့ဖြင့် ပြည့်ကုန်၏၊ ထား သန်လျက်တို့ဖြင့်ပြီးသော အရွက်တို့ဖြင့် ဖုံးလွှမ်းအပ်ကုန်၏၊ အောက်၌ မူကား သင်ခုန်းသွားတို့ဖြင့် စီအပ်သော မြေအပြင် ရှိ၏၊ ဆင်ကောင် ကြီး ငယ် ပမာဏရှိကုန်သော ခွေး ကျီး လင်းတတို့၏ နေရာဌာနဖြစ်၏။

၄–သန့်လျက်ရွက် ငရဲ

ထိုလက်ပံတော ငရဲ၏ ပြင်ပ၌ လက်ပံတောကြီးနှင့် အလားတူစွာ အနံ ယူဇနာ တရာ, အမြင့်ယူဇနာ တရာရှိသော အသိပတ္တ မည်သော

www.dhammaransi.com

သစ်ပင်တောကြီးသည် ထိုလက်ပံတောကြီးကို အရပ်ရှစ်မျက်နှာတို့၌ ပတ်ဝိုက်၍ တည်၏၊ ထိုသစ်ပင်တို့၏ အရွက်တို့သည်ကား သန်လျက်နှင့် တူသော သဏ္ဌာန်ရှိကုန်၏။ သရက်ရွက်သဏ္ဌာန် ဆိုလိုသည်၊ အကြွင်းမှာ လက်ပံတောငရဲနှင့် အလုံးစုံ တူ၏။

၅–ကြိမ်ပိုက်ချောင်း ငရဲ

အသိပတ္တတောကြီး၏ အပြင်ပ၌ အလွန် ငန်သော ရေ ရှိသော ဝေတရဏီမည်သော မြစ်ကြီးသည် ထိုအသိပတ္တတောကြီးကို အရပ် ရှစ်မျက်နှာတို့၌ ပတ်ဝိုက်လျက်တည်၏၊ ထိုမြစ်ကြီး၏ အထက်အပြင်၌ အလွန်ထက်သော သံဆူးသံရွက်တို့ဖြင့် ပြည့်သော ထန်းလုံးပမာဏရှိကုန်သော ကြိမ်နွယ်တို့သည် ကမ်းနှစ်ဖက်နှင့်တကွ ပိုက်ကွန်တို့ကို ဖြန့်ကြက်ဘိသကဲ့သို့ မေ့းယှက်လျက် တည်ကုန်၏။

ငင်းကြိမ်နွယ်တို့၏ အောက်၌ ထန်းလုံးကြီး ပေပင်လုံးကြီး ပမာဏရှိကုန်သော အလွန်ထက်သော အဖျားရှိကုန်သော သံတံကျင်တို့သည် မြစ်ပြင်တခုလုံး၌ စိုက်လျက်ရှိကုန်၏။

ငင်းသံတံကျင်တို့၏ အောက်၌ ရေအပြင်ကို ဖုံးလွှမ်းလျက် သင်ဓုန်းသွားတို့ကဲ့သို့ထက်သော သံဆူးသံရွက်တို့ဖြင့် ပြည့်သော ကြာရိုးကြာရွက်တို့သည် မြစ်ပြင်တခုလုံး၌ တည်ကုန်၏။

ငင်းကြာရိုးကြာရွက်တို့၏ အောက်၌ အလွန်ငန်လှစွာသော မြစ်ရေသည် စီးသွားလျက် ရှိ၏၊ ငင်းဝေတရဏီမြစ်ကြီး၏ ဝဲယာကမ်းတလျှောက်၌ သံချွန်သံဆူးတို့ကို စိုက်၍ထားဘိသကဲ့သို့ အလွန်ထက်သော အဖျားရှိကုန်သော အညှောက်တို့ဖြင့် ပြည့်ကုန်သော သမန်းမြက်တော ပေါင်းကားမြက်တော ကြိမ်တောတို့သည် တည်ရှိကုန်၏။

"ဘင်,ပြာ,လက်,သန်၊ မြစ်အရံ၊ ငါးတန်ဥဿဒါ" ဟူ၍ ဆိုအပ်သော ဘင်ပုပ်ငရဲ, ပြာပူငရဲ, လက်ပံတောငရဲ, သန်လျက်တောငရဲ, ကြိမ်ပိုက်ချောင်းငရဲ ဟူသော ဥဿဒငရဲကြီး ငါးရပ်တည်း။

www.dhammaransi.com

လူတို့ရွာတွင် မင်းနေပြည်ဖြစ်သော မြို့မကြီး၌ လေးထောင့် စပ်စပ် ကျုံးကြီးငါးထပ် ဝန်းရံပတ်သကဲ့သို့ အလယ်ငရဲမကြီးကို ပတ်ကုန်သော ဥဿဒငရဲကြီး ငါးထပ်တို့တည်း။

(ဥဿဒငရဲကြီး ငါးထပ် ပြီး၏။)

ငရဲသူသတ္တဝါတို့ ဒုက္ခခံရပုံ

ငရဲသူသတ္တဝါတို့ ဒုက္ခခံရပုံကို အနည်းငယ် ပြဆိုဦးအံ့—

ဤလူ့ပြည် နတ်ပြည်တို့မှ တခုသောကံဖြင့် မဟာအဝီစိငရဲမကြီး အတွင်းသို့ ရောက်ကြကုန်သော သူတို့သည် အနှစ်တသိန်း စသည်ဖြင့် မဟာအဝီစိ ဒုက္ခကို ခံကြ၍—

ဘင်ပုပ်ငရဲ၌ခံရပုံ ၁။ အကြင်အခါ ဥဿဒငရဲဒုက္ခကို ခံလှည့်ဆိုက်ကုန်၏၊ ထိုအခါ ထိုသူတို့သည် မဟာအဝီစိတံခါးကြီးမှ ထွက်ခွင့်ရကြကုန်၍ မီးတောက် မီးလျှံတို့မှ လွတ်ခြင်းငှါ ပြေးလာကြကုန်ရာ ဘင်ပုပ်ငရဲတွင်းသို့ ကျရောက်ကြကုန်၏။

ကျရောက်ကာမျှ၌ ပြဆိုခဲ့ပြီးသော ပိုးလောက်တို့သည် ဝိုင်းမိကုန်၏၊ အရေစု အသားစု မျက်လုံး ဦးနှောက် အဆုတ် အသည်း အစရှိသည်တို့ကို အကုန်ထိုးဆွ၍ စားသောက်ကြကုန်ပြီးလျှင် အရိုးတို့ကို ဖောက်ခွဲ၍ ရိုးတွင်း ခြင်ဆီတို့ကို စားသောက်ပြီးမှ စွန့်လွှတ်ကြကုန်၏။

ပြာပူငရဲ၌ ခံရပုံ ၂။ ငရဲသူသတ္တဝါတို့သည် ထိုနေရာ၌ပင်လျှင် ပကတိဖြစ်မြဲ ဖြစ်ကြပြန်ကုန်၏၊ ဤသို့သောနည်းဖြင့် နှစ်ပေါင်း အသောင်းများစွာ အသိန်းများစွာ ခံကြကုန်ပြီး၍ ဘင်ပုပ်ငရဲကြီးမှ ထွက်ခွင့်ရကြကုန်သောအခါ ပိုးတို့၏ဒုက္ခ ဘင်ပုပ်ဒုက္ခတို့မှ လွတ်ခြင်းငှါ ပြေးလာကြကုန်ရာ ပြာပူငရဲတွင်း၌ ကျရောက်ကြကုန်၏။

ကျရောက်ကာမျှတွင် ပြာပူ၌ချအပ်သော မုန်ညင်းစေ့တို့ကဲ့သို့ ဖြစ်ဖြစ်ဖြစ်ဖြစ် မည်ကုန်၍ ပျားဖယောင်းခဲတို့ကဲ့သို့ အရိုးအသားအားလုံး အကုန်ကြေမွလေကုန်၏၊ ထိုနေရာ၌ပင်လျှင် ပကတိဖြစ်မြဲ ဖြစ်ကြပြန်ကုန်၏။

www.dhammaransi.com

လက်ပံတောငရဲ၌ ခံရပုံ ၃။ ဤသို့သောနည်းဖြင့် နှစ်ပေါင်းအသောင်း များစွာ အသိန်းများစွာ ခံကြကုန်ပြီး၍ ပြာပူငရဲကြီးမှ ထွက်ခွင့်ရကြကုန်သောအခါ ပြာပူဒုက္ခမှ လွတ်ခြင်းငှါ ပြေးလာကြကုန်ရာ လက်ပံတောငရဲတွင်းသို့ ဆိုက်ရောက်လာကြကုန်၏။

ဆိုက်ရောက်ကာမျှ၌ လက်ပံရွက်တို့သည် ထိုသူတို့၏ ဦးခေါင်းထက်၌ ထားမိုင်း လှံမိုင်းကြီး ရွာသကဲ့သို့ ကြွေကျလေကုန်၏၊ ကိုယ်ခန္ဓာတို့သည် သွေးခဲ သွေးတုံးအတိ ဖြစ်ကြလေကုန်၏၊ ပြဆိုခဲ့ပြီးသော ခွေး ကျီး လင်းတ တို့သည် စားခြင်းငှါ အတင်းဝိုင်းကြကုန်၏၊ သင်ဓုန်းသွား အတိပြည့်သော မြေ၌ ပြေးသွားကြရကုန်၏၊ သင်ဓုန်းသွားတို့၏ စူးရှမှု ဒုက္ခကြောင့် မြေ၌လဲကျကုန်သော သူတို့ကို ခွေး ကျီး လင်းတ တို့သည် အရိုးမျှကျန်သည်ကို ပြု၍ စားသောက်ကြကုန်၏။

အချို့သော သူတို့သည် လက်ပံပင်သို့ တက်ကြကုန်၏၊ လက်ပံဆူးတို့သည် အောက်သို့လှည့်၍ ခုခံကုန်၏၊ တကိုယ်လုံး၌ စူးရှကုန်လျက်ပင် တက်ကြရကုန်၏၊ အခွသို့ ရောက်ကြလေကုန်၏၊ အခွသို့ရောက်ကြကာမျှ၌ လက်ပံရွက်တို့သည် ဦးခေါင်းထက်၌ရင်း, ထိုထို ကိုယ်အင်္ဂါထက်သို့ရင်း ထားမိုင်း လှံမိုင်း ရွာသကဲ့သို့ ကြွေကျကုန်၍ တကိုယ်လုံး၌ အပေါက် အပြတ်တို့ဖြင့် ပြည့်သည်တို့ကို ပြုကုန်၏၊ ငရဲသူသတ္တဝါတို့သည် လက်ပံရွက်ဒုက္ခကို မခံမရပ်နိုင်ကြကုန်သဖြင့် တဖန်ဆင်းလာကြရကုန်၏၊ လက်ပံဆူးတို့သည် အထက်သို့လှည့်၍ ခုခံကုန်၏၊ တကိုယ်လုံး၌ စူးရှကုန်လျက်ပင် ဆင်းလာကြရကုန်၏ မြေသို့ ရောက်ကြလေကုန်၏၊ မြေသို့ ရောက်ကြကာမျှ၌ ခွေးတို့သည် စားခြင်းငှါ အတင်းဝိုင်းကြကုန်၍ အရိုးမျှကျန်ကုန်သည်ကိုပြု၍ စားသောက်ကြကုန်၏၊ တဖန် ဖြစ်မြဲ ဖြစ်ကြရပြန်ကုန်၏။

သံလျက်တော ငရဲ၌ ခံရပုံ ၄။ ဤ သို့ သော နည်း ဖြင့် နှစ် ပေါင်း အသောင်း များစွာ အသိန်း များစွာ ခံကြရကုန်ပြီး၍ ထိုငရဲမှ ထွက်ခွင့်ရကြကုန်သော သူတို့သည် သန်လျက်တောငရဲသို့ ဝင်ရောက်ကြရလေကုန်၏။

www.dhammaransi.com

ဤသန်လျက်တောငရဲ၌ ဒုက္ခခံကြရပုံမှာ လက်ပံတောငရဲနှင့် မထူးလှကြကုန်ပြီ၊ အပင်၌ ဆူးရှိ မရှိမျှသာ ထူးကြကုန်၏။

ကြိမ်ပိုက်ချောင်း ငရဲ၌ ခံရပုံ ၅။ ဤသို့သော နည်းဖြင့် နှစ်ပေါင်း အသောင်းများစွာ အသိန်း များစွာဒုက္ခခံကြရကုန်ပြီး၍ သန်လျက်တောငရဲမှ လွတ်ခွင့်ရကြကုန်သောအခါ ထိုငရဲဒုက္ခမှ လွတ်ခြင်းငှါ ပြေးလာကြကုန်ရာ ဝေတရဏီမြစ်အနီးသို့ ဆိုက်ရောက်လာကုန်၏။

အဆူးရှိသော မြက်တော ကြိမ်တောတို့ကို မြင်ကြ၍ မတိုးဝံ့ကြရှိနေကြကုန်ရာ ငရဲထိန်းတို့သည် တုတ် လှံတံဖြင့် ပစ်ခတ်ကြကုန်၍ အဆူးရှိသော မြက်တော ကြိမ်တောတို့သို့ ပြေးစေကြကုန်၏၊ ခြေဘဝါးမှ ခါးတိုင်အောင် စူးရှပြတ်သတ်ခြင်းဒုက္ခသို့ ရောက်ကြကုန်၍ မသွားနိုင်ရှိနေကြကုန်ရာ ငရဲထိန်းတို့သည် တုတ်လှံတံတို့ဖြင့် ပစ်ခတ်ကြကုန်၍ ဝေတရဏီ မြစ်တွင်းသို့ ဆင်းစေကုန်၏၊ ဆင်းကြကာမျှဖြင့် အလျှံပြောင်ပြောင် တောက်လောင်သော ကြိမ်နွယ် ကြိမ်ရွက် ကြိမ်ဆူးတို့၏ အပေါ်၌ ကျရောက်ကြကုန်၍ တကိုယ်လုံး၌ စူးရှပြတ်သတ်သော ဒုက္ခဖြင့် မထနိုင်ကြကုန်မူ၍ တလွန့်လက်သက် နေကြလေကုန်၏။

တဖန် ကြိမ်နွယ်တို့မှ အောက်သို့ လျှောကျ ကြကုန်သည်ရှိသော် အောက်၌ ရှိနေသော သံတံကျင်တို့၏ အပေါ်သို့ ကျရောက်ကြကုန်၍ ငါးတို့ကို ဝါးတံစို့ဖြင့် ထိုးသီ၍ ထားဘိသကဲ့သို့ သံတံကျင်တို့၌ တလွန့်လွန့် တလက်လက် နေကြရကုန်၏၊ တဖန် သံတံကျင်တို့မှ အောက်သို့ လျှောကျကြကုန်သည်ရှိသော် အောက်၌ရှိနေသော ကြာရွက်အပြင်သို့ ကျရောက်ကြကုန်၍ ကြာရိုး ကြာရွက်တို့၏ စူးရှပြတ်သတ်ခြင်းတို့ဖြင့် ကိုယ်ခန္ဓာတို့သည် ထားလှံလက်နက်တို့ဖြင့် လှီးဖြတ်တောက်မွှန်း၍ ထားအပ်ကုန်ဘိသကဲ့သို့ နီနီရဲရဲ သွေးတုံး သွေးခဲ အသားတုံး အသားခဲ အနာတုံး အနာခဲ အတိဖြစ်၍ တည်ကြလေကုန်၏။

www.dhammaransi.com

တဖန် ထိုမှ အောက်သို့ လျှောကျကြကုန်သည်ရှိသော် အလွန်ခါးငန် လှစွာသော မြစ်ရေ၌ ကျရောက်ကြလေကုန်၍ အလွန်ပြင်းထန်သော ဒုက္ခ ဝေဒနာတို့ဖြင့် လူးလာစုန်ဆန် နစ်မွန်းမျောပါး၍ နေကြရကုန်၏။

ရှည်စွာသော နှစ်ကာလတို့ကို လွန်သည်ရှိသော် ထိုငရဲသူသတ္တဝါတို့ကို ငရဲထိန်းတို့သည် သံချိတ်တို့ဖြင့် ချိတ်ငင်၍ မြစ်ကမ်းထိပ်သို့ တင်ပြီးလျှင် အဘယ်ကို အလိုရှိကြကုန်သနည်းဟု မေးကြကုန်၏၊ ထမင်းကို အလိုရှိ ပါသည်, ရေကို အလိုရှိပါသည်ဟု အသီးအသီး ပြောကြကုန်၏။

ထိုအခါ ရဲရဲတောက်သော သံတွေခဲတို့ကို ထမင်းဟူ၍, ရဲရဲတောက် သော သံပူရည်တို့ကို ရေဟူ၍ ပေးကြကုန်၏၊ မစားဝံ့ မသောက်ဝံ့ရှိနေ ကြကုန်ရာ သံတံကျင်တို့ဖြင့် ခံတွင်းတို့ကို အတင်းဖွင့်စေကြကုန်၍ ထို သံတွေခဲ သံပူရည်တို့ကို ခံတွင်းတို့သို့ လောင်းကြလေကုန်၏၊ ထိုသံတွေခဲ သံပူရည်တို့သည် ငရဲသူသတ္တဝါတို့၏ နှုတ်ခမ်း ခံတွင်း လည်းချောင်း အသည်း အအူတို့ကို အကုန်လောင်ကုန်လျက် အောက်ဒွါရမှ ထွက်သွား ကုန်၏။

တဖန် ငရဲ၌ ကံမကုန်သေးသူတို့ကို ငရဲထိန်းတို့သည် ခြေကိုကိုင်၍ အလယ် ငရဲမကြီးအတွင်းသို့ ပစ်ချကြကုန်၏၊ ငရဲမကြီးအတွင်း၌ အနှစ် တသိန်း စသည်ဖြင့် ကံမကုန်သမျှ ခံနေမြဲ ခံနေကြရကုန်၏။

ငရဲမကြီးမှထွက်၍ ပြဆိုခဲ့ပြီးသော နည်းအားဖြင့် ဥဿဒငရဲ ငါးထပ် တို့သို့ အစဉ်အတိုင်း ရောက်ကြရကုန်၏၊ ကံမကုန်ခဲ့လျှင် အပြန်တရာပင် ရှိကြကုန်သော်လည်း လွတ်ခွင့်မရကြလေကုန်။

ကာမေသုမိစ္ဆာစာရကံကြောင့် အဝီစိငရဲ၌ ဖြစ်ရပုံ အချို့သော သူတို့သည်ကား ငရဲမကြီး အတွင်း၌ ကျရောက်၍ အနှစ်တသိန်း အနှစ်တသန်း အနှစ်အကုဋေ အနှစ် အသင်္ချေ စသည်ဖြင့် ခံနေကြရကုန်၍ ကံကုန်သဖြင့် ငရဲမကြီးမှ လွတ်၍ လူ့ပြည် နတ်ပြည်၌ ဖြစ်လာကြကုန်၏၊ ဘုရားလက်ထက်တော်၌ သာဝတ္ထိ ပြည်ကြီးရှင် ဘုရင်ကောသလမင်းကြီး၏ မလ္လိကာမိဖုရားကြီးကဲ့သို့တည်း။

www.dhammaransi.com

မလ္လိကာမိဖုရားဥပမာ။ ။ထိုမိဖုရားကြီးသည် အလွန် သဒ္ဓါ ပညာ အလိမ်မာဘရားနှင့် ပြည့်စုံ၏၊ ကောသလ မင်းကြီးနှင့် အတူတကွ တဆူတဆူသော ဘုရားလက်ထက်တွင် တကြိမ်သာ ရှိမြဲဖြစ်သော မဟာအသဒိသအလှူကြီးကို ပေးလှူ၏၊ အသက်ထက်ဆုံး ဘုရားကိုစ တရားကိုစ သံဃာ့ကိုစတို့နှင့်သာ နေ့ရက်တို့ကို ကုန်စေ၏၊ ထိုသို့ဖြစ်ပါသော်လည်း ပုထုဇဉ်စိတ်ဖြစ်လျက်ရှိချေသောကြောင့် တသက်လုံးတွင် တကြိမ်တခါမျှ ကာမေသုမိစ္ဆာစာရအမှု၌ သာယာစိတ်ဖြစ်မိ၏၊ ကောသလဘုရင်မင်းကြီးအားလည်း မိမိအပြစ်ကို ကွယ်ခြင်းငှါ မဟုတ်မမှန်သောစကားကို ပြောဆိုမိ၏။

သေသောအခါ၌ ထိုမျှလောက်သော ကုသိုလ်အထုတို့သည် မကယ်နိုင်ကြကုန်မူ၍ ထိုအနည်းငယ်မျှသော ကာမေသုမိစ္ဆာစာရ၌ သာယာမိသော ကံသည် မဟာအသဒိသဒါနကြီးရှင်ဖြစ်သော မလ္လိကာမိဖုရားကြီးကို မဟာအဝီစိငရဲကြီး၌ ပစ်ချလေ၏။

သို့သော်လည်း မိမိအလိုနှင့်ဖြစ်ရသောကံ မဟုတ်၊ သူတပါးပယောဂနှင့် ဖြစ်ရသည်ကို အနည်းငယ် သာယာစိတ် ပါရှိမိသည့်အတွက်မျှဖြစ်၍ ခုနစ်ရက်မြောက်တွင် မဟာအဝီစိငရဲမှလွတ်၍ တုသိတာနတ်ပြည်၌ ဖြစ်လေ၏။

မိန်းမတို့၌ မိမိလင်မှတပါး အခြားကို ကျူးလွန်မှုမည်သည် ဤမျှလောက် အပြစ် ကြီးကျယ်လှ၏၊ ပုထုဇဉ်စိတ်ဖြစ်၍ မလွတ်မကင်း ရှိခဲ့လျှင် "ကာမေသုမိစ္ဆာစာရာ ဝေရမဏီ သိက္ခာပဒံ သမာဒိယာမိ" ဟူသော သိက္ခာပုဒ်ကို•တင်းတင်းကြပ်ကြပ် ထိန်းသိမ်း၍ တနေ့တနေ့လျှင် ပဟီးစိတ်သကဲ့သို့ နှုတ်ဖြင့်ရင်း, စိတ်ဖြင့်ရင်း အခါများစွာ ဆောက်တည်၍ တကိုယ်လုံး ထုံခဲ့သည်ရှိသော် လေးလျှင်လည်း ပေါ့တတ်၏၊ ပေါ့လျှင်လည်း ပပျောက်တတ်၏၊ သတိမူကြလေကုန်။

လူ့ပြည် နတ်ပြည်တို့မှ ထိုထိုဥဿဒငရဲ၌ ကျရောက်ကုန်သော အချို့သော သူတို့သည်လည်း ကံကုန်ခဲ့သည်ရှိသော် ကျရာ ဥဿဒငရဲမှ လွတ်လျှင် လူ့ပြည် နတ်ပြည်၌ ဖြစ်ရကုန်၏၊ ဘေမိမင်းကဲ့သို့တည်း။

www.dhammaransi.com

ကံကုန်ခြင်း၏ အဓိပ္ပါယ်။ ။ကံကုန် ဆိုသည်ကား—အကြင် သူအား မလ္လိကာမိဖုရားကြီးကဲ့သို့ ထိုငရဲသို့ ပစ်ချသော ကံမှတပါး ထိုဘဝ၌ များစွာသော ကုသိုလ်အဆောက်အဦ ရှိ၏၊ ထိုသူအား ထိုအကုသိုလ်ကံကုန်လျှင် ကုသိုလ်ကံတို့၏ အခွင့် နီးစပ်လျက် ရှိသောကြောင့် ငရဲ၌ အကုသိုလ်ကံတပါး ဆက်လက်ခွင့် မရသည်ကို ကံကုန်သည်ဟု ဆိုသတည်း၊ အကုသိုလ်ကံတို့သာ အားကြီးစွာ ရှိကုန်၍ အနီးအပါးဖြစ်သောဘဝ၌ ပြုအပ်သော ကုသိုလ်ကံ အလွန် နည်းပါးကြကုန်သောသူတို့အား ကံကုန်ခွင့် အလွန် ဝေး၏။

ကမ္ဘာပျက်မှပင် မဟာအဝီစိမှ လွတ်ခွင့်ရှိကြကုန်သော သတ္တဝါတို့သည် အသင်္ချေယျ အနန္တ ရှိကြကုန်၏ဟု အဋ္ဌကထာတို့၌ ဆိုပေ၏၊ လိပ်ကန်းဥပမာ ဒေသနာများကိုလည်း ထောက်၍ သိအပ်၏။

ဥဿဒငရဲ ၁၆-ထပ်, ၂၀-ထပ်။ ။ဤအရာတွင်—

သံကိစ္စဇာတ်၌–ဥဿဒငရဲ တဆဲ့ခြောက်ထပ်ဟု လာ၏၊ ငရဲကြီး တမျက်နှာလျှင် လေးထပ်, လေးမျက်နှာလျှင် တဆဲ့ခြောက်ထပ် ဟူ၏။

ဒေဝဒူတသုတ်၌ကား—ဝေတရဏီငရဲနှင့်တကွ တမျက်နှာ၌ ငါးထပ်, လေးမျက်နှာ၌ နှစ်ဆယ်ဟု လာ၏။

ဝေတရဏီငရဲကို အသိပတ္တ၌ အပါအဝင်ပြု၍ ယူခဲ့သော် တဆဲ့ခြောက်ထပ် ဖြစ်၏။

အချို့ကျမ်း၌ လက်ပံတောငရဲသည် အပဖြစ်သောငရဲတို့၌ လာ၏။

ငရဲအမျိုးမျိုး။ ။ငါတို့ မြန်မာနိုင်ငံ၌ အရံဖြစ်ကုန်သော ရှမ်းပြည် အမျိုးမျိုး, ချင်းပြည်အမျိုးမျိုး, ကရင် ကချင်ပြည် အမျိုးမျိုး ရှိကြကုန်သကဲ့သို့ ထိုဥဿဒငရဲကြီးငါးထပ်တို့၏ ပြင်ဘက်၌လည်း အဝီစိနယ် ယူဇနာတသောင်းအတွင်း၌ အထောင် အသောင်း မက များစွာသော ငရဲမျိုးတို့သည်လည်း ရှိကြကုန်သေး၏။

www.dhammaransi.com

များစွာသော ငရဲမျိုးတို့ဆိုသည်ကား–

၁။ လောဟကုမ္ဘီငရဲ

၂။ ပဟာသငရဲ

၃။ အဗ္ဗုဒငရဲ

၄။ နိရဗ္ဗုဒငရဲ စသည်တို့တည်း။

ယမမင်း ကယ်ဆယ်ပုံ။ ။အကြား အကြား၌ တောလပ် မြေလပ်တို့လည်း ရှိကြကုန်၏၊ ယမမင်းကြီးတို့သည် ထို အရပ်တို့၌ ရုံးစိုက်၍ ထာဝရ ရုံးထိုင်ကြကုန်၏၊ ဤလူ့ပြည်၌ သူတော်ကောင်းမျိုး ဖြစ်ကြပါကုန်လျက် သေခါနီးအခါ၌ အလွန် သေးငယ်လှသော အကုသိုလ်ကံ အခွင့်ရ၍ ကျရောက်ကုန်သော သူတို့သည် ထို တောလပ် မြေလပ်တို့၌ ဖြစ်ကြလေကုန်၏၊ ငရဲထိန်းတို့သည် ငရဲမှ တက်၍ ထိုသူတို့ကို လိုက်လံရှာဖွေ ဖမ်းယူကြကုန်၏။

ယမမင်းတို့၏ ရုံးထိုင်မှုကား ထိုသူတို့ကို ကယ်ဆယ်ဖို့သက်သက်ပေတည်း။

ကယ်ဆယ်ပုံကား—ထိုကဲ့သို့သော သူတို့ကို တွေ့ရှိရမိကြကုန်သည်ရှိသော် တစုံတခုသော နှိပ်စက်ညှဉ်းပန်းခြင်းကို မပြုကြကုန်မူ၍ ငါတို့ ရုံးတော်သို့ ပို့လာကြရကုန်မည်ဟု ငရဲထိန်းတို့၌ အမိန့်ထုတ်ပြန်၍ ထားကြပေကုန်၏၊ ငရဲထိန်းတို့သည် လိုက်လံရှာဖွေ တွေ့ရှိရမိသော သူတို့ကို ရုံးတော်သို့ချည်း ပို့ကြရကုန်၏။

ယမ မင်းကြီးတို့သည် "ဒေဝဒူတစစ်တမ်းကြီး" ငါးချက်[၁] နှင့်တကွ အမျိုးမျိုးသော အခွင့်တို့ဖြင့် ထိုသူတို့အား ရှေးဘဝ၌ ပြုခဲ့ဘူးသော

၁။ ဒေဝဒူတ=(ဒေဝ=သေမင်း။ ဝါ၊ နတ်။ ဒူတ=တမန်၊ သေမင်း၏တမန်။ ဝါ၊ နတ်တမန်။

ဒေဝဒူတစစ်တမ်းကြီး ၅ ချက်။ ။ယမမင်းက သူ့ထံ ရောက်လာသူကို—

၁။ ပဋိသန္ဓေနေရခြင်း ဇာတိသဘောတရား၊

၂။ ယိုယွင်း အိုမင်းရခြင်း ဇရာသဘောတရား၊

www.dhammaransi.com

ကုသိုလ်ကို အမှတ်သတိ ပေါ်ရှိကြလေအောင် အားထုတ်စစ်ဆေး မေးမြန်းကြပေကုန်၏၊ တချက်တချက်၌ ပေါ်ရှိလေကုန်သော သူတို့သည် ကုသိုလ်ကို သတိရကြကုန်သည်နှင့် တပြိုင်နက် ထိုငရဲဘဝမှ ကျွတ်လွတ်၍ လူ့ပြည် နတ်ပြည်၌ ဖြစ်လာကြကုန်၏။

ကုသိုလ်ကို သတိမရနိုင်ကြကုန်သော သူတို့ကိုမူကား ကမ္မသကာ ဖြစ်ကြချေပြီဟု ယမမင်းတို့သည် မျက်နှာလွှဲ၍ နေကြကုန်၏၊ ထိုအခါ ငရဲထိန်းတို့သည် ထိုသူတို့ကို ယူဆောင်၍ ၃၂.ပါးသော ကမ္မကရဏတို့ကို ပြု၍ ပျော်ပါးကြလေကုန်၏။

(ငရဲသူ သတ္တဝါတို့၏ဒုက္ခ ပြီး၏။)

၃။ နာဖျားရခြင်း ဗျာဓိသဘောတရား၊

၄။ မင်းဒဏ်သင့်သောခိုးသူပမာ မကောင်းကျိုးသဘောတရား၊

၅။ သေဆုံးခြင်း မရဏသဘောတရား၊
ဤ ၅-ချက်သော ဒေဝဒူတစစ်တမ်းကြီးဖြင့် စစ်ဆေးမေးမြန်းသည်။

မေးမြန်းပုံကား—အိုယောကျ်ား သင်သည် "ငါသည် မုချ ပဋိသန္ဓေနေရမည်၊ အိုမင်းရမည်၊ နာဖျားရမည်၊ မင်းပြစ်မင်းဒဏ်သင့်သော ခိုးသူပမာ မကောင်းမှုကိုပြုခဲ့လျှင် မကောင်းကျိုးကို လောက သံသရာ နှစ်ဖြာလုံးမှာ ခံစားရမည်၊ သေဆုံးရမည်၊ ယခု ငါသည် ကုသိုလ်ကောင်းမှုကို ပြုအံ့"ဟု စဉ်းစားမိရဲ့လား၊ သင်သည် ကုသိုလ်ကောင်းမှုကို ပြုခဲ့ရဲ့လားဟု စစ်ဆေးမေးမြန်းသည်။

မေ့လျော့နေ၍ ပဋိသန္ဓေနေရခြင်း ဇာတိသဘော စသည်ကို မအောက်မေ့နှလုံးမသွင်းမိသဖြင့် ကုသိုလ်ကောင်းမှု အစုစုကို မပြုခဲ့ပါဟု ဖြေဆိုသည်။

သို့ဖြစ်လျှင် ဘယ်သူ မပြု မိမိမှု ဆိုသည့်အတိုင်း ကုသိုလ်ကောင်းမှု မပြုခဲ့သည့်အတွက် သင့်အပြစ် သင်သာ ခံချေဟု ဆိုပြီး သက်ဆိုင်ရာ ငရဲသို့ ကျစေလေသည်။ အကျယ်ကို ကျမ်းရင်း၌ ရှုပါ။

ဥပရိပဏ္ဏာသပါဠိတော်၊ ဒေဝဒူတသုတ်၊ နှာ-၂၁၆-၂၂၅။

www.dhammaransi.com

၃၂-ပါးသော ကမ္မကရဏ [၁]

(ကံကြမ္မာ ၃၂-ပါး)

၃၂-ပါးသော ကမ္မကရဏ[၂]ဆိုသည်ကား—

၁။ ကသာဟိပိ၊ အဆူးရှိသော ကြိမ်လုံးတို့ဖြင့်လည်း။ တာဠေန္တိ၊ ရိုက်နှက်ကုန်၏။

၂။ ဝေတ္တေဟိ ပိ၊အဆူးမရှိသော ကြိမ်လုံးတို့ဖြင့်လည်း။ တာဠေန္တိ၊ ရိုက်နှက်ကုန်၏။

၃။ အဍ္ဍဒဏ္ဍကေဟိ ပိ၊ နှစ်တောင် ပမာဏရှိသော တုတ်တို့ဖြင့်လည်း။ တာဠေန္တိ၊ ရိုက်နှက်ကုန်၏။

၄။ ဟတ္ထံ ပိ၊ လက်နှစ်ဖက်ကိုလည်း။ ဆိန္ဒန္တိ၊ ဖြတ်ကုန်၏။

၅။ ပါဒံ ပိ၊ ခြေနှစ်ဖက်ကိုလည်း။ ဆိန္ဒန္တိ၊ ဖြတ်ကုန်၏။

၆။ ကဏ္ဏံ ပိ၊ နားရွက်နှစ်ဖက်ကိုလည်း။ ဆိန္ဒန္တိ၊ ဖြတ်ကုန်၏။

၇။ နာသံ ပိ၊ နှာခေါင်းကိုလည်း။ ဆိန္ဒန္တိ၊ ဖြတ်ကုန်၏။

၈-၉။ ကဏ္ဏ နာသံ ပိ၊ နား,နှာခေါင်းကိုလည်း။ ဆိန္ဒန္တိ၊ ဖြတ်ကုန်၏။

၁၀။ ဗိလင်္ဂထာလိကံ ပိ၊ ပုန်းရည်အိုးခေါ် သော ညှဉ်းဆဲမှုကိုလည်း။ ကရောန္တိ၊ ပြုကုန်၏။

၁။ ဥပရိပဏ္ဏာသ ပါဠိတော်၊ ဗာလပဏ္ဍိတသုတ်၊ နှာ-၂၀၂-၅။
ဝင်း ပါဠိတော်၊ ဒေဝဒူတသုတ်၊ နှာ-၂၁၉-၂၂၁။ အင်္ဂုတ္တိုရ် ပါဠိတော်၊ ပဉ္စမတွဲ၊ ဒုကနိပါတ၊ ဝဇ္ဇသုတ်၊ နှာ-၄၉-၅၀။ ဝင်းပဉ္စမတွဲ၊ တိကနိပါတ၊ ဒေဝဒူတသုတ်၊နှာ-၁၃၉-၁၄၀။ အတ္တဒဏ္ဍသုတ်၊နှာ-၃၁၆-၇။

၂။ ဆဋ္ဌမူ၌ ကမ္မကာရဏဟု ရှိသည်။

www.dhammaransi.com

၁၂။ သခ် မုဏ္ဍိကံ ပိ၊ ခရုသင်း ဦးပြည်းခေါ်သော ညှဉ်းဆဲမှုကိုလည်း။ ကရောန္တိ၊ ပြုကုန်၏။

၁၃။ ရာဟု မုခံ ပိ၊ ရာဟုခံတွင်း ခေါ်သော ညှဉ်းဆဲမှုကိုလည်း။ ကရောန္တိ၊ ပြုကုန်၏။

၁၄။ ဇောတိမာလိကံ ပိ၊ မီးပန်းပဒေသာခေါ်သော ညှဉ်းဆဲမှုကိုလည်း။ ကရောန္တိ၊ ပြုကုန်၏။

၁၅။ ဟတ္ထပဇ္ဇောတိကံပိ၊ လက်မီးတောက်ခေါ်သော ညှဉ်းဆဲမှုကိုလည်း။ ကရောန္တိ၊ ပြုကုန်၏။

၁၆။ ဧရက ပတ္တိကံ ပိ၊ ပိန်းမြက် ခေါ်သော ညှဉ်းဆဲမှုကိုလည်း။ ကရောန္တိ၊ ပြုကုန်၏။

၁၇။ စီရက ဝါသိကံ ပိ၊ သင်တိုင်းဝတ်ခေါ်သော ညှဉ်းဆဲမှုကိုလည်း။ ကရောန္တိ၊ ပြုကုန်၏။

၁၈။ ဧဏေယျကမ္ပိ၊ ဇေါ်မြိုက် ခေါ်သော ညှဉ်းဆဲမှု ကို လည်း။ ကရောန္တိ၊ ပြုကုန်၏။

၁၉။ ဗလိသ မံသိကံ ပိ၊ မြားချိတ်သားလှီခေါ်သော ညှဉ်းဆဲမှုကိုလည်း။ ကရောန္တိ၊ ပြုကုန်၏။

၂၀။ ကဟာပဏကံ ပိ၊ တကျပ်သားလှီဟူသော ညှဉ်းဆဲမှုကိုလည်း။ ကရောန္တိ၊ ပြုကုန်၏။

၂၁။ ခါရ ပဋိစ္ဆဝိကံ ပိ၊ လုံ့ထိုးဆားမံခေါ်သော ညှဉ်းဆဲမှုကိုလည်း။ ကရောန္တိ၊ ပြုကုန်၏။

၂၂။ ပလိဃ ပရိဝတ္တကံ ပိ၊ တံခါးကျည်လှည့်ခေါ်သော ညှဉ်းဆဲမှုကိုလည်း။ ကရောန္တိ၊ ပြုကုန်၏။

၂၃။ ပလာလ ပီဌကံ ပိ၊ ကောက်ရိုးအင်းပျဉ်ခေါ်သော ညှဉ်းဆဲမှုကိုလည်း။ ကရောန္တိ၊ ပြုကုန်၏။

www.dhammaransi.com

၂၄။ တတ္ထေန၊ ပူလောင်စွာသော။ တေလေနာ ပိ၊ ဆီဖြင့်လည်း။ ဩသိဉ္စန္တိ၊ လောင်းကုန်၏။

၂၅။ သုနခေဟိ ပိ၊ ကြမ်းလှစွာသော ခွေးတို့ကိုလည်း။ ခါဒါပေန္တိ၊ ကိုက်စားစေကုန်၏။

၂၆။ ဇီဝန္တံ ပိ၊ အရှင်လတ်လတ်ကိုလည်း။ သူလေ၊ သံတံကျင်၌။ ဥတ္တာသေန္တိ၊ လျှိုကုန်၏။

၂၇။ အသိနာ ပိ၊ သန်လျက်ဖြင့်လည်း။ သီသံ၊ ဦးခေါင်းကို။ ဆိန္ဒန္တိ၊ ဖြတ်ကုန်၏။

၂၈။ တတ္တံ၊ ရဲရဲတောက်သော။ အယော ခိလံ၊ သံတံသင်းကို။ ဟတ္ထေ၊ လက်တဖက်၌။ ကမေန္တိ၊ စိုက်နှက်ကုန်၏။

၂၉။ တတ္တံ၊ ရဲရဲတောက်သော။ အယော ခိလံ၊ သံတံသင်းကို။ ဒုတိယေ ဟတ္ထေ၊ ဒုတိယလက်၌။ ကမေန္တိ၊ စိုက်နှက်ကုန်၏။

၃၀။ တတ္တံ၊ ရဲရဲတောက်သော။ အယော ခိလံ၊ သံတံသင်းကို။ ပါဒေ၊ ခြေတဖက်၌။ ကမေန္တိ၊ စိုက်နှက်ကုန်၏။

၃၁။ တတ္တံ၊ ရဲရဲတောက်သော။ အယော ခိလံ၊ သံတံသင်းကို။ ဒုတိယေ ပါဒေ၊ ဒုတိယခြေ၌။ ကမေန္တိ၊ စိုက်နှက်ကုန်၏။

၃၂။ တတ္တံ၊ ရဲရဲတောက်သော။ အယော ခိလံ၊ သံတံသင်းကို။ မဇ္ဈေ ဥရသ္မိံ၊ ရင်လယ်၌။ ကမေန္တိ၊ စိုက်နှက်ကုန်၏။

ဤကား လူ့ပြည်၌ရှင်း ငရဲပြည်တို့၌ရှင်း ထင်သော ၃၂-ပါးသော ကမ္မကရဏတို့တည်း၊ အလွန်များပြားစွာ ရှိကုန်သေး၏။

ထို ၃၂-ပါးတို့တွင် "ဗိလင်္ဂ ထာလိက"အစရှိကုန်သော ၁၃-ပါးတို့၏ အဓိပ္ပါယ်ကား—

ဗိလင်္ဂထာလိက ကံကြမ္မာ　၁။ ဦးခေါင်းကို အလယ်၌ နှစ်ပိုင်းဖြကို ပြီးလျှင် ရဲရဲငြိသော သံတွေခဲတို့ကို

www.dhammaransi.com

ဦးနှောက်တွင်း၌ ထည့်ကုန်၏၊ ပုန်းရည်အိုး ပွက်ပွက်ဆူသကဲ့သို့ ဦးနှောက်တို့သည် ပွက်ပွက်ဆူကုန်၏။ ဤကား "ဗိလင်္ဂထာလိက"တည်း။

သင်္ခမုဏ္ဍိက ကံကြမ္မာ ၂။ ဦးခေါင်းရေကို အောက်အဖို့၌ ထားသန်လျက်ဖြင့် ရစ်လျှီး၍ ဆံပင်တို့ကို တပေါင်းတည်း လုံးတံ၍ ရစ်ပတ်၍ ဆွဲငင်သည်ရှိသော် အရေနှင့်တကွ ကျွတ်၍ပါကုန်၏၊ ထိုအခါ ကြမ်းတမ်းလှစွာသော ကျောက်စရစ်အိုးခြမ်းတို့ဖြင့် ပြင်းထန်စွာ ပွတ်တိုက်၍ ခရုသင်းကဲ့သို့ ဖွေးဖွေးဖြူသော ဦးပြည်းမှုကို ပြုကြကုန်၏။ ဤကား "သင်္ခမုဏ္ဍိက"တည်း။

ရာဟုမုခ ကံကြမ္မာ ၃။ သံတံသင်းဖြင့် ခံတွင်းပေါက်ကို ထောက်၍ ခံတွင်း၏အတွင်း၌ မီးတို့ကို ထွန်းညှိ၍ ထားကြကုန်၏၊ မျက်နှာတပြင်လုံး၌ ဆောက်တို့ဖြင့် ထွင်းဖောက်၍ သွေးတို့ကို ခံတွင်း၌ စုသည်တို့ကို ပြုကြကုန်၏၊ နေဗိမာန်ငုံ၍ထားသော ရာဟုခံတွင်းနှင့် အလားတူစွာ ဖြစ်၏။ ဤကား "ရာဟုမုခ"တည်း။

ဇောတိမာလိက ကံကြမ္မာ ၄။ တကိုယ်လုံးကို ဆီ ရေနံ စိမ်အပ်သော အဝတ်တို့ဖြင့် ရစ်ပတ်၍ မီးပန်းပဒေသာကဲ့သို့ ပြုကြကုန်၏။ ဤကား "ဇောတိမာလိက"တည်း။

ဟတ္ထပဇ္ဇောတိက ကံကြမ္မာ ၅။ လက်နှစ်ဖက်ကိုသာ ထို့အတူ ရစ်ပတ်၍ မီး ရှူးထွန်းသကဲ့သို့ ပြုသည်ကား "ဟတ္ထပဇ္ဇောတိက"တည်း။

ဧရကပတ္တိက ကံကြမ္မာ ၆။ ခါးမှစ၍ အရေလွှာတို့ကို ပိန်းမြက်ရှက်ကဲ့သို့ ခြေမျက်စိသို့ ရောက်အောင် ခွါချကုန်၍ မြေ၌ စုပုံစေကုန်ပြီးလျှင် လက်စသည်ဘို့၌ ကြိုးတို့ဖြင့် ဖွဲ့ချည်၍ ထိုမှ ဤမှ ဆွဲငင်၍ ပြေးကြကုန်၏၊ မိမိတို့အရေ၌ နင်း၍ အဖန်ဖန် လဲကြကုန်၏။ ဤကား "ဧရကပတ္တိက"တည်း။

www.dhammaransi.com

စီရကဝါသိက ကံကြမ္မာ ၇။ ထို့အတူ လည်ပင်းမှ စ၍ ခါးသို့ရောက်အောင် အရေလွှာတို့ကို အကုန်ခွါ၍ လျှော်တေဝတ်သကဲ့သို့ ပြုကြကုန်၏။ ဤကား "စီရကဝါသိက"တည်း။

ဧဏေယျက ကံကြမ္မာ ၈။ တတောင်ဆစ်နှစ်ဖက် ပုဆစ်ဒူးနှစ်ဖက်တို့၌ သံကွင်း, သံခြေကျင်းတို့ဖြင့် လျှိုခတ်၍ သံချောင်းနှက်ပြီးသော ဧဏီမည်သော သားကောင်ကဲ့သို့ လေးဖက်တွား၍ နေစေပြီးမှ မီးတို့ကို ပတ်လည်၌ ထည့်၍ မြှိုက်ကုန်၏။ ဤကား "ဧဏေယျက"တည်း။

ဗလိသမံသိက ကံကြမ္မာ ၉။ သင်းဘောသီး သခွါးသီးတို့ကို စဉ်းကောစဉ်း ခြစ်သကဲ့သို့ သံမြား ချိတ်တို့ဖြင့် တကိုယ်လုံး၌ အရေအသားတို့ကို အမျှင်အမျှင် ချိတ်ငင်ခြစ်ယူကုန်၍ အရိုးမျှ ကျန်ရှိသည်ကို ပြုကုန်၏။ ဤကား "ဗလိသ မံသိက"တည်း။

ကဟာပဏိက ကံကြမ္မာ ၁၀။ ထက်လှစွာသော ထား, ပဲခွပ်တို့ဖြင့် ခြေဖမိုးမှ စ၍ တကိုယ်လုံး၌ အသားတို့ကို တကျပ်သား တကျပ်သား လှီးဖြတ်၍ ချကုန်၏။ ဤကား "ကဟာပဏိက"တည်း။

ခါရပဋိစ္ဆက ကံကြမ္မာ ၁၁။ တကိုယ်လုံး၌ လှံတို့ဖြင့် ထိုးဆွ၍ ဆားဆပ်ပြာတို့ဖြင့် မံကုန်၏။ ဤကား "ခါရ-ပဋိစ္ဆက"တည်း။

ပလိဃပရိဝတ္တိက ကံကြမ္မာ ၁၂။ စောင်းလျက် အိပ်စေ၍ အထက်နားပေါက်မှ အောက် နားပေါက်ကို ဖောက်ထွင်း၍ မြေသို့ ဝင်လေအောင် သံတံကျင်ကို စိုက်နှက်ပြီးလျှင် တံခါးကျည်ကို လှည့်လည်စေသကဲ့သို့ရင်း, ဆီဆုံလည်သကဲ့သို့ရင်း ခြေနှစ်ချောင်းကို ကိုင်ဆွဲ၍ ပတ်ပတ်လည် လှည့်ကြကုန်၏။ ဤကား "ပလိဃ-ပရိဝတ္တိက"တည်း။

www.dhammaransi.com

ပလာလ ပိဋက ကံကြမ္မာ ၁၃။ အသား အရေတို့ကို မစုတ်မပဲ့စေမူ၍ တကိုယ်လုံး၌ရှိသော အရိုးတို့ကိုအကုန် ကြေမွသည်ကိုပြု၍ ကျောက်တို့ဖြင့် ထုကုန်ပြီးမှ ဆံပင်တို့ကို ကိုင်၍ ခါတွက်သဖြင့် အရိုးတို့ကို အကုန်ထွက်စေ၍ အသားစုသက်သက် ကျန်ရှိအောင် လုပ်ပြီးမှ ကောက်ရိုးအင်းပျဉ်ကဲ့သို့ ပြုကြကုန်၏။ ဤကား "ပလာလပိဋက"တည်း။

ကံကြမ္မာ ၃၂-ပါးဆောင်ပုဒ်

အရိုက်သုံးရပ်၊ အဖြတ်ရှစ်မျိုး၊ ပုန်းရည်အိုးနည်း၊ ဦးပြည်းရာဟု၊ နှစ်ခုမီးချက်၊ ပိန်းမြက်လျှော်တေ၊ ဧကေ မြိုက်ခြင်း၊ စဉ်းကောစဉ်းလတ်၊ တကျပ်လှီးမျိုး၊ ဆားလုံ ထိုးနှင့်၊ ကောက်ရိုး အင်းပျဉ်၊ ဆီလျှင် လောင်းရေး၊ ခွေးကျွေးတံကျင်၊ ငါးအင်အဖွဲ့၊ ပြုတုံခဲ့သည်။ ။သုံးဆဲ့ နှစ်လီ-ညှဉ်းပန်းဘည်း။

ဆောင်ပုဒ်၌ ရှင်းချက်။ ။နောက်၌လာသော ဦးခေါင်းဖြတ်ကို ရှေ့၌ ပေါင်း၍ အဖြတ်ရှစ်မျိုးဆိုသည်၊ ဆီစိမ်သော အဝတ်တို့ဖြင့် တကိုယ်လုံးကို ရစ်ပတ်၍ မီးတိုက်ချက်၊ လက်နှစ်ဖက်တွင်ရွှေ ရစ်ပတ်၍ မီးတိုက်ချက်ဘို့ကို နှစ်ခုမီးချက် ဆိုသည်။

ဤ ၃၂-ပါးတို့ကား ရှေးအခါကပင် လူ့ပြည်၌လည်း ထင်ရှားလျက် ရှိကုန်၏၊ ထို့ကြောင့် "ဒွတ္တိံသ ကမ္မကရဏ" ဟုဆိုသည်။

နောက်ကာလ၌မူကား-လူ့ပြည်၌လည်း မျက်လုံးကို ဖောက်ခြင်း, ရင်ကိုခွဲခြင်း, ခါးကိုပိုင်းခြင်း အစရှိသည်တို့ဖြင့် စိတ်ထင်တိုင်း ညှဉ်းပန်း နည်း များပြား၍လာ၏။

ငရဲ၌မူကား-ထို ၃၂-ပါးအပြင် ငရဲထိန်းတို့၏ ညှဉ်းပန်းနည်းတို့သည် သဉ္ဇီဝငရဲကြီး၌ ပြုလုပ်နည်းအမျိုးမျိုး, ကာဠသုတ်ငရဲကြီး၌ ပြုလုပ်နည်း အမျိုးမျိုး အစရှိသည်ဖြင့် အထောင်မက များပြားကုန်၏။

ပြိတ္တာတို့ဘုံ၌ ငရဲထိန်းတို့၏ ညှဉ်းပန်းမှုတို့သည် ရှိကုန်၏။

www.dhammaransi.com

ငရဲခန်း အမျိုးမျိုး

ဒေဝဒူတသုတ်[၁]လာ ငရဲခန်းအမျိုးမျိုး။　။ဒေဝဒူတသုတ်၌ကား—

၁။ ယမမင်းကြီးတို့ ကိုယ်တိုင် အကြိမ်ကြိမ် စစ်မေးပါသော်လည်း ရှေးဘဝ၌ တစုံတခုသော ကုသိုလ်ကောင်းမှုကိုမျှ ရှာကြံ မရရှိကြကုန်သော ငရဲသူအပေါင်းတို့ကို ငရဲထိန်းတို့သည် ယူဆောင်ကြကုန်၍ ရဲရဲငြိသော သံမြေ၌ ပက်လက်အိပ်စေကုန်၍ လက်ဖဝါးနှစ်ဘက် ခြေဖဝါးနှစ်ဘက် ရင်လယ်အရပ်တို့၌ ထန်းလုံးခန့် ပမာဏရှိကုန်သော ငါးခုသော သံတံသင်းတို့ကို စိုက်နှက် ကားကြက်၍ထားခြင်း၊

၂။ အလျှံပြောင်ပြောင် တောက်သော သံမြေ၌ အိပ်စေ၍ သုံးဂါဝုတ်မျှရှိသော အတ္တဘောတို့ကို အိမ်မိုးတခြမ်းခန့် အရွက်ရှိကုန်သော ထားမတို့ဖြင့် ရွေခြင်း၊

၃။ ဦးခေါင်းစောက်ထိုး ခြေမိုးမျှော်ထားပြီးလျှင် ပဲခွပ်ကြီးတို့ဖြင့် အသားတို့ကို ရွေချခြင်း၊

၄။ အလျှံပြောင်ပြောင် တောက်သော ရထား၌ ကကုန်၍ အလျှံပြောင်ပြောင် တောက်သော သံမြေ၌ စိုင်းနှင်ခြင်း၊

၅။ လက်နက် လှံတံတို့ဖြင့် ပစ်ခတ် ရိုက်နှက်၍ မီးအတိပြီးသော သံတောင်ကြီးအပေါ်သို့ တက်စေခြင်း၊

၆။ ထို့နောက် အနက် အကျယ် ယူဇနာ ၆၀-ရှိသော သံပူရည် ပြင်လယ်ကြီးနှင့်အလားတူသော လောဟကုမ္ဘီခေါ်သော သံဒယ်အိုးကြီး၌ ပစ်ချခြင်း၊

၇။ ထိုလောဟကုမ္ဘီငရဲ၌ အနှစ်များစွာ ကြာမြင့်ပြီးသော သူတို့ကို ယူငင်၍ မဟာအဝီစိငရဲကြီးအတွင်း ပစ်ချခြင်း၊

၁။ ကျမ်းကိုးကို ဤကျမ်းနှာ-၃၃၀ ပြန်ကြည့်။

www.dhammaransi.com

၈။ မဟာအဝီစိငရဲမကြီးအတွင်း၌ နှစ်ပေါင်း အသိန်းများစွာ ခံကြကုန်ပြီး၍ ရှေး၌ ပြဆိုခဲ့ပြီးသော အစဉ်အားဖြင့် ဥဿဒငရဲကြီး ငါးရပ်တို့သို့ ကျရောက်ရခြင်း၊ ဤသို့သော အစဉ်သည် လာရှိ၏။

ဤမှတပါး နေမိဇာတ်၌လာသော ငရဲခန်း အမျိုးမျိုး[၁]

နာရဒဇာတ်တော်၌လာသော ငရဲခန်း အမျိုးမျိုး[၁]

သရဘင်္ဂဇာတ်တော်၌လာသော ငရဲခန်း အမျိုးမျိုး[၂]

ကောကာလိကသုတ်၌လာသော ငရဲခန်း အမျိုးမျိုး[၃]

မိတ္တဝိန္ဒကဇာတ်၌လာသော သင်ဝုန်းစက် ငရဲခန်းအမျိုးမျိုး[၄]

မာရတဇ္ဇနီယသုတ်၌လာသော ငရဲခန်း အမျိုးမျိုး[၅]—

အစရှိသည်ဖြင့် ငရဲခန်းတို့သည် မဆုံးနိုင်ဖွယ် အလွန် များပြားလျက်ရှိကုန်၏။

မြတ်စွာဘုရားသည်လည်း ငရဲဘုံ၌ ခံကြရကုန်သော ဒုက္ခ အမျိုးမျိုးတွေကို ဒေသနာအစဉ်အားဖြင့် ငါဘုရားသော်မှလည်း ဆုံးခန်း ရောက်အောင် ဟောခြင်းငှါ မတတ်နိုင်ဟု ဟောတော်မူရချေ၏။

(၃၂-ပါးသော ကမ္မကရဏ ပြီး၏။)

၁။ ဇာတကပါဠိ၊ ဒုတိယတွဲ မဟာနိပါတ၊ နေမိဇာတ်၊ နှာ-၁၈၇-၁၉၅။ နာရဒဇာတ်၊ နှာ-၂၇၀-၂။ ဇာတ်အဋ္ဌကထာ၊ သတ္တမတွဲ၊ နှာ-၁၃၉၊ ၁၄၃။

၂။ ဇာတကပါဠိ၊ ဒုတိယတွဲ၊ စတ္တာလီသနိပါတ်၊ သရဘင်္ဂဇာတ်၊ နှာ-၈၊ ၉။ ဂါထာနံပါတ် ၆၉-၇၄။ ဇာတ်အဋ္ဌကထာ၊ ပဉ္စမတွဲ၊ နှာ-၁၅၀-၄။

၃။ သဂါထာဝဂ္ဂ၊ ဗြဟ္မဏသံယုတ်၊ ကောကာလိကသုတ်၊ နှာ-၁၅၃-၄။ အင်္ဂုတ္တိုရ်ပါဠိတော်၊ တတိယတွဲ၊ ကောကာလိကသုတ်၊ နှာ-၃၉၅။ သုတ္တနိပါတ ပါဠိတော်၊ ကောကာလိကသုတ်၊ နှာ-၃၈၁-၅။

၄။ ဇာတ်ပါဠိတော်၊ ပဌမတွဲ၊ မိတ္တဝိန္ဒကဇာတ်၊ နှာ-၂၄။ ၎င်း စတုဒွါရဇာတ်၊ နှာ-၂၀၁။ ဇာတ်အဋ္ဌကထာ၊ ပဌမတွဲ၊ မိတ္တဝိန္ဒကဇာတ်၊ နှာ-၃၈၄-၅။

၅။ မူလပဏ္ဏာသပါဠိတော်၊ မာရတဇ္ဇနီယသုတ်၊ နှာ-၄၀၇-၄၁၅။

www.dhammaransi.com

ငရဲကြီးရှစ်ထပ်တို့၏ အသက်တမ်း[၁]

လူတို့၌ အနှစ်ကိုးသန်း(၉០០០០០០)သည် သဉ္ဇိုဝ်းငရဲကြီး၌ ၁-ရက် ဖြစ်၏။

ထိုင်းအနှစ်ကိုးသန်းကို လေးဆတက်သည်ရှိသော် သုံးကုဋေ ခြောက် သန်း (၃၆០០០០០០) ဖြစ်၏၊ ၎င်း နှစ်ပေါင်း သုံးကုဋေ ခြောက်သန်း (၃၆០០០០០០)သည် ကာဠသုတ်ငရဲကြီး၌ တရက်ဖြစ်၏။

ဤနည်းတူ အစဉ်အတိုင်း လေးဆတက်သည်ကိုပြု၍ တာပနငရဲကြီး တိုင်အောင် ငရဲကြီးတို့၌ ၁-ရက်အရေအတွက်ကို သိရာ၏။

၁။ မိမိတို့ရက်ဖြင့် အရက် ၃၀-သည် မိမိတို့ လ-ဖြစ်၏၊ မိမိတို့ လ-ဖြင့် ၁၂-လသည် မိမိတို့ ၁-နှစ် ဖြစ်၏၊ မိမိတို့နှစ်ဖြင့် အနှစ်ငါးရာ (၅၀၀)သည် သဉ္ဇိုဝ်း၌ အသက်တမ်း ဖြစ်၏။

၂။ အနှစ်တထောင်(၁၀၀၀)သည် ကာဠသုတ်၌ အသက်တမ်းဖြစ်၏။

၃။ အနှစ် နှစ်ထောင်(၂၀၀၀)သည် သံဃာတ၌ အသက်တမ်းဖြစ်၏။

၄။ အနှစ်လေးထောင်(၄၀၀၀)သည် ရောရုဝ၌ အသက်တမ်းဖြစ်၏။

၅။ အနှစ်ရှစ်ထောင် (၈၀၀၀)သည် မဟာရောရုဝ၌ အသက်တမ်း ဖြစ်၏။

၆။ အနှစ် တသောင်း ခြောက်ထောင် (၁၆၀၀၀)သည် တာပန၌ အသက်တမ်း ဖြစ်၏။

၇။ အန္တရကပ် ထက်ဝက်သည် မဟာတာပန၌ အသက်တမ်းဖြစ်၏။

၈။ အန္တရကပ် တကပ်သည် အဝီစိ၌ အသက်တမ်း ဖြစ်၏။

ငရဲပြည်သက်တမ်း စိစစ်ချက်

အန္တရကပ်တကပ်၏ ပမာဏကား မဟာပထဝီမြေကြီးသည် အထက် သို့ တယူဇနာခန့် တက်သည်နှင့်အမျှ ကြာမြင့်၏။

၁။ ဇိနာလင်္ကာရဋီကာ၊ နှာ-၈၃။

www.dhammaransi.com

ဤသို့ ငရဲကြီးရှစ်ထပ်တို့၏ အသက်တမ်းကို "ဇိနာလင်္ကာရ"စသော ကျမ်းဂန်တို့၌ လာ၏။

အပါယ်လေးဘုံတို့၌ အသက်တမ်းဟူ၍ မရှိ၊ ကံသည် ပမာဏဖြစ်၏ ဟူသော အဘိဓမ္မာကျမ်းဂန်[၁]စကားများနှင့် ဆန့်ကျင်သည် မဟုတ်လော ဆိုငြားအံ့။

လူတို့၌ တရာတမ်းဆိုလျှင် ထိုအခါ နှစ်ရာနေရသူ မရှိ၊ နှစ်ရာတမ်း ဆိုလျှင် ထိုအခါ သုံးရာနေရသူ မရှိ၊ ဤသို့ အထက်ဖြစ်သော တမ်းတခု နှင့် ရောယှက်ခြင်း မရှိသည်ကို အသက်တမ်း ဆို၏။

ငရဲတို့၌ကား ထိုကဲ့သို့ ရောယှက်ခြင်းမရှိသည် မဟုတ်၊ သဉ္ဇီဝ်း၌ ငါးရာဆိုသော်လည်း ကံမကုန်ခဲ့လျှင် တထောင်လည်း နေရ၏၊ နှစ်ထောင် လည်း နေရ၏၊ သုံးထောင် လေးထောင်စသည်လည်း နေရ၏၊ အထက် ဖြစ်သော တမ်းတို့နှင့် ကူးယှက်၏။

ထို့ကြောင့် အပါယ်လေးဘုံတို့၌ အသက်တမ်းဟူ၍ မရှိဟု အဘိဓမ္မာ ကျမ်းဂန်[၂]တို့၌ ဆိုပေသည်။

ယေဘုယျအားဖြင့် သဉ္ဇီဝ်း၌ ငါးရာနေရသူများ၏၊ ဤသို့ များရာကို အစွဲပြု၍ သဉ္ဇီဝ်း၌ ငါးရာဟု ဆိုပေသည်၊ ဤသို့ယူလျှင် မဆန့်ကျင်။

ထို့ကြောင့် မြတ်စွာဘုရားသည်လည်း အဘိဓမ္မာ၌ အပါယ်လေးဘုံတို့ မှာ အသက်တမ်းကို မဟောမူ၍ "**ဒေဝဒူတသုတ်**"တို့၌လည်း ကံသာ ပမာဏ ဟု ဟောတော်မူပြီး၍[၃] မဟာအဝီစိငရဲကြီး၏ အရံဖြစ်သော အဗ္ဗုဒငရဲပြည် အစရှိသော ဆယ်ပြည်ထောင်သော ငရဲတို့၌ အသက် တမ်းကို ဟောတော်မူပြန်သတည်း။

၁-၂။ ဋီကာကျော်၊ နှာ-၁၆၆။ သမ္မော အဋ္ဌကထာ၊ နှာ-၅၀၄။

၃။ ဥပရိပဏ္ဏာသပါဠိတော်၊ ဒေဝဒူတသုတ်၊ နှာ-၂၂၀။ အင်္ဂုတ္တိုရ်၊ ပဥ္စမတွဲ တိကနိပါတ်၊ ဒေဝဒူတသုတ်၊ နှာ-၁၃၉။

www.dhammaransi.com

ဆယ်ပြည်ထောင် ငရဲသက်တမ်း။ ။ဆယ်ပြည်ထောင်ဆိုသည်ကား—

၁။ အဗ္ဗုဒ ငရဲ

၂။ နိရဗ္ဗုဒ ငရဲ

၃။ အဗဗ ငရဲ

၄။ အဟဟ ငရဲ

၅။ အဋ္ဋ ငရဲ

၆။ ကုမုဒ ငရဲ

၇။ သောဂန္ဓိက ငရဲ

၈။ ဥပ္ပလ ငရဲ

၉။ ပုဏ္ဍရိက ငရဲ

၁၀။ ပဒုမ ငရဲ

ဤ ၁၀-ပါးတို့တည်း။

ထိုဆယ်ပါးတို့၌ အသက်တမ်းကို ဤသို့ ဟောတော်မူ၏။

အဗ္ဗုဒ ငရဲသက်တမ်း စသည်။ ။နှမ်းအတင်း ရှစ်ဆယ်ပုံမှ အနှစ်တရာလျှင် နှမ်းတစေ့ကျ ယူ၍ပစ်သည်ရှိသော် နှမ်းအတင်း ရှစ်ဆယ်ပုံသည် အလျင်အမြန် ကုန်လေရာ၏၊ အဗ္ဗုဒငရဲ၏ အသက်တမ်းမူကား မကုန်လေရာ၊ ဤကား အဗ္ဗုဒငရဲ၏ အသက်တမ်း တည်း။

နှမ်းတတင်း၌ရှိ နှမ်းစေ့အရေအတွက်။ ။နှမ်းတတင်း၌ နှမ်းစေ့ပေါင်း ကုဋေလေးရာနှင့် ကိုးကုဋေ ခြောက်သိန်းရှိ၏၊ ထိုအဗ္ဗုဒငရဲ၏ အသက်တမ်းမှာ အဆင့်ဆင့်အားဖြင့် အဆနှစ်ဆယ်စီ တိုးပွါး၍ သွားကုန်သည်ရှိသော် နိရဗ္ဗုဒ အစရှိကုန်သော

www.dhammaransi.com

ကိုးဘုံသော ငရဲတို့၏ အသီးအသီးသော အသက်တမ်း ဖြစ်၏၊ ဤသို့ ဟောတော်မူ၏[၁]။

ငရဲခန်းအမြွက် ပြီး၏။

ပြိတ္တာ အသုရကာယ်တို့ သက်တမ်း

ပြဆိုခဲ့ပြီးသော နည်းအားဖြင့် ငရဲဘုံတို့၌ ယေဘုယျ အသက်တမ်း ထင်သေး၏၊ ပြိတ္တာတို့ဘုံ, အသုရကာယ်တို့ဘုံ၌မူကား ယေဘုယျ အသက်တမ်းဟူ၍ပင် မရှိပြီ။

ရှစ်သောင်းလေးထောင်သော ပြိတ္တာ။ ။မရှိပုံကား—ဤကမ္ဘာမှ ပြန်၍ရေသည်ရှိသော် ၉၂-ကမ္ဘာ မြောက်၌ ဖုဿမြတ်စွာဘုရားလက်ထက်၌ အတူတကွ တကြိမ် ပြုကြသော အကုသိုလ်ကံကြောင့် ထိုဘဝမှ စ၍ ဘဝအဆက်ဆက် ကမ္ဘာအဆက်ဆက် ငရဲ၌ အဖန်ဖန် ကျရောက်၍ နေကြကုန်သော ရှစ်သောင်းလေးထောင်မျှလောက်ကုန်သော ပြိတ္တာတို့သည် ဤကမ္ဘာ၌လည်း ကမ္ဘာဦးမှ စ၍ ငါတို့ မြတ်စွာဘုရား လက်ထက်တိုင်အောင် အစာ ရေစာ ဟူ၍ အဏုမြူမျှ မတွေ့ရဘဲ အမြဲငတ်မွတ်ဆာလောင်သော ကိုယ်ရှိကြကုန်သည် ဖြစ်၍ ကြီးစွာသော ဒုက္ခကို ခံနေကြရကုန်၏၊ ငါတို့မြတ်စွာဘုရား လက်ထက်မှာမှ ကျွတ်လွတ်ကြလေကုန်၏။

စပါးကြီးမြွေ ပြိတ္တာ။ ။အရှင်ပစ္စေကဗုဒ္ဓါ၏ ကျောင်းကို မီးတိုက်မှုကြောင့် အဝီစိငရဲ၌ အန္တရကပ်ပတ်လုံး ခံပြီး၍ ဂိဇ္ဈကုဋ်တောင်၌ ဖြစ်၍နေသော စပါးကြီးမြွေ ပြိတ္တာသည် ရှိ၏။

ထိုပြိတ္တာ၏ ကိုယ်သည် ၂၅-ယူဇနာ ရှိ၏၊ ဦးခေါင်းကား လူ၏ ဦးခေါင်းတည်း၊ မီးတောက် မီးလျှံတို့သည် ဦးခေါင်းမှထ၍ အမြီးဖျား

၁။ သဂါထာဝဂ္ဂ၊ဗြဟ္မာသံယုတ်၊ကောကာလိကသုတ်၊ နှာ-၁၅၃-၄။အင်္ဂုတ္တိုရ်ပါဠိတော်၊ ဒသကနိပါတ်၊ ကောကာလိကသုတ်၊နှာ-၃၉၅။ သုတ္တနိပါတပါဠိတော်၊ ကောကာလိကသုတ်၊နှာ-၃၈၁။

www.dhammaransi.com

တိုင်အောင် လောင်ကုန်၏၊ အမြီးမှထ၍ ဦးခေါင်းတိုင်အောင် လောင်ကုန်၏၊ ဦးခေါင်း အမြီး နှစ်ဌာနမှစ၍ အလယ်၌ ပေါင်းဆုံကြကုန်၏၊ အလယ်မှထ၍ ဦးခေါင်းအမြီးတိုင်အောင် လောင်ကုန်၏၊ နွေရာသီ၌ တောင်ရိုးကြီးတလျှောက်လုံးကို မီးလောင်၍နေသကဲ့သို့ ထင်၏၊ ပကတိမျက်စိအားဖြင့်ကား မြင်ကောင်းသည် မဟုတ်၊ ဒိဗ္ဗစက္ခုမျက်စိဖြင့်သာ မြင်ကောင်း၏၊ ဤပြိတ္တာသည်လည်း အဘယ်အခါမှ ကျွတ်လွတ်မည်ဟု အပိုင်းအခြားမရှိ[၁]။

ကျီး ပြိတ္တာ။ ။ထိုအတူ ၂၅-ယူဇနာရှိသော ကျီးပြိတ္တာသည်လည်း ရှိ၏၊ ထိုပြိတ္တာအားလည်း ကျွတ်လွတ်ရာသော နှစ်အပိုင်းအခြားမရှိသေး[၂]။

သဋ္ဌိကူဋ ပြိတ္တာ။ ။ထိုအတူ အလျှံပြောင်ပြောင် တောက်လောင်ကုန်သော ခြောက်သောင်းမျှလောက်ကုန်သော သံတူ သံတင်းပုတ်တို့သည် ဦးခေါင်း၌ အမြဲ ထတုံကျတုံဖြစ်၍ နေကုန်သဖြင့် ဦးခေါင်းသည် အမြဲကွဲချည် ပကတိဖြစ်ချည် ဖြစ်၍နေသော သဋ္ဌိကူဋ ပြိတ္တာသည်လည်း ရှိ၏၊ ဤပြိတ္တာသည်လည်း ကျွတ်လွတ်ရာသော အပိုင်းအခြား မရှိသေး[၃]။

ဤသို့အစရှိသည်ဖြင့် ပြိတ္တာမျိုးတို့သည် အသင်္ချေယျ အနန္တများပြားကုန်၏၊ ကျမ်းဂန်တို့၌လည်း ပြိတ္တာတို့ကို ပြဆိုသော အရာသည် ငရဲတို့ကို ပြဆိုသော အရာထက် ကျယ်ဝန်း၏၊ များပြား၏၊ "ပေတဝတ္ထုကျမ်း"ဟူ၍ ပါဠိတော်တကျမ်း အသီးထွက်၏၊ "လက္ခဏသံယုတ်"ဟူ၍ သံယုတ်တပါး အသီးထွက်၏၊ ကျယ်အံ့စိုး၍ ဤစာအုပ်၌ မထုတ်လိုက်ပြီ။

အသုရကာယ် အမျိုးမျိုး

အသုရကာယ်မျိုးသည်လည်း—

၁။ ဝိနိပါတိက အသုရကာယ်မျိုး

၁-၂။ ဓမ္မပဒအဋ္ဌကထာ၊ ဒု-တွဲ၊ အဟိပေတဝတ္ထု၊ နှာ-၃၂၀-၁။

၃။ ဓမ္မပဒအဋ္ဌကထာ၊ ဒု-တွဲ၊ သဋ္ဌိကူဋပေတဝတ္ထု၊ နှာ-၃၂၃-၄။

www.dhammaransi.com

၂။ ကာလကဉ္စိက အသုရကာယ်မျိုး

၃။ လောကန္တရိက် အသုရကာယ်မျိုး စသည်ဖြင့် များပြား၏။

ထိုအသုရကာယ်မျိုးတို့တွင် —

ဝိနိပါတိက အသုရကာယ်မျိုး။ ။ဝိနိပါတိက အသုရကာယ်မျိုးဆိုသည်ကား လောက၌ ဘီလူး သံဘက် အစိမ်း သူရဲ တစ္ဆေ မြေဘုတ် အစရှိသည်ဖြင့် ခေါ်ဝေါ်ကြကုန်သော နတ်ယုတ်နတ်ညံ့တို့ကို ဆိုသတည်း။

ထိုသူတို့သည်လည်း နေရာဘုံဗိမာန်ဟူ၍ မရှိကြကုန်မူ၍ သစ်ပင် တော ချုံ အစရှိသည်တို့ကို အမှီပြု၍ နေကြကုန်၏၊ လူတို့စွန့်ပစ်အပ်သော ထမင်းသိုး ဟင်းသိုး နှပ် တံတွေး ကိုယ်ဝန်အညစ်အကြေး စသည်တို့ကို ရှာကြံ၍ စားသောက်ကြရကုန်၏၊ အလွန်ကြုံလှီသော ကိုယ်ရှိကြကုန်၏၊ ထိုသူတို့လည်း အသက်အပိုင်းအခြား မရှိကြကုန်၊ စာတုမဟာရာဇ်ဘုံ၌ အကျုံးဝင်ကုန်၏၊ မြေအပြင်၌ အသင်္ချေယျ အနန္တ များပြားကုန်၏[၁]။

ကာလကဉ္စက အသုရကာယ်မျိုး။ ။ကာလကဉ္စိက အသုရကာယ်မျိုးဆိုသည်ကား သုံးဂါဝုတ်မျှလောက်သော အတ္တဘောရှိ၏၊ အလွန်နည်းသော အသားအသွေး ရှိသည်ဖြစ်၍ အရိုးအရေမျှသာ ရှိရကား သစ်ရွက်ခြောက်နှင့်တူသော အလားရှိ၏၊ ပုဇွန်တို့၏မျက်စိကဲ့သို့ မျက်လုံးအိမ်မှထွက်ကုန်၍ ဦးခေါင်းထိပ်၌တည်သော မျက်စိရှိကုန်၏၊ ခံတွင်းပေါက်သည်လည်း ဦးခေါင်းထိပ်၌ပေါက်၏၊ အပ်နဖားပေါက်မျှသာရှိ၏၊ ဤကဲ့သို့သော ပြိတ္တာမျိုးတို့ကို ကာလကဉ္စိက အသုရကာယ်မျိုးခေါ်သည်၊ ထိုအသုရကာယ်မျိုးသည်လည်း အသင်္ချေယျ အနန္တ များပြား၏[၂]။

၁။ ဒီဃနိကာယ်၊ မဟာဝဂ္ဂအဋ္ဌကထာ၊ နှာ-၁၀၀။ အင်္ဂုတ္တိုရ်အဋ္ဌကထာ၊ တ-တွဲ၊ သတ္တနိပါတ်၊ နှာ-၁၆၃။

၂။ ဒီဃနိကာယ်၊ ပါထိကဝဂ်အဋ္ဌကထာ၊ နှာ-၅။

www.dhammaransi.com

လောကန္တရိက် အသုရကာယ်မျိုး။ ။လောကန္တရိက် အသုရကာယ်မျိုး ဆိုသည်ကား လောကန္တရိက် ငရဲသူတို့ကို ဆိုသတည်း၊ သုံးဂါဝုတ်မျှလောက်သော အတ္တဘောရှိကုန်၏၊ စကြာဝဠာသုံးခုတို့၏ ပေါင်းဆုံရာ၌ အကျယ်အားဖြင့် ယူဇနာရှစ်ထောင်ရှိသော လောကဓာတ်အပေါက်ကြီးသည်ရှိ၏၊ အောက်၌ ကမ္ဘာကိုခံသောရေသို့ဆိုက်၏၊ အခါခပ်သိမ်း မှောင်အတိမိုက်၏၊ ထိုလောကဓာတ်အပေါက်တို့၌ စကြာဝဠာတံတိုင်းတို့၌ ထိုသတ္တဝါတို့သည် လင်းနို့တို့ကဲ့သို့ တွဲရရွဲ ဆွဲ၍နေကြရကုန်၏။

အချင်းချင်းထိခိုက်ကြသဖြင့်၎င်း, အလွန်အေးမြလှစွာသော လေတို့၏ တိုက်ခြင်းဖြင့်၎င်း အညှာမှ ပြတ်ကြွေကုန်သော သစ်သီးတို့ကဲ့သို့ စကြာဝဠာတံတိုင်းမှ လွတ်ကြွေ၍ ကမ္ဘာကိုခံသောရေ၌ ကျလေကုန်၏၊ ကျကာမတ္တမျှ ဖြစ်ကုန်၍သာလျှင် အလွန်ငန်မှု အေးမှုတို့ကြောင့် ရေ၌ ကျကုန်သော ဆားခဲတို့ကဲ့သို့ မြွမြွကြေမွကုန်၍ စကြာဝဠာတံတိုင်း၌ ဖြစ်မြဲတိုင်း အဖန်တလဲလဲ ဖြစ်ရကုန်၏၊ အသချေ်ယျ အနန္တ များပြားကုန်၏၊ အသက်တမ်းဟူ၍ မရှိကုန် [၁]။

တိရစ္ဆာန်တို့ကား ထင်ရှားကုန်ပြီ။

ငရဲ,တိရစ္ဆာန်,ပြိတ္တာ,အသုရကာယ်တို့ကို အမြွက်မျှ ပြဆိုချက် ပြီး၏။

အပါယ်ဘုံတို့သည် ပုထုဇဉ်သတ္တဝါတို့၏စိတ်မှ ဖြစ်ပုံ

အမြွက်အားဖြင့် ပြဆိုအပ်ကုန်ပြီးသော ငရဲကြီး ရှစ်ပြည်ထောင်တို့မှစ၍ လောကန္တရိက် အသုရကာယ် အဆုံးရှိကုန်သော အလုံးစုံသော အပါယ်ဘုံအနန္တတို့သည် အဘယ်မှ ဖြစ်ပွါးကုန်သနည်းဟူမူကား—

ဇမ္ဗူဒိပါကျွန်းအပြင်၌ ခပ်သိမ်းသော မြစ်ကြီး မြစ်ငယ်တို့သည် ဟိမဝန္တာမှ ထွက်ကုန်သကဲ့သို့ သတ္တဝါအပေါင်းတို့၏စိတ်မှ ဖြစ်ပွါးကုန်၏။

၁။ ဒီဃနိကာယ်၊ မဟာဝဂ္ဂအဋ္ဌကထာ၊ နှာ-၂၆။

www.dhammaransi.com

နိယာမအဖြစ်သို့ဆိုက်အောင် ပြုပြင်၍ထားအပ်သော အရိယာပုဂ္ဂိုလ်တို့၏စိတ်ကို ချန်လှပ်၍ ခပ်သိမ်းသော လူ နတ် ဗြဟ္မာ သတ္တဝါတို့စိတ်မှ ဖြစ်ပွါးကုန်၏ ဟူလို။

ထို လူ နတ် ဗြဟ္မာ သတ္တဝါအပေါင်းတို့တွင် တယောက် တယောက်သော သတ္တဝါ၏စိတ်သည် ထို အလုံးစုံသော အပါယ်ဘုံ အနန္တတို့နှင့် အခြားမရှိ တပြင်တည်း တစပ်တည်း ဆက်နွယ်လျက် တည်၏၊ မကောင်းမှု၌ မွေ့လျော်ခြင်းသည် ခပ်သိမ်းသော သတ္တဝါတို့၏ စိတ်၏ ပကတိ သဘောတည်း။

ထို့ကြောင့် သံသရာ၌ ကျင်လည်ကြကုန်သော သတ္တဝါတို့အား ဒိဋ္ဌိ အမှောက်အမှား၊ ဒုစ္စရိုက်အမိုက်အမဲတို့ကို အသက်ထက်ဆုံး လိုက်စား၍ ကုန်ခဲ့ရသော ဘဝတို့သည်သာ အလွန် များပြားကုန်၏။

ပြုခဲ့သည့် ဒုစ္စရိုက်အနန္တ။ ။ပြဆိုခဲ့ပြီးသော အပါယ်ဘုံ အနန္တတို့သို့ ပစ်ချရန်ဒုစ္စရိုက်ကံဟောင်းတို့သည် တယောက်တယောက်သော သတ္တဝါ၏ စိတ်သန္တာန်တွင် အနန္တပါရှိလျက် နေကြကုန်၏။

အချိန်မရွေး သေနိုင်ခြင်း။ ။သေခြင်းသဘောမည်သည်လည်း ခပ်သိမ်းသော ဘဝတို့၌ ပဋိသန္ဓေနေသည်မှ စ၍ အစဉ် အမြဲ ပါရှိ၍ နေ၏၊ ဘယ်နာရီမှာမဆို သေနိုင်၏၊ မသေနိုင်သော နာရီဟူ၍ မရှိ၊ သေခဲ့လျှင်လည်း ထိုကံဟောင်းတို့အတွက် ပြဆိုခဲ့ပြီးသော အပါယ်ဘုံ အနန္တတို့တွင် ဘယ်အပါယ်ဘုံမှာမဆို ခဏခြင်း ကျရောက်နိုင်ကြကုန်၏၊ မကျရောက်နိုင်သော အပါယ်ဘုံဟူ၍ တစုံတခုမျှ မရှိ။

ဤသို့လျှင် ခပ်သိမ်းသော သတ္တဝါတို့၏စိတ်သည် ပြဆိုခဲ့ပြီးသော အပါယ်ဘုံ အနန္တတို့နှင့် အခြားမရှိတပြင်တည်း တစပ်တည်း ဆက်နွယ်၍ နေကြပုံကို သိအပ်၏။

ပစ်မြှောက်လိုက်သော အုတ်ကျောက် ဥပမာ ကောင်းကင်၌ ပစ်မြှောက်ကုန်သော အသိန်းမကသော အုတ်ကျောက် လှံ့ဘံတို့သည်၎င်း၊ လေဟုန်ဖြင့်မြှောက်တင်အပ်ကုန်သော အသိန်း

www.dhammaransi.com

မကသော သစ်ကိုင်း သစ်ခက် သစ်ရွက်တို့သည်ရင်း အောက်မြေအပြင်တို့နှင့် အခြားမရှိ တပြင်တည်း တစပ်တည်း ဆက်နွယ်လျက် နေကြကုန်၏၊ ပစ်မြှောက်မှုဟူသော ပြုပြင်မှု အဟုန် လေအဟုန် ကုန်သည်နှင့်တပြိုင်နက် မြေအပြင်မှာချည်း ကျရောက်လာကြရကုန်၏။

ဥပမာ ဥပမေယျ နှိုးနှော့ပြချက်

၁။ လူ့ဘုံ နတ်ဘုံ ဗြဟ္မာဘုံသည် ကောင်းကင်နှင့် တူ၏။

၂။ အပါယ်လေးဘုံကြီးသည် မြေပြင်ကြီးနှင့် တူ၏။

၃။ လူ့ခန္ဓာ, နတ်ခန္ဓာတို့သည် ပစ်မြှောက်အပ်ကုန်သော အုတ်ကျောက် လုံးတံတို့နှင့် တူကုန်၏။

၄။ ဒါန သီလမှု အစရှိသော ပြုပြင်မှုအဟုန်သည် ပစ်မြှောက်သော လက်အဟုန်နှင့် တူ၏။

၅။ ဗြဟ္မာ့ခန္ဓာတို့သည် သစ်ကိုင်း သစ်ခက် သစ်ရွက်တို့နှင့် တူ၏။

၆။ ဈာနဘာဝနာ[၁]ဟူသော ပြုပြင်မှုအဟုန်သည် လေဟုန်နှင့် တူ၏။

ဤဥပမာအတိုင်း အနမတဂ္ဂ သံသရာတလျှောက်ကြီး မြင်လေ။

ဥပမာ ဥပမေယျတို့ကို စိစစ်ဝေဘန်ချက်

အဘယ့်ကြောင့် ထိုဝတ္ထုသည် ကောင်းကင်၌ အမြဲ မနေနိုင်ကြကုန်သနည်းဟူမူကား—

ကောင်းကင်သို့ တက်မှု နေမှုသည် ထိုဝတ္ထုတို့၏ ပကတိ သဘောမဟုတ်၊ ထိုဝတ္ထုတို့၏ ပကတိအစွမ်း မဟုတ်၊ ထိုဝတ္ထုတို့မှာ ကောင်းကင်သို့ ပျံတက်နိုင်သော အစွမ်းဟူ၍ မြူမျှ မရှိ၊ ကောင်းကင်သို့ ပျံတက်နိုင်

၁။ ဈာနဘာဝနာ=ပထဝီ ကသိုဏ်း စသော အာရုံမျိုးတို့၌ စိတ်ကို တည်ကြည် ငြိမ်သက်စွာထား၍ ရှုမှု။ ဝါ၊ စူးစူးစိုက်စိုက် ရှုမှု။

www.dhammaransi.com

သော အစွမ်းသတ္တိမှ ဆိတ်ကင်းကြကုန်၏၊ ကောင်းကင်၌ တည်နေနိုင်သော အစွမ်းသတ္တိမှ ဆိတ်ကင်းကြကုန်၏၊ လက်ဟုန် လေဟုန်တို့၏ အစွမ်းကြောင့်သာ ကောင်းကင်သို့ တက်ကြလေကုန်၏၊ အောက်သို့ကျမှု မြေ၌စုမှုသည်သာလျှင် ထိုဝတ္ထုတို့၏ ပကတိ သဘော ဖြစ်၏။

ထို့ကြောင့် လက်ဟုန် လေဟုန်ကုန်လျှင် ထိုဝတ္ထုတို့သည် ကောင်းကင်၌ မျက်တောင်တခတ်မျှ မတည်တံ့နိုင်ကြကုန်မူ၍ မိမိတို့ ဇာတိသဘော အရင်းအတိုင်း အလျှင်အမြန် ကျလျှောကြကုန်၍ မြေအပြင်၌ အသက်ရှည်သမျှ တည်နေကြကုန်၏။

ဤဥပမာအတိုင်း အနမတဂ္ဂသံသရာ၌ လူ့ခန္ဓာ နတ်ခန္ဓာ ဗြဟ္မာ့ခန္ဓာတို့၏ သင်္ခါရမျိုးဖြစ်ပုံ, အနိစ္စမျိုးဖြစ်ပုံ, ဒုက္ခမျိုးဖြစ်ပုံ,အနတ္တမျိုးဖြစ်ပုံကို ထင်လေ မြင်လေ။

ယခုအခါ၌“နိယာမအဖြစ်သို့ ရောက်အောင် ပြုပြင်၍ ထားအပ်သော အရိယာတို့၏ စိတ်ကို ချန်လှပ်၍” ဟူသော စကား၌—

သင်္ခါရ ၂-မျိုး။ ။သင်္ခါရဆိုသည်ကား စိတ်ကို ပြုပြင်မှုတည်း၊ ထိုစိတ်ကို ပြုပြင်မှုသည်—

၁။ အခိုက်အတန့် တဒင်္ဂ တနပ်စာအနေနှင့် ပြုပြင်မှု

၂။ နိယာမအဖြစ်သို့ရောက်အောင် ပြုပြင်မှုဟူ၍ နှစ်ပါးရှိ၏၊

စိတ်၏ အရည်အရောင် ၃-ပါး။ ။စိတ်ကို ဖြူစင်စေတတ်သော အရည်အရောင်သည် သီလ, သမာဓိ, ပညာဟူ၍ သုံးပါးရှိ၏။

စိတ်၏ အညစ်အကြေး ၃-ပါး။ ။စိတ်ကို ညစ်နွမ်းစေတတ်သော အညစ်အကြေးသည် ဒိဋ္ဌိ,ကာမ,အဝိဇ္ဇာဟူ၍ သုံးပါး ရှိ၏။

www.dhammaransi.com

ဘုံ ၃-ဆင့်။　။ထိုသုံးပါးတို့တွင်လည်း တပါးတပါး၌—

၁။ အနုသယဘုံ

၂။ ပရိယုဋ္ဌာနဘုံ

၃။ ဝီတိက္ကမဘုံ

ဟူ၍ ဘုံသုံးဆင့် ရှိ၏။

အနုသယဘုံ　၁။ စိတ်သန္တာန်၌ အစဉ်အမြဲ ကိန်းဝပ်၍ နေသော အညစ်အကြေး သုံးပါးသည် အနုသယဘုံ မည်၏။

ပရိယုဋ္ဌာနဘုံ　၂။ အာရုံခိုက်မှုရှိသောအခါ၌ မနောကံကိစ္စနှင့် ထကြွ၍ လာသော အညစ်အကြေးကြီး သုံးပါးသည် ပရိယုဋ္ဌာနဘုံ မည်၏။

ဝီတိက္ကမဘုံ　၃။ ထိုထက် ခက်ထန်သောင်းကျန်းခြင်းသို့ ရောက်သဖြင့် ဝစီကံကိစ္စ, ကာယကံကိစ္စတို့နှင့် ထကြွလှုပ်ရှား၍ လာသော အညစ်အကြေးကြီး သုံးပါးသည် ဝီတိက္ကမဘုံ မည်၏။

ဒိဋ္ဌိဘုံ သုံးဆင့်, ကာမဘုံ သုံးဆင့်, အဝိဇ္ဇာဘုံ သုံးဆင့် ဖြစ်၏။

ဒိဋ္ဌိနု, ဒိဋ္ဌိလတ်, ဒိဋ္ဌိကြမ်း၊ ကာမနု, ကာမလတ်, ကာမကြမ်း၊ အဝိဇ္ဇာနု အဝိဇ္ဇာလတ်, အဝိဇ္ဇာကြမ်း ဟူလိုသည်။

ထိုသုံးပါးတို့တွင်—

ကာယကံ ဝစီကံဟူသော အကြမ်းသည် မနောကံဟူသော အလတ်မှ ဖြစ်ပွါး၏။

မနောကံဟူသော အလတ်သည် စိတ်သန္တာန်၌ အစဉ်အမြဲ ကိန်းဝပ်၍ နေသော အနုမျိုးမှ ဖြစ်ပွါး၏။

အလတ် အကြမ်းတို့ကို ပယ်ရှားသော်လည်း အနုမျိုးမပြတ်က တဒင်္ဂ တနပ်စာမျှသာ ပယ်ရှားနိုင်၏၊ မကြာမီ အလတ် အကြမ်း ဖြစ်ပွါး၍

www.dhammaransi.com

လာ၏၊ အနုသျှိုးကို အကုန်အစင် နုတ်ပယ်၍ ပစ်ခဲ့သည်ရှိသော် အလတ် အကြမ်းတို့သည် တရံတဆစ်မျှ မဖြစ်လာကြကုန်ပြီ။

စိတ်ကို ပြုပြင်မှု။ ။သတ္တဝါတို့၌ စိတ်ကိုပြုပြင်မှု ဆိုသည်ကား စိတ်၌ ရှိသော ဒိဋ္ဌိ ကာမ အဝိဇ္ဇာဟူသော အညစ်အကြေး ကြီးသုံးပါးကို ပယ်သတ်၍ စိတ်၌ သီလ သမာဓိ ပညာဟူသော အရည် အရောင်ကြီး သုံးပါးကို တည်ထောင်မှုပေတည်း။

သီလအရောင် တည်ထောင်မှု။ ။ထိုသုံးပါးတို့တွင်——

၁။ ဒိဋ္ဌိကို စိတ်သန္တာန်တွင် အကုန်အစင် မျိုးပြတ်အောင် ပယ်သတ် နိုင်မှ သီလသည် စိတ်သန္တာန်၌ နိစ္စနိယာမအဖြစ်ဖြင့် တည်နိုင်၏။

ဒိဋ္ဌိကို အကုန်အစင် မျိုးပြတ်အောင် မပယ်မသတ်မူ၍ ရသေ့ သူတော်ကောင်း, ရဟန်းသူတော်ကောင်း ပြုလုပ်၍နေသော်လည်း တဒင်္ဂ သီလ, တနပ်စာသီလမျှသာ ဖြစ်နိုင်၏၊ ယခုဘဝ၌သော်ရင်း, နောက်နောက် ဘဝ၌သော်ရင်း တံငါ မုဆိုး သူခိုး ထားပြ ပါပ အလဇ္ဇီအဖြစ်သို့ မချွတ် ရောက်မြဲ ရောက်ရပြန်၏။

သမာဓိအရောင် တည်ထောင်မှု ၂။ ကာမကို စိတ်သန္တာန်တွင် အကုန် အစင် မျိုးပြတ်အောင် ပယ်သတ် နိုင်မှ သမာဓိသည် စိတ်သန္တာန်၌ နိစ္စနိယာမအဖြစ်ဖြင့် တည်နိုင်၏။

ကာမကို အကုန်အစင် ပြတ်တဲ့အောင် မပယ်မသတ်မူ၍ ရသေ့ဈာန္ဓေ ကြီး, ရဟန်းဈာန္ဓေကြီး, ဈာန်ပုဂ္ဂိုလ်ကြီး ပြုလုပ်၍နေသော်လည်း တဒင်္ဂ တနပ်စာ သမာဓိမျှသာ ဖြစ်နိုင်၏၊ ယခုဘဝ၌သော်ရင်း, နောက်နောက် ဘဝ၌သော်ရင်း သားမယားအာရုံ ကာမဂုဏ်အိုးကြီးအဖြစ်သို့ မချွတ် ရောက်မြဲ ရောက်ပြန်၏။

ပညာအရောင် တည်ထောင်မှု ၃။ အဝိဇ္ဇာကို စိတ်သန္တာန်တွင် အကုန် အစင် မျိုးပြတ်အောင် ပယ်သတ်နိုင်မှ ပညာသည် စိတ်သန္တာန်၌ နိစ္စနိယာမအဖြစ်ဖြင့် တည်နိုင်၏။

www.dhammaransi.com

အဝိဇ္ဇာမပယ်က အန္ဓဗာလ ဖြစ်ရပြန်ခြင်း။ ။အဝိဇ္ဇာကို အကုန်အစင် မျိုးပြတ်အောင် မပယ် မသတ်မှု၍ ရသေ့ပညာရှိ, ရဟန်းပညာရှိ, လူပညာရှိ, နတ်ပညာရှိ ပဏ္ဍိတ အမော် တိုင်းကျော်ပြည်ကျော် ပြုလုပ်၍နေသော်လည်း တဒင်္ဂ တနပ် စာမျှသာ ဖြစ်နိုင်၏၊ ယခုဘဝ၌သော်၎င်း,နောက်နောက်ဘဝ၌သော်၎င်း အရှေ့ အနောက် တောင်မြောက်ကိုမျှ မသိတတ်သော အန္ဓဗာလအဖြစ်သို့ မချွတ်ရောက်မြဲ ရောက်ရပြန်၏။

ဤအရာတွင် ဒိဋ္ဌိကို မျိုးပြတ်အောင် ပယ်သတ်နိုင်ပေလျှင် ဒိဋ္ဌိနှင့် ယှဉ်သော ကာမအဝိဇ္ဇာတို့လည်း မျိုးပြတ်ကုန်တော့သည်။

ကာမကို ပြတ်အောင် ပယ်နိုင်ပေလျှင် ကာမနှင့်ယှဉ်သော အဝိဇ္ဇာ လည်း မျိုးပြတ်တော့သည်။

ဒိဋ္ဌိမျိုးပြတ်ခဲ့လျှင် သစ္စာလေးပါးတို့၌ တွေဝေသော အဝိဇ္ဇာပင် မရှိ ပေပြီ။ အနည်းငယ် ဖုံးလွှမ်းခြင်း မကင်းရုံမျှသာ ကျန်ရှိလေသည် ဟူ၍မှတ်။

ဘုရားရှင်တို့ဉာဏ်တော်အရာသာ။ ။ဤသတ္တဝါ အပေါင်းတို့သည်ကား ပကတိသဘောအားဖြင့် မကောင်းမှုဒုစ္စရိုက် အမိုက်အမဲတို့၌ အမြဲမွေ့လျော်ခြင်း အလေ့ရှိသော မိမိတို့၏ စိတ်ကို သီလ သမာဓိ ပညာတို့၌ နိစ္စနိယာမအဖြစ်သို့ ရောက်လေအောင် ဘယ်လိုကျင့်၍ ဘယ်တရားကို ပယ်ရှားရသည်ဟူ၍ပင် မသိနိုင်ကြကုန်။ ထို့ကြောင့် သတ္တဝါတို့၏စိတ်ကို ကောင်းမြတ်သောအဖို့၌ နိစ္စနိယာမ ဖြစ်၍ အစဉ်ထာဝရ တည်လေအောင် ပြုလုပ်မှုသည် မြတ်စွာဘုရားတို့၏ ဉာဏ်တော်အရာသာ ဖြစ်၏။

ဘုရားရှင်တို့၏ သာသနာ။ ။လောက၌ မြတ်စွာဘုရားတို့၏ ပွင့်မှုမည်သည် ဤနိစ္စနိယာမလမ်းကို ဖွင့်ခြင်းငှါ ပွင့်ရ၏၊ ထို့ကြောင့် မြတ်စွာဘုရားတို့၏ သာသနာဆိုသည်ကား သံသရာ၌ သူသူငါငါ သတ္တဝါတို့သန္တာန်ဝယ် အဖန်ဖန် ဖြစ်ခဲ့ဘူးကြသော သီလ, သမာဓိ, ပညာမျိုးကို ဆိုသည်မဟုတ်၊ ယခုဘဝမှစ၍ နောက်ဘဝ

www.dhammaransi.com

အဆက်ဆက် ကမ္ဘာအဆက်ဆက် တရံတဆစ်မျှ ပျက်ကွက်ခြင်းမရှိဘဲ နိစ္စနိယာမအဖြစ်သို့ ရောက်သော သီလ, သမာဓိ, ပညာကိုသာလျှင် မြတ်စွာဘုရားတို့၏ သာသနာဟူ၍ ဆိုအပ်၏။

အာဇီဝဋ္ဌမကသီလ ၂-မျိုး။ ။အာဇီဝဋ္ဌမကသီလသည်—

ယခုဘဝ၌ သက္ကာယဒိဋ္ဌိချုပ်ငြိမ်းခြင်းသို့ မဆိုက်သော အာဇီဝဋ္ဌမက သီလ

ယခုဘဝ၌ သက္ကာယဒိဋ္ဌိချုပ်ငြိမ်းခြင်းသို့ ဆိုက်သော အာဇီဝဋ္ဌမက သီလ ဟူ၍ နှစ်မျိုးရှိ၏။

ထိုနှစ်မျိုးတို့တွင်—

၁။ သက္ကာယဒိဋ္ဌိ ချုပ်ငြိမ်းခြင်းသို့ မဆိုက်သော အာဇီဝဋ္ဌမကသီလ သည် တဒင်္ဂသီလသာ ဖြစ်၏၊ တနပ်စာ သီလသာဖြစ်၏၊-မြတ်စွာဘုရား တို့၏ သာသနာအစစ် မဟုတ်။

၂။ သက္ကာယဒိဋ္ဌိ ချုပ်ငြိမ်းခြင်းသို့ ဆိုက်သော (အာဇီဝဋ္ဌမက) သီလသည်သာလျှင် မြတ်စွာဘုရားတို့၏ သာသနာအစစ် ဖြစ်၏။ ဤသို့ စသည်ဖြင့် ခွဲ၍သိလေ။

လက္ခဏာရေး ၃-ပါးကို အားထုတ်ရခြင်း။ ။မြတ်စွာဘုရား သာသနာ တော်တွင်း၌ ကြုံကြိုက်ကြ ရကုန်သော သူတို့သည်ကား နိစ္စနိယာမအဖြစ်သို့ရောက်၍ မြတ်စွာဘုရား တို့၏ သာသနာအစစ်ဖြစ်သော သီလ သမာဓိ ပညာကို ရကြခြင်း အကျိုးငှါ သက္ကာယဒိဋ္ဌိကို ပယ်သတ်မှုဟု ဆိုအပ်သော အနိစ္စ ဒုက္ခ အနတ္တ လက္ခဏာရေးသုံးပါးတို့ကို အားထုတ်ကြရကုန်၏။

သာသနာကွယ်သောဘဝ မရှိသူ။ ။ထို လက္ခဏာရေး သုံးပါးတို့တွင် လည်း—

၁။ အနိစ္စလက္ခဏာသည် လိုရင်းပဓာန ဖြစ်၏။

၂။ အနိစ္စလက္ခဏာ ကောင်းစွာ ထင်မြင်ခဲ့လျှင် အနတ္တလက္ခဏာ ထင်မြင်တော့သည်။

www.dhammaransi.com

၃။ အနတ္တလက္ခဏာ ကောင်းစွာ ထင်မြင်ခဲ့လျှင် သက္ကာယဒိဋ္ဌိ ချုပ်ငြိမ်းတော့သည်။

၄။ သက္ကာယဒိဋ္ဌိချုပ်ငြိမ်းခဲ့လျှင် ချုပ်ငြိမ်းသည်နှင့် တပြိုင်နက် ထိုသူတို့လည်း ပုထုဇဉ်အဖြစ်မှ ကျွတ်လွတ်ကြကုန်၍ အရိယာသူမြတ်အဖြစ်သို့ ရောက်ကြလေကုန်၏။

၅။ လောကီဘုံသားအဖြစ်မှ ကျွတ်လွတ်ကြကုန်၍ လောကုတ္တရာဘုံသားအဖြစ်သို့ ရောက်ကြလေကုန်၏။

၆။ သဥပါဒိသေသ ပဌမနိဗ္ဗာန်ဘုံသားအဖြစ်သို့ ရောက်ကြလေကုန်၏။

၇။ အာဇီဝဋ္ဌမက သီလသည်လည်း ဘဝ အဆက်ဆက် ကမ္ဘာအဆက်ဆက် မပျက်ကွက်နိုင်သော နိစ္စနိယာမအဖြစ်သို့ ရောက်လေ၏။

၈။ ကုသိုလ်ကောင်းမှုတို့၌ရင်း, သတိပဋ္ဌာန်အမှုတို့၌ရင်း, ဘုရားဂုဏ် တရားဂုဏ် သံဃာ့ဂုဏ်တို့၌ရင်း စိတ်၏ တည်ကြည်ခြင်းဟူသော သမာဓိသည်လည်း နိစ္စနိယာမအဖြစ်သို့ ရောက်လေ၏။

၉။ လက္ခဏာရေးသုံးပါးတို့၌ရင်း, သစ္စာလေးပါးတရားတို့၌ရင်း ထင်လင်းသော ပညာသည်လည်း နိစ္စနိယာမအဖြစ်သို့ ရောက်လေ၏။

၁၀။ ဝိသာခါ အနာထပိဏ်တို့ကဲ့သို့ ဘုံစဉ်စံ အရိယာမျိုးဖြစ်ကြကုန်၍ ဘဝများစွာ ကမ္ဘာအဆက်ဆက် ကျင်လည်၍ သွားကြကုန်သော်လည်း ထို သီလ, သမာဓိ, ပညာ သာသနာတော်မြတ်ကြီးသုံးပါးတို့သည် တဘဝ ထက် တဘဝ တကမ္ဘာထက် တကမ္ဘာ ပွင့်လင်း စည်ကား ကြီးပွါး တိုးတက်၍သာ သွားကုန်တော့သည်။

ထိုသူတို့မှာ အနမတဂ္ဂသံသရာ၌ သာသနာကွယ်သောဘဝ, သာသနာပသောကမ္ဘာဟူ၍ မရှိကြကုန်ပြီ။

သဥပါဒိသေသနိဗ္ဗာန် ရောက်ပုံ   ၁၁။ အနုပါဒိသေသ ဒုတိယနိဗ္ဗာန်သို့ မကူးကြမီ အတွင်း သဥပါဒိသေသ

www.dhammaransi.com

ပဉ္စမနိဗ္ဗာန်ကြီး၌ အမြဲတည်ကြကုန်၍ အထွတ်အမြတ်ဖြစ်သော လူ့ချမ်းသာ နတ်ချမ်းသာ ဗြဟ္မာ့ချမ်းသာတို့ကို အစဉ် ခံစား စံစား၍သာ နေကြရကုန်၏။

အနုပါဒိသေသနိဗ္ဗာန်ရောက်ပုံ ၁၂။ လူ့ချမ်းသာ နတ်ချမ်းသာ ဗြဟ္မာ့ချမ်းသာတို့ကို ဘဝများစွာ ကမ္ဘာများစွာ ခံစား စံစားကြကုန်၍ အားရကြကုန်သောအခါ ငြီးငွေ့ကြကုန်သောအခါ စက်ဆုပ်ကြကုန်သောအခါမှ ခန္ဓာငါးပါးတို့ကို စွန့်ပစ်၍ (အနုပါဒိသေသ) ဒုတိယနိဗ္ဗာန်သို့ ကူးကြကုန်၏။

သတ္တဝါတို့၏စိတ်ကို ပြုပြင်မှုတို့တွင် ဤကဲ့သို့ ကောင်းမြတ်သောအဖို့၌ နိစ္စနိယာမ အဖြစ်သို့ ရောက်အောင် ပြုပြင်မှုကိုကား သခ်ါရဒုက္ခဟူ၍ မဆိုအပ်။

ဤမှတပါးသော သီလအလုပ်, သမာဓိအလုပ်, ပညာအလုပ်ဟူသမျှတို့သည်ကား သခ်ါရဒုက္ခမှုတို့သာတည်း။

အဘယ့်ကြောင့်နည်းဆိုသော်—

ဘဝတွေ ကမ္ဘာတွေသာ အနမတဂ္ဂ ကုန်မျော၍ အပါယ်လေးဘုံကပင် ထ-ရသော လမ်းမျိုး မဟုတ်လေ၊ အပါယ်မျိုး အပါယ်ရိုးကပင် ကျွတ်လွတ်နိုင်သော လမ်းမျိုး မဟုတ်သောကြောင့်တည်း။

ဤတွင်ရွေ့ကား ဘာဝနာလေးဆယ် အဓိပ္ပါယ်ကို

အကျယ်ပြဆိုခန်း ပြီး၏။

www.dhammaransi.com

နိဂုံး ၃-ဂါထာ

၁။ နဂရေ ပျဉ်းမနား နာမေ၊ အရညေ ပဗ္ဗတန္တရေ။
တံ နိဝါသီဟိ သာဓူဟိ၊ ဓမ္မကာမေဟိ ကာရိတေ။

၂။ သဠ္ဌန္တေ သာရ ရုက္ခေဟိ၊ စန္ဒနောဒကသီတလေ။
စက်မေ သာလမဏ္ဍပ္ပမှိ၊ ဝသန္တေန မယာ ကတာ။

၃။ ဝိပုလတ္ထံ ဒီပယန္တိ၊ သော ဘာဝနာဒီပနီ။
ဇလေဝ သန္တာ ဗုဇ္ဈန္တု၊ ဘာဝေတွာ ဘာဝနာ ဇလမာတိ။

ကျမ်းပြုရာဌာန ၁။ ပျဉ်းမနား နာမေ၊ ပဋိရူပ အနေလှလျက် ဒေသ သီးခြားပျဉ်းမနားဟု ထင်ရှားသော အမည်ရှိထသော။ နဂရေ၊ မြို့၌။ အရညေ၊ ကုပ်လုပ်လေးတာ ငါးရာမက ကွာဝေးလှ၍ အရညအင်္ဂါနှင့်လည်းပြည့်စုံစွာထသော။ ပဗ္ဗတန္တရေ၊ ဝဲယာမြှောင်ယှက် တောင် နှစ်ဖက်တို့၏ အတွင်း၌။ ဓမ္မကာမေဟိ၊ တရားဓမ္မ နှစ်သာရကို ဒိဋ္ဌထင်လင်း သိမြင်ခြင်းငှါ အလိုရှိကြကုန်သော။ တံနိဝါသီဟိ သာဓူဟိ၊ ထို ပျဉ်းမနားမြို့နေ မိတ်ဆွေ အပေါင်း သူတော်ကောင်းတို့သည်။ ကာရိတေ၊ မြန်မာသက္ကရာဇ် ၁၂၆၆-ခု ဒုတိယဝါဆိုလ အတွင်းတွင် အလျင်အမြန် ဆောက်လုပ်စေအပ်ထသော။

ကျမ်းပြုပုဂ္ဂိုလ် ၂။ သာရရုက္ခေဟိ၊ ချောသွယ်မြင့်ဖြူး စွင့်စွင့်မြူးလျက် အထူးကြည်လင် အနှစ်ယှဉ်ကုန်သော သစ်ပင်ပျို အပေါင်းတို့သည်။ သဋ္ဌန္တေ၊ အကိုင်းအခက် ဗိတာန်ကြက်သို့ ကူးယှက်စီ ထပ် ဖုံးလွှမ်းအပ်ထသော။ စန္ဒနောဒကသီတလေ၊ စမ်းရေ စိမ့်ရေ တတွေတွေလျှင် မြေတွင်အထူး ရေရွှင်မြူး၍ လွန်ချမ်းမြေ့ရာလည်း ဖြစ် ထသော။ သာလမဏ္ဍပ္ပမှိ၊ မွေးပျံ့သင်းကြိုင် အင်ကြင်းမိုင် အမည်ရှိထ သော။ စက်မေ၊ အမည်မတိမ် ထေရ်မဟိန်လျှင် ထိန်တဘုန်းဝေ သုံးပစေဟု ဒေဝါနံပိယ ဒီပသေဌ်နှင်း ဆောက်လှူနှင်းသည့် စကြံအလား အလျားအတောင် ခြောက်ဆယ်စားစားကယ်သည် ရှည်သွယ်ပြန့်ညောင်း စကြံကျောင်း၌။ ဝသန္တေန၊ သီတင်းဝါကပ်ဆိုနေထိုင်သော။ မယာ၊ မုံရွာမြို့ **လယ်တီတောကျောင်းဆရာ** ငါသည်။

www.dhammaransi.com

ကျမ်းပြီးကာလ ၁။ ဝိပုလတ္ထံ၊ ဘာဝနာလေးဆယ်တို့၏ **ကျယ်ဝန်း** ပြန့်ပြူးသောအနက်အဓိပ္ပါယ်ကို။ ဒီပယန္တိ၊ ထင်လင်းစွာ ပြထွန်းနိုင်သော။ သော ဘာဝနာဒီပနီ၊ **ဘာဝနာဒီပနီ အမည်ရှိသော** ဤကျမ်းသစ်ကို။ ကတာ၊ သီတင်းကျွတ်လဆန်းတွင် စီရင်အပ် အပြီးသတ်သတည်း။

· သန္တာ၊ စိတ်နှလုံး လိမ်မာကုန်သော ပညာရှိအပေါင်း သူတော်ကောင်းတို့သည်။ ဣမာ ဘာဝနာ၊ ဤလေးဆယ်သော ဘာဝနာတရားတို့ကို။ ဘာဝေတွာ၊ ပွါးများအားထုတ်ကြကုန်၍။ ဣမေဝ၊ ဤဘုရားသာသနာ၌ပင်လျှင်။ ဗုဇ္ဈန္တု၊ ဘုံစဉ် စံညောင်း ဗောဓိ နှောင်းနှင့်အကြောင်းသင့်၍ ပွင့်ကြပါစေကုန်သတည်း။

"ဘုံစဉ်စံညောင်း ဗောဓိနှောင်း" ဟူသော စကား၏ အဓိပ္ပါယ်ကို ငါတို့စီရင်သော **ဗောဓိပက္ခိယဒီပနီ** စာအုပ်အဆုံးတွင် ပြဆိုလျက် ပါရှိလေ၏။

ဘာဝနာဒီပနီ ပြီးပြီ။

www.dhammaransi.com

ဘာဝနာဒီပနီ

မှတ်သားဖွယ် အက္ခရာစဉ်

အက္ခရာစဉ်	စာမျက်နှာ
[အ]	
အက္ခရာချင်းလည်း အာကာသ ပရိစ္ဆေဒခြားပုံ	၁၄၁
အကျိုးဆက် ၂-မျိုးထွက်ပုံ အကြောင်း	၈၁
အကျွမ်းဝင်မှုဆိုပုံ(အမြင် မှားမှုကို)	၂၃၈
အကြောကြီးငယ်ပေါင်း	၁၃၆
အကြောပေါင်းအရေအတွက်	၄၀
အကြိုက် ၂-လမ်း	၁၉၇
အကြိုက် ၃-မျိုး	၁၉၅
အကြောင်း ၄-ပါးကိုစွဲ၍ မှန်အပြင်၌ထင်ပုံ	၅၆
အခြေအနေပျက်ဆိုရာ၌ မှတ်ဖွယ်•	၆၆
အဃ-အဓိပ္ပါယ်	၂၆၆
အဃ-အပြစ်	၂၆၆
အဃပုဒ် ဝိဂ္ဂိုဟ်	၂၆၆
အဃမူလအပြစ်	၂၇၅
အစိုးမရသော ခန္ဓာ ၅-ပါး	၁၉၂
အစွန်း ၂-ခုကြား ပရိစ္ဆေဒ ခြားပုံ	၆၄

အက္ခရာစဉ်	စာမျက်နှာ
[အ]	
အစွန်း ၂-ပါး	၄၄
အဆင်းခေါ်တ်သူယောင်ပြု၍ ကြည့်ပုံ	၂၂၅
အဆိပ်နှင့်တူသော အကုသိုလ်	၂၉၈
အဆိပ်ပင်တောနှင့်တူသော လူ့ဘုံ နတ်ဘုံ	၂၉၈
အဆိပ်သီးခြားပမာ ၅-ခန္ဓာ	၂၉၉
အဆုပ်ခဲစသည်၌ ဖြစ်ပျက် ရှုပုံ	၈၃၊၇၀
အဇ္ဈာကာသ မည်ပုံ	၁၇၂
အဇ္ဈတ္တခန္ဓာ ၅-ပါး မြား မည်ပုံ	၂၉၅
အညမညပစ္စည်းဆိုပုံ(ကိုယ် ခန္ဓာကို ၂၄-ပစ္စည်းတပ် ပြရာ၌)	၁၅၂
အဏုမြူခေါ်ပုံ	၂၂
အတ္တအခြင်းအရာ	၁၀၉
အတ္တဒိဋ္ဌိကင်းသူ	၂၃၇
အတ္တဒိဋ္ဌိကြောင့် အပါယ် ဖြစ်ရပုံ	၁၄

www.dhammaransi.com

အက္ခရာစဉ် စာမျက်နှာ

[အ]

အတ္တဒိဋ္ဌိချုပ်ငြိမ်းက အပါယ်ငြိမ်းပုံ ၁၆
အတ္တဒိဋ္ဌိချုပ်ဆုံးက ဒုစရိုက်သစ် ချုပ်ဆုံးပုံ ၁၄
အတ္တဒိဋ္ဌိပယ်ခွါနည်း ၁၈
အတ္တဒိဋ္ဌိရှိနေသမျှ ချမ်းသာမှု ကင်းပုံ ၁၅
အတ္တဒိဋ္ဌိရှိသူ ၂၃၆
အတ္တဒိဋ္ဌိရှင် အမြင် ၂၃၇
အတ္တဒိဋ္ဌိရှင်းချက် ၁၄
အတ္တနိမိတ်အခြင်းအရာ ၁၈၇
အတ္တနိမိတ်ကွယ်ပျောက်မှ အနိစ္စလက္ခဏာမြင်ပုံ ၁၉၀
အတ္တနိမိတ်မည်ခြင်း ၁၈၆
အတ္တနှင့်ဝတ္ထုကိရိယာ ခွဲမရခြင်း ၁၈၈
အတ္တပြုမှုမည်ခြင်း ၂၃၂
အတ္တမျိုး ၂၃၉
အတ္တသာရနိမိတ်ပျောက်က အနတ္တဝိပဿနာမြောက်ပုံ ၂၂၁
အတ္တသိဖြစ်ပုံအကြောင်းအရာ ၁၀၅
အတာဏအပြစ် ၂၆၈
အတွေ့အထိ ၂-ပါးအထူး ၁၀၂
အတွင်းမီး ၃-ပါး သရုပ် ၃၁၇
အတွင်းမီးမည်ခြင်း ၂၆၉
အတွယ်မှားပုံ(တဏှာ) ၂၁၁

အက္ခရာစဉ် စာမျက်နှာ

[အ]

အတ္ထိပစ္စည်းဆိုပုံ(ကိုယ်ကိုပစ္စည်းတပ်ပြရာ၌) ၁၅၅
အထက်သို့သာ ဆန်တက်သူများ ၂၀၃
အထင်မှားပုံ (မာန) ၂၁၁
အဓိပတိပစ္စည်းဆိုပုံ(ကိုယ်ကိုပစ္စည်းတပ်ပြရာ၌) ၁၅၂
အနတ္တအနက် ၂-မျိုး ၂၁၆
အနတ္တအနက် နက်နဲပုံ ၂၁၅
အနတ္တကို အတ္တထင်ရာ၌ ရှင်းချက် ၂၀၇
အနတ္တဉာဏ်မြင်က သောင်းကျန်းမှုကင်းပုံ ၂၁၅
အနတ္တပုဒ်အဓိပ္ပါယ် ၂၃၈
အနတ္တမျိုး ၁၄၇
အနတ္တသိဖြစ်ပုံ ၁၀၅
အနတ္တလက္ခဏာ ၅-ပါး သရုပ် ၄၊၂၃၈
အနတ္တလက္ခဏာပြဆိုခြင်း ၁၈၆
အနမတဂ္ဂသံသရာရှင်းချက် ၁၂
အန္ဓဗာလအမြင် ခေါ်ပုံ ၇၃
အနာ ၃ မျိုး သရုပ် ၁၆၈
အနာအမျိုးမျိုး ၁၆၉
အနိစ္စဉာဏ်မြင်က သောင်းကျန်းမှုကင်းပုံ ၂၁၅
အနိစ္စထူထောင်မိက ဒုက္ခအနတ္တ ထူထောင်မိပုံ ၂၂၇

www.dhammaransi.com

အက္ခရာစဉ် စာမျက်နှာ

[အ]

အနိစ္စဓမ္မမြင်က သင်္ခါရ နိမိတ် ပျောက်ပုံ ၁၆၀
အနိစ္စခေတ်မျိုး ၅၅
အနိစ္စနှင့် မရဏဘေး ၁၄၇
အနိစ္စဘာဝနာ ၁၀-ပါးသရုပ် ၂၂၂
အနိစ္စမည်ပုံ ၁၅၉
အနိစ္စမျိုး, အနတ္တမျိုးဖြစ်ပုံ ၄၉
အနိစ္စလက္ခဏာ ၁၀-ပါး သရုပ် ၂၊၂၁၇
အနိစ္စလက္ခဏာကို ပြဆိုချက် ၁၅၉
အနိစ္စလက္ခဏာကို မထင်နိုင်ပုံ ၃၇
အနိစ္စလက္ခဏာမြင်က နိစ္စ-နိမိတ် ကွယ်ပျောက်ခြင်း ၁၉၀
အနိစ္စလက္ခဏာ ရှုပုံ ၂၅၆
အနိစ္စဝိပဿနာကို ပြဆိုချက် ၁၆၃
အနိစ္စဝိပဿနာဉာဏ် ၁၆၃
အနိစ္စဝိပဿနာမှု မည်ခြင်းအကြောင်း ၂၂၆
အနိစ္စသိစသည်၌ ရှင်းချက် ၁၀၅၊၁၁၀
အနိစ္စာနုပဿနာဉာဏ် ၂၄၊၂၂၄
အနိမိတ္တာနုပဿနာဉာဏ် ၂၅
အနုပဿနာဉာဏ်ပယ်သော တရားများ ၁၀
အနုပါဒိသေသနိဗ္ဗာန် ရောက်ပုံ ၃၅၄

အက္ခရာစဉ် စာမျက်နှာ

[အ]

အနုပါဒိသေသနိဗ္ဗာန် ရှင်းချက် ၂၄၀
အနုသယဘုံ မည်ပုံ ၃၄၉
အပမိး ၄-ပါး သရုပ် ၃၁၇-၈
အပါယ်ဒုက္ခ ကြီးကျယ်ပုံ ၁၇၀
အပါယ် ၄-ဘုံ အသိုက်အအုံ ၉
အပါယ် ၄-ဘုံ သက်တမ်း မမြဲပုံ ၃၄၀
အပါယ်ဘုံတို့ ပုထုဇဉ်စိတ်မှ ဖြစ်ပုံ ၃၄၅
အပါယ်ဘုံမည်သည် ထွက်ပေါက်မရှိပုံ ၁၃
အပါယ်ဘုံသားများ ၈
အဖန်ဖန် အသက်ရှည်သော ပုဂ္ဂိုလ်များ ၃၀၉
အဖို ၂-ပါး ၁၆၇
အဗ္ဗုဒငရဲသက်တမ်း ၃၄၁
အဘိဇ္ဈာအဓိပ္ပါယ် ၂၁၁
အဘိယာစကနှင့် ပဋိညာဉ် ၁
အဘိသင်္ခါရမာရ် ၂၀၃
အဘိသင်္ခါရမာရ်၏ အစာ ၂၀၅
အမြင် ၂-ပါး မတူပုံ ၇၆
အရသာ၌ ရှင်းချက် ၁၃၂
အရသာမျိုး၌ သိမှု ၁၂၄
အရိယာတို့ သွားရာလမ်း ၂၄၅
အရေ၏ သိမှု ကာယဝိညာဏ် မည်ခြင်း ၁၀၀

www.dhammaransi.com

အက္ခရာစဉ် စာမျက်နှာ

[အ]

အရေ၌ ဖြစ်ပျက်ရှုပုံ ၆၅
အရေပေါင်း အရေအတွက် ၄၀
အရိပ်သူယောင်နှင့် ခန္ဓာကိုယ် ၅၈
အရိုးပေါင်းအရေအတွက် ၄၀
အလဿားဟူသော ဝေါဟာရ
  မည်ပုံ ၂၆၆
အလေဏအပြစ် ၂၇၂
အလိမ္မာ ၂-မျိုး ၉၄
အလို ၂-မျိုး ၁၉၄
အလိုဆိုးကောင်း ၂-မျိုး ၂၄၄
အလိုမလိုက်သော ခန္ဓာ
  ငါးပါး ၁၉၀
အဝိဂတပစ္စည်းဆိုပုံ(ကိုယ်ကို
  ပစ္စည်းတပ်ပြရာ၌) ၁၅၅
အဝိဇ္ဇာပျောက်မှ သမ္ဗုတ္တိ
  လမ်းရောက်ပုံ ၂၀၈
အဝိဇ္ဇာမှ အတ္တဒိဋ္ဌိဖြစ်ခြင်း ၁၇
အဝိဇ္ဇာမျိုး မပြတ်သမျှ
  ဆင်းရဲပုံ ၃၅၁
အဝီစိငရဲကြီး ၆
အဝီစိငရဲတည်နေပုံ ၃၁၉
အဝီစိငရဲ၌ မီးလျှံအဆက်
  မပြတ်ပုံ ၃၁၉
အဝီစိငရဲသက်တမ်း ၃၃၉
အဝီစိပုဒ်ဝိဂြိုဟ် ၃၁၉
အသံဖြစ်ပျက်ပုံ ၁၂၈
အသင်္ခတ နိစ္စဓာတ်ကြီး ၂၃၃

အက္ခရာစဉ် စာမျက်နှာ

[အ]

အသင်္ခတ နိဗ္ဗာန်ကြီး ၂၃၅
အသင်္ချေနှင့် အနန္တရှင်းချက် ၈
အသရဏအပြစ် ၂၇၃
အသိ ၃-မျိုး ၁၃၁
အသုရကာယ် အမျိုးမျိုး ၈၊၃၄၃
အသုရကာယ်တို့သက်တမ်း ၃၄၂
အသားစိုင်စသည်၌
  ဖြစ်ပျက်ရှုပုံ ၆၆
အသားပေါင်း အရေအတွက် ၄၀
အသက်တမ်း မမြဲသော
  ပြိတ္တာနှင့် အသုရကာယ် ၃၄၂
အသက်ရှူမှု၏ အကြောင်း
  အကျိုး ၈၂
အသက်ရှူမှု၌ ဆီမီးတောက်
  ဥပမာ ၈၁
အသစ်ဖြစ်က အဟောင်း
  ပျက်ခြင်း ၆၀
အဟောင်းပျက်မှ အသစ်ဖြစ်
  ပေါ်ပုံ ၆၀
အဟုတ်ရှိမျိုးမဟုတ် ဝေါဟာ
  ရမျှသာ ဖြစ်သောတရား
  များ ၁၆၂

[အာ]

အာကာသ အဓိပ္ပါယ် ၇၂
အာကာသခြားပုံ အဓိပ္ပါယ် ၃၀
အာကာသဓာတ်ထင်ပုံ ၃၆

အက္ခရာစဉ်	စာမျက်နှာ
[အာ]	
အာကာသ ဓာတ် ၂-မျိုး	၂၉
အာကာသ ပရိစ္ဆေဒခြားပုံ (အစွန်းကြီး ၂-ခုကြား)	၆၄
အာကာသ ပရိစ္ဆေဒရှင်းချက်	၃၂
အာဇီဝဋ္ဌမကသီလမျိုး	၃၅၂
အာဒီနဝ အပြစ်ယူပုံ	၂၇၃
အာဒီနဝပုဒ် ဝိဂြိုဟ်	၂၇၃
အာနေဉ္ဇာဘိ သင်္ခါရ ရှင်းချက်	၂၄၀
အာပေါ အာကာသမည်ပုံ	၃၂
အာပေါကာယ	၄၁
အာပေါကာယ သူ့ယောင် ကြီးခေါ်ပုံ	၅၈
အာဗာဓ အနာမျိုး	၁၆၉
အာဗာဓ အပြစ်ယူပုံ	၂၆၄
အာရမ္မဏပစ္စည်းဆိုပုံ (ကိုယ်ကို ပစ္စည်းတပ်ပြရာ၌)	၁၅၂
အာရုံပြုမှု လျင်မြန်ပုံ	၁၃၇
အာသဝစီးပွါး ခန္ဓာ ၅-ပါး	၂၈၁
အာသဝပုဒ် ဝိဂြိုဟ်	၂၈၁
အာသဝမိး	၂၈၁
အာသဝမည်ခြင်း	၂၉၈
အာသေဝနပစ္စည်းဆိုပုံ (ကိုယ်ကို ပစ္စည်းတပ်ပြရာ၌)	၁၅၄
အာဟာရပစ္စည်း ဆိုပုံ (ကိုယ်ကို ၂၄-ပစ္စည်း တပ်ပြရာ၌)	၁၅၄
[ဣ-ဤ]	
ဣန္ဒြိယပစ္စည်းဆိုပုံ	၁၅၄
ဣန္ဒြိယသံဝရသီလအဓိပ္ပါယ်	၂၁၁
ဣရိယာပုထ်တိုင်း ဗျာပါရ မတူခြင်း	၁၄၂
ဣဿာအဓိပ္ပါယ်	၁၉၈
ဤတိအပြစ်	၂၅၉
ဤတိပုဒ်ဝိဂြိုဟ်	၂၅၉
[ဥ]	
ဥဏှတေဇောမိးဓာတ်ကိစ္စ	၂၇
ဥတုဇကာယကြီးမည်ပုံ	၆၂
ဥတုဇကာယ သူ့ယောင် ခေါ်ပုံ	၆၁-၂
ဥဒယစွန်းကြီးမည်ပုံ	၆၄
ဥဒယဗ္ဗယရှင်းချက်	၂၅၉
ဥပစ္ဆေဒကကံရှင်းချက်	၂၈၀
ဥပဒ္ဒဝအဓိပ္ပါယ်	၂၆၂
ဥပဒ္ဒဝအပြစ်	၂၆၁
ဥပဒ္ဒဝပုဒ် ဝိဂြိုဟ်	၂၆၀
ဥပနိဿယပစ္စည်းဆိုပုံ (ကိုယ်ကို ၂၄-ပစ္စည်း တပ်ပြရာ၌)	၁၅၃
ဥပသဂ္ဂအပြစ်	၂၆၃
ဥပသဂ္ဂပုဒ် ဝိဂြိုဟ်	၂၆၃
ဥပပါတ်ဇာတိရှင်းချက်	၃၀၉
ဥပါဒ်စွန်းခေါ်ပုံ	၂၉
ဥပါဒ်စွန်းနှင့် ဘင်စွန်း	၆၅

www.dhammaransi.com

အက္ခရာစဉ် — စာမျက်နှာ

[ဥ]

ဥပါဒါရုပ်ခေါ်ပုံ ၁၆၀
ဥပါယာသဓမ္မအပြစ် ၂၉၅
ဥဿဒရေကြီး ၄-ထပ် (ဥပရိပဏ္ဏာသပါဠိတော်လာ) ၆
ဥဿဒရေကြီး ၅-ထပ် ၃၂၀
ဥဿဒရေကြီး အကွာအဝေး ၇
ဥဿဒရေကြီး ပြင်ဘက်ရှိ ငရဲငယ်များ ၇
ဥဿဒရေ ၁၆-ထပ်, ၂၀-ထပ် ရှင်းချက်(သံကိစ္စဇာတ်နှင့် ဒေဝဒူတသုတ်လာ) ၃၂၀
ဥသ္မာတေဇောနှင့် သန္တာပတေဇော ၈၇
ဥဿာဟနှင့် ဗျာပါရ မတူခြင်း ၁၄၂
ဦးခေါင်း၌ဖြစ်သော နာမ်ခန္ဓာ ၄-ပါး ၂၁၀

[ဧ-ဩ]

ဧကောယျက ကံကြမ္မာ ၃၃၅
ဧရကပတ္တိက ကံကြမ္မာ ၃၃၄
အေးမှု၌ ကိစ္စကြီး ၂-ပါး ၄၃
ဩကာသလောကရှင်းချက် ၂၉၇
ဩဃမည်ခြင်း ၂၉၀
ဩတ္တပ္ပအမိပ္ပါယ် ၂၁၂

အက္ခရာစဉ် — စာမျက်နှာ

[က]

ကံအဟုန်ကုန်က အပါယ်ဘုံ မှာ စုရပုံ ၁၇၇
ကံ ၃-ပါး သရုပ် ၉၇
ကံကုန်ခြင်း၏ အဓိပ္ပါယ် ၃၂၈
ကံကြမ္မာ ၃၂-ပါး သရုပ် ၃၃၁
ကံကြမ္မာ ၃၂-ပါး ဆောင်ပုဒ် နှင့် ရှင်းချက် ၃၃၆
ကံငယ်နှင့် အပါယ်ကျက ရှေးကံဟောင်းများ ဆက်လာခြင်း ၁၂
ကံတခုသာ အကျိုးပေးပုံ ၁၁
ကမ္မပစ္စည်းဆိုပုံ (ကိုယ်ကို ၂၄-ပစ္စည်း တပ်ပြရာ၌) ၁၅၄
ကမ္မာရာမတာတဏှာ ၁၄၈
ကဟာပဏိက ကံကြမ္မာ ၃၃၅
ကာဏကစ္ဆပေါပမသုတ် ရှင်းချက် ၁၀
ကာမတဏှာ၏ အားထားရာ ကာမဝတ္ထု ၁၂၂
ကာမတဏှာကို ဖြစ်ပွါးစေ သော ကာမဝတ္ထု ၁၂၂
ကာမတဏှာကြောင့် အပုပ်ကို ခင်မင်ပုံ ၁၂၁
ကာမေသုမိစ္ဆာစာရကံကြောင့် အဝီစိငရဲ၌ ဖြစ်ရပုံ ၃၂၆
ကာယအကြိုက် ၁၉၉

www.dhammaransi.com

မှတ်သားဖွယ် အက္ခရာစဉ်

အက္ခရာစဉ်	စာမျက်နှာ
[က]	
ကာယမ္မအလို	၂၀၀
ကာယပေါင်း ၃၂ ပါး	၃၉၊၄၀
ကာယဝိညာဏ်ပြခန်းခြင်း	၉၀
ကာယဝိညာဏ်မည်ပုံ	၁၁၂
ကာယဝိညာဏ်ရှင်းချက်	၉၉
ကာယဝိညာဏ်သိနှင့် မနော ဝိညာဏ်သိ	၁၁၂
ကာယသမ္ဖဿဖြစ်ပေါ်ပုံ	၁၁၁
ကာယာယတနကောက်ပုံ	၁၁၀
ကာလကဠိက အသုရကာယ မျိုး	၃၄၄
ကာလသန္တတိနိမိတ်	၁၅၇
ကာလသုတ်ငရဲကြီး	၅
ကာဠသုတ်ငရဲပမာဏနှင့် ခံစားရပုံ	၃၁၀
ကာဠသုတ်ငရဲမည်ပုံ	၃၁၀
ကာဠသုတ်ငရဲသက်တမ်း	၃၃၉
ကာဠသုတ်ဝိဂြိုဟ်	၃၁၀
ကိလေသနိဗ္ဗာန်ရှင်းချက်	၂၄၀
ကိလေသမာရ်၏ စားဖတ် ဖြစ်ရာ ကိုယ်ခန္ဓာ	၂၀၄
ကိလေသာအနန္တဖြစ်ပွါးခြင်း	၁၇၆
ကိလေသာဇာတ်	၂၀၇
ကိလေသာမီး၏ တရား ကိုယ်များ	၁၆
ကိလေသာမီးကြောင့် အောက် အောက်ဘုံ၌ဖြစ်ရခြင်း	၁၇၇

အက္ခရာစဉ်	စာမျက်နှာ
[က]	
ကိလေသာယမ်းထုပ်ကြီး	၂၀၆
ကိလေသာသောင်းကျန်းပုံ	၂၁၃
ကုသိုလ်စိတ်ဖြစ်ရန် ခက်ခဲပုံ	၃၀၃
ကောဋ္ဌာသ၏သိမှု	၁၀၁
ကောဋ္ဌာသ၏သိမှု၌ရှင်းချက်	၁၀၀
ကုန်ဆုံးမှုမြင်အောင်ကြည့်က သိရမည့်တရားများ	၂၀
ကိုးကွယ်ရာမဟုတ်သော ခန္ဓာ ၅-ပါး	၂၇၃
ကိုယ်အင်္ဂါလှုပ်ရှားမှု မြင်အောင်ရှု	၇၉
ကိုယ်ခန္ဓာ၌ ၂၄-ပစ္စည်း တပ်ပြပုံ	၁၅၁
ကျီးပြိတ္တာ၏ခန္ဓာကိုယ်	၃၄၃
ကျွန်ခံသည်ဆိုရာ၌ရှင်းချက်	၁၉၂
ကြားသိ ၂-ချက် စသည်ဖြစ်ပုံ	၉၃
ကြိမ်ပိုက်ချောင်းငရဲ	၃၂၂
ကြိမ်ပိုက်ချောင်းငရဲတည် ပုံနှင့်ခံစားရပုံ	၃၂၂
ကြိမ်ပိုက်ချောင်းငရဲ၌ခံရပုံ	၃၂၅
ကြောက်ရွံ့ ခြင်းဖြစ်ရာ၌ နှလုံးသွေးရောင်ဖြစ်ပုံ	၁၄၄
[ခ]	
ခံစားမှု ၃-မျိုး	၉၃
ခံစားမှု၌အဓိပ္ပါယ်	၉၃
ခဏိကဇရာနှင့်ခဏိကမရဏ	၂၉၀

www.dhammaransi.com

အက္ခရာစဉ် စာမျက်နှာ

[ခ]

ခဏိကပစ္စုပ္ပန် ၆၀
ခဏိကမရဏ ၁၀၅
ခဏိကမရဏစသည် ၁၃-ပါး ၁၁၉
ခဏိကမရဏမည်ခြင်း ၂၇၅
ခန္ဓမာရ်၏အစ ၂၀၅
ခန္ဓာ ၅-ပါး အကျိုးမဲ့ခြင်း ၂၆၆
ခန္ဓာ ၅-ပါး အန္တရာယ်မျိုး ၂၅၉
ခန္ဓာ ၅-ပါး အပြစ်ဖြစ်ပုံ ၂၇၃
ခန္ဓာ ၅-ပါး၏နှိပ်စက်မှုကိုရှုပုံ ၂၆၁
ခန္ဓာ ၅-ပါးကို အတ္တဟု စွဲလမ်းခြင်း ၂၁၁
ခန္ဓာ ၅-ပါးကို ဥပဒ္ဒဝဆိုခြင်း ၂၆၁
ခန္ဓာ ငါးပါးကို ငှက်ပျော တုံးပမာ နှိုးနှောချက် ၂၅၁
ခန္ဓာ ၅-ပါးကို ပုဂ္ဂိုလ် သတ္တဝါထင်ပုံ ၁၃၉
ခန္ဓာ ၅-ပါး ဒုက္ခတရား ၁၆၇
ခန္ဓာ ၅-ပါးမှ အရိပ် ၂၃
ခန္ဓာ ၅-ပါး သရုပ် ၂
ခန္ဓာ ၅-ပါး သူသတ်သမား ၂၇၇
ခန္ဓာ ၅-ပါးသည် အကုသိုလ်၏ အစီးအပွါး ၃၀၂
ခန္ဓာ ၅-ပါးသည် ဒုက္ခဖြစ်ပုံ ၁၇၃
ခန္ဓာ ၅-ပါးသည် နူနာမျိုး ၂၆၃
ခန္ဓာ ၅-ပါးသည် ဘေးဖြစ်ပုံ ၂၅၀
ခန္ဓာ ၅-ပါးသည် မြား ပြောင့်မည်ပုံ ၂၆၄

အက္ခရာစဉ် စာမျက်နှာ

[ခ]

ခန္ဓာအစဉ်၏ဖြစ်ပျက် လမ်းကိုမြင်အောင်ရှုပုံ ၂၅၇
ခန္ဓာငါးဝ အနတ္တ ၂၀၅
ခါရာပဋိစ္ဆက ကံကြမ္မာ ၃၃၅
ခွေးရူးပြန်သူပမာ ဒုက္ခထင်ပုံ ၂၄၅
ခက်မာမှုကိုဉာဏ်စိုက်ရှု ၂၁၇
ခက်မာပျက်မှုကို မြင်အောင်ရှု ၂၁၇
ခက်မာမှုခေါ်သူယောင် ၂၂၅
ချမ်းသာကြောင့် အပါယ် လားသူများ ၁၀၄
ချိပ်ဆေးရုပ်ကြီးပမာရှုမြင်ပုံ ၆၄
ချုပ်ပျက်မှုကိုသိခြင်း ၆၆
ချုပ်ပျောက်စေသော မရဏသဘော ၁၀၆
ခြေဖဝါး၌ ရုပ်နာမ်ခွဲပုံ ၁၁၅
ခြေလှမ်းတိုင်း အနိစ္စအချက် ကို ဉာဏ်နိုင်ရုံကြည့် ၂၂၅
ခြေလှမ်း၌ ရှုမှတ်ပုံ ၆၅
ခြေသည်းလက်သည်းပေါင်း ၄၀

[ဂ]

ဂဏ္ဍအပြစ် ၂၆၄
ဂဏ္ဍအနာမျိုး ၁၆၉
ဂန္ထမည်ခြင်း ၂၈၀
ဂဗ္ဘသေယျကရှင်းချက် ၂၆၀

www.dhammaransi.com

အက္ခရာစဉ် — စာမျက်နှာ

[ဃ-င]

ဃာနအကြိုက် ၁၉၉
ဃာနဓမ္မအလို ၂၀၀
ဃာနဝိညာဏ် နာမ်ခန္ဓာ
 ၄-ပါး ဖြစ်ပျက်ပုံ ၁၂၆
ငရဲကြီး ၈-ထပ် အကွာ
 အဝေး ၆၊၃၀၈
ငရဲကြီး ၈-ထပ်တို့၏
 သက်တမ်း ၃၃၉
ငရဲကြီး ၈-ထပ် အဓိပ္ပါယ် ၃၀၇
ငရဲအမျိုးမျိုး ၃၂၈
ငရဲခန်းအမျိုးမျိုး ၃၃၇
ငရဲခန်းများ မဆုံးနိုင်ဖွယ်
 များပြားပုံ ၃၃၈
ငရဲ၌ ဆင်းရဲဒုက္ခမပြတ်ဖြစ်ပုံ ၃၂၀
ငရဲသတ္တဝါချင်းဆက်နေပုံ ၃၂၀
ငရဲပြည်သက်တမ်းစိစစ်ချက် ၃၃၉
ငရဲဘုံ-ငရဲကြီး ၈-ထပ် ၅
ငရဲဘုံကြီးနှင့်ဇမ္ဗူဒီပါကျွန်း
 ကျယ်ဝန်းပုံတူညီခြင်း ၇
ငရဲသူသတ္တဝါတို့ ဒုက္ခခံရပုံ ၃၂၃
ငါးလိပ်ပမာ ရုပ်နာမ်ခန္ဓာ ၂၁၀
ငှက်ပျောတုံးနှင့်တူသော
 အတ္တဘော ၂၃၁
ငှက်ပျောတုံးပမာ ရုပ်နာမ်
 ခန္ဓာ ၂၂၉
ငှက်ပျောဖောင်ပမာ လူနတ်
 ဗြဟ္မာ ၂၃၄

အက္ခရာစဉ် — စာမျက်နှာ

[င-စ]

ငှက်ပျောဖောင်ရှင်နှင့်
 အနိစ္စမှု ၂၃၆
စက္ခုအကြိုက် ၁၉၉
စက္ခုအလိုစသည် ၂၀၀
စက္ခုအာရုံစသည်၌ သုခ
 ဒုက္ခ ခွဲခြင်း ၂၄၂
စက္ခုစသည့် ဓမ္မကို ပိုင်နိုင်က
 သံသရာမှ လွတ်နိုင်ခြင်း ၂၀၆
စက္ခုဓမ္မအလို ၂၀၀
စက္ခု၌ဖြစ်သော နာမ်
 ခန္ဓာ ၄-ပါး ၂၁၈
စက္ခုဝိညာဏ် နာမက္ခန္ဓာ ၁၃၀
စကြဝဠာခေါ်ပုံ ရှင်းချက် ၁၃
စပါးကြီးမြွေပြိတ္တာခံစားရပုံ
 အခြင်းအရာ ၃၄၂
စပါးကြီးမြွေပြိတ္တာ
 သက်တမ်း ၃၄၂
စလာသဘော ၂၂၃
စီရကာဝါသိက ကံကြမ္မာ ၃၃၅
စေတနာ ၆-ပါး ၉၇
စေတနာ၏ အမှုကိစ္စ ၉၇
စေတနာကို အနိစ္စထင်အောင်
 ရှုသင့်ပုံ ၉၇
စေတနာကို ကံခေါ်ခြင်း ၉၇
စေတသိက်၌ အနိစ္စဖြစ်ပုံ ၃၀၄
စွဲလမ်းတတ်သောတရားများ ၁၈-၉
စွဲလမ်းရာဝတ္ထု ၃-ပါး ၁၈၊၂၀

www.dhammaransi.com

အက္ခရာစဉ်	စာမျက်နှာ
[စ]	
စွဲလမ်းသော အခြင်းအရာ ၃-ပါး	၁၈-၉
စိတ်အရသာ ကြီးကျယ်ပုံ	၁၄၇
စိတ်၏အလား ၂-မျိုး	၂၉၉
စိတ်၏ အာဂန္တုအလား	၃၀၀
စိတ်၏ ပကတိအလား	၃၀၀
စိတ်ကို ပုဂ္ဂိုလ် သတ္တဝါထင်ပုံ	၁၃၉
စိတ်ကို ပြုပြင်မှုတရားများ	၃၂၀
စိတ်ညစ်နွမ်းကြောင်း အညစ်အကြေး ၃-မျိုး	၃၄၈
စိတ်ဓမ္မအလို ပြဆိုချက်	၁၉၇
စိတ်ဖြူစင်ကြောင်း အရောင် ၃-မျိုး	၃၄၈
စိတ်လှည့်စားနေပုံ	၁၁၄
စိတ်လျင်မြန်ပုံ	၁၃၁
စိတ်သာ ပဓာနဖြစ်ပုံ ပြဆိုချက်	၂၉၉
စိတ်သည် အနတ္တမျိုး	၃၀၄
စိတ်သည် သတ္တဝါ၏ အတ္တသာရ မဟုတ်ပုံ	၃၀၄
စိတ်သည် အနိစ္စမျိုး	၃၀၃
စိတ်သည် ဒုက္ခမျိုး	၃၀၃
စိတ္တဇကာယကြီး ပေါ်လာပုံ	၆၁
စိတ္တဇကာယကြီး မည်ပုံ	၆၂
စိတ္တဇကာယသူယောင်	၆၁-၂
စိတ္တဇဝါယောကာယကြောင့် ဥတုဇကာယလေဖြစ်ပုံ	၈၃
စိတ္တဝိပလ္လာသ အနတ္တ	၄၈
စိန္တာမယဉာဏ်သိ	၁၁၆
စောင့်ရှောက်တတ်သော နိဗ္ဗာန်	၂၇၀
စောင့်ရှောက်မှုကြောင့်သာ တည်ရှိနိုင်သော အသက်	၅၂
[ဆ-ဇ]	
ဆံပင်စသည်ကို ရှုပုံ	၄၀
ဆံပင်၌ ဥပါဒါရုပ် ခွဲပုံ	၄၅
ဆံပင်၌ ကာယကြီး ၄-ပါးခွဲပုံ	၄၀
ဆံပင်၌ ဓာတ်နိမိတ်ခွဲပုံ	၄၁
ဆံပင်၌ သဏ္ဌာနနိမိတ် ဖုံးလွှမ်းပုံ	၄၂
ဆံပင်၌ သန္တတိနိမိတ် ဖုံးလွှမ်းပုံ	၄၂
ဆံပင်ပေါင်း အရေအတွက်	၄၀
ဆင်းရဲခြင်း၏ မူလဖြစ်သော ခန္ဓာ ၅-ပါး	၂၇၅
ဆင်းရဲမှုဒုက္ခလက္ခဏာ	၁၆၄
ဆယ်ပြည်ထောင်ငရဲ သက်တမ်း	၃၄၁
ဆွေမျိုးမတော်ဘူးသည် မရှိခြင်း	၂၀၆
ဇရာ ၃-မျိုး	၂၉၀
ဇရာအဓိပ္ပါယ်	၂၉၀
ဇရာအမှုကြီး	၂၉၁

www.dhammaransi.com

အက္ခရာစဉ်	စာမျက်နှာ
[ဇ-ဈ-ဉ]	
ဇရာဓမ္မအပြစ်	၂၉၀
ဇရာနှင့်မရဏ	၂၉၀
ဇာတိဓမ္မကို မသိခြင်း	၁၀၆
ဇာတိဓမ္မအပြစ်	၂၀၆
ဇာတိဓမ္မကြီး	၆၂
ဇာတိခေတ်	၃၆
ဇာလရောရုဝငရဲ၌ခံစားရပုံ	၃၁၄
ဇာလရောရုဝငရဲမည်ပုံ	၃၁၄
ဇိဝှါအကြိုက်	၁၉၉
ဇိဝှါဓမ္မအလို	၂၀၀
ဇိဝှါဝိညာဏ်နာမက္ခန္ဓာ ၄-ပါး ဖြစ်ပျက်ပုံ	၁၂၃
ဇိဝှါဝိညာဏ်မည်ပုံ	၁၂၃
ဇော ၇-ကြိမ်ကျမှ အက္ခရာ တလုံးဖြစ်ပုံ	၁၄၁
ဇောစိတ်	၁၃၄
ဇောစိတ်အဟုန်ပြင်းပုံ	၁၃၆
ဇောတိမာလိက ကံကြမ္မာ	၃၃၄
ဇောမနောအရသာ၌သာယာ သော တဏှာအမျိုးမျိုး	၁၄၈
ဈာနပစ္စည်းဆိုပုံ(ကိုယ်ကို ၂၄-ပစ္စည်းတပ်ပြရာ၌)	၁၅၅
ဈာနဘာဝနာရှင်းချက်	၃၄၇
ဉာဏ်အမြင်	၁၂၅
ဉာဏ်အမြင်ပေါက် ရှုသင့်ပုံ	၈၄
ဉာဏ်အမြင်ဖောက်ပြန်တတ်ပုံ	၂၁၃
ဉာဏ်သိ	၁၁၆၊ ၁၂၉

အက္ခရာစဉ်	စာမျက်နှာ
[ဌ-တ]	
ဌာနသန္တတိနိမိတ်	၁၅၇
တကိုယ်လုံးကို ပုဂ္ဂိုလ် သတ္တဝါထင်ပုံ	၁၃၉
တကြိမ်မှီဝဲသော အစာ၏ တည်တံ့မှု	၅၁
တခဏမျှ သန္တိသုခ မရပုံ	၁၆၅
တဏှာကြောင့် သံသရာ ဒုက္ခမှ မလွတ်နိုင်ပုံ	၁၀၅
တာဏပုဒ်ဝိဂြိုဟ်	၂၆၈
တာပနငရဲမည်ပုံ	၃၁၄
တာပနငရဲကြီး	၆
တာပနငရဲ ခံစားရပုံနှင့် ပမာဏ	၃၁၅
တာပနငရဲသက်တမ်း	၃၃၉
တာပနပုဒ်ဝိဂြိုဟ်	၃၁၄
တိရစ္ဆာန်အမျိုးမျိုး	၈
တုစ္ဆစီးပွါးမျိုး	၂၄၀
တေဇောအာကာသ	၃၃
တေဇောကာယ	၄၁
တေဇောကာယသူယောင်ကြီး	၅၈
တေဘူမကတရား၏ အမည်များ	၂၉၆
တေဘူမကဓမ္မတရား	၁၆၇
တေဘူမကဓမ္မတို့အပြစ်	၂၉၆
တတ်သိလိမ္မာမည်ပုံ	၉၄
တည်ဆဲကိုသာမြင်ခြင်း	၃၅

www.dhammaransi.com

အက္ခရာစဉ် စာမျက်နှာ

[ထ]

ထမင်းခြောက်ပုလဲပမာ ငါးခန္ဓာ ၂၉၄
ထင်ရှားသောဒုက္ခဘေးများ ၁၈၂
ထွက်သက်ဝင်သက်အစိုးရက အာယုဝဍ္ဍနပြီးပုံ ၈၂
ထွက်သက်ဝင်သက်အစိုးရက အာဟာရသိဒ္ဓိပြီးပုံ ၈၂
ထိုင်ခြင်း၌ ကာယကြီး ၄-ပါး ဖြစ်ပျက်ပုံ ၈၈

[ဒ]

ဒိဋ္ဌိအမြင် ၁၁၇၊၁၂၅
ဒိဋ္ဌိသိ ၁၁၆၊၁၂၉
ဒိဋ္ဌိအမှားကြီး တည်ထောင်ခြင်း ၂၀၇
ဒိဋ္ဌိ၏ စွဲလမ်းချက် ၁၈၉
ဒိဋ္ဌိသောင်းကျန်းပုံ ၂၁၄
ဒိဗ္ဗစက္ခုအဘိညာဉ်ရှင်းချက် ၂၆
ဒုက္ခအချက် ၂၅၄
ဒုက္ခအဓိပ္ပါယ် ၂၅၄
ဒုက္ခအပြစ် ၂၅၆
ဒုက္ခအဖို့ဖြစ်သောတရားများ ၁၈၆
ဒုက္ခအရကောက်နှင့်အဓိပ္ပါယ် ၂၅၃
ဒုက္ခကြောင့် အပါယ်လားသူများ ၁၈၄
ဒုက္ခစက်ကြီးစက်ငယ်တို့ ခန္ဓာ ၅-ပါးမှ ဖြစ်ပုံ ၂၅၉

အက္ခရာစဉ် စာမျက်နှာ

[ဒ]

ဒုက္ခမျိုး ၁၄၇
ဒုက္ခမျိုးစုံ အပါယ် ၄-ဘုံ ၅
ဒုက္ခမျိုးဖြစ်သောတရားများ ၁၆၄
ဒုက္ခလက္ခဏာ ၂၅-ပါး သရုပ် ၃၊၂၄၂၊၂၅၆
ဒုက္ခလက္ခဏာထင်က သုခနိမိတ်ပျောက်ခြင်း ၁၇၀
ဒုက္ခလက္ခဏာပြဆိုချက် ၁၆၄
ဒုက္ခလက္ခဏာ များပြားခြင်း ၁၈၀
ဒုက္ခလက္ခဏာရှုပုံ ၂၅၇
ဒုက္ခဝိပဿနာ ၁၉၃
ဒုက္ခဝိပဿနာဉာဏ်ဖြင့် နိစ္စနိမိတ် စသည်ပျောက်ပုံ ၁၈၂
ဒုက္ခဝိပဿနာ ပြဆိုခြင်း ၁၈၈
ဒုက္ခသာ ရုပ်နာမ်တို့၏ ပကတိသဘော ၁၇၃
ဒုက္ခသိဖြစ်ပုံ ၁၀၅
ဒုစရိုက်အနန္တတို့ ပြုပြင်မှုမှ ဖြစ်ပွါးပုံ ၁၉၃
ဒုစရိုက်မျိုး ၂၈၈
ဒုစရိုက်သစ် များပြားပုံ ၁၅
ဒုစရိုက်တရားကို ကျောက်လုံးဝန်နှင့်တူပုံ နှီးနှောချက် ၂၅၁
ဒေဝဒူတသုတ် စစ်တမ်းကြီး ၅-ချက် ၃၂၉
ဒေဝဒူတရှင်းချက် ၃၂၉
ဒေဝဒူတသုတ်လာ ငရဲမျိုး ၃၃၇

www.dhammaransi.com

အက္ခရာစဉ်	စာမျက်နှာ
[ဒ]	
ဒေဝပုတ္တမာရ်	၂၇၃
ဒေါမနဿလွန်ကဲရာ၌ နှလုံးသွေးရောင်	၁၄၄
ဒေါသလွန်ကဲရာ၌ နှလုံးသွေးရောင်ဖြစ်ပုံ	၁၄၃
ဒေါသသောင်းကျန်းပုံ	၂၁၄
[ဓ]	
ဓမ္မအန္တရာယ်	၁၄၀
ဓမ္မအလို	၁၉၄၊၂၀၂
ဓမ္မအလို ၆-ပါး ပြဆိုချက်	၁၉၀
ဓမ္မကြီး ၃-ပါး	၃၆၊၃၀
ဓာတ် ၄-ပါး ဖောက်ပြန်မှုကြောင့်သေရသူ များခြင်း	၁၀၄
ဓာတ် ၆-ပါး မမြင်က လူနတ် ချမ်းသာ အန္တရာယ်နှင့် တူခြင်း	၂၃၅
ဓာတ်၏အကြိုက်	၁၉၆
ဓာတ်ကြီး ၃-ပါး	၇၂
ဓာတ်ကြီး ၄-ပါး	၃၀
ဓာတ်ကြီး ၄-ပါးနှင့် ကြိမ်လုံးပမာ	၃၃
ဓာတ်ကြီး ၄-ပါးနှင့် ချိပ်ခဲ ဥပမာ	၃၀
ဓာတ်ကြီး ၄-ပါးမြင်က ပညတ်ပျောက်ပုံ	၅၃

အက္ခရာစဉ်	စာမျက်နှာ
[ဓ]	
ဓာတ်ကြီး ၆-ပါး	၂၁၆
ဓာတ်ကြီးများကို ခုန် ကျော်၍ မလိုက်ပုံ	၇၂
ဓုမရောရုဝငရဲ ခံစားရပုံ	၃၁၃
ဓုမရောရုဝငရဲမည်ပုံ	၃၁၃
[န]	
နခသိခသုတ်ရှင်းချက်	၉
နာခြင်းသဘောရှိသော ခန္ဓာ ၅-ပါး	၂၉၃
နာမက္ခန္ဓာ ၄-ပါး ၂-ပါးစုံ ဖြစ်ပုံ	၁၂၆
နာမက္ခန္ဓာ ၄-ပါး၏အမှု	၁၀၁
နာမက္ခန္ဓာ ၄-ပါး၌ အနိစ္စ လက္ခဏာ	၉၀
နာမက္ခန္ဓာအလိုက် နှလုံးသွေး ဖြစ်ပုံ	၁၄၃
နာမက္ခန္ဓာဖြစ်သည်ကို သိနည်း	၂၁၉
နာမ်ခန္ဓာအရိပ်	၂၃
နာမ်တရား၌ ပုံပြင်မှုများ	၁၀၀
နာအရသာ ၂-မျိုး	၁၃၀
နား၌ဖြစ်သော နာမ်ခန္ဓာ ၄-ပါး	၂၁၀
နိစ္စ၏ အခြင်းအရာ	၁၀၉
နိစ္စနိမိတ်ကို ပြဆိုချက်	၁၅၆
နိစ္စနိမိတ် ကွယ်ပျောက်ပုံ	၁၆၁

www.dhammaransi.com

အက္ခရာစဉ်	စာမျက်နှာ
[န]	
နိစ္စနိမိတ်တို့ဉာဏ်၌ ကွယ်သော အခါ ရှုရမည့်တရားများ	၂၂၅
နိစ္စနိမိတ်ပျောက်က အတ္တ-သာရ နိမိတ် ပျောက်ပုံ	၂၂၁
နိစ္စနိမိတ်မှုပွါးပုံ	၁၅၀
နိစ္စသိစသည်၌ရှင်းချက်	၁၀၄၊၁၁၀
နိစ္စသိနှင့် အနိစ္စသိ	၁၀၄
နိဒ္ဒါရာမတာတဏှာ	၁၄၀
နိဗ္ဗာန်ဘုံကြီး ၅-ဆင့် ရှင်းပြပုံ	၂၄၀-၉
နိဗ္ဗာန်ရောက်ကြောင်း တရားများ	၂၇၁
နိဗ္ဗာန်သာ တဏှာ စစ်မှန်ပုံ	၂၇၀
နိဗ္ဗာန်သာ ပုန်းအောင်းရာ မှန်ပုံ	၂၇၂
နိဗ္ဗာန်သဘောစီးသူဖြစ်ခြင်း	၂၃၄
နိမိတ် ၂-ပါး	၁၅၆
နိမိတ် ၂-ပါးပျောက်မှ အမှန်မရှိ သိနိုင်ပုံ	၂၂၀
နိမိတ်ကွယ်ပျောက်မှု	၁၆၂
နိဿယပစ္စည်းဆိုပုံ	၁၅၂
နူနာပမာ ကာမတဏှာ	၁၂၁
နှလုံး၏သိမှု မနောဝိညာဏ် မည်ခြင်း	၁၀၀
နှာခေါင်း၏သိမှု ၂-မျိုး	၁၂၆
နှာခေါင်း၌ဖြစ်သော နာမ်-ခန္ဓာ ၄-ပါး	၂၁၀

အက္ခရာစဉ်	စာမျက်နှာ
[န-ပ]	
နှိပ်စက်တတ်သော ခန္ဓာ ၅-ပါး	၂၆၁
နက်နဲသော ဒုက္ခဘေးများ	၁၀၃
နတ်ပြဟ္မာ မဖြစ်ဘူးသူ မရှိပုံ	၂၆၄
ပကတိဇာတိသဘော ပေါ်အောင် ကြည့်ပုံ	၃၀၅
ပကတိမျိုးဖြစ်သော ဒုက္ခအဖို့တရား	၁၆၀
ပစ္ဆာဇာတပစ္စည်း ဆိုပုံ	၁၅၃
ပညာမျက်စိ မရှိသူတို့ သွားရာလမ်း	၂၄၇
ပညာအရောင် တည် ထောင်ပုံ	၃၅၀
ပညာမဲ့သူအမြင်	၂၄၆
ပညာမျက်စိမရှိသော အန္ဓပုထုဇဉ်	၇၃
ပညာမျက်စိရှိသူ အမြင်	၂၄၆
ပညာရှိတို့၏ သိမှု ၂-မျိုး	၁၁၆
ပညာလွန်ကဲရာ၌ နှလုံး သွေးရောင် ဖြစ်ပုံ	၁၄၃
ပဋိသန္ဓေအနည်းဆုံး ဖြစ်ရာဘုံ	၃၀၇
ပဋိသန္ဓေအများဆုံး ဖြစ်ရာဘုံ	၃၀၇
ပဋိသန္ဓေဝိပါက် ခန္ဓာ	၂၀၀
ပဌမနိဗ္ဗာန်ဘုံသားများ	၂၃၃
ပဌမနိဗ္ဗာန်ဘုံသားမည်ပုံ	၂၄၉

www.dhammaransi.com

အက္ခရာစဉ်	စာမျက်နှာ
[ပ]	
ပဏ္ဍိတအမြင်	၇၄
ပထဝီ အာကာသ	၃၀
ပထဝီကာယ	၄၁
ပထဝီကာယ သူယောင်နှင့် ခန္ဓာကိုယ်	၅၈
ပထဝီခေတ်ကြီး ဆိုးဝါးပုံ	၁၆၉
ပထဝီ၌ ဒုက္ခလက္ခဏာရှုပုံ	၁၆၇
ပယောဂစွဲကပ်သူအသွင် ဒိဋ္ဌိအမြင်	၂၁၂
ပရမာဏုမြူခေါ်ပုံ	၂၂
ပရမတ်အလို ခန္ဓာ ၅-ပါး	၁၄၀
ပရမတ်ခေတ်မျိုး	၅၅
ပရိဒေဝဓမ္မအဖြစ်	၂၆၅
ပရိယတ္တိနှင့် ထင်ရှားပုံ	၃၄၉
ပရေပုဒ်၏ အဓိပ္ပါယ်	၂၃၈
ပလာလပီဌက ကံကြမ္မာ	၃၃၆
ပလိဃပရိဝတ္တိက ကံကြမ္မာ	၃၃၅
ပါဏာတိပါတစေတနာ ရှင်းချက်	၂၈၈
ပါပဓမ္မမည်ခြင်း	၂၀၂
ပီတိလွှန်ကဲရာ၌ ဖြစ်သော နှလုံးသွေးရောင်	၁၄၃
ပုညာဘိသင်္ခါရရှင်းချက်	၂၄၀
ပုထုဇန်တို့ သွားရာလမ်း	၂၄၅
ပုရေဇာတပစ္စည်း ဆိုပုံ (ကိုယ်ကို ၂၄-ပစ္စည်း တပ်ပြရာ၌)	၁၅၃

အက္ခရာစဉ်	စာမျက်နှာ
[ပ]	
ပုဂ္ဂိုလ်အလို	၁၉၄၊ ၂၀၁
ပုဂ္ဂိုလ်အလိုနှင့် စက္ခု အလို ဆန့်ကျင်ပုံ	၂၀၂
ပုဂ္ဂိုလ်အလိုနှင့် ဓမ္မအလို ဆန့်ကျင်ပုံ	• ၂၀၁
ပုဂ္ဂိုလ်၏ အကြိုက်	၁၉၆-၇
ပုဂ္ဂိုလ်၏ အနှစ်အသား ဥပမာ	၁၈၇
ပုဂ္ဂိုလ်၏ သိမှု၌ ရှင်းချက်	၁၀၀
ပုဂ္ဂိုလ်နှင့် ခန္ဓာ ၅-ပါး	၁၈၇
ပုဂ္ဂိုလ်နှင့် ပြုပြုသမျှကံများ	၁၈၉
ပုဂ္ဂိုလ်သတ္တဝါကိစ္စ ဟူသမျှ မနောနှလုံးမှ ဖြစ်ပုံ	၁၃၈
ပုဂ္ဂိုလ်သတ္တဝါဟူ၍ စွဲလမ်းပုံ	၁၂၈
ပုဂ္ဂိုလ်သိ	၁၃၁
ပူဇော်မှုခေတ်သူယောင်	၂၂၅
ပူမှု၌ ကိစ္စကြီး ၂-ပါး	၄၃
ပျားပိတုန်းပမာ ရှာပုံ	၂၄၅
ပျက်မှုကို ပကတိသဘော ဆိုပုံ	၁၇၃
ပျက်မှုဖြစ်မှု လျင်မြန်ခြင်း	၈၄
ပျက်မှုသာ ရုပ်နာမ်တို့ သဘော	၁၇၁
ပြာပူငရဲ	၃၂၁
ပြာပူငရဲတည်နေပုံနှင့် ခံစားရပုံ	၃၂၁

www.dhammaransi.com

အက္ခရာစဉ်	စာမျက်နှာ
[ပ]	
ပြာပူငရဲ၌ ခံရပုံ	၃၂၃
ပြိတ္တာအမျိုးမျိုး	၇
ပြိတ္တာတို့သက်တမ်း	၃၄၂
ပြုခဲ့သည့်ဒုစ္စရိုက်များပြားပုံ	၃၄၆
ပုပြင်၍ရှုမှု၌ စောဒနာခြင်း	၁၉၂
ပုပြင်တိုင်းလည်း မရနိုင်ပုံ	၁၉၂
ပုပြင်နိုင်မှ ဖြစ်သော သုခ အဖို့တရား	၁၆၀
ပုပြင်မှု၏ မမြဲပုံ	၂၆၆
ပုပြင်မှု သင်္ခါရ ၂-မျိုး	၃၄၀
ပုပြင်မှုကင်း၍ အလို သက်သက် မဖြစ်ခြင်း	၅၄
ပုပြင်မှုကြောင့် ခန္ဓာကိုယ် တည်ခြင်း	၅၄
ပုပြင်မှုကြောင့်သာ သာယာဖွယ်ဖြစ်ခြင်း	၁၇၃
ပုပြင်မှုစွမ်းအားကြောင့် တည်နိုင်ပုံ	၁၉၁
ပုပြင်မှုတရားများ	၅၅
ပုပြင်မှုနှင့် ပကတိမှုကို ခြားနားမြင်ပုံ	၂၆၀
ပုပြင်မှုနှင့် သိမှုကို ဓာတ်ခွဲ ပြခြင်း	၅၄
ပုပြင်မှုမရှိသော သူငယ်ပမာ ၅-ခန္ဓာ	၁၇၄
ပုပြင်မှု သင်္ခါရ	၂၃၉
ပုပြင်မှုသည် သင်္ခါရဒုက္ခ	၁၉၃
[ပ-ဖ]	
ပုပြင်ရမှုဆိုလျှင်လဲ သူ့ကျွန်မည်ပုံ	၁၉၂
ဖယောင်းရုပ်ကြီးပမာရှုမြင်ပုံ	၆၄
ဖယောင်းရုပ်နှင့် ကိုယ်ခန္ဓာ ပျက်ပုံ	၇၉
ဖဿဖြစ်ပေါ်ခြင်း	၁၀၉
ဖောဋ္ဌဗ္ဗ ၆-ပါး	၁၁၀
ဖောဋ္ဌဗ္ဗသိမှု	၁၂၄
ဖောဋ္ဌဗ္ဗာယတနကောက်ပုံ	၁၁၀
ဖွဲ့စေးမှု ဓာတ်သူယောင်	၂၂၅
ဖြစ်ဆဲနှင့်ပျက်ဆဲကိုမမြင်နိုင်ပုံ	၃၅
ဖြစ်ပွါးမှု မြင်အောင်ကြည့်	၂၉
ဖြစ်ပျက်ကို မြင်အောင်ရှု	၇၀
ဖြစ်ပျက်မှုကို နှလုံးမသွင်းခြင်း ကြောင့် သန္တတိဖုံးလွှမ်းပုံ	၃၇
ဖြစ်ပျက်မှုတို့ နှိပ်စက်၍ ဆင်းရဲပုံ	၁၆၄
[ဗ]	
ဗလိသမံသိက ကံကြမ္မာ	၃၃၅
ဗာလုဃာဋကရှင်းချက်	၂၄၀
ဗိလင်္ဂထာလိက ကံကြမ္မာ	၃၃၃
ဗောဓိပက္ခိယသာ စီးပွါး အစစ်အမှန်	၂၄၀
ဗျာဓိဓမ္မအပြစ်	၂၉၃
ဗျာဓိပုဒ် ဝိဂြိုဟ်	၂၉၃
ဗျာပါဒအဓိပ္ပါယ်	၂၁၁

www.dhammaransi.com

အက္ခရာစဉ်	စာမျက်နှာ
[ဘ]	
ဘယဥ္စဒုက္ခမည်ခြင်း	၂၅၃
ဘဝကို နှံ့ချာစေသော ကာမဝတ္ထု	၁၂၃
ဘဿာရာမတာတဏှာ	၁၄၉
ဘာဝနာ-၄၀ အဓိပ္ပါယ်	၁၊၂
ဘာဝနာမယဉာဏ်သိ	၁၁၇
ဘုရားရှင်တို့သာသနာ	၃၅၁
ဘော့မှိုက်နှင့် တူသော လူ့အလို	၂၁၃
ဘင်စွန်းကြီးမည်ပုံ	၆၄
ဘင်စွန်းခေါ်ပုံ	၂၉
ဘင်ပုပ်ငရဲ တည်နေပုံနှင့် ခံစားရပုံ	၃၂၀
ဘင်ပုပ်ငရဲ၌ ခံရပုံ	၃၂၃
ဘုံ ၃-ပါး၏ ဥပမာများ	၂၉၀
ဘုံစဉ်စံအရိယာတို့၏တာဏ	၂၇၁
ဘုတ် ၄-ပါး သိမ်မွေ့ပုံ	၂၅၊၂၇
ဘုတ် ၄-ပါးနှင့်အာကာသ	၂၉
[မ]	
မခံသာမှု၌ အဓိပ္ပါယ်	၉၃
မဂ္ဂပစ္စည်းဆိုပုံ	၁၅၅
မစ္စုမာရ်	၂၀၃
မစောင့်ရှောက်တတ်သော ခန္ဓာ ၅-ပါး	၂၆၉
မစ္ဆရိယအဓိပ္ပါယ်	၁၉၀
မနောအကြိုက်	၁၉၉

အက္ခရာစဉ်	စာမျက်နှာ
[မ]	
မနောဓမ္မအလို	၂၀၀
မနောနှလုံးအခွင့်ကြီးကျယ်ပုံ	၁၃၀
မနောနှလုံးကို ပုဂ္ဂိုလ်သတ္တဝါ ထင်ပုံ	၁၃၉
မနောနှလုံး၌ ဖြစ်ပေါ်မှု ၃-မျိုး	၁၄၂
မနောနှလုံးမှ ဇောဖြစ်ပုံ	၁၃၄
မနောနှလုံးသိ	၁၃၁
မနောနှလုံးသည် ပုဂ္ဂိုလ် သတ္တဝါမဟုတ်	၁၃၀
မနောဝိညာဏ်အမျိုးမျိုး	၁၃၄
မနောဝိညာဏ်နာမက္ခန္ဓာ ၄-ပါး ဖြစ်ပျက်ပုံ	၁၃၄
မနောဝိညာဏ်ဖြစ်ရာဌာန	၁၃၄
မရဏ ၂-ပါး	၁၀၅
မရဏအမြဲရှိခြင်းအကြောင်း	၂၇၇
မရဏဓမ္မကို မသိခြင်း	၁၀၆
မရဏဓမ္မကြီး	၆၂
မရဏဓမ္မဒုက္ခမျိုး	၁၀၇
မရဏဓမ္မမျိုးဖြစ်သော်လည်း သုခဖြစ်ပုံ	၁၀၆
မရဏခေတ်	၃၆
မရဏခေတ်ကို ခန္ဓာ ၂-ပါး ဖြင့် ရေတွက်ပုံ	၂၇၆
မလ္လိကာမိဖုရားဥပမာ ကာမေသု မိစ္ဆာစာရကံ	၃၂၇
မလုံခြုံသော ခန္ဓာ ၅-ပါး	၂၇၂

www.dhammaransi.com

အက္ခရာစဉ် — စာမျက်နှာ

[မ]

မဟာအဝီစိငရဲမည်ပုံ ၃၁၉
မဟာကုသိုလ်ထက် အပ္ပနာ ကုသိုလ်ဖြစ်ရန် ခဲယဉ်းပုံ ၃၀၁
မဟာတာပနငရဲကြီး ၆
မဟာတာပနငရဲခံစားရ ပုံနှင့် ပမာဏ ၃၁၆
မဟာတာပနငရဲမည်ပုံ ၃၁၅
မဟာတာပနငရဲသက်တမ်း ၃၃၉
မဟာတာပနပုဒ် ဝိဂ္ဂြိုဟ် ၃၁၅
မဟာရောရုဝငရဲကြီး ၆
မဟာရောရုဝငရဲမည်ပုံ ၃၁၄
မဟာရောရုဝငရဲသက်တမ်း ၃၃၉
မာနအစ်ပွါယ် ၂၂၁
မာန၏စွဲလမ်းချက် ၁၈၉
မာနသောင်းကျန်းပုံ ၂၁၄
မာရ် ၄-ပါး သရုပ် ၂၈၃
မာရ် ၄-ပါး သတ်မှု ၂၈၃
မာရာမိသအပြစ် ၂၈၃
မာရာမိသပုဒ် ဝိဂ္ဂြိုဟ် ၂၈၃
မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိသိ မည်ပုံ ၁၀၄
မိစ္ဆာဝမ္မနိမိတ်ကြီး ၆၇
မိစ္ဆာဝမ္မမည်ခြင်း ၂၀၂
မိမိဖြစ်ရာဌာနခွဲသော ရုပ် နာမ်တို့ ချုပ်ဆုံးပုံ ၁၆၂
မိုး ၁၁-ပါး သရုပ် ၂၇၄
မိုးကြီး ၂-မျိုး ၈၇

[မ]

မီးတောက်အမာခံနှင့် ဉာဏ်အမြင် ၇၅
မီးတောက်ပမာ ရုပ်နာမ်ခန္ဓာ ၄၉
မီးတောက်ဖြစ်ပေါ်ကြောင်း နှင့် ဉာဏ်အမြင် ၇၄
မီးတောက်ရာ၌ အမြင် ၂-မျိုး ၇၃
မီးခွတ်ရုပ်ပမာ ကိုယ်ခန္ဓာ ၁၄၉
မီးပွါးမှုကို မြင်အောင်ရှု ၄၃
မီးရထားပမာ ကိုယ်ခန္ဓာ ၁၃၄
မေတ္တာလွန်ကဲရာ၌ နှလုံးသွေးရောင်ဖြစ်ပုံ ၁၄၃
မောဟလွန်ကဲရာ၌ဖြစ်သော နှလုံးသွေးရောင် ၁၄၃
မောဟသောင်းကျန်းပုံ ၂၁၄
မတ်တတ်ရပ်၍ ကိုယ်တွေ့ ရှုသင့်ပုံ ၈၇
မွေးညှင်းစသည်၌ ခတ်ခွဲပုံ ၄၆
မွေးညှင်းပေါင်းအရေအတွက် ၄၀
မိန်းမတို့၌ မီး ၇-ပါး ၃၁၇
မှတ်သိ လိမ္မာ မည်ပုံ ၉၄
မှန်ရိပ်ပမာနှင့် ကာယကြီး ၄-ပါး ၅၆
မျက်စိအာရသာ ၂-မျိုး ၁၃၂
မျက်စိသိ ၁၃၁
မျက်တောင်ခတ်မှု ထင်မြင်ပုံ ၁၆၂
မျက်တောင်တခတ်၌ ကာယကြီး ၄-ပါး ဖြစ်ပျက်ပုံ ၈၀

www.dhammaransi.com

အက္ခရာစဉ် စာမျက်နှာ

[မ-ယ]

မျက်တောင်တခတ်ပျက်ရာ၌ နိစ္စနိမိတ်ဖုံးလွှမ်းပုံ ၂၄၆
မြေကိုခံသော ရေထုပေါင်း ၁၄၂
မြင်မှုစသည်ကို တပြိုင်တည်း မှတ်ထင်ပုံ ၁၄၁
မြင် သိ ၂-ချက်ဖြစ်ပုံ ၆၂
ယမမင်း ကယ်ဆယ်ပုံ အကြောင်းအရာ ၃၂၉
ယောဂမည်ခြင်း ၂၉၀
ယင်မမဲရိုင်းပမာ ရှာပုံ ၂၄၅
ယမ်းမီးတောက် ၂-မျိုး ၄၃
ယမ်းမီးပမာ ကိုယ်ခန္ဓာ ဖြစ်ပျက်ပုံ ၄၁

[ရ]

ရတနာဖော်ရှင်နှင့် နိစ္စမှု ၂၃၆
ရာဂမီး၏ အပြစ်များပြားပုံ ၂၄၄
ရာဟုမုခ ကံကြမ္မာ ၃၃၄
ရေဉပမာ ရုပ်နာမ်ပျက်ပုံ ၁၄၁
ရေကိုခံသော လေထုပေါင်း ၁၄၂
ရေနံကြမ်းမီးတောက်အသွင် စိတ်ဘဝင် ၁၃၅
ရေနှင့်မီးရောင် မရောယှက်ခြင်း ၁၀၉
ရောဂအပြစ် ၂၆၄
ရောဂါအနာမျိုး ၁၆၀
ရေရှဝငရဲ ၂-မျိုး ၃၁၃

အက္ခရာစဉ် စာမျက်နှာ

[ရ]

ရောရုဝငရဲကြီး ၆
ရောရုဝငရဲမည်ပုံ ၃၁၃
ရောရုဝငရဲသက်တမ်း ၃၃၉
ရောရုဝပုဒ် ဝိဂ္ဂဟ် ၃၃၃
ရူပက္ခန္ဓာ ၂
ရူပက္ခန္ဓာ၌ ခွဲခြမ်းနည်း ၅၆
ရန်သူ၏ အစီးအပွါး တရားများ ၂၀၉
ရပ်ခြင်း၌ ကိုယ်အင်္ဂါ လှုပ်ရှားခြင်း ၀၅
ရပ်စဉ်၌ ခန္ဓာ ၅-ပါး ဖြစ်ပျက်ရှုပုံ ၂၂၆
ရပ်နေစဉ် လှုပ်ရှားမှု ၂-မျိုး ၄၉
ရုပ်ရာ၌ ကာယကြီး ၄-ပါး ဖြစ်ပျက်ပုံ ၄၉
ရုပ်ခန္ဓာမြင်က နာမ်ခန္ဓာကို လည်း မြင်နိုင်ပုံ ၁၆၁
ရုပ်တွေ့ သဲကမ်းပြိုမျှပျက်ပုံ ၂၂၀
ရုပ်၌ အနိစ္စဖြစ်ပုံ ၃၀၄
ရုပ်နာမ်ခန္ဓာတို့ ငှက်ပျောတုံး နှင့်တူပုံ ၂၃၀
ရုပ်နာမ်ခန္ဓာသည် ဒုက္ခမျိုး ၁၆၅
ရုပ်နာမ်ခန္ဓာခွဲပုံ ၁၀၃
ရုပ်နာမ်တို့၏ ထင်ရှားသော ဒုက္ခဘေး ၁၀၂
ရုပ်နာမ်တို့ တည်ပုံ ပျက်ပုံ ၅၀
ရုပ်နာမ်တို့၌ နိမိတ်စွဲလမ်းပုံ ၂၀

www.dhammaransi.com

အက္ခရာစဉ် — စာမျက်နှာ

[ရ-လ]

ရုပ်နာမ်၌ အနိစ္စရှုပုံ ၂၄
ရုပ်နာမ်ဖြစ်ပျက်ပုံ ၁၂၇၊၁၃၁
ရုပ်ပြောင်းလဲမှုဖြစ်ပုံ ၈၆
ရုပ်မှအရိပ် ၂-မျိုးပေါ်ခြင်း ၂၁
ရုပ်ဟောင်းချုပ်မှ ရုပ်သစ်ပေါ် ၈၀
လက္ခဏာရေး ၃-မျိုး ၁၅၆
လက္ခဏာရေး ၃-ပါး အားထုတ်သင့်ပုံ ၃၅၂
လေဏပုဒ် ဝိဂ္ဂဟ် ၂၇၂
လူနာရောဂါ ခေတ်ကြိုက် ပမာ ၁၉၅
လူဘဝ၏တန်ဘိုး ၂၀၄
လူ့အလိုနှင့် ပယောဂအလို ၂၁၂
လောကအလို ပုဂ္ဂိုလ်မည်ပုံ ၁၂၉
လောကကြီး ၃-ပါး ၂၀၆
လောကန္တရိက် အသုရကာယ်မျိုး ၃၄၄
လောကီချမ်းသာ မှန်သမျှ ဒုက္ခဖြစ်ပုံ ၂၅၄
လောကီစီးပွါးမှန်သမျှ အချည်းနှီးဖြစ်ပုံ ၂၄၁
လောကုတ္တရာကုသိုလ် ပြဆိုချက် ၃၀၂
လောဘလွန်ကဲရာ၌ နှလုံး သွေးရောင်ဖြစ်ပုံ ၁၄၃
လောဘသောင်းကျန်ပုံ ၂၁၄

အက္ခရာစဉ် — စာမျက်နှာ

[လ]

လက်စားမှုဆိုရာ၌ရှင်းချက် ၁၉၃
လက်ပံတောငရဲ ၃၂၁
လက်ပံတောငရဲ တည်နေပုံနှင့် ခံစားရပုံ ၃၂၁
လက်ပံတောငရဲ၌ခံရပုံ ၃၂၄
လက်သည်းပေါ်ရှိ မြေမှုန့်ပမာ သုဂတိခန္ဓာ ၁၇၉
လင်ကိုရှိသေခြင်းအကျိုး ၃၁၀
လမ်း ၂-သွယ် ရှင်းပြချက် ၂၄၄
လောက်ကိုက်ခွေးနာပမာ ရုပ်နာမ်ခန္ဓာ ၁၆၆
လောင်မီးအလား မရဏ တရား ၁၀၇
လိပ်ကန်း ထမ်းပိုးပမာ သုဂတိဘုံ ပြန်လာရန် ခဲယဉ်းပုံ ၁၀
လိပ်ကန်းပမာ သုဂတိခန္ဓာ ၁၇၀
လုပ်ကြွမှု ခေတ်သူယောင် ၂၂၅
လျှာအရသာ ၂-မျိုး ၁၂၆
လျှာ၏သိမှု ၂-မျိုး ၁၂၄
လျှာ၌ဖြစ်သော နာမ်ခန္ဓာ ၄-ပါး ၂၁၉
လျစ်လျူရှုမှု၌ အဓိပ္ပါယ် ၉၃
လျှောင်းခြင်း၌ ကာယကြီး ၄-ပါး ဖြစ်ပျက်ပုံ ၈၉

အက္ခရာစဉ် — စာမျက်နှာ

[ဝ]

ဝဓကအဖြစ် ၂၇၅
ဝဓကပုဒ် ဝိဂ္ဂိုဟ် ၂၇၅
ဝါယောအာကာသ ၃၃
ဝါယောကာယ ၄၁
ဝါယောကာယသူယောင်ကြီး ၅၈
ဝိညာဉ်လိမ်မှုကို ပယ်ရှားပုံ ၇၇
ဝိညာဏ် ၆-ပါးအစု ၉၁
ဝိညာဏ် ၆-ပါး၌ အနိစ္စ
  လက္ခဏာ ၉၈
ဝိညာဏ်နှင့် သညာအထူး ၉၆
ဝိညာဏ်သိမည်ပုံ ၉၆
ဝိညာဏက္ခန္ဓာ ၂
ဝိညာဏက္ခန္ဓာ
  အမာခံ ဖြစ်ခြင်း ၉၈
ဝိညာဏက္ခန္ဓာကို နောက်ဆုံး
  ထားပုံအကြောင်း ၉၀
ဝိညာဏက္ခန္ဓာ၌ သိမှတ်ဖွယ် ၉၀
ဝိတက်လွန်ကဲရာ၌
  နှလုံးသွေးရောင်ဖြစ်ပုံ ၁၄၃
ဝိနိပါတိက
  အသုရကာယ်မျိုး ၃၃၄
ဝိပတ္တိခေါ်ပုံ ၂၀၁
ဝိပရိဏာမဒုက္ခအမျိုးမျိုး ၁၇၅-၆
ဝိပဿနာဉာဏ်သိ ၁၁၇
ဝိပ္ပယုတ္တပစ္စည်း ဆိုပုံ (ကိုယ်ကို
  ပစ္စည်းတပ်ပြရာ၌) ၁၅၂

ဝိပ္ပယုတ္တပစ္စည်း ပစ္စယုပ္ပန်
  ဖြစ်သော ရုပ်နာမ် ၁၀၃
ဝိပါကပစ္စည်း ဆိုပုံ ၁၅၄
ဝိပါက်ခန္ဓာတို့၏ ဇာတိဘေး ၂၈၉
ဝိဘဝသဘော ၂၂၃
ဝီတိက္ကမဘုံ မည်ပုံ ၃၄၉
ဝေဒနာ ၆-ပါး ၉၄
ဝေဒနာက္ခန္ဓာ ၂
ဝေဒနာက္ခန္ဓာ၌ အဓိပ္ပါယ် ၉၃
ဝေဒနာတိုက်၌ပါသော
  ဒုက္ခဝေဒနာ ၂၅၄
ဝေဒနာဖြစ်ပေါ်ခြင်း
  အကြောင်း ၁၀၈
ဝေဒယိတသုခစသည်ဖြစ်ပုံ ၂၅၀
ဝေဒယိတသုခမည်ခြင်း ၂၄၂
ဝေဒယိတသုခလမ်း ၂၄၄

[သ]

သံကိလေသိကအဖြစ် ၂၉၆
သံကိလေသိကပုဒ်ဝိဂ္ဂိုဟ် ၂၉၆
သံဃာတငရဲကြီး ၆၊၃၁၁
သံဃာတငရဲ မည်ပုံ ၃၁၁
သံဃာတငရဲ ပမာဏနှင့်
  ခံစားရပုံ ၃၁၁
သံဃာတငရဲသက်တမ်း ၃၃၉
သံဃာတပုဒ် ဝိဂ္ဂိုဟ် ၃၁၁
သံတွေ့ခဲ့နှင့် ကိုယ်ခန္ဓာပျက်ပုံ ၈၉
သံယောဇနမည်ခြင်း ၂၉၈

www.dhammaransi.com

အက္ခရာစဉ်	စာမျက်နှာ
[သ]	
သံသရာခရီးကြီးသည် ကန္တာရခရီးနှင့် တူပုံ	၂၃၀
သံသရာဓမ္မ	၂၀၅
သဉပါဒိသေသအဓိပ္ပါယ်	၂၃၆
သဉပါဒိသေသ နိဗ္ဗာန် ရောက်ပုံ	၃၅၃
သဉပါဒိသေသနိဗ္ဗာန် ရှင်းချက်	၂၄၇
သင်္ခမုဏ္ဍိက ကံကြမ္မာ	၃၃၄
သင်္ခါရက္ခန္ဓာ	၂
သင်္ခါရက္ခန္ဓာအရကောက်	၉၆
သင်္ခါရက္ခန္ဓာ၌ အဓိပ္ပါယ်	၉၆
သင်္ခါရဒုက္ခ	၁၇၅
သင်္ခါရဒုက္ခကိစ္စ	၅၀
သင်္ခါရဒုက္ခနက်နဲပုံ	၁၉၃
သင်္ဂဏိကာရာမတာတဏှာ	၁၄၉
သဋ္ဌိဝပုဒ် ဝိဂြိုဟ်	၃၀၇
သဋ္ဌိုဝ်းငရဲ အကျယ်အဝန်း နှင့် ခံရပုံ	၃၀၇
သဋ္ဌိုဝ်းငရဲကြီး	၅
သဋ္ဌိုဝ်းငရဲမည်ပုံ	၃၀၇
သဋ္ဌိုဝ်းငရဲသက်တမ်း	၃၃၉
သညာ ၆-ပါး	၉၅
သညာက္ခန္ဓာ	၂
သညာက္ခန္ဓာ၌အဓိပ္ပါယ်	၉၄
သညာသိမည်ပုံ	၉၆
သဋ္ဌိကူဋ္ဌပြိတ္တာ ခံစားရပုံ	၃၄၃
[သ]	
သဏ္ဌာနနိစ္စမျိုး	၂၃၉
သဏ္ဌာနနိမိတ်	၄၆၊၁၅၇
သဏ္ဌာနနိမိတ် ကွယ်ပျောက်ပုံ	၁၅၉
သဏ္ဌာနနိမိတ်မှ နိစ္စနိမိတ် အမျိုးမျိုးဖြစ်ပုံ	၁၅၇
သတ္တဝါခပ်သိမ်းတို့၏ သံသရာအမျိုးမျိုး	၃၀၇
သဒ္ဒါလွန်ကဲရာ၌ နှလုံးသွေး ရောင် ဖြစ်ပုံ	၁၄၃
သန္တတိအမှုမျှသာဖြစ်ခြင်း	၁၉၁
သန္တတိဇရာနှင့်သန္တတိမရဏ	၂၉၀
သန္တတိနိစ္စမျိုး	၂၃၉
သန္တတိနိမိတ်	၄၆
သန္တတိနိမိတ် ၂-မျိုး	၁၅၇
သန္တတိနိမိတ်ကွယ်ပျောက်ပုံ	၁၆၁
သန္တတိနိမိတ်မှပွါးပုံ	၁၅၇
သန္တတိနိမိတ်မှဖြစ်ပွါးသော နိစ္စနိမိတ်	၁၅၇
သန္တတိပစ္စုပ္ပန်	၆၇
သန္တတိပညတ်ကြောင့် အနိစ္စ လက္ခဏာ မထင်ပုံ	၃၇
သန္တတိပျက်ကို မြင်အောင်ရှု	၆၇
သန္တတိမရဏ	၁၀၆
သန္တတိမရဏမည်ခြင်း	၂၇၆
သန္တိသုခတမျိုး	၂၅၀
သန္တိသုခမည်ခြင်း	၁၆၅၊၂၄၂
သန္တိသုခလမ်း	၂၄၄

www.dhammaransi.com

အက္ခရာစဉ်	စာမျက်နှာ
[သ]	
သန္တိသုခသာ သုခအစစ်	၂၅၀
သမ္ပတ္တိကြား ဝိပတ္တိ များစွာညှပ်ပုံ	၂၆၀
သမ္ပတ္တိလမ်းအခွင့်နည်းပုံ	၂၆၀
သမ္ပတ္တိခေါ်ပုံ	၂၀၁
သမ္ပယုတ္တပစ္စည်းဆိုပုံ(ကိုယ်ကို ပစ္စည်းတပ်ပြရာ၌)	၁၅၅
သမ္ဖပ္ပလာပစကားမျိုး	၁၃၀
သမာဓိအန္တရာယ် တည်ထောင်ပုံ	၂၁၀
သမာဓိအရောင် တည်ထောင်ပုံ	၃၅၀
သမ္မာဒိဋ္ဌိအမြင်	၁၁၇
သမ္မာဒိဋ္ဌိဉာဏ်သိမည်ပုံ	၁၀၄
သမ္မာဒိဋ္ဌိနှင့်မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ ၂-ပါးအမြင်	၁၀၃
သမ္မုတိဇရာ	၂၉၀
သရဏပုဒ်ဝိဂ္ဂိုဟ်	၂၇၃
သလ္လအပြစ်	၂၆၄
သလ္လပုဒ်ဝိဂ္ဂိုဟ်	၂၆၄
သဟဇာတပစ္စည်းဆိုပုံ(ကိုယ်ကို ပစ္စည်းတပ်ပြရာ၌)	၁၅၂
သာမညလူတို့သိသော သမ္မုတိမရဏ	၂၇၆
သာယာဖွယ် ချမ်းသာ သုခများ	၁၆၃

အက္ခရာစဉ်	စာမျက်နှာ
[သ]	
သာသနာကွယ်သော ဘဝမရှိသူ	၃၅၂
သာသဝအပြစ်	၂၈၁
သားတစ်ပေါင်း အရေ အတွက်	၁၄၀
သိကြားမင်း၏ ခန္ဓာလည်း ဥပဒ္ဒဝမည်ပုံ	၂၆၃
သိမှု ၂-မျိုး	၁၀၀
သိမှု ၆-ပါးသရုပ်	၉၁၊ ၉၅
သိမှုကြီး ၆-ပါး	၉၂
သိမှုတရားများ	၅၅
သိမှုဟူသမျှ ဝိညာဏ်၏အမှု	၁၀၁
သိမှုဟူသမျှ ဝိညာဏ ကန္ဓာမျိုး	၁၁၃
သီတတေဇောမီးဓာတ်၏ကိစ္စ	၂၈
သီလအရောင်တည်ထောင်ပုံ	၃၅၀
သုခ ၂-ပါး	၂၄၂၊ ၂၄၉
သုခအဖို့ ဖြစ်သောခန္ဓာများ	၁၈၆
သုခအဖို့ဖြစ်သောတရားများ	၁၆၈
သုခဒုက္ခကို စိစစ်ကြည့်ရှုပုံ	၁၇၄
သုခဒုက္ခ ခွဲခြားပြခြင်း	၂၄၂
သုခဒုက္ခဖြစ်ပုံ	၂၄၃
သုခနိမိတ်ကို ပြဆိုချက်	၁၆၃
သုခသိဖြစ်ပုံ	၁၀၅
သုခဟူ၍ စွဲလမ်းသော တရားများ	၁၆၃

အက္ခရာစဉ် — စာမျက်နှာ

[သ]

သုစရိုက်ဖြစ်ကြောင်း တရားများ ၃၀၁
သုစရိုက်ဖြစ်ရန် ခဲယဉ်းပုံ ၃၀၅
သုတမယဉာဏ်သိ ၁၁၆
သုသာန် ၂-မျိုး ၂၉၁
သူယောင်ကြီး ၂-ပါးအထူး ၅၀
သူယောင်ကြီး အဓိပ္ပါယ် ၆၃
သူသတ်ကောင် အမျိုးမျိုး ၂၇၀
သူသတ်သမား ခန္ဓာ ၅-ပါး ၂၇၅
သူ့ကျွန်ခံမှုနှင့် အစိုးရမှု ရှင်းချက် ၁၉၃
သောကလွန်ကဲရာ၌ နှလုံး သွေးရောင်ဖြစ်ပုံ ၁၄၄
သောကမေ့မှုအပြစ် ၂၉၅
သောတအကြိုက် ၁၉၉
သောတမေ့မှုအလို ၂၀၀
သောတဝိညာဏ် နာမ်ခန္ဓာ ၄-ပါး ဖြစ်ပျက်ရှုပုံ ၁၂၇
သက်မဲ့ဝတ္ထု၌အနိစ္စလက္ခဏာ ၂၂၇
သည်းခြေရှုးအလား ပုထုဇန်စိတ်များ ၄၀
သန်လျက်တောရေ၌ခံရပုံ ၃၂၄

[သ]

သန်လျက်ရွက်ရေ ၃၂၁
သန်လျက်ရွက် ရေတည်နေပုံ နှင့် ခံစားရပုံ ၃၂၁
သွားဆဲအခါ၌ အနိစ္စ လက္ခဏာပွါးပုံ ၂၂၄
သွားမှု၌အနိစ္စရှုပုံ ၅၉
သွားမှု၌ကာယကြီး ၄-ပါးကို ရှုပုံ ၆၁
သွားပေါင်း အရေအတွက် ၄၀
သိမ်မွေ့သော ရုပ်နာမ်တို့၏ ဒုက္ခဘေး ၁၀၂
သုံးဆယ့်နှစ်ကောဋ္ဌာသ ဓာတ်ခွဲပုံ ၃၉
သုံးဆယ့်နှစ်ပါးသော ကမ္မ-ကရဏ ၃၃၁

[ဟ]

ဟတ္ထပဇ္ဇောတိက ကံကြမ္မာ ၃၃၄
ဟိရီအဓိပ္ပါယ် ၃၁၂
ဟေတုပစ္စည်းဆိုပုံ (ကိုယ်ကို ပစ္စည်းတပ်ပြရာ၌) ၁၅၂

ပ-မ-ဗသ-စ—၁၃၃၄—၂၄-၁-၇၂—၅၀၀၀ (၁)။

www.dhammaransi.com